PLUTARCHI CHÆRONENSIS

VITARUM PARALLELARUM DELECTUS,

GRÆCE ET LATINE.

ADDUNTUR

Variantes Lectiones insigniores, et Doctorum Virorum Notæ et Emendationes.

TOMUS SECUNDUS,

CONTINENS VITAS

DIONIS & BRUTI,

Q. SERTORII & EUMENIS.

DUBLINII: Apud G. et A. Ewing.

MDCCLXI.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Βίοι παράλληλοι

ΔΙΩΝΟΣ ΚΑΙ ΒΡΟΥΤΟΥ.

ΔΙΩΝ.

ά. ΑΡΑ γε, ὥσπερ ὁ Σιμωνίδης φησὶν, ὦ Σόσσιε Σενεκίων, τοῖς Κορινθίοις οὐ μηνίειν τὸ Ἴλιον ἐπιστρατεύσασι μετὰ τῶν Ἀχαιῶν, ὅτι κἀκείνοις οἱ περὶ Γλαῦκον ἐξ ἀρχῆς Κορίνθιοι γεγονότες συνεμάχουν προθύμως· οὕτως εἰκὸς τῇ Ἀκαδημίᾳ μήτε Ῥωμαίους μήτε Ἕλληνας ἐγκαλεῖν, ἴσον φερομένους ἐκ τῆς γραφῆς ταύτης, ἣ τόν τε Βρούτου περιέχει βίον καὶ τὸν Δίωνος· ὧν ὁ μὲν αὐλῷ Πλάτωνι πλησιάσας, ὁ δὲ τοῖς λόγοις ἐνδραφεὶς τοῖς Πλάτωνος, ὥσπερ ἐκ μιᾶς ὥρμησαν ἀμφότεροι παλαίστρας ἐπὶ τοὺς μεγίστους ἀγῶνας. καὶ τὸ μὲν ὅμοια πολλὰ καὶ ἀδελφὰ πράξαντας, μαρτυρῆσαι

τῷ καθηγεμόνι τῆς ἀρετῆς, ὅτι δεῖ φρονήσει καὶ δικαιοσύνῃ δύναμιν ἐπὶ τὸ αὐλὸ καὶ τύχην συνελθεῖν, ἵνα κάλλος ἅμα καὶ μέγεθος αἱ πολιτικαὶ πράξεις λάβωσιν, οὐ θαυμαστόν ἐστιν. ὡς γὰρ Ἱππόμαχος ὁ ἀλείπλης ἔλεγεν, τοὺς γεγυμνασμένους παρ' αὐλοῦ, καὶ κρέας ἐξ ἀγορᾶς ἰδὼν φέρονλας ἐπιγνῶναι πόρρωθεν· οὕτω τὸν λόγον ἐστιν εἰκὸς τῶν πεπαιδευμένων ὁμοίως ἔπεσθαι ταῖς πράξεσιν, ἐμμέλειάν τινα καὶ ῥυθμὸν ἐπιφέρονλα μελὰ τοῦ πρέπονλος.

β'. Αἱ δὲ τύχαι τοῖς συμπλώμασι μᾶλλον ἢ ταῖς προαιρέσεσιν οὖσαι αἱ αὐλαὶ, συνάγουσι τῶν ἀνδρῶν τοὺς βίους εἰς ὁμοιότηλα. προανηρέθησαν γὰρ ἀμφότεροι τοῦ τέλους εἰς ὃ προὔθενλο τὰς πράξεις, ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων ἀγώνων καλαθέσθαι μὴ δυνηθέντες. ὃ δὲ πάντων θαυμασιώταλον, ὅτι καὶ τὸ δαιμόνιον ἀμφοτέροις ὑπεδήλωσε τὴν τελευλὴν, ὁμοίως ἑκαλέρῳ φάσμαλος εἰς ὄψιν ἥκ εὐμενῶς παραγενομένῳ. καίτοι λόγος τις ἐστὶ τῶν ἀναιρούντων τὰ τοιαῦτα, μηδενὶ ἂν νοῦν ἔχονλι προσπεσεῖν φάνλασμα δαίμονος, μηδὲ εἴδωλον, ἀλλὰ παιδάρια καὶ γύναια, καὶ παραφόρους δι' ἀσθένειαν ἀνθρώπους, ἔν τινι πλάνῳ ψυχῆς ἢ δυσκρασίᾳ σώμαλος γενομένους, δόξας ἐφέλκεσθαι κενὰς καὶ ἀλλοκότους, δαίμονα πονηρὸν ἐν αὐλοῖς εἶναι δεισιδαιμονίαν ἔχονλας. εἰ δὲ Δίων καὶ Βροῦτος, ἄνδρες ἐμβριθεῖς καὶ φιλόσοφοι,

σοφοὶ, καὶ πρὸς οὐδὲν ἀκροσφαλεῖς οὐδ' εὐάλωτοι πάθος, οὕτως ὑπὸ φάσματος διελέθησαν, ὥστε καὶ φράσαι πρὸς ἑτέρους, οὐκ οἶδα μὴ τῶν πάνυ παλαιῶν τὸν ἀτοπώτατον ἀναγκασθῶμεν προσδέχεσθαι λόγον, ὡς τὰ φαῦλα δαιμόνια καὶ βάσκανα, προσφθονοῦντα τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν, καὶ ταῖς πράξεσιν ἐνιστάμενα, ταραχὰς καὶ φόβους ἐπάγει, σείοντα καὶ σφάλλοντα τὴν ἀρετήν· ὡς μὴ διαμείναντες ἁπλῶτες ἐν τῷ καλῷ καὶ ἀκέραιοι, βελτίονος ἐκείνων μοίρας μετὰ τὴν τελευτὴν τύχωσιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς ἄλλον ἀνακείσθω λόγον. ἐν τούτῳ δὲ, δωδεκάτῳ τῶν παραλλήλων ὄντι βίῳ, τὸν τοῦ πρεσβυτέρου προεισαγάγωμεν.

γ'. Διονύσιος ὁ πρεσβύτερος, εἰς τὴν ἀρχὴν καταστὰς, εὐθὺς ἔγημεν τὴν Ἑρμοκράτους τοῦ Συρακουσίου θυγατέρα. ταύτην, οὔπω τῆς τυραννίδος ἱδρυμένης βεβαίως, ἀποστάντες οἱ Συρακούσιοι, δεινὰς καὶ παρανόμους ὕβρεις εἰς τὸ σῶμα καθύβρισαν, ἐφ' αἷς προήκατο τὸν βίον ἑκουσίως. Διονύσιος δὲ τὴν ἀρχὴν ἀναλαβὼν καὶ κρατυνάμενος, αὖθις ἄγεται δύο γυναῖκας ἅμα, τὴν μὲν ἐκ Λοκρῶν, ὄνομα Δωρίδα· τὴν δὲ, ἐπιχώριον, Ἀριστομάχην, θυγατέρα Ἱππαρίνου, πρωτεύσαντος ἀνδρὸς Συρακουσίων, καὶ Διονυσίῳ συνάρξαντος, ὅτε πρῶτον αὐτοκράτωρ ἐπὶ τὸν πόλεμον ἥρέθη στρατηγός. γάμους δ' ἡμέρᾳ

μὲν ἀμφοτέρας ἀγαγέσθαι μιᾷ, καὶ μηδενὶ γενέσθαι φανερὸς ἀνθρώπων ὁπότερα πρότερα συνελθοι· τὸν δὲ ἄλλον χρόνον, ἴσον νέμων ἑαυτὸν διαλελεῖν ἑκατέρᾳ, κοινῇ μὲν εἰθισμένων δειπνεῖν μεθ' αὑτοῦ, παρὰ νύκτα δὲ ἐν μέρει συναναπαυομένων. καίτοι τῶν Συρακουσίων ἐβούλετο τὸ πλῆθος τὴν ἐγγενῆ πλέον ἔχειν τῆς ξένης· ἀλλὰ ἐκείνη πρότερα ὑπῆρχεν, τεκοῦσα τὸν πρεσβεύοντα τῆς Διονυσίου γενεᾶς, υἱὸν αὐτῇ βοηθεῖν πρὸς τὸ γένος. ἡ δὲ Ἀριστομάχη πολὺν χρόνον ἄπαις συνῴκει τῷ Διονυσίῳ, καίπερ σπουδάζοντι περὶ τὴν ἐκ ταύτης τέκνωσιν. ὅς γε καὶ τὴν μητέρα τῆς Λοκρίδος αἰτιασάμενος καταφαρμακεύειν τὴν Ἀριστομάχην, ἀπέκτεινεν.

δ'. Ταύτης ἀδελφὸς ὢν ὁ Δίων, ἐν ἀρχῇ μὲν εἶχε τιμὴν ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς, ὕστερον δὲ τὸ φρονεῖν διδοὺς πεῖραν, ἤδη καθ' ἑαυτὸν ἠγαπᾶτο παρὰ τῷ τυράννῳ. καὶ πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις, ἤρητο ταῖς ταμίαις, ὅ, τι ἂν αἰτῇ Δίων, διδόναι, διδόντας δὲ, πρὸς αὐτὸν αὐθημερὸν φράζειν. ὢν δὲ καὶ πρότερον ὑψηλὸς τῷ ἤθει, καὶ μεγαλόφρων, καὶ ἀνδρώδης, ἔτι μᾶλλον ἐπέδωκε πρὸς ταῦτα, θείᾳ τινὶ τύχῃ Πλάτωνος εἰς Σικελίαν παραβαλόντος καθ' οὐδένα λογισμὸν ἀνθρώπινον· ἀλλὰ δαίμων τις, ὡς ἔοικε, πόρρωθεν ἀρχὴν ἐλευθερίας παραβαλλόμενος Συρακουσίοις, καὶ τυραννίδος καταλύσιν μηχανώμενος,

ἐκόμισεν

ἐκόμισεν ἐξ Ἰταλίας εἰς Συρακούσας Πλάτωνα· καὶ Δίωνα συνήγαγεν εἰς λόγους αὐλῷ, νέον μὲν ὄντα κομιδῇ, πολὺ δὲ εὐμαθέστατον ἁπάντων τῶν Πλάτωνι συγγεγονότων, καὶ ὀξύτατον ὑπακοῦσαι πρὸς ἀρετήν, ὡς αὐτὸς γέγραφε Πλάτων, καὶ τὰ πράγματα μαρτυρεῖ. τραφεὶς γὰρ ἐν ἤθεσιν ὑπὸ τυράννῳ ταπεινοῖς, καὶ βίου μὲν ἀνίσου καὶ καταφόβου, θεραπείας δὲ νεοπλούτου, καὶ τρυφῆς ἀπειροκάλου, καὶ διαίτης ἐν ἡδοναῖς καὶ πλεονεξίαις τιθεμένης τὸ καλὸν, ἐθὰς καὶ μεστὸς γενόμενος, ὡς πρῶτον ἐγεύσατο λόγου, καὶ φιλοσοφίας ἡγεμονικῆς πρὸς ἀρετήν, ἀνεφλέχθη τὴν ψυχὴν ταχὺ, καὶ τῇ περὶ αὐτὸν εὐπειθείᾳ τῶν καλῶν, ἀκάκως πάνυ καὶ νεανικῶς προσδοκήσας ὑπὸ τῶν αὐτῶν λόγων ὅμοια πείσεσθαι Διονύσιον, ἐσπούδασε καὶ ἐπράξατο ποιησάμενος σχολὴν αὐτὸν ἐντυχεῖν Πλάτωνι καὶ ἀκοῦσαι.

ε'. Γενομένης δὲ τῆς συνουσίας αὐτοῖς, τὸ μὲν ὅλον, περὶ ἀνδρὸς ἀρετῆς, πλείστων δὲ περὶ ἀνδρείας διαπορηθέντων, ὡς πάντα μᾶλλον ὁ Πλάτων ἢ τοὺς τυράννους ἀπέφαινεν ἀνδρείους· ἐκ δὲ τούτου τραπόμενος περὶ δικαιοσύνης ἐδίδασκεν, ὡς μακάριος μὲν ὁ τῶν δικαίων, ἄθλιος δὲ ὁ τῶν ἀδίκων βίος· οὔτε τοὺς λόγους ἔφερεν ὁ τύραννος, ὥσπερ ἐξελεγχόμενος, ἠχθετό τε τοῖς παροῦσι, θαυμαστῶς ἀποδεχομένοις τὸν

ἄνδρα, καὶ κηλουμένοις ὑπὸ τῶν λεγομένων. τέλος δὲ θυμωθεὶς καὶ παροξυνθεὶς, ἠρώτησεν αὐλὸν ὅ, τι δὴ βουλόμενος εἰς Σικελίαν παραγένοιτο. τοῦ δὲ φήσαντος ἀγαθὸν ἄνδρα ζητεῖν, ὑπολαβὼν ἐκεῖνος, Ἀλλὰ νὴ Θεοὺς (εἶπεν) καὶ φαύλη μήπω τοιοῦτον εὑρηκώς. οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Δίωνα τοῦτο τέλος ᾠόντο τῆς ὀργῆς γεγονέναι, καὶ τὸν Πλάτωνα σπεύδοντα συνεξέπεμπον ἐπὶ τριήρους, ἣ Πόλλιν ἐκόμιζεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν Σπαρτιάτην. ὁ δὲ Διονύσιος κρύφα, τοῦ Πόλλιδος ἐποιήσατο δέησιν, μάλιστα μὲν ἀποκτεῖναι τὸν ἄνδρα καλὰ πλοῦν, εἰ δὲ μὴ, πάντως ἀποδόσθαι· βλαβήσεσθαι γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' εὐδαιμονήσειν ὁμοίως, δίκαιον ὄντα, κἂν δοῦλος γένηται. διὸ καὶ λέγεται Πόλλις εἰς Αἴγιναν φέρων ἀποδόσθαι Πλάτωνα, πολέμου πρὸς Ἀθηναίους ὄντος αὐτοῖς, καὶ ψηφίσματος, ὅπως ὁ ληφθεὶς Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ πιπράσκηται. οὐ μὴν ὅγε Δίων ἔλαττον εἶχε παρὰ τῷ Διονυσίῳ τιμῆς ἢ πίστεως, ἀλλὰ πρεσβείας τε τὰς μεγίστας διώκει, πεμπόμενος πρὸς Καρχηδονίους· ἐθαυμάσθη τε διαφερόντως, καὶ τὴν παῤῥησίαν ἔφερεν αὐλοῦ μόνου σχεδὸν ἀδεῶς λέγοντος τὸ παριστάμενον, ὡς καὶ τὴν περὶ Γέλωνος ἐπίπληξιν. χλευαζομένης γὰρ, (ὡς ἔοικε) τῆς Γέλωνος ἀρχῆς, αὐλὸν τε τὸν Γέλωνα τοῦ Διονυσίου γέλωτα τῆς Σικελίας γε-

γονέναι

γονέναι φήσαντος, οἱ μὲν ἄλλοι τὸ σχῶμα προσεποιοῦντο θαυμάζειν· ὁ δὲ Δίων δυσχεράνας, Καὶ μὴν (ἔφη) σὺ τυραννεῖς διὰ Γέλωνα πιστευθείς· διά σε δὲ, οὐδεὶς ἕτερος πιστευθήσεται. τῷ γὰρ ὄντι φαίνεται κάλλιστον μὲν Γέλων ἐπιδειξάμενος θέαμα, μοναρχουμένην πόλιν, αἴσχιστον δὲ, Διονύσιος.

ε'. Ὄντων δὲ Διονυσίῳ παίδων τριῶν μὲν ἐκ τῆς Λοκρίδος, τεττάρων δὲ ἐξ Ἀριστομάχης, ὧν δύο ἦσαν θυγατέρες, Σωφροσύνη καὶ Ἀρετὴ, Σωφροσύνη μὲν Διονυσίῳ τῷ υἱῷ συνῴκησεν, Ἀρετὴ δὲ Θεαρίδῃ τῷ ἀδελφῷ. τελευτήσαντος δὲ τοῦ ἀδελφοῦ Θεαρίδου, Δίων ἔλαβε τὴν Ἀρετὴν, ἀδελφιδῆν οὖσαν. ἐπεὶ δὲ νοσῶν ἔδοξεν ὁ Διονύσιος ἀβιώτως ἔχειν, ἐπεχείρησεν αὐτῷ διαλέγεσθαι περὶ τῶν ἐκ τῆς Ἀριστομάχης τέκνων ὁ Δίων. οἱ δ' ἰατροὶ τῷ μέλλοντι τὴν ἀρχὴν διαδέχεσθαι χαριζόμενοι, καιρὸν οὐ παρέσχον· ὡς δὲ Τίμαιος φησὶ, καὶ φάρμακον ὑπνωτικὸν αἰτοῦντι δόντες, ἀφείλοντο τὴν αἴσθησιν αὐτοῦ, θανάτῳ συνάψαντες τὸν ὕπνον. οὐ μὴν ἀλλὰ συλλόγου πρώτου τῶν φίλων γενομένου παρὰ τὸν νέον Διονύσιον, οὕτω διελέχθη περὶ τῶν συμφερόντων πρὸς τὸν καιρὸν ὁ Δίων, ὥστε τοὺς ἄλλους ἅπαντας τῇ μὲν φρονήσει παῖδας ἀποδεῖξαι, τῇ δὲ παῤῥησίᾳ, δούλους τῆς τυραννίδος, ἀγεννῶς καὶ περιφόβως τὰ πολλὰ πρὸς

χάριν τῷ μειρακίῳ συμβουλεύονλας. μάλιςα δε αὐλοὺς ἐξέπληξεν τὸν ἀπὸ Καρχηδόνος κίνδυνον ἐπικρεμάμενον τῇ ἀρχῇ δεδοικότας, ὑποσχόμενος, εἰ μὲν εἰρήνης δέοιλο Διονύσιος, πλεύσας εὐθὺς εἰς Λιβύην ὡς ἄριςα διαθήσεσθαι τὸν πόλεμον· εἰ δὲ πολεμεῖν προθυμοῖτο, θρέψειν αὐλὸς ἰδίοις τέλεσιν, καὶ παρέξειν εἰς τὸν πόλεμον αὐλῷ πεντήκονλα τριήρεις πλεούσας.

ζ. Ὁ μὲν οὖν Διονύσιος ὑπερφυῶς τὴν μεγαλοψυχίαν ἐθαύμασεν, καὶ τὴν προθυμίαν ἠγάπησεν. οἱ δὲ ἐλέγχεσθαι τῇ λαμπρότηλι, καὶ ταπεινοῦσθαι τῇ δυνάμει τοῦ Δίωνος οἰόμενοι, ταύτην εὐθὺς ἀρχὴν λαβόνλες, αὐδεμιᾶς ἐφειδονλο φωνῆς, ἢ τὸ μειράκιον ἐξαγριαίνειν ἔμελλον πρὸς αὐλὸν, ὡς ὑπερχόμενον διὰ τῆς θαλάτλης τυραννίδα, καὶ περισπῶνλα ταῖς ναυσὶ τὴν δύναμιν εἰς τοὺς Ἀρισομάχης παῖδας, ἀδελφιδοῦς ὄνλας αὐλῷ. φανερώταλαι δὲ καὶ μέγισαι τῶν εἰς φθόνον καὶ μῖσος αἰτιῶν ὑπῆρχον, ἡ τοῦ βίου διαφορὰ, καὶ τὸ τῆς διαίτης ἄμικλον. οἱ μὲν γὰρ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νέου τυράννου καὶ τεθραμμένου φαύλως ὁμιλίαν καὶ συνήθειαν ἡδοναῖς καὶ κολακείαις καλαλαμβάνονλες, ἀεί τινας ἔρωλας καὶ διαλριβὰς ἐμνῶνλο ρεμβώδεις περὶ πότους καὶ γυναῖκας καὶ παιδιὰς ἑτέρας ἀσχήμονας· ὑφ' ὧν ἡ τυραννὶς, ὥσπερ σίδηρος, μαλασσομένη, τοῖς μὲν ἀρχομένοις ἐφάνη φιλάνθρωπος, καὶ τὸ λίαν ἀπάν-

θρωπον

θρωπον ὑπανῆκεν, οὐκ ἐπιεικείᾳ τινὶ μᾶλλον ἢ ῥαθυμίᾳ τοῦ κραλοῦντος ἀμβλυνομένη. ἐκ δὲ τούτου προϊοῦσα καὶ νεμομένη καλὰ μικρὸν ἡ περὶ τὸ μειράκιον ἄνεσις, τοὺς ἀδαμαντίνους δεσμοὺς ἐκείνους οἷς ὁ πρεσβύτερος Διονύσιος ἔφη δεδεμένην ἀπολιπεῖν τὴν μοναρχίαν, ἐξέτηξε καὶ διέφθειρεν. ἡμέρας γὰρ (ὡς φασιν) ἐνενήκοντα συνεχῶς ἔπινεν ἀρξάμενος, καὶ τὴν αὐλὴν ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ σπουδαίοις ἀνδράσι καὶ λόγοις ἄβαλον καὶ ἀνείσοδον οὖσαν, μέθαι καὶ σκώμματα καὶ ψαλμοὶ καὶ ὀρχήσεις καὶ βωμολοχίαι καλεῖχον.

ἡ. Ἦν οὖν (ὡς εἰκὸς) ὁ Δίων ἐπαχθὴς, εἰς οὐδὲν ἡδὺ καὶ νεωτερικὸν ἐνδιδοὺς ἑαυτόν. διὸ καὶ πιθανὰ κακιῶν προσρήματα ταῖς ἀρεταῖς ἐπιφέροντες αὐλοῦ διέβαλλον, ὑπεροψίαν, τὴν σεμνότητα, καὶ τὴν παῤῥησίαν, αὐθάδειαν ἀποκαλοῦντες. καὶ νουθετῶν, καληγορεῖν ἐδόκει· καὶ μὴ συνεξαμαρτάνων, καταφρονεῖν. ἀμέλει δὲ καὶ φύσει τινὰ τὸ ἦθος ὄγκον εἶχεν αὐλοῦ, καὶ τραχύτητα δυσπρόσοδον ἐνεύξει καὶ δυσξύμβολον. οὐ γὰρ μόνον ἀνδρὶ νέῳ, καὶ διατεθρυμμένῳ τὰ ὦτα κολακείαις, ἄχαρις ἦν συγγένεσθαι καὶ προσάντης, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν πάνυ χρωμένων αὐτῷ, καὶ τὴν ἁπλότητα καὶ τὸ γενναῖον ἀγαπῶντων τοῦ τρόπου, κατεμέμφοντο τῆς ὁμιλίας, ὡς ἀγροικότερον καὶ βαρύτερον πολιτικῶν χρειῶν τοῖς δεομένοις συναλλάσσοντα. περὶ ὧν καὶ Πλάτων

ὕστερον,

ὕστερον, ὥσπερ ἀποθεσπίζων, ἔγραψεν πρὸς αὐλὸν, ἐξευλαβεῖσθαι τὴν αὐθάδειαν, ὡς ἐρημίᾳ συνοικοῦσαν. οὐ μὴν ἀλλὰ τότε πλείστου δοκῶν ἄξιος ὑπάρχειν διὰ τὰ πράγματα, καὶ μόνος ἢ μάλιστα τὴν τυραννίδα σαλεύουσαν ἀνορθοῦν καὶ διαφυλάττειν, ἐγίνωσκεν οὐ πρὸς χάριν, ἀλλ' ἄκοντος ὑπὸ χρείας τοῦ τυράννου, πρῶτος ὢν καὶ μέγιστος.

θ'. Αἰτίαν δὲ τούτου τὴν ἀπαιδευσίαν εἶναι νομίζων, ἐμβαλεῖν αὐλὸν εἰς διατριβὰς ἐλευθερίους ἐφιλοτιμεῖτο, καὶ γεῦσαι λόγων καὶ μαθημάτων ἠθοποιῶν, ὡς ἀρετήν τε παύσαιτο δεδιὼς, καὶ τοῖς καλοῖς χαίρειν ἐθισθείη. φύσει γὰρ οὐκ ἐγεγόνει τῶν φαυλοτάτων τυράννων ὁ Διονύσιος· ἀλλ' ὁ παλὴρ δεδοικὼς μὴ φρονήματος μεταλαβὼν, καὶ συγγενόμενος νοῦν ἔχουσιν ἀνθρώποις ἐπιβουλεύσειεν αὐτῷ, καὶ παρέλιπε τὴν ἀρχὴν, ἐφρούρει καταλείψων οἴκοι, δι' ἐρημίαν ὁμιλίας ἑτέρας, καὶ ἀπειρίᾳ πραγμάτων, ὥς φασιν, ἀμάθεια καὶ λυχνίας, καὶ δίφρους ξυλίνους, καὶ τραπέζας τεκταινόμενον. οὕτω γὰρ ἦν ἄπιστος, καὶ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους ὕποπτος καὶ προβεβλημένος διὰ φόβον ὁ πρεσβύτερος Διονύσιος, ὥστε μηδὲ τῆς κεφαλῆς τὰς τρίχας ἀφελεῖν κουρικαῖς μαχαίραις, ἀλλὰ τῶν πλαστῶν τις ἐπιφοιτῶν ἄνθρακι τὴν κόμην περιέκαιεν. εἰσήει δὲ πρὸς αὐλὸν εἰς τὸ δωμάτιον οὔτε ἀδελφὸς, οὔθ' υἱὸς, ὡς

ὡς ἔτυχεν ἠμφιεσμένος, ἀλλ' ἔδει πρὶν εἰσελθεῖν, ἀποδύντα τὴν ἑαυτοῦ στολὴν ἕκαστον, ἑτέραν ἀναλαβεῖν, ὁραθέντα γυμνὸν ὑπὸ τῶν φυλαττόντων. ἐπεὶ δὲ Λεπτίνης ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ πολὺ χωρίου φύσιν ἐξηγούμενος, λαβὼν λόγχην παρά τινος τῶν δορυφόρων, ὑπέγραψεν τὸν τόπον, ἐκείνῳ μὲν ἰσχυρῶς ἐχαλέπαινε, τὸν δὲ δόντα τὴν λόγχην ἀπέκτεινεν. ἔλεγεν δὲ τοὺς φίλους φυλάττεσθαι, νοῦν ἔχοντας εἰδώς, καὶ βουλομένους μᾶλλον τυραννεῖν ἢ τυραννεῖσθαι. καὶ Μαρσύαν δέ τινα τῶν προηγμένων ὑπ' αὐτῷ καὶ τελαγμένων ἐφ' ἡγεμονίας ἀνεῖλεν, δόξαντα καλὰ ὕπνους σφάττειν αὐλόν· ὡς ἀπ' ἐννοίας μεθημερινῆς, καὶ διαλογισμοῦ, τῆς ὄψεως ταύτης εἰς τὸν ὕπνον αὐλῷ παραγενομένης. ὁ μὲν δὴ Πλάτωνι θυμωθεὶς, ὅτι μὴ πάντων αὐλὸν ἀνθρώπων ἀνδρειόταλον ἀπέφηνεν, οὕτω περίφοβον καὶ τοσούτων ὑπὸ δειλίας κακῶν μεστὴν εἶχε τὴν ψυχήν.

ί. Τὸν δ' υἱὸν αὐλοῦ, καθάπερ εἴρηται, διαλελωβημένον ἀπαιδευσίᾳ, καὶ συντετριμμένον τὸ ἦθος ὁ Δίων ὁρῶν, παρεκάλει πρὸς παιδείαν τραπέσθαι, καὶ δεηθῆναι τοῦ πρώτου τῶν φιλοσόφων πᾶσαν δέησιν, ἐλθεῖν εἰς Σικελίαν· ἐλθόντι δὲ παρασχεῖν αὐλὸν, ὅπως διακοσμηθεὶς τὸ ἦθος εἰς ἀρετὴν λόγων, καὶ πρὸς τὸ θειότερον ἀφο-

ἀφομοιωθεὶς παράδειγμα τῶν ὅλων καὶ κάλλιστον, ᾧ τὸ πᾶν ἡγουμένῳ πειθόμενον, ἐξ ἀκοσμίας κόσμος ἐστὶ, πολλὴν μὲν εὐδαιμονίαν ἑαυτῷ μηχανήσηται, πολλὴν δὲ τοῖς πολίταις, ὅσα νῦν ἐν ἀθυμίᾳ διοικοῦσι πρὸς ἀνάγκην τῆς ἀρχῆς, ταῦτα σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ μεθ' εὐμενείας παρονομούμενα παρασχών, καὶ γενόμενος βασιλεὺς ἐκ τυράννου. τοὺς γὰρ ἀδαμαντίνους δεσμοὺς, οὐχ ὥσπερ ὁ παλαιὸς ἔλεγεν ἀυλοῦ, φόβον καὶ βίαν καὶ νεῶν πλῆθος εἶναι, καὶ βαρβάρων μυριάνδρων φυλακὴν, εὔνοιαν δὲ καὶ προθυμίαν καὶ χάριν ἐγγενομένην ὑπ' ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης. ἃ, καίπερ ὄντα μαλακώτερα τῶν συντόνων καὶ σκληρῶν ἐκείνων, ἰσχυρότερα πρὸς διαμονὴν ἡγεμονίας ὑπάρχειν. χωρὶς δὲ τούτων, ἀφιλότιμον εἶναι καὶ ἄζηλον, τὸν ἄρχοντα τῷ μὲν σώματι περιττῶς ἀμπεχόμενον, καὶ τῇ περὶ τὴν οἴκησιν ἁβρότητι καὶ κατασκευῇ λαμπρυνόμενον, ὁμιλίᾳ δὲ καὶ λόγῳ μηδὲν ὄντα τοῦ προσυχόντος σεμνότερον· μηδὲ τῆς ψυχῆς τὸ βασίλειον ἀξιοῦντα κεκοσμημένον ἔχειν βασιλικῶς καὶ πρεπόντως.

ιά. Ταῦτα πολλάκις τοῦ Δίωνος παραινοῦντος, καὶ τῶν λόγων τοῦ Πλάτωνος ἔστιν ὅς τινας ὑποσπείροντος, ἔσχεν ἔρως τὸν Διονύσιον ὀξὺς καὶ περιμανὴς τῶν τε λόγων καὶ τῆς συνουσίας

σίας τοῦ Πλάτωνος. εὐθὺς οὖν Ἀθήναζε πολλὰ μὲν ἐφοίτα γράμματα παρὰ τοῦ Διονυσίου, πολλαὶ δ' ἐπισκήψεις παρὰ τοῦ Δίωνος· ἄλλαι δ' ἐξ Ἰταλίας παρὰ τῶν Πυθαγορικῶν, διακελευομένων παραγενέσθαι, καὶ νέας ψυχῆς ἐξουσίαν μεγάλην καὶ δυνάμει περιφερομένης ἐπιλαβέσθαι, καὶ καλασχεῖν ἐμβριθεστέροις λογισμοῖς. Πλάτων μὲν οὖν (ὥς φησιν) αὐλὸς ἑαυτὸν αἰσχυνθεὶς, μάλιστα μὴ δόξειεν ἐν λόγοις εἶναι μόνον, ἔργου δ' ἐκὼν οὐδενὸς ἂν ἅψασθαι· καὶ προσδοκήσας, δι' ἑνὸς ἀνδρὸς, ὥσπερ ἡγεμονικοῦ μέρους, ἐκκαθαρθέντος, ὅλην ἰατρεύειν Σικελίαν νοσοῦσαν, ὑπήκουσεν. οἱ δὲ τῷ Δίωνι πολεμοῦντες, φοβούμενοι τὴν τοῦ Διονυσίου μεταβολὴν, ἔπεισαν αὐλὸν ἀπὸ τῆς φυγῆς μεταπέμπεσθαι Φίλιστον, ἄνδρα καὶ πεπαιδευμένον περὶ λόγους, καὶ τυραννικῶν ἠθῶν ἐμπειρόταλον, ὡς ἀντίταγμα πρὸς Πλάτωνα καὶ φιλοσοφίαν ἐκεῖνον ἔχοντες. ὁ γὰρ δὴ Φίλιστος ἐξ ἀρχῆς τε τῇ τυραννίδι καθισαμένῃ προθυμότατον ἑαυτὸν παρέσχεν, καὶ τὴν ἄκραν διεφύλαξε, φρουραρχῶν ἐπὶ πολὺν χρόνον. ἦν δὲ λόγος ὡς καὶ τῇ μητρὶ πλησιάζοι τοῦ πρεσβυτέρου Διονυσίου, τοῦ τυράννου μὴ παντάπασιν ἀγνοοῦντος. ἐπεὶ δὲ Λεπτίνης ἐκ γυναικὸς ἦν διαφθείρας, ἑτέρῳ συνοικοῦσαν ἔσχε, γενομένων αὐτῷ δυοῖν θυγατέρων, τὴν ἑτέραν ἔδωκε Φιλίστῳ, μηδὲ φράσας πρὸς Διονύσιον·

ὀργισθεὶς

ὀργισθεὶς ἐκεῖνος, τὴν μὲν γυναῖκα τοῦ Λεπτίνου δήσας ἐν πέδαις καθεῖρξε, τὸν δὲ Φίλιστον ἐξήλασε Σικελίας, φυγόντα παρὰ ξένους τινὰς εἰς τὸν Ἀδρίαν· ὅπου καὶ δοκεῖ τὰ πλεῖστα συνθεῖναι τῆς ἱστορίας σχολάζων. οὐ γὰρ ἐπανῆλθε τοῦ πρεσβυτέρου ζῶντος, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν (ὥσπερ εἴρηται) καθῆγαγεν αὐτὸν ὁ πρὸς Δίωνα τῶν ἄλλων φθόνος, ὡς αὐτοῖς τε μᾶλλον ἐπιτήδειον ὄντα, καὶ τῇ τυραννίδι βεβαιότερον.

ιϛ'. Οὗτος μὲν οὖν εὐθὺς καταπλεύσας διεπεφύκει τῆς τυραννίδος· τῷ δὲ Δίωνι καὶ παρ' ἄλλων ἐτύγχανον οὖσαι διαβολαὶ καὶ κατηγορίαι πρὸς τὸν τύραννον, ὡς διειλεγμένῳ περὶ καταλύσεως τῆς ἀρχῆς πρός τε Θεοδότην καὶ πρὸς Ἡρακλείδην. ἤλπιζε μὲν γὰρ (ὡς ἔοικε) διὰ Πλάτωνος παραγενομένου τὸ δεσποτικὸν καὶ λίαν ἄκρατον ἀφελὼν τῆς τυραννίδος, ἐμμελῆ τινα καὶ νόμιμον ἄρχοντα τὸν Διονύσιον καταστήσειν. εἰ δὲ ἀνιβαίνοι, καὶ μὴ μαλάσσοιτο, καταλύσας ἐκεῖνον, ἐγνώκει τὴν πολιτείαν ἀποδιδόναι Συρακουσίοις· οὐκ ἐπαινῶν μὲν δημοκρατίαν, πάντως δὲ βελτίω τυραννίδος ἡγούμενος τοῖς διαμαρτάνουσιν ὑγιαινούσης ἀριστοκρατίας.

ιγ. Ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει τῶν πραγμάτων ὄντων, Πλάτων εἰς Σικελίαν ἀφικόμενος, περὶ μὲν τὰς πρώτας ἀπαντήσεις θαυμαστῆς ἐτύγχανε

ἐτύγχανε φιλοφροσύνης καὶ τιμῆς. καὶ γὰρ ἅρματων βασιλικῶν αὐλῷ παρέσῃ κεκοσμημένον διαπρεπῶς, ἀποβάλλι τῆς τριήρους· καὶ θυσίαν ἔθυσεν ὁ τύραννος, ὡς εὐτυχήματος μεγάλου τῇ ἀρχῇ προσγεγονότος. αἰδὼς δὲ συμποσίων, καὶ σχηματισμὸς αὐλῆς, καὶ πρόσταξις αὐλοῦ τοῦ τυράννου περὶ ἕκαστα τῶν χρηματιζομένων, θαυμαστὰς ἐνέδωκεν ἐλπίδας μεταβολῆς τοῖς πολίταις· φορὰ δέ τις ἦν ἐπὶ λόγους καὶ φιλοσοφίαν ἀπάντων· καὶ τὸ τυραννεῖον (ὡς φασι) κονιορτὸς ὑπὸ πλήθους τῶν γεωμετρούντων καλεῖτο. ἡμερῶν δὲ ὀλίγων διαγενομένων θυσία μὲν ἦν πάτριος ἐν τοῖς τυραννείοις· τοῦ δὲ κήρυκος (ὥσπερ εἰώθει) καλευσαμένου διαμένειν τὴν τυραννίδα ἀσάλευτον πολλοὺς χρόνους, ὁ Διονύσιος λέγεται παρεσῶς, οὐ παύσῃ (φάναι) καταρώμενος ἡμῖν; τοῦτο κωμῳδῆ τοὺς περὶ τὸν Φίλιστον ἐλύπησεν, ἄμαχόν τινα τοῦ Πλάτωνος ἡγουμένους ἔσεσθαι χρόνῳ καὶ συνηθείᾳ τὴν δύναμιν, εἰ νῦν ἐκ συνουσίας ὀλίγης ἠλλοίωκεν οὕτω καὶ μετατέτληκεν τὴν γνώμην τὸ μειράκιον.

ιδ'. Οὐκ ἔτ' οὖν καθ' ἕνα καὶ λαθραίως, ἀλλὰ πάντες ἀναφανδὸν ἐλοιδόρουν τὸν Δίωνα· λέγοντες ὡς οὐ λέληθε καταπάδων καὶ καταφαρμάττων τῷ Πλάτωνος λόγῳ Διονύσιον, ὅπως ἀφέντος ἑκουσίως αὐλοῦ καὶ προεμένου τὴν ἀρχήν, ὑπολαβὼν εἰς τοὺς Ἀριστομάχης περιστήσῃ παῖδας,

δας, ὧν θεῖός ἐστιν. ἔνιοι δὲ προσεποιοῦντο δυσχεραίνειν, εἰ πρότερον μὲν Ἀθηναῖοι ναυτικαῖς καὶ πεζικαῖς δυνάμεσι μεγάλαις δεῦρο πλεύσαντες ἀπώλοντο, καὶ διεφθάρησαν πρότερον ἢ λαβεῖν Συρακούσας, νυνὶ δὲ δι' ἑνὸς σοφιστοῦ καταλύσουσι τὴν Διονυσίου τυραννίδα, συμπείσαντες αὐλὸν ἐκ τῶν μυρίων δορυφόρων ἀποδράντα, καὶ καταλιπόντα τὰς τετρακοσίας τριήρεις, καὶ τοὺς μυρίους ἱππεῖς, καὶ τοὺς πολλάκις τοσούτους ὁπλίτας, ἐν Ἀκαδημίᾳ τὸ σιωπώμενον ἀγαθὸν ζητεῖν, καὶ διὰ γεωμετρίας εὐδαίμονα γενέσθαι, τὴν ἐν ἀρχῇ καὶ χρήμασι καὶ τρυφαῖς εὐδαιμονίαν Δίωνι καὶ τοῖς Δίωνος ἀδελφιδοῖς προέμενον. ἐκ τούτων ὑποψίας πρῶτον, εἶτα καὶ φανερωτέρας ὀργῆς καὶ διαφορᾶς γενομένης, ἐκομίσθη τις ἐπιστολὴ κρύφα πρὸς Διονύσιον, ἣν ἐγεγράφει Δίων πρὸς τοὺς Καρχηδονίων ἐπιμελητὰς· κελεύων, ὅταν Διονυσίῳ περὶ τῆς εἰρήνης διαλέγωνται, μὴ χωρὶς αὐλοῦ ποιήσασθαι τὴν ἔντευξιν, ὡς πάντα θησομένους ἀμεταπλώτως δι' αὐλοῦ. ταύτην ἀναγνοὺς Διονύσιος Φιλίστῳ, καὶ μετ' ἐκείνου βουλευσάμενος (ὥς φησι Τίμαιος) ὑπῆλθε τὸν Δίωνα πεπλασμέναις διαλύσεσι· καὶ μέτρια σκηψάμενος, διαλλάττεσθαί τε φήσας, μόνον τε ἀπαγαγὼν ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν πρὸς τὴν θάλασσαν, ἔδειξε τὴν ἐπιστολὴν καὶ καταηγόρησιν, ὡς συνισαμένου μετὰ Καρχηδονίων ἐπ' αὐτόν. ἀπολογεῖσθαι δὲ βουλο-

βουλομένου τοῦ Δίωνος, οὐκ ἀνασχόμενος, ἀλλ' εὐθὺς ὡς εἶχεν θέμενος εἰς ἀκάτιον, προσέταξε τοῖς ναύταις κομίζουσας αὐλὸν ἐκθεῖναι πρὸς τὴν Ἰταλίαν.

ιέ. Γενομένου δὲ τούτου, καὶ φανέντος ὠμοῦ τοῖς ἀνθρώποις, τὴν μὲν οἰκίαν τοῦ τυράννου πένθος εἶχε, διὰ τὰς γυναῖκας· ἡ δὲ πόλις ἡ τῶν Συρακουσίων ἐπῆρτο, πράγματα νεώτερα καὶ μεταβολὴν προσδεχομένη ταχεῖαν ἐκ τοῦ περὶ Δίωνα θορύβου, καὶ τῆς πρὸς τὸν τύραννον ἀπιστίας τῶν ἄλλων. ἃ δὴ συνορῶν ὁ Διονύσιος, καὶ δεδοικὼς, τοὺς μὲν φίλους παρεμυθεῖτο καὶ τὰς γυναῖκας, ὡς οὐ φυγῆς ἀλλ' ἀποδημίας τῷ Δίωνι γεγενημένης, ὡς μή τι χεῖρον ὀργῇ πρὸς τὴν αὐθάδειαν αὐλοῦ παρόντος ἁμαρτεῖν βιασθείη. δύο δὲ ναῦς παραδοὺς τοῖς Δίωνος οἰκείοις, ἐκέλευσεν ἐνθεμένοις ὅσα βούλοιντο τῶν ἐκείνου χρήματα καὶ θεράποντας ἀπάγειν πρὸς αὐλὸν εἰς Πελοπόννησον. ἦν δ' οὐσία μεγάλη τῷ Δίωνι, καὶ σχεδόν τι τυραννικὴ πομπὴ καὶ καλασκευὴ περὶ τὴν δίαιταν, ἣν οἱ φίλοι συλλαβόντες ἐκόμιζον. ἄλλα δ' ἐπέμπετο πολλὰ παρὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν ἑταίρων, ὥστε χρημάτων ἕνεκα καὶ πλούτου λαμπρὸν ἐν τοῖς Ἕλλησιν εἶναι, καὶ διαφανῆναι τῇ τοῦ φυγάδος εὐπορίᾳ τὴν τῆς τυραννίδος δύναμιν.

ις'. Πλάτωνα δὲ Διονύσιος εὐθὺς μὲν εἰς τὴν ἀκρόπολιν μελέσησεν, ἔντιμον αὐλῷ, σχήμαλι ξενίας φιλανθρώπου, φρουρὰν μηχανησάμενος, ὡς μὴ συμπλέοι Δίωνι μάλλυς ὢν ἠδίκηλο. χρόνῳ δὲ κ᾽ συνδιαλλήσει, καθάπερ φαύειν ἀνθρώπου θηρίον, ἐθισθεὶς ὑπομένειν τε τὴν ὁμιλίαν αὐλοῦ κ᾽ τὸν λόγον, ἠράσθη τυραννικὸν ἔρωλα, μόνος ἀξιῶν ὑπὸ Πλάτωνος ἁλεᾶσθαι κ᾽ θαυμάζεσθαι μάλισα πάντων, ἕτοιμος ὢν ἐπιλρέπειν τὰ πράγμαλα κ᾽ τὴν τυραννίδα μὴ πολιμῶνλι τὴν πρὸς Δίωνα φιλίαν τῆς πρὸς αὐλόν. ἦν οὖν τῷ Πλάτωνι συμφορὰ τὸ πάθος αὐλοῦ τοῦτο, μαινομένου καθάπερ οἱ δυσέρωλες ὑπὸ ζηλοτυπίας· κ᾽ πολλὰς μὲν ὀργὰς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, πολλὰς δὲ διαλλαγὰς καὶ δεήσεις ποιουμένου πρὸς αὐλὸν, ἀκροᾶσθαι δὲ τῶν λόγων κ᾽ κοινωνεῖν τῆς περὶ φιλοσοφίαν πραγματείας, σπουδάζονλος μὲν ὑπερφυῶς, αἰδουμένου δὲ τοὺς ἀπολρέπονλας, ὡς διαφθαρησομένου. ἐν τούτῳ δὲ πολέμου τινὸς ἐμπεσόνλος, ἀποπέμπει τὸν Πλάτωνα, συνθέμενος εἰς ὥραν ἔτυς μελαπέμψασθαι Δίωνα. κ᾽ τοῦτο μὲν ἐψεύσαλο, τὰς δὲ προσόδους τῶν χλημάτων ἀπέπεμπεν αὐλῷ, ἀξιῶν Πλάτωνα συγγνῶναι περὶ τοῦ χρόνου διὰ τὸν πόλεμον· εἰρήνης γὰρ γενομένης, τάχισα μελαπέμψασθαι τὸν Δίωνα, κ᾽ ἀξιοῦν αὐλὸν

αὐλὸν ἡσυχίαν ἄγειν, καὶ μηδὲν νεωτερίζειν μηδὲ βλασφημεῖν καθ' αὐτοῦ πρὸς τοὺς Ἕλληνας.

ιζ. Ταῦτα ἐπειρᾶτο ποιεῖν Πλάτων, καὶ Δίωνα τρέψας ἐπὶ φιλοσοφίαν, ἐν Ἀκαδημίᾳ συνεῖχεν. ᾤκει μὲν οὖν ἐν ἄστει παρὰ Κάλλιππῳ τινὶ τῶν γνωρίμων· ἀγρὸν δὲ διαγωγῆς χάριν ἐκτήσατο, καὶ τοῦτον ὕστερον εἰς Σικελίαν πλέων Σπευσίππῳ δωρεὰν ἔδωκεν· ᾧ μάλιστα τῶν Ἀθήνησι φίλων ἐχρῆτο, καὶ συνδιητᾶτο, βουλομένου τοῦ Πλάτωνος ὁμιλίᾳ χάριν ἐχούσῃ, καὶ παιδιᾶς ἐμμελοῦς κατὰ καιρὸν ἁπτομένῃ κεραννύμενον ἀφηδύνεσθαι τοῦ Δίωνος τὸ ἦθος. τοιοῦτος δέ τις ὁ Σπεύσιππος ἦν· ἢ καὶ σκῶψαι ἀγαθὸν αὐλὸν ἐν τοῖς σίλλοις ὁ Τίμων προσηγόρευσεν. αὐλῷ δὲ Πλάτωνι χορηγοῦντι παίδων χορῷ, τόν τε χορὸν ἤσκησεν ὁ Δίων, καὶ τὸ δαπάνημα πᾶν ἐτέλεσεν παρ' ἑαυτοῦ, συγχωροῦντος τοῦ Πλάτωνος τὴν τοιαύτην φιλοτιμίαν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ὡς ἐκείνῳ μᾶλλον εὔνοιαν ἢ δόξαν αὐλῷ φέρουσαν. ἐπεφοίτα δὲ καὶ ταῖς ἄλλαις σχολαῖς ὁ Δίων, καὶ συνεσχόλαζε καὶ συνεπανηγύριζε τοῖς ἀρίστοις καὶ πολιτικωτάτοις ἀνδράσιν, οὐδὲν ἐν τῇ διαίτῃ σόλοικον ἐπιδεικνύμενος, οὐδὲ τυραννικὸν, οὐδὲ ἐπιτεθρυμμένον, ἀλλὰ σωφροσύνην καὶ ἀρετὴν καὶ ἀνδρείαν, καὶ περὶ λόγους καὶ περὶ φιλοσοφίαν εὐσχήμονας διατριβάς. ἐφ' οἷς εὔνοια παρὰ πάντων ἐγίνετο καὶ ζῆλος

αὐλῷ, τιμαί τε δημόσιαι καὶ ψηφίσματα παρὰ τῶν πόλεων. Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ Σπαρτιάτην αὐλὸν ἐποιήσαντο, τῆς Διονυσίου καταφρονήσαντες ὀργῆς, καίπερ αὐλοῖς τότε προθύμως ἐπὶ τοὺς Θηβαίους συμμαχοῦντος. λέγεται δέ ποτε τὸν Δίωνα τοῦ Μεγαρέως Πτοιοδώρου δεομένου, ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐλθεῖν. ἦν δὲ (ὡς ἔοικεν) τῶν πλουσίων τις καὶ δυνατῶν ὁ Πτοιόδωρος. ὄχλον οὖν ἐπὶ θύραις ἰδὼν ὁ Δίων, καὶ πλῆθος ἀσχολιῶν, καὶ δυσέντευκτον αὐλὸν καὶ δυσπρόσοδον, ἀπιδὼν πρὸς τοὺς φίλους δυσχεραίνοντας καὶ ἀγανακτοῦντας, Τί τοῦτον (ἔφη) μεμφόμεθα; καὶ γὰρ αὐλοὶ πάντα ἐν Συρακούσαις, ὅμοια τούτοις ἐποιοῦμεν.

ιή. Χρόνου δὲ προϊόντος ὁ Διονύσιος ζηλοτυπῶν, καὶ δεδοικὼς τοῦ Δίωνος τὴν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εὔνοιαν, ἐπαύσατο τὰς προσόδους ἀποστέλλων, καὶ τὴν οὐσίαν παρέδωκεν ἰδίοις ἐπιτρόποις. βουλόμενος δὲ καὶ τὴν εἰς τοὺς φιλοσόφους διὰ Πλάτωνα κακοδοξίαν ἀναμάχεσθαι, πολλοὺς συνῆγε τῶν πεπαιδεῦσθαι δοκούντων. φιλοτιμούμενος δὲ τῷ διαλέγεσθαι περιεῖναι πάντων, ἠναγκάζετο τοῖς Πλάτωνος παρακούσμασι κακῶς χρῆσθαι. καὶ πάλιν ἐκεῖνον ἐπόθει, καὶ καταγίνωσκεν αὐλὸς αὐλοῦ, μὴ χρησάμενος παρόντι, μηδὲ διακούσας ὅσα καλῶς εἶχεν. οἷα δὲ τύραννος, ἔμπληκτος ἀεὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, καὶ πρὸς

πρὸς πᾶσαν ὀξύῤῥοπος σπουδὴν, εὐθὺς ὥρμησεν ἐπὶ τὸν Πλάτωνα, καὶ πᾶσαν μηχανὴν αἴρων, συνέπεισε τοὺς περὶ Ἀρχύταν Πυθαγορικοὺς, τῶν ὁμολογουμένων ἀναδόχους γενομένους, καλεῖν Πλάτωνα. δι' ἐκείνου γὰρ αὐλοῖς ἐγεγόνει φιλία καὶ ξενία τὸ πρῶτον. οἱ δ' ἔπεμψαν Ἀρχέδημον παρ' αὐλόν. ἔπεμψε δὲ καὶ Διονύσιος τριήρεις, καὶ φίλους δεησομένους τοῦ Πλάτωνος. αὐλός τε σαφῶς καὶ διαῤῥήδην ἔγραψεν ὡς οὐδὲν ἂν γένοιτο τῶν μελλόντων Δίωνι, μὴ πεισθέντος Πλάτωνος ἐλθεῖν εἰς Σικελίαν· πεισθέντος δὲ, πάντα. πολλαὶ δ' ἀφίκοντο πρὸς Δίωνα παρὰ τῆς ἀδελφῆς καὶ γυναικὸς ἐπισκήψεις, δεῖσθαι Πλάτωνος ὑπακοῦσαι Διονυσίῳ, καὶ μὴ πρόφασιν παρασχεῖν. οὕτω μὲν δή φησιν ὁ Πλάτων ἐλθεῖν τὸ τρίτον εἰς τὸν πορθμὸν τὸν περὶ Σικελίαν,

Ὄφρ' ἔτι τὴν ὀλοὴν ἐξολοθρεύσειε Χάρυβδιν.

ιθ'. Ἐλθὼν δὲ μεγάλης μὲν αὐλὸν ἐνέπλησε χαρᾶς, μεγάλης δὲ πάλιν ἐλπίδος Σικελίαν, συνευχομένην καὶ συμφιλολιμουμένην, Πλάτωνα μὲν Φιλίσου περιγενέσθαι, φιλοσοφίαν δὲ, τυραννίδος. ἦν δὲ πολλὴ μὲν τῶν γυναικῶν σπουδὴ περὶ αὐλὸν, ἐξαιρέτως δὲ παρὰ τῷ Διονυσίῳ πίστις, ἣν οὐδεὶς ἄλλος εἶχεν, ἀδιερεύνητον αὐλῷ

πλησιάζειν. δωρεὰς δὲ χρημάτων πολλῶν καὶ πολλάκις τοῦ μὲν διδόντος, τοῦ δὲ μὴ δεχομένου, παρὼν Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος, ἀσφαλῶς ἔφη μεγαλόψυχον εἶναι Διονύσιον. αὐλοῖς μὲν γὰρ μικρὰ διδόναι, πλειόνων δεομένοις· Πλάτωνι δὲ πολλά, μηδὲν λαμβάνοντι. μετὰ δὲ τὰς πρώτας φιλοφροσύνας, ἀρξαμένου Πλάτωνος ἐνδυσχαίνειν περὶ Δίωνος, ὑπερθέσεις τὸ πρῶτον ἦσαν, εἶτα μέμψεις καὶ διαφοραὶ λανθάνουσαι τοὺς ἐκτὸς, ἐπικρυπτομένου Διονυσίου, καὶ ταῖς ἄλλαις τὸν Πλάτωνα θεραπείαις καὶ τιμαῖς πειρωμένου παράγειν ἀπὸ τῆς Δίωνος εὐνοίας· οὐδ' αὐτὸν ἔν γε τοῖς πρώτοις χρόνοις ἀποκαλύπτοντα τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ, καὶ ψευδολογίαν, ἀλλ' ἐγκαρτεροῦντα, καὶ σχηματιζόμενον. οὕτω δὲ διακειμένων πρὸς ἀλλήλους, καὶ λανθάνειν πάντας οἰομένων, Ἑλίκων ὁ Κυζικηνὸς, εἷς τῶν Πλάτωνος συνήθων, ἡλίκα προεῖπεν ἔκλειψιν· καὶ γενομένης ὡς προεῖπεν, θαυμασθεὶς ὑπὸ τοῦ τυράννου, δωρεὰν ἔλαβεν ἀργυρίου τάλαντον. Ἀρίστιππος δὲ παίζων πρὸς τοὺς ἄλλους φιλοσόφους, ἔφη τι καὶ αὐτὸς ἔχειν τῶν παραδόξων προειπεῖν. ἐκείνων δὲ φράσαι δεομένων, Προλέγω τοίνυν (εἶπεν) ὀλίγῳ χρόνῳ Πλάτωνα καὶ Διονύσιον ἐχθροὺς γενησομένους. τέλος δὲ, τὴν μὲν οὐσίαν τοῦ Δίωνος ὁ Διονύσιος ἐπώλει, καὶ τὰ χρήματα καλεῖτε· Πλάτωνα

τωνα δ' ἐν τῷ περὶ τὴν οἰκίαν κήπῳ διαιλώμενον, εἰς τοὺς μισθοφόρους μελέσησεν, πάλαι μισοῦνλας αὐλὸν καὶ ζηλοῦνλας ἀνελεῖν, ὡς πείσονλα Διονύσιον ἀφεῖναι τὴν τυραννίδα, καὶ ζῆν ἀδορυφόρηλον.

κ'. Ἐν τοιούτῳ κινδύνῳ γενομένου τοῦ Πλάτωνος, οἱ περὶ Ἀρχύταν πυθόμενοι, ταχὺ πέμπουσι πρεσβείαν, καὶ τριακόνλορον· ἀπαιτοῦνλες τὸν ἄνδρα παρὰ Διονυσίου, καὶ λέγονλες ὡς αὐλοὺς λαβὼν ἀναδόχους τῆς ἀσφαλείας πλεύσειεν εἰς Συρακούσας. ἀπολογουμένῳ δὲ τοῦ Διονυσίου τὴν ἔχθραν ἐσιάσεσι καὶ φιλοφροσύναις περὶ τὴν προπομπήν, ἔν δέ τι προαχθέντος ὡς αὐλὸν τοιοῦτον εἰπεῖν, Ἦπερ Πλάτων πολλὰ μὲ δεινὰ καληγορήσεις ἡμῶν πρὸς τοὺς συμφιλοσοφοῦνλας· ὑπομειδιάσας ἐκεῖνος ἀπεκρίναλο, Μὴ τοσαύτη λόγων ἐν Ἀκαδημίᾳ γένοιλο σπάνις, ὥσε σοῦ τινα μνημονεῦσαι. τοιαύτην μὲν τὴν ἀποσολὴν τοῦ Πλάτωνος γενέσθαι λέγουσιν. οὐ μέντοι τὰ Πλάτωνος αὐλοῦ πάνυ τούτοις συνάδει.

κά. Δίων δὲ μὲ τούτοις ἐχαλέπαινε, μὲ μεθ' ὀλίγον χρόνον ἐξεπολεμώθη πανλάπασι πυθόμενος τὸ περὶ τὴν γυναῖκα. περὶ οὗ μὲ Πλάτων ἠνίξαλο, γράφων πρὸς Διονύσιον. ἦν δὲ τοιοῦτον· μελὰ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Δίωνος, ἀποπέμπων Πλάτωνα Διονύσιος, ἐκέλευσεν αὐλοῦ

δι' ἀπορρήτων συνθέσθαι μή τι κωλύοι τὴν γυναῖκα πρὸς γάμον ἑτέρῳ δοθῆναι. καὶ γὰρ ἦν λόγος, εἴτ' ἀληθὴς, εἴτε συνιεθεὶς ὑπὸ τῶν Δίωνα μισούντων, ὡς οὐ καθ' ἡδονὴν ὁ γάμος εἴη Δίωνι γεγονὼς, οὐδ' εὐάρμοστος ἡ πρὸς τὴν γυναῖκα συμβίωσις. ὡς οὖν ἦκεν ὁ Πλάτων Ἀθήναζε, καὶ τῷ Δίωνι περὶ πάντων ἐνέτυχε, γράφει πρὸς τὸν τύραννον ἐπιστολὴν, τὰ μὲν ἄλλα σαφῶς πᾶσιν, αὐλὸ δὲ τοῦτο μόνον γνώριμον ἐκείνῳ φράζουσαν· ὡς διαλεχθείη Δίωνι περὶ τοῦ πράγματος ἐκείνου, καὶ σφόδρα δῆλος εἴη χαλεπαίνων εἰ τοῦτο Διονύσιος ἐξεργάσαιτο. καὶ τότε μὲν ἔτι πολλῶν ἐλπίδων οὐσῶν πρὸς τὰς διαλύσεις, οὐδὲν ἔπραξεν περὶ τὴν ἀδελφὴν νεώτερον, ἀλλ' εἴα μένειν αὐτὴν μετὰ τοῦ παιδίου τοῦ Δίωνος οἰκοῦσαν. ἐπεὶ δὲ πανλάπασιν ἀσυμβάτως εἶχεν, καὶ Πλάτων αὖθις ἐλθὼν ἀπεπέμφθη πρὸς ἀπέχθειαν, οὕτω τὴν Ἀρετὴν ἄκουσαν ἐνὶ τῶν φίλων, Τιμοκράτει δίδωσιν· οὐ μιμησάμενος τὴν καλά γε τοῦτο τοῦ πατρὸς ἐπιείκειαν. ἐγεγόνει γὰρ (ὡς ἔοικεν) καὶ κἀκείνῳ Πολύξενος, ὁ τὴν ἀδελφὴν ἔχων αὐτοῦ Θέσην, πολέμιος· ἀποδράντος οὖν αὐτοῦ διὰ φόβον, καὶ φυγόντος ἐκ Σικελίας, μεταπεμψάμενος ἠτιᾶτο τὴν ἀδελφὴν ὅτι συνειδυῖα τὴν φυγὴν τοῦ ἀνδρὸς οὐ καλεῖπεν πρὸς αὐτόν. ἡ δ' ἀνεκπλήκτως καὶ νὴ Δι' ἀφόβως, Εἶθ' οὕτως σοι δοκῶ,

δοκῶ, Διονύσιε, φαύλη γυνὴ γεγονέναι καὶ ἄνανδρος, ὥστε προγνοῦσα τὴν φυγὴν τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἂν συνεκπλεῦσαι καὶ μεταστῆναι τῆς αὐλῆς τύχης; ἀλλ' οὐ προέγνων. ἐπεὶ καλῶς εἶχε μοι μᾶλλον Πολυξένου γυναῖκα φεύγοντος, ἢ σοῦ τυραννοῦντος ἀδελφὴν λέγεσθαι. ταῦτα τῆς Θέστης παῤῥησιασαμένης, θαυμάσαι λέγουσι τὸν τύραννον. ἐθαύμασαν δὲ καὶ οἱ Συρακούσιοι τὴν ἀρετὴν τῆς γυναικὸς, ὥστε καὶ μετὰ τὴν καταλύσιν τῆς τυραννίδος ἐκείνῃ τιμὴν καὶ θεραπείαν βασιλικὴν ὑπάρχειν· ἀποθανούσης δὲ, δημοσίᾳ πρὸς τὴν ταφὴν ἐπακολουθῆσαι τοὺς πολίτας. ταῦτα μὲν οὖν οὐκ ἄχρηστον ἔχει τὴν παρέκβασιν.

κϐ'. Ὁ δὲ Δίων ἐντεῦθεν ἤδη τρέπεται πρὸς πόλεμον· αὐλοῦ δὲ Πλάτωνος ἐμποδὼν ἱσαμένου δι' αἰδῶ τῆς πρὸς Διονύσιον ξενίας καὶ γῆρας, Σπευσίππου δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἑταίρων τῷ Δίωνι συλλαμβανόντων, καὶ παρακελευομένων ἐλευθερῶν Σικελίαν χεῖρας ὀρέγουσαν αὐτῷ, καὶ προθύμως ὑποδεχομένην. ὅτε γὰρ ἐν Συρακούσαις Πλάτων διέτριβεν, οἱ περὶ Σπεύσιππον (ὡς ἔοικε) μᾶλλον ἀναμιγνύμενοι τοῖς ἀνθρώποις καλεμάνθανον τὴν διάνοιαν αὐτῶν· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐφοβοῦντο τὴν παῤῥησίαν, ὡς διάπειραν οὖσαν ὑπὸ τοῦ τυράννου, χρόνῳ δ' ἐπίστευσαν. ὁ γὰρ αὐτὸς ἦν παρὰ πάντων λόγος δεομένων καὶ παρακελευομένων ἐλθεῖν Δίωνα, μὴ ναῦς ἔχοντα,

μηδ'

μηδ' ὁπλίτας, μηδ' ἵππους, ἀλλ' αὐλὸν εἰς ὑπηρετικὸν ἐμβάλλα, χρῆσαι τὸ σῶμα καὶ τοὔνομα Σικελιώταις ἐπὶ τὸν Διονύσιον. ταῦτα τῶν περὶ Σπεύσιππον ἀγγελλόντων, ἐπιῤῥωσθεὶς ἐξενολόγει κρύφα καὶ δι' ἑτέρων, ἐπικρυπτόμενος τὴν διάνοιαν. συνέπραττον δὲ καὶ τῶν πολιτικῶν πολλοὶ καὶ τῶν φιλοσόφων, ὅ, τε Κύπριος Εὔδημος, εἰς ὃν Ἀριστοτέλης ἀποθανόντα τὸν περὶ ψυχῆς διάλογον ἐποίησε, καὶ Τιμωνίδης ὁ Λευκάδιος. συνέσπασαν δὲ καὶ Μίλταν αὐλῷ τὸν Θεσσαλὸν, ἄνδρα μάλιν, καὶ μελεσχηκότα τῆς ἐν Ἀκαδημίᾳ διαλριβῆς. τῶν δ' ὑπὸ τοῦ τυράννου πεφυγαδευμένων, οὐ μεῖον ἢ χιλίων ὄντων, πέντε καὶ εἴκοσι μόνοι τῆς στρατείας ἐκοινώνησαν, οἱ δ' ἄλλοι προὔδοσαν, ἀποδειλιάσαντες. ὁρμητήριον δ' ἦν ἡ Ζακυνθίων νῆσος, εἰς ἣν οἱ στρατιῶται συνελέγησαν, ὀκλακοσίων ἐλάττους γενόμενοι· γνώριμοι δὲ πάντες ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων στρατειῶν, καὶ τοῖς σώμασιν ἠσκημένοι διαφερόντως· ἐμπειρίᾳ δὲ καὶ τόλμῃ πολὺ πάντων κράτιστοι, καὶ δυνάμενοι πλῆθος, ὅσον ἤλπιζεν ἔξειν ἐν Σικελίᾳ Δίων, ὑπεκκαῦσαι καὶ συνεξορμῆσαι πρὸς ἀλκήν.

κγ'. Οὗτοι μὲν πρῶτον ἀκούσαντες ἐπὶ Διονύσιον καὶ Σικελίαν αἱρεῖσθαι τὸν στόλον, ἐξεπλάγησαν καὶ καλέγνωσαν, ὡς ὀργῆς τινος παραφροσύνῃ καὶ μανίᾳ τοῦ Δίωνος ἢ χρησῶν ἐλπίδων

πίδων ἀποριᾳ, ῥιπλοῦνλος ἑαυλὸν εἰς ἀπεγνωσμένας ωράξεις· κ᾽ τοῖς ἑαυλῶν ἡγεμόσι κ᾽ ξενολόγοις ὠργίζονλο, μὴ ωροειποῦσιν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸν ωόλεμον. ἐπεὶ δὲ Δίων τῷ λόγῳ τὰ σαθρὰ τῆς τυραννίδος ἐπεξιὼν ἐδίδασκεν, ὡς οὐ ϛρατιώτας ἀλλὰ μᾶλλον ἡγεμόνας ἀυλοὺς κομίζοι, Συρακουσίων κ᾽ τῶν ἄλλων Σικελιωλῶν ωάλαι ωρὸς ἀπόϛασιν ἑτοίμων ὑπαρχόνλων· μελὰ δὲ τὸν Δίωνα διαλεχθένλος ἀυλοῖς Ἀλκιμένους, ὃς ωρῶτος ὢν Ἀχαιῶν δόξῃ κ᾽ γένει συνεϛράτευεν, ἐπείσθησαν. ἦν μὲν οὖν θέρους ἀκμὴ, κ᾽ καλεῖχον ἐτησίαι τὸ ωέλαγος· ἡ δὲ σελήνη διχομηνίαν ἦγεν. τῷ δ᾽ Ἀπόλλωνι θυσίαν μεγαλοπρεπῆ ωαρασκευάσας ὁ Δίων, ἐπόμπευσε μελὰ τῶν ϛραλιωλῶν κεκοσμημένων ταῖς ωανοπλίαις ωρὸς τὸ ἱερόν· κ᾽ μελὰ θυσίαν ἐν τῷ ϛαδίῳ τῶν Ζακυνθίων καλακλιθένλας ἀυλοὺς εἱϛία, θαυμάζονλας ἀργυρῶν κ᾽ χρυσῶν ἐκπωμάτων καὶ ϛραπεζῶν, ὑπερβάλλουσαν ἰδιωλικὸν ωλοῦτον λαμπρότηλα· κ᾽ λογιζομένους ὅτι ωαρπκμακὼς ἀνὴρ ἤδη κ᾽ τοσαύτης εὐπορίας κύριος οὐκ ἂν ἐπιχειροίη ωαραβόλοις ωράϛμασι χωρὶς ἐλπίδος βεβαίου, καὶ φίλων ἐνδιδόνλων ἐκεῖθεν αὐτῷ τὰς ωλείϛας καὶ μεγίϛας ἀφορμάς.

ιδ᾽. Μελὰ δὲ τὰς ϛονδὰς καὶ τὰς νενομισμένας καλευχὰς, ἐξέλιπεν ἡ σελήνη· καὶ τοῖς μὲν

μὲν περὶ τὸν Δίωνα θαυμαστὸν οὐδὲν ἦν, λογιζομένοις τὰς ἐκλειπτικὰς περιόδους, καὶ τὴν γινομένην τοῦ σκιάσματος ἀπάντησιν πρὸς τὴν σελήνην, καὶ τῆς γῆς τὴν ἀντίφραξιν πρὸς τὸν ἥλιον. ἐπεὶ δὲ τοῖς στρατιώταις διαταραχθεῖσιν ἔδει τινὸς παρηγορίας, Μίλτας ὁ μάντις ἐν μέσῳ καταστὰς, ἐκέλευε θαρρεῖν αὐλοὺς καὶ προσδοκᾶν τὰ κράτιστα. σημαίνειν γὰρ τὸ δαιμόνιον ἔκλειψίν τινα τῶν νῦν ἐπιφανῶν· ἐπιφανέστερον δὲ μηδὲν εἶναι τῆς Διονυσίου τυραννίδος, ἧς τὸ λαμπρὸν ἀποσβέσειν ἐκείνους εὐθὺς ἁψαμένους Σικελίας. τοῦτο μὲν οὖν ὁ Μίλτας εἰς μέσον ἐξέθηκε πᾶσι· τὸ δὲ τῶν μελισσῶν, αἳ περὶ τὰ πλοῖα τοῦ Δίωνος ὤφθησαν ἐσμὸν λαμβάνουσαι καὶ πρύμναν, ἰδίᾳ πρὸς αὐλὸν καὶ τοὺς φίλους ἔφραζε δεδιέναι· μὴ καλαὶ μὲν αἱ πράξεις αὐλοῦ γένωνται, χρόνον δ' ὀλίγον ἀνθήσασαι μαρανθῶσιν. λέγεται δὲ καὶ τῷ Διονυσίῳ πολλὰ τεραθώδη παρὰ τοῦ δαιμονίου γενέσθαι σημεῖα. ἀετὸς μὲν γὰρ ἁρπάσας δοράτιον τινὸς τῶν δορυφόρων, ἀράμενος ὑψοῦ καὶ φέρων ἀφῆκεν εἰς τὸν βυθόν. ἡ δὲ προσκλύζουσα πρὸς τὴν ἀκρόπολιν θάλασσα μίαν ἡμέραν τὸ ὕδωρ γλυκὺ ποτιμον παρέσχεν· ὥστε γευσαμένοις πᾶσι καταδηλον εἶναι. χοῖροι δ' ἐτέχθησαν αὐλῷ, τῶν μὲν ἄλλων οὐδενὸς ἐνδεεῖς μορίων, ὦτα δ' οὐκ ἔχοντες.

ἀπε-

ἀπεφαίνοντο δ' οἱ μάντεις, τοῦτο μὲν ἀποστάσεως καὶ ἀπειθείας εἶναι σημεῖον, ὡς οὐκ ἔτι τῶν πολιτῶν ἀκουσομένων τῆς τυραννίδος· τὴν δὲ γλυκύτητα τῆς θαλάσσης μεταβολὴν καιρῶν ἀνιαρῶν καὶ πονηρῶν εἰς πράγματα χρηστὰ φέρειν Συρακουσίοις. ἀετὸς δὲ, θεράπων Διὸς· λόγχη δὲ, παράσημον ἀρχῆς καὶ δυναστείας· ἀφανισμὸν οὖν καὶ καταλύσιν τῇ τυραννίδι βουλεύειν τὸν τῶν Θεῶν μέγιστον. ταῦτα μὲν οὖν Θεόπομπος ἱστόρηκε.

κέ. Τοὺς δὲ στρατιώτας τοὺς Δίωνος ἐξεδέξαντο στρογγύλαι δύο ναῦς, τρίτον δὲ πλοῖον οὐ μέγα, καὶ δύο τριακόντοροι παρηκολούθουν. ὅπλα δὲ, χωρὶς ὧν εἶχον οἱ στρατιῶται, δισχιλίας μὲν ἐκόμιζεν ἀσπίδας, βέλη δὲ καὶ δόρατα πολλὰ, καὶ πλῆθος ἐφοδίων ἄφθονον, ὅπως ἐπιλίπῃ μηδὲν αὐλοὺς πονηροροῦντας· ἅτε δὴ τὸ σύμπαν ἐπὶ πνεύμασι καὶ θαλάσσῃ πεποιημένοις τὸν πλοῦν, διὰ τὸ τὴν γῆν φοβεῖσθαι, καὶ συνθάνεσθαι Φίλιστον ἐν Ἰαπυγίᾳ ναυλοχοῦντα παραφυλάττειν. ἀραιῷ δὲ καὶ μαλακῷ πνεύματι πλεύσαντες ἡμέρας δώδεκα, τῇ τρισκαιδεκάτῃ κατὰ Πάχυνον ἦσαν, ἄκραν τῆς Σικελίας. καὶ πρῶτος μὲν ὁ κυβερνήτης κατὰ τάχος ἐκέλευσεν ἀποβαίνειν, ὡς ἂν ἀποσπασθῶσι τῆς γῆς, καὶ τὴν ἄκραν ἐκόντες ἀφῶσι, πολλὰς ἡμέρας καὶ νύκτας ἐν τῷ πελάγει τριβησομένους ὥρᾳ θέρους νότον περι-

περιμένοντας. Δίων δὲ τὴν ἐγγὺς τῶν πολεμίων ἀπόβασιν δεδιὼς, καὶ τῶν πρόσω μᾶλλον ἅψασθαι βουλόμενος, παρέπλευσε τὸν Πάχυνον. ἐκ δὲ τούτου, τραχὺς μὲν ἀπαρκτίας ἐπιπεσὼν ἤλαυνε πολλῷ κλύδωνι τὰς ναῦς ἀπὸ τῆς Σικελίας, ἀστραπαὶ δὲ καὶ βρονταὶ φανέντος ἀρκτούρου, συμπεσοῦσαι, πολὺν ἐξ οὐρανοῦ χειμῶνα καὶ ῥαγδαῖον ὄμβρον ἐξέχεαν· ᾧ τῶν νεῶν συνταραχθέντων, καὶ πλάνης γενομένης, καθορῶσιν αἰφνίδιον ὑπὸ τοῦ κύματος ὠθουμένας τὰς ναῦς ἐπὶ τὴν πρὸς Λιβύην Κέρκιναν, ἣ μάλιστα χρημνώδης ἀπήντα καὶ τραχεῖα προσφερομένοις αὐλοῖς ἡ νῆσος. μικρὸν οὖν δεήσαντες ἐκριφῆναι καὶ συντριβῆναι περὶ τὰς πέτρας, ἐβιάζοντο πρὸς κοντὸν παραφερόμενοι μόλις· ἕως ἡ χειμὼν ἐλώφησεν, καὶ πλοίῳ συντυχόντες, ἔγνωσαν ἐπὶ ταῖς καλουμέναις κεφαλαῖς τῆς μεγάλης Σύρτεως ὄντες. ἀθυμοῦσι δ' αὐτοῖς πρὸς τὴν γαλήνην καὶ διαφερομένοις αὔραν τινα καλέσπειρεν ἡ χώρα νότιον, οὐ πάνυ προσδεχομένοις νότον, οὐδὲ πιστεύουσι τῇ μεταβολῇ. καὶ μικρὸν δὲ ῥωννυμένου τοῦ πνεύματος καὶ μέγεθος λαμβάνοντος, ἐκτείναντες ὅσον ἦν ἱστίον, καὶ προσευξάμενοι τοῖς Θεοῖς, πελάγιοι πρὸς τὴν Σικελίαν ἔφευγον ἀπὸ τῆς Λιβύης· καὶ θέοντες ἐλαφρῶς, πεμπταῖοι καὶ Μίνωαν ὡρμήσαντο, πολισμάτιον ἐν τῇ Σικελίᾳ τῆς Καρχηδονίων ἐπικρατείας. ἔτυχε δὲ παρὼν ὁ Καρχηδόνιος

ἄρχων

ἄρχων Σύναλος ἐν τῷ χωρίῳ, ξένος ὢν καὶ φίλος Δίωνος. ἀγνοῶν δὲ τὴν παρουσίαν αὐλοῦ καὶ τὸν ςόλον, ἐπειρᾶτο κωλύειν τοὺς ςραλιώτας ἀποβαίνονλας. οἱ δὲ μελὰ τῶν ὅπλων ἐκδραμόνλες, ἀπέκλειναν μὲν οὐδένα· (ἀπειρήκει γὰρ ὁ Δίων διὰ τὴν οὖσαν αὐλῷ φιλίαν πρὸς τὸν Καρχεδόνιον) φεύγουσιν δὲ συνεισπεσόνλες αἱροῦσι τὸ χωρίον. ὡς δ' ἀπήντησαν ἀλλήλοις οἱ ἡγεμόνες καὶ ἠσπάσανλο, Δίων μὲν ἀπέδωκεν τὴν πόλιν Συνάλῳ, οὐδὲν ἀδικήσας· Σύναλος δὲ τοὺς ςρατιώτας ἐξένιζεν, καὶ συμπαρεσκεύαζεν ὧν Δίων ἐδεῖτο.

κς'. Μάλιςα δ' αὐλοὺς ἐθάῤῥυνε τὸ συμβεβηκὸς αὐλομάτως περὶ τὴν ἀποδημίαν τοῦ Διονυσίου. νεωςὶ γὰρ ἐκπεπλευκὼς ἐτύγχανεν ὀγδοήκονλα ναυσὶν εἰς τὴν Ἰταλίαν. διὸ καὶ τοῦ Δίωνος παρακαλοῦνλος ἐνλαῦθα τοὺς ςραλιώτας ἀναλαμβάνειν, πολὺν χρόνον ἐν τῇ θαλάσσῃ κεκακωμένους, οὐχ ὑπέμειναν αὐλοὶ, σπεύδονλες ἁρπάσαι τὸν καιρὸν, ἀλλ' ἐκέλευον ἡγεῖσθαι τὸν Δίωνα πρὸς τὰς Συρακούσας. ἀποσκευασάμενος οὖν τὰ περιόνλα τῶν ὅπλων καὶ τῶν φορτίων ἐκεῖ, καὶ τοῦ Συνάλου δεηθεὶς, ὅταν ᾖ καιρὸς, ἀποςεῖλαι πρὸς αὐλὸν, ἐβάδιζεν ἐπὶ τὰς Συρακούσας. πορευομένῳ δ' αὐλῷ πρῶτον μὲν Ἀκραγανλίνων προσεχώρησαν ἱππεῖς διακόσιοι τῶν περὶ τὸ Ἔκνομον οἰκούνλων, μελὰ δὲ τούτοις

τους Γελῶοι. ταχὺ δὲ τῆς φήμης διαδραμούσης εἰς Συρακούσας, Τιμοκράτης ὁ τῇ Δίωνος γυναικὶ συνοικῶν, Διονυσίου ἀδελφῇ, τῶν ἀπολελειμμένων ἐν τῇ πόλει φίλων προεχώς, ἐκπέμπει καλὰ τάχος ἄγγελον τῷ Διονυσίῳ, γράμματα κομίζοντα περὶ τῆς Δίωνος ἀφίξεως. αὐλὸς δὲ τοῖς καλὰ τὴν πόλιν προσεῖχεν θορύβοις καὶ κινήμασιν, ἐπηρμένων μὲν πάντων, διὰ δ' ἀπιστίαν ἔτι καὶ φόβον ἡσυχαζόντων. τῷ δὲ πεμφθέντι γραμματοφόρῳ τύχη τις συμπίπτει παράλογος. διαπλεύσας γὰρ εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ τὴν Ῥεγίνην διελθών, ἐπειγόμενος εἰς Καυλωνίαν πρὸς Διονύσιον, ἀπήντησε τινὶ τῶν συνήθων ἱερεῖον νεωστὶ τεθυμένον κομίζοντι· καὶ λαβὼν παρ' αὐλοῦ μοῖραν τῶν κρεῶν, ἐχώρει σπουδῇ. τῆς δὲ νυκτὸς μέρος ὁδεύσας, καὶ μικρὸν ἀποδαρθεῖν ὑπὸ κόπου βιασθείς, ὡς εἶχε, παρὰ τὴν ὁδὸν ἐν ὕλῃ τινὶ καθέκλινεν ἑαυτόν. πρὸς δὲ τὴν ὀσμὴν λύκος ἐπελθών, καὶ λαβόμενος τῶν κρεῶν ἀναδεδεμένων ἐκ τῆς πήρας, ᾤχετο φέρων ἅμα σὺν αὐλοῖς τὴν πήραν ἐν ᾗ τὰς ἐπισολὰς ὁ ἄνθρωπος εἶχεν. ὡς δὲ διεγερθεὶς ἤσθετο, καὶ πολλὰ μάτην πλανηθεὶς καὶ διώξας οὐχ εὗρεν, ἔγνω μὴ πορεύεσθαι δίχα τῶν γραμμάτων πρὸς τὸν τύραννον, ἀλλ' ἀποδρὰς ἐκποδὼν γενέσθαι.

κζ. Διο-

κζ'. Διονύσιος μὲν οὖν ὀψὲ κὴ παρ' ἑτέρων ἔμελλεν συνθάνεσθαι τὸν ἐν Σικελίᾳ πόλεμον. Δίωνι δὲ πορευομένῳ Καμαριναῖοί τε προσέθεντο, κὴ τῶν καθ' ἀγροὺς Συρακουσίων ἀνισαμένων, ἐπέῤῥει πλῆθος οὐκ ὀλίγον. οἱ δὲ μελὰ Τιμοκράτους τὰς Ἐπιπολὰς φυλάσσοντες Λεοντῖνοι καὶ Καμπανοὶ, λόγον ψευδῆ προσπέμψαντος εἰς αὐλοὺς τοῦ Δίωνος, ὡς ἐπὶ τὰς πόλεις πρῶτον τρέποιτο τὰς ἐκείνων, ἀπολιπόντες ᾤχοντο τὸν Τιμοκράτην, τοῖς οἰκείοις βοηθήσοντες. ὡς δ' ἀπηγγέλθη ταῦτα πρὸς τὸν Δίωνα περὶ τὰς Μακρὰς σταλοπεδεύοντα, νυκτὸς ἔτι τοὺς σταλιώτας ἀναστήσας, πρὸς τὸν Ἄναπον πολαμὸν ἦκεν, ἀπέχοντα τῆς πόλεως δέκα σταδίους. ἐνταῦθα δὲ τὴν πορείαν ἐπιστήσας ἐσφαγιάζετο πρὸς τὸν πολαμὸν, ἀνατέλλοντι τῷ ἡλίῳ προσευξάμενος. ἅμα δ' οἱ μάντεις παρὰ τῶν Θεῶν νίκην ἔφραζον αὐτῷ· κὴ θεασάμενοι τὸν Δίωνα διὰ τὴν θυσίαν ἐστεφανωμένον οἱ παρόντες, ἀπὸ μιᾶς ὁρμῆς ἐστεφανοῦντο πάντες. ἦσαν δὲ πεντακισχιλίων οὐκ ἐλάττους προσγεγονότες κατὰ τὴν ὁδόν· ὡπλισμένοι δὲ φαύλως ἐκ τοῦ προσυχόντος, ἀνεπλήρουν τῇ προθυμίᾳ τὴν τῆς παρασκευῆς ἔνδειαν, ὥστε κινήσαντος τοῦ Δίωνος δρόμῳ χωρεῖν μετὰ χαρᾶς καὶ βοῆς, ἀλλήλους παρακαλοῦντας ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν.

κή. Τῶν δ' ἐν τῇ πόλει Συρακουσίων, οἱ μὲν γνώριμοι καὶ χαρίεντες, ἐσθῆτα καθαρὰν ἔχοντες, ἀπήντων ἐπὶ τὰς πύλας· οἱ δὲ πολλοὶ τοῖς τυράννου φίλοις ἐπετίθεντο, καὶ συνήρπαζον τοὺς καλουμένους προσαγωγίδας, ἀνθρώπους ἀνοσίους, καὶ Θεοῖς ἐχθροὺς, οἳ περιενόσουν ἐν τῇ πόλει καλαμεμιγμένοι τοῖς Συρακουσίοις, πολυπραγμονοῦντες, καὶ διαγγέλλοντες τῷ τυράννῳ τάς τε διανοίας καὶ τὰς φωνὰς ἑκάστων. οὗτοι μὲν οὖν πρῶτοι δίκην ἐδίδοσαν ὑπὸ τῶν προσυσχανόντων τυμπανιζόμενοι. Τιμοκράτης δὲ συμμίξαι τοῖς φρουροῦσι τὴν ἀκρόπολιν μὴ δυνηθεὶς, ἵππον λαβὼν διεξέπεσε τῆς πόλεως, καὶ πάντα φεύγων ἐνέπλησε φόβου καὶ ταραχῆς, ἐπὶ μεῖζον αἴρων τὰ τοῦ Δίωνος, ὡς μὴ δοκοίη μέτριόν τι δείσας ἀποβεβληκέναι τὴν πόλιν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ Δίων προσερχόμενος ἤδη καταφανὴς ἦν, πρῶτος αὐλὸς ὡπλισμένος λαμπρῶς· καὶ παρ' αὐλὸν, ἔνθεν μὲν ὁ ἀδελφὸς Μεγακλῆς, ἔνθεν δὲ Κάλλιππος ὁ Ἀθηναῖος, ἐσεφανωμένοι. τῶν δὲ ξένων, ἑκατὸν μὲν εἵποντο φύλακες περὶ τὸν Δίωνα, τοὺς δ' ἄλλους ἦγον οἱ λοχαγοὶ διακεκοσμημένους, θεωμένων τῶν Συρακουσίων, καὶ δεχομένων ὥσπερ ἱεράν τινα καὶ θεοπρεπῆ πομπὴν, ἐλευθερίας καὶ δημοκρατίας δὲ ἐτῶν ὀκτὼ καὶ τετταράκοντα κατιούσης εἰς τὴν πόλιν.

Θ. Ἐπεὶ

κϑ'. Ἐπεὶ δ' εἰσῆλθεν ὁ Δίων κατὰ τὰς Μενιτίδας πύλας, τῇ σάλπιγγι καταπαύσας τὸν θόρυβον, ἐκήρυξεν, ὅτι Δίων καὶ Μεγακλῆς ἥκουσιν ἐπὶ καταλύσει τῆς τυραννίδος ἐλευθεροῦσι Συρακουσίους καὶ τοὺς ἄλλους Σικελιώτας ἀπὸ τοῦ τυράννου. βουλόμενος δὲ καὶ δι' ἑαυτοῦ προσαγορεῦσαι τοὺς ἀνθρώπους, ἀνῆει διὰ τῆς Ἀχραδινῆς, ἐκαλέρωθεν παρὰ τὴν ὁδὸν τῶν Συρακουσίων ἱερεῖα καὶ τραπέζας καὶ κρατῆρας ἱστάντων· καὶ καθ' οὓς γένοιτο, προχύταις τε βαλλόντων, καὶ προπερεπομένων ὥσπερ Θεὸν καταευχαῖς. ἦν δ' ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ πενταπυλα, Διονυσίου κατασκευάσαντος, ἡλιοτρόπιον καταφανὲς καὶ ὑψηλόν. ἐπὶ τούτῳ προσβὰς ἐδημηγόρησεν, καὶ παρώρμησε τοὺς πολίτας ἀντέχεσθαι τῆς ἐλευθερίας. οἱ δὲ χαίροντες καὶ φιλοφρονούμενοι κατέστησαν ἀμφοτέρους αὐτοκράτορας στρατηγοὺς, καὶ προσεύχοντο, βουλομένων καὶ δεομένων ἐκείνων, αὐτοῖς συνάρχοντας εἴκοσιν· ὧν ἡμίσεις ἦσαν ἐκ τῶν μετὰ Δίωνος ἀπὸ τῆς φυγῆς συγκατερχομένων. τοῖς δὲ πάντεσιν αὖθις ἐδόκει, τὸ μὲν ὑπὸ πόδας λαβεῖν τὸν Δίωνα δημηγοροῦντα τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὸ ἀνάθημα τοῦ τυράννου, λαμπρὸν εἶναι σημεῖον· ὅτι δ' ἡλιοτρόπιον ἦν, ἐφ' οὗ βεβηκὼς ἠρέθη στρατηγὸς, ὠρῴδουν μὴ τροπήν τινα τῆς τύχης αἱ πράξεις ταχεῖαν λάβωσιν.

ἐκ τούτου τὰς μὲν Ἐπιπολὰς ἑλὼν, τοὺς καθειρ-
γμένους τῶν πολιτῶν ἔλυσε, τὴν δ' ἀκρόπολιν ἀπεδείκισεν. ἑβδόμῃ δ' ἡμέρᾳ Διονύσιος καλέπλευσεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ Δίωνι προσῆγον ἅμαξαι πανοπλίας ἃς Συνάλῳ καλέλιπε. ταύτας διένειμε τοῖς πολίταις, τῶν δ' ἄλλων ἕκαστος ἑαυτὸν, ὡς δυνατὸν ἦν, ἐκόσμει καὶ παρεῖχεν ὁπλίτην πρόθυμον.

λ'. Διονύσιος δὲ πρῶτον ἰδίᾳ πρὸς Δίωνα πρέσβεις ἔπεμπεν ἀποπειρώμενος· ἔπειτα κελεύσαντος ἐκείνου διαλέγεσθαι κοινῇ Συρακουσίοις, ὡς ἐλευθέροις οὖσιν, ἐγένοντο λόγοι διὰ τῶν πρέσβεων παρὰ τοῦ τυράννου φιλάνθρωποι, φόρων ὑπισχνουμένου μετριότητα, καὶ ῥᾳδιώνης στρατειῶν ὧν αὐτοὶ σύμψηφοι γένωνται. ταῦτ' ἐχλεύαζον οἱ Συρακούσιοι. Δίων δ' ἀπεκρίνατο τοῖς πρέσβεσιν, μὴ διαλέγεσθαι πρὸς αὐτοὺς Διονύσιον, εἰ μὴ τὴν ἀρχὴν ἀφίησιν· ἀφιέντι δὲ συμπράξειν ἃ δεῖ αὐτός, κἂν ἄλλό τι τῶν μετρίων δύνηται, μεμνημένος τῆς οἰκειότητος. ταῦτα Διονύσιος ἐπήνει, καὶ πάλιν ἔπεμπε πρέσβεις, κελεύων ἥκειν τινὰς εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῶν Συρακουσίων, οἷς τὰ μὲν πείθων, τὰ δὲ πειθόμενος διαλέξεται περὶ τῶν κοινῇ συμφερόντων. ἐπέμφθησαν οὖν ἄνδρες πρὸς αὐτὸν οὓς Δίων ἐδοκίμαζε. καὶ λόγος πολὺς ἐκ τῆς ἄκρας εἰς

τοὺς

τοὺς Συρακουσίους καλήει, Διονύσιον ἀφήσειν τὴν τυραννίδα, καὶ μᾶλλον ἑαυτοῦ χάριν ἢ Δίωνος. ἦν δὲ δόλος ἡ προσποίησις αὕλη τοῦ τυράννου, καὶ σκευωρία καλὰ τῶν Συρακυσίων. τοὺς μὲν γὰρ ἐλθόντας πρὸς αὐλὸν ἐκ πόλεως συγκλείσας εἶχεν· τοὺς δὲ μισθοφόρους πρὸς ὄρθρον ἐμπλήσας ἀκράτου, δρόμῳ πρὸς τὸ περιτείχισμα τῶν Συρακυσίων ἀφῆκεν. γενομένης δὲ τῆς προσβολῆς ἀνελπίστου, καὶ τῶν βαρβάρων θράσει πολλῷ καὶ θορύβῳ καθαιρούντων τὸ διατείχισμα, καὶ τοῖς Συρακυσίοις ἐπιφερομένων, οὐδεὶς ἐτόλμα μένων ἀμύνεσθαι, πλὴν καὶ ξένων τῶν Δίωνος· οἳ πρῶτον αἰσθόμενοι τὸν θόρυβον ἐξεβοήθησαν. οὐδ' οὗτοι δὲ τῆς βοηθείας τὸν τρόπον συνεφρόνουν, οὐδ' εἰσήκουον ὑπὸ κραυγῆς, καὶ πλάνης τῶν φευγόντων Συρακυσίων, ἀναπεφυρμένων αὐτοῖς, καὶ διεκθεόντων· πρίν γε δὴ Δίων, ἐπεὶ λέγοντος οὐδεὶς καλήκουεν, ἔργῳ τὸ πρακτέον ὑφηγήσασθαι βουλόμενος, ἐμβάλλει πρῶτος εἰς τοὺς βαρβάρους, καὶ γίνεται περὶ αὐλὸν ὀξεῖα καὶ δεινὴ μάχη, γινωσκόμενον οὐκ ἧττον ὑπὸ τῶν πολεμίων ἢ τῶν φίλων. ὥρμησαν γὰρ ἅμα πάντες ἐμβοήσαντες. ὁ δ' ἦν μὲν ἤδη βαρύτερος δι' ἡλικίαν ἢ καλὰ τοιούτους ἀγῶνας, ἀλκῇ δὲ καὶ θυμῷ προσφερομένους ὑφιστάμενος καὶ ἀνακόπτων, τιτρώσκεται λόγχῃ τὴν χεῖρα, πρὸς δὲ τὰ ἄλλα

βέλη καὶ τὰς ἐκ χειρὸς πληγὰς μόλις ὁ Θώραξ ἤρκεσεν διὰ τῆς ἀσπίδος, δόρασι πολλοῖς καὶ λόγχαις τυπτόμενος· ὧν καλακλασθέντων καὶ ἑπεσεν ὁ Δίων, εἶτα ἀναρπασθεὶς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, ἐκείνοις μὲν ἡγεμόνα Τιμωνίδην ἐπέστησεν· αὐτὸς δὲ τὴν πόλιν ἵππῳ περιελαύνων, τούς τε Συρακουσίους ἔπαυε φυγῆς, καὶ τῶν ξένων τοὺς φυλάττοντας τὴν Ἀχραδινὴν ἀναστήσας, ἐπῆγε τοῖς βαρβάροις ἀκμῆτας ἐκπεπονημένοις, καὶ προθύμως ἀπαυδῶσιν ἤδη πρὸς τὴν πεῖραν. ἐλπίσαντες γὰρ ἅμα τῇ πρώτῃ ῥύμῃ τὴν πόλιν ἅπασαν ἐξ ἐπιδρομῆς καθέξειν, εἶτα παρὰ δόξαν ἐνισχάνοντες ἀνδράσι πολήταις καὶ μαχίμοις, ἀνεστέλλοντο πρὸς τὴν ἀκρόπολιν. ἔτι δὲ μᾶλλον ὡς ἐνέδωκαν, ἐπικειμένων τῶν Ἑλλήνων, τραπόμενοι καὶ κλεισθησαν εἰς τὸ τεῖχος, ἑβδομήκοντα μὲν καὶ τέσσαρας ἀποκτείναντες τῶν μετὰ Δίωνος, ἑαυτῶν δὲ πολλοὺς ἀποβαλόντες.

κά. Γενομένης δὲ λαμπρᾶς τῆς νίκης, οἱ μὲν Συρακούσιοι τοὺς ξένους ἑκατὸν μναῖς ἐστεφάνωσαν, οἱ δὲ ξένοι Δίωνα χρυσῷ στεφάνῳ. κήρυκες δὲ παρὰ τοῦ Διονυσίου κατέβαινον, ἐπιστολὰς πρὸς Δίωνα παρὰ τῶν οἰκείων γυναικῶν κομίζοντες. μία δ' ἦν ἔξωθεν ἐπιγεγραμμένη τῷ παιδὶ, παρ' Ἱππαρίνου· (τοῦτο γὰρ

ἦν

ἦν ὄνομα τοῦ Δίωνος υἱῷ. καίτοι φησὶ Τίμαιος Ἀρεταῖον αὐλὸν ἀπὸ τῆς μητρὸς Ἀρετῆς καλεῖσθαι. Τιμωνίδῃ δὲ μᾶλλον, ὡς οἶομαι, περί γε τούτων πιστευτέον, ἀνδρὶ φίλῳ καὶ συστρατιώτῃ Δίωνος. αἱ μὲν οὖν ἄλλαι τοῖς Συρακουσίοις ἀνεγνώσθησαν ἐπιστολαί, πολλὰς ἱκεσίας καὶ δεήσεις ἔχουσαι παρὰ τῶν γυναικῶν· τὴν δὲ παρὰ τοῦ παιδὸς εἶναι δοκοῦσαν οὐκ ἐώντων φανερῶς λυθῆναι, βιασάμενος ὁ Δίων ἔλυσεν. ἦν δὲ παρὰ τοῦ Διονυσίου, τοῖς μὲν γράμμασι πρὸς τὸν Δίωνα, τοῖς δὲ πράγμασι πρὸς τοὺς Συρακουσίους διαλεγομένου· σχῆμα μὲν ἔχουσα δεήσεως καὶ δικαιολογίας, συγκειμένη δὲ πρὸς διαβολὴν τοῦ Δίωνος. ὑπομνήσεις τε γὰρ ἦσαν ὧν ὑπὲρ τῆς τυραννίδος ἔπραξε προθύμως, καὶ καλὰ τῶν φιλτάτων ἀπειλαὶ σωμάτων, ἀδελφῆς καὶ τέκνου καὶ γυναικός, ἐπισκήψεις τε δειναὶ μετ' ὀλοφυρμῶν· καὶ τὸ μάλιστα κινῆσαν αὐλὸν, ἀξιοῦντος μὴ καθαιρεῖν ἀλλὰ παραλαμβάνειν τὴν τυραννίδα, μηδ' ἐλευθεροῦν μισοῦντας ἀνθρώπους καὶ μνησικακοῦντας, ἀλλ' αὐλὸν ἄρχειν, παρέχοντα τοῖς φίλοις καὶ οἰκείοις τὴν ἀσφάλειαν.

λϛ'. Ἀναγινωσκομένων δὲ τούτων, οὐχ (ὅπερ ἦν δίκαιον) εἰσήει τοῖς Συρακουσίοις ἐκπλήττεσθαι τὴν ἀπάθειαν καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν τοῦ Δίωνος ὑπὲρ τῶν καλῶν καὶ δικαίων ἀπισχυ-

ριζομένω πρὸς τοιαύτας οἰκειότητας, ἀλλ' ὑποψίας καὶ φόβου λαβόντες ἀρχήν, ὡς μεγάλης οὔσης ἀνάγκης ἐκείνῳ φείδεσθαι τοῦ τυράννου, πρὸς ἑτέρους ἤδη προσάτας ἀπέβλεπον· καὶ μάλιστα πυνθανόμενοι καλαπλεῖν Ἡρακλείδην, ἀνεπτοήθησαν. ἦν δὲ τῶν φυγάδων Ἡρακλείδης, στρατηγικὸς μὲν ἄνθρωπος, καὶ γνώριμος ἀφ' ἡγεμονίας ἣν ἔσχε παρὰ τοῖς τυράννοις· οὐκ ἀράρως δὲ τὴν γνώμην, ἀλλὰ πρὸς πάντα κοῦφος, ἥκιστα δὲ βέβαιος ἐν κοινωνίᾳ πραγμάτων ἀρχὴν ἐχόντων καὶ δόξαν. οὗτος ἐν Πελοποννήσῳ πρὸς Δίωνα στασιάσας, ἔγνω καθ' αὑτὸν ἰδιόστολος πλεῖν ἐπὶ τὸν τύραννον, εἰς τε Συρακούσας ἀφικόμενος ἑπτὰ τριήρεσι καὶ τρισὶ πλοίοις, Διονύσιον μὲν αὖθις εὗρε περιτειχισμένον, ἐπηρμένους δὲ τοὺς Συρακουσίους. εὐθὺς οὖν ὑπεδύετο τὴν τῶν πολλῶν χάριν, ἔχων μέν τι καὶ φύσει πιθανὸν καὶ κινητικὸν ὄχλου θεραπεύεσθαι ζηλοῦντος· ὑπολαμβάνων δὲ καὶ μελάγων ῥᾷον αὐλοὺς, οἳ τὸ σεμνὸν τοῦ Δίωνος, ὡς βαρὺ καὶ δυσπολίτευτον, ἀπεσκέφοντο, διὰ τὴν γεγενημένην ἐκ τοῦ κολακεῖν ἄνεσιν καὶ θρασύτητα πρὸ τοῦ δῆμος εἶναι τὸ δημαγωγεῖσθαι θέλοντες.

λγ'. Καὶ πρῶτον μὲν εἰς ἐκκλησίαν ἀφ' αὑτῶν συνδραμόντες, εἵλοντο τὸν Ἡρακλείδην ναύαρχον. ἐπεὶ δὲ Δίων παρελθὼν ἠτιᾶτο, τὴν

τὴν ἐκείνῳ δεδομένην ἀρχὴν, ἀφαίρεσιν εἶναι τῆς πρότερον αὐλῷ δεδομένης· (οὐκ ἔτι γὰρ αὐτοκράτωρ μένειν, ἂν ἄλλος ἡγῆται τῶν κατὰ θάλασσαν) ἄκοντες οἱ Συρακούσιοι πάλιν ἀπεψηφίσαντο τὸν Ἡρακλείδην. γενομένων δὲ τούτων, μεταπεμψάμενος αὐτὸν ὁ Δίων οἴκαδε, καὶ μικρὰ μεμψάμενος, ὡς οὐ καλῶς οὐδὲ συμφερόντως ὑπὲρ δόξης ζασιάζοντα πρὸς αὐτὸν, ἐν καιρῷ ῥοπῆς ὀλίγης δεομένῳ πρὸς ἀπώλειαν, αὖθις ἐκκλησίαν αὐτὸς συναγαγὼν, ναύαρχον ἀπέδειξεν τὸν Ἡρακλείδην, καὶ τῷ σώματος ἔπεισε φυλακὴν δοῦναι τοὺς πολίτας, ὥσπερ αὐτὸς εἶχεν. ὁ δὲ τῷ μὲν λόγῳ καὶ τῷ σχήματι τὸν Δίωνα θεραπεύων, καὶ χάριν ὁμολογῶν ἔχειν, παρηκολούθει ταπεινὸς, ὑπηρετῶν τὸ κελευόμενον· κρύφα δὲ τοὺς πολλοὺς καὶ νεωτερίζας διαφθείρων καὶ ὑποκινῶν, θορύβοις τὸν Δίωνα περιέβαλλεν, εἰς ἅπασαν ἀπορίαν καθιζάμενον. εἴτε γὰρ ἀφιέναι κελεύοι Διονύσιον ὑπόσπονδον ἐκ τῆς ἄκρας, διαβολὴν εἶχε, φείδεσθαι καὶ περισώζειν ἐκεῖνον· εἴτε λυπεῖν μὴ βουλόμενος, ἐπὶ τῆς πολιορκίας ἡσυχάζοι, διατηρεῖν ἐδόκει τὸν πόλεμον, ὡς μᾶλλον ἄρχοι. καὶ καταπλήτ̣τοιτο τοὺς πολίτας.

λδ΄. Ἦν δέ τις Σῶσις, ἄνθρωπος ἐκ πονηρίας καὶ θρασύτητος εὐδοκιμῶν παρὰ τοῖς Συρακουσίοις, περιουσίαν ἡγούμενος ἐλευθερίας, τὸ μέχρι τοιούτων

τοιούτων ἀνεῖσθαι τὴν παῤῥησίαν. οὗτος ἐπιβουλεύων Δίωνι, πρῶτον μὲν ἐκκλησίας οὔσης ἀναρὰς, πολλὰ τοὺς Συρακουσίους ἐλοιδόρησεν, εἰ μὴ συνιᾶσιν ὡς ἐμπλήκλους καὶ μεθυούσης ἀπηλλαγμένοι τυραννίδος, ἐγρηγορότα καὶ νήφοντα δεσπότην εἰλήφασιν· ἔπειτα φανερὸν τοῦ Δίωνος ἐπιδείξας ἐχθρὸν αὐτὸν, τότε μὲν ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀπῆλθεν, τῇ δ' ὑστεραίᾳ γυμνὸς ὤφθη διὰ τῆς πόλεως θεῶν, ἀναπλέως αἵματος τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπον, ὡς δή τινας φεύγων διώκοντας. ἐμβαλὼν δὲ τοιοῦτος εἰς τὴν ἀγοράν, ἔλεγεν ὑπὸ τῶν ξένων τοῦ Δίωνος ἐπιβεβουλεῦσθαι, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπεδείκνυεν τετρωμένην· καὶ πολλοὺς εἶχε τοὺς συναγανακτοῦντας καὶ συνιεμένους καθὰ τοῦ Δίωνος, ὡς δεινὰ καὶ τυραννικὰ πράττοντος, εἰ φόνοις καὶ κινδύνοις τῶν πολιτῶν ἀφαιρεῖται τὴν παῤῥησίαν. οὐ μὴν ἀλλὰ, καίπερ ἀκρίτου καὶ ταραχώδους ἐκκλησίας γενομένης, παρελθὼν ὁ Δίων ἀπελογεῖτο, καὶ τὸν Σῶσιν ἀπέφαινεν τῶν Διονυσίου δορυφόρων ἑνὸς ἀδελφὸν ὄντα, καὶ δι' ἐκείνου πεπεισμένον σασιάσαι καὶ συνταράξαι τὴν πόλιν, οὐδεμιᾶς Διονυσίῳ σωτηρίας οὔσης, πλὴν τῆς ἐκείνων ἀπιστίας καὶ διαφορᾶς πρὸς αὐτούς. ἅμα δ' οἱ μὲν ἰατροὶ, τοῦ Σώσιδος τὸ τραῦμα καταμανθάνοντες, εὕρισκον ἐξ ἐπιπολῆς μᾶλλον ἢ καταφορᾶς γεγενημένον. αἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ ξίφους πληγαὶ, μάλιστα

τὸ

τὸ μέσον ὑπὸ βάθους πιέζουσιν· τὸ δὲ τοῦ Σώσιδος λεπτὸν ἦν διόλου, καὶ πολλὰς εἶχεν ἀρχάς, ὡς εἰκὸς ὑπ' ἀλγηδόνος ἀνιέντος, εἶτα αὖθις ἐπάγοντος. ἦκον δέ τινες τῶν γνωρίμων, ξυρὸν κομίζοντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ διηγούμενοι βαδίζουσιν αὐλοῖς καθ' ὁδὸν ἀπαντῆσαι τὸν Σῶσιν ἡμαγμένον, καὶ λέγοντα φεύγειν τοὺς Δίωνος ξένους, ὡς ἀρτίως ὑπ' ἐκείνων τετρωμένος· εὐθὺς οὖν διώκοντες, ἄνθρωπον μὲν οὐδένα λαβεῖν, ὑπὸ πέτραν δὲ κοίλην κείμενον ἰδεῖν ξυρὸν, ὅθεν ἐκεῖνος ὤφθη προσερχόμενος.

λέ. Ἦν μὲν οὖν ἤδη μοχθηρὰ τὰ περὶ τὸν Σῶσιν· προσγενομένων δὲ τούτοις τοῖς ἐλέγχοις οἰκετῶν, καταμαρτυρούντων ὡς ἔτι νυκτὸς ἐξέλθοι μόνος ἔχων τὸ ξυρὸν, οἵ τε καθηγορηθέντες τοῦ Δίωνος ὑπεχώρησαν, ὅ, τε δῆμος καταψηφισάμενος θάνατον τοῦ Σώσιδος, διηλλάσσετο τῷ Δίωνι. τοὺς δὲ μισθοφόρους οὐδὲν ἧττον ἐν ὑποψίαις εἶχον, καὶ μάλιστα τῶν πολέμων ἀγώνων πρὸς τὸν τύραννον ἤδη γιγνομένων κατὰ θάλατταν. ἐπεὶ δὲ Φίλιστος ἦκεν ἐξ Ἰαπυγίας, ἔχων πολλὰς τριήρεις, Διονυσίῳ βοηθήσων, καὶ τῶν ξένων ὅπλων ὁπλιτῶν, οὐδεμίαν ἔτι χρῆσιν ἐνόμιζον εἶναι πρὸς τὸν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ κείνους ἐφ' ἑαυτοῖς ἔσεσθαι ναυάταις οὖσι, καὶ τὸ κράτος ἐκ τῶν νεῶν κεκτωμένοις. ἔτι δὲ μᾶλλον αὐλοὺς

ἐπῆρεν

ἐπῆρεν εὐτυχία τὶς γενομένη καλὰ θάλασσαν, ἐν ᾗ νικήσαντες τὸν Φίλιστον, ὠμῶς καὶ βαρβαρικῶς αὐλῷ προσηνέχθησαν. Ἔφορος μὲν οὖν φησὶν ὡς ἁλισκομένης τῆς νεὼς ἑαυτὸν ἀνέλοι· Τιμωνίδης δὲ πρατομέναις ἐξ ἀρχῆς ταῖς πράξεσι ταύταις μελὰ Δίωνος παραγενόμενος, καὶ γράφων πρὸς Σπεύσιππον τὸν φιλόσοφον, ἱστορεῖ ζῶντα ληφθῆναι, τῆς τριήρους εἰς τὴν γῆν ἐκπεσούσης, τὸν Φίλιστον. καὶ πρῶτον μὲν ἀποδύσαντας αὐλοῦ τὸν θώρακα τοὺς Συρακουσίους, καὶ γυμνὸν ἐπιδειξαμένους τὸ σῶμα, προπηλακίζειν, ὄντος ἤδη γέροντος· ἔπειτα τὴν κεφαλὴν, ἀποτεμεῖν, καὶ τοῖς παισὶ παραδοῦναι τὸ σῶμα, κελεύσαντας ἕλκειν διὰ τῆς Ἀχραδινῆς, καὶ καταβαλεῖν εἰς τὰς Λαομίας. ἔτι δὲ μᾶλλον ἐφυβρίζων ὁ Τίμαιος, ἐκ τοῦ σκέλους φησὶ τοῦ χωλοῦ τὰ παιδάρια τὸ νεκρὸν ἐφαπτόμενα τοῦ Φιλίστου, σύρειν διὰ τῆς πόλεως, χλευαζόμενον ὑπὸ τῶν Συρακουσίων, ὁρῶντων τοῦ σκέλους ἑλκόμενον τὸν εἰπόντα, μὴ δεῖν ἐκ τυραννίδος φεύγειν Διονύσιον ἵππῳ ταχεῖ χρώμενον, ἀλλὰ τοῦ σκέλους ἑλκόμενον. καίτοι τοῦτο Φίλιστος, ὡς ὑφ' ἑτέρου λεχθὲν, οὐκ ὑπ' αὐλοῦ, πρὸς Διονύσιον ἐξήγγελκεν.

λς'. Ἀλλὰ Τίμαιος οὐκ ἄδικον λαβὼν πρόφασιν, τὴν ὑπὲρ τῆς τυραννίδος τοῦ Φιλίστου σπουδὴν

σπουδὴν καὶ πίστιν, ἐμπίπλαται τῶν καθ' αὐλοῦ βλασφημιῶν, ᾧ τοὺς μὲν ἀδικηθέντας τότε σύγγνωστόν ἐστιν ἴσως ἄχρι τῆς εἰς ἀναίσθητον ὀργῆς χαλεποὺς γενέσθαι· τοὺς δ' ὕστερον συγγράφοντας τὰ πεπραγμένα, καὶ τῷ μὲν βίῳ μὴ λυπηθέντας αὐλοῦ, τῷ δὲ λόγῳ χρωμένους, ἡ δόξα παραιτεῖται μὴ μετ' ὕβρεως μηδὲ μετὰ βωμολοχίας ὀνειδίζειν τὰς συμφοράς. ὧν οὐδὲν ἀπέχει καὶ τὸν ἄριστον ἀνδρῶν ἐκ τύχης μεμασχεῖν· οὐ μὴν οὐδ' Ἔφορος ὑγιαίνει, τὸν Φίλιστον ἐγκωμιάζων, ὃς καίπερ ὢν δεινόταλος ἀδίκοις πράγμασιν καὶ πονηροῖς ἤθεσιν εὐσχήμονας αἰτίας περιβαλεῖν, καὶ λόγους ἔχοντας κόσμον ἐξευρεῖν, αὐλὸς αὐλὸν οὐ δύναται πάντα μηχανώμενος ἐξελέσθαι τῆς γραφῆς, ὡς οὐ φιλοτυραννόταλος ἀνθρώπων γένοιτο, καὶ μάλιστα πάντων ἀεὶ ζηλώσας καὶ θαυμάσας τρυφὴν καὶ δύναμιν καὶ πλούτους καὶ γάμους τοὺς τῶν τυράννων. ἀλλὰ γὰρ Φιλίστου μὲν ὁ μήτε τὰς πράξεις ἐπαινῶν, μήτε τὰς τύχας ὀνειδίζων, ἐμμελέστατος.

λζ'. Μετὰ δὲ τὴν Φιλίστου τελευτὴν Διονύσιος ἔπεμπε πρὸς Δίωνα, τὴν μὲν ἀκρόπολιν ἐκείνῳ παραδιδοὺς, καὶ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς μισθοφόρους, καὶ πέντε μηνῶν ἐντελῆ τούτοις μισθόν· αὐλὸς δ' ἀξιῶν ὑπόσπονδος εἰς Ἰταλίαν ἀπελθεῖν, κἀκεῖ καλοικῶν, καρποῦσθαι τῆς Συρακουσίας τὸν καλούμενον Γύαλα, πολλὴν καὶ ἀγαθὴν

ἀγαθὴν χώραν, ἀνήχθησαν ἀπὸ θαλάττης εἰς τὴν μεσόγειον. οὐ προσδεξαμένου δὲ τοῦ Δίωνος, ἀλλὰ δεῖσθαι τῶν Συρακουσίων κελεύσαντος, οἱ μὲν Συρακούσιοι ζῶντα λήψεσθαι τὸν Διονύσιον ἐλπίσαντες, ἀπήλασαν τοὺς πρέσβεις· ἐκεῖνος δὲ τὴν μὲν ἄκραν Ἀπολλοκράτει τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων παρέδωκεν, αὐλὸς δὲ πνεῦμα τηρήσας ἐπίφορον, καὶ τὰ τιμιώτατα τῶν σωμάτων καὶ τῶν χρημάτων ἐνθέμενος εἰς τὰς ναῦς, λαθὼν τὸν ναύαρχον Ἡρακλείδην, ἐξέπλευσεν. ὁ δὲ, κακῶς ἀκούων, καὶ θορυβούμενος ὑπὸ τῶν πολιτῶν, Ἵππωνά τινα τῶν δημαγωγῶν καθίησι προκαλεῖσθαι τὸν δῆμον ἐπὶ γῆς ἀναδασμόν, ὡς ἐλευθερίας ἀρχὴν οὖσαν τὴν ἰσότητα, δουλείας δὲ, τὴν πενίαν τοῖς ἀχρήμοσιν. συνηγορῶν δὲ τούτῳ, καὶ τὸν Δίωνα καταγελῶν ἐναντιούμενον, ἔπεισε τοὺς Συρακουσίους ταῦτα ψηφίσασθαι, καὶ τῶν ξένων τὸν μισθὸν ἀποστερεῖν, καὶ στρατηγοὺς ἑτέρους ἑλέσθαι τῆς ἐκείνου βαρύτητος ἀπαλλαγέντας. οἱ δ', ὥσπερ ἐκ μακρᾶς ἀῤῥωστίας τῆς τυραννίδος, εὐθὺς ἐπιχειροῦντες ἐξανίστασθαι, καὶ πράττειν τὰ τῶν αὐλονομουμένων παρὰ καιρὸν, ἐσφάλλοντο μὲν αὐλοὶ ταῖς πράξεσιν, ἐμίσουν δὲ τὸν Δίωνα βουλόμενον, ὥσπερ ἰατρὸν, ἐν ἀκριβεῖ καὶ σωφρονούσῃ διαίτῃ καταστῆσαι τὴν πόλιν.

λή. Ἐκκλη-

λή. Ἐκκλησιάζουσι δ' αὐλοῖς ἐπὶ νέαις ἀρχαῖς, θέρους μεσοῦντος, ἑξαίσιοι βρονταὶ καὶ διοσημεῖαι φοβεραὶ συνέβαινον ἐφ' ἡμέρας δεκαπέντε συνεχῶς, ἀνισᾶσαι τὸν δῆμον, ἀπὸ δεισιδαιμονίας κωλυόμενον ἑτέρους ἀποδείξαι στρατηγούς. ἐπεὶ δὲ φυλάξαντες εὐδίαν στασιάζουσιν οἱ δημαγωγοὶ, συνελέγοντο τὰς ἀρχαιρεσίας, βοῦς ἀμαξεὺς οὐκ ἀήθης οὐδ' ἄπειρος ὄχλων, ἄλλως δέ πως τότε πρὸς τὸν ἐλαύνοντα θυμωθεὶς, καὶ φυγὼν ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ, δρόμῳ πρὸς τὸ θέατρον ὥρμησεν· καὶ τὸν μὲν δῆμον εὐθὺς ἀνέστησεν καὶ διεσκέδασεν οὐδενὶ κόσμῳ φεύγοντα, τῆς δ' ἄλλης πόλεως ἐπέδραμε σκιρτῶν καὶ ταράττων ὅσον ὕστερον οἱ πολέμιοι κατέσχον. οὐ μὴν ἀλλὰ ταῦτα χαίρειν ἐάσαντες οἱ Συρακούσιοι, πέντε καὶ εἴκοσι στρατηγοὺς ἐχειροτόνησαν, ὧν εἷς ἦν Ἡρακλείδης· καὶ τοὺς ξένους ὑποπέμποντες κρύφα τοῦ Δίωνος ἀφίστασαν, καὶ μετεκάλουν πρὸς αὑτοὺς, ἐπαγγελλόμενοι καὶ τῆς πολιτείας ἰσομοιρίαν. οἱ δὲ ταῦτα μὲν οὐ προσεδέξαντο, τὸν δὲ Δίωνα πιστῶς καὶ προθύμως μετὰ τῶν ὅπλων ἀναλαβόντες καὶ συμφράξαντες, ὑπῆγον ἐκ τῆς πόλεως· ἀδικοῦντες μὲν οὐδένα, πολλὰ δὲ τοὺς ἐντυγχάνοντας εἰς ἀχαριστίαν καὶ μοχθηρίαν ὀνειδίζοντες. οἱ δὲ τῆς ὀλιγότητος αὐλῶν καὶ τοῦ μὴ προεπιχειρεῖν καταφρονήσαντες, καὶ γενόμενοι πολὺ πλείους ἐκείνων, ἐφώρμησαν, ὡς ῥᾳδίως ἐπικρα-

ἐπικραλήσονλες ἐν τῇ πόλει, καὶ πάνλας αὐλοὺς κατακλενοῦνλες.

λθ'. Ἐν τούτῳ δὲ γεγονὼς ἀνάγκης καὶ τύχης ὁ Δίων, ἢ μάχεσθαι τοῖς πολίταις, ἢ μετὰ τῶν ξένων ἀποθανεῖν, πολλὰ μὲν ἱκέτευσεν, ὀρέγων τὰς χεῖρας τοῖς Συρακουσίοις, καὶ τὴν ἀκρόπολιν περίπλεων πολεμίων οὖσαν ὑπερφαινομένων τὰ τείχη, καὶ τὰ γινόμενα καθορώνλων ἐπιδεικνύμενος. ὡς δ' ἦν ἀπαραίτηλος ἡ τῶν πολλῶν φορά, καὶ καλεῖχεν ὥσπερ ἐν πελάγει, τὸ τῶν δημαγωγῶν πνεῦμα τὴν πόλιν, ἐμβολῆς μὲν ἀποσχέσθαι τοῖς ξένοις προσέταξεν· ὅσον δ' ἐπιδραμόνλων μελὰ βοῆς καὶ τοῖς ὅπλοις τιναξαμένων, οὐδεὶς ἔμεινε τῶν Συρακουσίων, ἀλλ' ᾤχονλο φεύγονλες ἀνὰ τὰς ἀγυιὰς οὐδενὸς ἐπιδιώκονλος. εὐθὺς γὰρ ἐπέτρεψεν ὁ Δίων τοὺς ξένους, καὶ προῆγεν εἰς Λεοντίνους. οἱ δ' ἄρχονλες τῶν Συρακουσίων, καλαγέλασοι γεγονότες ὑπὸ τῶν γυναικῶν, καὶ τὴν αἰσχύνην ἀναλαβεῖν ζητοῦνλες, αὖθις ὁπλίσανλες τοὺς πολίτας, ἐδίωκον τὸν Δίωνα. καὶ καλέλαβον μὲν ἐπὶ διαβάσει τινὸς ποταμοῦ, καὶ προσίππευσάν ἀψιμαχοῦνλες· ὡς δ' ἑώρων οὐκ ἔτι πράως οὐδὲ παλρικῶς ὑπομένονλα τὰς ἁμαρτίας αὐλῶν, ἀλλὰ θυμῷ τοὺς ξένους ἐπισρέφονλα καὶ παρατατλόμενον, αἰσχίονα φυγὴν τῆς προτέρας

πρότερας φυγόντες ὑπεχώρησαν εἰς τὴν πόλιν, οὐ πολλῶν ἀποθανόντων.

μ'. Δίωνα δὲ Λεοντῖνοι λαμπραῖς ἐδέχοντο τιμαῖς, καὶ τοὺς ξένους ἀπελάμβανον μισθοῖς καὶ πολιτείαις. πρὸς δὲ τοὺς Συρακουσίους ἐπρέσβευον, ἀξιοῦντες τὰ δίκαια τοῖς ξένοις ποιεῖν. οἱ δὲ πρέσβεις ἔπεμψαν καλήγορήσοντας Δίωνος. τῶν δὲ συμμάχων ἁπάντων εἰς Λεοντίνους ἀθροισθέντων, καὶ γενομένων λόγων ἐν αὐλοῖς, ἔδοξαν ἀδικεῖν οἱ Συρακούσιοι· τοῖς δὲ κριθεῖσιν ὑπὸ τῶν συμμάχων οὐκ ἐνέμενον, τρυφῶντες ἤδη καὶ μεγαλοφρονοῦντες ἐπὶ τῷ μηδενὸς ἀκούειν, ἀλλὰ χρῆσθαι δουλεύουσιν καὶ φοβουμένοις τὸν δῆμον στρατηγοῖς.

μά. Ἐκ τούτου καταπλέουσιν εἰς τὴν πόλιν παρὰ Διονυσίου τριήρεις, Νύψιον ἄγουσαι τὸν Νεαπολίτην, σῖτον καὶ χρήματα κομίζοντα τοῖς πολιορκουμένοις. γενομένης δὲ ναυμαχίας, ἐνίκων μὲν οἱ Συρακούσιοι, καὶ τέσσαρας τῶν τυραννικῶν νεῶν ἔλαβον· ὑβρίσαντες δὲ τῇ νίκῃ, καὶ δι' ἀναρχίαν τὸ χαῖρον εἰς πότους καὶ συνουσίας μανικὰς τρέψαντες, οὕτω τῶν χρησίμων ἠμέλησαν, ὥστε τὴν ἀκρόπολιν ἔχειν δοκοῦντες ἤδη, καὶ τὴν πόλιν προσαπέβαλον. ὁ γὰρ Νύψιος ὁρῶν οὐδὲν ὑγιαῖνον ἐν τῇ πόλει μέρος, ἀλλὰ τὸν μὲν ὄχλον αὐλήμασι καὶ μέθαις εἰς νύκτα βαθεῖαν ἀφ' ἡμέρας καλεχόμενον, τοὺς δὲ στρα-

τηγοὺς ἐπιτερπομένους τε τούτῳ τῷ πανηγυρισμῷ, καὶ προσάγειν ἀνάγκην μεθύουσιν ἀνθρώποις ὀκνοῦντας, ἅρπα τῷ καιρῷ χρησάμενος, ἐπεχείρησε τῷ τειχίσματι· καὶ κρατήσας καὶ διαθρύψας, ἀφῆκε τοὺς βαρβάρους, κελεύσας χρῆσθαι τοῖς προσυπαντῶσιν ὡς βούλονται καὶ δύνανται. ταχέως μὲν οὖν οἱ Συρακούσιοι τὸ κακὸν ἤσθοντο, βραδέως δὲ καὶ χαλεπῶς συνεβοήθουν, ἐκπεπληγμένοι. πόρρησις γὰρ ἦν τὰ γινόμενα τῆς πόλεως, τῶν μὲν ἀνδρῶν, φονευομένων, τῶν δὲ τειχῶν καθασκαπτομένων, γυναικῶν δὲ καὶ παίδων ἀγομένων εἰς τὴν ἀκρόπολιν μετ' οἰμωγῆς· ἀπεγνωκότων δὲ τὰ πράγματα τῶν στρατηγῶν, καὶ χρῆσθαι μὴ δυναμένων τοῖς πολίταις πρὸς τοὺς πολεμίους, ἀναπεφυρμένους καὶ συμμεμιγμένους αὐλοῖς πανταχόθεν.

μβ'. Οὕτω δὲ τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἐχόντων, καὶ τοῦ κινδύνου πρὸς τὴν Ἀχραδινὴν πλησιάζοντος, εἰς ὃν μόνον ἦν καὶ λοιπὸν ἀπερείσασθαι τὴν ἐλπίδα, πάντες μὲν ἐφρόνουν, ἔλεγεν δὲ οὐδείς, αἰσχυνόμενοι τὴν ἀχαριστίαν καὶ τὴν ἀβουλίαν τὴν πρὸς Δίωνα. πλήν γε δὴ τῆς ἀνάγκης ἐκβιαζομένης, παρὰ τῶν συμμάχων καὶ τῶν ἱππέων γίνεται φωνή, καλεῖν Δίωνα, καὶ μεταπέμπεσθαι τοὺς Πελοποννησίους ἐκ Λεοντίνων. ὡς δὲ πρῶτον ἠκούσθη καὶ ἀπελαμήθη τοῦτο, κραυγὴ καὶ χαρὰ καὶ δάκρυα τοὺς Συρακουσίους

κουσίους καλεῖχεν, εὐχομένους ἐπιφανῆναι τὸν ἄνδρα, καὶ ποθοῦντας τὴν ὄψιν αὐλοῦ, καὶ μεμνημένους τῆς παρὰ τὰ δεινὰ ῥώμης καὶ προθυμίας· ὡς οὐ μόνον αὐλὸς ἦν ἀνέκπληκτος, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους παρεῖχε θαρροῦντας, καὶ ἀδεῶς τοῖς πολεμίοις συμφερομένους. εὐθὺς οὖν ἐκπέμπουσι πρὸς αὐλὸν ἀπὸ μὲν τῶν συμμάχων, Ἀρχωνίδην καὶ Τελεσίδην, ἀπὸ δὲ τῶν ἱππέων, πέντε τοὺς περὶ Ἑλλάνικον. οὗτοι διελάσαντες τὴν ὁδὸν ἵπποις ἀπὸ ῥυτῆρος, ἦκον εἰς Λεοντίνους τῆς ἡμέρας ἤδη καταφερομένης. ἀποπηδήσαντες δὲ τῶν ἵππων, καὶ τῷ Δίωνι πρώτῳ προσπεσόντες δεδακρυμένοι, τὰς συμφορὰς τῶν Συρακουσίων ἔφραζον. ἤδη δὲ καὶ τῶν Λεοντίνων τινὲς ἀπήντων, καὶ τῶν Πελοποννησίων ἠθροίζοντο πρὸς τὸν Δίωνα πολλοὶ, τῇ σπουδῇ καὶ τῇ δεήσει τῶν ἀνδρῶν ὑπονοοῦντες εἶναί τι καινότερον· εὐθὺς οὖν ἠγεῖτο πρὸς τὴν ἐκκλησίαν αὐλοῖς, καὶ συνδραμόντων προθύμως, οἱ περὶ τὸν Ἀρχωνίδην καὶ τὸν Ἑλλάνικον εἰσελθόντες ἐξήγγειλάν τε βραχέως τὸ μέγεθος τῶν κακῶν, καὶ παρεκάλουν τοὺς ξένους ἐπαμῦναι τοῖς Συρακουσίοις, τὸ μνησικακεῖν ἀφέντας, ὡς μείζονα δίκην δεδωκότων αὐλῶν, ἢ λαβεῖν ἂν οἱ κακῶς πεπονθότες ἠξίωσαν.

μγ'. Παυσαμένων δὲ τούτων, σιγὴ μὲν εἶχεν πολλὴ τὸ θέατρον· ἀναστὰς δὲ τοῦ Δί-

ωνος, καὶ λέγειν ἀρξαμένου, πολλὰ τῶν δακρύων ἐμπίπλοντα τὴν φωνὴν ἐπέσχεν· οἱ δὲ ξένοι παρεκάλουν θαρρεῖν καὶ συνήχθοντο. μικρὸν οὖν ἀναλαβὼν ἐκ τοῦ πάθους ἑαυτὸν ὁ Δίων, Ἄνδρες (ἔφη) Πελοποννήσιοι καὶ σύμμαχοι, βουλευσομένους ὑμᾶς ἐνταῦθα περὶ ὑμῶν αὐτῶν συνήγαγον. ἐμοὶ δὲ περὶ ἐμαυτοῦ βουλεύεσθαι καλῶς οὐκ ἔχει, Συρακουσῶν ἀπολλυμένων· ἀλλ' εἰ σῶσαι μὴ δυναίμην, ἄπειμι τῷ πυρὶ καὶ τῷ πλώμαλι τῆς παλρίδος ἐναφησόμενος. ὑμεῖς δὲ βουλόμενοι μὲν ἔτι καὶ νῦν βοηθεῖν τοῖς ἀβουλοτάτοις ἡμῖν καὶ δυσυχεστάτοις, ὑμέτερον ἔργον οὖσαν ὀρθοῦτε τὴν Συρακουσίων πόλιν· εἰ δὲ μεμφόμενοι Συρακουσίοις ὑπερόψεσθε, τῆς γε πρότερον ἀρετῆς καὶ προθυμίας περὶ ἐμὲ, χάριν ἀξίαν κομίζοισθε παρὰ τῶν Θεῶν· μεμνημένοι Δίωνος, ὃς οὐθ' ὑμᾶς ἀδικουμένους πρότερον, οὔθ' ὕστερον τοὺς πολίτας δυσυχοῦντας ἐγκαταλιπόντος. ἔτι δ' αὐτοῦ λέγοντος, οἱ μὲν ξένοι μετὰ κραυγῆς ἀνεπήδησαν, ἄγειν καὶ βοηθεῖν καθὰ τάχος κελεύοντες· οἱ δὲ πρέσβεις τῶν Συρακουσίων περιβάλλοντες ἠσπάσαντο, πολλὰ μὲν ἐκείνῳ, πολλὰ δὲ τοῖς ξένοις ἀγαθὰ παρὰ τῶν Θεῶν εὐχόμενοι. καλασάντος δὲ τοῦ θορύβου παρήγγειλεν ὁ Δίων εὐθὺς ἀπιόντας παρασκευάζεσθαι, καὶ δειπνήσαντας ἥκειν μετὰ τῶν ὅπλων εἰς αὐλὸν ἐκεῖνον τὸν τόπον, ἐγνωκὼς διὰ νυκτὸς βοηθεῖν.

μδ'. Ἐν

μδ'. Ἐν δὲ ταῖς Συρακούσαις τῶν Διονυσίου στρατηγῶν, ἄχρι μὲν ἦν ἡμέρα, πολλὰ κακὰ τὴν πόλιν ἐργασαμένων, γενομένης δὲ νυκτὸς ἀναχωρησάντων εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ τινας ἐξ ἑαυτῶν ὀλίγους ἀποβαλόντων, ἀναθαρρήσαντες οἱ δημαγωγοὶ τῶν Συρακουσίων, καὶ τοὺς πολεμίους ἐλπίσαντες ἀτρεμήσειν ἐπὶ τοῖς διαπεπραγμένοις, παρεκάλουν τοὺς πολίτας αὖθις, ἐᾶν Δίωνα· κἂν προσίῃ μετὰ τῶν ξένων, μὴ δέχεσθαι, μηδὲ παραχωρεῖν τῆς ἀρχῆς ἐκείνοις, ὡς κρείττοσιν, ἀλλὰ σώζειν τὴν πόλιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν αὐτοὺς δι' ἑαυτῶν. πάλιν οὖν ἐπέμποντο πρὸς τὸν Δίωνα, παρὰ μὲν τῶν στρατηγῶν ἀπορρέποντες, παρὰ δὲ τῶν ἱππέων καὶ τῶν γνωρίμων πολιτῶν ἐπισπεύδοντες τὴν πορείαν. καὶ διὰ τοῦτο βραδέως ἅμα καὶ καθ' σχολὴν πορευόμενος προσήει. τῆς δὲ νυκτὸς προελθούσης, οἱ μὲν μισοῦντες τὸν Δίωνα καλεῖχον τὰς πύλας, ὡς ἀποκλείσοντες αὐτόν· ὁ δὲ Νύψιος ἐκ τῆς ἄκρας αὖθις πολλῷ προθυμοτέρους γεγονότας καὶ πλείονας ἐφιεὶς τοὺς μισθοφόρους, τὸ μὲν προτείχισμα πᾶν εὐθὺς καθέσκαπτε, τὴν δὲ πόλιν καθέτρεχεν καὶ διήρπαζεν. ἦν δὲ φόνος μὲν οὐκ ἔτι μόνον ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ γυναικῶν καὶ παίδων, ἁρπαγαὶ δ' ὀλίγαι, φθόρος δὲ πάντων πολύς. ἀπεγνωκότος γὰρ ἤδη τὰ πράγματα τοῦ Διονυσίου, καὶ τοὺς

Συρακουσίους δεινῶς μεμισηκότος, ὥσπερ ἐνλαφιάσαι τὴν τυραννίδα τῇ πόλει πίπλουσαν ἐβούλελο. καὶ τοῦ Δίωνος προκαλαλαμβάνονλες τὴν βοήθειαν, ἐπὶ τὸν ὀξύταλον διὰ πυρὸς πάνλων ὅλεθρον καὶ ἀφανισμὸν ἐχώρησαν, τὰ μὲν ἐγγὺς ἀπὸ χειρῶν δασὶ καὶ λαμπάσιν ὑποπιμπράνλες, εἰς δὲ τὰ πρόσω διασπείρονλες ἀπὸ τόξων πυροβόλους. φευγόνλων δὲ τῶν Συρακουσίων, οἱ μὲν ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐφονεύονλο καλαλαμβανόμενοι· τὸ δὲ εἰς τὰς οἰκίας καλαδυόμενον, αὖθις ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἐξέπιπλε, πολλῶν ἤδη φλεγομένων καὶ καλαφερομένων ἐπὶ τοὺς διαθέονλας.

μέ. Τοῦτο τὸ πάθος μάλιςα τὴν πόλιν ἀνέῳξε Δίωνι, πάνλων συμφωνησάνλων. ἔτυχε μὲν γὰρ οὐκ ἔτι σπουδῇ πορευόμενος, ὡς ἤκουσεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν καλακεκλεῖσθαι τοὺς πολεμίους. προϊούσης δὲ τῆς ἡμέρας, πρῶτον ἱππεῖς ἀπήντησαν αὐλῷ, τὴν δευλέραν καλάληψιν ἀπαγγέλλονλες· ἔπειτα καὶ τῶν ὑπεναντιουμένων ἔνιοι παρῆσαν, ἐπείγεσθαι δεόμενοι. συνλείνονλος δὲ τοῦ κακοῦ μᾶλλον, Ἡρακλείδης τὸν ἀδελφὸν ἐξέπεμψεν, εἶτα Θεοδότην τὸν θεῖον, ἱκελεύων ἀρήγειν, ὡς μηδενὸς ἀνλέχονλος τοῖς πολεμίοις, αὐλοῦ δὲ τελρωμένου, τῆς δὲ πόλεως μικρὸν ἀπεχούσης ἀνατελράφθαι, καὶ καλαπεπρῆσθαι. τοιούτων ἀγγελμάτων τῷ Δίωνι προσπεσόνλων,

ἔτι

ἔτι μὲν ἐξήκοντα σταδίους τῶν πυλῶν ἀπεῖχεν· φράσας δὲ τὸν κίνδυνον τοῖς ξένοις καὶ παρακελευσάμενος, οὐκ ἔτι βάδην ἦγεν ἀλλὰ δρόμῳ τὸ στράτευμα πρὸς τὴν πόλιν, ἄλλων ἐπ' ἄλλοις ἀνθιστάντων, καὶ δεομένων ἐπείγεσθαι. χρησάμενος δὲ θαυμαστῷ τάχει καὶ προθυμίᾳ τῶν ξένων, εἰσέβαλε διὰ τῶν πυλῶν εἰς τὴν Ἐπιπόλαιον καλουμένην· καὶ τοὺς μὲν ἐλαφροὺς εὐθὺς ἀφῆκεν ἐλθεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, ὡς ἰδοῦσι θαρσῆσαι τοῖς Συρακουσίοις ἐγγένοιτο· τοὺς δ' ὁπλίτας αὐλὸς συνέτατε, καὶ τῶν πολιτῶν τοὺς ἐπιῤῥέοντας καὶ συνισταμένους, ὀρθίους λόχους ποιῶν, καὶ διαιρῶν τὰς ἡγεμονίας, ὅπως ὁμοῦ πολλαχόθεν ἅμα προσφέροιτο φοβερώτερον.

μς'. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα παρασκευασάμενος, καὶ τοῖς Θεοῖς προσευξάμενος, ὥρμη διὰ τῆς πόλεως ἄγων ἐπὶ τοὺς πολεμίους, χαυνὴ καὶ χαρὰ, καὶ πολὺς ἀλαλαγμὸς εὐχαῖς ὁμοῦ καὶ παρακλήσεσιν μεμιγμένος, ἐγίνετο παρὰ τῶν Συρακουσίων· τὸν μὲν Δίωνα, σωτῆρα καὶ Θεὸν ἀποκαλούντων, τοὺς δὲ ξένους, ἀδελφοὺς καὶ πολίτας. οὐδεὶς δὲ φίλαυτος ἦν καὶ φιλόψυχος παρὰ τὸν τότε καιρὸν, ὃς οὐ μᾶλλον ὑπὲρ μόνου Δίωνος ἢ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀγωνιῶν ἐφαίνετο, πρώτου πρὸς τὸν κίνδυνον πορευομένου δι' αἵματος καὶ πυρὸς καὶ νεκρῶν πολλῶν κειμένων ἐν ταῖς πλατείαις. ἦν μὲν οὖν καὶ τὰ παρὰ

τῶν πολεμίων φοβερὰ, πανλάπασιν ἀπηγριωμένων, καὶ παρατεταγμένων παρὰ τὸ τείχισμα, χαλεπὴν ἔχον καὶ δυσεκβίαστον τὴν πρόσοδον. ὁ δ' ἐκ τοῦ πυρὸς κίνδυνος ἐτάραττε μᾶλλον τοὺς ξένους, καὶ δύσεργον ἐποίει τὴν πορείαν. κύκλῳ γὰρ ἀπὸ τῆς φλογὸς περιελάμπετο, τὰς οἰκίας περινεμομένης· καὶ διὰ πυρὸς ἐπιβαίνοντες ἐρειπίοις, καὶ καταφερομένοις ἀπορρήγμασι μεγάλοις ἐπιπρέχοντες ἐπισφαλῶς, καὶ πολὺν ὁμοῦ καπνῷ διαπορευόμενοι κονιορτὸν, ἐπειρῶντο συνέχειν καὶ μὴ διασπᾶν τὴν τάξιν. ὡς δὲ προσέμιξαν τοῖς πολεμίοις, ἐν χερσὶ μὲν ὀλίγων πρὸς ὀλίγους ἐγίνετο μάχη, διὰ τὴν στενότητα καὶ τὴν ἀνωμαλίαν τοῦ τόπου· κραυγὴ δὲ καὶ προθυμία τῶν Συρακουσίων ἐπιῤῥωσάντων ἐβιάσθησαν οἱ περὶ τὸν Νύμφιον. καὶ τὸ μὲν πλεῖστον αὐλῶν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἐγγὺς οὖσαν ἀναφεύγον ἐσώζετο· τοὺς δ' ἐναπολειφθέντας ἔξω καὶ διασπαρέντας ἤρουν οἱ ξένοι διώκοντες. ἀπόλαυσιν δὲ τῆς νίκης ἐν τῷ παραυτίκα, καὶ χαρὰν καὶ περιβολὰς ἔργῳ τηλικούτῳ πρεπούσας οὐ παρέσχεν ὁ καιρὸς, ἐπὶ τὰς οἰκίας τρεπομένων τῶν Συρακουσίων, καὶ τὸ πῦρ μόλις ἐν τῇ νυκτὶ κατασκευασάντων.

μζ. Ἡμέρα δ' ὡς ἦν, τῶν μὲν ἄλλων οὐδεὶς ὑπέμεινε δημαγωγῶν, ἀλλὰ καταγνόντες αὐλῶν ἔφυγον. Ἡρακλείδης δὲ καὶ Θεοδότης, αὐλοὶ κομισάντες ἑαυτοὺς τῷ Δίωνι παρέδωκαν· ἀδικεῖν

ἀδικεῖν ὁμολογοῦντες, καὶ δεόμενοι βελτίονος ἐκείνου τυχεῖν ἢ γεγόνασιν αὐτοὶ περὶ ἐκεῖνον· πρέπειν δὲ Δίωνι, τὴν ἄλλην ἅπασαν ἀρετὴν ἀσύγκριτον ἔχοντι, καὶ πρὸς ὀργὴν κρείττονι φανῆναι τῶν ἠγνωμονηκότων, οἳ περὶ οὗ πρότερον ἐσασίασαν πρὸς αὐτὸν, νῦν ἥκουσιν ἡττᾶσθαι τῆς ἀρετῆς ὁμολογοῦντες. ταῦτα τῶν περὶ τὸν Ἡρακλείδην δεομένων, οἱ μὲν φίλοι παρεκελεύοντο τῷ Δίωνι μὴ φείδεσθαι κακῶν καὶ βασκάνων ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τοῖς στρατιώταις χαρίσασθαι τὸν Ἡρακλείδην, καὶ τοῦ πολιτεύματος ἐξελεῖν δημοκοπίαν, ἐπιμανὲς νόσημα, τυραννίδος οὐκ ἔλαττον. ὁ δὲ Δίων παραμυθούμενος αὐτοὺς, ἔλεγεν ὡς τοῖς μὲν ἄλλοις στρατηγοῖς πρὸς ὅπλα καὶ πόλεμον ἡ πλείστη τῆς ἀσκήσεως ἐστὶν, αὐτῷ δὲ πολὺν χρόνον ἐν Ἀκαδημίᾳ μεμελέτηται θυμοῦ περιεῖναι καὶ φθόνου καὶ φιλονεικίας πάσης· ὧν ἐπίδειξίς ἐστιν, οὐχ ἡ πρὸς φίλους καὶ χρηστοὺς μέλριότης, ἀλλ' εἴ τις ἀδικούμενος, εὐπαραίτητος εἴη καὶ πρᾶος τοῖς ἁμαρτάνουσι· βούλεσθαι δ' Ἡρακλείδου μὴ τοσοῦτον δυνάμει καὶ φρονήσει κρατῶν, ὅσον χρηστότητι καὶ δικαιοσύνῃ, φανῆναι. τὸ γὰρ ἀληθῶς βέλτιον ἐν τούτοις, αἱ δὲ τοῦ πολέμου κατορθώσεις, εἰ καὶ ἀνθρώπων μηδένα, τήν γε τύχην διαμφισβητοῦσαν ἔχουσιν. εἰ δ' Ἡρακλείδης ἄπιστος καὶ κακὸς διὰ φθόνον, οὕτι καὶ

Δίωνα

Δίωνα δεῖ θυμῷ διαφθεῖραι τὴν ἀρετήν; τὸ γὰρ ἀντιλιμωρεῖσθαι τοῦ προαδικεῖν νόμῳ δικαιότερον ὡρίσθαι, φύσει γινόμενον ἀπὸ μιᾶς ἀσθενείας. ἀνθρώπου δὲ κακίαν, εἰ καὶ χαλεπόν ἐστιν, οὐκ οὕτως ἄγριον εἶναι πανλάπασι καὶ δύσκολον, ὥστε μὴ μεταβάλλειν χάριτι νικηθεῖσαν ὑπὸ τῶν πολλάκις εὖ ποιούντων.

μή. Τοιούτοις χρησάμενος λογισμοῖς ὁ Δίων, ἀφῆκε τοὺς περὶ τὸν Ἡρακλείδην. τραπόμενος δὲ πρὸς τὸ διαλείχισμα, τῶν μὲν Συρακουσίων ἕκαστον ἐκέλευσεν ἕνα κόφινας τάφρον ἐγγὺς καταβάλλειν. τοὺς δὲ ξένους ἐπιστήσας διὰ νυκτὸς, ἀναπαυομένων τῶν Συρακουσίων, ἔλαθεν ἀποταφρώσας τὴν ἀκρόπολιν· ὥστε μεθ' ἡμέραν τὸ τάχος καὶ τὴν ἐργασίαν θεασαμένους ὁμοίως θαυμάζειν τοὺς πολίτας καὶ τοὺς πολεμίους. θάψας δὲ τοὺς τεθνηκότας τῶν Συρακουσίων, καὶ λυσάμενος τοὺς ἁλωκότας, δισχιλίων οὐκ ἐλάττονας ὅπλας, ἐκκλησίαν συνήγαγεν. καὶ παρελθὼν Ἡρακλείδης εἰσηγήσατο γνώμην, αὐτοκράτορα στρατηγὸν ἑλέσθαι Δίωνα κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν. ἀποδεξαμένων δὲ τῶν ἀρίστων, καὶ χειροτονεῖν κελευόντων, ἐθορύβησεν ὁ ναυτικὸς ὄχλος, καὶ βάναυσος, ἀχθόμενος ἐκπίπτοντι τῆς ναυαρχίας τῷ Ἡρακλείδῃ· καὶ νομίζων αὐτὸν, εἰ καὶ ἄλλα μηδενὸς ἄξιός ἐστιν, δημοτικώτερόν γε πάντως εἶναι τοῦ Δίωνος, καὶ μᾶλλον ὑπὸ χεῖρα τοῖς

τοῖς πολλοῖς. ὁ δὲ Δίων τοῦτο μὲν ἐφῆκεν αὐτοῖς, καὶ τὴν καλὰ θάλατταν ἀρχὴν ἀπέδωκε τῷ Ἡρακλείδῃ, πρὸς δὲ τῆς γῆς καὶ τῶν οἰκιῶν τὸν ἀναδασμὸν ὡρμημένοις ἐναντιωθεὶς, καὶ τὰ πρότερον ψηφισθέντα περὶ τούτων ἀκυρώσας ἐλύπησεν. ὅθεν εὐθὺς ἑτέραν ἀρχὴν λαβὼν ὁ Ἡρακλείδης, τοὺς συνεκπλεύσαντας μετ' αὐλοῦ στρατιώτας καὶ ναύτας ἐν Μεσσήνῃ καθήμενος ἐδημαγώγει καὶ παρώξυνε κατὰ τοῦ Δίωνος, ὡς τυραννεῖν μέλλοντος· αὐλὸς δὲ πρὸς Διονύσιον ἐποιεῖτο συνθήκας κρύφα, διὰ Φάρακος τοῦ Σπαρτιάτου. καὶ τοῦτο τῶν γνωριμωτάτων Συρακουσίων ὑπονοησάντων, στάσις ἦν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ δι' αὐλὴν ἀπορία καὶ σπάνις ἐν ταῖς Συρακούσαις· ὥστε πανταπασιν ἀμηχανεῖν τὸν Δίωνα, καὶ κακῶς ἀκούειν ὑπὸ τῶν φίλων, οὕτω δυσμεταχείριστον ἄνθρωπον καὶ διεφθαρμένον ὑπὸ φθόνου καὶ πονηρίας αὐξήσαντα καθ' αὐλοῦ τὸν Ἡρακλείδην.

μθ'. Φάρακος δὲ πρὸς Νεαπόλει τῆς Ἀκραγαντίνης στρατοπεδεύοντος, ἐξαγαγὼν τοὺς Συρακουσίους, ἐβούλετο μὲν ἐν ἑτέρῳ καιρῷ διαγωνίσασθαι πρὸς αὐλόν· Ἡρακλείδου δὲ καὶ τῶν ναυτῶν καταβοώντων ὡς οὐ βούλεται μάχῃ κρῖναι τὸν πόλεμον Δίων, ἀλλ' ἀεὶ μένοντος ἄρχειν, ἀναγκασθεὶς συνέβαλε καὶ ἡττήθη. γενομένης δὲ τῆς τροπῆς οὐ βαρείας, ἀλλὰ μᾶλλον ὑφ' ἑαυτῶν

ἑαυτῶν καὶ τοῦ στασιάζειν παραχθέντων, αὖθις ὁ Δίων παρεσκευάζετο μάχεσθαι, καὶ συνέτατε πείθων καὶ παραθαῤῥύνων. τῆς δὲ νυκτὸς ἀρχομένης ἀγγέλλεται πρὸς αὐτὸν, Ἡρακλείδην ἄραντα τὸν στόλον πλεῖν ἐπὶ Συρακουσῶν, ἐγνωκότα τὴν πόλιν καταλαβεῖν, κἀκεῖνον ἀποκλεῖσαι μετὰ τοῦ στρατεύματος. εὐθὺς οὖν ἀναλαβὼν τοὺς δυνατωτάτους καὶ προθυμοτάτους, ἱππάσατο διὰ τῆς νυκτός· καὶ περὶ τρίτην ὥραν τῆς ἡμέρας πρὸς ταῖς πύλαις ἦν, στάδιους καταηνυκὼς ἑπτακοσίους. Ἡρακλείδης δὲ ταῖς ναυσὶν ὡς ἀμιλλώμενος ὑστέρησεν, ἀποπλεύσας, καὶ πλανώμενος ἐν ταῖς πράξεσιν ἀσκόπως, ἐπιτυγχάνει Γαισύλῳ τῷ Σπαρτιάτῃ, φάσκοντι πλεῖν ἐφ' ἡγεμονίᾳ Σικελιωτῶν ἐκ Λακεδαίμονος, ὡς πρότερόν ποτε Γύλιππος. ἅσμενος οὖν ἀναλαβὼν τοῦτον τὸν ἄνδρα, καὶ περιαψάμενος ὥσπερ ἀλεξιφάρμακον τοῦ Δίωνος, ἐπεδείκνυτο τοῖς συμμάχοις· καὶ κήρυκα πέμπων εἰς τὰς Συρακούσας, ἐκέλευε δέχεσθαι τὸν Σπαρτιάτην ἄρχοντα τοὺς πολίτας. ἀποκριναμένου δὲ τοῦ Δίωνος ὡς εἰσὶν ἄρχοντες ἱκανοὶ τοῖς Συρακουσίοις, εἰ δὲ πάντως δέοι καὶ Σπαρτιάτου τοῖς πράγμασιν, αὐτὸς οὗτος εἶναι, καλὰ ποιήσειν γεγονὼς Σπαρτιάτης· τὴν μὲν ἀρχὴν ὁ Γαίσυλος ἀπέγνω, πλεύσας δὲ πρὸς τὸν Δίωνα διήλλαξεν τὸν Ἡρακλείδην, ὅρκους δόντα καὶ πίστεις

τὰς

τὰς μεγίσας, αἷς αὐλὸς ὁ Γαίσυλος ὤμοσε τιμωρὸς ἔσεσθαι Δίωνι, καὶ κολασὴς Ἡρακλείδου κακοπραγμονοῦντος.

ν′. Ἐκ τούτου καλέλυσαν μὲν οἱ Συρακούσιοι τὸ ναυλικὸν· (οὐδὲν γὰρ ἦν ἔργον αὐλοῦ, μεγάλαι δὲ δαπάναι τοῖς πλέουσι, καὶ πάσεως ἀφορμαὶ τοῖς ἄρχουσι) τὴν δὲ ἄκραν ἐπολιόρκων, ἐξοικοδομήσαντες τὸ περιτείχισμα. μηδενὸς δὲ τοῖς πολιορκουμένοις βοηθοῦντος, ἐπιλιπόντος δὲ σίτου, τῶν δὲ μισθοφόρων γινομένων πονηρῶν, ἀπογνοὺς ὁ υἱὸς τοῦ Διονυσίου τὰ πράγματα, καὶ σπεισάμενος πρὸς τὸν Δίωνα, τὴν μὲν ἄκραν ἐκείνῳ μετὰ τῶν ὅπλων καὶ τῆς ἄλλης καταskευῆς παρέδωκεν, αὐτὸς δὲ τὴν μητέρα καὶ τὰς ἀδελφὰς ἀναλαβών, καὶ πέντε πληρωσάμενος τριήρεις, ἐξέπλει πρὸς τὸν πατέρα· τοῦ Δίωνος ἀσφαλῶς μὲν ἐκπέμποντος, οὐδενὸς δὲ τῶν ἐν Συρακούσαις ἀπολιπόντος ἐκείνην τὴν ὄψιν· ἀλλὰ καὶ τοὺς μὴ παρόντας ἐπιβοωμένων, ὅτι τὴν ἡμέραν ταύτην καὶ τὸν ἥλιον ἐλευθέραις ἀνίσχοντα ταῖς Συρακούσαις οὐκ ἐφορῶσιν. ὅπου γὰρ ἔτι νῦν τῶν λεγομένων καὶ τῆς τύχης παραδειγμάτων ἐμφανέστατόν ἐστιν καὶ μέγιστον ἡ Διονυσίου φυγὴ, τίνα χρὴ δοκεῖν αὐλῶν ἐκείνων τὴν τότε χαρὰν γενέσθαι, καὶ πηλίκον φρονῆσαι τοὺς τὴν μεγίστην τῶν πώποτε τυραννίδων καθελόντας ἐλαχίστας ἀφορμαῖς;

νά. Ἐκ-

νά. Ἐκπλεύσαντος δὲ τοῦ Ἀπολλοκράτους, καὶ τοῦ Δίωνος εἰς τὴν ἀκρόπολιν βαδίζοντος, οὐκ ἐκαρτέρησαν αἱ γυναῖκες, οὐδ' ἀνέμειναν εἰσελθεῖν αὐλὸν, ἀλλ' ἐπὶ τὰς θύρας ἐξέδραμον· ἡ μὲν Ἀρισομάχη τὸν υἱὸν ἄγουσα τοῦ Δίωνος· ἡ δ' Ἀρετὴ καλόπιν εἵπετο δακρύουσα, καὶ διαποροῦσα ὡς ἀσπάσηται καὶ προσείπῃ τὸν ἄνδρα, κοινωνίας αὐλῆ πρὸς τὸν ἕτερον γεγενημένης. ἀσπασαμένου δ' αὐλοῦ πρώτην τὴν ἀδελφὴν, εἶτα τὸ παιδίον, ἡ Ἀρισομάχη προσαγαγοῦσα τὴν Ἀρετὴν, Ἠτυχοῦμεν (ἔφη) ὦ Δίων, σοῦ φεύγοντος· ἦκων δὲ καὶ νικῶν ἀφῄρηκας ἡμῶν ἁπάντων τὰς καλλιφείας, πλὴν μόνης ταύτης, ἣν ἐπεῖδον ἡ δυσυχὴς ἐγὼ σοῦ ζῶντος, ἑτέρῳ συνελθεῖν βιασθεῖσαν. ὅτε οὖν σε κύριον ἡμῶν ἡ τύχη πεποίηκεν, πῶς αὐλῇ διαιτᾷς ἐκείνην τὴν ἀνάγκην, πότερον ὡς θεῖον, ἢ καὶ ὡς ἄνδρα σε ἀσπάσεται; τοιαῦτα τῆς Ἀρισομάχης λεγούσης, ὁ Δίων ἐκδακρύσας, προσηγάγετο φιλοστόργως τὴν γυναῖκα· καὶ παραδοὺς αὐλῇ τὸν υἱὸν, ἐκέλευσεν εἰς τὴν οἰκίαν τὴν αὐλοῦ βαδίζειν, ὅπου καὶ αὐλὸς διῃτᾶτο, τὴν ἄκραν ἐπὶ τοῖς Συρακουσίοις ποιησάμενος.

νϛ'. Οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων αὐλῷ προσκεχωρηκότων, οὐδὲν ἀπολαῦσαι πρῶτον ἠξίωσε τῆς παρούσης εὐτυχίας, ἢ καὶ τὸ φίλοις χάριτας, καὶ συμμάχοις δωρεὰς, μάλιστα δὲ τοῖς

ἐν

ἐν ἄσει συνήθεσι καὶ ξένοις ἀπονεῖμαι τινα φιλανθρωπίας καὶ τιμῆς μερίδα, τῇ μεγαλοψυχίᾳ τὴν δύναμιν ὑπερβαλλόμενος. ἑαυτὸν δὲ λιτῶς καὶ σωφρόνως ἐκ τῶν τυχόντων διῴκει· θαυμαζόμενος ὅτι μὴ μόνον Σικελίας τε καὶ Καρχηδόνος, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἑλλάδος ὅλης ἀποβλεπούσης πρὸς αὐλὸν εὐημεροῦντα, καὶ μηδὲν οὕτω μέγα τῶν τότε νομιζόντων, μηδ' ἐπιφανὲς ἔρας περὶ ἄλλον ἡγεμόνα τόλμης καὶ τύχης γεγονέναι δοκούσης, οὕτω παρεῖχεν ἑαυτὸν ἐσθῆτι καὶ θεραπείᾳ καὶ τραπέζῃ μέτριον, ὥσπερ ἐν Ἀκαδημίᾳ συσσιτῶν μετὰ Πλάτωνος, οὐκ ἐν ξεναγοῖς καὶ μισθοφόροις διατρώμενος, οἷς αἱ καθ' ἑκάστην ἡμέραν πλησμοναὶ καὶ ἀπολαύσεις, παραμυθία τῶν πόνων καὶ τῶν κινδύνων εἰσίν. ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν Πλάτων ἔγραφεν, ὡς πρὸς ἕνα νῦν τῆς οἰκουμένης τοῦτον ἅπαντες ἀποβλέπουσιν· αὐλὸς δὲ ἐκεῖνος (ὡς ἔοικεν) ἀφεώρα πρὸς ἓν χωρίον μιᾶς πόλεως, τὴν Ἀκαδημίαν, καὶ τοὺς αὐτόθι καὶ θεατὰς καὶ δικαστὰς ἐγίνωσκεν οὔτε πρᾶξιν, οὔτε τόλμαν, οὔτε νίκην τινὰ θαυμάζοντας, ἀλλὰ μόνον εἰ κοσμίως καὶ σωφρόνως τῇ τύχῃ χρῆται, καὶ παρέχει μέτριον ἑαυτὸν ἐν πράγμασι μεγάλοις, ἀποσκοποῦντας. τοῦ μέντοι περὶ τὰς ὁμιλίας ὄγκου καὶ τοῦ πρὸς τὸν δῆμον ἀτενοῦς ἐφιλονείκει μηδὲν ὠφελεῖν μηδὲ χαλάσαι· καίτοι τῶν πραγ-

μάτων

μάτων αὐλῷ χάριτος ἐνδεῶν ὄνλων, καὶ Πλάτωνος ἐπιτιμῶνλος, (ὡς εἰρήκαμεν) καὶ γράφονλος, ὅτι ἡ αὐθάδεια ἐρημίᾳ σύνοικός ἐστιν. ἀλλὰ φύσει τε φαίνεται πρὸς τὸ πιθανὸν δυσκεράστῳ κεχρημένος, ἀνλισπᾶν τε τοὺς Συρακουσίους ἄγαν ἀνειμένους καὶ διαλελυμμένους προθυμούμενος.

νγ'. Ὁ γὰρ Ἡρακλείδης αὖθις ἐπέκειτο· καὶ πρῶτον μὲν εἰς συνέδριον παρακαλούμενος, οὐκ ἐβούλετο βαδίζειν· ἰδιώτης γὰρ ὢν, μετὰ τῶν ἄλλων ἐκκλησιάζειν πολιτῶν. ἔπειτα καλήγόρει τοῦ Δίωνος, ὅτι τὴν ἄκραν οὐ καλέσκαψεν, καὶ τῷ δήμῳ τὸν Διονυσίου τάφον ὡρμημένῳ λῦσαι, καὶ τὸν νεκρὸν ἐκβαλεῖν, οὐκ ἐπέτρεψεν· μεταπέμπεται δ' ἐκ Κορίνθου συμβούλους καὶ συνάρχονλας, ἀπαξιῶν τοὺς πολίτας. τῷ δ' ὄντι μετεπέμπετο τοὺς Κορινθίους ὁ Δίων, ἣν ἐπενόει πολιτείαν ῥᾷον ἐλπίζων καλαστήσειν ἐκείνων παραγενομένων. ἐπενόει δὲ τὴν μὲν ἄκραλον δημοκραλίαν, ὡς οὐ πολιτείαν, ἀλλὰ πανλοπώλιον οὖσαν πολιτειῶν, καλὰ τὸν Πλάτωνα, κωλύειν· Λακωνικὸν δέ τι καὶ Κρηλικὸν σχῆμα μιξάμενος ἐκ δήμου καὶ βασιλείας, ἀριστοκραλίαν ἔχων τὴν ἐπισαλοῦσαν καὶ βραβεύουσαν τὰ μέγιστα, καθιστάναι καὶ κοσμεῖν. ὁρῶν καὶ τοὺς Κορινθίους ὀλιγαρχικώτερόν τε πολιτευομένους,

μένους; καὶ μὴ πολλὰ τῶν κοινῶν ἐν τῷ δήμῳ πράτ-τοντας. ὡς οὖν μάλιστα πρὸς ταῦτα τὸν Ἡρακλείδην ἐναντιώσεσθαι προσεδόκα, καὶ τἄλλα παραχώδης καὶ εὐμετάθετος καὶ στασιαστικὸς ἦν, ὃς πάλαι βουλομένους αὐτὸν ἐκώλυεν ἀνελεῖν, τούτοις ἐπέτρεψεν τότε· καὶ παρελθόντες εἰς τὴν οἰκίαν ἀποκτιννύουσιν αὐτόν. ἐλύπησεν δὲ σφόδρα τοὺς Συρακουσίους ἀποθανών. ὅμως δὲ τοῦ Δίωνος ταφάς τε λαμπρὰς παρασκευάσαντος, καὶ μετὰ τοῦ στρατεύματος ἑπομένου προπέμψαντος τὸν νεκρὸν, εἶτα διαλεχθέντος αὐτοῖς, συνέγνωσαν ὡς οὐ δυνατὸν ἦν ταραττομένην παύσασθαι τὴν πόλιν, Ἡρακλείδου καὶ Δίωνος ἅμα πολιτευομένων.

νδ'. Ἦν δέ τις ἑταῖρος τοῦ Δίωνος ἐξ Ἀθηνῶν Κάλλιππος, ὃν φησιν ὁ Πλάτων οὐκ ἀπὸ παιδείας, ἀλλ' ἐκ μυσταγωγιῶν καὶ τῆς περιτρεχούσης ἑταιρείας, γνώριμον αὐλῷ γενέσθαι καὶ συνήθη· μεταστὰς δὲ τῆς στρατείας, καὶ τιμώμενος, ὥστε καὶ συνεισελθεῖν τὰς Συρακούσας πρῶτος τῶν ἑταίρων ἁπάντων ἐστεφανωμένος, καὶ λαμπρὸς ἐν τοῖς ἀγῶσι καὶ διάσημος. ἐπεὶ δὲ τῶν πρώτων καὶ βελτίστων φίλων τοῦ Δίωνος ἀνηλωμένων ὑπὸ τοῦ πολέμου, καὶ τεθνηκότος Ἡρακλείδου, τόν τε δῆμον ἑώρα τῶν Συρακουσίων ἔρημον ἡγεμόνος ὄντα, καὶ τοὺς στρατιώτας τοὺς μετὰ Δίωνος προσέχοντας αὐλῷ μάλιστα, μιαρώτατος ἀνθρώ-

πων γενόμενος, καὶ πανλάπασιν ἐλπίσας Σικελίαν ἆθλον ἔξειν τῆς ξενοκλονίας, ὡς δέ φασιν ἔνιοι, καὶ τάλανλα προσλαβὼν εἴκοσι, τοῦ φόνου μισθὸν, παρὰ τῶν πολεμίων, διέφθειρε καὶ παρεσκεύασε τινὰς τῶν ξένων ἐπὶ τὸν Δίωνα, κακοηθεςάτην ἀρχὴν καὶ πανουργοτάτην ποιησάμενος. ἀεὶ γὰρ τινας φωνὰς τῶν ςρατιωτῶν πρὸς ἐκεῖνον ἢ λελεγμένας ἀληθῶς ἀναφέρων, ἢ πεπλασμένας ὑπ' αὐλοῦ, τοιαύτην ἐξουσίαν ἔλαβεν διὰ τὴν πίςιν, ὥς' ἐνλυγχάνειν κρύφα καὶ διαλέγεσθαι μελὰ παῤῥησίας οἷς βούλοιλο καλὰ τοῦ Δίωνος, αὐλοῦ κελεύονλος, ἵνα μηδὲ εἷς λανθάνῃ τῶν ὑπούλως καὶ δυσμενῶς ἐχόνλων. ἐκ δὲ τούτων συνέβαινε τοὺς μὲν πονηροὺς καὶ νοσοῦνλας εὑρίσκειν ταχὺ καὶ συνιςάναι τὸν Κάλλιππον· εἰ δέ τις ἀπωσάμενος τοὺς λόγους αὐλοῦ, καὶ τὴν πεῖραν ἐξείποι πρὸς τὸν Δίωνα, μὴ ταράτλεσθαι μηδὲ χαλεπαίνειν ἐκεῖνον, ὡς ἃ προσέτατλε τοῦ Καλλίππου περαίνονλος.

νέ. Συνιςαμένης δὲ τῆς ἐπιβουλῆς, φάσμα γίνεται τῷ Δίωνι μέγα καὶ τεραλώδες. ἐτύγχανε μὲν γὰρ ὀψὲ τῆς ἡμέρας καθεζόμενος ἐν παςάδι τῆς οἰκίας, μόνος ὢν πρὸς ἑαυλὸν τὴν διάνοιαν· ἐξαίφνης δὲ ψόφου γενομένου, πρὸς θαλέρῳ πέραλι τῆς ςοᾶς ἀποβλέψας ἔτι φωλὸς ὄνλος, εἶδε γυναῖκα μεγάλην ςολῇ μὲν καὶ προσώπῳ μηδὲν

ἑοιννύς-

ἐριννύος τραγικῆς παραλλάττουσαν, σαίρουσαν δὲ καλύπτρῳ τινὶ τὴν οἰκίαν. ἐκπλαγεὶς δὲ δεινῶς καὶ περίφοβος γενόμενος, μετεπέμψατο τὰς φίλας, καὶ διηγεῖτο τὴν ὄψιν αὐτοῖς· καὶ παραμένειν ἐδεῖτο καὶ συννυκτερεύειν, πανδάπασιν ἐκταλικῶς ἔχων, καὶ δεδοικὼς μὴ πάλιν εἰς ὄψιν αὐλῷ μονωθέντι τὸ τέρας ἀφίκηται. τοῦτο μὲν οὖν αὖθις ὑ συνέπεσεν. μεθ' ἡμέρας ὀλίγας ὁ υἱὸς αὐλοῦ σχεδὸν ἀνίπαις ὤν, ἔκ τινος λύπης καὶ ὀργῆς, μικρὰν καὶ παιδιὰν ἀπαρχὴν λαβόσης, ἔῤῥιψεν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ στέγους ἐπὶ τὴν κεφαλήν, καὶ διεφθάρη.

νς'. Ἐν τοιούτοις δὲ τοῦ Δίωνος ὄντος, ὁ Κάλλιππος ἔτι μᾶλλον εἴχετο τῆς ἐπιβουλῆς· καὶ λόγον εἰς τοὺς Συρακουσίους ἐξέδωκεν ὡς ὁ Δίων ἅπαις γεγονὼς, ἔγνωκε τὸν Διονυσίου καλεῖν Ἀπολλοκράτη, καὶ ποιεῖσθαι διάδοχον, ἀδελφιδοῦν μὲν ὄντα τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς, θυγατριδοῦν δὲ τῆς ἀδελφῆς. ἤδη δὲ καὶ τὸν Δίωνα καὶ τὰς γυναῖκας ὑπόνοια τῶν πραττομένων εἶχε, καὶ μηνύσεις ἐγίγνοντο πανταχόθεν. ἀλλ' ὁ μὲν Δίων (ὡς ἔοικεν) ἐπὶ τοῖς καλὰ τὸν Ἡρακλείδην ἀχθόμενος, καὶ τὸν φόνον ἐκεῖνον, ὡς τινα τοῦ βίου καὶ τῶν πράξεων αὐλῷ κηλῖδα περικειμένην, δυσχεραίνων ἀεὶ καὶ βαρυνόμενος, εἶπεν ὅτι πολλάκις ἤδη θνήσκειν ἕτοιμός ἐστιν, καὶ παρέχειν

τῷ βουλομένῳ σφάττειν αὐλὸν, εἰ ζῆν δεήσει μὴ μόνον τοὺς ἐχθροὺς ἀλλὰ καὶ τοὺς φίλους φυλαττόμενον. τὰς δὲ γυναῖκας ὁρῶν ὁ Κάλλιππος ἐξελαζούσας ἀκριβῶς τὸ πρᾶγμα, καὶ φοβηθεὶς, ἦλθεν πρὸς αὐλὰς, ἀρνούμενος καὶ δακρύων, καὶ πίστιν ἣν βούλονται, διδόναι βουλόμενος. αἱ δ' ἠξίουν αὐλὸν ὀμόσαι τὸν μέγαν ὅρκον. ἦν δὲ τοιοῦτος· καταβὰς εἰς τὸ τῶν δεσμοφόρων τέμενος ὁ διδοὺς τὴν πίστιν, ἱερῶν τινων γενομένων, περιβάλλεται τὴν πορφυρίδα τῆς Θεοῦ, καὶ λαβὼν δᾷδα καιομένην ἀπόμνυσι. ταῦτα ποιήσας ὁ Κάλλιππος πάντα, καὶ τὸν ὅρκον ἀπομόσας, οὕτω καταγέλασε τῶν Θεῶν, ὥστε περιμείνας τὴν ἑορτὴν ἧς ὤμοσε Θεοῦ, δρᾷ τὸν φόνον ἐν τοῖς Καυρείοις· οὐδὲν ἴσως τὸ περὶ τὴν ἡμέραν τῆς Θεοῦ ποιησάμενος, ὡς ἀσεβουμένης πάντως, εἰ μὴ καθ' ἄλλον χρόνον ἔσφαττε τὸν μύστην αὐλῆς ὁ μυσταγωγός.

νζ'. Ὄντων δὲ πλειόνων ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς πράξεως, καὶ καθεζομένου Δίωνος ἐν οἰκήματι κλίνας τινὰς ἔχοντι μετὰ τῶν φίλων, οἱ μὲν ἔξω τὴν οἰκίαν περιέστησαν, οἱ δὲ πρὸς ταῖς θύραις τοῦ οἴκου καὶ ταῖς θυρίσιν ἦσαν. αὐλοὶ δ' οἱ προσφέρειν τὰς χεῖρας μέλλοντες Ζακύνθιοι, παρῆλθον ἄνευ ξιφῶν ἐν τοῖς χιτῶσιν. ἅμα δ' οἱ μὲν ἔξω τὰς θύρας ἐπισπασάμενοι καλεῖχον·

οἱ

οἱ δὲ τῷ Δίωνι προσπεσόντες, καλέχειν ἐπειρῶντο, καὶ συντρίβειν αὐλόν. ὡς δ' οὐδὲν ἐπέραινον, ἤτουν ξίφος· οὐδεὶς δ' ἐτόλμα τὰς θύρας ἀνοῖξαι. συχνοὶ γὰρ ἦσαν ἔνδον οἱ μετὰ τοῦ Δίωνος· ὧν ἕκαστος οἰόμενος, ἂν ἐκεῖνον προέλθαι, διασώσειν ἑαυτὸν, οὐκ ἐτόλμα βοηθεῖν. διατριβῆς δὲ γενομένης, Λύκων Συρακούσιος ὁρέγει τινὶ τῶν Ζακυνθίων διὰ τῆς θυρίδος ἐγχειρίδιον, ᾧ καθάπερ ἱερεῖον τὸν Δίωνα κραλούμενον πάλαι καὶ δεδιττόμενον ἀπέσφαξαν. εὐθὺς δὲ καὶ τὴν ἀδελφὴν μετὰ τῆς γυναικὸς ἐγκύμονος οὔσης εἰς τὴν εἰρκτὴν ἐνέβαλον. καὶ συνέβη τῇ γυναικὶ τλημονέσατα λοχευθείσῃ, τεκεῖν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ παιδάριον ἄῤῥεν. ὅπερ καὶ θρέψαι μᾶλλον παρεβάλλοντο, πείσασαι τοὺς φύλακας, ἤδη τοῦ Καλλίππου θορυβουμένου τοῖς πράγμασιν.

νή. Ἐν ἀρχῇ μὲν γὰρ ἀποκλείνας τὸν Δίωνα λαμπρὸς ἦν, καὶ καλεῖχεν τὰς Συρακούσας· καὶ πρὸς τὴν Ἀθηναίων ἔγραφε πόλιν, ἣν μάλισα μετὰ τοὺς Θεοὺς ὤφειλεν αἰδεῖσθαι καὶ δεδιέναι τηλικούτου μίσους ἁψάμενος. ἀλλ' ἔοικεν ἀληθῶς λέγεσθαι τὸ, τὴν πόλιν ἐκείνην φέρειν ἄνδρας ἀρετῇ τε τοὺς ἀγαθοὺς, ἀρίστους, καὶ κακίᾳ τοὺς φαύλους, πονηροτάτους· καθάπερ αὐλῶν καὶ ἡ χώρα κάλλιστον μέλι, καὶ κώνειον ὠκυμορώταλον ἀναδίδωσιν. οὐ μὴν πολὺν χρόνον

ὁ Κάλλιππος ἔγκλημα τῆς τύχης καὶ τῶν Θεῶν ποιῆν, ὡς περιορώντων ἐξ ἀσεβήματος ἄνθρωπον τηλικοῦτον, κτώμενον ἡγεμονίας καὶ πράγματα· ταχὺ δ' ἀξίαν δίκην ἔδωκεν. ὁρμήσας μὲν γὰρ Καλάνην λαβεῖν, εὐθὺς ἀπέβαλε Συρακούσας. ὅτε καὶ φασὶν αὐλὸν εἰπεῖν, ὅτι πόλιν ἀπολωλεκὼς, τυρόκνησιν εἵληφεν. ἐπιθέμενος δὲ Μεσσηνίοις, καὶ τοὺς πλείστους στρατιώτας ἀπολέσας, ἐν οἷς ἦσαν οἱ Δίωνα κατακτείναντες, οὐδεμιᾶς καὶ πόλεως αὐτὸν ἐν Σικελίᾳ προσδεχομένης, ἀλλὰ μισούντων ἁπάντων καὶ προβαλλομένων, Ῥήγιον κατέσχεν. ἐκεῖ δὲ λυπρῶς πράττων, καὶ κακῶς διατρέφων τοὺς μισθοφόρους, ὑπὸ Λεπτίνου καὶ Πολυπέρχοντος ἀνῃρέθη, χρησαμένων ξιφιδίῳ κατὰ τύχην, ᾧ καὶ Δίωνα πληγῆναι φασίν. ἐγνώσθη καὶ τῷ μεγέθει· βραχὺ γὰρ ἦν, ὥσπερ τὰ Λακωνικά, καὶ τῇ κατασκευῇ τῆς τέχνης εἰργασμένον γλαφυρῶς καὶ περιτῶς. τοιαύτην μὲν οὖν τίσιν Κάλλιππος ἔδωκεν· τὴν δ' Ἀριστομάχην καὶ τὴν Ἀρετὴν, ὡς ἀφείθησαν ἐκ τῆς εἰρκτῆς, ἀναλαβὼν Ἱκέτης ὁ Συρακούσιος, εἷς τῶν Δίωνος φίλων γεγονὼς, ἐδόκει πιστῶς καὶ καλῶς περιέπειν· εἶτα συμπεισθεὶς ὑπὸ τῶν Δίωνος ἐχθρῶν, καὶ παρασκευάσας πλοῖον αὐλαῖς, ὡς εἰς Πελοπόννησον ἀποστελλομέναις, ἐκέλευσεν κατὰ πλοῦν ἀποσφάξαντας, ἐκβαλεῖν

ἐκβαλεῖν εἰς τὴν θάλασσαν. οἱ δὲ ζώσας ἔτι καταπονλισθῆναι λέγουσι, καὶ τὸ παιδίον μεθ' αὐλῶν. περιῆλθε δὲ καὶ τοῦτον ἀξία ποινὴ τῶν τελολμημένων. αὐλός τε γὰρ ὑπὸ Τιμολέοντος ἄλους ἀπέθανε, καὶ θυγατέρας δύο προσαπέκτειναν αὐλῷ Δίωνι τιμωροῦνλες οἱ Συρακούσιοι. περὶ ὧν ἐν τῷ Τιμολέονλος βίῳ καθ' ἕκαςα γέγραπλαι.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΒΡΟΥΤΟΣ.

ά. ΜΑΡΚΟΥ δὲ Βρούτου πρόγονος ἦν Ἰούνιος Βρούτος, ὃν ἀνέστησαν ἐν Καπιτωλίῳ χαλκοῦν οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι, μέσον τῶν βασιλέων, ἐσπασμένον ξίφος, ὡς βεβαιόταλα καὶ ἀλυσανίδα Ταρκυνίους. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν, ὥσπερ τὰ ψυχρήλατα τῶν ξιφῶν, σκληρὸν ἐκ φύσεως καὶ οὐ μαλακὸν ἔχων ὑπὸ λόγου τὸ ἦθος, ἄχρι παιδοφονίας ἐξώκειλε τῷ θυμῷ τῷ κατὰ τῶν τυράννων· οὗτοσὶ δ', ὑπὲρ οὗ γράφεται ταῦτα, παιδείᾳ καὶ λόγῳ διὰ φιλοσοφίας καταμίξας τὸ ἦθος, καὶ τὴν φύσιν ἐμβριθῆ καὶ πραεῖαν οὖσαν ἐπεγείρας ταῖς πρακτικαῖς ὁρμαῖς, ἐμμελέστατα δοκεῖ κραθῆναι πρὸς τὸ καλόν. ὥστε καὶ τοὺς ἀπεχθανομένους αὐτῷ διὰ τὴν ἐπὶ Καίσαρα συνωμοσίαν, εἴ μέν τι γενναῖον ἡ πρᾶξις ἤνεγκεν, Βρούτῳ προσάπτειν, τὰ δυσχερέστατα δὲ τῶν γεγονότων τρέπειν εἰς Κάσσιον,

Κάσσιον, οἰκεῖον μὲν ὄνλα Βρούτου καὶ φίλον, ἁπλοῦν δὲ τῷ τρόπῳ καὶ καθαρὸν οὐχ ὁμοίως. Σερβιλία δὲ ἡ μήτηρ ἀνέφερε τὸ γένος εἰς Ἄλαν Σερβίλιον, ὃς, Μαλλίου Σπορίου τυραννίδα καλασκευαζομένου, καὶ ταράτλονλος τὸν δῆμον, ἐγχειρίδιον λαβὼν ὑπὸ μάλης προῆλθεν εἰς ἀγοράν· καὶ παρασὰς τῷ ἀνδρὶ πλησίον, ὡς ἐντυγχάνειν τὶ μέλλων καὶ διαλέγεσθαι, προσνεύσανλα παλάξας ἀπέκλεινεν. τοῦτο μὲν οὖν, ὁμολογούμενόν ἐστιν. τὸ δὲ παλρῷον γένος, οἱ διὰ τὸν Καίσαρος φόνον ἔχθραν τινὰ καὶ δυσμένειαν ἀποδεικνύμενοι πρὸς Βροῦτον, οὔ φασιν εἰς τὸν ἐκβαλόνλα Ταρκυνίους ἀνήκειν· (οὐδὲν γὰρ ἐκείνῳ λειφθῆναι γένος ἀνελόνλι τοὺς υἱούς) ἀλλὰ δημότην τοῦτον οἰκονόμου υἱὸν ὄνλα Βρούτου, ἄρτι καὶ πρώην εἰς ἄρχονλα προελθεῖν. Ποσειδώνιος δ' ὁ φιλόσοφος τοὺς μὲν ἐνηλικίους φησὶν ἀπολέσθαι τοῦ Βρούτου παῖδας, ὡς ἰσόρηται· τρίτον δὲ λειφθῆναι νήπιον, ἀφ' οὗ τὸ γένος ὡρμῆσθαι· καὶ τῶν γε καθ' αὑλὸν ἐκ τῆς οἰκίας γεγονότων ἐπιφανῶν ἀνδρῶν ἀναφέρειν ἐνίους πρὸς τὸν ἀνδριάνλα τοῦ Βρούτου τὴν ὁμοιότηλα τῆς ἰδέας. περὶ μὲν οὖν τούτων τοσαῦτα.

β'. Σερβιλίας δὲ τῆς Βρούτου μήλρὸς ἀδελφὸς ἦν Κάτων ὁ φιλόσοφος, ὃν μάλισα Ῥωμαίων ἐζήλωσεν οὗτος, θεῖον ὄνλα, καὶ σεμνὸν ὕσερον γενό-

γενόμενον. τῶν δ' Ἑλληνικῶν φιλοσόφων οὐδενὸς μὲν, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, ἀνήκοος ἦν, οὐδὲ ἀλλότριος. διαφερόντως δ' ἐσπουδάκει πρὸς τοὺς ἀπὸ Πλάτωνος· καὶ τὴν νέαν καὶ μέσην λεγομένην Ἀκαδημίαν οὐ πάνυ προσιέμενος, ἐξήρτηλο τῆς παλαιᾶς· καὶ διελέλει θαυμάζων μὲν Ἀντίοχον τὸν Ἀσκαλωνίτην, φίλον δὲ καὶ συμβιωλὴν τὸν ἀδελφὸν αὐλοῦ πεποιημένος Ἀρίστωνα, ἄνδρα τῇ μὲν ἐν λόγοις ἕξει πολλῶν φιλοσόφων λειπόμενον, εὐταξίᾳ δὲ καὶ πραότηλι τοῖς πρώτοις ἐναμιλλον. ὁ δ' Ἔμπυλος, (οὗ καὶ αὐλὸς ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς καὶ οἱ φίλοι μέμνηνται πολλάκις ὡς συμβιοῦντος αὐλῷ) ῥήτωρ μὲν ἦν, καὶ καλὰ λέλοιπεν μικρὸν μὲν, οὐ φαῦλον δὲ σύγγραμμα περὶ τῆς Καίσαρος ἀναιρέσεως, ὃ Βροῦτος ἐπιγέγραπται. Ῥωμαϊστὶ μὲν οὖν ἤσκηλο πρὸς τὰς ἐξόδους καὶ τοὺς ἀγῶνας ἱκανῶς ὁ Βροῦτος· Ἑλληνιστὶ δὲ τὴν ἀποφθεγματικὴν καὶ Λακωνικὴν ἐπιληδεύων βραχυλογίαν ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ἐνιαχοῦ παράσημός ἐστιν. οἷον ἤδη καθεστηκὼς εἰς τὸν πόλεμον γράφει Περγαμηνοῖς, Ἀκούω ὑμᾶς Δολοβέλλᾳ δεδωκέναι χρήματα· ἃ εἰ μὲν ἑκόντες ἔδοτε, ὁμολογεῖτε ἀδικεῖν· εἰ δὲ ἄκοντες, ἀποδείξατε τῷ ἐμοὶ ἑκόντες δοῦναι. πάλιν Σαμίοις, Αἱ βουλαὶ ὑμῶν ὀλίγωροι, αἱ ὑπηρεσίαι βραδεῖαι. τὶ τούτων τέλος ἐννοεῖσθε; καὶ περὶ Παλαρέων ἑτέραν, Ξάνθιοι τὴν ἐμὴν εὐεργέσιαν

σιαν ὑπεριδόντες, τάφον ἀπονοίας ἐσχήκασι τὴν παλρίδα· Παλαρεῖς δὲ πιστεύσαντες ἑαυτοὺς ἐμοὶ, οὐδὲν ἐλλείπουσι διοικοῦντες τὰ καθ' ἕκαστα τῆς ἐλευθερίας. ἐξὸν οὖν καὶ ὑμῖν ἢ τὴν Παλαρέων κρίσιν ἢ τὴν Ξανθίων τύχην ἕλεσθαι. τὸ μὲν οὖν τῶν παρασήμων γένος ἐπιστολίων τοιοῦτόν ἐστιν.

γ'. Ἔτι δὲ μειράκιον ὢν Κάτωνι τῷ θείῳ συναπεδήμησεν εἰς Κύπρον ἐπὶ Πτολεμαῖον ἀποσταλέντι. Πτολεμαίου δὲ διαφθείραντος ἑαυτὸν, ὁ Κάτων αὐτὸς ἐν Ῥόδῳ διατριβὴν ἔχων ἀναγκαίαν, ἔτυχεν μὲν ἤδη τινὰ τῶν φίλων Κανίνιον ἐπὶ τὴν τῶν χρημάτων φυλακὴν ἀπεσταλκώς. δείσας δ' ἐκεῖνον, ὡς οὐκ ἀφεξόμενον κλοπῆς, ἔγραψε τῷ Βρούτῳ, πλεῖν τὴν ταχίστην εἰς Κύπρον ἐκ Παμφυλίας. ἐκεῖ γὰρ ἑαυτὸν ἀναλαμβάνων ἔκ τινος ἀσθενείας διῆγεν. ὁ δὲ καὶ μάλα ἄκων ἔπλευσεν, τόν τε Κανίνιον αἰδούμενος, ὡς ἀτίμως ἀπερριμμένον ὑπὸ τοῦ Κάτωνος, καὶ ὅλως τὴν τοιαύτην ἐπιμέλειαν καὶ διοίκησιν, ἅτε δὴ νέος καὶ σχολαστὴς, οὐκ ἐλευθέριον, οὐδ' ἑαυτοῦ ποιούμενος. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ ταῦτα συνεῖνας ἑαυτὸν, ὑπὸ τοῦ Κάτωνος ἐπῃνέθη· καὶ τῆς οὐσίας ἐξαργυρισθείσης, ἀναλαβὼν τὰ πλεῖστα τῶν χρημάτων εἰς Ῥώμην ἔπλευσεν.

δ'. Ἐπεὶ

δ'. Ἐπεὶ δὲ τὰ πράγματα διέκρη, Πομπηίου καὶ Καίσαρος ἐξενεγκαμένων τὰ ὅπλα, καὶ τῆς ἡγεμονίας ταραχθείσης, ἐπίδοξος μὲν ἦν αἱρήσεσθαι τὰ Καίσαρος· (ὁ γὰρ πατὴρ αὐλοῦ διὰ τὸν Πομπήϊον ἐτεθνήκει πρότερον) ἀξιῶν δὲ τὰ κοινὰ τῶν ἰδίων ἐπίπροσθεν ποιεῖσθαι, καὶ τὴν Πομπηίου νομίζων ὑπόθεσιν βελτίονα πρὸς τὸν πόλεμον εἶναι τοῦ Καίσαρος, ἐκείνῳ προσέθελο. καίτοι πρότερον ἀπαντήσας, οὐδὲ προσεῖπε τὸν Πομπήϊον, ἄγος ἡγούμενος μέγα, πατρὸς φονεῖ διαλέγεσθαι· τότε δ' ὡς ἄρχοντι τῆς πατρίδος ὑπολάξας ἑαυτὸν, εἰς Σικελίαν ἔπλευσε πρεσβευτὴς, μετὰ Σηξίου τοῦ λαχόντος τὴν ἐπαρχίαν. ὡς δ' ἐκεῖ πράττειν οὐδὲν ἦν μέγα, καὶ συνήεσαν εἰς ταυτὸ ἤδη Πομπήϊος καὶ Καῖσαρ ἀγωνιζόμενοι περὶ τῶν ὅλων, ἦκεν εἰς Μακεδονίαν ἐθελοντὴς τοῦ κινδύνου μεθέξων. ὅτε καί φασι Πομπηίου ἡσθέντα καὶ θαυμάσαντα, προσιόντος αὐλοῦ καθεζόμενον ἐξαναστῆναι, καὶ περιβαλεῖν ὡς κρείττονα, πάντων ὁρώντων. ἐν δὲ τῇ στρατείᾳ, τῆς ἡμέρας ὅσα μὴ Πομπηίῳ συνῆν, περὶ λόγους καὶ βιβλία διέτριβεν, οὐ μόνον τὸν ἄλλον χρόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς ἄλλης μεγάλης μάχης. ἦν μὲν ἀκμὴ θέρους, καὶ καῦμα πολὺ, πρὸς ἑλώδεσι χωρίοις στρατοπεδευόντων· τῷ δὲ Βρούτῳ οὐ ταχέως ἦκον οἱ τὴν σκηνὴν κομίζοντες.

ζονίες. ἐκπονηθεὶς δὲ περὶ ταῦτα, μεσημβρίας μόλις ἀλειψάμενος καὶ φαγὼν ὀλίγα, τῶν ἄλλων ἢ καθευδόντων, ἢ πρὸς ἐπινοίᾳ καὶ φροντίδι τοῦ μέλλοντος ὄντων, αὐτὸς ἄχρι τῆς ἑσπέρας ἔγραφε, συντάττων ἐπιτομὴν Πολυβίου.

ε. Λέγεται δὲ Καῖσαρ οὐκ ἀμελεῖν τοῦ ἀνδρὸς, ἀλλὰ καὶ προεῖπεῖν τοῖς ὑφ' ἑαυτὸν ἡγεμόσιν ἐν τῇ μάχῃ, μὴ κτείνειν Βροῦτον, ἀλλὰ φείδεσθαι, καὶ παρασχόντα μὲν ἑκουσίως, ἄγειν· εἰ δὲ ἀπομάχοιτο πρὸς τὴν σύλληψιν, ἐᾶν, καὶ μὴ βιάζεσθαι· καὶ ταῦτα ποιεῖν, τῇ μητρὶ τοῦ Βρούτου Σερβιλίᾳ χαριζόμενον. ἐγνώκει γὰρ, (ὡς ἔοικε) νεανίας ὢν ἔτι, τὴν Σερβιλίαν ἐπιμανεῖσαν αὐτῷ· καὶ καθ' οὓς μάλιστα χρόνους ὁ ἔρως ἐπέφλεγεν, γενόμενον τὸν Βροῦτον, ἐπέπεισό πως ἐξ ἑαυτοῦ γεγονέναι. λέγεται δὲ, τῶν περὶ Καπιτίναν πραγμάτων μεγάλων ἐμπεπτωκότων εἰς τὴν σύγκλητον, ἃ μικρὸν ἐδέησεν ἀναιρέσθαι τὴν πόλιν, ἔσαναι μὲν ὁμοῦ Κάτωνα καὶ Καίσαρα, διαφερομένους περὶ γνώμης. ἐν τούτῳ δὲ γραμματιδίου μικροῦ προσδοθέντος ἔξωθεν Καίσαρι, τὸν μὲν ἀναγινώσκειν σιωπῇ, Κάτωνα δὲ βοᾶν ὡς δεινὰ ποιεῖ Καῖσαρ, ἐντεύξεις καὶ γράμματα παρὰ τῶν πολεμίων προσδεχόμενος. θορυβησάντων δὲ πολλῶν, καὶ τοῦ Καίσαρος τὸ δελτάριον ὡς εἶχε τῷ Κάτωνι προσδόντος,

προσδόκλος, ἀναγνόλα Σερβιλίας τῆς ἀδελφῆς ἀκόλαστον ἐπιστόλιον, ἐκεῖνο μὲν ῥίψαι πρὸς τὸν Καίσαρα, καὶ εἰπεῖν, Κράτει μέθυσε· πρὸς δὲ τὴν γνώμην καὶ τὸν λόγον αὖθις ἐξ ἀρχῆς τραπέσθαι. οὕτω μὲν ἦν ὁ πρὸς Καίσαρα Σερβιλίας ἔρως περιβόητος.

ς'. Γενομένης δὲ τῆς καλὰ Φάρσαλον ἥτλης, καὶ Πομπηΐου μὲν ἐπὶ θάλασσαν διεκπεσόντος, πολιορκουμένου δὲ τοῦ χάρακος, ἔλαθεν ὁ Βροῦτος καλὰ πύλας ἔρχεσθαι πρὸς τόπον ἐλώδη καὶ μεστὸν ὑδάτων καὶ καλάμου φερούσας. ἐξελθὼν δὲ, καὶ διὰ νυκτὸς ἀποσωθεὶς εἰς Λάρισσαν, ἐκεῖθεν δὲ γράψαντος αὐτοῦ, Καῖσαρ ἤσθη τε σωζομένῳ, καὶ κελεύσας πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, οὐ μόνον ἀφῆκε τῆς αἰτίας, ἀλλὰ καὶ τιμώμενον ἐν τοῖς μάλιστα περὶ αὐτὸν εἶχεν. οὐδενὸς δ' ὅπη φεύγοι Πομπήϊος εἰπεῖν ἔχοντος, ἀλλ' ἀπορίας οὔσης, ὁδόν τινα σὺν τῷ Βρούτῳ βαδίζων μόνος, ἀπεπειράτο τῆς γνώμης. καὶ δόξαντος ἔκ τινων διαλογισμῶν, ἄριστα περὶ τῆς Πομπηΐου τελευταίρεσθαι φυγῆς, ἀφεὶς τἄλλα, τὴν ἐπ' Αἰγύπτου συνέτεινεν. ἀλλὰ Πομπήϊον μὲν, ὥσπερ εἴκασε Βροῦτος, Αἰγύπτῳ προσβαλόντα τὸ στεπρωμένον ἐδέξατο· Καίσαρα δὲ καὶ πρὸς Κάσσιον ἐπράϋνε Βροῦτος. καὶ δὴ καὶ τῷ τῶν Λιβύων βασιλεῖ προηγορῶν μὲν ἡτλᾶτο τοῦ μεγέθους τῶν καληγοριῶν· δεόμενος δὲ καὶ παραιλούμενος περὶ

περὶ τούτου, πολλὴν αὐλῷ διέσωσε τῆς ἀρχῆς. λέγεται δὲ Καῖσαρ, ὅτε πρῶτον ἤκουσεν αὐλοῦ λέγοντος, εἰπεῖν πρὸς τοὺς φίλους, Οὗτος ὁ νεανίας οὐκ οἶδα μὲν ὃ βούλεται· πᾶν δ' ὃ βούλεται, σφόδρα βούλεται. τὸ γὰρ ἐμβριθὲς αὐλοῦ, καὶ μὴ ῥᾳδίως μηδὲ πανὸς ὑπήκοον τοῦ δεομένου πρὸς χάριν, ἀλλ' ἐκ λογισμοῦ καὶ προαιρέσεως τῶν καλῶν πρακτικὸν, ὅπου τρέψειεν, ἰσχυραῖς ἐχρῆτο ταῖς ὁρμαῖς καὶ τελεσιουργοῖς. πρὸς δὲ τὰς ἀδίκους δεήσεις ἀκολάκευτος ἦν, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἀναισχύντως λιπαρούντων ἧτταν, ἣν ἔνιοι δυσωπεῖσθαι καλοῦσιν, αἰσχίστην ἀνδρὶ μεγάλῳ ποιούμενος, εἰώθει λέγειν ὡς οἱ μηδὲν ἀρνεῖσθαι δυνάμενοι, δοκοῦσιν αὐλῷ μὴ καλῶς τὴν ὥραν διαλεθεῖσθαι. μέλλων δὲ διαβαίνειν εἰς Λιβύην Καῖσαρ ἐπὶ Κάτωνα καὶ Σκιπίωνα, Βρούτῳ τὴν ἐντὸς Ἄλπεων Γαλατίαν ἐπέτρεψεν, εὐτυχίᾳ τινὶ τῆς ἐπαρχίας. τὰς γὰρ ἄλλας ὕβρει καὶ πλεονεξίᾳ τῶν πεπιστευμένων ὥσπερ αἰχμαλώτους διαφορούντων, ἐκείνοις καὶ τῶν πρόσθεν ἀτυχημάτων παῦλα καὶ παραμυθία Βροῦτος ἦν, καὶ τὴν χάριν εἰς Καίσαρα πάντων ἀνῆπτεν· ὡς αὐλῷ μελᾳ τὴν ἐπάνοδον περιϊόντι τὴν Ἰταλίαν, ἥδιστον θέαμα τὰς ὑπὸ Βρούτῳ πόλεις γενέσθαι, καὶ Βροῦτον αὐλὸν, αὔξοντα τὴν ἐκείνου τιμὴν, καὶ συνόντα κεχαρισμένως.

ζ. Ἐπεὶ

ζ. Ἐπεὶ δὲ πλειόνων στρατηγιῶν οὐσῶν, τὴν μέγιστον ἔχουσαν ἀξίωμα, καλουμένην δὲ πολιτικὴν, ἐπίδοξος ἦν ὁ Βροῦτος ἔξειν, ἡ Κάσσιος· οἱ μὲν αὐτοὺς λέγουσιν ἐξ αἰτιῶν προλέρων ἡσυχῇ διαφερομένους, ἔτι μᾶλλον ὑπὲρ τούτου διασασιάσαι, καίπερ οἰκείους ὄνλας· Ἰουνίᾳ γὰρ ἀδελφῇ Βρούτου συνῴκει Κάσσιος· οἱ δὲ Καίσαρος ἔργον γενέσθαι τὴν φιλονεικίαν ταύτην, ἐκαλέρω κρύφα δι' ἐλπίδων ἐνδιδόνλος ἑαυλόν· ἄχρι οὗ προαχθέντες οὕτω καὶ παροξυνθέντες εἰς ἀγῶνα κατέσησαν. ἠγωνίζελο δὲ Βροῦτος ἐυκλείᾳ καὶ ἀρετῇ πρὸς πολλὰ τοῦ Κασσίου καὶ λαμπρὰ τὰ Παρθικὰ νεανιεύματα. Καῖσαρ δ' ἀκούσας, καὶ βουλευόμενος ἐν τοῖς φίλοις, εἶπεν, Δικαιότερα μὲν λέγει Κάσσιος, Βρούτῳ δὲ τὴν πρώτην δολέον. ἀπεδείχθη δὲ Κάσσιος ἐφ' ἑτέρᾳ στρατηγὸς, οὐ τοσοῦτον εὐνοίας ἔχων δι' ἣν ἔλαβεν, ὅσον ὀργῆς ὧν ἀπέτυχεν. Βροῦτος δὲ καὶ τἄλλα μετεῖχεν τῆς Καίσαρος δυνάμεως ὅσον ἐβούλετο. βουλομένῳ γὰρ ὑπῆρχεν εἶναι τῶν φίλων πρώτῳ, καὶ δύνασθαι πλεῖσον· ἀλλ' εἶλκεν αὐτὸν ἡ περὶ Κάσσιον ἑταιρεία, καὶ ἀπέστρεφεν, ἀυλῷ μὲν οὔπω Κασσίῳ διηλλαγμένον ἐξ ἐκείνης τῆς φιλοτιμίας, ἀκόντα δὲ τῶν φίλων διακελευομένων, μὴ περιορᾶν αὐτὸν ὑπὸ Καίσαρος μαλασσόμενον καὶ κηλούμενον, ἀλλὰ φεύγειν τὰς τυραννικὰς φιλοφροσύνας καὶ χάριτας, αἷς, οὐ τιμῶντα

τιμῶντα τὴν ἀρετὴν, ἀλλ' ἐκτεινόντα τὴν ἀλκὴν καὶ τὸν θυμὸν ὑπερεῖποντα, χρῆσθαι πρὸς αὐτόν.

ή. Οὐ μὴν οὐδὲ Καῖσαρ ἀνύποπτος ἦν πάμπαν, οὐδ' ἀδιάβλητος πρὸς αὐτόν· ἀλλὰ τὸ μὲν φρόνημα καὶ τὸ ἀξίωμα καὶ τοὺς φίλους ἐδεδίει τοῦ ἀνδρὸς, ἐπίστευε δὲ τῷ ἤθει. καὶ πρῶτον μὲν Ἀντωνίου καὶ Δολοβέλλα λεγομένων νεωτερίζειν, οὐκ ἔφη τοὺς παχεῖς καὶ κομήτας ἐνοχλεῖν, ἀλλὰ τοὺς ὠχροὺς καὶ ἰσχνοὺς ἐκείνους· Βροῦτον λέγων καὶ Κάσσιον. ἔπειτα τὸν Βροῦτον τινῶν διαβαλλόντων, καὶ φυλάττεσθαι παρακελευομένων, τῇ χειρὶ τοῦ σώματος ἁπτόμενος εἶπεν, Τί δ' οὐκ ἂν ὑμῖν δοκεῖ Βροῦτος ἀναμεῖναι τουτὶ τὸ σαρκίον; ὡς οὐδενὶ πρόσκοπον ἄλλῳ μεθ' ἑαυτὸν ἢ Βρούτῳ δύνασθαι τοσοῦτον. καὶ μέντοι δοκεῖ πρῶτος ἂν ἐν τῇ πόλει γενέσθαι βεβαίως, ὀλίγον χρόνον ἀνασχόμενος Καίσαρι δουλεύσαι, καὶ παρακμάσαι τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ μαρανθῆναι τὴν ἐπὶ τοῖς καλοῖς θώμασιν ἐάσας δόξαν. ἀλλὰ Κάσσιος, ἀνὴρ θυμοειδὴς, καὶ μᾶλλον ἰδίᾳ μισοκαῖσαρ ἢ κοινῇ μισότυραννος, ἐξέκαυσεν καὶ παρώξυνεν. λέγεται δὲ Βροῦτος μὲν τὴν ἀρχὴν βαρύνεσθαι, Κάσσιος δὲ τὸν ἄρχοντα μισεῖν· ἄλλά τε καθ' αὑτοῦ ποιούμενος ἐγκλήματα, καὶ λόγων ἀφαίρεσιν, οὓς Κάσσιος μὲν ἀγορανομεῖν μέλλων παρεσκευάσατο, Καῖσαρ

δὲ καλαληφθέντας ἐν Μεγάροις, ὅθ' ἡ πόλις ἥλω διὰ Καληνοῦ, καλέσχεν. ταῦτα τὰ θηρία συμφορὰν λέγεται μεγάλην γενέσθαι Μεγαρεῦσιν. οἱ μὲν γὰρ ἤδη τῆς πόλεως καλαλαμβανομένης διέσπασαν τὰ κλεῖθρα, καὶ τοὺς δεσμοὺς ἀνῆκαν, ὡς ἐμποδὼν εἴη τὰ θηρία τοῖς ἐπιφερομένοις· τὰ δ' ὥρουσεν εἰς αὐλοὺς ἐκείνους, καὶ διαθέοντας ἀνόπλους ἥρπαζεν, ὥστε καὶ τοῖς πολεμίοις τὴν ὄψιν οἰκτρὰν γενέσθαι.

θ'. Τῷ δ' οὖν Κασσίῳ ταύτην μάλιστα φασὶν αἰτίαν ὑπάρξαι τῆς ἐπιβουλῆς· οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. ἐξ ἀρχῆς γὰρ ἦν τῇ φύσει τοῦ Κασσίου δυσμένειά τις καὶ χαλεπότης πρὸς τὸ γένος τῶν τυράννων, ὡς ἐδήλωσεν ἔτι παῖς ὤν, βαδίζων εἰς ταυτὸ τῷ τοῦ Σύλλα παιδὶ Φαύστῳ διδασκαλεῖον. ὁ μὲν γὰρ ἐν τοῖς παισὶ μεγαληγορῶν, τὴν τοῦ πατρὸς ἐπήνει μοναρχίαν· ὁ δὲ Κάσσιος ἐπαναστὰς κονδύλους ἐνέτριβεν αὐτῷ. βουλομένων δὲ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ Φαύστου καὶ οἰκείων ἐπεξιέναι καὶ δικάζεσθαι, Πομπήϊος ἐκώλυσεν, καὶ συναγαγὼν εἰς ταὐτὸ τοὺς παῖδας ἀμφοτέρους, ἀνέκρινε περὶ τοῦ πράγματος. ἔνθα δὴ λέγεται τὸν Κάσσιον εἰπεῖν, Ἄγε δή, ὦ Φαῦστε, τόλμησον ἐναντίον τούτου φθέγξασθαι τὸν λόγον ἐκεῖνον ἐφ' ᾧ παροξύνθην, ἵνα σοῦ πάλιν ἐγὼ συντρίψω τὸ στόμα. τοιοῦτος μὲν ὁ Κάσσιος. Βροῦτον δὲ πολλοὶ μὲν λόγοι παρὰ τῶν συνήθων, πολλαῖς

πολλαῖς δὲ φήμαις καὶ γράμμασιν ἐξεκαλοῦντο καὶ παρώρμων ἐπὶ τὴν πρᾶξιν οἱ πολῖται. τῷ μὲν γὰρ ἀνδριάντι τοῦ προπάτορος Βρούτου, καὶ καταλύσαντος τὴν τῶν βασιλέων ἀρχήν, ἐπέγραφον, Εἴθε νῦν ἦ Βροῦτος· καὶ, Ὤφελε ζῆν Βροῦτος. τὸ δ' αὐλοῦ Βρούτου βῆμα στρατηγοῦντος εὑρίσκετο μεθ' ἡμέραν ἀνάπλεων γραμμάτων τοιούτων, Βροῦτε καθεύδεις, καὶ, οὐκ εἶ Βροῦτος ἀληθῶς. αἴτιοι δὲ τούτων οἱ Καίσαρος κόλακες, ἄλλας τε τιμὰς ἐπιφθόνους ἀνευρίσκοντες αὐτῷ, καὶ διάδημα τοῖς ἀνδριάσι νύκτωρ ἐπιτιθέντες, ὡς τοὺς πολλοὺς ὑπαξόμενοι βασιλέα προσειπεῖν αὐτὸν δικτάτορος. τοὐναντίον δ' ἀπήντησεν, ὡς ἐν τοῖς περὶ Καίσαρος ἀκριβῶς γέγραπται.

ι'. Κασσίῳ δὲ πειρῶντι τοὺς φίλους ἐπὶ Καίσαρα, πάντες ὡμολόγουν, εἰ Βροῦτος ἡγοῖτο· δεῖσθαι γὰρ οὐ χειρῶν οὐδὲ τόλμης τὴν πρᾶξιν, ἀλλὰ δόξης ἀνδρὸς, οἷος οὗτός ἐστιν, ὥσπερ καταρχομένου, καὶ βεβαιοῦντος, αὐτῷ τῷ παρεῖναι τὸ δίκαιον. εἰ δὲ μὴ, καὶ δρῶντας ἀθυμοτέρους ἔσεσθαι, καὶ δράσαντας, ὑποπτοτέρως· ὡς οὐκ ἂν ἐκείνου τὸ ἔργον, εἰ καλὴν αἰτίαν εἶχεν, ἀπειπαμένου. ταῦτα συμφρονήσας, ἐνέτυχε Βρούτῳ πρότερος ἐκ τῆς διαφορᾶς ἐκείνης. καὶ μετὰ τὰς διαλύσεις καὶ φιλοφροσύνας, ἠρώτησεν εἰ τῇ νουμηνίᾳ τοῦ Μαρτίου μηνὸς ἔγνωκεν εἰς σύγκλητον παρεῖναι· πυνθάνεσθαι γὰρ ὡς

λόγον ὑπὲρ βασιλείας Καίσαρος οἱ φίλοι τότε καθίσοιεν. φήσαντος δὲ τοῦ Βρούτου μὴ παριέναι, Τί ἂν, εἶπεν ὁ Κάσσιος, ἂν καλῶσιν ἡμᾶς; Ἐμὸν ἔργον, ἔφη ὁ Βροῦτος, ἤδη τὸ μὴ σιωπᾶν, ἀλλ' ἀμύνειν, καὶ προαποθνήσκειν τῆς ἐλευθερίας. καὶ ὁ Κάσσιος ἐπαρθείς, Τίς δ', εἶπε, Ῥωμαίων ἀνέξεται σοῦ προαποθνήσκοντος; ἆρα ἀγνοεῖς, ὦ Βρούτε, σεαυτόν; ἢ τὸ βῆμά σου δοκεῖς καλαγράφειν τοὺς ὑφάντας καὶ τοὺς καπήλους, οὐχὶ τοὺς πρώτους καὶ κρατίστους ταῦτα ποιεῖν, παρὰ μὲν τῶν ἄλλων στρατηγῶν ἐπιδόσεις καὶ θέατρα καὶ μονομάχους, παρὰ σοῦ δὲ, ὡς ὄφλημα πατρικὸν, τὴν κατάλυσιν τῆς τυραννίδος ἀπαιτοῦντας· αὐτοὺς δ' ὑπὲρ σοῦ πάντα πάσχειν προθύμους ὄντας, οἷον ἀξιοῦσι καὶ προσδέχονται φανέντος; ἐκ τούτου περιβαλὼν τὸν Βροῦτον ἠσπάζετο, καὶ διαλυθέντες οὕτως ἐτρέποντο πρὸς τοὺς φίλους.

ια'. Ἦν δέ τις Γάϊος Λιγάριος τῶν Πομπηίου φίλων, ὃν ἐπὶ τούτῳ κατηγορηθέντα Καῖσαρ ἀπέλυσεν. οὗτος οὐχ ἧς ἀφείθη δίκης χάριν ἔχων, ἀλλὰ δι' ἣν ἐκινδύνευσεν ἀρχὴν βαρυνόμενος, ἐχθρὸς ἦν Καίσαρι, τῶν δὲ περὶ Βροῦτον ἐν τοῖς μάλιστα συνήθης. πρὸς τοῦτον ἀσθενοῦντα Βροῦτος εἰσελθὼν, Ὦ Λιγάριε, εἶπεν, ἐν οἵῳ καιρῷ νοσεῖς; καὶ κεῖνος εὐθὺς εἰς ἀγκῶνα διαναστὰς, καὶ λαβόμενος

λαβόμενος αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς, Ἀλλ' εἴ τι, φησὶν, ὦ Βροῦτε, σεαυτοῦ φρονεῖς ἄξιον ὑγιαίνω.

ιϛ'. Ἐκ τούτου διαπειρώμενοι κρύφα τῶν γνωρίμων, οἷς ἐπίστευον ἀνεκοινωνοῦντο, καὶ προσελάμβανον, οὐ μόνον τῶν συνήθων ποιούμενοι τὴν αἵρεσιν, ἀλλ' ὅσους ἠπίστατο τολμητὰς ὄντας ἀγαθοὺς, καὶ θανάτου καταφρονητάς. διὸ καὶ Κικέρωνα, τοῦτο μὲν, πίστεως, τοῦτο δὲ, εὐνοίας ἕνεκα πρῶτον ὄντα παρ' αὐτοῖς, ἀπεκρύψατο, μὴ τῷ φύσει τόλμης ἐνδεὴς εἶναι, προσειληφὼς ὑπὸ χρόνου γεροντικὴν εὐλάβειαν, εἶτα πάντα καθ' ἕκαστον ἀνάγων τοῖς λογισμοῖς εἰς ἄκραν ἀσφάλειαν, ἀμβλύνῃ τὴν ἀκμὴν αὐτῶν τῆς προθυμίας, τάχους δεομένην. ἐπεὶ καὶ τῶν ἄλλων ἑταίρων ὁ Βροῦτος Στάλλιόν τε παρέλιπε τὸν Ἐπικούρειον, καὶ Φαώνιον, ἐραστὴν Κάτωνος· ὅτι πόρρωθεν αὐτοῖς τοιαύτην τινὰ κύκλῳ περιβαλόντος ἐν τῷ διαλέγεσθαι καὶ συμφιλοσοφεῖν πεῖραν, ὁ μὲν Φαώνιος ἀπεκρίνατο χεῖρον εἶναι μοναρχίας παρανόμου πόλεμον ἐμφύλιον· ὁ δὲ Στάλλιος ἔφη τῷ σοφῷ καὶ νοῦν ἔχοντι διὰ φαύλους καὶ ἀνοήτους κινδυνεύειν καὶ ταράττεσθαι μὴ καθήκειν. παρὼν δὲ Λαβεὼν ἀπέπεμψεν ἀμφοτέροις. καὶ ὁ Βροῦτος τότε μὲν, ὡς ἔχοντός τι τοῦ λόγου χαλεπὸν καὶ δύσκριτον, ἀπεσιώπησεν· ὕστερον δὲ Λαβεῶνι κοινοῦται τὸ βούλευμα· δεξαμένου δὲ προθύμως, τὸν δ' ἕτερον Βροῦτον, ἐπί-

κλησιν Ἀλβῖνον, ἄλλως μὲν οὐκ ὄνλα ῥέκλην οὐδὲ θαῤῥαλέον, ἐῤῥωμένον δὲ πλήθει μονομάχων, οὓς ἐπὶ θέᾳ Ῥωμαίων ἔτρεφεν, καὶ παρὰ Καίσαρι πιςευόμενον, ἐδόκει προσάγεσθαι. Κασσίου δὲ καὶ Λαβεῶνος αὐτῷ διαλεγομένων, οὐδὲν ἀπεκρίνατο· Βρούτῳ δ' αὐτὸς ἐνλυχὼν ἰδίᾳ, καὶ μαθὼν ὅτι τῆς πράξεως ἡγεμών ἐςιν, ὡμολόγησε συμπράξειν προθύμως. καὶ τῶν ἄλλων δὲ τοὺς πλείςους καὶ τοὺς ἀρίςους ἡ δόξα τοῦ Βρούτου προσήγετο. καὶ μήθ' ὅρκον συνομόσανλες, μήτε πίςιν καθ' ἱερῶν λαβόνλες ἢ δόνλες, οὕτως ἅπαντες ἔσχον ἐν ἑαυλοῖς καὶ κατεσιώπησαν καὶ συνδιήνεγκαν, ὥστε μανλείαις καὶ φάσμασι καὶ ἱεροῖς ὑπὸ τῶν Θεῶν προδεικνυμένην, ἄπιςον γενέσθαι τὴν πρᾶξιν.

ιγ'. Ο δὲ Βρῦτος, ἅτε δὴ τὰ πρῶτα τῆς Ῥώμης φρονήματα καὶ γένη καὶ ἀρετὰς ἐξηρτημένος ἑαυτῷ, καὶ περινοῶν πάνλα τὸν κίνδυνον, ἔξω μὲν ἐπειρᾶτο κατέχειν παρ' ἑαυτῷ καὶ κατακοσμεῖν τὴν διάνοιαν· οἴκοι δὲ καὶ νύκλωρ οὐκ ἦν ὁ αὐτὸς, ἀλλὰ τὰ μὲν ἄκονλα τῶν ὕπνων αὐτὴ ἡ φρονλὶς ἐξέφερεν, τὰ δὲ μᾶλλον ἐνδυόμενος τῷ λογισμῷ, καὶ διατρίβων ἐν ταῖς ἀπορίαις, οὐκ ἐλάνθανε τὴν γυναῖκα συναναπαυομένην, ὅτι μεςός ἐςιν ταραχῆς ἀήθους, καὶ κυκλεῖ τι παρ' ἑαυλῷ δύσφορον βούλευμα καὶ δυσεξέλικλον. ἡ δὲ Πορκία θυγάτηρ μὲν, ὥσπερ εἴρηται, Κάτωνος ἦν, εἶχε δ'

δ' αὐτὴν ὁ Βρῦτος ἀνεψιὸς ὢν, οὐκ ἐκ παρθενίας, ἀλλὰ τοῦ προτέρου τελευτήσαντος ἀνδρὸς ἔλαβε κόρην οὖσαν ἔτι, καὶ παιδίον ἔχουσαν ἐξ ἐκείνου μικρὸν, ᾧ Βύβλος ἦν ὄνομα· καί τι βιβλίδιον μικρὸν, ἀπομνημόνευμα τῶν Βρούτου, γεγραμμένον ὑπ' αὐτοῦ διασώζεται. φιλόσοφος δ' ἡ Πορκία καὶ φίλανδρος οὖσα, καὶ μεγὴ φρονήματος νῷν ἔχουσα, οὐ πρότερον ἐπεχείρησεν ἀνερέσθαι τὸν ἄνδρα περὶ τῶν ἀπορρήτων, ἢ λαβεῖν ἑαυτῆς τοιαύτην διάπειραν. λαβοῦσα μαχαίριον ᾧ τὰς ὄνυχας οἱ κουρεῖς ἀφαιροῦσιν, καὶ πάσας ἐξελάσασα τοῦ θαλάμου τὰς ὀπαδοὺς, τομὲν ἐνέβαλε τῷ μηρῷ βαθεῖαν, ὥστε ῥύσιν αἵματος πολλὴν γενέσθαι, καὶ μετὰ μικρὸν ὀδύνας τε νεανικὰς καὶ φρικώδεις πυρετοὺς ἐπιλαβεῖν ἐκ τοῦ τραύματος. ἀγωνιῶντος δὲ τοῦ Βρούτου καὶ δυσφοροῦντος, ἐν ἀκμῇ τῆς ἀλγηδόνος οὖσα διελέχθη πρὸς αὐτὸν οὕτως, Ἐγὼ Βροῦτε, Κάτωνος οὖσα θυγάτηρ, εἰς τὸν σὸν ἐδόθην οἶκον, οὐχ ὥσπερ αἱ παλλακευόμεναι, κοίτης μεθέξουσα καὶ τραπέζης μόνον, ἀλλὰ κοινωνὸς μὲν ἀγαθῶν εἶναι, κοινωνὸς δὲ ἀνιαρῶν. τὰ μὲν οὖν σὰ, πάντη περὶ τὸν γάμον ἄμεμπτα· τῶν δὲ παρ' ἐμοῦ τίς ἀπόδειξις, ἢ χάρις, εἰ μήτε σοὶ πάθος ἀπόρρητον συνδιοίσω, μήτε φρονίδα πίστεως δεομένην; οἶδ' ὅτι γυναικεία φύσις, ἀσθενὴς δοκεῖ λόγον ἐνέγκειν ἀπόρρητον· ἀλλ' ἔστι τις, ὦ Βροῦτε, καὶ τροφῆς

ἀγαθῆς καὶ ὁμιλίας χρηστῆς εἰς ἦθος ἰσχύς. ἐμοὶ δὲ καὶ τὸ Κάτωνος εἶναι θυγατέρα, καὶ τὸ, Βρούτου γυναῖκα, ῥόσεστιν· οἷς πρότερον μὲν ἧττον ἐπεποίθειν, νῦν δ' ἐμαυτὴν ἔγνωκα καὶ πρὸς πόνον ἀήττητον εἶναι. ταῦτ' εἰποῦσα δείκνυσιν αὐτῷ τὸ τραῦμα, καὶ διηγεῖται τὴν πεῖραν. ὁ δ' ἐκπλαγεὶς, καὶ ἀνατείνας τὰς χεῖρας, ἐπεύξατο δοῦναι τοὺς Θεοὺς αὐτῷ, κατορθοῦντα τὴν πρᾶξιν, ἀνδρὶ Πορκίας ἀξίῳ φανῆναι. καὶ τότε μὲν ἀνελάμβανε τὴν γυναῖκα.

ιδ'. Προγραφείσης δὲ βουλῆς, εἰς ἣν ἐπίδοξος ἦν ἀφίξεσθαι Καῖσαρ, ἔγνωσαν ἐπιχειρεῖν. καὶ γὰρ ἀθρόοι μετ' ἀλλήλων ἀνυπόπτως ἔσεσθαι τότε, καὶ πάντας ἔξειν ὁμοῦ τοὺς ἀρίστους καὶ πρώτους ἄνδρας, ἔργου μεγάλου πραχθέντος, εὐθὺς ἀντιλαμβανομένους τῆς ἐλευθερίας. ἐδόκει δὲ καὶ τὸ τοῦ τόπου θεῖον εἶναι, καὶ πρὸς αὐτῶν. σταὶ γὰρ ἦν μίαν τῶν περὶ τὸ θέατρον ἐξέδραν ἔχουσα, ἐν ᾗ Πομπηίου τὶς εἰκὼν ἱδρύκει, τῆς πόλεως σησαμένης ὅτε ταῖς σταῖς καὶ τῷ θεάτρῳ τὸν τόπον ἐκεῖνον ἐκόσμησεν. εἰς ταύτην οὖν ἡ σύγκλητος ἐκαλεῖτο τοῦ Μαρτίου μηνὸς μάλιστα μεσοῦντος· εἰδοῦς Μαρτίας τὴν ἡμέραν Ῥωμαῖοι καλοῦσιν· ὥστε καὶ δαίμων τὶς ἐδόκει τὸν ἄνδρα τῇ Πομπηίου δίκῃ προσάγειν. ἐλθούσης δὲ τῆς ἡμέρας, Βροῦτος μὲν ὑποζωσάμενος ἐγχειρίδιον, μόνης συνειδυίας τῆς γυναικὸς, προ-

ἦλθεν·

ἦλθεν· οἱ δ' ἄλλοι πρὸς Κάσσιον ἀθροισθέντες, τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸ καλούμενον ἀνδρεῖον ἱμάτιον ἀναλαμβάνοντα καλῆγον εἰς ἀγοράν. ἐκεῖθεν δὲ πάντες εἰς τὴν Πομπηίου στοὰν ἐμβαλόντες διέτριβον, ὡς αὐτίκα Καίσαρος ἀφιξομένου πρὸς τὴν σύγκλητον. ἔνθα δὴ μάλιστα τῶν ἀνδρῶν τὸ ἀπαθὲς καὶ περὶ τὰ δεινὰ καθεστηκὸς ἐθαύμασεν ἄν τις, εἰδὼς τὸ μέλλον· ὅτι πολλοὶ διὰ τὸ στρατηγεῖν ἀναγκαζόμενοι χρηματίζειν, οὐ μόνον πράως ἠκροῶντο τῶν ἐντυγχανόντων καὶ διαφερομένων, ὥσπερ σχολάζοντες, ἀλλὰ καὶ τὰς κρίσεις ἕκαστος ἀκριβεῖς καὶ μετὰ γνώμης ἐδίδοσαν, ἐπιμελῶς προσέχοντες. ἐπεὶ δέ τις μὴ βουλόμενος δίκην ὑποσχεῖν ἐπεκαλεῖτο Καίσαρα, καὶ πολὺς ἦν βοῶν καὶ μαρτυρούμενος, ἀποβλέψας Βροῦτος εἰς τοὺς παρόντας, Ἐμὲ Καῖσαρ, εἶπεν, οὔτε κωλύει ποιεῖν τὰ καλὰ τοὺς νόμους, οὔτε κωλύσει.

ιέ. Καίτοι πολλὰ θορυβώδη καὶ τύχην αὐτοῖς προσέπεσε· πρῶτον μὲν καὶ μάλιστα, τὸ βραδύνειν τὸν Καίσαρα, τῆς ἡμέρας προηκούσης· καὶ δυσιεροῦντα κατέχεσθαι μὲν ὑπὸ τῆς γυναικὸς οἴκοι, κωλύεσθαι δὲ προελθεῖν ὑπὸ τῶν μάντεων. δεύτερον δὲ, Κάσκα τῶν συνειδότων ἑνὶ προσελθών τις, καὶ λαβόμενος τῆς δεξιᾶς, σὺ μὲν, εἶπεν, ἀπεκρύψω τὸ ἀπόῤῥητον ὦ Κάσκα πρὸς ἡμᾶς, Βροῦτος δέ μοι πάντα μεμήνυκεν. ἐκπλαγέντος δὲ τοῦ Κάσκα, γελάσας ἐκεῖνος, Πόθεν γε, ἔφη, ταχέως

ταχέως οὕτως ὦ μακάριε πεπλούτηκας, ὥστ' εἰς ἀγορανομίαν ἀποδύεσθαι; παρὰ τοσοῦτον μὲν ὁ Κάσκας ἦλθεν σφαλεὶς ἀμφιβολίᾳ προέσθαι τὸ ἀπόῤῥητον. αὐτὸν δὲ Βροῦτον καὶ Κάσσιον ἀνὴρ βουλευτικὸς Ποπίλιος Λαίνας ἀσπασάμενος προθυμότερον, καὶ ψιθυρίσας ῥέμα, Συνεύχομαι, φησὶν, ὑμῖν ἐκλελεῖν ἃ καλὰ νοῦν ἔχε, καὶ παρακελεύομαι μὴ βραδύνειν· οὐ γὰρ σιωπᾶται τὸ πρᾶγμα· καὶ ταῦτ' εἰπὼν ἀπέστη, πολλὴν ὑποψίαν ἐμβαλὼν τοῦ πεύσθαι τὴν πρᾶξιν. ἐν τούτῳ δέ τις οἴκοθεν ἔδει πρὸς τὸν Βροῦτον, ἀγγέλλων αὐτῷ τὴν γυναῖκα θνήσκειν. ἡ γὰρ Πορκία πρὸς τὸ μέλλον ἐκπαθὴς οὖσα, καὶ τὸ μέγεθος μὴ φέρουσα τῆς φρονλίδος, ἐαυλήν τε μόλις οἴκοι κατεῖχεν, καὶ πρὸς πάνλα θόρυβον καὶ βοὴν ὥσπερ αἱ καλάσχελοι τοῖς βακχικοῖς πάθεσιν ἐξάλλουσα, τῶν μὲν εἰσιόνλων ἀπ' ἀγορᾶς ἕκαστον ἀνέκρινεν ὅ, τι πράτλοι Βροῦτος, ἑτέρους δὲ συνεχῶς ἐξέπεμπεν. τέλος δὲ, τοῦ χρόνου μῆκος λαμβάνονλος, οὐκέτ' ἀνλεῖχεν ἡ τοῦ σώματος δύναμις, ἀλλ' ἐξελύθη καὶ κατεμαραίνετο, τῆς ψυχῆς ἀλυούσης διὰ τὴν ἀπορίαν· καὶ παρελθεῖν μὲν εἰς τὸ δωμάτιον οὐκ ἔφθη, περιέσαλο δ' αὐτὴν, ὥσπερ ἐτύγχανεν, ἐν μέσῳ καθεζομένην λειποθυμία καὶ θάμβος ἀμήχανον. ἥ τε χρόα μεταβολὴν ἐλάμβανε, καὶ τὴν φωνὴν ἐπέσχητο παντάπασιν. αἱ δὲ θεράπαιναι πρὸς

τὴν

τὴν ὄψιν ἀνηλάλαξαν, καὶ τῶν γειτόνων συνδραμόντων ἐπὶ θύρας, ταχὺ προῆλθεν φήμη καὶ διεδόθη λόγος ὡς τεθνηκυίας αὐτῆς. οὐ μὴν ἀλλ' ἐκείνην μὲν ἀναλάμψασαν ἐν βραχεῖ καὶ παρ' ἑαυτῇ γενομένην αἱ γυναῖκες ἐθεράπευον· ὁ δὲ Βροῦτος ὑπὸ τοῦ λόγου προσπεσόντος αὐτῷ συνεταράχθη μὲν, ὡς εἰκὸς, οὐ μὴν δὲ καὶ ἐλιπε τὸ κοινὸν, οὐδ' ἐρρύη πρὸς τὸ οἰκεῖον ὑπὸ τοῦ πάθους.

ιϛ'. Ἤδη δὲ Καῖσαρ ἀπηγγέλλετο προσιὼν, ἐν φορείῳ κομιζόμενος. ἐγνώκει γὰρ ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς ἀθυμῶν μηδὲν ἐπικυροῦν τότε τῶν μειζόνων, ἀλλ' ὑπερβαλέσθαι, σκηψάμενος ἀσθένειαν. ἐκβάντι δ' αὐτῷ τοῦ φορείου προσρυεὶς Ποπίλιος Λαίνας, ἐκεῖνος ὁ μικρῷ πρόσθεν εὐξάμενος τοῖς περὶ Βροῦτον ἐπιτυχάνειν καὶ κατορθοῦν, διελέγετο πλείω χρόνον ἐφιεμένῳ καὶ προσέχοντι τὸν νοῦν. οἱ δὲ συνωμόται, λεγέσθω γὰρ οὕτως, τῆς μὲν φωνῆς οὐκ ἐπαΐοντες αὐτοῦ, τεκμαιρόμενοι δ' ἀφ' ὧν ὑπενόουν, μήνυσιν εἶναι τῆς ἐπιβουλῆς τὴν κοινολογίαν, ἀνέπεσόν τε ταῖς γνώμαις, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἔβλεψαν· ἀνθομολογούμενοι διὰ τῶν προσώπων ὡς χρὴ μὴ περιμένειν σύλληψιν, ἀλλ' εὐθὺς ἀποθνήσκειν δι' αὐτῶν. Κασσίου δ' ἤδη καί τινων ἄλλων τὰς χεῖρας ἐπιβεβληκότων ταῖς λαβαῖς ὑπὸ τὰ ἱμάτια, καὶ σπωμένων τὰ ἐγχειρίδια, Βροῦτος ἐγκατιδὼν τῷ τοῦ Λαίνα

σχήματι

σχήμαλι δεομένου σπουδῆ, ϗ οὐχὶ κατηγοροῦνλος, ἐφθέγξατο μὲν οὐδὲν διὰ τὸ πολλοὺς ἀλλοτρίως ἀναμεμίχθαι, φαιδρῷ δὲ τῷ ωροσώπῳ τοὺς ωερὶ Κάσσιον ἐθάῤῥυνε. ϗ μελὰ μικρὸν ὁ Λαίνας τὴν δεξιὰν τοῦ Καίσαρος καταφιλήσας ἀπέςη, φανερὸς γενόμενος, ὡς ὑπὲρ ἑαυλοῦ ϗ τῶν αὐτῷ τινὸς διαφερόνλων ἐποιεῖτο τὴν ἔνλευξιν.

ιζ'. Τῆς δὲ βουλῆς εἰς τὴν ἐξέδραν προεισελθούσης, οἱ μὲν ἄλλοι τὸν δίφρον τοῦ Καίσαρος ωεριέςησαν, ὡς ἐνλυσχάνειν τὶ μέλλονλες αὐτῷ· ϗ Κάσσιον μὲν λέγελαι τρέπονλα τὸ ωρόσωπον εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Πομπηΐου, ωαρακαλεῖν ὥσπερ αἰσθανόμενον· Τρεβώνιος δὲ ωερὶ τὰς θύρας Ἀνλώνιον ἐπισπασάμενος ϗ προσομιλῶν ἔξω κατέσχεν. Καίσαρι δὲ εἰσιόνλι μὲν ἡ σύγκλητος ὑπεξανέςη· καθεζόμενον δ' εὐθὺς ἐκεῖνοι ωερίεσχον ἀθρόοι, Τύλλιον Κίμβρον ἐξ ἑαυλῶν ωροβάλλονλες ὑπὲρ ἀδελφοῦ φυγάδος δεόμενον· ϗ συνεδέονλο ϖάνλες, ἁπτόμενοί τε χειρῶν, ϗ ςέρνα ϗ κεφαλὴν κατεφίλουν. ἀποτριβομένου δὲ τὰς δεήσεις τὸ ωρῶτον, εἶθ' ὡς οὐκ ἀνίεσαν, ἐξανισαμένου βίᾳ, Τύλλιος μὲν ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶν ἐκ τῶν ὤμων καλέσπασεν τὸ ἱμάτιον, Κάσκας δὲ ωρῶτος (εἰςήκει γὰρ ὄπισθεν) ἀνασπάσας τὸ ξίφος διελαύνει οὐκ εἰς βάθος παρὰ τὸν ὦμον. ἀνλιλαμβανομένου δὲ τῆς λαβῆς τοῦ Καίσαρος, ϗ μέγα Ῥωμαϊςὶ ἀνακραγόνλος, Ἀνόσιε Κάσκα τί

τί ποιεῖς; ἐκεῖνος Ἕλληνιστὶ τὸν ἀδελφὸν προσαγορεύσας, ἐκέλευσε βοηθεῖν. ἤδη δὲ πιαίομενος ὑπὸ πολλῶν, καὶ κύκλῳ περιβλέπων καὶ διώσασθαι βουλόμενος, ὡς εἶδε Βροῦτον ἑλκόμενον ξίφος ἐπ' αὐτὸν, τὴν χεῖρα τοῦ Κάσκα κραλῶν ἀφῆκεν· καὶ τῷ ἱματίῳ τὴν κεφαλὴν ἐκαλυψάμενος, παρέδωκε τὸ σῶμα ταῖς πληγαῖς. οἱ δ' ἀφειδῶς ἀναπεπλεγμένοι πολλοῖς περὶ τὸ σῶμα χρώμενοι τοῖς ξίφεσιν, ἀλλήλους ἐτίτρωσκον, ὥστε καὶ Βροῦτον εἰς τὴν χεῖρα πληγὴν λαβεῖν, τοῦ φόνου συνεφαπλόμενον, πίμπλασθαι δὲ τοῦ αἵματος ἅπαντας.

ιή. Οὕτω δ' ἀποθανόντος αὐτοῦ, Βροῦτος μὲν εἰς μέσον προελθὼν ἐβούλετο λέγειν, καὶ καλεῖτε θαῤῥοῦνων τὴν σύγκλητον· ἡ δ' ὑπὸ δέους ἔφευγεν ἀτάκτως, καὶ περὶ τὰς θύρας ὠθισμὸς ἦν καὶ τάραχος, οὐδενὸς διώκοντος, οὐδὲ καταπείγοντος. ἰσχυρῶς γὰρ ἐδέδοκτο μηδένα κλείνειν ἕτερον, ἀλλὰ πάντας ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀνακαλεῖσθαι. καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις πᾶσιν, ὁπηνίκα διεσκοποῦντο τὴν πρᾶξιν, ἤρεσκεν Ἀντώνιον ἐπισφάττειν Καίσαρι, μοναρχικὸν ἄνδρα καὶ ὑβριστὴν ἰσχύν τε πεποιημένον ὁμιλίᾳ καὶ συνηθείᾳ πρὸς τὸ στρατιωτικόν. καὶ μάλισθ' ὅτι τῷ φύσει σοβαρῷ καὶ μεγαλοπράγμονι προσεικήφει τὸ τῆς ὑπατείας ἀξίωμα τότε, Καίσαρι συνάρχων. ἀλλὰ Βροῦτος ἐνέστη πρὸς τὸ βούλευμα, πρῶτον μὲν ἰσχυ-

ἰσχυριζόμενος τῷ δικαίῳ, δεύτερον δ' ὑποθεὶς ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς. οὐ γὰρ ἀπεγίνωσκεν εὐφυᾶ καὶ φιλότιμον ἄνδρα καὶ δόξης ἐραστὴν τὸν Ἀνιώνιον, ἐκποδὼν Καίσαρος γενομένου, καὶ συνεφάψεσθαι τῇ πατρίδι τῆς ἐλευθερίας, ἐπισπασθέντα τῷ ζήλῳ πρὸς τὸ καλὸν ὑπ' αὐτῶν. οὕτω μὲν Ἀνιώνιον Βροῦτος περιεποίησεν· ἐν δὲ τῷ τότε φόβῳ μεταλαβὼν ἐσθῆτα δημοτικὴν ἔφυγεν. οἱ δὲ περὶ Βροῦτον εἰς τὸ Καπιτώλιον ἐχώρουν ἡμαγμένοι τὰς χεῖρας, καὶ τὰ ξίφη γυμνὰ δεικνύντες ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν παρεκάλουν τοὺς πολίτας. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἦσαν ἀλαλαγμοί, καὶ διαδρομαὶ τῷ πάθει καθὰ τύχην ἐπιγινόμεναι πλείονα τὸν θόρυβον ἐποίησαν· ὡς δ' οὔτε φόνος ἄλλος, οὔθ' ἁρπαγή τινος ἐγίνετο τῶν κειμένων, θαρροῦντες ἀνέβαινον οἵ τε βουλευταὶ καὶ τῶν δημοτῶν πολλοὶ πρὸς τοὺς ἄνδρας εἰς τὸ Καπιτώλιον. ἀθροισθέντος δὲ τοῦ πλήθους, διελέχθη Βροῦτος ἐπαγωγὰ τοῦ δήμου, καὶ παρέπεμπε τοῖς πεπραγμένοις. ἐπαινούντων δὲ καὶ καλιέναι βουλομένων, θαρροῦντες καλέβαινον εἰς ἀγοράν, οἱ μὲν ἄλλοι συνεπόμενοι μεθ' ἁλλήλων· Βροῦτον δὲ πολλοὶ τῶν ἐπιφανῶν περιέπεμπον ἐν μέσῳ πάνυ λαμπρῶς κατῆγον ἀπὸ τῆς ἄκρας, καὶ καλέσαντες ἐπὶ τῶν ἐμβόλων. πρὸς δὲ τὴν ὄψιν οἱ πολλοὶ, καίπερ μεγάλης ὄντες, καὶ παρεσκευασμένοι θορυβεῖν, διέτρεσαν, καὶ τὸ μέλλον ἐδέ-

χοντο

χονλο κόσμῳ κὴ σιωπῇ. ωροελθόνλος δ' αὐτοῦ, ωάνλες ἡσυχίαν τῷ λόγῳ ωαρέσχον· ὅτι δ' οὐ ωᾶσι ωρὸς ἡδονὴν ἐγεγόνει τὸ ἔργον, ἐδήλωσαν, ἀρξαμένου λέγειν Κίννα κὴ κατηγορεῖν Καίσαρος, ἀναῤῥηγνύμενοι ωρὸς ὀργὴν, κὴ κακῶς τὸν Κίνναν λέγονλες· ὥστε ωάλιν τοὺς ἄνδρας εἰς τὸ Καπιτώλιον ἀπελθεῖν. ἔνθα δὴ δεδιὼς ωολιορκίαν ὁ Βροῦτος, ἀπέπεμπε τοὺς ἀρίςους τῶν συναναβάνλων· οὐκ ἀξιῶν τῆς αἰτίας μὴ μετέχονλας αὐτοὺς συνυποδύεσθαι τὸν κίνδυνον.

ιθ'. Οὐ μὴν ἀλλὰ τῇ ὑςεραίᾳ τῆς βουλῆς συνελθούσης εἰς τὸ τῆς Γῆς ἱερὸν, Ἀνλωνίου δὲ κὴ Πλάγκου κὴ Κικέρωνος εἰπόνλων ωερὶ ἀμνηςίας κὴ ὁμονοίας, ἔδοξε μὴ μόνον ἄδειαν εἶναι τοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ κὴ γνώμην ὑπὲρ τιμῶν ωροθεῖναι τοὺς ὑπάτους. κὴ ταῦτ' ἐπιψηφισάμενοι διελύθησαν· Ἀνλωνίου δὲ τὸν υἱὸν εἰς τὸ Καπιτώλιον ὁμηρεύσονλα ωέμψανλος, κατῆλθον οἱ ωερὶ Βροῦτον· ἀσπασμοί τε κὴ δεξιώσεις ἐγένονλο ωάνλων ἀναμιχθένλων. κὴ Κάσσιον μὲν Ἀνλώνιος εἰςία ωαραλαβὼν, Βροῦτον δὲ Λέπιδος. τοὺς δ' ἄλλους, ὥς τις εἶχε ωρὸς ἕκαςον ἢ συνηθείας ἢ φιλοφροσύνης. ἅμα δ' ἡμέρᾳ ωάλιν συνελθόνλες οἱ βουλευταὶ, ωρῶτον μὲν Ἀνλωνίῳ τιμὰς ἔδοσαν, ὡς καλαπαύσανλι ωολέμων ἐμφυλίων ἀρχήν· ἔπειλα τῶν ωερὶ Βροῦτον ἦσαν ἔπαινοι τῶν ωαρόνλων, κὴ τέλος ἐπαρχιῶν διανομαί. Βρούτῳ μὲν

μὲν γὰρ ἐψηφίσαντο Κρήτην, Κασσίῳ Λιβύην, Τρεβωνίῳ δὲ Ἀσίαν, καὶ Κίμβρῳ Βιθυνίαν, τῷ δ' ἑτέρῳ Βρούτῳ τὴν περὶ τὸν Ἠριδανὸν Γαλατίαν.

κ'. Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ τῶν Καίσαρος διαθηκῶν καὶ ταφῆς αὐτοῦ λόγων ἐμπεσόντων, καὶ τῶν περὶ τὸν Ἀντώνιον ἀξιούντων τάς τε διαθήκας ἀναγνωσθῆναι, καὶ τοῦ σώματος ἐκφορὰν γενέσθαι μὴ κεκρυμμένην μηδ' ἄτιμον, ὡς μὴ καὶ τοῦτο παροξύνῃ τὸν δῆμον· Κάσσιος μὲν ἰσχυρῶς ἀντέλεγεν, εἶξεν δὲ Βροῦτος καὶ συνεχώρησεν, δεύτερον ἁμαρτεῖν τοῦτο δόξας. καὶ γὰρ Ἀντωνίου φεισάμενος, αἰτίαν ἔσχεν ἐπιτειχίσας τῇ συνωμοσίᾳ βαρὺν καὶ δύσμαχον πολέμιον· καὶ τὰ περὶ τὴν ταφὴν ὃν Ἀντώνιος ἤξίου τρόπον ἐάσας γενέσθαι, τοῦ πανὸς σφαλῆναι. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν ταῖς διαθήκαις δεδομένων κατ' ἄνδρα Ῥωμαίοις πᾶσι δραχμῶν ἑβδομήκοντα πέντε, καὶ τῷ δήμῳ τῶν πέραν τοῦ ποταμοῦ κήπων ἀπολελειμμένων, οὗ νῦν ἐστι Τύχης ἱερὸν, εὔνοια θαυμαστὴ καὶ πόθος αὐτοῦ τοὺς πολίτας εἶλεν· ἔπειτα τοῦ σώματος εἰς τὴν ἀγορὰν κομισθέντος, Ἀντώνιος ἔπαινον ὥσπερ ἔθος ἐστὶ, διεξελθὼν, καὶ τὰ πλήθη κινούμενα πρὸς τὸν λόγον ὁρῶν, εἰς οἶκτον μετέβαλε, καὶ τὴν ἐσθῆτα λαβὼν τὴν Καίσαρος ἡμαγμένην, ἀνέπτυξεν ἐπιδεικνύμενος τὰς διακοπὰς, καὶ τῶν τραυμάτων τὸ πλῆθος.

ἦν

ἦν οὖν ἰδεῖν οὐδὲν ἔτι κόσμῳ γινόμενον· ἀλλ' οἱ μὲν ἐβόων τοὺς ἀνδροφόνους ἀναιρεῖν· οἱ δ', ὥσπερ ἐπὶ Κλωδίου τοῦ δημαγωγοῦ πρότερον, ἀπὸ τῶν ἐργαστηρίων τὰ βάθρα καὶ τὰς τραπέζας ἀναστῶντες, καὶ συγκομίζοντες εἰς ταυτὸ πάμμεγέθη πυρὰν ἔνησαν· καὶ τὸν νεκρὸν ἐπιθέντες ἐν μέσῳ πολλῶν μὲν ἱερῶν, πολλῶν δ' ἀσύλων καὶ ἀβεβήλων τόπων καθηγιάζον. ὡς δὲ τὸ πῦρ ἐξέλαμψεν, ἀλλαχόθεν ἄλλος προσφερόμενοι, καὶ δαλοὺς ἀναστῶντες ἡμιφλέκτους, διέθεον ἐπὶ τὰς οἰκίας τῶν ἀνηρηκότων αὐτὸν, ὡς ἐμπρήσοντες. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν εὖ πεφραγμένοι πρότερον, ἀπεκρούσαντο τὸν κίνδυνον· ἦν δέ τις Κίννας, ποιητικὸς ἀνὴρ, οὐδὲν τῆς αἰτίας μετέχων, ἀλλὰ καὶ φίλος Καίσαρος γεγονώς· οὗτος ὄναρ ὤφελε καλούμενος ὑπὸ Καίσαρος ἐπὶ δεῖπνον, ἀρνεῖσθαι· τὸν δὲ λιπαρεῖν καὶ βιάζεσθαι· τέλος δ' ἄγειν λαβόμενον τῆς χειρὸς εἰς ἀχανῆ τόπον καὶ σκοτεινόν· αὐτὸν δ' ἄκοντα καὶ τεθαμβημένον ἕπεσθαι· ταύτην ἰδόντι τὴν ὄψιν αὐτῷ συνέβη πυρέττειν διὰ νυκτός· ὅμως δ' ἕωθεν ἐκκομιζομένου τοῦ σώματος, αἰδούμενος μὴ παρεῖναι, προῆλθεν εἰς τὸν ὄχλον ἤδη διαγριαινόμενον. ὀφθεὶς δὲ, καὶ δόξας οὐχ ὅσπερ ἦν Κίννας ὀφθῆναι, ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ Καίσαρα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἕναγχος λοιδορήσας, διεσπάσθη.

κά. Τοῦτο τὸ πάθος μάλιστα, μετά γε τὴν Ἀντωνίου μεταβολήν, δείσαντες οἱ περὶ Βροῦτον, ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς πόλεως· καὶ διέτριβον ἐν Ἀντίῳ τὸ πρῶτον, ὡς, ὅταν παρακμάσῃ καὶ παρανθῇ τὸ τῆς ὀργῆς, αὖθις εἰς Ῥώμην καλοῦντες. ὃ ῥᾳδίως ἔσεσθαι προσεδόκων, ἐν πολλῇ φορᾷ ἀσταθμήτου καὶ ταχείας φερομένους· καὶ τὴν σύγκλητον εὔνουν ἔχοντες, ἢ τοὺς Κίννᾳ διαρπασαμένους χαίρειν ἐάσασα, τοὺς ἐπὶ τὰς οἰκίας τὰς ἐκείνων ἐπελθόντας ἀνεζήτει καὶ συνελάμβανεν. ἤδη δὲ καὶ ὁ δῆμος ἀχθόμενος, Ἀντωνίου σχεδὸν εἰς μοναρχίαν καθισταμένου, Βροῦτον ἐπόθει, καὶ προσεδοκᾶτο τὰς θέας ἄξειν παρὼν αὐτὸς ἃς ὤφειλε στρατηγῶν παρασχεῖν. αἰσθόμενος δὲ πολλοὺς τῶν ὑπὸ Καίσαρος ἐστρατευμένων, καὶ γῆν καὶ πόλεις παρ' ἐκείνου λαβόντων, ἐπιβουλεύοντας αὐτῷ, καὶ κατ' ὀλίγους παρεισρέοντας εἰς τὴν πόλιν, οὐκ ἐθάρρησεν ἐλθεῖν· ἀλλ' ὁ δῆμος ἐθεᾶτο, μὴ παρόντος ἐκείνου, τὰς θέας ἀφειδῶς πάνυ χορηγουμένας καὶ περιττῶς. θηρία τε γὰρ πάμπολλα συνεωνημένος, ἐκέλευσεν μηδὲν ἀποδόσθαι μηδ' ὑπολιπεῖν, ἀλλὰ πᾶσι καταχρήσασθαι. καὶ τῶν περὶ τὸν Διόνυσον τεχνιτῶν αὐτὸς εἰς Νέαν πόλιν καταβὰς ἐνέτυχε πλείοσι· περὶ δὲ Κανουλίου τινὸς εὐημεροῦντος ἐν τοῖς θεάτροις ἔγραφε πρὸς τοὺς φίλους, ὅπως πείσαντες αὐτὸν εἰσαγάγωσιν. Ἑλλήνων γὰρ οὐδένα βιασθῆναι

θῆναι προσῆκεν. ἔγραφε δὲ καὶ Κικέρωνι, πάντως παραλυχεῖν ταῖς θέαις δεόμενος.

κβ'. Ἐν τοιαύτῃ δὲ καλαστάσει τῶν πραγμάτων ὄντων, ἑτέρα γίνεται μεταβολή, τοῦ νέου Καίσαρος ἐπελθόντος. οὗτος ἦν μὲν ἐξ ἀδελφιδῆς Καίσαρος, γράμματι δὲ παῖς ὑπ' αὐτοῦ καὶ κληρονόμος ἀπολελειμμένος. ἐν δ' Ἀπολλωνίᾳ διέτριβεν ὅτε Καῖσαρ ἀνῃρέθη, σχολάζων περὶ λόγους, κἀκεῖνον ἐπὶ Πάρθους ἐλαύνειν εὐθὺς ἐγνωκότα προσμένων. ἅμα δὲ τῷ πυθέσθαι τὸ πάθος, ἦλθεν εἰς Ῥώμην· καὶ δημαγωγίας ἀρχὴν τοὔνομα Καίσαρος θέμενος ἑαυτῷ, καὶ διανέμων τὸ καταλειφθὲν ἀργύριον τοῖς πολίταις, Ἀντώνιόν τε κατεστασίασε, καὶ χρήματα διαδοὺς, συνίστη καὶ συνῆγε πολλοὺς τῶν ὑπὸ Καίσαρος στρατευομένων. ἐπεὶ δὲ Κικέρων τῷ πρὸς Ἀντώνιον μίσει τὰ Καίσαρος ἔπραττε, τούτῳ μὲν ὁ Βροῦτος ἐπέπληττεν ἰσχυρῶς, γράφων ὡς οὐ δεσπότην βαρύνοιτο Κικέρων, ἀλλὰ μισοῦντα δεσπότην φοβοῖτο, καὶ πολιτεύοιτο δουλείας αἵρεσιν φιλανθρώπου, γράφων καὶ λέγων ὡς χρηστός ἐστιν Καῖσαρ. οἱ δὲ πρόγονοι, φησὶν, ἡμῶν, οὐδὲ πρᾴους δεσπότας ὑπέμενον. αὐτῷ δ' εἰς τοῦτο καιροῦ μήτε πολεμεῖν βεβαίως δεδόχθαι, μήτε ἡσυχάζειν· ἀλλ' ἓν μόνον εἶναι βεβουλευμένον, τὸ μὴ δουλεύειν· θαυμάζειν δὲ Κικέρωνα, εἰ πόλεμον μὲν ἐμφύλιον καὶ κινδυνώδη δέδοικεν, αἰσχρὰν δὲ

καὶ ἄδοξον εἰρήνην οὐ φοβεῖται· τὸν δὲ Ἀντώνιον ἐκβαλεῖν τῆς τυραννίδος μισθὸν αἰτεῖ τὸ Καίσαρα καλασῆσαι τύραννον.

κγ'. Ἐν μὲν οὖν ταῖς πρώταις ἐπιστολαῖς τοιοῦτος ὁ Βροῦτος· ἤδη δὲ τῶν μὲν ὡς Καίσαρα, τῶν δ' ὡς Ἀντώνιον διϊσαμένων, ὠνίων δὲ τῶν στρατοπέδων, ὥσπερ ὑπὸ κήρυκι, προσιεμένων τῷ πλέον διδόντι, πανταπασι καταγνοὺς τῶν πραγμάτων, ἔγνω καταλιπεῖν Ἰταλίαν, καὶ πεζῇ διὰ Λευκανίας εἰς Ἐλέαν ἐπὶ θάλασσαν ἦκεν. ὅθεν ἡ Πορκία μέλλουσα πάλιν εἰς Ῥώμην ἀποτρέπεσθαι, λανθάνειν μὲν ἐπειρᾶτο περιπαθῶς ἔχουσα· γραφὴ δέ τις αὐτὴν προὔδωκε, τἄλλα γενναίαν οὖσαν. ἦν γὰρ ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν διάθεσις, προπεμπόμενος Ἕκτωρ ὑπὸ Ἀνδρομάχης, κομιζομένης παρ' αὐτοῦ τὸ παιδίον, ἐκείνῳ δὲ προσβλεπούσης. ταῦτα θεωμένην τὴν Πορκίαν ἡ τοῦ πάθους εἰκὼν ἐξέτηξεν εἰς δάκρυα· καὶ πολλάκις φοιτῶσα τῆς ἡμέρας ἔκλαιεν. Ἀκιλίου δέ τινος τῶν Βρούτου φίλων τὰ πρὸς Ἕκτορα τῆς Ἀνδρομάχης ἔπη διελθόντος,

Ἕκτορ, ἀταρ σύ μοι ἐσσὶ πατὴρ, καὶ πότνια μήτηρ,
Ἠδὲ κασίγνητος, σὺ δέ μοι θαλερὸς παρακοίτης,

μειδιάσας ὁ Βροῦτος, Ἀλλ' οὐκ ἐμοὶ γ', εἶπεν, πρὸς Πορκίαν ἔπεισι φάναι τὰ τοῦ Ἕκτορος,

Ἰσόν

Ἰσόν τ' ἠλακάτην τε καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε.
σώμαλος γὰρ ἀπολείπεται φύσει, τῶν ἴσων ἀνδραγαθημάτων, γνώμῃ δ' ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὥσπερ ἡμεῖς, ἀρίσευσει. ταῦτα μὲν ὁ τῆς Πορκίας υἱὸς ἰσόρηκε Βύβλος.

κδ'. Ἀναχθεὶς δ' ὁ Βροῦτος ἐκεῖθεν ἐπ' Ἀθηνῶν ἔπλει. δεξαμένου δὲ τοῦ δήμου προθύμως αὐτὸν εὐφημίαις καὶ ψηφίσμασι, διητᾶτο μὲν παρὰ ξένῳ τινί· Θεομνήστου δ' ἀκροώμενος τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ, καὶ Κρατίππου τοῦ Περιπατητικοῦ, καὶ συμφιλοσόφων, ἐδόκει πανταχοῦ ἀργεῖν καὶ σχολάζειν. ἔπραττε δὲ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἀνυπόπτως. καὶ γὰρ εἰς Μακεδονίαν ἔπεμψεν Ἡρόστρατον, οἰκειούμενος τοὺς ἐπὶ τῶν ἐκεῖ στρατοπέδων, καὶ τοὺς σχολάζοντας ἀπὸ Ῥώμης ἐν ἄστει νέους ἀνελάμβανεν καὶ συνεῖχεν. ὧν ἦν καὶ Κικέρωνος υἱὸς, ὃν ἐπαινεῖ διαφερόντως, καί φησιν, εἴτ' ἐγρήγορεν, εἴτ' ἐνυπνιάζεται, θαυμάζειν ὅτῳ γενναῖον ὄντα καὶ μισοτύραννον. ἀρξάμενος δὲ τῶν πραγμάτων ἀναφανδὸν ἅπτεσθαι, καὶ πυθόμενος πλοῖα Ῥωμαϊκὰ μετὰ χρημάτων ἐξ Ἀσίας προσφέρεσθαι, καὶ στρατηγὸν ἐπιπλεῖν, ἄνδρα χαρίεντα καὶ γνώριμον, ἀπήντησεν αὐτῷ περὶ Κάρυστον· ἐντυχὼν δὲ καὶ πείσας, καὶ παραλαβὼν τὰ πλοῖα, λαμπροτέραν ὑποδοχὴν ἐποιεῖτο. καὶ γὰρ ἦν ἡμέρα καθ' ἣν ἐγεγόνει πρῶτον ὁ Βροῦτος. ὡς οὖν ἐλθόντες εἰς τὸ πίνειν, ἐπιχύσεις ἐποιοῦντο

νίκης τε Βρούτου καὶ Ῥωμαίων ἐλευθερίας, ἔτι μᾶλλον αὐτοὺς ῥῶσαι βουλόμενος, ἤτησε στλήριον μεῖζον· καὶ λαβὼν, ἀπ' οὐδεμιᾶς προφάσεως ἀνεφώνησε τὸν στίχον τοῦτον,

Ἀλλά με μοῖρ' ὁλοὴ καὶ Λητοῦς ἔκλανεν υἱός.

ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἱστοροῦσιν, ὅτε τὴν τελευταίαν ἐν Φιλίπποις μαχούμενος ἐξήει μάχην, σύνθημα παρ' αὐτοῦ τοῖς στρατιώταις Ἀπόλλωνα δοθῆναι. διὸ καὶ τῆς συμφορᾶς τίθεσθαι σημεῖον ἐκείνην τὴν ἀναφώνησιν.

κέ. Ἐκ τούτου πεντήκοντα μὲν αὐτῷ μυριάδας Ἀντίστιος, ἀφ' ὧν ἦγε καὶ αὐτὸς εἰς Ἰταλίαν χρημάτων, δίδωσιν. ὅσοι δὲ περὶ Θεσσαλίαν ἔτι τῆς Πομπηίου στρατιᾶς ἐπλανῶντο, συνέῤῥεον ἀσμένως πρὸς αὐτόν· ἱππεῖς τε πεντακοσίους ἀφείλετο Κίννα πρὸς Δολοβέλλαν ἄγοντας εἰς Ἀσίαν. ἐπιπλεύσας τε Δημητριάδι, πολλῶν ὅπλων ἐξαγομένων πρὸς Ἀντώνιον, ἃ Καίσαρος τοῦ πρότερου κελεύσαντος ἐπὶ τὸν Παρθικὸν ἐποιήθη πόλεμον, ἐκράτησεν. Ὁρτησίου δὲ τοῦ στρατηγοῦ παραδόντος αὐτῷ Μακεδονίαν, καὶ τῶν ἐν κύκλῳ βασιλέων καὶ δυναστῶν συνισαμένων καὶ προσιτημένων, ἀγγέλλεται Γάϊος ὁ Ἀντωνίου ἀδελφὸς ἐξ Ἰταλίας διαβεβηκὼς, καὶ βαδίζειν εὐθὺς ἐπὶ τὰς δυνάμεις, ἃς ἐν Ἐπιδάμνῳ καὶ Ἀπολλωνίᾳ Γαβίνιος συνεῖχεν. βουλόμενος οὖν φθάσαι καὶ προλαβεῖν ὁ Βροῦτος, ἐξαίφνης ἀναστήσας

σας τοὺς σὺν αὐτῷ, διὰ χωρίων χαλεπῶν νιφόμενος ἐπορεύετο· καὶ πολὺ προῆλθεν τοὺς κομίζοντας τὸ ἄριστον. ἐγγὺς οὖν Ἐπιδάμνου γενόμενος, διὰ κόπον καὶ ψύχος ἐβουλιμίασεν. συμπίπτει δὲ μάλιστα τὸ πάθος χιόνος οὔσης πονοῦσι καὶ κλήνεσι καὶ ἀνθρώποις· εἴτε τοῦ θερμοῦ διὰ περίψυξιν καὶ πύκνωσιν, ὅταν ἐντὸς ἅπαν καθειρχθῇ, τὴν τροφὴν ἀθρόως ἀναλίσκοντος· εἴτε δριμεῖα καὶ λεπτὴ, τῆς χιόνος διαλυομένης, ἰοῦσα πονεῖ τὸ σῶμα, καὶ διαφθείρει τὸ θερμὸν ἐξ αὐτοῦ θύραζε διασπειρόμενον. τὰς γὰρ ἐφιδρώσεις παρέχειν δοκεῖ τὸ θερμὸν, ἀπαντῶντι τῷ ψυχρῷ περὶ τὴν ἐπιφάνειαν σβεννύμενον. ὑπὲρ ὧν ἐν ἑτέροις μᾶλλον ἠπόρηται.

κς'. Λειποθυμοῦντος δὲ τοῦ Βρούτου, καὶ μηδενὸς ἔχοντος ἐν τῷ στρατοπέδῳ μηδὲν ἐδώδιμον, ἠναγκάσθησαν οἱ περὶ αὐτὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους καταφυγεῖν· καὶ ταῖς πύλαις προσελθόντες, ἄρτον ᾔτουν τοὺς φύλακας. οἱ δὲ, διακούσαντες τὸ σύμπτωμα τοῦ Βρούτου, παρῆσαν αὐτοὶ καὶ σῖτα καὶ πολὰ κομίζοντες. ἀνθ' ὧν ὁ Βροῦτος, ὡς τὴν πόλιν παρέλαβεν, οὐ μόνον τούτοις ἀλλὰ καὶ πᾶσι διὰ τούτους φιλανθρώπως ἐχρήσατο. Γάϊος δ' Ἀντώνιος Ἀπολλωνίᾳ προσβαλὼν, ἐκεῖ τοὺς ἐγγὺς ὄντας ἐκάλει στρατιώτας. ἐπεὶ δ' οὗτοί τε πρὸς Βροῦτον ᾤχοντο, καὶ τοὺς Ἀπολλωνιάτας ἤσθετο τὰ Βρούτου φρονοῦντας, ἐκλιπὼν τὴν πό-

λιν εἰς Βουθρωτὸν ἐβάδιζεν. καὶ πρῶτον μὲν ἀπόλλυσι τρεῖς σπείρας καθ' ὁδὸν ὑπὸ Βρούτου καλακοπείσας· ἔπειτα τὰς περὶ τὴν Βυλλίδα τόπους προκαλαληφθέντας ἐπιχειρῶν ἐκβιάζεσθαι, καὶ μάχην συνάψας Κικέρωνι, νικᾶται. τούτῳ γὰρ ὁ Βροῦτος ἐχρῆτο στραληγῷ, καὶ πολλὰ δι' αὐτοῦ καλώρθωσε. λαβὼν δὲ τὸν Γάϊον ἐν χωρίοις ἑλώδεσι μακρὰν διεσπασμένον, οὐκ εἴασεν ἐμβαλεῖν, ἀλλὰ περιίππευσεν, φείδεσθαι κελεύων, ὡς μετὰ μικρὸν ἰδίων ἐσομένων. ὃ καὶ συνέβη. παρέδοσαν γὰρ ἑαυτοὺς καὶ τὸν στραληγόν, ὥστε μεγάλην ἤδη περὶ τὸν Βροῦτον δύναμιν εἶναι. χρόνον μὲν οὖν πολὺν ἐν τιμῇ τὸν Γάϊον ἦγεν, καὶ τὰ παράσημα τῆς ἀρχῆς οὐκ ἀφήρει, καίπερ, ὥς φασιν, ἄλλων τε πολλῶν καὶ Κικέρωνος ἀπὸ Ῥώμης γραφόντων καὶ κελευόντων ἀναιρεῖν. ἀρξάμενον δὲ κρύφα τοῖς ἡγεμόσι διαλέγεσθαι, καὶ ποιήσαντα νεωτερισμὸν, ἐνθέμενος εἰς ναῦν ἐφύλαττεν. τῶν δὲ διαφθαρέντων στραλιωτῶν εἰς Ἀπολλωνίαν ἀποστάντων, καὶ καλούντων ἐκεῖ τὸν Βροῦτον, οὐκ ἔφη τοῦτο πάτριον εἶναι Ῥωμαίοις, ἀλλ' ἐκείνους πρὸς τὸν ἄρχοντα χρῆναι βαδίζοντας αὐτοὺς παραιτεῖσθαι τὴν ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις ὀργήν. ἐλθοῦσι δὲ καὶ δεομένοις συγγνώμην ἔδωκεν.

κζ'. Μέλλοντι δ' αὐτῷ διαβαίνειν εἰς τὴν Ἀσίαν, ἦκεν ἀγγελία περὶ τῆς ἐν Ῥώμῃ μεταβολῆς

βολῆς. ὁ γὰρ νέος Καῖσαρ ηὐξήθη μὲν ὑπὸ τῆς βυλῆς ἐπ' Ἀνλώνιον· ἐκβαλὼν δὲ τῆς Ἰταλίας ἐκεῖνον, αὐτὸς ἤδη φοβερὸς ἦν, ὑπαλείαν τε μνώμενος παρὰ νόμον, καὶ στρατεύματα τρέφων μεγάλα, τῆς πόλεως οὐδὲν δεομένης. ὁρῶν δὲ καὶ ταῦτα τὴν βυλὴν βαρυνομένην, καὶ πρὸς τὸν Βροῦτον ἀφορῶσαν ἔξω, καὶ ψηφιζομένην ἐκείνῳ καὶ βεβαιοῦσαν τὰς ἐπαρχίας, ἔδεισεν. καὶ τὸν μὲν Ἀνλώνιον πέμπων εἰς φιλίαν προὐκαλεῖτο, τὰς δὲ δυνάμεις τῇ πόλει περισήσας, ὑπαλείαν ἔλαβεν οὔπω πάνυ μειράκιον ὤν, ἀλλ' εἰκοσὸν ἄγων ἔτος, ὡς αὐτὸς ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εἴρηκεν. εὐθὺς δὲ δίκας φόνου καλὰ τῶν περὶ τὸν Βροῦτον εἰσῆγεν, ὡς ἄνδρα πρῶτον ἐν ἀρχαῖς ταῖς μεγίσαις ἀνηρηκότων ἄκριτον· καὶ καλήγορον ἐπέσησε, Βρούτου μὲν, Λεύκιον Κορνιφίκιον, Κασσίου δὲ Μάρκον Ἀγρίππαν. ὠφλίσκανον δ' ἂν τὰς δίκας ἐρήμας, ἀναγκαζομένων φέρειν ψῆφον τῶν δικαστῶν. λέγεται δὲ, τὸ κήρυκος, ὥσπερ εἴωθεν, ἀπὸ τοῦ βήματος τὸν Βροῦτον ἐπὶ τὴν δίκην καλοῦντος, τὸ μὲν πλῆθος ἐπιδήλως σενάξαι, τοὺς δ' ἀρίστους κύψαντας εἰς γῆν ἡσυχίαν ἄγειν· Πόπλιον δὲ Σιλίκιον ὀφθῆναι δακρύσαντα, καὶ διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ὀλίγον ὕστερον ἕνα τῶν προγραφέντων ἐπὶ θανάτῳ γενέσθαι. μετὰ ταῦτα διαλλαγέντες οἱ τρεῖς, Καῖσαρ, Ἀνλώνιος, Λέπιδος, διενείμαντο

τὰς

τὰς ἐπαρχίας, σφαγάς τε καὶ προγραφὰς ἀνδρῶν διακοσίων ἐποίησαν, ἐν οἷς καὶ Κικέρων ἀπέθανεν.

κή. Τούτων δ' εἰς Μακεδονίαν ἀπαγγελθέντων, ἐκβιασθεὶς ὁ Βροῦτος ἔγραψεν Ὁρθησίῳ κλεῖναι Γάϊον Ἀντώνιον, ὡς δὴ Βρούτῳ τε καὶ Κικέρωνι τιμωρῶν, τῷ μὲν ὄντι φίλῳ, τῷ δὲ καὶ κατὰ γένος προσήκοντι. διὰ ταῦθ' ὕστερον Ἀντώνιος Ὁρθήσιον ἐν Φιλίπποις λαβὼν, τῷ μνήματι τὸ ἀδελφοῦ προσέσφαξεν. Βροῦτος δὲ τῆς Κικέρωνος τελευτῆς τὴν αἰτίαν φησὶν αἰσχύνεσθαι μᾶλλον ἢ τῷ πάθει συναλγεῖν· ἐγκαλεῖν δὲ τοῖς ἐπὶ Ῥώμης φίλοις. δουλεύειν γὰρ αὐτῶν αἰτίᾳ μᾶλλον ἢ τῶν τυραννούντων, καὶ καρτερεῖν ὁρῶντας καὶ πάσχοντας ἃ μηδ' ἀκούειν αὐτοῖς ἀνεκτὸν ἦν. περαιώσας δὲ τὸν στρατὸν εἰς Ἀσίαν ἤδη λαμπρὸν ὄντα, ναυτικὸν μὲν ἐξηρτύετο στόλον ἐν Βιθυνίᾳ καὶ περὶ Κύζικον· πεζῇ δ' αὐτὸς ἐπιὼν καθίστατο τὰς πόλεις, καὶ τοῖς δυνάστας ἐχρημάτιζε, καὶ πρὸς Κάσσιον ἔπεμπεν εἰς Συρίαν ἀπ' Αἰγύπτου μεταπαλῶν. ὃ γὰρ ἀρχὴν κτωμένους αὐτοὺς, ἀλλ' ἐλευθερούντας τὴν πατρίδα, τὴν δύναμιν ἣ καταλύσουσι τοὺς τυράννους συνάγοντας πλανᾶσθαι· δεῖν οὖν μεμνημένους καὶ φυλάττοντας τὴν ὑπόθεσιν, μὴ μακρὰν ἀπηρτῆσθαι τῆς Ἰταλίας, ἀλλ' ἐκεῖσε σπεύδειν, καὶ βοηθεῖν τοῖς πολίταις. ὑπακούσαντος δὲ τοῦ Κασσίου, καὶ παραινοῦντος, ἀπῆντα· καὶ περὶ Σμύρναν ἀλλήλοις ἐνέβαλον, ἀφ'

ἀφ' οὗ πρῶτον ἐν Πειραιεῖ χωρισθέντες ὥρμησαν, ὁ μὲν εἰς Συρίαν, ὁ δὲ εἰς Μακεδονίαν. ἦν οὖν ἡδονή τε μεγάλη καὶ θάρσος αὐτοῖς ἐκ τῆς παρούσης ἑκατέρῳ, δυνάμεως. ὁρμήσαντες γὰρ ἐκ τῆς Ἰταλίας ὅμοια φυγάδων τοῖς ἀτιμοτάτοις, ἀχρήματοι, καὶ ἄνοπλοι, μὴ ναῦν ἐνήρη, μὴ στρατιώτην ἕνα, μὴ πόλιν ἔχοντες, οὐ πολλοῦ πάνυ χρόνου διαγενομένου συνῆλθον εἰς ταυτὸ, καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ καὶ ἵπποις καὶ χρήμασιν ἀξιόμαχοι διαγωνίσασθαι περὶ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας ὄντες.

κθ'. Ἐβούλετο μὲν οὖν ἴσον ἔχειν τιμῆς καὶ παρέχειν ὁ Κάσσιος. ἔφθανεν δ' ὁ Βροῦτος, ὡς τὰ πολλὰ φοιτῶν πρὸς αὐτὸν, ἡλικίᾳ τε πρέσβυτα, καὶ σώματι πονεῖν ὁμοίως μὴ δυναμένῳ χρώμενον. ἦν δὲ δόξα Κάσσιον μὲν εἶναι δεινὸν ἐν τοῖς πολεμικοῖς, ὀργῇ δὲ τραχὺν, καὶ φόβῳ μᾶλλον ἄρχοντα· πρὸς δὲ τοὺς συνήθεις ὑγρότερον τῷ γελοίῳ, καὶ φιλοσκώπτην. Βροῦτον δὲ λέγουσι δι' ἀρετὴν φιλεῖσθαι μὲν ὑπὸ τῶν πολλῶν, ἐρᾶσθαι δ' ὑπὸ τῶν φίλων, θαυμάζεσθαι δὲ ὑπὸ τῶν ἀρίστων, μισεῖσθαι δὲ μηδ' ὑπὸ τῶν πολεμίων· ὅτι πρᾷος ὁ ἀνὴρ διαφερόντως, καὶ μεγαλόφρων, καὶ πρὸς ὀργὴν καὶ ἡδονὴν καὶ πλεονεξίαν ἀπαθὴς, ὄρθιον δὲ τὴν γνώμην καὶ ἄκαμπτον ἐσῶσαν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου διαφυλάττων. καὶ μέγιστον ὑπῆρχεν αὐτῷ πρὸς εὔνοιαν καὶ δόξαν ἡ τῆς προαιρέσεως πίστις.

οὔτε

οὔτε γὰρ ἐκεῖνος ὁ μέγας Πομπήϊος, εἰ Καίσαρα καθεῖλεν, ἠλπίζετο βεβαίως προήσεσθαι τοῖς νόμοις τὴν δύναμιν, ἀλλ' ἀεὶ τὰ πράγματα καθέξειν, ὑπαλείας ὀνόματι καὶ δικαιώσεως, ἢ τινος ἄλλης μαλακωτέρας ἀρχῆς παραμυθούμενος τὸν δῆμον. Κάσσιον δὲ τοῦτον σφοδρὸν ἄνδρα καὶ θυμοειδῆ, καὶ πολλαχοῦ πρὸς τὸ κερδαλέον ἐκφερόμενον τοῦ δικαίου, πάντως μᾶλλον ὤετο πολεμεῖν καὶ πλανᾶσθαι καὶ κινδυνεύειν, αὐτῷ τινα δυναστείαν κατασκευαζόμενον, οὐκ ἐλευθερίαν τοῖς πολίταις. τὰ μὲν γὰρ ἔτι τούτων πρεσβύτερα, Κίνναι, καὶ Μάριοι, καὶ Κάρβωνες, ἆθλον ἐν μέσῳ καὶ λείαν προθέμενοι τὴν πατρίδα, μόνον οὐχὶ ῥητῶς ὑπὲρ τυραννίδος ἐπολέμησαν. Βρούτου δὲ λέγουσιν μηδὲ τοὺς ἐχθροὺς προσβάλλειν τοιαύτην μεταβολήν· ἀλλ' Ἀντωνίου γε καὶ πολλοὺς ἀκούσαι λέγοντος, ὡς μόνον οἴοιτο Βροῦτον ἐπιθέσθαι Καίσαρι, προαχθέντα τῇ λαμπρότητι καὶ τῷ φαινομένῳ καλῷ τῆς πράξεως, τοὺς δ' ἄλλους ἐπὶ τὸν ἄνδρα συσῆναι μισοῦντας καὶ φθονοῦντας. ὅθεν Βροῦτος οὐ τῇ δυνάμει τοσοῦτον ὅσον τῇ ἀρετῇ δῆλός ἐστιν ἐξ ὧν γράφει πεποιθώς. γράφει δὲ πρὸς Ἀττικὸν ἤδη τῷ κινδύνῳ πλησιάζων, ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς τύχης εἶναι τὰ καθ' αὑτόν· ἢ γὰρ νικήσας, ἐλευθερώσειν τὸν Ῥωμαίων δῆμον, ἢ δουλείας ἀποθανὼν ἀπαλλαγήσεσθαι· καὶ τῶν ἄλλων ἀσφαλῶς αὐτοῖς καὶ

βεβαίως

βεβαίως ἐχόντων, ἔτ' ἄδηλον εἶναι πότερον βιώσονται μητ' ἐλευθερίας ἢ τεθνήξονται. Μάρκον δ' Ἀντώνιον ἀξίαν φησὶ τῆς ἀνοίας διδόναι δίκην, ὃς ἐν Βρούτοις καὶ Κασσίοις καὶ Κάτωσι συναριθμεῖσθαι δυνάμενος, προσθήκην ἑαυτὸν Ὀκταβίῳ δέδωκεν· κἂν μὴ νῦν ἡττηθῇ μετ' ἐκείνου, μικρὸν ὕστερον ἐκείνῳ μαχεῖται. ταῦτα μὲν οὖν ἀποθεσπίσαι καλῶς πρὸς τὸ μέλλον ἔοικεν.

λ'. Ἐν δὲ τῇ Σμύρνῃ τότε τῶν χρημάτων, ἃ πολλὰ συνειλόχει Κάσσιος, ἠξίου μεταλαβεῖν· τὰ γὰρ ὅπλα καταπεπωκέναι, ναυπηγούμενος στόλον τοσοῦτον ᾧ πᾶσαν ὑφ' ἑαυτοῖς ἔξουσι τὴν ἐντὸς θάλασσαν. οὐκ ἴων μὲν οὖν τὸν Κάσσιον οἱ φίλοι διδόναι, λέγοντες ὡς οὐ δίκαιον, ἃ σὺ φειδόμενος διαφυλάττεις, καὶ φθόνῳ συνάγεις, ἐκεῖνον λαβόντα δημαγωγεῖν καὶ χαρίζεσθαι τοῖς στρατιώταις. ὁ μὴν ἀλλ' ἔδωκεν αὐτῷ τρίτον μέρος ἀπάντων. καὶ πάλιν διαστάντες ἐπὶ τὰς προσηκούσας ἑκατέρῳ πράξεις, Κάσσιος μὲν ἑλὼν Ῥόδον, οὐκ ἐπιεικῶς ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι· καὶ ταῦτα, περὶ τὴν εἴσοδον τοῖς προσαγορεύουσιν αὐτὸν βασιλέα καὶ κύριον ἀποκρινάμενος, Οὔτε βασιλεύς, οὔτε κύριος, τοῦ δὲ κυρίου καὶ βασιλέως φονεὺς καὶ κολαστής. Βροῦτος δὲ Λυκίους ἤτει χρήματα καὶ στρατόν. ἐπεὶ δὲ Ναυκράτης ὁ δημαγωγὸς ἀνέπεισε τὰς πόλεις ἀφίστασθαι, καὶ λόφους τινὰς ὡς εἴρξοντες παρόδου τὸν Βροῦτον

καλε-

καὶ ελάβοντο, πρῶτον μὲν ἀρίστοποιουμένοις αὐτοῖς ἔπεμψεν ἱππεῖς ὑφ' ὧν ἑξακόσιοι διεφθάρησαν· ἔπειτα τὰ χωρία καὶ πολίχνας λαμβάνων, ἀπέλυεν ἄνευ λύτρων ἅπαντας, ὡς προσαξόμενος εὐνοίᾳ τὸ ἔθνος. οἱ δ' ἦσαν αὐθάδεις, ἃ μὲν ἐβλάπτοντο, πρὸς ὀργὴν τιθέμενοι, τῆς δ' ἐπιεικείας καὶ φιλανθρωπίας καταφρονοῦντες· ἄχρι οὗ συνελάσας εἰς Ξάνθον αὐτῶν τοὺς μαχιμωτάτους ἐπολιόρκει. τοῦ δὲ πολέμου παρὰ τὴν πόλιν παραῤῥέοντος, ὑπονηχόμενοι διεδίδρασκον. ἠλίσκοντο δὲ δικτύων διὰ πόρου καθιεμένων εἰς βυθόν, ὧν τὰ ἄκρα κώδωσι προσηρτημένοις διεσήμαινεν εὐθὺς τὸν ἐνσχεθέντα. μηχαναῖς δέ τισι τῶν Ξανθίων νύκτωρ ἐπιδραμόντων, καὶ πῦρ ἐμβαλόντων, ὡς ἀπεκλείσθησαν αἰσθομένων τῶν Ῥωμαίων πρὸς τὸ τεῖχος, καὶ πνεῦμα λαμπρὸν ἀνερῥίπιζεν ἐπὶ τὰς ἐπάλξεις τὴν φλόγα τῶν ἐγγὺς οἰκιῶν ἀντιλαμβανομένην, δείσας ὁ Βροῦτος ὑπὲρ τῆς πόλεως, ἐκέλευσε καταβεννύναι καὶ βοηθεῖν.

λα'. Τοὺς δὲ Λυκίους δεινή τις ἐξαίφνης πρὸς ἀπόνοιαν ὁρμὴ καὶ λόγου κρείσσων καθέσχεν, ἣν ἄν τις ἔρωτι θανάτου μάλιστα προσεικάσειν· οἵ γε μετὰ παίδων καὶ γυναικῶν ἐλεύθεροί τε καὶ δοῦλοι, καὶ πᾶσα ἡλικία, τοὺς μὲν πολεμίους πρὸς τὴν φλόγα βοηθοῦντας ἀπὸ τῶν τειχῶν ἔβαλλον, αὐτοὶ δὲ κάλαμον καὶ ξύλα καὶ πᾶν ὑπέκαυμα προσ-

προσφέροντες, ἦγον ἐπὶ τὴν πόλιν τὸ πῦρ, ὀρέγοντες αὐτῷ πᾶσαν ὕλην, καὶ πάντα τρόπον ἐξερεθίζοντες καὶ συνεκφέροντες. ὡς δ' ἡ φλὸξ ῥυεῖσα, καὶ διαζώσασα πανταχόθεν τὴν πόλιν, διέλαμψε πολλή, περιπαθὼν ἐπὶ τοῖς γινομένοις, ὁ Βροῦτος, ἔξωθεν παρίππευε, προθυμούμενος βοηθεῖν, καὶ τὰς χεῖρας ὀρέγων τοῖς Ξανθίοις ἐδεῖτο φείδεσθαι καὶ σώζειν τὴν πόλιν, ὑδενὸς αὐτῷ προσέχοντος, ἀλλὰ πάντα τρόπον ἑαυτὺς ἀπολλύντων, ὑ μόνον ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ παιδία τὰ μικρὰ μετὰ κραυγῆς καὶ ἀλαλαγμῦ τὰ μὲν εἰς τὸ πῦρ ἤλλετο, τὰ δ' ἄνωθεν ἀπὸ τῶν τειχῶν ἐξεφαχημίαζεν αὐτά, τὰ δὲ τοῖς ξίφεσιν τῶν πατέρων ὑπέβαλλε τὰς σφαγὰς γυμνῦντα καὶ κελεύοντα παίειν. ὤφθη δὲ τῆς πόλεως διαφθαρείσης γυνὴ κρεμαμένη μὲν ἐξ ἀγχόνης, παιδίον δὲ νεκρὸν ἐξηρτημένη τῦ τραχήλυ, λαμπάδι δὲ καιομένη τὴν οἰκίαν ὑφάπτυσα. καὶ τῦ θεάματος τραγικῦ φανέντος, ἰδεῖν μὲν ὑκ ὑπέμεινεν ὁ Βροῦτος, ἐδάκρυσεν δὲ ἀκύσας· καὶ γέρας ἐκήρυξε τῶν στρατιωτῶν ὅστις ἂν δυνηθῇ Λύκιον ἄνδρα περισῶσαι. φασὶ δὲ μόνυς ἑκατὸν πεντήκοντα γενέσθαι τὺς μὴ διαφυγόντας τὸ σωθῆναι. Ξάνθιοι μὲν ὖν διὰ πολλῶν χρόνων ὥσπερ εἱμαρμένην περίοδον διαφθορᾶς ἀποδιδόντες, τὴν τῶν προγόνων ἀνενεώσαντο τῇ τόλμῃ τύχην.

καὶ

καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τὴν πόλιν ὁμοίως ἐπὶ τῶν Περσικῶν καλακαύσανλες, ἑαυλοὺς διέφθειραν.

λβ'. Βροῦτος δὲ τὴν Παλαρέων πόλιν ὁρῶν ἀπισχυριζομένην πρὸς αὐτὸν, ὤκνει μὲν ἐπιχειρεῖν, καὶ διηπορεῖτο, τὴν αὐτὴν δεδιὼς ἀπόνοιαν· ἔχων δὲ γυναῖκας αὐτῶν αἰχμαλώτους, ἀφῆκεν ἄνευ λύτρων. αἱ δ' ἀνδρῶν τε καὶ παλέρων ἐπιφανῶν οὖσαι, διηγόμεναι τὸν Βροῦτον ὡς ἀνὴρ εἴη σωφρονέσαλος καὶ δικαιόταλος, ἔπεισαν ἐλθεῖν καὶ παραδοῦναι τὴν πόλιν· ἐκ δὲ τούτου καὶ πάνλες οἱ λοιποὶ προσεχώρησαν, ἐπιλρέψανλες ἑαυλοὺς ἐκείνῳ, τυχόνλες δὲ χρησοῦ καὶ παρ' ἐλπίδας εὐγνώμονος· ὅσ γε, Κασσίου, Ῥοδίους ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀναλώσανλος ἰδίᾳ μὲν ὃν ἐκέκλησλο χρυσὸν καὶ ἄργυρον εἰσενεγκεῖν ἅπανλας (ἐξ οὗ συννενέχθη περὶ ὀκλακισχίλια τάλανλα) δημοσίᾳ δὲ τὴν πόλιν ἄλλοις πενλακοσίοις ζημιώσανλος· αὐτὸς ἑκαλὸν καὶ πενλήκονλα τάλανλα Λυκίους πραξάμενος, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἀδικήσας, ἀνέζευξεν ἐπ' Ἰωνίας.

λγ'. Πολλὰ μὲν οὖν ἄξια μνήμης ἔργα καὶ τιμαῖς ἀπεδείξαλο καὶ κολάσεσι τῶν ἀξίων· ᾧ δ' αὐτὸς ἥσθη μάλισα, καὶ Ῥωμαίων οἱ κράτισοι, τοῦτο διηγήσομαι. Πομπηίου Μάγνου προσβαλόντος Αἰγύπλῳ καὶ Πηλουσίῳ, ὁ πηνίκα τὴν μεγάλην ἀρχὴν ἀποβαλὼν ἀπὸ Καίσαρος ἔφυγεν, οἱ τοῦ βασιλέως ἔτι παιδὸς ὄνλος ἐπιλροπεύονλες, ἐν βουλῇ μελὰ τῶν φίλων ἦσαν, ὃ κατ' αὐτὰ ταῖς γνώμαις

μαις φερόμενοι. τοῖς μὲν γὰρ ἐδόκει δέχεσθαι, τοῖς δ' ἀπωθεῖν Αἰγύπλ τὸν ἄνδρα. Θεόδολος δέ τις Χῖος, ἐπὶ μισθῷ ῥηλορικῶν λόγων διδάσκαλος τῷ βασιλεῖ συνὼν, ἠξιωμένος δὲ τότε τοῦ συνεδρίλ δι' ἐρημίαν ἀνδρῶν βελλιόνων, ἀμφολέρλς διαμαρλάνονλας ἀπέφαινε, ϗ τοὺς ἀναλαβεῖν ϗ τὰς ἀφεῖναι κελεύονλας τὸν Πομπήϊον· ἓν γὰρ εἶναι συμφέρον ἐκ τῶν ϖαρόνλων, δεξαμένλς ἀποκλεῖναι. ϗ ϖροσεπεῖπε τῷ λόγῳ ϖαυόμενος, ὅτι νεκρὸς οὐ δάκνει. ϖροσθεμένῳ δὲ τῇ γνώμῃ τῷ συνεδρίῳ, ϖαράδειγμα τῶν ἀπίςων ϗ ἀπροσδοκήτων ἔκειλο Πομπήϊος Μάγνος, τῆς Θεοδότλ ῥηλορείας ϗ δεινότηλος ἔργον, ὡς αὐτὸς ὁ σοφις ὴς ἔλεγεν μεγαλαυχούμενος. ὀλίγῳ δ' ὕςερον ἐπελθόνλος Καίσαρος, οἱ μὲν δίκας τινυόνλες ἀπώλλυνλο, κακοὶ κακῶς· Θεόδοτος δὲ ϖαρὰ τῆς τύχης χρόνον εἰς ἄδοξον ϗ ἄπορον ϗ ϖλάνηλα βίον ἐπιδανεισάμενος, τότε Βροῦτον ἐπιόνλα τὴν Ἀσίαν οὐκ ἔλαθεν, ἀλλ' ἀναχθεὶς ϗ κολασθεὶς, ὄνομα τοῦ θανάτῳ ϖλέον ἔσχεν ἢ τοῦ βίῳ.

λδ'. Κάσσιον δὲ Βροῦτος εἰς Σάρδεις ἐκάλει, ϗ ϖροσιόνλι μελὰ τῶν φίλων ἀπήνλησεν, ϗ πᾶς ὁ ςραλὸς ὡπλισμένος αὐτοκράτορας ἀμφολέρλς ϖροσηγόρευσεν. οἷα δ' ἐν ϖράγμασι μεγάλοις ϗ φίλοις ϖολλοῖς ϗ ἡγεμόσιν, αἰτιῶν αὐτοῖς ϖρὸς ἀλλήλους ἐγγενομένων ϗ διαβολῶν, ϖρὶν ἕτερόν

τι ποιεῖν, εὐθὺς ἐκ πορείας καθ' αὑτοὺς ἐν οἰκήμαλι γενόμενοι, κεκλεισμένων τῶν θυρῶν κ᾽ μηδενὸς παρόνλος, ἐχρῶνλο μέμψεσι πρῶτον, εἶτ' ἐλέγχοις κ᾽ καληγορίαις. ἐκ δὲ τούτου πρὸς δάκρυα κ᾽ παῤῥησίαν μελὰ πάθυς ἐκφερομένων, θαυμάζονλες οἱ φίλοι τὴν τραχύτηλα τῆς ὀργῆς κ᾽ τὸν τόνον, ἔδεισαν μή τι ἐκ τούτυ γένηλαι· προσελθεῖν δὲ ἀπείρηνλο. Μάρκος δὲ Φαώνιος, ἐραςὴς γεγονὼς Κάτωνος, ὑ λόγῳ μᾶλλον ἢ φορᾷ τινι κ᾽ πάθει μανικῷ φιλοσοφῶν, ἐβάδιζεν εἴσω πρὸς αὐτοὺς κωλυόμενος ὑπὸ τῶν οἰκελῶν. ἀλλ' ἔργον ἦν ἐπιλαβέσθαι Φαωνίυ πρὸς ὁτιῦν ὀρούσανλος· σφοδρὸς γὰρ ἦν ἐν πᾶσι κ᾽ πρόχειρος. ἐπεὶ τό γε ἐλευτὴν εἶναι Ῥωμαίων ἑαυλὸν, ὑδενὸς ἄξιον ἡγεῖτο, τῷ δὲ κυνικῷ τῆς παῤῥησίας πολλάκις ἀφῄρει τὴν χαλεπότητα κ᾽ τὸ ἄκαιρον αὐτοῦ μελὰ παιδιᾶς δεχομένων. βίᾳ δὴ τότε τῶν παρόνλων διωσάμενος τὰς θύρας, εἰσῆλθε μελὰ πολάσμαλος φωνῆς ἔπη περαίνων οἷς τὸν Νέςορα χρώμενον Ὅμηρος ἐπεποιήκει,

Ἀλλὰ πίθεσθ'· ἄμφω δὲ νεωλέρω ἐςὸν ἐμεῖο·

κ᾽ τὰ ἑξῆς. ἐφ' οἷς ὁ μὲν Κάσσιος ἐγέλασεν, ὁ δὲ Βροῦτος ἐξέβαλεν αὐτὸν, ἁπλόκυνα κ᾽ ψευδόκυνα προσαγορεύων. οὐ μὴν ἀλλὰ τότε τοῦτο τῆς πρὸς ἀλλήλους διαφορᾶς ποιησάμενοι πέρας, εὐθὺς διελύθησαν· κ᾽ Κασσίου δεῖπνον παρέχόν-

τος,

τος, ἐκάλει τοὺς φίλους Βροῦτος. ἤδη δὴ καλακειμένων, Φαώνιος ἦκε λελουμένος. μαρτυρομένου δὲ Βρούτου μὴ κεκλημένον αὐτὸν ἥκειν, καὶ κελεύοντος ἀπάγειν ἐπὶ τὴν ἀνωτάτω κλίνην, βία παρελθὼν εἰς τὴν μέσην καλεκλίθη· καὶ παιδιὰν ὁ πότος ἔσχεν οὐκ ἄχαριν οὐδ' ἀφιλόσοφον.

λέ. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ Βροῦτος ἄνδρα Ῥωμαίων ἐστρατηγηκότα, καὶ πεπιστευμένον ὑπ' αὐτοῦ, Λεύκιον Πέλλαν, Σαρδιανῶν καταγορούντων ἐπὶ κλοπαῖς, δημοσίᾳ καταγνοὺς ἠτίμασε· καὶ τὸ πρᾶγμα Κάσσιον οὐ μετρίως ἐλύπησεν. αὐτὸς γὰρ ὀλίγαις ἡμέραις ἔμπροσθεν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐλεγχθέντας ἀδικήμασι δύο φίλους ἰδίᾳ νουθετήσας, φανερῶς ἀφῆκε, καὶ διετέλει χρώμενος. ὅθεν ἠτιᾶτο τὸν Βροῦτον, ὡς ἄγαν ὄντα νόμιμον καὶ δίκαιον ἐν καιρῷ πολιτείας δεομένῳ καὶ φιλανθρωπίας. ὁ δὲ τῶν εἰδῶν τῶν Μαρτίων ἐκέλευεν αὐτὸν μνημονεύειν, ἐκείνων ἐν αἷς Καίσαρα ἔκτειναν, οὐκ αὐτὸν ἄγοντα καὶ φέροντα πάντας ἀνθρώπους, ἀλλ' ἑτέρων δύναμιν ὄντα ταῦτα πρασσόντων· ὡς εἴ τις ἐστὶ πρόφασις καλὴ μεθ' ἧς ἀμελεῖται τὸ δίκαιον, ἄμεινον ἦν τοὺς Καίσαρος φίλους ὑπομένειν, ἢ τοὺς ἑαυτῶν περιοράν ἀδικοῦντας. ἐκείνοις μὲν γὰρ ἀνανδρείας, ἀδικίας δὲ δόξα μετὰ κινδύνων ἡμῖν καὶ πόνων πρόσεστιν. τοιαύτη μὲν ἡ τοῦ Βρούτου προαίρεσις ἦν.

λς'. Ἐπεὶ δὲ διαβαίνειν ἐξ Ἀσίας ἔμελλον, λέγεται τῷ Βρούτῳ μέγα σημεῖον γενέσθαι. φύσει μὲν γὰρ ἦν ἐπεγρηγορὼς ὁ ἀνὴρ, καὶ τὸν ὕπνον εἰς ὀλίγου χρόνου μόριον ἀσκήσει καὶ σωφροσύνῃ συνῆγεν· ἡμέρας μὲν οὐδέποτε κοιμώμενος, νύκτωρ δὲ τοσοῦτον ὅσον οὔτέ τι πράττειν, οὔτε τῷ διαλέγεσθαι, πάντων ἀναπαυομένων, παρεῖχεν. τότε δὲ τοῦ πολέμου συνεχῶτος, ἐν χερσὶν ἔχων τὰς ὑπὲρ τῶν ὅλων πράξεις, καὶ τεταμένος, τῇ φροντίδι πρὸς τὸ μέλλον, ὁπηνίκα πρῶτον ἀφ' ἑσπέρας ἐπινυστάζειε τοῖς στίοις, ἤδη τὸ λοιπὸν ἐχρῆτο τῇ νυκτὶ πρὸς τὰ καλεπείγοντα τῶν πραγμάτων. εἰ δὲ συνέλοι καὶ καλοικονομήσειεν τὴν περὶ ταῦτα χρείαν, ἀνεγίνωσκε βιβλίον μέχρι τρίτης φυλακῆς, καθ' ἣν εἰώθεσαν ἐκαλονιάρχαι καὶ χιλιάρχοι φοιτᾶν πρὸς αὐτόν. ὡς οὖν ἔμελλεν ἐξ Ἀσίας διαβιβάζειν τὸ στράτευμα, νυὲ μὲν ἦν ἡ βαθυτάτη, φῶς δ' εἶχεν οὐ πάνυ λαμπρὸν ἡ σκηνή· πᾶν δὲ τὸ στρατόπεδον σιωπὴ καλεῖχεν. ὁ δὲ συλλογιζόμενός τι καὶ σκοπῶν πρὸς ἑαυτὸν, ἔδοξεν αἰσθέσθαι τινὸς εἰσιόντος. ἀποβλέψας δὲ πρὸς τὴν εἴσοδον, ὁρᾷ δεινὴν καὶ ἀλλόκοτον ὄψιν ἐκφύλου σώματος καὶ φοβεροῦ, σιωπῇ παρεστῶτος αὐτῷ. τολμήσας δὲ ἐρέσθαι, Τίς ποτ' ὢν, εἶπεν, ἀνθρώπων ἢ Θεῶν, ἢ τί βουλόμενος ἥκεις ὡς ἡμᾶς; ὑποφθέγγεσθαι δὴ αὐτῷ τὸ φάσμα, Ὁ σὸς ὦ Βροῦτε

δαίμων

δαίμων κακός· ὄψει δέ με περὶ Φιλίππους· καὶ ὁ Βροῦτος οὐ διαλαραχθεὶς, Ὄψομαι, εἶπεν.

λζ'. Ἀφανισθέντος δ' αὐτοῦ τοὺς παῖδας ἐκάλει· μήτ' ἀκοῦσαι τινὰ φωνὴν μήτ' ἰδεῖν ὄψιν φασκόντων, τότε μὲν ἐπηγρύπνησεν· ἅμα δ' ἡμέρᾳ τραπόμενος πρὸς Κάσσιον ἔφραζε τὴν ὄψιν. ὁ δὲ τοῖς Ἐπικούρου λόγοις χρώμενος, καὶ περὶ τούτων ἔθος ἔχων διαφέρεσθαι πρὸς τὸν Βροῦτον, Ἡμέτερος οὗτος, εἶπεν, ὦ Βροῦτε, λόγος, ὡς οὐ πάντα πάσχομεν ἀληθῶς οὐδ' ὁρῶμεν, ἀλλ' ὑγρὸν μέν τι χρῆμα καὶ ἀπατηλὸν αἴσθησις. ἔτι δ' ὀξυτέρα ἡ διάνοια κινεῖν αὐτὸ καὶ μεταβάλλειν ἀπ' οὐδενὸς ὑπάρχοντος ἐπὶ πᾶσαν ἰδέαν. κηρῷ μὲν γὰρ ἔοικεν ἡ τύπωσις, ψυχῇ δ' ἀνθρώπου τὸ πλαττόμενον καὶ τὸ πλάττον ἐχούσῃ τὸ αὐτὸ ῥᾷσα ποικίλλειν αὐτὴν καὶ σχηματίζειν δι' ἑαυτῆς ὑπάρχει. δηλοῦσι δὲ αἱ καλαὶ τοὺς ὕπνους τροπαὶ τῶν ὀνείρων, ἃς τρέπεται τὸ φανταστικὸν ἐξ ἀρχῆς βραχείας, παντοδαπὰ καὶ πάθη καὶ εἴδωλα γινομένων. κινεῖσθαι δ' ἀεὶ πέφυκεν· κίνησις δ' αὐτῷ, φαντασία τις καὶ νόησις. σοὶ δὲ καὶ τὸ σῶμα ταλαιπωρούμενον φύσει τὴν διάνοιαν ἀωρεῖ καὶ παραλύπει. δαίμονας δ' οὔτ' εἶναι πιθανὸν, οὔτ' ὄντας ἀνθρώπων ἔχειν εἶδος, ἢ φωνὴν, ἢ δύναμιν εἰς ἡμᾶς διήκουσαν. ὡς ἔγωγ' ἂν ἐβουλόμην, ἵνα μὴ μόνον ὅπλοις καὶ ἵπποις καὶ ναυσὶ τοσαύταις, ἀλλὰ καὶ Θεῶν ἀρωγαῖς ἐπε-

θαῤῥοῦμεν, ὁσιωλάτων ἔργων καὶ καλλίςων ἡγεμόνες ὄνλες. τοιούτοις μὲν ὁ Κάσσιος ἐπραΰνε λόγοις τὸν Βροῦτον· ἐκβαινόνλων δὲ τῶν ςραλιωτῶν, ἐπὶ τὰς πρώτας σημαίας ἀεὶοὶ δύο συςαλασκήψανλες ὁμοῦ, συνδιεκομίζονλο καὶ παρηκολούθουν ὑπὸ τῶν ςραλιωτῶν τρεφόμενοι μέχρι Φιλίππων. ἐκεῖ δ' ἡμέρᾳ μιᾷ πρὸ τῆς μάχης ᾤχονλο ἀποπλάμενοι.

λή. Τὰ μὲν οὖν πλεῖςα τῶν ἐν ποσὶν ἐθνῶν ἐτύςχανεν ὁ Βροῦτος ὑπήκοα πεποιημένος. εἰ δέ τις ἢ πόλις ἢ δυνάςης παρεῖτο, τότε πάντας προσαγόμενοι, μέχρι τῆς καλὰ Θάσον θαλάσσης προῆλθον. ἐκεῖ δὲ τῶν περὶ Νορβανὸν ἐν τοῖς Στενοῖς λεγομένοις καὶ περὶ τὸ Σύμβολον ςραλοπεδευόνλων, περιελθόνλες αὐτοὺς ἠνάγκασαν ἀποςῆναι καὶ προέσθαι τὰ χωρία. μικρᾷ δὲ καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν λαβεῖν ἐδέησαν, ὑπολιπομένῳ διὰ νόσον Καίσαρος· εἰ μὴ προσεβοήθησεν Ἀνλώνιος, ὀξύτηλι θαυμαςῇ χρησάμενος, ὥςτ' ἀπιςεῖν τοὺς περὶ Βροῦτον. ἦλθεν δὲ Καῖσαρ ὕςερον ἡμέρας δέκα, καὶ καλεςραλοπέδευσεν Ἀντώνιον Βροῦτος, Κάσσιον δὲ Ἀνλώνιος. τὰ δ' ἐν μέσῳ τῶν ςραλοπέδων πεδία Ῥωμαῖοι κάμπους Φιλίππους καλοῦσι· καὶ μέγιςαι τότε Ῥωμαίων δυνάμεις ἀλλήλαις συνεφέρονλο. πλήθει μὲν οὖν οὐ παρ' ὀλίγον ἐλείπονλο τῶν περὶ Καίσαρα, κόσμῳ δ' ὅπλων καὶ λαμπρότηλι θαυμαςὸν ἐξεφάνη

ἐξεφάνη τὸ Βρούτου στράτευμα. χρυσὸς γὰρ ἦν αὐτοῖς τὰ πλεῖστα τῶν ὅπλων, καὶ ἄργυρος ἀφειδῶς καταχορηγηθείς· καίπερ εἰς τἄλλα τῷ Βρούτου σώφρονι διαίτῃ καὶ κεκολασμένῃ χρῆσθαι τοὺς ἡγεμόνας ἐθίζοντος. τὸν δ' ἐν χερσὶ καὶ περὶ τὸ σῶμα πλοῦτον ᾤετό τι καὶ φρονήματος παρέχειν τοῖς φιλοτιμοτέροις· τοὺς δὲ φιλοκερδεῖς καὶ μαχιμωτέρους ποιεῖν, ὥσπερ κτήματα τῶν ὅπλων περιεχομένους.

λθ'. Οἱ μὲν οὖν περὶ Καίσαρα καθαρμὸν ἐν τῷ χάρακι ποιησάμενοι, μικρόν τι σίτου καὶ δραχμὰς κατ' ἄνδρα πέντε διένειμαν εἰς θυσίαν· οἱ δὲ περὶ Βροῦτον, καταγνόντες αὐτῶν τῆς ἀπορίας ἢ μικρολογίας, πρῶτον μὲν ἐν ὑπαίθρῳ τὸν στρατὸν, ὥσπερ ἔθος ἐστὶν, ἐκάθηραν· ἔπειθ' ἱερείων πληθη καταβοτας, καὶ δραχμὰς ἑκάστῳ πεντήκοντα διαδόντες, εὐνοίᾳ καὶ προθυμίᾳ τῆς δυνάμεως πλέον εἶχον. οὐ μὴν ἀλλὰ σημεῖον ἐν τῷ καθαρμῷ μοχθηρὸν ἔδοξε Κασσίῳ γενέσθαι. τὸν γὰρ στέφανον αὐτῷ καταστραμμένον ὁ ῥαβδοῦχος προσήνεγκεν. λέγεται δὲ καὶ πρότερον ἐν θέᾳ τινὶ καὶ πομπῇ χρυσῆν Κασσίου νίκην διαφερομένην πεσεῖν, ὁλισθόντος τοῦ φέροντος. ἔτι δ' ὄρνεά τε σαρκοφάγα πολλὰ καθ' ἡμέραν ἐπεφαίνετο τῷ στρατοπέδῳ, καὶ μελισσῶν ὤφθησαν ἑσμοὶ συνιστάμενοι περὶ τόπον τινὰ τοῦ χάρακος ἐντὸς, ὃν ἐξέκλεισαν οἱ πάντες, ἀφοσιούμενοι τὴν

δεισιδαιμονίαν, ἀτρέμα καὶ τὸν Κάσσιον αὐτὸν ὑποφέρουσαν ἐκ τῶν Ἐπικούρου λόγων, τοὺς δὲ στρατιώτας πανταπασι δεδουλωμένην. ὅθεν οὐδ' ἦν πρόθυμος διὰ μάχης ἐν τῷ παρόντι γενέσθαι τὴν κρίσιν· ἀλλὰ τρίβειν ἠξίου χρόνῳ τὸν πόλεμον, ἐῤῥωμένους χρήμασιν, ὅπλων δὲ καὶ σωμάτων πληθει λειπομένους. Βροῦτος δὲ καὶ πρότερον ἔσπευδεν τῷ ταχίστῳ τῶν κινδύνων διακριθεὶς ἢ τῇ παρόντι τὴν ἐλευθερίαν ἀναλαβεῖν, ἢ πάντας ἀνθρώπους ἐνοχλουμένους δαπάναις καὶ στρατείαις καὶ προσάγμασιν ἀπαλλάξαι κακῶν. καὶ τότε τοὺς περὶ αὐτὸν ἱππεῖς ὁρῶν ἐν τοῖς προάγωσι καὶ ταῖς ἀψιμαχίαις εὐημεροῦντας καὶ κραιοῦντας, ἐξῆρτο τὸ φρόνημα· καί τινες αὐτομολίαι γενόμεναι πρὸς τοὺς πολεμίους, καὶ διαβολαὶ καθ' ἑτέρων καὶ ὑπόνοιαι, πολλοὺς τῶν Κασσίου φίλων μετέσησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ πρὸς Βροῦτον. εἷς δὲ τῶν Βρούτου φίλων Ἀτέλλιος ἠναντιοῦτο, τὸν χειμῶνα περιμεῖναι κελεύων. ἐρομένου δὲ τοῦ Βρούτου τίνι βελτίων ἔσεσθαι νομίζει μετ' ἐνιαυτὸν, Εἰ μηδὲν, εἶπεν, ἄλλο, πλεῖον βιώσομαι χρόνον. πρὸς τοῦτο Κάσσιος ἐδυσχέρανε, καὶ τοῖς ἄλλοις προσέκρουσεν οὐ μετρίως ὁ Ἀτέλλιος. ἐδέδοκτο δὴ μάχεσθαι τῇ ὑστεραίᾳ.

μ΄. Καὶ Βροῦτος μὲν ἐν ἐλπίσι καλαῖς καὶ λογισμοῖς φιλοσόφοις γενόμενος παρὰ τὸ δεῖπνον, ἀνεπαύετο· Κάσσιον δὲ Μεσσάλας φησὶν δειπνεῖν τε

τε καθ' ἑαυτὸν, ὀλίγους τῶν συνήθων παραλαβόντα, καὶ σύννουν ὁρᾶσθαι καὶ σιωπηλὸν, οὐ φύσει τοιοῦτον ὄντα· παυσαμένου δὲ τοῦ δείπνου λαβόμενον τῆς χειρὸς αὐτοῦ σφόδρα, τοσοῦτον εἰπεῖν, ὥσπερ εἰώθει, φιλοφρονούμενος, Ἑλληνικῇ φωνῇ, Μαρτύρομαί σε Μεσσάλα ταυτὰ Πομπηίῳ Μάγνῳ πάσχειν, ἀναγκαζόμενος διὰ μιᾶς μάχης ἀναρρῖψαι τὸν περὶ τῆς παλρίδος κύβον. ἀγαθὴν μέντοι ψυχὴν ἔχομεν, εἰς τὴν τύχην ἀφορῶντες· ἢ, κἂν βουλευσώμεθα κακῶς, ἀπιστεῖν οὐ δίκαιον. ταῦτα εἰπόντα φησὶν ὁ Μεσσάλας τελευταῖα πρὸς αὐτὸν ἀσπάσασθαι τὸν Κάσσιον· εἶναι δὲ κεκλημένον εἰς τὴν ὑστεραίαν ἐπὶ δεῖπνον ὑπ' αὐτοῦ, γενέθλιον οὖσαν. ἅμα δ' ἡμέρᾳ προὔκειτο μὲν τῷ Βρούτου χάρακι καὶ τῷ Κασσίου σύμβολον ἀγῶνος, φοινικοῦς χιτών. αὐτοὶ δὲ συνῆλθον εἰς τὸ μέσον τῶν στρατοπέδων· καὶ λέγει Κάσσιος, Εἴη μὲν ὦ Βροῦτε νικᾶν, καὶ συνεῖναι τὸν πάντα χρόνον ἀλλήλοις εὖ πράξαντας· ἐπεὶ δὲ τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων ἀδηλότατα, καὶ τῆς μάχης παρὰ γνώμην κριθείσης, οὐ ῥᾴδιον αὖθις ἀλλήλους ἰδεῖν, τί γινώσκεις περὶ φυγῆς καὶ τελευτῆς; καὶ ὁ Βροῦτος ἀπεκρίνατο, Νέος ὢν ἐγὼ, Κάσσιε, καὶ πραγμάτων ἄπειρος, οὐκ οἶδ' ὅπως ἐν φιλοσοφίᾳ λόγον ἀφῆκα μέγαν. ἡτιασάμην Κάτωνα διαχρησάμενον ἑαυτὸν, ὡς οὐχ ὅσιον οὐδ' ἀνδρὸς ἔργον ὑπο-

ὑποχωρεῖν τῷ δαίμονι, καὶ μὴ δέχεσθαι τὸ συμπίπτον ἀδεῶς, ἀλλ' ἀποδιδράσκειν. νυνὶ δ' ἀλλοῖος ἐν ταῖς τύχαις γίνομαι. καὶ Θεοῦ καλῶς τὰ παρόντα μὴ βραβεύσαντος, οὐ δέομαι πάλιν ἄλλας ἐλπίδας ἐξελέγχειν καὶ παρασκευάς, ἀλλ' ἀπαλλάξομαι τὴν τύχην ἐπαινῶν, Μαρτίαις εἰδοῖς δοὺς τῇ παλιρίδι τὸν ἐμαυτοῦ βίον, ἄλλον ἔζησα δι' ἐκεῖνον ἐλεύθερον καὶ ἔνδοξον. ἐπὶ τούτοις Κάσσιος ἐμειδίασεν, καὶ τὸν Βροῦτον ἀσπασάμενος, Ταῦτα, ἔφη, φρονοῦντες, ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ἢ γὰρ νικήσομεν, ἢ νικῶντας οὐ φοβηθησόμεθα. μετὰ ταῦτα περὶ τάξεως αὐτοῖς λόγος ἐγένετο, τῶν φίλων παρόντων. καὶ Βροῦτος ἠτεῖτο Κάσσιον αὐτὸς ἡγεῖσθαι τοῦ δεξιοῦ κέρατος, ὃ δι' ἐμπειρίαν καὶ ἡλικίαν μᾶλλον ὤετο Κασσίῳ προσήκειν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτο Κάσσιος ἔδωκεν, καὶ τῶν ταγμάτων τὸ μαχιμώτατον ἔχοντα Μεσσάλαν ἐκέλευσεν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ καθίστασθαι. καὶ Βροῦτος εὐθὺς ἔξῆγε τοὺς ἱππεῖς κεκοσμημένους διαπρεπῶς, καὶ τὸ πεζὸν ὑσχολαίτερον παρενέβαλλεν.

μα'. Ἔτυχον δ' οἱ περὶ Ἀντώνιον, ἀπὸ τῶν ἑλῶν οἷς περιεστρατοπέδευον, ἐμβαλόντες τάφρους εἰς τὸ πεδίον, καὶ τὰς ἐπὶ θάλασσαν ὁδοὺς τοῦ Κασσίου περικόψαντες. ἐφήδρευε δὲ Καῖσαρ, οὐ παρὼν αὐτὸς δι' ἀσθένειαν, ἀλλ' ἡ δύναμις οὐ πάνυ μαχεῖσθαι προσδοκῶσα τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ

ἀλλὰ μόνον ἐκδρομαῖς χρήσεσθαι πρὸς τὰ ἔργα, καὶ βέλεσιν ἐλαφροῖς καὶ θορύβοις τοὺς ὁρύσσοντας ἐπιπαράσσειν· καὶ τοῖς ἀνιτεταγμένοις οὐ προσέχοντες, ἐθαύμαζον τὴν περὶ τὰς τάφρους κραυγὴν, ἄσημον οὖσαν, καὶ πολλὴν προσφερομένην. ἐν τούτῳ γραμματείων τε παρὰ Βρούτου τοῖς ἡγεμόσι φοιτώντων, ἐν οἷς ἦν τὸ σύνθημα γεγραμμένον, αὐτοῦ τε παρεξιόντος ἵππῳ τὰ τάγματα, καὶ παραθαῤῥύνοντος, ὀλίγοι μὲν ἔφθασαν ἀκοῦσαι τὸ σύνθημα παρεγνωσμένον· οἱ δὲ πλεῖστοι μὴ προσμείναντες, ὁρμῇ μιᾷ καὶ ἀλαλαγμῷ προσεφέροντο τοῖς πολεμίοις. γενομένης δὲ δι' ἀταξίαν ταύτην ἀνωμαλίας καὶ διασπασμοῦ τῶν ταγμάτων, τὸ Μεσσάλα πρῶτον, εἶτα τὰ συνεζευγμένα παρήλλατλε τὸ Καίσαρος ἀριστερόν· καὶ βραχέα τῶν ἐσχάτων θίγοντες, καταβάλλοντες δ' πολλοὺς, ἀλλ' ὑπερκεράσαντες, ἐμπίπτουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ Καῖσαρ μὲν, ὡς αὐτὸς ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ἱστορεῖ, τῶν φίλων τινὸς Ἀρτωρίου Μάρκου καθ' ὕπνον ἰδόντος ὄψιν κελεύσαντα ἐκστῆναι Καίσαρα, καὶ μεταθεῖν ἐκ τοῦ χάρακος, ἔφθασε μικρὸν ὑπεκκομισθεὶς, ἔδοξέν τε τεθνάναι. τὸ γὰρ φορεῖον κενὸν ἀκοντίοις καὶ ξίφεσι βάλλοντες διήλασαν. ἦν δὲ φόνος ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν ἁλισκομένων, καὶ δισχίλιοι Λακεδαιμονίων ἥκοντες ἐπίκουροι νεωστὶ συγκαλεκόπησαν.

μβ'. Οἱ

ὑποχωρεῖν τῷ δαίμονι, καὶ μὴ δέχεσθαι τὸ συμπίπλον ἀδεῶς, ἀλλ' ἀποδιδράσκειν. νυνὶ δ' ἀλλοῖος ἐν ταῖς τύχαις γίνομαι. καὶ Θεοῦ καλῶς τὰ παρόντα μὴ βραβεύσαντος, οὐ δέομαι πάλιν ἄλλας ἐλπίδας ἐξελέγχειν καὶ παρασκευάς, ἀλλ' ἀπαλλάξομαι τὴν τύχην ἐπαινῶν, Μαρτίαις εἰδοῖς δοὺς τῇ πατρίδι τὸν ἐμαυτοῦ βίον, ἄλλον ἔζησα δι' ἐκεῖνον ἐλεύθερον καὶ ἔνδοξον. ἐπὶ τούτοις Κάσσιος ἐμειδίασεν, καὶ τὸν Βροῦτον ἀσπασάμενος, Ταῦτα, ἔφη, φρονοῦντες, ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ἢ γὰρ νικήσομεν, ἢ νικῶντας οὐ φοβηθησόμεθα. μετὰ ταῦτα περὶ τάξεως αὐτοῖς λόγος ἐγένετο, τῶν φίλων παρόντων. καὶ Βροῦτος ἠτεῖτο Κάσσιον αὐτὸς ἡγεῖσθαι τοῦ δεξιοῦ κέρατος, ὃ δι' ἐμπειρίαν καὶ ἡλικίαν μᾶλλον ὤοντο Κασσίῳ προσήκειν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτο Κάσσιος ἔδωκεν, καὶ τῶν ταγμάτων τὸ μαχιμώτατον ἔχοντα Μεσσάλαν ἐκέλευσεν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ καλασῆναι. καὶ Βροῦτος εὐθὺς ἐξῆγε τοὺς ἱππεῖς κεκοσμημένους διαπρεπῶς, καὶ τὸ πεζὸν ὑσχολαίτερον παρενέβαλλεν.

μα'. Ἔτυχον δ' οἱ περὶ Ἀντώνιον, ἀπὸ τῶν ἑλῶν οἷς περιεστρατοπέδευον, ἐμβάλοντες τάφρους εἰς τὸ πεδίον, καὶ τὰς ἐπὶ θάλασσαν ὁδοὺς τοῦ Κασσίου περικόπτοντες. ἐφήδρευε δὲ Καῖσαρ, οὐ παρὼν αὐτὸς δι' ἀσθένειαν, ἀλλ' ἡ δύναμις οὐ πάνυ μαχεῖσθαι προσδοκῶσα τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ

ἀλλὰ μόνον ἐκδρομαῖς χρήσεσθαι πρὸς τὰ ἔργα, καὶ βέλεσιν ἐλαφροῖς καὶ θορύβοις τοὺς ὀρύσσοντας ἐπιπαράσσειν· καὶ τοῖς ἀνιτεταγμένοις οὐ προσέχοντες, ἐθαύμαζον τὴν περὶ τὰς τάφρους κραυγὴν, ἄσημον οὖσαν, καὶ πολλὴν προσφερομένην. ἐν τούτῳ γραμματείων τε παρὰ Βρούτου τοῖς ἡγεμόσι φοιτώντων, ἐν οἷς ἦν τὸ σύνθημα γεγραμμένον, αὐτοῦ τε παρεξιόντος ἵππῳ τὰ τάγματα, καὶ παραθαῤῥύνοντος, ὀλίγοι μὲν ἔφθασαν ἀκοῦσαι τὸ σύνθημα παρεγνωσμένον· οἱ δὲ πλεῖστοι μὴ προσμείναντες, ὁρμῇ μιᾷ καὶ ἀλαλαγμῷ προσεφέροντο τοῖς πολεμίοις. γενομένης δὲ δι' ἀταξίαν ταύτην ἀνωμαλίας καὶ διασπασμοῦ τῶν ταγμάτων, τὸ Μεσσάλα πρῶτον, εἶτα τὰ συνεζευγμένα παρήλλατλε τὸ Καίσαρος ἀριστερόν· καὶ βραχέα τῶν ἐσχάτων θίγοντες, καὶ καταβάλλοντες δ' πολλοὺς, ἀλλ' ὑπερκεράσαντες, ἐμπίπτουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ Καῖσαρ μὲν, ὡς αὐτὸς ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ἱστορεῖ, τῶν φίλων τινὸς Ἀρτωρίου Μάρκου καθ' ὕπνον ἰδόντος ὄψιν κελεύσαντα ἐκστῆναι Καίσαρα, καὶ μεταθεῖν ἐκ τοῦ χάρακος, ἔφθασε μικρὸν ὑπεκκομισθεὶς, ἔδοξέν τε τεθνάναι. τὸ γὰρ φορεῖον κενὸν ἀκοντίοις καὶ ξύσοις βάλλοντες διήλασαν. ἦν δὲ φόνος ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν ἁλισκομένων, καὶ δισχίλιοι Λακεδαιμονίων ἥκοντες ἐπίκουροι νεωστὶ συστρατεύσαντο.

μβ'. Οἱ

μβ'. Οἱ δὲ μὴ κυκλωσάμενοι τοὺς Καίσαρος, ἀλλὰ συνεμπεσόντες, ῥᾳδίως μὲν ἀπελρέψαντο τεταραγμένους, καὶ διέφθειραν ἐν χερσὶν τρία τάγματα, καὶ συνεισέπεσον εἰς τὸ στρατόπεδον τοῖς φεύγουσιν, ὑπὸ ῥύμης τοῦ κρατεῖν συνενεχθέντες, μεθ' ἑαυτῶν ἔχοντες τὸν Βροῦτον. Ὁ δ' οὐ συνεῖδον οἱ νικῶντες, ἐδείκνυε τοῖς ἡττημένοις ὁ καιρός. εἰς γὰρ τὰ γυμνὰ καὶ παραῤῥηγνύμενα τῆς ἐναντίας φάλαγγος, ἢ τὸ δεξιὸν ἀπεσπάσθη, πρὸς τὴν δίωξιν ὡσάμενοι, τὸ μὲν μέσον οὐκ ἐξέωσαν, ἀλλ' ἀγῶνι μεγάλῳ συνείχοντο· τὸ δ' εὐώνυμον ἀταξίᾳ καὶ ἀγνοίᾳ τῶν γενομένων ἐτρέψαντο, καὶ καταδιώξαντες εἰς τὸν χάρακα διεπόρθουν, ὑδρίαν τῶν αὐτοκρατόρων παρόντος. Ἀντώνιός τε γάρ, ὡς φασιν, ἐκκλίνας ἐν ἀρχῇ τὴν ἔφοδον, εἰς τὸ ἔλος ἀνεχώρησεν, καὶ Καῖσαρ οὐδαμοῦ φανερὸς ἦν, ἐκπεσὼν τοῦ χάρακος. ἀλλὰ Βρούτῳ τινὲς, ὡς ἀνηρηκότες αὐτὸν, ἐπεδείκνυον ἡμαγμένα τὰ ξίφη, φράζοντες ἰδέαν ἣν εἶχεν καὶ ἡλικίαν. ἤδη δὲ τὸ μέσον ἐξεώκει φόνῳ πολλῷ τοὺς ἀντιτεταγμένους, καὶ πανταχῶς ἐδόκει κρατεῖν ὁ Βροῦτος, ὥσπερ ὁ Κάσσιος κρατεῖσθαι. καὶ τοῦτο μόνον αὐτῶν διέφθειρε τὰ πράγματα, τοῦ μὲν ὡς νικῶντι Κασσίῳ μὴ βοηθήσαντος, τοῦ δὲ Βροῦτον ὡς ἀπολωλότα μὴ περιμείναντος. ἐπεὶ τῆς γε νίκης ὅρον ὁ Μεσσάλας τίθεται τὸ τρεῖς ἀετοὺς καὶ πολλὰ σημεῖα λαβεῖν τῶν πολεμίων, ἐκείνους δὲ

δὲ μηδέν. ἀναχωρῶν δ' ὁ Βροῦτος, ἤδη διαπεπορθημένων τῶν Καίσαρος, ἐθαύμασε τὸ Κασσίου στρατήγιον οὐχ ὁρῶν ὑψηλὸν, ὥσπερ εἰώθει, περιφαινόμενον, οὐδὲ τἄλλα καλὰ χώραν· ἠρείπτο γὰρ εὐθὺς τὰ πλεῖστα, καὶ καλέσπαστο τῶν πολεμίων ἐμπεσόντων. ἀλλ' οἱ δοκοῦντες ὀξύτερον βλέπειν τῶν ἑτέρων, ἔφραζον αὐτῷ πολλὰ μὲν ὁρᾶν κρᾶνη λάμποντα, πολλοὺς δ' ἀργυροῦς θυρεοὺς ἐν τῷ χάρακι τοῦ Κασσίου διαφερομένους· ἔκειν δοκεῖν αὐτοῖς οὔτ' ἀριθμὸν οὔθ' ὁπλισμὸν εἶναι τῶν ἀπολελειμμένων φυλάκων. οὐ μὴν οὐδὲ πλῆθος ἐπέκεινα φαίνεσθαι νεκρῶν, ὅσον εἰκὸς ἦν νενικημένων καὶ κράτος τοσούτων. ταῦτα πρῶτον ἔννοιαν παρέσχε τῷ Βρούτῳ τοῦ συμπτώματος. καὶ καταλιπὼν φρουρὰν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν πολεμίων, ἀνεκαλεῖτο τοὺς διώκοντας, καὶ συνῆγεν ὡς Κασσίῳ βοηθήσων.

μγ'. Ἐπέπρακτο δ' οὕτω τὰ κατ' αὐτόν. οὔτε τὴν πρώτην ἐκδρομὴν τῶν περὶ Βροῦτον ἡδέως εἶδεν, ἄνευ συνθήματος καὶ προστάγματος γενομένην· οὔθ' ὅτι κραυγοῦντες εὐθὺς ὥρμησαν ἐφ' ἁρπαγὴν καὶ ὠφέλειαν, τοῦ περιεῖναι καὶ κυκλοῦσθαι τοὺς πολεμίους ἀμελήσαντες, ἤρεσκεν αὐτῷ τὰ πραττόμενα. μελλήσει δέ τινι καὶ διατριβῇ μᾶλλον ἢ προθυμίᾳ καὶ λογισμῷ στρατηγῶν, ὑπὸ τοῦ δεξιοῦ τῶν πολεμίων περιελαμβάνετο· καὶ τῶν ἱππέων εὐθὺς ἀποῤῥαγέντων φυγῇ πρὸς τὴν θάλασσαν,

λασσαν, ὁρῶν καὶ τοὺς πεζοὺς ἐνδιδόντας, ἐπειρᾶτο καλέχειν καὶ παρακαλεῖν. ἑνὸς δὲ σημειοφόρου φεύγοντος, ἁφαρπάσας τὸ σημεῖον ἔπηξε παρὰ τῶν ποδῶν, μηδὲ τῶν περὶ τὸ σῶμα τεταγμένων αὐτοῦ προθύμως ἔτι συμμενόντων. οὕτω δὲ βιασθεὶς ἀνεχώρησε μετ' ὀλίγων ἐπὶ λόφον ἔχοντα πρὸς τὸ πεδίον σκοπάς. ἀλλ' αὐτὸς μὲν οὐδὲν καλεῖδεν, ἢ μόλις τὸν χάρακα παρθούμενον· ἦν γὰρ ἀσθενὴς τὴν ὄψιν. οἱ δὲ περὶ αὐτὸν ἱππεῖς ἑώρων πολλοῦς προσελαύνοντας, οὓς ὁ Βροῦτος ἔπεμψεν. εἴκασε δ' ὁ Κάσσιος πολεμίους εἶναι, καὶ διώκειν ἐπ' αὐτόν. ὅμως δὲ τῶν παρόντων ἕνα Τιτίνιον ἀπέστειλεν κατοψόμενον. ἧκος δὲ ἔλαθε τοὺς ἱππέας προσιών, ἀλλ' ὡς εἶδον ἄνδρα φίλον, καὶ Κασσίῳ πιστὸν, ἀλαλάξαντες ὑφ' ἡδονῆς, οἱ μὲν συνήθεις ἠσπάζοντό τε καὶ ἐδεξιοῦντο, κατατηδῶντες ἀπὸ τῶν ἵππων, οἱ δ' ἄλλοι περὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ περιελαύνοντες ἅμα ποιανὶ καὶ παιᾶνι διὰ χαρᾶς ἀμέτρίαν, τὸ μέγιστον ἀπεργάσαντο κακόν. ἔδοξε γὰρ ὁ Κάσσιος ἀληθῶς ὑπὸ τῶν πολεμίων ἔχεσθαι τὸν Τίτίννιον. καὶ τοῦτο δὴ φήσας, Φιλοψυχοῦντες ἀνεμείναμεν ἄνδρα φίλον ἁρπαζόμενον ὑπὸ τῶν πολεμίων ἰδεῖν, ἀπεχώρησεν εἴς τινα σκηνὴν ἔρημον, ἕνα τῶν ἀπελευθέρων ἐφελκυσάμενος Πίνδαρον, ὃν ἐκ τῶν κατὰ Κράσσον ἀτυχημάτων ἐπὶ ταύτην εἶχε τὴν ἀνάγκην ὑπ' αὐτοῦ παρεσκευασμένον. ἀλλὰ Πάρθους

θους μὲν διέφυγε, τότε δὲ τὰς χλαμύδας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀναγαγὼν καὶ γυμνώσας τὸν τράχηλον ἀποκόψαι παρέσχεν. εὑρέθη γὰρ ἡ κεφαλὴ δίχα τοῦ σώματος. τὸν δὲ Πίνδαρον οὐδεὶς εἶδεν ἀνθρώπων μετὰ τὸν φόνον. ἐξ οὗ καὶ παρέσχεν ἐνίοις δόξαν ἀνελεῖν τὸν ἄνδρα μὴ κελευσθείς. ὀλίγῳ δ' ὕστερον οἱ ἱππεῖς ἐγένοντο φανεροὶ, καὶ Τιτίννιος ἐσφανωμένος ὑπ' αὐτῶν ἀπήει πρὸς Κάσσιον. ὡς δὲ κλαυθμῷ καὶ βοῇ τῶν φίλων ὀδυρομένων καὶ δυσφορούντων ἔγνω τὸ πάθος τοῦ στρατηγοῦ καὶ τὴν ἄγνοιαν, ἐσπάσατο τὸ ξίφος, καὶ πολλὰ κακίσας τῆς βραδυτῆτος ἑαυτὸν ἀπέσφαξεν.

μδ'. Βροῦτος δὲ τὴν μὲν ἧτταν ἐγνωκὼς τοῦ Κασσίου προσήλαυνε, τὸν δὲ θάνατον ἐγγὺς ἤδη τοῦ χάρακος ἤκουσε. καὶ τὸ μὲν σῶμα περικλάσας, καὶ προσαγορεύσας ἔσχατον ἄνδρα Ῥωμαίων τὸν Κάσσιον, ὡς οὐκ ἔτι τῇ πόλει τηλικούτου φρονήματος ἐγγενέσθαι δυναμένου, περιέστειλε καὶ ἀπέπεμψεν εἰς Θάσον, ὡς μὴ σύγχυσιν αὐτόθι παράσχοι κηδευόμενον. αὐτὸς δὲ τοὺς στρατιώτας συναγαγὼν παρεμυθήσατο, καὶ πάντων ὁρῶν ἀπεστερημένους τῶν ἀναγκαίων, ὑπέσχετο κατ' ἄνδρα δισχιλίας δραχμὰς ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων. οἱ δὲ πρός τε τοὺς λόγους ἀνεθάρρησαν αὐτοῦ, καὶ τῆς δωρεᾶς ἐθαύμασαν τὸ μέγεθος. καὶ μετὰ βοῆς προὔπεμψαν ἀπιόντα, μεγαλύνοντες ὡς μόνον ἀήττητον

ἀήττητον ἐν τῇ μάχῃ τῶν τεσσάρων αὐτοκρατόρων γεγενημένον. ἐμαρτύρει δὲ τὸ ἔργον, ὅτι τῇ μάχῃ περιέσεσθαι καλῶς ἐπίστευεν. ὀλίγους γὰρ τάγμασιν ἄπαντας ἐτρέψαντο τοὺς ἀντιστάντας. εἰ δὲ πᾶσιν ἐχρήσαντο πρὸς τὴν μάχην, καὶ μὴ παρελθόντες οἱ πλεῖστοι τοὺς πολεμίους ἐπὶ τὰ τῶν πολεμίων ὥρμησαν, οὐδὲν ἂν ἐδόκει μέρος αὐτῶν ἀπολιπεῖν ἀήττητον.

με'. Ἔπεσον δὲ τούτων μὲν ὀκτακισχίλιοι σὺν τοῖς στρατευομένοις οἰκέτας, οὓς Βρίγας ὁ Βροῦτος ὠνόμαζεν· τῶν δ' ἐναντίων Μεσσάλας φησὶν οἴεσθαι πλείους ἢ διπλασίους. διὸ καὶ μᾶλλον ἠθύμουν ἐκεῖνοι, πρὶν ἢ Κασσίου θεράπων, ὄνομα Δημήτριος, ἀφίκετο πρὸς Ἀντώνιον ἐσπέρας, εὐθὺς ἀπὸ τοῦ νεκροῦ τὰς χλαμύδας λαβὼν καὶ τὸ ξίφος. ὧν κομισθέντων οὕτως ἐθάρρησαν, ὥστε ἅμ' ἡμέρᾳ προάγειν ὡπλισμένην ἐπὶ μάχῃ τὴν δύναμιν. Βρούτῳ δὲ τῶν στρατοπέδων ἑκατέρου σαλεύοντος ἐπισφαλῶς (τὸ μὲν γὰρ αὐτοῦ κατατετρωμένον αἰχμαλώτων ἐδεῖτο φυλακῆς ἀκριβοῦς· τὸ δὲ Κασσίου τὴν μεταβολὴν τοῦ ἄρχοντος οὐ ῥᾳδίως ἔφερεν, ἀλλὰ καὶ φθόνου τι καὶ μίσους ἠτιμένοις ἐνῆν αὐτοῖς πρὸς τὸ νενικηκός) ὁπλίσαι μὲν ἔδοξε τὸ στράτευμα, μάχης δ' ἀπέσχετο. τῶν δ' αἰχμαλώτων τὸ μὲν δουλικὸν πλῆθος, ἐνειλούμενον ὑπόπλως τοῖς ὅπλοις, ἐκέλευσεν ἀναιρεθῆναι, τῶν δ' ἐλευθέρων τοὺς μὲν ἀπέλυε, φάσκων

φάσκων ὑπὸ τῶν πολεμίων μᾶλλον ἡλωκέναι αὐτοὺς, καὶ παρ' ἐκείνοις αἰχμαλώτους εἶναι καὶ δούλους, παρ' αὐτῷ δ' ἐλευθέρους καὶ πολίτας. ὡς δὲ τοὺς φίλους ἑώρα καὶ τοὺς ἡγεμόνας ἀλλήλοις ἔχοντας, ἀποκρύπτων καὶ συνεκπέμπων ἔσωζεν. ἦν δέ τις Βολούμνιος Μᾶρκος καὶ Σακκλίων γελωτοποιὸς ἡλωκότες, οὓς ἐν οὐδενὶ λόγῳ τιθεμένου τοῦ Βρούτου, προσάγοντες οἱ φίλοι κατηγόρουν, ὡς οὐδὲ νῦν τοῦ λέγειν καὶ σκώπτειν πρὸς ὕβριν αὐτῶν ἀπεχομένους. ἐπεὶ δὲ Βροῦτος μὲν ἐσίγα, πρὸς ἑτέρας ὢν φροντίσι, Μεσσάλας δὲ Κορβῖνος ἐδικαίου πληγαῖς κολασθέντας ἐπὶ σκηνῆς γυμνοὺς ἀποδοθῆναι τοῖς στρατηγοῖς τῶν πολεμίων, ὅπως εἰδῶσιν οἵων δέονται στρατευόμενοι συμπολῶν καὶ συνήθων· ἔνιοι μὲν τῶν παρόντων ἐγέλασαν, Πόπλιος δὲ Κάσκας, ὁ πρῶτος Καίσαρα παλάξας, Οὐ καλῶς, ἔφη, τεθνηκότι Κασσίῳ, παίζοντες καὶ γελωτοποιοῦντες ἐναγίζομεν· σὺ δὲ, εἶπεν, ὦ Βροῦτε, δείξεις ὅπως ἔχῃς μνήμης πρὸς τὸν στρατηγὸν, ἢ κολάσας ἢ φυλάξας τοὺς χλευαζομένους καὶ κακῶς ἐροῦντας αὐτόν. πρὸς τοῦτο Βροῦτος εὖ μάλα δυσχεράνας, Τί οὖν, εἶπεν, ἐμοῦ πυνθάνεσθε Κάσκα, καὶ οὐ πράττετε τὸ δόξαν ὑμῖν; ταύτην ἐκείνου τὴν ἀπόκρισιν, συγκαλάθεσιν ποιησάμενοι καλὰ τῶν ἀθλίων ἀνθρώπων, διέφθειραν αὐτοὺς ἀπαγαγόντες.

μζ'. Ἐκ τούτου τὴν δωρεὰν ἀπέδωκε τοῖς στρατιώταις, καὶ μικρὸν μεμψάμενος ἐπὶ τῷ τὸ σύνθημα μὴ λαβόντας ἄνευ παραγγέλματος ἀτακτότερον ἐνάλλεσθαι τοῖς πολεμίοις, ὑπέσχετο καλῶς ἀγωνισαμένοις δύο πόλεις εἰς ἁρπαγὴν καὶ ὠφέλειαν ἀνήσειν, Θεσσαλονίκην καὶ Λακεδαίμονα. τοῦτο τῷ Βρούτου βίῳ μόνον ἔνεστι τῶν ἐγκλημάτων ἀναπολόγητον· εἰ καὶ πολὺ τούτων δεινότερα νικητήρια τοῖς στρατευομένοις Ἀντώνιος καὶ Καῖσαρ ἐξέτισαν, ὀλίγου δεῖν πάσης Ἰταλίας τοὺς παλαιοὺς οἰκήτορας ἐξελάσαντες, ἵνα χώραν ἐκεῖνοι καὶ πόλεις τὰς μὴ προσηκούσας λάβωσιν. ἀλλὰ τούτοις μὲν ἄρχειν καὶ κρατεῖν ὑπέκειτο τὸ τοῦ πολέμου τέλος, Βρούτῳ δὲ διὰ δόξαν ἀρετῆς, οὔτε νικᾶν οὔτε σώζεσθαι συνεχωρεῖτο παρὰ τῶν πολλῶν, ἢ μετὰ τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου· καὶ ταῦτα, Κασσίου τεθνηκότος, ὃς αἰτίαν εἶχεν καὶ Βροῦτον ἐνάγειν εἰς ἔνια τῶν βιαιοτέρων. ἀλλ' ὥσπερ ἐν πλῷ πηδαλίου συντριβέντος, ἕτερα ξύλα προσηλοῦν καὶ προσαρμόττειν ἐπιχειροῦσιν, οὐκ εὖ μέν, ἀναγκαῖα δὲ μαχόμενοι πρὸς τὴν χρείαν· οὕτω Βροῦτος ἐν δυνάμει τοσαύτῃ καὶ μετεώροις πράγμασιν οὐκ ἔχων ἰσορρόπουν στρατηγὸν, ἠναγκάζετο χρῆσθαι τοῖς παροῦσι, καὶ πολλὰ πράσσειν καὶ λέγειν τῶν ἐκείνοις δοκούντων. ἐδόκει δ' ὅσα τὸς Κασσίου στρατιώτας ἧττο βελτίους παρέξειν· δυσμεταχείριστοι γὰρ ἦσαν, ἐν μὲν τῷ

τῷ στρατοπέδῳ δι' ἀναρχίαν θρασυνόμενοι, πρὸς δὲ τοὺς πολεμίους διὰ τὴν ἥττιαν ἀποδειλιῶντες.

μή. Οὐδὲν δὲ βέλτιον εἶχε τὰ πράγματα τοῖς περὶ Καίσαρα καὶ Ἀντώνιον, ἀγορᾷ τε χρωμένοις ἀναγκαίᾳ, καὶ διὰ κοιλότητα τοῦ στρατοπέδου χειμῶνα μοχθηρὸν προσδοκῶσιν. εἱλούμενοι γὰρ πρὸς ἕλεσι, καὶ μετὰ τὴν μάχην ὄμβρων φθινοπωρινῶν ἐπιγενομένων, πηλῷ καὶ ἐπιμπλάντο τὰς σκηνάς, καὶ ὕδατος παραχρῆμα πηγνυμένου διὰ ψύχος. ἐν τούτῳ δ' οὖσιν αὐτοῖς ἦκον ἀγγελίαι περὶ τῆς κατὰ θάλατταν γενομένης ἀτυχίας περὶ τὴν στρατιάν. ἐξ Ἰταλίας γὰρ πολλὴν κομιζομένην παρὰ Καίσαρος αἱ Βρούτου νῆες ἐπιπεσοῦσαι διέφθειραν, ὧν ὀλίγοι παντάπασι τοὺς πολεμίους διαφυγόντες, ὑπὸ λιμῷ τῶν ἱππίων καὶ τῶν σχοινίων ἐσθίοντες διεγένοντο. ταῦτ' ἀκούσαντες ἔσπευδον διὰ μάχης κριθῆναι, πρὶν αἰσθέσθαι τὸν Βροῦτον ὅσον αὐτῷ γέγονεν εὐτυχίας. καὶ γὰρ μιᾷ ἡμέρᾳ συνέβη τόν τε κατὰ γῆν ἅμα καὶ τὸν κατὰ θάλατταν ἀγῶνα κριθῆναι. τύχη δέ τινι μᾶλλον ἢ κακίᾳ τῶν ἐν ταῖς ναυσὶν ἡγεμόνων, ἠγνόησε τὸ κατόρθωμα Βροῦτος, ἡμερῶν εἴκοσι διαγενομένων. οὐ γὰρ ἂν εἰς δευτέραν μάχην προῆλθεν, τὰ μὲν ἀναγκαῖα τῇ στρατιᾷ παρεσκευασμένος εἰς πολὺν χρόνον, ἐν καλῷ δὲ τῆς χώρας ἱδρυμένος, ὥστε καὶ χειμῶνος ἀπαθὲς, καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους δυσεκβίαστον ἔχειν τὸ

στρατόπεδον· τῷ δὲ κρατεῖν βεβαίως τῆς θαλάττης, καὶ νενικηκέναι πεζῇ τὸ καθ' αὑτὸν, ἐπ' ἐλπίδων μεγάλων καὶ φρονήματος γεγονώς. ἀλλὰ τῶν πραγμάτων, ὡς ἔοικεν, οὐκέτι πολλοῖς ὅπλων καθεκτῶν, ἀλλὰ μοναρχιῶν δεομένων, ὁ Θεὸς ἐξάγειν καὶ μεταστῆναι τὸν μόνον ἐμποδὼν ὄντα τῷ κρατεῖν δυναμένῳ βουλόμενος, ἀπέκοψε τὴν τύχην ἐκείνην, καίπερ ἐσπουδάτω τοῦ μὴ λαθεῖν τὸν Βροῦτον ἀφικομένην. μέλλοντος γὰρ αὐτοῦ μάχεσθαι, πρὸ μιᾶς ἡμέρας ὀψὲ Κλώδιός τις ἐκ τῶν πολεμίων αὐτόμολος ἦκεν ἀγγέλλων, ὅτι διεφθαρμένον ἡσθημένοι τὸν στόλον οἱ περὶ Καίσαρα, σπεύδουσι διαγωνίσασθαι. ταῦτα λέγων ὁ ἄνθρωπος οὐκ εἶχε πίστιν· οὐδ' εἰς ὄψιν ἦλθε τῷ Βρούτῳ, καταφρονηθεὶς πανταπασιν, ὡς μηδὲν ἀκηκοὼς ὑγιὲς, ἢ τὰ ψευδῆ πρὸς χάριν ἀπαγγέλλων.

μδ'. Ἐν ἐκείνῃ δὲ τῇ νυκτὶ πάλιν φασὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τὸ φάσμα τῷ Βρούτῳ, καὶ τὴν αὐτὴν ἐπιδειξάμενον ὄψιν, οὐδὲν εἰπεῖν, ἀλλ' οἴχεσθαι. Πόπλιος δὲ Βολούμνιος, ἀνὴρ φιλόσοφος καὶ συνεστρατευμένος ἀπ' ἀρχῆς Βρούτῳ, τοῦτο μὲν οὐ λέγει τὸ σημεῖον, μελισσῶν δέ φησιν τὸν πρῶτον ἀετὸν ἀνάπλεων γένεσθαι· καὶ τῶν ταξιάρχων τινὸς ἀπ' αὐτομάτου τὸν βραχίονα μύρον ῥόδινον ἐξανθεῖν, καὶ πολλάκις ἐξαλείφοντας καὶ ἀπομάττοντας μηδὲν περαίνειν. καὶ πρὸ τῆς μάχης

μάχης αὐτῆς, ἀετοὺς δύο συμπεσόντας ἀλλήλοις ἐν μεταιχμίῳ τῶν στρατοπέδων μάχεσθαι· καὶ σιγὴν ἄπιστον ἔχειν τὸ πεδίον, θεωμένων ἁπάντων, εἶξαι δὲ καὶ φυγεῖν τὸν καλὰ Βρῦτον. ὁ δ' Αἰθίοψ περιβόητος γέγονεν, ὁ τῆς πύλης ἀνοιχθείσης ἀπαντήσας τῷ φέροντι τὸν ἀετὸν, καὶ καταικοπεὶς ταῖς μαχαίραις ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν οἰωνισαμένων.

ν'. Προσαγαγὼν δὲ τὴν φάλαγγα, καὶ καταστήσας ἐναντίαν τοῖς πολεμίοις, ἐπεῖχε πολὺν χρόνον. ὑποψίαι γὰρ αὐτῷ καὶ μηνύσεις κατά τινων προσέπιπτον ἐπισκοποῦντι τὸ στράτευμα· καὶ τοὺς ἱππέας ἑώρα μάχης ἄρχειν οὐ πάνυ προθύμους ὄντας, ἀλλ' ἀεὶ προσμένοντας τὸ τῶν πεζῶν ἔργον. εἶτ' ἐξαίφνης ἀνὴρ πολεμικὸς καὶ τετιμημένος ἐπ' ἀνδρείᾳ διαπρεπῶς, παρὰ τὸν Βροῦτον αὐτὸν ἐξιππασάμενος, μεταβάλλεται πρὸς τοὺς πολεμίους· Καμυλάτος δ' ἐκαλεῖτο. τοῦτον ἰδὼν ὁ Βροῦτος ἤλγησεν ἰσχυρῶς· καὶ τὰ μὲν ἀπ' ὀργῆς, τὰ δὲ φόβῳ μείζονος μεταβολῆς καὶ προδοσίας, εὐθὺς ἐπὶ τοὺς ἐναντίους ἦγεν, εἰς ὥραν ἐννάτην τοῦ ἡλίου καταφερομένου. καὶ τῷ μὲν καθ' αὐτὸν ἐκράτησε μέρει, καὶ προῆλθεν ὑποχωροῦντι τῷ ἀριστερῷ τῶν πολεμίων ἐγκείμενος· καὶ συνεπέρρωσαν οἱ ἱππεῖς, ἅμα τοῖς πεζοῖς ἐμβαλόντες τεταραγμένοις. τὸ δ' ἕτερον κέρας, ὡς μὴ κυκλωθείη, τῶν ἡγεμόνων ἀντιπαρεξαγόντων, πλήθει δὲ

λειπομένων, διεσπᾶτο τὸ μέσον· καὶ γιγνόμενον ἀσθενὲς, οὐκ ἀνέσχε τοῖς ἐναντίοις, ἀλλ' ἔφευγε πρῶτον. οἱ δὲ τοῦτο διακόψαντες εὐθὺς ἐκυκλοῦντο τὸν Βροῦτον, αὐτὸν μὲν ὅσα στρατηγικῆς καὶ στρατιωτικῆς ἀρετῆς ἔργα καὶ χειρὶ καὶ γνώμῃ περὶ τὰ δεινὰ πρὸς τὸ νικᾶν ἀποδεικνύμενον· ᾧ δὲ πλέον ἔσχε τῇ προτέρᾳ μάχῃ, τούτῳ βλαπτόμενον. τῶν μὲν γὰρ πολεμίων τὸ νικηθὲν εὐθὺς ἀπολώλει τότε· τῶν δὲ Κασσίου τραπέντων ὀλίγοι διεφθάρησαν, οἱ δὲ σωζόμενοι, τῷ προπεπῆσθαι περιδεεῖς ὄντες, ἀνέπλησαν ἀθυμίας καὶ ταραχῆς τὸ πλεῖστον τοῦ στρατεύματος. ἐνταῦθα καὶ Μάρκος ὁ Κάτωνος υἱὸς ἐν τοῖς ἀρίστοις καὶ γενναιοτάτοις τῶν νέων μαχόμενος, καὶ καταπονούμενος, οὐκ ἔφυγεν οὐδ' εἶξεν, ἀλλὰ χρώμενός τε τῇ χειρὶ, καὶ φράζων ὅστις εἴη, καὶ πατρόθεν ὀνομάζων, ἔπεσεν ἐπὶ πολλοῖς νεκροῖς τῶν πολεμίων. ἔπιπλον δὲ καὶ τῶν ἄλλων οἱ κράτιστοι, τοῦ Βρούτου προκινδυνεύοντες.

ναʹ. Ἦν δέ τις Λυκίλλιος, ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐν τοῖς ἑταίροις. οὗτος ὁρῶν βαρβάρους τινὰς ἱππέας ἐν τῇ διώξει τῶν μὲν ἄλλων οὐδένα ποιουμένους λόγον, ἐλαύνοντας δὲ ῥύδην ἐπὶ τὸν Βροῦτον, ἔγνω παρακινδυνεύσας ἐμπροσθὲν αὐτοῖς γενέσθαι. καὶ μικρὸν ὑπολειφθεὶς, αὐτὸς ἔφη Βροῦτος εἶναι· καὶ πιθανὸς ἦν, πρὸς Ἀντώνιον δεόμενος ἄγειν ἑαυτὸν, ὡς Καίσαρα δεδοικὼς, ἐκείνῳ δὲ θαῤῥῶν.

οἱ

οἱ δ' ἀσπασάμενοι τὸ εὕρημα, καὶ τύχῃ τινὶ θαυμαςῇ κεχρῆσθαι νομίζοντες, ἦγον τὸν ἄνδρα, σκότος ἤδη προπέμψαντες ἐξ αὐτῶν τινὰς ἀγγέλους παρὰ τὸν Ἀντώνιον. αὐτός τε οὖν ἡσθεὶς ἀπήντα τοῖς ἄγουσιν· καὶ τῶν ἄλλων οἱ συνθανόμενοι ζῶντα Βροῦτον κομίζεσθαι συνεβόων, οἱ μὲν ἐλεεινὸν ἡγούμενοι τῆς τύχης, οἱ δὲ τῆς δόξης ἀνάξιον, ἄγραν βαρβάρων ὑπὸ φιλοψυχίας γενόμενον. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν, ὁ μὲν Ἀντώνιος ὑπέστη, διαπορῶν ὅπως χρὴ δέξασθαι τὸν Βροῦτον· ὁ δὲ Λυκίλλιος προσαχθεὶς, μάλα τεθαρρηκώς, Μάρκον μὲν, εἶπεν, Ἀντώνιε, Βροῦτον οὐδεὶς ἥρηκεν, οὐδ' ἂν ἕλοι πολέμιος. μὴ τοσοῦτον ἡ τύχη κρατήσειε τῆς ἀρετῆς. ἀλλ' ἐκεῖνος εὑρεθήσεται ζῶν, ἢπου καὶ νεκρὸς, ἀξίως κείμενος ἑαυτοῦ. ἐγὼ δὲ τοὺς σοὺς στρατιώτας παραχρυσάμενος ἥκω, παθεῖν οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ τῶν ἀνηκέστων παραιλούμενος. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ Λυκιλλίου, καὶ πάντων ἐκπλαγέντων, Ἀντώνιος πρὸς τοὺς κομίσαντας αὐτὸν ἀποβλέψας, Ἦπου χαλεπῶς, εἶπεν, ὦ συστρατιῶται, φέρετε τῇ ἁμαρτίᾳ περιβρίσθαι δοκοῦντες· ἀλλ' εὖ ἴστε κρεῖττονα τῆς ζητουμένης ἄγρας εὑρηκότες. πολέμιον γὰρ ζητοῦντες, ἥκετε φίλον ἡμῖν κομίζοντες. ὡς ἐγὼ Βρούτῳ μὲν οὐκ οἶδα μὰ τοὺς Θεοὺς ὅ, τι ἂν ἐχρησάμην ζῶντι. τοιούτων δ' ἀνδρῶν φίλων τυγχάνοιμι μᾶλλον ἢ πολεμίων. ταῦτ' εἰπὼν, καὶ τὸν Λυκίλλιον

ἀσπασάμενος, τότε μὲν ἐνὶ τῶν φίλων συνέςησεν, ὕςερον δὲ χρώμενος εἰς πάντα πιςῷ καὶ βεβαίῳ διεξέλεσεν.

νϚ'. Βρῦτος δὲ διαβάς τι ῥεῖθρον ὑλώδες καὶ παράκρημνον ἤδη σκότους ὄντος, ὃ πολὺ προῆλθεν, ἀλλ' ἐν τόπῳ κοίλῳ καὶ πέτραν ἔχοντι μεγάλην προκειμένην καθίσας, ὀλίγων περὶ αὐτὸν ἡγεμόνων καὶ φίλων ὄντων, πρῶτα μὲν ἀποβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀςέρων ὄντα μεςὸν, ἀνεφθέγξατο δύο ςίχους, ὧν τὸν ἕτερον Βολούμνιος ἀνέγραψεν,

Ζεῦ μὴ λάθοι σε τῶν δ' ὃς αἴτιος κακῶν·
τῷ δ' ἑτέρῳ φησὶν ἐπιλαθέσθαι. μετὰ δὲ μικρὸν τῶν ἐν τῇ μάχῃ πρὸ αὐτοῦ πεσόντων ἑταίρων ἕκαςον ὀνομάζων, μάλιςα τῇ Φλαβίᾳ μνήμῃ καὶ τῇ Λαβεῶνος ἐπεςέναξεν. ἦν δ' αὐτοῦ πρεσβευτὴς ὁ Λαβεών, ὁ δὲ Φλάβιος, ἔπαρχος τῶν τεχνιτῶν. ἐν τούτῳ δέ τις, αὐτός τε διψήσας, καὶ τὸν Βρῦτον ὁρῶν ὁμοίως ἔχοντα, λαβὼν κράνος ἐπὶ τὸν ποταμὸν καθέδραμεν. ψόφου δὲ καθ' ἑτέρα προσπεσόντος, Βολούμνιος προῆλθεν καλοψόμενος, καὶ σὺν αὐτῷ Δάρδανος ὁ ὑπασπιςής. ἐπανελθόντες δὲ μετὰ μικρὸν, ἠρώτησαν περὶ τοῦ πόματος. ἠθικῶς δὲ σφόδρα μειδιάσας ὁ Βρῦτος πρὸς τὸν Βολούμνιον, ἐκπέπαται, εἶπεν, ἀλλ' ἕτερον ὑμῖν κομισθήσεται. πεμφθεὶς δ' ὁ αὐτὸς ἐκινδύνευσεν ὑπὸ τῶν πολεμίων ἁλῶναι,

καὶ

καὶ μόλις ἐσώθη τελευτῶντος. εἰκάζοντι δ' αὐτῷ μὴ πολλοὺς ἐν τῇ μάχῃ τεθνάναι, Σταλύλλιος ὑπέστη διὰ τῶν πολεμίων ἐκπεσάμενος (ἄλλως γὰρ οὐκ ἦν καλύψεσθαι τὸ στρατόπεδον) καὶ πυρσὸν ἄρας, ἅπερ εὗρε τάχει σωζόμενα, πάλιν ἀφίξεσθαι πρὸς αὐτόν. ὁ μὲν οὖν πυρσὸς ἤρθη, τῷ Σταλυλλίῳ παρελθόντος εἰς τὸ στρατόπεδον· ὡς δ' οὐκ ἐπανήει χρόνῳ πολλῷ, Βροῦτος εἶπεν, ἂν ζῇ Σταλύλλιος ἀφίξεται. συνέβη δ' αὐτὸν ἐπανερχόμενον ἐμπεσεῖν εἰς τοὺς πολεμίους καὶ διαφθαρῆναι.

νγ'. Προϊούσης δὲ τῆς νυκτὸς ἀποκλίνας ὡς ἔτυχεν καθεζόμενος, πρὸς οἰκέτην ἑαυτῷ Κλεῖτον ἐλάλει. σιωπῶντος δὲ τοῦ Κλείτου καὶ δακρύοντος, αὖθις ἐπισπασάμενος τὸν ὑπασπιστὴν Δάρδανον, ἰδίᾳ τινὰς αὐτῷ προσέφερε λόγους. τέλος δὲ, τὸν Βολούμνιον αὐτὸν Ἑλληνιστὶ τῶν λόγων καὶ τῆς ἀσκήσεως ὑπεμίμνησκε· καὶ παρεκάλει τῇ χειρὶ συνεφάψασθαι τοῦ ξίφους αὐτῷ, καὶ συνεπερεῖσαι τὴν πληγήν. τοῦ δὲ Βολουμνίου διωσαμένου, καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἐχόντων, εἰπόντος δέ τινος ὡς δεῖ μὴ μένειν, ἀλλὰ φεύγειν, ἐξαναστὰς, πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, φευκτέον· ἀλλ' οὐ διὰ τῶν ποδῶν, ἀλλὰ διὰ τῶν χειρῶν. ἐμβαλὼν δὲ τὴν δεξιὰν ἑκάστῳ μάλα φαιδρὸς, ἥδεσθαι μὲν ἔφη μεγάλην ἡδονὴν ὅτι τῶν φίλων αὐτὸν οὐδεὶς ἐφεύσατο, τῇ τύχῃ δ' ἐγκαλεῖν ὑπὲρ

τῆς

τῆς παλρίδος· ἑαυλὸν δὲ τῶν νενικηκότων μακαριώτερον νομίζειν, ὐκ ἐχθὲς ὐδὲ πρώην μόνον, ἀλλὰ κὴ νῦν, ἀπολείπονλα δόξαν ἀρελῆς, ἣν ὅπλοις οὔτε χρήμασιν ἀπολείψσιν οἱ κεκραληκότες· ὡς μὴ δοκεῖν ὅτι δικαίως ἄνδρας ἀδίκους, καὶ κακοὶ χρησοὺς ἀπολέσανλες, ὐ προσηκόνλως ἄρχσιν. δεηθεὶς δὲ καὶ παρακαλέσας σώζειν ἑαυλοὺς, ἀνεχώρησεν ἀπωλέρω μελὰ δύο ἢ τριῶν, ὧν ἦν κὴ Στράτων ὁ ἀπὸ λόγων ῥηλορικῶν γεγονὼς αὐτῷ συνήθης. κὴ τοῦτον ἔγγισα παρασησάμενος ἑαυτῷ, κὴ τὸ ξίφος γυμνὸν ἐπὶ τῆς λαβῆς ταῖς χερσὶν ἀμφολέραις ἐρείσας κὴ περισεσὼν ἐτελεύτησεν. οἱ δέ φασιν ὐκ αὐτὸν ἀλλὰ τὸν Στράτωνα, πολλὰ πάνυ τοῦ Βρούτου δεηθέλος, ἀποσρέψανλα τὴν ὄψιν, ὑποσῆσαι τὸ ξίφος· ἐκεῖνον δὲ ῥύμῃ προσβαλόνλα τὸ σέρνον κὴ διώσανλα, συνλόμως ἀποθανεῖν.

νδ'. Τοῦτον δὲ τὸν Στράτωνα Μεσσάλας ἑταῖρος ὢν Βρούτῳ, Καίσαρι διαλλαγείς, ἐπὶ σχολῆς πότε προσήγαγε, κὴ δακρύσας εἶπεν, Οὗτός ἐσιν, ὦ Καῖσαρ, ὁ ἀνὴρ ὁ τῷ ἐμῷ Βρούτῳ τὴν τελευλαίαν ὑπσργήσας χάριν. ἀποδεξάμενος οὖν ὁ Καῖσαρ, ἔσχεν αὐτὸν ἔν τε τοῖς πόνοις κὴ ἐν τοῖς περὶ Ἄκλιον ἀγῶσιν ἕνα τῶν περὶ αὐτὸν ἀγαθῶν γενομένων Ἑλλήνων. αὐτὸν δὲ τὸν Μεσσάλαν λέγσιν ὕσερον ἐπαινούμενον ὑπὸ Καίσαρος, ὅτι καίπερ ἐν Φιλίπποις πολεμιώταλος

μιώταλος αὐτοῖς γενόμενος διὰ Βροῦτον, ἐν Ἀχλίῳ προθυμόταλον ἑαυλὸν παρέσχεν, ἐγώ σοι, φάναι, ὦ Καῖσαρ, ἀεὶ τῆς βελλίονος καὶ δικαιολέρας τιμῆς καὶ μερίδος ἐγενόμην. τὸν δὲ Βροῦτον ὁ Ἀνλώνιος ἀνευρὼν τεθνηκότα, τὸ μὲν σῶμα τῇ πολυλεξάτῃ τῶν ἑαυτοῦ φοινικίδων περιβαλεῖν ἐκέλευσεν· ὕστερον δὲ τὴν φοινικίδα κεκλεμμένην αἰσθόμενος, ἀπέκλεινε τὸν ὑφελόμενον. τὰ δὲ λείψανα πρὸς τὴν μηλέρα τοῦ Βρούτου Σερβιλίαν ἀπέπεμψεν· Πορκίαν δὲ τὴν Βρούτου γυναῖκα Νικόλαος ὁ φιλόσοφος ἱστορεῖ, καὶ Οὐαλέριος Μάξιμος, βυλομένην ἀποθανεῖν, ὡς ὐδεὶς ἐπέτρεπε τῶν φίλων, ἀλλὰ προσέκειντο καὶ παρεφύλαττον, ἐκ τοῦ πυρὸς ἀνασπάσασαν ἄνθρακας καταπιεῖν, καὶ τὸ στόμα συγκλείσασαν καὶ μύσασαν, ὕτω διαφθαρῆναι. καίτοι φέρεταί τις ἐπιστολὴ Βρύτυ πρὸς τοὺς φίλυς, ἐγκαλοῦντος καὶ ὀλοφυρομένυ περὶ τῆς Πορκίας, ὡς ἀμεληθείσης ὑπ' αὐτῶν καὶ προελομένης διὰ νόσον καταλιπεῖν τὸν βίον. ἔοικεν οὖν ὁ Νικόλαος ἠγνοηκέναι τὸν χρόνον, ἐπεὶ τό γε πάθος καὶ τὸν ἔρωτα τῆς γυναικὸς, καὶ τὸν τρόπον τῆς τελευτῆς ὑπονοῆσαι δίδωσι καὶ τὸ ἐπιστόλιον, εἴπερ ἄρα τῶν γνησίων ἐστίν.

ΠΟΛ-

α'. ΠΟΛΛΩΝ τοίνυν τοῖς ἀνδράσιν ὑπαρξάντων καλῶν, ἐν τοῖς πρώτοις δὲ, τὸ μεγίστας ἐλαχίστας ἀφορμᾶς γενέσθαι, τοῦτο τῷ Δίωνι κάλλιστόν ἐστιν. ὁ γὰρ εἶχε τὸν ἀμφισβητοῦντα, καθάπερ ὁ Βροῦτος Κάσσιον, ἄνδρα πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ δόξαν οὐκ ὁμοίως ἀξιόπιστον, εἰς δὲ τὸν πόλεμον οὐκ ἐλάττονας τόλμῃ καὶ δεινότητι καὶ πράξει συμβολὰς παρασχόμενον· ὥστε καὶ τοῦ πάντος ἔργου προστησάντων ἔνιοι τὴν ἀρχὴν, ἡγεμόνα τῆς ἐπὶ Καίσαρα γνώμης τοῦτον ἀτρεμοῦντι Βρούτῳ γενέσθαι λέγοντες. Δίων δ' ὥσπερ ὅπλα, καὶ πλοῖα, καὶ στρατιωτικὴν δύναμιν, οὕτω καὶ φίλους καὶ συνεργοὺς ἐπὶ τὴν πρᾶξιν αὐτὸς ἑαυτῷ φαίνεται κτησάμενος. ὁ μὲν δὴ ὡς Βροῦτος ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν καὶ τοῦ πολέμου πλοῦτον ἔσχεν καὶ δύναμιν, οὕτω καὶ Δίων, ἀλλὰ τῷ πολέμῳ προεισήνεγκεν αὐτὸς τὸν ἑαυτοῦ πλοῦτον, ὑπὲρ τῆς τῶν πολιτῶν ἐλευθερίας τοῖς τῆς φυγῆς ἐφοδίοις προκαταχρησάμενος.

σάμενος. ἔτι δὲ, Βρῦτος μὲν καὶ Κάσσιος, οὐκ ὂν ἀσφαλὲς ἡσυχίαν ἄγειν ἐκπεσοῦσι τῆς Ῥώμης, ἀλλ' ὠφληκόσι δίκην θανάτῳ καὶ διωκομένοις, ἀναγκαίως εἰς τὸν πόλεμον καταφυγόν· καὶ τὰ σώματα τοῖς ὅπλοις παρακαλοῦντες διεκινδύνευσαν ὑπὲρ αὐτῶν τὸ πλέον ἢ τῶν πολιτῶν· Δίων δ' ἀδεέστερον τῇ φυγῇ τοῦ φυγαδεύσαντος τυράννου καὶ ἥδιον διάγων, ἀνέβλεψεν ἐκὼν κίνδυνον τοσοῦτον ἐπὶ τῷ σῶσαι Σικελίαν.

ϛ'. Καὶ μὴν οὐχ ὅμοιον, Διονυσίῳ Συρακουσίοις, ἢ Καίσαρος ἀπαλλαγῆναι Ῥωμαίοις. ὁ μὲν γὰρ οὐδ' ἠρνεῖτο τύραννος εἶναι, κακῶν τε μυρίων ἐμπεπλήκει Σικελίαν· ἡ δὲ Καίσαρος ἀρχὴ, συνισαμένη μὲν οὐκ ὀλίγα τοῖς ἐναντιωμένοις πράγματα παρέσχεν. δεξαμένοις δὲ καὶ καταληθεῖσιν ὄνομα καὶ δόκησις ἐφάνη μόνον, ἔργον δ' ἀπ' αὐτῆς οὐδὲν ὠμὸν οὐδὲ τυραννικὸν ὑπῆρξεν. ἀλλὰ καὶ δεομένης ἔδειξε τοῖς πράγμασι μοναρχίας, πραότατος ὥσπερ ἰατρὸς, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δαίμονος δεδόσθαι. διὸ Καίσαρα μὲν εὐθὺς ἐπόθησεν ὁ Ῥωμαίων δῆμος, ὥστε χαλεπὸς γενέσθαι καὶ ἀπαραίτητος τοῖς ἀπεκτονόσι· Δίωνα δ' ἡ Διονυσίου πάρεσις ἐκ Συρακουσῶν, καὶ τὸ μὴ κατασκάψαι τοῦ προτέρου τυράννου τὸν τάφον, ἐπαίτιον μάλιστα πρὸς τοὺς πολίτας ἐποίησεν.

γ'. Ἐν αὐταῖς τοίνυν ταῖς πολεμικαῖς πράξεσιν, ὁ μὲν Δίων ἄμεμπτος γέγονε στρατηγὸς, ὧν

ὧν μὲν αὐτὸς ἐβούλετο τοῖς πράγμασιν ἄριστα χρώμενος, ἃ δ' ἐπλαίσθη δι' ἑτέρους, ἀναλαβὼν καὶ μεταστήσας ἐπὶ τὸ βέλτιον· ὁ δὲ Βροῦτος τὸν ἔσχατον ἀγῶνα ὑπὲρ τῶν ὅλων οὔθ' ὑποστῆναι δοκεῖ φρονίμως, ὅτε σφαλεὶς ἐπανόρθωσιν εὑρεῖν, ἀλλ' ἀπεῖπε καὶ προεῖτο τὰς ἐλπίδας, οὐδ' ὅσον Πομπήϊος ἐπιλογισάμενος τῇ τύχῃ· καὶ ταῦτα, πολλῆς μὲν αὐτόθι λειπομένης ἐλπίδος ἐν τοῖς ὅπλοις, ταῖς δὲ ναυσὶ κραταιῶν πάσης βεβαίως τῆς θαλάσσης. ὃ δὲ μέγιστόν ἐστιν ὧν ἐγκαλοῦσι Βρούτῳ, τὸ, σωθέντα τῇ Καίσαρος χάριτι, καὶ σώσαντα τῶν συνεταλωκότων ὅσους ἐβούλετο, καὶ φίλον νομιζόμενον, καὶ προλιμηθέντα πολλῶν, αὐτόχειρα τοῦ σώματος γενέσθαι· τοῦτ' οὐκ ἄν τις εἴποι καλὰ Δίωνος. ἀλλὰ τοὐναντίον, οἰκεῖος μὲν Διονυσίῳ καὶ φίλος ὤρθου τὰ πράγματα καὶ συνδιεφύλαττεν· ἐκπεσὼν δὲ τῆς ταυρίδος, καὶ ἀδικηθεὶς περὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὴν οὐσίαν ἀπολέσας, ἐκ προφανοῦς εἰς πόλεμον καλέσῃ νόμιμον καὶ δίκαιον. ἢ τοῦτ' ἀνθρώπου πρῶτον. ὃ γὰρ εἰς ἔπαινον ὑπάρχει τοῖς ἀνδράσι μέγιστον, ἡ πρὸς τοὺς τυράννους ἀπέχθεια καὶ μισοπονηρία, τοῦτ' εἰλικρινές ἐστι τῷ Βρούτῳ καὶ καθαρόν. ἰδίᾳ γὰρ οὐδὲν ἐγκαλῶν Καίσαρι, τῆς κοινῆς προεκινδύνευεν ἐλευθερίας. ὁ δ' εἰ μὴ κακῶς ἔπαθεν αὐτὸς, οὐκ ἂν ἐπολέμησεν. καὶ τοῦτο δηλοῦται ταῖς Πλάτωνος ἐπιστολαῖς, ἐξ ὧν δῆλός ἐστιν ὡς ἀποβληθεὶς τῆς

τυραννίδος,

τυραννίδος, οὐκ ἀποσὰς καλέλυσε Διονύσιον. ἔτι Βροῦτον μὲν καὶ Πομπηίῳ φίλον ἐποίησεν, ἐχθρὸν ὄντα, καὶ πολέμιον Καίσαρι, τὸ κοινῇ συμφέρον, ὡς ἔχθρας ὅρῳ καὶ φιλίας ἐνὶ χρώμενον τῷ δικαίῳ· Δίωνα δὲ πρὸς χάριν ὤρθωσε πολλὰ Διονύσιον, ὅτε ἦν βέβαιος αὐτῷ, καὶ πρὸς ὀργὴν ἀπισηθεὶς ἐπολέμησεν. διὸ τούτῳ μὲν οὐδ' οἱ φίλοι πάντες ἐπίστευσαν, ὡς μελετήσας Διονύσιον οὐκ ἂν βεβαιώσαιτο τὴν ἀρχὴν αὐτῷ, πρὸς τύραννον ὀνόματι παραγαγὼν τοὺς πολίτας. περὶ δὲ τοῦ Βρούτου, τῶν ἐχθρῶν ἦν ἀκοῦσαι, ὅτι μόνος τῶν ἐπὶ Καίσαρα συναραμένων, ἕνα πρόθεσθαι σκοπὸν ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους, τὴν πάτριον ἀποδοῦναι Ῥωμαίοις πολιτείαν.

δ'. Ἄνευ γε μὴν τούτων, ὁ πρὸς Διονύσιον ἀγὼν οὐκ ὅμοιος ἦν δέ πως τῷ πρὸς Καίσαρα. Διονυσίου μὲν γὰρ οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν καταφρόνησεν τῶν συνήθων, ἐν μέθαις καὶ κύβοις καὶ γυναιξὶ τὰς πλείστας ποιουμένου διατριβάς· τὸ δὲ τὴν Καίσαρος καθάλυσιν εἰς νοῦν ἐμβαλέσθαι, καὶ μὴ φοβηθῆναι τὴν δεινότητα καὶ δύναμιν καὶ τύχην, οὗ καὶ τὄνομα τοὺς Παρθυαίων καὶ Ἰνδῶν βασιλεῖς οὐκ εἴα καθεύδειν, ὑπερφυοῦς ἦν ψυχῆς, καὶ πρὸς μηδὲν ὑφίεσθαι φόβῳ τοῦ φρονήματος γενομένης. διὸ τῷ μὲν ὀφθέντι μόνον ἐν Σικελίᾳ μυριάδες οὐκ ὀλίγαι συνέστησαν ἐπὶ Διονύσιον· ἡ δὲ Καίσαρος δόξα καὶ πεσόντος ὤρθωσε τοὺς φίλους,

καὶ

κὴ τοῦνομα τὸν χρησάμενον ἦρεν ἐκ παιδὸς ἀμηχάνε πρῶτον εὐθὺς εἶναι Ῥωμαίων, ὡς ἀλεξιφάρμακον τῦτο πρὸς τὴν Ἀνίωνίε περιαψαμένων ἔχθραν κὴ δύναμιν. εἰ δὲ φήσει τις ὅτι μεγάλως μὲν ἀγῶσιν ὁ Δίων ἐξέβαλε τὸν τύραννον, Καῖσαρα δὲ Βροῦτος ἔκλεινε γυμνὸν κὴ ἀφύλακτον· αὐτὸ τῦτο δεινότητος ἄκρας κὴ σραληγίας ἦν ἔργον, ἄνδρα τοσαύτην περιβεβλημένον δύναμιν, ἀφύλακτον λαβεῖν κὴ γυμνόν. ὁ γὰρ ἐξαίφνης, ὐδὲ μόνος ἢ σὺν ὀλίγοις ἐπιπεσὼν ἀνεῖλεν, ἀλλ' ἐκ πολλῆ συνθεὶς τὸ βέλευμα, κὴ μετὰ πολλῶν ἐπιθέμενος, ὧν ὐδεὶς ἐψεύσατ' αὐτόν. ἢ γὰρ εὐθὺς ἔκρινε τοὺς ἀρίσες, ἢ τῷ πρόκρῖναι τοὺς πισεύσανλας, ἀγαθοὺς ἐποίησεν. Δίων δὲ, εἴτε κρίνας κακῶς, ἐπίσευσεν ἑαυτὸν πονηροῖς, εἴτε χρώμενος ἐποίησεν ἐκ χρησῶν πονηρός· ὁπότερον παθεῖν ἀνδρὶ φρονίμῳ προσῆκον. ἐπίλοιπα δὲ κὴ Πλάτων αὐτῷ τοιῦτες ἑλομένῳ φίλες ὑφ' ὧν ἀπώλετο.

ε'. Καὶ Δίωνος μὲν τιμωρὸς ὐδεὶς ἐφάνη πεσόντος· ἀλλὰ Βροῦτον κὴ τῶν πολεμίων Ἀνίωνιος μὲν ἔθαψεν ἐνδόξως, Καῖσαρ δὲ κὴ τὰς τιμὰς ἐτήρησεν. ἔσηκε δὲ χαλκᾶς ἀνδριὰς ἐν Μεδιολάνῳ, τῆς ἐντὸς Ἄλπεων Γαλατίας. τῦτον ὕσερον ἰδὼν Καῖσαρ εἰκονικὸν ὅλα καὶ χαριέντως εἰργασμένον, παρῆλθεν· εἶτ' ἐπισὰς μετὰ μικρὸν, ἀκροωμένων πολλῶν, τὰς ἀρχοντίας ἐκάλει, φάσκων ἔκσπον-

δον

δον αὐτῶν τὴν πόλιν εἰληφέναι, πολέμιον ἔχθ-
σαν παρ' αὐτῇ. τὸ μὲν οὖν πρῶτον, ὡς εἰκὸς,
ἠρνεῖτο, καὶ τίνα λέγοι διαπορεῖτες, εἰς ἀλλήλους
ἀπέβλεψαν. ὡς δ' ἐπιστρέψας ὁ Καῖσαρ πρὸς
τὸν ἀνδριάντα, καὶ συναγαγὼν τὸ πρόσωπον, ἀλλ'
οὐκ οὗτος, ἔφη, πολέμιος ὢν ἡμέτερος ἐνταῦθα
ἔστηκεν; ἔτι μᾶλλον καταπλαγέντες ἐσιώπησαν.
ὁ δὲ μειδιάσας ἐπήνεσέν τε τοὺς Γαλάτας, ὡς
τοῖς φίλοις καὶ παρὰ τὰς τύχας βεβαίους ὄντας,
καὶ τὸν ἀνδριάντα καταὰ χώραν μένειν ἐκέλευσεν.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΣΕΡΤΩΡΙΟΣ.

α'. ΘΑΥΜΑΣΤΟΝ μὲν ἴσως οὐκ ἔξιν, ἐν ἀπείρῳ τῷ χρόνῳ τῆς τύχης ἄλλοτε ἄλλως ῥεούσης, ἐπὶ ταυτὰ συμπτώματα πολλάκις καταφέρεσθαι τὸ αὐτόματον. εἴτε γὰρ οὐκ ἔξιν τῶν ὑποκειμένων ὡρισμένον τὸ πλῆθος, ἄφθονον ἔχει τῆς τῶν ἀπολελουμένων ὁμοιότητος χορηγὸν ἡ τύχη τὴν τῆς ὕλης εὐπορίαν· εἴτ' ἔκ τινων ὡρισμένων ἀριθμῶν ἐμπλέκεται τὰ πράγματα, πολλάκις ἀνάγκη ταυτὰ γίνεσθαι διὰ τῶν αὐτῶν περαινόμενα. ἐπεὶ δ' ἀγαπῶντες ἔνιοι τὰ τοιαῦτα, συνάγουσιν ἱστορίᾳ καὶ ἀκοῇ τῶν κατὰ τύχην γεγονότων ὅσα λογισμοῦ καὶ προνοίας ἔργοις ἔοικεν, οἷον, ὅτι δυεῖν Ἀτλέων γενομένων ἐμφανῶν, τοῦ μὲν Σύρου, τοῦ δὲ Ἀρκάδος, ἑκάτερος

τερος ὑπὸ συὸς ἀπώλετο· δυεῖν δὲ Ἀχαιῶνων, ὁ μὲν ὑπὸ τῶν κυνῶν, ὁ δ' ὑπὸ τῶν ἐρασῶν διεσπάσθη· δυεῖν δὲ Σκιπιώνων, ὑφ' οὗ μὲν ἐνικήθησαν Καρχηδόνιοι πρότερον, ὑφ' οὗ δὲ ὕστερον ἄρδην ἀνηρέθησαν· ἑάλω δὲ τὸ Ἴλιον ὑφ' Ἡρακλέους διὰ τὰς Λαομέδοντος ἵππους, καὶ ὑπὸ Ἀγαμέμνονος διὰ τοῦ δουρείου προσαγορευθέντος ἵππου· τρίτον δ' ὑπὸ Χαριδήμου, ταῖς πύλαις ἵππου τινὸς ἐμπεσόντος, ἀποκλεῖσαι ταχὺ τῶν Ἰλιέων μὴ δυνηθέντων. δυεῖν δὲ ὁμωνύμων τοῖς εὐωδεστάτοις φυτοῖς πόλεων, Ἴου καὶ Σμύρνης, τὸν ποιητὴν Ὅμηρον ἐν ᾗ μὲν γενέσθαι λέγουσιν, ἐν ᾗ δὲ ἀποθανεῖν. φέρε, καὶ τοῦτο προσθῶμεν αὐτοῖς, ὅτι καὶ τῶν στρατηγῶν οἱ πολεμικώτατοι, καὶ πλεῖστα δόλῳ κατεργασάμενοι μετὰ δεινότητος, ἑτερόφθαλμοι γεγόνασιν, Φίλιππος, Ἀντίγονος, Ἀννίβας, περὶ οὗ τόδε τὸ σύγγραμμα, Σερτώριος· ὧν Φιλίππου μὲν ἄν τις ἀποφαίνοιτο σωφρονέστερον περὶ τὰς γυναῖκας, Ἀντιγόνου δὲ πιστότερον περὶ φίλους, Ἀννίβου δὲ ἡμερώτερον πρὸς πολεμίους, λειπόμενον δὲ συνέσει μὲν οὐδενὸς τούτων, τύχῃ δὲ, πάντων. ἢ πολὺ τῶν ἐμφανῶν πολεμίων χαλεπωτέρᾳ περὶ πάντα χρησάμενος, ἐπανίσωσεν ἑαυτὸν ἐμπειρίᾳ μὲν τῇ Μετέλλου, τόλμῃ δὲ τῇ Πομπηΐου, τύχῃ δὲ τῇ Σύλλᾳ, δυνάμει δὲ, τῇ Ῥωμαίων, φυγὰς καὶ βαρβάρων ἔπηλυς ἀρχῶν ἀντιταξάμενος. τούτῳ δὲ μάλιστα τῶν

Ἑλλήνων τὸν Καρδιανὸν ὁμοιοῦμεν Εὐμενῆ. ἀμφότεροι γὰρ ἀρχικοὶ, καὶ σὺν δόλῳ πολεμικοὶ, καὶ τῆς μὲν αὐτῶν ἀποξενωθέντες, ἡγησάμενοι δ' ἀλλοδαπῶν, τύχῃ δὲ χρησάμενοι βιαίῳ περὶ τὴν τελευτήν. ἐπιβουλευθέντες γὰρ ἀμφότεροι, μεθ' ὧν τοὺς πολεμίους ἐνίκων, ὑπὸ τούτων ἀνῃρέθησαν.

β'. Κοΐντῳ Σερτωρίῳ γένος ἦν οὐκ ἀσημότατον ἐν πόλει Νούρσοις τῆς Σαβίνων· τραφεὶς δὲ κοσμίως ὑπὸ μητρὶ χήρᾳ, παῖς ὀρφανὸς, ὑπερφυῶς δοκεῖ φιλομήτωρ γενέσθαι. ὄνομα τῆς μητρὸς Ῥέαν λέγουσιν. ἤσκηο μὲν οὖν καὶ περὶ δίκας ἱκανῶς, καί τινα καὶ δύναμιν ἐν τῇ πόλει μειράκιον ὢν ἀπὸ τοῦ λέγειν ἔσχεν. αἱ δὲ περὶ τὰ στρατιωτικὰ λαμπρότητες αὐτοῦ καὶ καλοκἀγαθίαι ἐνταῦθα τὴν φιλοτιμίαν μετέστησαν.

γ'. Πρῶτον μὲν οὖν, Κίμβρων καὶ Τευτόνων ἐμβεβληκότων εἰς Γαλατίαν, στρατευόμενος ὑπὸ Σκιπίωνι, κακῶς ἀγωνισαμένων τῶν Ῥωμαίων, καὶ τροπῆς γενομένης, ἀποβεβληκὼς τὸν ἵππον, καὶ καταπεπτωμένος τὸ σῶμα, τὸν Ῥοδανὸν διεπέρασεν, αὐτῷ τε τῷ θώρακι καὶ θυρεῷ πρὸς ἐναντίον ῥεῦμα πολὺ, νηχόμενος. οὕτω τὸ σῶμα ῥωμαλέον ἦν αὐτῷ καὶ διάπονον τῇ ἀσκήσει. δεύτερον δὲ τῶν αὐτῶν ἐπερχομένων μυριάσι πολλαῖς καὶ δειναῖς ἀπειλαῖς, ὥστε καὶ τὸ μένειν ἄνδρα Ῥωμαῖον ἐν τάξει τότε, καὶ τὸ πείθεσθαι τῷ στρατηγῷ,

πγῷ, μέγα ἔργον εἶναι, Μάριος μὲν ἡγεῖτο, Σερ-
τώριος δὲ καλασκοπὴν ὑπέσχε τῶν πολεμίων.
ἐσθῆτι δὲ Κελτικῇ σκευασάμενος, καὶ τὰ κοινὰ τῆς
διαλέκτου πρὸς ἔντευξιν ἐπὶ καιροῦ παραλα-
βών, ἀναμίγνυται τοῖς βαρβάροις· καὶ τὰ μὲν
ἰδών, τὰ δ' ἀκοῇ συνθόμενος τῶν ἐπιτηδείων,
ἐπανῆλθε πρὸς Μάριον. τότε μὲν οὖν ἀριστείων
ἔτυχεν· ἐν δὲ τῇ λοιπῇ στρατείᾳ πολλὰ καὶ συνέ-
σεως ἔργα καὶ τόλμης ἀποδειξάμενος, εἰς ὄνομα καὶ
τιμὴν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ προήχθη. μετὰ δὲ τὸν
Κίμβρων καὶ Τευτόνων πόλεμον, ἐκπεμφθεὶς ὑπὸ
Δεκιδίῳ στρατηγῷ χιλίαρχος ἐπὶ Ἰβηρίας, ἐν τῇ
πόλει Κάστλωνι παρεχείμαζεν τῆς Κελτιβήρων.
ἐπεὶ δὲ τῶν στρατιωτῶν ἐν ἀφθόνοις ὑβριζόντων καὶ
τὰ πολλὰ μεθυόντων καταφρονήσαντες οἱ βάρβαροι,
μετεπέμψαντο νυκτὸς ἐπικουρίαν παρὰ τῶν ἀστυ-
γειτόνων Γυρισοινῶν, καὶ κατ' οἰκίας ἐπιόντες ἔκ-
τεινον αὐτοὺς, ὑπεκδὺς ὁ Σερτώριος μετ' ὀλίγων,
καὶ τοὺς ἐκπίπτοντας συναγαγὼν κύκλῳ τὴν
πόλιν περιῆλθε· καὶ καθ' ἃς οἱ βάρβαροι πύλας
ἔλαθον παρεισπεσόντες ἀνεῳγμένας εὑρὼν, οὐ
ταυτὸν ἐκείνοις ἔπαθεν, ἀλλὰ φρουρὰς ἐπιστήσας,
καὶ καταλαβὼν πανταχόθεν τὴν πόλιν, ἔκλεινεν
τοὺς ἐν ἡλικίᾳ πάντας. ὡς δὲ ἀνηρέθησαν, ἐκέ-
λευσεν τοὺς στρατιώτας πάντας τὰ μὲν αὐτῶν
ὅπλα καὶ τὴν ἐσθῆτα καταθέσθαι, τοῖς δὲ τῶν
βαρβάρων ἐνσκευασμένους ἕπεσθαι πρὸς τὴν

πόλιν ἐκείνην, ἐξ ἧς ἀπεσάλησαν οἱ νύκλωρ ἐπιπεσόνλες αὐτοῖς. ψευσάμενος δὲ τῇ τῶν ὅπλων ὄψει τοὺς βαρβάρους, τάς τε πύλας ἀνεῳγμένας εὗρεν, καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἔλαβεν, οἰομένων ἀπαλλαγὴν εὖ πεπραχόσι φίλοις καὶ πολίταις. διὸ πλεῖσοι μὲν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐσφάττονλο περὶ τὰς πύλας, οἱ δὲ λοιποὶ παραδόνλες ἑαυλοὺς ἐπράθησαν.

δ'. Ἐκ τούτου Σερλώριος ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ διεβοήθη· καὶ ὅτε πρῶτον ἐπανῆκεν εἰς Ῥώμην, ταμίας ἀποδεικνυλαι τῆς περὶ Πάδον Γαλαλίας ἐν δέονλι. τοῦ γὰρ Μαρσικοῦ πολέμου συνισαμένου, σραλιώτας τε προσλαχθὲν αὐτῷ καλαλέγειν, καὶ ὅπλα ποιεῖσθαι, σπουδὴν καὶ τάχος προσθεὶς τῷ ἔργῳ, παρὰ τὴν τῶν ἄλλων νέων βραδυλῆτα καὶ μαλακίαν, ἀνδρὸς ἐμπράκλως βιωσομένου δόξαν ἔσχεν. ὑ μὴν ὑφήκαλο τῆς σραλιωλικῆς τόλμης, εἰς ἄξίωμα προεληλυθὼς ἡγεμόνος, ἀλλὰ καὶ χειρὸς ἐπιδεικνύμενος ἔργα θαυμασά, καὶ τὸ σῶμα τοῖς ἀγῶσιν ἀφειδῶς ἐπιδιδούς, τῶν ὄψεων ἀπέβαλε τὴν ἑτέραν ἐκκοπεῖσαν. ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ καλλωπιζόμενος ἀεὶ διελέλει· τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους οὐκ ἀεὶ τὰ μαρτύρια τῶν ἀρισείων περιφέρειν, ἀλλὰ καὶ ἀπολίθεσθαι σρεπλὰ καὶ δόραλα καὶ σεφάνους· αὐτῷ δὲ τῆς ἀνδραγαθίας παραμένειν τὰ γνωρίσμαλα, τοὺς αὐτοὺς ἔχονλι τῆς ἀρελῆς ἅμα καὶ τῆς συμφορᾶς θεαλάς. ἀπέδωκε

δὲ

δὲ καὶ ὁ δῆμος αὐτῷ τιμὴν πρέπουσαν. εἰσελθόντα γὰρ εἰς θέατρον ἐξεδέξαντό τε κρότῳ καὶ καλευφήμησαν· ὧν οὐδὲ τοῖς πάνυ προήκουσιν ἡλικία τε καὶ δόξῃ, τυχεῖν ἦν ῥᾴδιον. δημαρχίαν μέντοι μετιὼν, Σύλλα καλασασιάσαντος αὐτὸν, ἐξέπεσεν· διὸ καὶ δοκεῖ γενέσθαι μισοσύλλας. ἐπεὶ δὲ Μάριος μὲν ὑπὸ Σύλλα κρατηθεὶς ἔφευγε, Σύλλας δὲ Μιθριδάτῃ πολεμήσων ἀπῆρεν, τῶν δὲ ὑπάτων, Ὀκτάβιος μὲν ἐπὶ τῆς Σύλλα προαιρέσεως ἔμενεν, Κίννας δὲ νεωτερίζων ὑποφερομένην ἀνεκαλεῖτο τὴν Μαρίου γάσιν· τούτῳ προσένειμεν αὐτὸν ὁ Σερτώριος, ἄλλως τε καὶ τὸν Ὀκτάβιον ὁρῶν μὲν αὐτὸν ἀμβλύτερον ὄντα, τοῖς δὲ Μαρίου φίλοις ἀπιστοῦντα. γενομένης δὲ τοῖς ὑπάτοις ἐν ἀγορᾷ μάχης μεγάλης, Ὀκτάβιος μὲν ἐκράτησεν, Κίννας δὲ καὶ Σερτώριος οὐ πολλῷ ἐλάττους τῶν μυρίων ἀποβαλόντες ἔφυγον· καὶ τῶν περὶ τὴν Ἰταλίαν ἔτι διεσπαρμένων γραλοπέδων προσαγόμενοι τὰ πλεῖστα πειθοῖ, ταχὺ καλέσησαν ἀξιόμαχοι τοῖς περὶ τὸν Ὀκτάβιον.

ε'. Μαρίου δὲ καλαπλεύσαντος ἐκ Λιβύης, καὶ τῷ Κίννᾳ προσλιθέντος ἑαυτὸν, ὡς ἰδιώτην ὑπάτῳ, τοῖς μὲν ἄλλοις ἐδόκει δέχεσθαι, Σερτώριος δὲ ἀπηγόρευεν· εἴτε τὸν Κίνναν ἧττον οἰόμενος ἑαυτῷ προσέξειν, ἀνδρὸς ἡγεμονικωτέρου παρόντος, εἴτε τὴν βαρύτητα τοῦ Μαρίου δεδοι-

κως, μὴ πάντα τὰ πράγματα συγχέῃ, θυμῷ μέτρον οὐκ ἔχοντι πέρα δίκης ἐν τῷ κρατεῖν προερχόμενος. ἔλεγεν οὖν μικρὸν εἶναι τὸ ἀπολειπόμενον ἔργον αὐτοῖς ἤδη κρατοῦσι· δεξαμένων δὲ τὸν Μάριον, τὸ σύμπαν οἴεσθαι τῆς δόξης ἐκεῖνον καὶ τῆς δυνάμεως, χαλεπὸν ὄντα πρὸς κοινωνίαν ἀρχῆς καὶ ἄπιστον. εἰπόντος δὲ τοῦ Κίννα, ταῦτα μὲν ὀρθῶς ὑπολογίζεσθαι τὸν Σερτώριον, αἰδεῖσθαι δὲ καὶ διαπορεῖν ὅπως ἀπώσεται τὸν Μάριον αὐτὸς, ἐπὶ κοινωνίᾳ πραγμάτων κεκληκώς, ὑπολαβὼν ὁ Σερτώριος εἶπεν, ἀλλ' ἐγὼ μὲν αὐτὸν ἀφ' ἑαυτοῦ Μάριον ἥκειν νομίζων εἰς Ἰταλίαν, τὸ συμφέρον ἐσκόπουν· σοὶ δὲ τὴν ἀρχὴν οὐδὲ βουλεύεσθαι καλῶς εἶχεν, ἥκοντος ὃν αὐτὸς ἐλθεῖν ἠξίωσας, ἀλλὰ χρῆσθαι καὶ δέχεσθαι, τῆς τύχης μηδενὶ λογισμῷ χώραν διδούσης. οὕτως μεταπέμπεται τὸν Μάριον Κίννας· καὶ τριχῆ τῆς δυνάμεως διανεμηθείσης ἦρχον οἱ τρεῖς. διαπολεμηθέντος δὲ τοῦ πολέμου, καὶ τῶν περὶ τὸν Κίνναν καὶ Μάριον ἐμφορουμένων ὕβρεώς τε καὶ πικρίας ἁπάσης, ὥστε χρυσὸν ἀποδεῖξαι Ῥωμαίοις τὰ τοῦ πολέμου κακά, Σερτώριος λέγεται μόνος οὔτε ἀποκλεῖναι τινὰ πρὸς ὀργὴν, οὔτε ἐνυβρίσαι κρατῶν, ἀλλὰ καὶ τῷ Μαρίῳ δυσχεραίνειν, καὶ τὸν Κίνναν ἐντυγχάνων ἰδίᾳ καὶ δεόμενος μετριώτερον ποιεῖν. τέλος δὲ τῶν δούλων, οὓς Μάριος συμμάχους μὲν ἐν τῷ πολέ-

μῳ,

μῳ, δορυφόρους δὲ τῆς τυραννίδος ἔχων ἰσχυρὰς καὶ πολλοὺς ἐποίησεν, τὰ μὲν ἐκείνου διδόντος καὶ κελεύοντος, τὰ δὲ καὶ βίᾳ παρανομούντων εἰς τοὺς δεσπότας, σφατλόντων μὲν αὐτοὺς, ταῖς δὲ δεσποίναις πλησιαζόντων, καὶ βιαζομένων τοὺς παῖδας, οὐκ ἀνασχελὰ ποιούμενος ὁ Σερτώριος, ἅπαντας ἐν ταυτῷ στρατοπεδεύοντας καθηκόντισεν, οὐκ ἐλάττους τετρακισχιλίων ὄντας.

ς'. Ἐπεὶ δὲ Μάριος μὲν ἐτελεύτησε, καὶ Κίννας ἀνηρέθη μικρὸν ὕστερον, ὁ δὲ νεανίας Μάριος ἄκοντος αὐτοῦ παρὰ τοὺς νόμους ὑπατείαν ἔλαβεν, Κάρβωνες δὲ καὶ Νωρβανοὶ καὶ Σκιπίωνες ἐπιόντι Σύλλᾳ κακῶς ἐπολέμουν· καὶ τὰ μὲν ἀνανδρίᾳ καὶ μαλακίᾳ τῶν στρατηγῶν ἐφθείρετο, τὰ δὲ οἱ προδιδόντες ἀπώλλυσαν· ἔργον δὲ οὐδὲν ἦν αὐτοῦ παρόντος τοῖς πράγμασι μοχθηρῶς ὑποφερομένοις, διὰ τὸ χεῖρον φρονεῖν τοὺς μᾶλλον δυναμένους· τέλος δὲ, Σύλλας Σκιπίωνι παρασταλοπεδεύσας, καὶ φιλοφρονούμενος ὡς εἰρήνης ἐσομένης, διέφθειρε τὸ στράτευμα, καὶ ταῦτα προλέγων Σκιπίωνι καὶ διδάσκων Σερτώριος οὐκ ἔπειθεν, πανλάπασιν ἀπογνοὺς τὴν πόλιν, ὥρμησεν εἰς Ἰβηρίαν, ὡς εἰ φθάσει τὴν ἐκεῖ κρατυνάμενος ἀρχὴν, καταφυγὴ τοῖς πολίουσιν ἐνταῦθα τῶν φίλων ἐσόμενος. χειμῶσι δὲ χαλεποῖς χρησάμενος ἐν χωρίοις ὀρεινοῖς, ὑπὸ βαρβάρων ἐπράτετο τέλη καὶ μισθοὺς τοῦ παρελθεῖν τὴν

ὁδόν.

ὁδόν. ἀγανακτούντων δὲ τῶν σὺν αὐτῷ, καὶ δεινὰ λεγομένων, εἰ Ῥωμαίων ἀνθύπατος τέλη καλὰ καλῇ βαρβάροις ὀλέθροις, μικρὰ φρονήσας τοῦ δοκοῦντος αἰσχροῦ, καὶ καιρὸν ὠνεῖσθαι φήσας, οὗ σπανιώτερον οὐδὲν ἀνδρὶ μεγάλων ἐφιεμένῳ, τοὺς μὲν βαρβάρους ἐθεράπευσε χρήμασι, τὴν δ' Ἰβηρίαν ἐπειχθεὶς καθέσχεν. παραλαβὼν δὲ ἔθνη πολλὰ μὲν καὶ ἡλικίᾳ ἀκμάζοντα, πολεμικὰ δὲ καὶ ὕβρει τῶν πεμπομένων ἑκάστοτε στρατηγῶν πρὸς ὅλην κακῶς διακείμενα τὴν ἡγεμονίαν, ἀνελάμβανεν ὁμιλίᾳ τε τοὺς δυνατοὺς, καὶ φόρων ἀνέσει τοὺς πολλούς· μάλιστα δὲ τῶν ἐπισταθμιῶν ἀπαλλάξας ἠγαπήθη. τοὺς γὰρ στρατιώτας ἠνάγκαζεν ἐν τοῖς προαστείοις χειμάδια πήγνυσθαι, πρῶτος αὐτὸς οὕτω καλασκηνῶν. οὐ μὴν ἐπὶ τῇ τῶν βαρβάρων εὐνοίᾳ τὸ πᾶν ἐποιήσατο, Ῥωμαίων δὲ τῶν αὐτόθι μετοικούντων τοὺς ἐν ἡλικίᾳ καθοπλίσας, μηχανάς τε παντοδαπὰς καὶ ναυπηγίας τριηρῶν ὑποβαλόμενος, διὰ χειρῶν εἶχεν τὰς πόλεις· ἥμερος μὲν ὢν ἐν ταῖς εἰρηνικαῖς χρείαις, φοβερὸς δὲ τῇ παρασκευῇ καὶ τὰ πολεμίων φαινόμενος.

ζ'. Ὡς δὲ Σύλλαν μὲν ἐπυνθάνετο τῆς Ῥώμης κρατεῖν, ἥρῆσθαι δὲ τὴν Μαρίου καὶ Κάρβωνος φάσιν, αὐτίκα προσδοκῶν στρατείαν διαπολεμήσασαν αὐτῷ μεθ' ἡγεμόνος ἀφίξεσθαι, φάγγυλλα τὰ Πυρηναῖα ὄρη διὰ Ἰουλίου Σαλινάτορος ἑξακισχιλίους

χισχιλίους ὁπλίτας ἔχοντος. καὶ μετ' οὐ πολὺ Γάϊος Ἄννιος ἐκπεμφθεὶς ὑπὸ Σύλλα, καὶ τὸν Ἰούλιον ἀπρόσμαχον ὁρῶν, ἐν ἀπόρῳ καθῆστο παρὰ ταῖς ὑπωρείαις. Καλπουρνίᾳ δὲ τινος ἐπικλησιν Λαναρίου δολοφονήσαντος τὸν Ἰούλιον, καὶ τῶν στρατιωτῶν τὰ ἄκρα τῆς Πυρήνης ἐκλιπόντων, ὑπερβαλὼν Ἄννιος ἐπήει χειρὶ μεγάλῃ τοὺς ἐμποδὼν ἀνιστὰς. Σερτώριος δὲ οὐκ ὢν ἀξιόμαχος, μετὰ τρισχιλίων εἰς Καρχηδόνα τὴν νέαν καταφυγὼν, κἀκεῖθεν ἐπιβὰς τῶν νεῶν, καὶ διαπεράσας τὸ πέλαγος, Λιβύῃ καταὶ τὴν Μαυρουσίαν προσέσχεν. ἀφυλάκτοις δὲ τοῖς στρατιώταις ὑδρευομένοις τῶν βαρβάρων ἐπιπεσόντων, συχνοὺς ἀποβαλὼν, αὖθις εἰς Ἰβηρίαν ἀπέπλει, καὶ ταύτης μὲν ἀποκρούεται, Κιλίσσων δὲ λῃστρίδων αὐτῷ προσγενομένων, Πιτυούσῃ νήσῳ προσέβαλεν, καὶ ἀπέβη τὴν παρ' Ἄννιου φρουρὰν βιασάμενος. Ἄννιος δὲ μετ' οὐ πολὺ παρῆν ναυσί τε πολλαῖς καὶ πενταχισχιλίοις ὁπλίταις. πρὸς ὃν ἐπεχείρησεν μὲν διαναυμαχεῖν, καίπερ ἐλαφροῖς καὶ πρὸς τάχος οὐ πρὸς ἀλκὴν πεποιημένοις σκάφεσι χρώμενος· ζεφύρῳ δὲ λαμπρῷ τῷ πελάγους ἀνιεμένου, καὶ τὰ πολλὰ τῶν τοῦ Σερτωρίου πλοίων ὑπὸ κουφότητος πλάγια ταῖς ῥαχίαις περιβάλλοντος, αὐτὸς ὀλίγαις ναυσὶν τῆς μὲν θαλάσσης ὑπὸ τοῦ χειμῶνος εἰργόμενος, τῆς δὲ γῆς ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἡμέρας δέκα σαλεύων

πρὸς

πρὸς ἑναντίον κῦμα καὶ κλύδωνα τραχὺν ἐπιπόνως διεκράτησεν.

ή. Ἐνδόξος δὲ τοῦ πνεύματος φερόμενος νήσοις τισὶν ἐναυλίζεται σποράσιν, ἀνύδροις· κἀκεῖθεν ἄρας καὶ διεκβαλὼν τὸν Γαδειρᾶον πορθμὸν, ἐν δεξιᾷ τοῖς ἐκ τοῦ ἐπιβάλλει τῆς Ἰβηρίας, μικρὸν ὑπὲρ τῶν τοῦ Βαίτιος ἐκβολῶν, ὃς εἰς τὴν Ἀτλαντικὴν ἐκφερόμενος θάλατταν, ὄνομα τῇ περὶ αὐτὸν Ἰβηρίᾳ παρέσχεν. ἐνταῦθα ναῦται τινὲς ἐντυγχάνουσιν αὐτῷ, νέον ἐκ τῶν Ἀτλαντικῶν νήσων ἀναπεπλευκότες, αἳ δύο μὲν εἰσὶ, λεπτῷ πανάπασι πορθμῷ διαιρούμεναι, μυρίους δ' ἀπέχουσαι Λιβύης σταδίους, καὶ ὀνομάζονται μακάρων. ὄμβροις δὲ χρώμεναι μετρίοις σπανίως, τὰ δὲ πλεῖστα πνεύμασι μαλακοῖς καὶ δροσοβόλοις, οὐ μόνον ἀροῦν καὶ φυτεύειν παρέχουσιν ἀγαθὴν καὶ πίονα χώραν, ἀλλὰ καὶ καρπὸν αὐτοφυῆ φέρουσιν, ἀποχρῶντα πλήθει καὶ γλυκύτητι βόσκειν ἄνευ πόνων καὶ πραγματείας σχολάζοντα δῆμον. ἀὴρ δὲ ἄλυπος ὡρῶν τε κράσει καὶ μεταβολῆς μετριότητι καλέχει τὰς νήσους. οἱ μὲν γὰρ ἐνθένδε τῆς γῆς ἀποπνέοντες ἔξω βορέαι καὶ ἀπηλιῶται, διὰ μῆκος ἐκπεσόντες εἰς τόπον ἀχανῆ διασπείρονται καὶ προαπολείπουσι· πελάγιοι δὲ περιῤῥέοντες ἀργέσται καὶ ζέφυροι, βληχροὺς μὲν ὑετοὺς καὶ σποράδας ἐκ θαλάττης ἐπάγοντες, τὰ δὲ πολλὰ νοτεραῖς αὐθρίαις ἐπιψύχοντες ἡσυχῇ τρέφουσιν·

φασιν· ὥστε μέχρι τῶν βαρβάρων διῖχθαι πίστιν ἰσχυράν, αὐτόθι τὸ ἠλύσιον εἶναι πεδίον, καὶ τὴν τῶν εὐδαιμόνων οἴκησιν, ἣν Ὅμηρος ὕμνησεν.

ιδ'. Ταῦθ' ὁ Σερτώριος ἀκούσας, ἔρωτα θαυμαστὸν ἔσχεν οἰκῆσαι τὰς νήσους, καὶ ζῆν ἐν ἡσυχίᾳ, τυραννίδος ἀπαλλαγεὶς καὶ πολέμων ἀπάντων. αἰσθόμενοι δὲ οἱ Κίλικες, οὐθὲν εἰρήνης δεόμενοι καὶ σχολῆς, ἀλλὰ πλούτου καὶ λαφύρων, εἰς Λιβύην ἀπέπλευσαν, Ἀσκάλιον τὸν Ἴφθα καλάζοντες ἐπὶ τὴν Μαυρουσίων βασιλείαν. οὐ μὴν ἀπέκαμεν ὁ Σερτώριος, ἀλλὰ τοῖς περὶ τὸν Ἀσκάλιον διαπολεμοῦσιν ἔγνω βοηθεῖν, ὡς οἱ σὺν αὐτῷ καινήν τινα λαβόντες ἐλπίδων ἀρχὴν καὶ πράξεων ἑτέρων ὑπόθεσιν, μὴ διαλυθεῖεν ὑπὸ τῆς ἀπορίας. ἀσμένοις δὲ τοῖς Μαυρουσίοις ἀφικόμενος εἶχε ἔργου, καὶ καταμαχεσάμενος τὸν Ἄσκαλιν ἐπολιόρκει. Σύλλα δὲ Πακκιακὸν ἐκπέμψαντος βοηθῆσαι τοῖς περὶ τὸν Ἄσκαλιν μετὰ δυνάμεως, συμβαλὼν ὁ Σερτώριος, τὸν μὲν Πακκιακὸν ἀπέκλεινεν, τὴν δὲ στρατιὰν κατήσας προσηγάγετο· καὶ τὴν Τιγέννην, εἰς ἣν ὁ Ἄσκαλις συνέφυγε μετὰ τῶν ἀδελφῶν, ἐξεπολιόρκησεν. ἐνταῦθα τὸν Ἀνταῖον οἱ Λίβυες ἱστοροῦσι κεῖσθαι, καὶ τὸν τάφον αὐτοῦ Σερτώριος διέσκαψεν, τοῖς βαρβάροις ἀπιστῶν διὰ μέγεθος. ἐνισχὼν δὲ τῷ σώματι πηχῶν ἑξήκοντα μῆκος, ὡς φασι, καὶ πλάγη, καὶ σφάγιον ἐνεμὼν, συνέχωσε τὸ μνῆμα,

μα, καὶ τὴν περὶ αὐτοῦ τιμήν τε καὶ φήμην συνηύξησε. Τιγεννῆται δὲ μυθολογοῦσιν, Ἀνταίου τελευτήσαντος, τὴν γυναῖκα Τίγην Ἡρακλεῖ συνελθεῖν· Σόφακα δ' ἐξ αὐτῶν γενόμενον, βασιλεῦσαι τῆς χώρας καὶ πόλιν ἐπώνυμον τῆς μητρὸς ἀποδεῖξαι· Σόφακος δὲ παῖδα γενέσθαι Διόδωρον, ᾧ πολλὰ τῶν Λιβυκῶν ἐθνῶν ὑπήκουσεν, Ἑλληνικὸν ἔχοντι στράτευμα τῶν αὐτόθι καταλοιπισμένων ὑφ' Ἡρακλέους Ὀλβιανῶν καὶ Μυκηναίων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀνακείσθω τῇ Ἰόβα χάριτι τοῦ πάντων ἱστορικωτάτου βασιλέων. ἐκείνου γὰρ ἱστοροῦσι τοὺς προγόνους Διοδώρου καὶ Σόφακος ἀπογόνους εἶναι. Σερτώριος δὲ πάντων ἐστρατηγὸς γενόμενος, τοὺς δεηθέντας αὐτοῦ καὶ πιστεύσαντας οὐκ ἠδίκησεν, ἀλλὰ καὶ χρήματα καὶ πόλεις καὶ τὴν ἀρχὴν ἀπέδωκεν αὐτοῖς, ὅσα καλῶς εἶχεν δεξάμενος διδόντων.

ί. Ἐντεῦθεν ὅποι χρὴ τραπέσθαι βουλευόμενον ἐκάλουν Λυσιτανοὶ, πρέσβεις πέμψαντες ἐφ' ἡγεμονίᾳ· πάντως μὲν ἄρχοντος ἀξίωμα μέγα καὶ ἐμπειρίαν ἔχοντος δεόμενοι πρὸς τὸν ἀπὸ Ῥωμαίων φόβον, ἐκείνῳ δὲ πιστεύοντες αὐτοὺς μόνῳ, καὶ πυνθανόμενοι παρὰ τῶν συγγενομένων τὸ ἦθος αὐτοῦ. λέγεται δὲ ὁ Σερτώριος οὔτε ὑφ' ἡδονῆς, οὔτε ὑπὸ δέους εὐάλωτος γενέσθαι, φύσει δὲ ἀνεκπληκτος ὢν παρὰ τὰ δεινὰ, καὶ μέτριος εὐτυχίαν ἐνεγκεῖν· καὶ πρὸς μὲν εὐθυμαχίαν οὐδενὸς ἀτολμότερος

μότερος τῶν καθ' ἑαυτὸν ἡγεμόνων· ὅσα δὲ κλωπείας ἐν πολέμοις ἔργα καὶ πλεονεξίας, περὶ τόπους ὀχυροὺς καὶ διαβάσεις τάχους δεομένας ἀπάτης τε καὶ ψευδῶν, ἐν δέοντι σοφιστὴς δεινόταλος. ἐν δὲ ταῖς τιμαῖς τῶν ἀνδραγαθημάτων δαψιλὴς φαινόμενος, περὶ τὰς τιμωρίας ἐμέλλιαζεν τῶν ἁμαρτημάτων. καίτοι δοκεῖ περὶ τὸν ἔσχατον αὐτοῦ βίον ὠμότητος καὶ βαρυθυμίας τὸ περὶ τὰς ὁμήρους πραχθὲν ἔργον, ἐπιδεῖξαι τὴν φύσιν οὐκ οὖσαν ἥμερον, ἀλλ' ἐπαμπεχομένην λογισμῷ διὰ τὴν ἀνάγκην. ἐμοὶ δὲ ἀρετὴν μὲν εἰλικρινῆ καὶ καλὰ λόγον συνεχῶσαν οὐκ ἄν πολε δοκῇ τύχη τις ἐκφῆσαι πρὸς τοὐναντίον· ἄλλως δὲ, προαιρέσεις καὶ φύσεις χρηστὰς ὑπὸ συμφορῶν μεγάλων παρ' ἀξίαν κακωθείσας, οὐκ ἀδύνατον τῷ δαίμονι συμμεταβαλεῖν τὸ ἦθος. ὃ καὶ Σερτώριον οἶμαι παθεῖν, ἤδη τῆς τύχης αὐτὸν ἐπιλειπούσης, ἐκπραχυνόμενον ὑπὸ τῶν πραγμάτων, γινόμενον πονηρὸν πρὸς τοὺς ἀδικοῦντας.

ια'. Οὐ μὴν ἀλλὰ τότε γε Λυσιτανῶν καλούντων, ἀπῆρεν ἐκ Λιβύης. καὶ τούτους συνέστησεν εὐθὺς αὐτοκράτωρ στρατηγὸς, καὶ τὴν ἐγγὺς Ἰβηρίαν ὑπήκοον ἐποιεῖτο, τῶν πολεισων ἑκουσίως προσιθεμένων, μάλιστα μὲν διὰ τὸ πρᾶον αὐτοῦ καὶ δραστήριον. ἔστι δὲ ἃ καὶ σοφιστικῶς αὐτὸς εἰς ἀπάτην καὶ κίνησιν ἐμηχανᾶτο· καὶ πρῶτόν γε πάντων, τὸ περὶ τὴν ἔλαφον. ἦν δὲ τοιόνδε.

Σπάνος,

Σπάνος, ἀνὴρ δημότης τῶν ἐπὶ χώρας βιούντων, ἐλάφῳ νεοθήρῳ φευγούσῃ κυνηγέτας ἐπιτυχών, αὐτῆς μὲν ἀπελείφθη, τὴν δὲ νεβρὸν, ἐκπλαγεὶς τῇ καινότητι τῆς χρόας (λευκὴ γὰρ ἦν πᾶσα) λαμβάνει διώξας. καὶ τύχην δὲ Σερτωρίῳ τοῖς τόποις ἐναυλισαμένῳ, καὶ πᾶν ὅ τις ἐξ ἄγρας ἢ γεωργίας ἥκοι κομίζων δῶρον ἀσμένως δεχομένῳ, καὶ φιλοφρόνως ἀμειβομένου τοὺς θεραπεύοντας, ἐγχειρίζει φέρων αὐτῷ τὴν νεβρόν. ὁ δὲ δεξάμενος, αὐτίκα μὲν ἥσθη μετρίως· χρόνῳ δὲ ποιησάμενος τιθασὸν οὕτω καὶ φιλάνθρωπον, ὥστε καὶ καλοῦντος ἀκούειν, καὶ βαδίζοντί ποι παρακολουθεῖν, ὄχλου τε καὶ θορύβου πάντως ἀνέχεσθαι στρατιωτικοῦ, καὶ μικρὸν ἐξεθείαζε, φάσκων Ἀρτέμιδος δῶρον τὴν ἔλαφον εἶναι· καὶ πολλὰ τῶν ἀθήλων ἐπεφήμιζεν αὐτῷ δηλοῦν, γινώσκων εὐάλωτον εἰς δεισιδαιμονίαν εἶναι φύσει τὸ βαρβαρικόν. ὁ δὲ καὶ προσελέχνατο τοιάδε· γνοὺς γὰρ ἂν κρύφα τοὺς πολεμίους ἐμβεβληκότας ποι τῆς ὑπ' αὐτὸν χώρας, ἢ πόλιν ἀφιστάντας, προσεποιεῖτο τὴν ἔλαφον αὐτῷ καθ' ὕπνους διειλέχθαι, κελεύουσαν ἐν ἑτοίμῳ τὰς δυνάμεις ἔχειν. αὖθις δὲ νίκην τινὰ τῶν ἑαυτοῦ στρατηγῶν ἀκούσας, τὸν μὲν ἄγγελον ἔκρυπτε, τὴν δὲ ἔλαφον ἐστεφανωμένην ἐπ' εὐαγγελίοις προῆγεν, εὐθυμεῖσθαι παρακαλῶν, καὶ τοῖς Θεοῖς θύειν, ὡς ἀγαθόν τι πεύσομένους.

ιϛ'. Οὕτω

ιβ'. Οὕτω δὲ χειρόηθεις ποιησάμενος αὐτοὺς, ἐχρῆτο πρὸς ἅπαντα μετριωτέροις, οὐχ ὑπ' ἀνδρὸς ἀλλοδαποῦ λογισμῶν, ἀλλ' ὑπὸ Θεοῦ στρατηγεῖσθαι πειθομένους· ἅμα καὶ τῶν πραγμάτων ἐπιμαρτυρούντων τῷ παρὰ λόγον τὴν δύναμιν αὐξάνεσθαι. δισχιλίοις γὰρ ἑξακοσίοις οὓς ὠνόμαζε Ῥωμαίους, συμμίκτοις δὲ ἑπτακοσίοις Λιβύων εἰς Λυσιτανίαν αὐτῷ συνδιαβᾶσιν, πεντακισχιλίους Λυσιτανῶν καὶ ἱππεῖς ἑπτακοσίους προσλαβὼν, ἐπολέμει τέτταρσι Ῥωμαίων στρατηγοῖς· ὑφ' οἷς ἦσαν πεζῶν μὲν δώδεκα μυριάδες, ἱππεῖς δὲ ἑξακισχίλιοι, τοξόται δὲ καὶ σφενδονῆται δισχίλιοι, πόλεις δὲ ἀναρίθμητοι τὸ πλῆθος, αὐτὸς εἴκοσι τὰς πάσας ἐν ἀρχῇ κεκτημένος. ἀλλ' ὅμως ἀσθενὴς οὕτω καὶ μικρὸς ἀρξάμενος, οὐ μόνον ἐθνῶν ἐκράτησεν μεγάλων, καὶ πόλεις εἷλεν πολλὰς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀντιστρατηγῶν, Κόττας μὲν ἐν τῷ περὶ τὴν Μελλαρίαν πορθμῷ καλεναυμάχησέν που· Φίδιον δὲ, τὸν ἄρχοντα τῆς Βαιτικῆς, περὶ τὸν Βᾶτιν ἐτρέψαλο, δισχιλίους ἀποκτείνας Ῥωμαίων. Δομέτιον δὲ καὶ Λούσιον, ἀνθύπαλον ὕστερα τῆς ἑτέρας Ἰβηρίας, διὰ τοῦ ταμίου καταγωνισάμενος, καὶ Θωράνιον ἄλλον ἡγεμόνα τῶν ὑπὸ Μετέλλου πεμφθέντων μετὰ δυνάμεως ἀνεῖλεν. αὐτόν τε τὸν Μέτελλον, ἄνδρα Ῥωμαίων ἐν τοῖς τότε μέγιστον καὶ δοκιμώτατον, σὺν ὀλίγοις σφάλμασι περιβαλὼν, εἰς

τοσαύτην ἀπορίαν καλέσησεν, ὥστε Λεύκιον μὲν Λόλλιον ἐκ τῆς περὶ Ναρβῶνα Γαλαλίας ἐλθεῖν αὐτῷ βοηθὸν, Πομπήϊον δὲ Μάγνον ἐκ Ῥώμης καλὰ τάχος ἀποσαλῆναι μελὰ δυνάμεως. ὑ γὰρ εἶχεν ὁ Μέτελλος ὅ, τι χρήσαιλο πρὸς πολεμῶν ἀνδρὶ τολμηλῇ, πάσης ἐξαναδυομένῳ φανερᾶς μάχης, πᾶσαν δὲ μελαβαλλομένῳ μελαβολὴν εὐσαλίᾳ κὴ κυφότηλι τῆς Ἰβηρικῆς σρατιᾶς, αὐτὸς ὁπλίλικῶν κὴ νομίμων ἀσκηλὴς γεγονὼς ἀγώνων, κὴ σραληγὸς ἐμβριθοῦς κὴ μονίμου φάλαγγος, ὥσασθαι μὲν εἰς χεῖρας ἐλθόνλας πολεμίους κὴ καλαβαλεῖν ἄρισα γεγυμνασμένης, ὀρειβαλεῖν δὲ κὴ συνηλήσθαι διώξεσι κὴ φυγαῖς ἀπαύσοις ἀνθρώπων ὑπηνεμίων, κὴ λιμὸν ἀνέχεσθαι κὴ δίαιλαν ἄπυρον κὴ ἄσκηνον, ὥσπερ ἐκεῖνοι, μὴ δυναμένης.

ιγ'. Ἔτι δὲ αὐτὸς μὲν ἤδη πρεσβύτερος ἦν, καί τι κὴ πρὸς ἀνειμένην ἤδη κὴ τρυφερὰν δίαιλαν ἐκ πολλῶν ἀγώνων κὴ μεγάλων ἐνδεδωκώς· τῷ δὲ Σερλωρίῳ συνεισήκει πνεύμαλος ἀκμαίᾳ γέμοντι, κὴ καλεσκευασμένον ἔχονλι θαυμασίως τὸ σῶμα ῥώμῃ κὴ τάχει κὴ λιλότηλι. μέθης μὲν γὰρ οὐδὲ ῥαθυμῶν ἥπλετο· πόνους δὲ μεγάλους καὶ μακρὰς ὁδοιπορίας κὴ συνεχεῖς ἀγρυπνίας ὀλίγοις εἴθισο κὴ φαύλοις ἀρκούμενος σιτίοις διαφέρειν. πλάνοις δὲ χρώμενος ἀεὶ κὴ κυνηγεσίοις, ὁπότε σχολάζοι, πάσης διεκδύσεως, φεύγονλι, κὴ διώκονλι,

κονλι, κυκλώσεως, ἀβάτων τε καὶ βασίμων τόπων ἐμπειρίαν προσειλήφει. διὸ τῷ μὲν εἰργομένῳ μάχης, ὅσα νικώμενοι πάσχουσιν ἄνθρωποι, βλάπτεσθαι συνέβαινεν· ὁ δὲ τῷ φεύγειν εἶχεν τὰ τῶν διωκόντων. καὶ γὰρ ὑδρείας ἀπέκοπτεν, καὶ σιτολογίας εἶργε, καὶ προϊόντι μὲν ἐμποδὼν ἦν, ἐκίνει δὲ ἰδρυνθέντα· πολιορκοῦντι δὲ ἄλλους ἐπιφαινόμενος, ἀνιαρότερον ταῖς τῶν ἀναγκαίων ἀπορίαις. ὥστε τοὺς στρατιώτας ἀπαγορεύειν, καὶ τοῦ Σερτωρίου μονομαχῆσαι προκαλουμένου τὸν Μέτελλον, βοᾶν καὶ κελεύειν μάχεσθαι στρατηγὸν στρατηγῷ, καὶ Ῥωμαῖον Ῥωμαίῳ, ἀναδυόμενον δὲ χλευάζειν. ὁ δὲ τούτων μὲν, εὖ ποιῶν, καταγέλα· στρατηγοῦ γὰρ, ὡς ἔφη Θεόφραστος, δεῖ θάνατον ἀποθνήσκειν τὸν στρατηγὸν, ἢ πεπτωκότος τοῦ τυχόντος. ὁρῶν δὲ τοὺς Λαγοβρίτας ἢ μικρὰ τῷ Σερτωρίῳ συλλαμβανομένους, δίψῃ δὲ ὄντας εὐαλώτους, (ἐν γὰρ ἦν αὐτοῖς φρέαρ ἐν τῇ πόλει, τῶν δ' ἐν τοῖς προαστείοις καὶ παρὰ τὰ τείχη νομάτων ὁ πολιορκῶν ἐπικρατεῖν ἔμελλεν) ἦκεν ἐπὶ τὴν πόλιν, ὡς ἡμέραις δυσὶν συναιρήσων τὴν πολιορκίαν, ὕδατος οὐκ ὄντος. διὸ καὶ πέντε ἡμερῶν ἐπιφέρεσθαι σῖτα μόνον προεῖπτο τοῖς στρατιώταις. ὁ Σερτώριος δ' ὀξέως βοηθήσας, ἐκέλευσεν δισχιλίους ἀσκοὺς ὕδατος ἐμπλῆσαι, καθ' ἕκαστον ἀσκὸν ἀργύριον συχνὸν τάξας. καὶ πολλῶν μὲν Ἰβήρων, πολλῶν δὲ Μαυρουσίων

ὑφισαμένων τὸ ἔργον, ἐπιλεξάμενος ἄνδρας εὐρώστους ἅμα καὶ ποδώκεις, ἔπεμψε διὰ τῆς ὀρεινῆς, κελεύσας, ὅταν παραδῶσι τοὺς ἀσκοὺς τοῖς ἐν τῇ πόλει, τὸν ἄχρηστον ὑπεξαγαγεῖν ὄχλον, ὅπως ἐξαρκῇ τοῖς ἀμυνομένοις τὸ ποτόν. ἐκπύστου δὲ τούτου γενομένου πρὸς τὸν Μέτελλον, ἤχθετο μὲν, ἤδη τὰ ἐπιλήθεια τῶν σταλικῶν ὑπαναλωκότων· ἐξέπεμψε δὲ ἐπὶ σιτολογίαν Ἀκύϊνον ἑξακισχιλίων ἡγούμενον. αἰσθόμενος δὲ ὁ Σερτώριος, καὶ προλοχίσας τὴν ὁδὸν, ἐπανερχομένῳ τῷ Ἀκυΐνῳ τρισχιλίους ἄνδρας ἔκ τινος συσκίου χαράδρας ἐπανίστησιν. αὐτὸς δὲ κατὰ στόμα προσβαλὼν τρέπεται, καὶ τοὺς μὲν διαφθείρει, τοὺς δὲ λαμβάνει ζωντας. Ἀκύϊνον δὲ μετὰ τῶν ὅπλων καὶ τὸν ἵππον ἀποβεβληκότα δεξάμενος Μέτελλος, αἰσχρῶς ἀπῄει, πολλὰ χλευαζόμενος ὑπὸ τῶν Ἰβήρων.

ιδ'. Ἐκ τε δὴ τούτων θαυμαζόμενος ἠγαπᾶτο παρὰ τοῖς βαρβάροις ὁ Σερτώριος, καὶ ὅτι Ῥωμαϊκοῖς ὁπλισμοῖς καὶ τάξεσι καὶ συνθήμασιν, ἀφαιρῶν τὸ μανικὸν καὶ θηριῶδες αὐτῶν τῆς ἀλκῆς, ἀντὶ λῃστηρίου μεγάλου στρατὸν ἐποιεῖτο τὴν δύναμιν. ἔτι δ' ἀργύρῳ χρώμενος ἀφειδῶς καὶ χρυσῷ κράνη τε καλεκόσμει, καὶ θυρεοὺς αὐτῶν διεποίκιλλεν, καὶ χλαμύσιν ἀνθιναῖς καὶ χιτῶσι χρῆσθαι διδάσκων, καὶ χορηγῶν εἰς ταῦτα καὶ συμφιλοκαλῶν ἐδημαγώγει. μάλιστα δὲ εἶλεν αὐτοὺς

τοὺς τὰ τῶν παίδων. τοὺς γὰρ εὐγενεςάτους ἀπὸ τῶν ἐθνῶν συναγαγὼν εἰς Ὄσκαν πόλιν μεγάλην, διδασκάλους ἐπιςήσας Ἑλληνικῶν τε καὶ Ῥωμαϊκῶν μαθημάτων, ἔργῳ μὲν ἐξωμηρεύσατο, λόγῳ δὲ ἐπαίδευεν, ὡς ἀνδράσι γενομένοις πολιτείας τε μεταδώσων καὶ ἀρχῆς. οἱ δὲ παλέρες ἥδοντο θαυμαςῶς, τοὺς παῖδας ἐν περιπορφύροις ὁρῶντες μάλα κοσμίως φοιτῶντας εἰς τὰ διδασκαλεῖα, καὶ τὸν Σερτώριον ὑπὲρ αὐτῶν μισθοὺς τελοῦντα, καὶ πολλάκις ἀποδείξεις λαμβάνοντα, καὶ γέρα τοῖς ἀξίοις νέμοντα, καὶ τὰ χρυσᾶ περιδέραια δωρούμενον, ἃ Ῥωμαῖοι βούλλας καλοῦσιν. ἔθους δ' ὄντος Ἰβηρικοῦ, τοὺς περὶ τὸν ἄρχοντα τεταγμένους συναποθνήσκειν αὐτῷ πεσόντι, καὶ τοῦτο τῶν ἐκεῖ βαρβάρων καλάσπεισιν ὀνομαζόντων, τοῖς μὲν ἄλλοις ἡγεμόσιν ὀλίγοι τῶν ὑπασπιςῶν καὶ τῶν ἑταίρων, Σερτωρίῳ δὲ πολλαὶ μυριάδες ἀνθρώπων καλεσπεικότων ἑαυτοὺς ἠκολούθουν. λέγεται δὲ πρός τινι πόλει τροπῆς γενομένης, καὶ τῶν πολεμίων ἐπικειμένων, τοὺς Ἰβηρας ἀμελήσαντας αὐτῶν, τὸν Σερτώριον σώζειν, καὶ τοῖς ὤμοις ἐπαραμένους, ἄλλους πρὸ ἄλλων, ἀνακουφίσαι πρὸς τὰ τείχη· γενομένου δ' ἐν ἀσφαλεῖ τοῦ ἄρχοντος, οὕτω τρέπεσθαι πρὸς φυγὴν ἕκαςον αὐτῶν.

ιέ. Οὐ μόνον δὲ τοῖς Ἰβηρσιν ἦν πιθανὸς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐξ Ἰταλίας ςραλευομένοις. Περ-

πέννα γοῦν Οὐένιωνος, ἀπὸ τῆς αὐτῆς Σερτωρίῳ στάσεως, εἰς Ἰβηρίαν παραγενομένῳ μετὰ χρημάτων πολλῶν καὶ μεγάλης δυνάμεως, ἰδίᾳ δὲ καθ' ἑαυτὸν ἐγνωκότος πολεμεῖν πρὸς τὸν Μέτελλον, ἐδυσχέραινον οἱ στρατιῶται, καὶ πολὺς ἦν τοῦ Σερτωρίου λόγος ἐν τῷ στρατοπέδῳ, τὸν Περπέννναν ἀνιῶν εὐγενείᾳ καὶ πλούτῳ τετυφωμένον. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπεὶ Πομπήϊος ἠγγέλλετο τὴν Πυρήνην ὑπερβάλλων, ἀναλαβόντες οἱ στρατιῶται τὰ ὅπλα, καὶ τὰ σημεῖα τῶν τάξεων ἁρπάσαντες, κατεβόησαν τοῦ Περπέννα, κελεύοντες ὡς τὸν Σερτώριον ἄγειν αὐτούς· εἰ δὲ μή, καταλιπόντες ἐκεῖνον ἠπείλουν αὐτοὶ βαδιεῖσθαι πρὸς ἄνδρα σώζεσθαι καὶ σώζειν δυνάμενον. συγχωρήσας δὲ ὁ Περπέννας ἦγαγεν αὐτούς, καὶ συνέμιξε τῷ Σερτωρίῳ, πεντήκοντα καὶ τρεῖς ἔχων σπείρας.

ιϛ'. Σερτώριος δὲ, τῶν ἑπτὸς Ἴβηρος αὐτῷ πολαμοῦ πάντων ὁμοῦ τι προσπεθεμένων, πλήθει μὲν ἦν μέγας· ἐπέῤῥεον γὰρ ἀεὶ καὶ συνεφέροντο πανταχόθεν πρὸς αὐτόν· ἀταξίᾳ δὲ βαρβαρικῇ καὶ θρασύτητι ταραττόμενος, ἐπιχειρεῖν τοῖς πολεμίοις βοῶντων, καὶ τὴν τριβὴν δυσανασχετούντων, ἐπειρᾶτο παραμυθεῖσθαι διὰ λόγων. ὡς δὲ ἑώρα χαλεπαίνοντας καὶ βιαζομένους ἀκαίρως, προήκατο καὶ περιεῖδε συμπλεκομένους τοῖς πολεμίοις· ἐν οἷς οὐ πανπελῶς συντριβέντας, ἀλλὰ πληγὰς λαβόντας, ἤλπιζε πρὸς τὰ λοιπὰ καλη-

κόας

κοδς μᾶλλον ἔξειν. ὧν δὲ εἰκαζε γενομένων, ἐπιβοηθήσας, ἀνέλαβέν τε φεύγοντας αὐτοὺς, καὶ καλέσησεν ἀσφαλῶς εἰς τὸ στρατόπεδον. βυλόμενος δὲ καὶ τὴν ἀθυμίαν ἀφελεῖν, μεθ' ἡμέρας ὀλίγας πάνδημον ἐκκλησίαν ἀθροίσας, ἵππους εἰσήγαγεν δύο, τὸν μὲν, ἀσθενῆ τελέως, καὶ πρεσβύτερον ἤδη, τὸν δὲ ἕτερον, εὐμεγέθη μὲν αὐτὸν καὶ ἰσχυρὸν, θαυμαστὴν δὲ πυκνότητι καὶ κάλλει τριχῶν οὐρὰν ἔχοντα. παρεισήκει δὲ τῷ μὲν ἀσθενεῖ μέγας ἀνὴρ καὶ ῥωμαλέος, τῷ δὲ ἰσχυρῷ μικρὸς ἕτερος, καὶ τὴν ὄψιν εὐκαταφρόνητος. σημεῖα δὲ δοθέντος αὐτοῖς, ὁ μὲν ἰσχυρὸς, ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶν τοῦ ἵππου τὴν κέρκον, ὡς ἀποῤῥήξων, εἵλκε βίᾳ πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἀσθενὴς, τοῦ ἰσχυροῦ κατὰ μίαν τῶν τριχῶν ἐξέτιλλεν. ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν, οὐκ ὀλίγα πράγματα μάτην ἑαυτῷ καὶ πολὺν γέλωτα τοῖς θεωμένοις παρασχών, ἀπεῖπεν, ὁ δὲ ἀσθενὴς, ἀκαρεῖ καὶ σὺν οὐδενὶ πόνῳ ψιλὴν τριχῶν ἀπέδειξε τὴν οὐράν, ἀναστὰς ὁ Σερτώριος, Ὁρᾶτε, εἶπεν, ἄνδρες σύμμαχοι, τὴν ἐπιμονὴν ἀνυσιμωτέραν τῆς βίας οὖσαν, καὶ πολλὰ τῶν ἀθρόως ἀληπτων, ἐνδιδόντα τῷ κατὰ μικρόν. ἄμαχον γὰρ τὸ ἐνδελεχὲς, ᾧ πᾶσαν ἐπιὼν ὁ χρόνος αἱρεῖ καὶ κατεργάζεται δύναμιν, εὐμενὴς ὢν σύμμαχος τοῖς δεχομένοις λογισμῷ τὸν καιρὸν αὐτοῦ, τοῖς δὲ ἀκαίρως ἐπειγομένοις πολε-

μιώταλος. τοιαῦτα μὲν ὁ Σερλώριος ἐκάζολε ωλέκων ωαραμύθια τοῖς βαρβάροις, διεπαδαγώγει τὸν καιρόν.

ιζ'. Οὐδενὸς δὲ ἧτλον αὐτοῦ τῶν ωολεμικῶν ἔργων ἐθαωμάσθη τὸ ωερὶ τοὺς λεγομένους Χαρακιλανούς. εἰσὶν δὲ δῆμος ὑπὲρ τὸν Ταγώνιον ωολαμὸν, οὐκ ἄζεσιν οὐδὲ κώμαις ἐνοικοῦνλες, ἀλλὰ λόφος ἐζὶν εὐμεγέθης καὶ ὑψηλὸς, ἄντρα καὶ κοιλώμαλα ωέρῶν βλέπονλα ωρὸς βορέαν ωεριέχων. ἡ δ' ὑποκειμένη πᾶσα χώρα πηλὸν ἀργιλώδη καὶ γῆν ὑπὸ χαυνότηλος εὔθρυπλον ἀναδίδωσιν, οὔτε τοὺς ἐπιβαίνονλας ἀνέχεσθαι καρλερὰν, καὶ μικρὸν ἁψαμένων, ὥσπερ ἄσβεζον ἢ τέφραν ἐπὶ πολὺ διαχεομένην. τῶν οὖν βαρβάρων, ὁσάκις φόβῳ πολέμου καλαδύνλες εἰς τὰ σπήλαια, καὶ τὴν λείαν εἴσω συναγαγόνλες ἀτρεμοῖεν, ὄνλων ἀλήπλων ὑπὸ βίας· τὸν δὲ Σερλώριον, τότε διακεκριμένον ἀπὸ τοῦ Μελέλλου, καὶ καλαζραλοπεδεύσανλα παρὰ τὸν λόφον ὑπερφρονούνλων, ὡς κεκραλημένον, εἴτε ὑπ' ὀργῆς ἐκεῖνος, εἴτε τὸ μὴ δοκεῖν φεύγειν βυλόμενος, ἅμ' ἡμέρᾳ προσελάσας, καλεσκέπλετο τὸν τόπον. ὑδαμόθεν δὲ προσβολὴν ἔχονλος, ἄλλως δ' ἀλύων, καὶ κενᾶις χρώμενος ἀπειλαῖς, ὁρᾷ τῆς γῆς ἐκείνης κονιορλὸν ἄνω πολὺν ὑπὸ τοῦ πνεύμαλος ἐπ' αὐτοὺς φερόμενον· τέτραπλαι μὲν γὰρ, ὡς ἔφην, τὰ σπήλαια πρὸς βορέαν· ὁ δὲ ἀπὸ τῆς ἄρκλου

ῥέων

ῥέων ἄνεμος, ὃν καικίαν ἔνιοι καλοῦσιν, ἐπέχει μάλιστα, καὶ πλεῖστός ἐστιν τῶν ἐκεῖ πνευμάτων, ἐξ ὑγρῶν πεδίων καὶ νιφοβόλων συμφυσώμενος ὀρῶν. τότε δὲ καὶ θέρους ἀκμάζοντος ἰσχύων καὶ τρεφόμενος τῇ τῶν ὑπαρκτίων ἀνέσει πάγων, ἥδιστος ἐπέπνει, καὶ καλεῖχεν αὐτούς τε καὶ βοτὰ δι' ἡμέρας ἀναψύχων. ταῦτα δὴ συλλογιζόμενος ὁ Σερτώριος, καὶ παρὰ τῶν ἐγχωρίων ἀκούων, ἐκέλευσεν τοὺς στρατιώτας, τῆς ἀραιᾶς καὶ τεφρώδους γῆς ἐκείνης ἀποσπῶντας καὶ παραφέροντας κατ' ἀντικρὺ τοῦ λόφου θῖνα ποιεῖν· ἣν οἱ βάρβαροι χώματος ἐπ' αὐτοὺς εἶναι καταστρωτὴν ὑπονοοῦντες, ἐκλεύαζον. τότε μὲν οὖν ἐργασαμένους τοὺς στρατιώτας ἄχρι νυκτὸς ἀπήγαγεν, ἅμα δὲ ἡμέρᾳ, πρῶτον μὲν αὖρα μαλακὴ προσανέπνει, διακινοῦσα τῆς συμπεφορημένης γῆς τὸ λειότατον, ὥσπερ ἄχνην, σκιδνάμενον· ἔπειτα σταδαροῦ τοῦ καικίου πρὸς τὸν ἥλιον ἐκχεομένου, καὶ τῶν λόφων κονιωμένων, ἐπιστάντες οἱ στρατιῶται τόν τε χῶν ἀνέτρεπον διὰ βάθος, καὶ τὸν πηλὸν ἔκοπτον. ἔνιοι δὲ καὶ τοὺς ἵππους ἄνω καὶ κάτω διεξήλασαν, ἀνιστάντες τὸ χαύνωμα, καὶ τῇ πνοῇ μετέωρον παραδιδόντες. ἡ δὲ ὑπολαμβάνουσα πᾶν τὸ θρυπτόμενον καὶ κινούμενον ἄνω, προσέβαλλε τοῖς οἰκήμασι τῶν βαρβάρων, καὶ διὰ θύρας δεχομένοις τὸν καικίαν. οἱ δὲ, ἅτε δὴ τῶν σπηλαίων μίαν ἐκείνην ἀναπνοὴν ἐχόντων, ἧ τὸ πνεῦμα προσ-

ἐπιπλεν,

ἐπιπλεν, ταχὺ μὲν ἀπεσκολοῦνλο τὰς ὄψεις, ταχὺ δ' ἀνεπίμπλανλο πνιγώδους ἄσθμαλος, τραχὺν ἀέρα καὶ πολλῇ κόνει συμπεφυρμένον ἕλκονλες. ὅθεν ἡμέρας δύο μόλις ἀνασχόμενοι, τῇ τρίτῃ παρέδωκαν ἑαυλοὺς, καὶ τοσοῦτον Σερτωρίῳ δυνάμεως, ὅσον δόξης προσθένλες, ὡς τὰ δι' ὅπλων ἀνάλωλα, σοφίᾳ καλεργασαμένῳ.

ιή. Μέχρι μὲν οὖν τοῖς περὶ Μέτελλον ἐπολέμει, τὰ πλεῖςα καλευλυχεῖν ἐδόκει, γήρᾳ καὶ φυσικῇ βραδυλῆτι τοῦ Μελέλλου πρὸς ἄνδρα τολμηλὴν, καὶ λῃςρικῆς μᾶλλον ἢ ςραλιωλικῆς ἡγούμενον δυνάμεως οὐκ ἀναφέρονλος· ἐπεὶ δὲ καὶ Πομπηίῳ τὴν Πυρήνην ὑπερβάλλονλι παραςρατοπεδεύσας, καὶ πᾶσαν ἅμα μὲν διδοὺς, ἅμα δὲ λαμβάνων ςραληγικῶν παλαισμάτων πεῖραν, ἀνλιτεχνώμενός τε καὶ φυλατλόμενος πλεῖον εἶχε, κομιδῇ διεβοήθη μέχρι Ῥώμης, ὡς δεινόταλος ὢν πόλεμον μεταχειρίσασθαι τῶν τότε ςραληγῶν. καὶ γάρ τι μικρὸν ἦν τὸ Πομπηίου κλέος, ἀλλ' ἤνθει τότε μάλιςα πρὸς δόξαν ἐκ τῶν περὶ Σύλλαν ἀνδραγαθημάτων, ἐφ' οἷς καὶ Μάγνος ὑπ' αὐτοῦ, πλέςι μέγας, ἐπωνομάσθη· τιμῶν τε θριαμβικῶν οὔπω γενειῶν ἔτυχεν. ὅθεν καὶ πολλαὶ τῶν ὑπὸ Σερτωρίῳ πόλεων ἀποβλέψασαι πρὸς αὐτὸν, ὁρμὴν μεταβολῆς ἔσχον, εἶτα ἐπαύσανλο, τοῦ περὶ Λαύρωνα πάθους παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα συμβάνλος. Σερτωρίου γὰρ πολιορκοῦνλος

πολιορκοῦντος αὐτοὺς, ἦκε Πομπήϊος πανστρατιᾷ βοηθήσων, εἶτα ὁ μὲν λόφον εὖ δοκοῦντα πεφυκέναι καὶ τῆς πόλεως προηφόμενος, ὁ δὲ τὸ κωλύσων ἠπείγετο. τοῦ δὲ Σερτωρίου φθάσαντος, ἐπισήσας τὸν στρατὸν ὁ Πομπήϊος, ἔχαιρε τῇ συντυχίᾳ, νομίζων ἐν μέσῳ τῆς πόλεως καὶ τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς ἀπειληφθαι τὸν Σερτώριον· καὶ πρὸς τοὺς Λαυρωνίτας εἰσέπεμπε, θαρρεῖν κελεύων, καὶ καθῆσθαι περὶ τὰ τείχη θεωμένους πολιορκούμενον Σερτώριον. ἐκεῖνος δ' ἀκούσας ἐγέλασεν, καὶ τὸν Σύλλα μαθητὴν (οὕτω γὰρ τὸν Πομπήϊον ἐπισκώπτων προσηγόρευεν) αὐτὸς ἔφη διδάξειν, ὅτι δεῖ τὸν στρατηγὸν καλόπιν μᾶλλον ἢ καὶ πρόσωπον βλέπειν. ταῦτα δὲ λέγων, ἅμα τοῖς πολιορκουμένοις ἐπεδείκνυεν ἑξακισχιλίους ὁπλίτας ὑπ' αὐτοῦ καταλελειμμένους ἐπὶ τοῦ προτέρου χάρακος, ὅθεν ὁρμηθεὶς κατειλήφει τὸν λόφον· ὅπως ἐπὶ σφᾶς τρεπομένῳ τῷ Πομπηίῳ καὶ νώτου προσπέσοιεν. ὃ δὴ καὶ Πομπήϊος ὀψὲ μάλα συμφρονήσας, ἐπιχειρεῖν μὲν οὐκ ἐθάρρει, κύκλωσιν δεδοικώς, ἀπολιπεῖν δὲ ἠσχύνετο κινδυνεύοντας ἀνθρώπους· παρὼν δὲ καὶ καθήμενος ἠναγκάζετο ὁρᾶν ἀπολλυμένους. ἀπέγνωσαν γὰρ αὐτοὺς οἱ βάρβαροι, καὶ τῷ Σερτωρίῳ παρέδωκαν. ὁ δὲ τῶν μὲν σωμάτων ἐφείσατο, καὶ πάντας ἀφῆκεν, τὴν δὲ πόλιν κατέπρησεν, οὐχ ὑπ' ὀργῆς οὐδ' ὠμότητος (ἐλάχιστα γὰρ

γὰρ δοκεῖ θυμῷ χαρίσασθαι τῶν στρατηγῶν οὗτος ἀνὴρ) ἀλλ' ἐπ' αἰσχύνῃ καὶ καταφείᾳ τῶν τεθαυμακότων Πομπήϊον· ἵνα ᾖ λόγος ἐν τοῖς βαρβάροις, ὅτι παρὼν ἐγγὺς καὶ μονονοὺ θερμαινόμενος τῷ πυρὶ τῶν συμμάχων ὑπερήμυνεν.

ιθ'. Ἧτται μὲν οὖν τῷ Σερτωρίῳ πλείονες συνέβαινον, αὐτὸν μὲν ἀήττητον ἀεὶ φυλάττοντι, καὶ τοὺς καθ' αὑτόν, θρασυνόμενῳ δὲ περὶ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας. ἐκ δὲ ὧν ἐπηνωρθοῦτο τὰς ἥττας, μᾶλλον ἐθαυμάζετο νικώντων τῶν ἀντιστρατήγων, οἷον ἐν τῇ περὶ Σούκρωνι μάχῃ πρὸς Πομπήϊον, καὶ πάλιν ἐν τῇ περὶ Τυτλίαν, πρός τε τοῦτον ὁμοῦ καὶ Μέτελλον. ἡ μὲν οὖν περὶ Σούκρωνι μάχη λέγεται γενέσθαι τοῦ Πομπηΐου καταπεπαύσαντος, ὡς μὴ μεθάσχοι τῆς νίκης Μέτελλος. ὁ δὲ Σερτώριος ἐβούλετο μὲν τῷ Πομπηΐῳ, πρὶν ἐπελθεῖν τὸν Μέτελλον, διαγωνίσασθαι. παραγαγὼν δὲ, ἑσπέρας ἤδη συνέβαλεν, οἰόμενος ξένοις οὖσι καὶ ἀπείροις τῶν χωρίων τοῖς πολεμίοις τὸ σκότος ἔσεσθαι καὶ φεύγουσιν ἐμπόδιον καὶ διώκουσι. γενομένης δὲ τῆς μάχης ἐν χερσὶν, ἔτυχε μὲν ὁ ὥρος Πομπήϊον αὐτὸς, ἀλλὰ πρὸς Ἀφράνιον ἐν ἀρχῇ συνεσχηκὼς, ἔχοντα τὸ ἀριστερὸν, αὐτὸς ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ τεταγμένος. ἀκούσας δὲ τῷ Πομπηΐῳ τοὺς συνεστῶτας ὑποχωρεῖν ἐγκειμένῳ καὶ κρατεῖσθαι, τὸ μὲν δεξιὸν ἐπ'

ἄλλοις

ἄλλοις ἐποιήσαλο ϛραληγοῖς, ϖρὸς δὲ ἐκεῖνο τὸ νικώμενον αὐτὸς ἐϐοηδρόμει. κ᾽ τοὺς μὲν, ἤδη τρεπομένους, τοὺς δὲ, ἔτι μένονλας ἐν τάξει, συναγαγὼν κ᾽ ἀναθαῤῥύνας, ἐξ ὑπαρχῆς ἐνέϐαλεν τῷ Ποµπηΐῳ διώκονλι· κ᾽ φυγὴν ἐποιήσαλο ϖολλὴν, ὅτε κ᾽ Ποµπήϊος ἐγγὺς ἐλθὼν ἀποθανεῖν, κ᾽ τραυµαλισθεὶς, ϖαραλόγως διέφυγεν. οἱ γὰρ µελὰ Σερλωρίϑ Λίϐυες, ὡς ἔλαϐον αὐτοῦ τὸν ἵππον χρυσῷ κεκοσµηµένον, κ᾽ φαλάρων ἀνάπλεων ϖολυλελῶν, ἐν τῷ διανέµεσθαι καὶ διαφέρεσθαι ϖρὸς ἀλλήλϑς, ϖροήκανλο τὴν δίωξιν. Ἀφράνιος δὲ τοὺς ἀνθεϛῶτας ϖρὸς αὐτὸν, ἅµα τῷ Σερλώριον ἀπελθεῖν ἐπὶ θάτερα βοηθοῦνλα, τρεψάµενος εἰς τὸ ϛραλόπεδον καλήῤῥαξεν· κ᾽ συνεισπεσὼν, ἐπόρθει σκότους ἤδη ὄνλος, µήτε τὴν Ποµπηΐϑ φυγὴν εἰδὼς, µήτε τοὺς ϛραλιώτας τῆς ἁρπαγῆς ἐπισχεῖν δυνάµενος. ἐν τούτῳ δὲ Σερλώριος ἀνέϛρεφεν, τὸ καθ᾽ αὑτὸν νενικηκὼς· κ᾽ τοῖς Ἀφρανίϑ δι᾽ ἀταξίαν ταρασσοµένοις ἐπιπεσὼν, ϖολλοὺς διέφθειρεν. ϖρωῒ δὲ αὖθις ἐξοπλισθεὶς ἐπὶ µάχην καλέϐαινεν· εἶτα Μέτελλον αἰσθόµενος ἐγγὺς εἶναι, λύσας τὴν τάξιν, ἀνέζευξεν, εἰπὼν, ἀλλ᾽ ἔγωγε τὸν ϖαῖδα τοῦτον, εἰ µὴ ϖαρῆν ἡ γραῦς ἐκείνη, ϖληγαῖς ἂν νϑθελήσας εἰς Ῥώµην ἀπεϛάλκειν.

κ᾽. Ἡδύµει δὲ δεινῶς διὰ τὸ µηδαµοῦ φανερὰν τὴν ἔλαφον ἐκείνην εἶναι. µηχανῆς γὰρ

ἐπὶ

ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ἐξέρηλο θαυμαςῆς, τότε δὴ μάλιςα παραμυθίας δεομένυς. εἶτα μέντοι νυκτὸς ἄλλως πλανώμενοί τινες ἐπιτυγχάνυσιν αὐτῇ, καὶ γνωρίσαντες ἀπὸ τῆς χρόας λαμβάνυσιν. ἀκούσας δὲ ὁ Σερτώριος, ἐκείνοις μὲν ὡμολόγησεν, ἂν μηδενὶ φράσωσι, χρήματα πολλὰ δώσειν· ἀποκρύψας δὲ τὴν ἔλαφον, καὶ διαλιπὼν ὀλίγας ἡμέρας, προήει μάλα φαιδρὸς ἀπ' ὄψεως ἐπὶ τὸ βῆμα, διηγούμενος τοῖς ἡγεμόσιν τῶν βαρβάρων, ὡς ἀγαθόν τι μέγα τοῦ Θεοῦ προμηνύοντος αὐτῷ καθὰ τοὺς ὕπνους· εἶτα ἀναβὰς ἐπὶ τὸ βῆμα, τοῖς ἐνθυγχάνυσιν ἐχρημάτιζεν. ἡ δὲ ἔλαφος ὑπὸ τῶν φυλατόντων αὐτὴν ἐγγὺς ἀφεθεῖσα, καὶ καταδοῦσα τὸν Σερτώριον, ἐχώρει δρόμῳ περιχαρὴς πρὸς τὸ βῆμα, καὶ παραςᾶσα τὴν κεφαλὴν ἐπέθηκε τοῖς γόνασιν αὐτοῦ, καὶ τῷ στόματι τῆς δεξιᾶς ἔψαυεν, εἰθισμένη καὶ πρότερον τοῦτο ποιεῖν. ἀντιφιλοφρονυμένυ δὲ τοῦ Σερτωρίυ πιθανῶς, καί τι καὶ δακρύσαντος, ἔκπληξις εἶχε τοὺς παρόντας τὸ πρῶτον· εἶτα κρότῳ καὶ βοῇ τὸν Σερτώριον, ὡς δαιμόνιον ἄνδρα καὶ Θεοῖς φίλον, οἰκαδε προπέμψαντες, ἐν εὐθυμίαις καὶ χρηςαῖς ἐλπίσιν ἦσαν.

κα'. Ἐν δὲ τοῖς τῶν Σεγυντίνων πεδίοις εἰς τὰς ἐσχάτας ἀπορίας καταπεπλεικὼς πολεμίυς, ἠναγκάσθη συμβαλεῖν αὐτοῖς καταβαίνυσιν ἐφ' ἁρπαγὴν καὶ σιτολογίαν. ἠγωνίσθη δὲ λαμπρῶς παρ'

παρ' ἀμφοτέρων. καὶ Μέμμιος μὲν, ὁ τῶν ὑπὸ Πομπηίῳ στρατηγῶν ἡγεμονικώτατος, ἐν τῷ καρτερωτάτῳ τῆς μάχης ἔπεσεν· ἐκράτει δὲ Σερτώριος, καὶ φόνῳ πολλῷ τῶν ἔτι συνεστώντων ἐωθεῖτο πρὸς αὐτὸν τὸν Μέτελλον. ὁ δὲ παρ' ἡλικίαν ὑποστὰς καὶ περιφανῶς ἀγωνιζόμενος, παιδείαν δόξαν. τοῦτο τοὺς μὲν ἰδόντας τῶν Ῥωμαίων, τοὺς δὲ ἀκούσαντας αἰδὼς ἔσχεν ἐγκαταλιπεῖν τὸν ἡγεμόνα, καὶ θυμὸς ἅμα πρὸς τοὺς πολεμίους παρέστη. προθέμενοι δὲ τοὺς θυρεοὺς, καὶ συνεξενεστῶτες εὐρώστως, ἐξωθοῦσι τοὺς Ἴβηρας· καὶ γενομένης οὕτω παλινδρόπου τῆς νίκης, ὁ Σερτώριος ἐκείνοις τε φυγὰς ἀδεεῖς μηχανώμενος, καὶ τεχνάζων ἑτέραν αὐτῷ δύναμιν συνελθεῖν ἐφ' ἡσυχίας, εἰς πόλιν ὀρεινὴν καὶ καρτερὰν ἀναφυγὼν, ἐφράγνυτο τὰ τείχη, καὶ τὰς πύλας ὠχυροῦτο, πάντα μᾶλλον ἢ πολιορκίαν ὑπομένειν διανοούμενος. ἀλλ' ἐξηπάτα τοὺς πολεμίους. ἐκείνῳ γὰρ προσκαθεζόμενοι, καὶ τὸ χωρίον ὡς χαλεπῶς λήψεσθαι προσδοκῶντες, τούς τε φύγοντας τῶν βαρβάρων προϊέντο, καὶ τῆς ἀθροιζομένης αὖθις τῷ Σερτωρίῳ δυνάμεως ἠμέλησαν. ἠθροίζετο δὲ, πέμψαντος ἡγεμόνας ἐπὶ τὰς πόλεις αὐτοῦ, καὶ κελεύοντος, ὅταν ἤδη πολλοὺς ἔχωσιν, ἄγγελον ἀποστεῖλαι πρὸς αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἀπέστειλαν, σὺν οὐδενὶ πόνῳ διεκπαισάμενος τοὺς πολεμίους, συνέμιξε τοῖς ἑαυτοῦ· καὶ πάλιν ἐπήει πολὺς

γεγονώς,

γεγονὼς, καὶ περιέκοπεν αὐτῶν τὴν μὲν ἀπὸ τῆς γῆς εὐπορίαν, ἐνέδραις καὶ κυκλώσεσιν, καὶ τῷ πανταχόσε φοιτᾶν, ὀξὺς ἐπιών· τὰ δ' ἐκ θαλάττης, λῃστρικοῖς σκάφεσιν καταίχων τὴν παραλίαν. ὥστε ἠναγκάσθησαν οἱ στρατηγοὶ διαλυθέντες, ὁ μὲν εἰς Γαλατίαν ἀπελθεῖν, Πομπήϊος δὲ περὶ Βακχαίους διαχειμάσαι μοχθηρῶς ὑπὸ ἀχρηματίας, γράφων πρὸς τὴν σύγκλητον, ὡς ἀπάξει τὸν στρατὸν εἰ μὴ πέμποιεν ἀργύριον αὐτῷ· καταναλωκέναι γὰρ ἤδη τὰ αὑτοῦ, προλεμῶν τῆς Ἰταλίας. καὶ πολὺς ἦν οὗτος ἐν Ῥώμῃ λόγος, ὡς Πομπήϊος πρότερος εἰς Ἰταλίαν ἀφίξοιτο Σερτώριος. εἰς τοσοῦτον τοὺς πρώτους καὶ δυνατωτάτους τῶν τότε στρατηγῶν ἡ Σερτωρίου δεινότης καθέστησεν.

κβ'. Ἐδήλωσε δὲ καὶ Μέτελλος, ἐκπεπληγμένος τὸν ἄνδρα καὶ μέγαν ἡγούμενος. ἐπεκήρυξεν γὰρ, εἴτις αὐτὸν ἀνέλοι Ῥωμαῖος, ἑκατὸν ἀργυρίου τάλαντα δώσειν, καὶ πλέθρα δισμύρια γῆς· εἰ δὲ φυγάς, κάθοδον εἰς Ῥώμην· ὡς ἀπογνώσει φανερᾶς ἀμύνης, ὠνούμενος τὸν ἄνδρα διὰ προδοσίας. ἔτι δὲ νικήσας πολὲ μάχῃ τὸν Σερτώριον, οὕτως ἐπήρθη, καὶ τὴν εὐτυχίαν ἠγάπησεν, ὥστε αὐτοκράτωρ ἀναγορευθῆναι· θυσίαις δ' αὐτὸν αἱ πόλεις ἐπιφοιτῶντα καὶ βωμοῖς ἐδέχοντο. λέγεται δὲ καὶ στεφάνων ἀναδέσεις προσίεσθαι, καὶ δείπνων σοβαρωτέρων ὑποδοχὰς, ἐν οἷς ἐσθῆτα θριαμβικὴν

αμβικὴν ἔχων ἔπινε, καὶ νῖκαι πεποιημέναι δι' ὀργάνων ἐπιδρόμων χρύσεα τρόπαια καὶ στεφάνους διαφέρουσαι κατήγοντο, καὶ χοροὶ παίδων καὶ γυναικῶν ἐπινικίους ὕμνους ἦδον εἰς αὐτόν. ἐφ' οἷς εἰκότως ἦν καταγέλαστος, εἰ δραπέτην Σύλλα, καὶ λείψανον τῆς Κάρβωνος φυγῆς ἀποκαλῶν τὸν Σερτώριον, οὕτω κεχαύνωται καὶ περιχαρὴς γέγονεν, ὑποχωρήσαντος αὐτοῦ περιγενόμενος. μεγαλοφροσύνη δὲ τοῦ Σερτωρίου, πρῶτον μὲν, τὸ τοὺς φεύγοντας ἀπὸ Ῥώμης βουλευτὰς καὶ παρ' αὐτοῦ διατρίβοντας, σύγκλητον ἀναγορεῦσαι, ταμίας τε καὶ στρατηγοὺς ἐξ ἐκείνων ἀποδεικνύναι, καὶ πάντα τοῖς πατρίοις νόμοις τὰ τοιαῦτα κοσμεῖν. ἔπειτα, τὸ χρώμενον ὅπλοις καὶ χρήμασι καὶ πόλεσι ταῖς Ἰβήρων, μηδ' ἄχρι λόγου τῆς ἄκρας ἐξουσίας ὑφίεσθαι πρὸς αὐτοὺς, Ῥωμαίους δὲ καθιστάναι στρατηγοὺς καὶ ἄρχοντας αὐτῶν, ὡς Ῥωμαίοις ἀνακτώμενον τὴν ἐλευθερίαν, οὐκ ἐκείνους αὔξοντα καὶ Ῥωμαίων. καὶ γὰρ ἦν ἀνὴρ φιλόπατρις, καὶ πολὺν ἔχων ἵμερον τοῦ καλεῖσθαι· ἀλλὰ δυσπραγῶν μὲν, ἠνδραγάθει, καὶ ταπεινὸν μὲν οὐδὲν ἔπραττεν πρὸς τοὺς πολεμίους· ἐν δὲ ταῖς νίκαις, διεπέμπετο πρὸς Μέτελλον καὶ πρὸς Πομπήϊον, ἕτοιμος ὢν τὰ ὅπλα καταθέσθαι, καὶ βίον ἰδιώτης καθόδου τυχών· μᾶλλον γὰρ ἐθέλειν ἀσημόταλος ἐν Ῥώμῃ πολίτης, ἢ φεύγων τὴν ἑαυτοῦ, πάντων ὁμοῦ τῶν

ἄλλων αὐτοκράτωρ ἀναγορεύεσθαι. λέγεται δὲ οὐχ ἥκιστα τῆς παιρίδος ἐπιθυμεῖν διὰ τὴν μητέρα, τραφεὶς ὀρφανὸς ὑπ' αὐτῆ, καὶ τὸ σύμπαν ἀνακείμενος ἐκείνῃ. καλούντων δὲ τῶν περὶ τὴν Ἰβηρίαν φίλων αὐτὸν ἐφ' ἡγεμονίᾳ, φυδόμενος τὴν τελευτὴν τῆς μητρὸς, ὀλίγον ἐδέησεν ὑπὸ λύπης προέσθαι τὸν βίον. ἑπτὰ γὰρ ἡμέρας οὔτε σύνθημα δοὺς, οὔτε ὀφθείς τινι τῶν φίλων ἔκειτο· καὶ μόλις οἱ συστράτηγοι καὶ ὁμότιμοι τὴν σκηνὴν περιστάντες ἠνάγκασαν αὐτὸν προελθόντα, τοῖς στρατιώταις ἐντυχεῖν, καὶ τῶν πραγμάτων εὖ φερομένων ἀντιλαμβάνεσθαι. διὸ καὶ πολλοῖς ἔδοξεν, ἥμερος ἀνὴρ φύσει γεγονὼς, καὶ πρὸς ἡσυχίαν ἔχων ἐπιεικῶς, δι' αἰτίας παρὰ γνώμην ταῖς στρατηγικαῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι, καὶ μὴ τυγχάνων ἀδείας, ἀλλὰ συνελαυνόμενος ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν εἰς τὰ ὅπλα, φύσει ἀναγκαίαν τοῦ σώματος περιβάλλεσθαι τὸν πόλεμον.

κγ'. Ἦν δὲ καὶ τὰ πρὸς Μιθριδάτην αὐτοῦ πολιτεύματα, μεγαλοφροσύνης. ἐπεὶ γὰρ ἐκ τοῦ καλὰ Σύλλαν σφάλματος ὁ Μιθριδάτης, ὥσπερ εἰς πάλαισμα δεύτερον ἀνιστάμενος, αὖθις ἐπεχείρησε τῇ Ἀσίᾳ· μέγα δὲ ἤδη τὸ Σερτωρίου κλέος ἐφοίτα πανταχόσε, καὶ τῶν περὶ αὐτοῦ λόγων, ὥσπερ φορτίων ξενικῶν, οἱ πλέοντες ἀπὸ τῆς ἑσπέρας ἀναπεπλήκεσαν τὸν Πόντον· ὥρμητο διαπρεσβεύεσθαι πρὸς αὐτὸν, ἐπηρμένος μάλιστα

μάλιστα ταῖς τῶν κολάκων ἀλαζονείαις, οἳ τὸν μὲν Σερτώριον Ἀννίβᾳ, τὸν δὲ Μιθριδάτην Πύρρῳ παρεικάζοντες, οὐκ ἂν ἔφασαν Ῥωμαίους πρὸς τηλικαύτας ὁμοῦ φύσεις τε καὶ δυνάμεις, ἐπιχειρουμένους διχόθεν, ἀνθίστασθαι, τοῦ δεινοτάτου στρατηγοῦ τῷ μεγίστῳ τῶν βασιλέων προσγενομένου. πέμπει δὴ πρέσβεις ὁ Μιθριδάτης εἰς Ἰβηρίαν, γράμματα Σερτωρίῳ καὶ λόγους κομίζοντας, δι' ὧν αὐτὸς μὲν ἐπηγγέλλετο χρήματα καὶ ναῦς παρέξειν εἰς τὸν πόλεμον, ὑπ' ἐκείνου δὲ ἠξίου τὴν Ἀσίαν αὐτῷ βεβαιοῦσθαι πᾶσαν, ἧς ὑπεχώρησε Ῥωμαίοις κατὰ τὰς πρὸς Σύλλαν γενομένας συνθήκας. ἀθροίσαντος δὲ Σερτωρίου βουλήν, ἣν σύγκλητον ὠνόμαζεν, καὶ τῶν ἄλλων δέχεσθαι τὰς προκλήσεις καὶ ἀγαπᾶν κελευόντων, (ὄνομα γὰρ καὶ γράμμα κενὸν αἰτουμένους περὶ τῶν οὐκ ὄντων ἐπ' αὐτοῖς, ἀντὶ τούτων λαμβάνειν ὧν μάλιστα δεόμενοι τυγχάνουσιν) οὐκ ἠνέσχετο ὁ Σερτώριος, ἀλλὰ Βιθυνίαν μὲν ἔφη καὶ Καππαδοκίαν λαμβάνοντι Μιθριδάτῃ μὴ φθονεῖν, ἔθνη βασιλευόμενα καὶ μηδὲν προσήκοντα Ῥωμαίοις· ἣν δὲ τῷ δικαιοτάτῳ τρόπῳ Ῥωμαίων κεκτημένων ἐπαρχίαν, ἀφελόμενος καὶ καταισχών, πολεμῶν μὲν ἐξέπεσεν ὑπὸ Φιμβρίου, σπενδόμενος δὲ πρὸς Σύλλαν ἀφῆκε, ταύτην οὐκ ἔφη περιόψεσθαι πάλιν ὑπ' ἐκείνῳ γενομένην· δεῖν γὰρ αὔξεσθαι τὴν

πόλιν ὑπ' αὐτοῦ κραλοῦνλος, οὐκ ἐλατλώσει τῶν ἐκείνης κραλεῖν αὐτόν. γενναίῳ γὰρ ἀνδρὶ, μελὰ τοῦ καλοῦ νικᾶν αἱρελόν· αἰσχρῶς δὲ, οὐδὲ σώζεσθαι.

κδ'. Ταῦτα ἀπαγγελθένλα Μιθριδάτης διὰ θάμβος ἐποιεῖτο· κὴ λέγελαι μὲν εἰπεῖν πρὸς τοὺς φίλους, τί δῆτα προσλάξει Σερλώριος ἐν παλαλίῳ καθεζόμενος, εἰ νῦν εἰς τὴν Ἀτλανλικὴν ἐξεωσμένος θάλασσαν, ὅρους ἡμῶν τῇ βασιλεία τίθησι, κὴ πειρωμένοις Ἀσίας ἀπειλεῖ πόλεμον; οὐ μὴν ἀλλὰ γίνονλαί γε συνθῆκαι κὴ ὅρκοι, Καππαδοκίαν κὴ Βιθυνίαν ἔχειν Μιθριδάτην, Σερλωρίῳ στραληγὸν αὐτῷ κὴ στραλιώτας πέμπονλος· Σερλώριον δὲ παρὰ Μιθριδάτου λαβεῖν τρισχίλια τάλαντα κὴ τεσσαράκονλα ναῦς. πέμπελαι δὲ κὴ στραληγὸς εἰς Ἀσίαν ὑπὸ Σερτωρίου τῶν ἀπὸ βουλῆς πεφευγότων πρὸς αὐτὸν, Μάρκος Μάριος· ᾧ συνεξελὼν τινὰς πόλεις τῶν Ἀσιάδων ὁ Μιθριδάτης, εἰσελαύνονλι μελὰ ῥάβδων κὴ πελέκεων αὐτὸς εἵπελο, δευτέραν τάξιν κὴ σχῆμα θεραπεύονλος ἑκουσίως ἀνειληφώς. ὁ δὲ τὰς μὲν ἠλευθέρου, ταῖς δὲ ἀτέλειαν γράφων χάριλι Σερλωρίου καλήγγελλεν· ὥστε τὴν Ἀσίαν αὖθις ἐνοχλουμένην μὲν ὑπὸ τῶν τελωνῶν, βαρυνομένην δὲ ταῖς πλεονεξίαις κὴ ὑπερφανίαις τῶν ἐπισκήνων, ἀναπλερωθῆναι πρὸς τὴν ἐλπίδα,

πίδα, καὶ πολεῖν τὴν προσδοκωμένην μεταβολὴν τῆς ἡγεμονίας.

κέ. Ἐν δ' Ἰβηρίᾳ τῶν περὶ Σερτώριον συστηλικῶν καὶ ἰσοτίμων, ὡς πρῶτον εἰς ἀνέλπιστον ἐλπίδα καθέστησαν, ἐπανέντος τοῦ φόβου, φθόνος ἤπτετο καὶ ζῆλος ἀνόητος τῆς ἐκείνου δυνάμεως. ἐνῆγεν δὲ Περπέννας, δι' εὐγένειαν ἐπαιρόμενος φρονήματι κενῷ πρὸς τὴν ἡγεμονίαν, καὶ λόγους μοχθηροὺς διεδίδου κρύφα τοῖς ἐπιτηδείοις, Τίς ἄρα πονηρὸς ἡμᾶς ὑπολαβὼν ἐκ κακῶν εἰς χείρονα φέρει δαίμων, οἳ Σύλλᾳ μὲν ὁμοῦ τι συμπάσης ἄρχοντι γῆς καὶ θαλάττης, ποιεῖν τὸ προστατόμενον οὐκ ἠξιοῦμεν, οἵκοι μένοντες; δεῦρο δὲ φθαρέντες, ὡς ἐλεύθεροι βιωσόμενοι, δουλεύομεν ἐκουσίως, τὴν Σερτωρίου δορυφοροῦντες φυγήν, ὄνομα χλευαζόμενον ὑπὸ τῶν ἀκουόντων, σύστηλος ὄντες, ὕβρεις δὲ καὶ προστάγματα καὶ πόνους οὐκ ἐλάττονας Ἰβήρων καὶ Λυσιτανῶν ὑπομένοντες. τοιούτων ἀναπιμπλάμενοι λόγων οἱ πολλοί, φανερῶς μὲν οὐκ ἀφίσταντο, δεδοικότες αὐτοῦ τὴν δύναμιν· κρύφα δὲ τάς τε πράξεις ἐλυμαίνοντο, καὶ τοὺς βαρβάρους ἐκάκουν, κολάζοντες πικρῶς καὶ δασμολογοῦντες, ὡς Σερτωρίου κελεύοντος. ἐξ ὧν ἀποστάσεις ἐγίνοντο καὶ ταραχαὶ περὶ τὰς πόλεις. οἱ δὲ πεμπόμενοι ταῦτα θεραπεύειν καὶ ἀποπραΰνειν, ἐπανήρχοντο πλείονας ἐξεργασμένοι πολέμους, καὶ τὰς ὑπαρ-

χούσας ηὐξηκότες ἀπειθείας· ὥςε τὸν Σερτώριον ἐκ τῆς προτέρας ἐπιεικείας καὶ πραότητος μεταβαλόντα, περὶ τοὺς ἐν Ὄσκῃ τρεφομένους παρανομῆσαι παῖδας τῶν Ἰβήρων, τοὺς μὲν ἀνελόντα, τοὺς δὲ ἀποδόμενον.

κς'. Ὁ δ' οὖν Περπέννας πλείονας ἐνωμότους ἔχων πρὸς τὴν ἐπίθεσιν, προσάγεται καὶ Μάλλιον, ἕνα τῶν ἐφ' ἡγεμονίας. οὗτος ἐρῶν τινος τῶν ἐν ὥρᾳ μειρακίων, καὶ φιλοφρονούμενος πρὸς αὐτὸ φράζει τὴν ἐπιβουλήν, κελεύων ἀμελήσαντα τῶν ἄλλων ἐραστῶν, αὐτῷ μόνῳ προσέχειν, ὡς ἐντὸς ἡμερῶν ὀλίγων μεγάλῳ γενησομένῳ. τὸ δὲ μειράκιον ἑτέρῳ τινὶ τῶν ἐραστῶν Αὐφιδίῳ μᾶλλον προσπεπονθὸς, ἐκφέρει τὸν λόγον. ἀκούσας δὲ ὁ Αὐφίδιος ἐξεπλάγη· καὶ γὰρ αὐτὸς μετεῖχε τῆς ἐπὶ Σερτώριον συνωμοσίας, οὐ μέντοι τὸν Μάλλιον ἐγίνωσκε μετέχοντα. Περπέννᾳ δὲ καὶ Γρανίῳ καὶ τινας ἄλλους ὧν αὐτὸς ἤδει συνωμοτῶν, ὀνομάζοντος τοῦ μειρακίου, διαταραχθεὶς, πρὸς ἐκεῖνον μὲν ἐξεφλαύριζεν τὸν λόγον, καὶ παρεκάλει τοῦ Μαλλίου καταφρονεῖν, ὡς κενοῦ καὶ ἀλαζόνος· αὐτὸς δὲ πρὸς τὸν Περπέννᾳν πορευθεὶς, καὶ φράσας τὴν ὀξύτητα τοῦ καιροῦ καὶ τὸν κίνδυνον, ἐκέλευσεν ἐπιχειρεῖν. οἱ δὲ ἐπείθοντο, καὶ παρασκευάσαντες ἄνθρωπον γράμματα κομίζοντα τῷ Σερτωρίῳ προσήγαγον. ἐδήλου δὲ τὰ

τὰ γράμματα νίκην τινὸς τῶν ὑπ' αὐτῷ στρατηγῶν, καὶ φόνον πολὺν τῶν πολεμίων. ἐφ' οἷς τοῦ Σερτωρίου περιχαροῦς ὄντος, καὶ θυσίας εὐαγγέλια, Περπέννας ἑστίασιν αὐτῷ καὶ τοῖς παροῦσι φίλοις (οὗτοι δὲ ἦσαν ἐκ τῆς συνωμοσίας) ἐπηγγέλλετο, καὶ πολλὰ λιπαρήσας, ἔπεισεν ἐλθεῖν. ἀεὶ μὲν οὖν τὰ μετὰ Σερτωρίου δεῖπνα πολλὴν εἶχεν αἰδῶ καὶ κόσμον, οὔτε ὁρᾶν τι τῶν αἰσχρῶν οὔτε ἀκούειν ὑπομένοντος, ἀλλὰ καὶ τοὺς συνόντας εὐτάκτοις καὶ ἀνυβρίστοις παιδιαῖς χρῆσθαι καὶ φιλοφροσύναις ἐθίζοντος. τότε δὲ τοῦ πότου μεσοῦντος, ἀρχὴν ἁψιμαχίας ζητοῦντες, ἀναφανδὸν ἀκολάστοις ἐχρῶντο ῥήμασιν· καὶ πολλὰ προσποιούμενοι μεθύειν ἠσέλγαινον, ὡς παροξυνοῦντες ἐκεῖνον. ὁ δὲ, εἴτε δυσχεραίνων τὴν ἀκοσμίαν, εἴτε τὴν διάνοιαν αὐτῶν τῇ βραδυλῃτι τῆς λαλιᾶς, καὶ τῇ παρὰ τὸ εἰωθὸς ὀλιγωρίᾳ συμφρονήσας, μετέβαλε τὸ σχῆμα τῆς κλισίας, ὕπτιον ἀνεὶς ἑαυτὸν, ὡς οὐδὲ προσέχων οὔτε καλακούων. ἐπεὶ δὲ ὁ Περπέννας φιάλην τινὰ λαβὼν ἀκράτου, καὶ μεταξὺ πίνων ἀφῆκεν ἐκ τῶν χειρῶν καὶ φόφον ἐποίησεν, ὅπερ ἦν αὐτοῖς σύμβολον, Ἀνιώνιος ὑπερκαλακείμενος παίει τῷ ξίφει τὸν Σερτώριον. ἀναστρέψαντος δὲ πρὸ τὴν πληγὴν ἐκείνου καὶ συνεξαναστάντος, περιπεσὼν εἰς τὸ στῆθος, καταβε

λαβε τὰς χεῖρας ἀμφοτέρας, ὥστε μηδὲ ἀμυνόμενον πολλῶν παιόντων ἀποθανεῖν.

κζ'. Οἱ μὲν οὖν πλεῖστοι τῶν Ἰβήρων εὐθὺς ᾤχοντο, καὶ παρέδωκαν ἑαυτοὺς ἐπιπρεσβευσάμενοι τοῖς περὶ Πομπήϊον καὶ Μέτελλον· τοὺς δὲ συμμείναντας ὁ Περπέννας ἀναλαβὼν ἐπεχείρει τι πράττειν. χρησάμενος δὲ ταῖς Σερτωρίου παρασκευαῖς, ὅσον ἐνασχημονῆσαι καὶ φανερὸς γενέσθαι μήτε ἄρχειν μήτε ἄρχεσθαι πεφυκώς, Πομπηίῳ προσέβαλεν· καὶ ταχὺ συντριβεὶς ὑπ' αὐτοῦ, καὶ γενόμενος αἰχμάλωτος, οὐδὲ τὴν ἐσχάτην ὑπέμεινεν συμφορὰν ἡγεμονικῶς, ἀλλὰ τῶν Σερτωρίου γραμμάτων κύριος γεγονὼς, ὑπισχνεῖτο Πομπηίῳ δείξειν ὑπατικῶν ἀνδρῶν καὶ μέγιστον ἐν Ῥώμῃ δυναμένων αὐτογράφους ἐπιστολὰς, καλούντων Σερτώριον εἰς Ἰταλίαν, ὡς πολλῶν ποθούντων τὰ παρόντα κινῆσαι, καὶ μεταβαλεῖν τὴν πολιτείαν. ἔργον ἦν ὁ Πομπηίου οὐ νέας φρενὸς, ἀλλ' εὖ μάλα βεβηκυίας καὶ καθηρημένης ἐργασάμενος, μεγάλων ἀπήλλαξεν τὴν Ῥώμην φόβων καὶ νεωτερισμῶν. τὰς μὲν γὰρ ἐπιστολὰς ἐκείνας, καὶ τὰ γράμματα τοῦ Σερτωρίου συναγαγὼν ἅπαντα κατέκαυσεν, οὔτε ἀναγνοὺς, οὔτε ἐάσας ἕτερον· αὐτὸν δὲ τὸν Περπέννην καθὰ τάχος ἀνεῖλεν, φοβηθεὶς μὴ τῶν ὀνομάτων ἐξενεχθέντων πρός τινας, ἀποστάσεις καὶ ταραχαὶ γένωνται. τῶν δὲ

δὲ τῷ Περπέννᾳ συνομοσαμένων, οἱ μὲν ἐπὶ Πομπήϊον ἀναχθέντες διεφθάρησαν, οἱ δὲ φεύγοντες εἰς Λιβύην, ὑπὸ Μαυρουσίων καληκοντίσθησαν. διέφυγε δ' οὐδεὶς, πλὴν Αὐφίδιος ὁ τοῦ Μαλλίου ἀνθεραστής. οὗτος δὲ ἢ λαθὼν, ἢ παραμεληθεὶς, ἐν τινὶ βαρβάρῳ κώμῃ πενόμενος καὶ μισούμενος καλεγήρασεν.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΕΥΜΕΝΗΣ.

α'. ΕΥΜΕΝΗ δὲ τὸν Καρδιανὸν ἱστορεῖ Δῶρις πατρὸς μὲν ἀμαξεύοντος ἐν Χερρονήσῳ διὰ πενίαν γενέσθαι, τραφῆναι δὲ ἐλευθερίως ἐν γράμμασι καὶ περὶ παλαίστραν· ἔτι δὲ παιδὸς ὄντος αὐτῷ, Φίλιππον παρεπιδημοῦντα, καὶ σχολὴν ἄγοντα, τὰ τῶν Καρδιανῶν θεάσασθαι παγκράτια μειρακίων, καὶ παλαίσματα παίδων· ἐν οἷς εὐημερήσαντα τὸν Εὐμενῆ, καὶ φανέντα συνετὸν καὶ ἀνδρεῖον, ἀρέσαι τῷ Φιλίππῳ καὶ ἀναληφθῆναι. δοκοῦσι δὲ εἰκότα λέγειν μᾶλλον, οἱ διὰ ξενίαν καὶ φιλίαν πατρῴαν τὸν Εὐμενῆ λέγοντες ὑπὸ τοῦ Φιλίππου προαχθῆναι. μετὰ δὲ τὴν ἐκείνου τελευτὴν, ὅτε συνέσει τινὸς ὅτε τύχῃ λείπεσθαι δοκῶν τῶν περὶ Ἀλέξανδρον, ἐκαλεῖτο μὲν ἀρχιγραμματεὺς, τιμῆς δὲ, ὥσπερ

οἱ

οἱ μάλιστα φίλοι καὶ συνήθεις, ἐτύγχανεν, ὥστε καὶ στρατηγὸς ἀποσταλῆναι κατὰ τὴν Ἰνδικὴν ἐφ' ἑαυτῷ μετὰ δυνάμεως, καὶ τὴν Περδίκκου παραλαβεῖν ἐπαρχίαν, ὅτε Περδίκκας, ἀποθανόντος Ἡφαιστίωνος, εἰς τὴν ἐκείνου προῆλθε τάξιν. διὸ καὶ Νεοπτολέμου τοῦ ἀρχιυπασπιστοῦ μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν λέγοντος, ὡς αὐτὸς μὲν ἀσπίδα καὶ λόγχην, Εὐμενὴς δὲ γραφεῖον ἔχων καὶ πινακίδιον ἠκολούθει, καταγέλων οἱ Μακεδόνες, μετὰ τῶν ἄλλων καλῶν τὸν Εὐμενῆ καὶ τῆς κατὰ τὸν γάμον οἰκειότητος ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰδότες ἀξιωθέντα. Βαρσίνην γὰρ τὴν Ἀρταβάζου πρώτην ἐν Ἀσίᾳ γνοὺς ὁ Ἀλέξανδρος, ἐξ ἧς υἱὸν ἔσχεν Ἡρακλέα, τῶν ταύτης ἀδελφῶν, Πτολεμαίῳ μὲν Ἀπάμαν, Εὐμενεῖ δὲ Βαρσίνην ἐξέδωκεν, ὅτε καὶ τὰς ἄλλας Περσίδας διένειμε καὶ συνώκιζε τοῖς ἑταίροις.

β'. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ προσέκρουσε πολλάκις Ἀλεξάνδρῳ, καὶ παρεκινδύνευσεν δι' Ἡφαιστίωνα. πρῶτον μὲν γὰρ Εὐίῳ τῷ αὐληθρῷ τοῦ Ἡφαιστίωνος οἰκίαν καταγέλαστος, ἣν οἱ παῖδες ἔτυχον τῷ Εὐμενεῖ προκαλεσληφότες, ἐλθὼν ὑπὸ ὀργῆς πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Εὐμενὴς, ἐδόα μετὰ Μένδορος ὡς αὐλεῖν εἴη κράτιστον, ἢ τραγῳδεῖν, τὰ ὅπλα ῥίψαντας ἐκ τῶν χειρῶν· ὥστε Ἀλέξανδρον αὐτῷ συναγανακτεῖν καὶ λοιδορεῖσθαι τῷ Ἡφαιστίωνι. ταχὺ μέντοι μεταπεσών, αὖθις εἶχε τὸν Εὐμενῆ

δι'

δι' ὀργῆς, ὡς ὕβρει μᾶλλον πρὸς ἑαυτὸν ἢ παῤῥησίᾳ πρὸς Ἡφαιστίωνα χρησάμενον. ἔπειτα Νέαρχον ἐκπέμπων μετὰ νεῶν ἐπὶ τὴν ἔξω θάλασσαν, ἤτει χρήματα τοὺς φίλους· ὃ γὰρ ἦν ἐν τῷ βασιλείῳ. τοῦ δ' Εὐμένους αἰτηθέντος μὲν τριακόσια τάλαντα, δόντος δὲ ἑκατὸν μόνα, καὶ ταῦτα γλίσχρως καὶ μόλις αὐτῷ συνειλέχθαι διὰ τῶν ἐπιτρόπων φάσκοντος, οὐδὲν ἐξαλέσας οὐδὲ δεξάμενος, ἐκέλευσεν τοὺς παῖδας κρύφα τῇ σκηνῇ τοῦ Εὐμένους θῦρ ἐνεῖναι· βυλόμενος, ἐκκομιζομένων τῶν χρημάτων, λαβεῖν ἐπ' αὐτοφώρῳ ψευδόμενον. ἔφθη δὲ ἡ σκηνὴ καταφλεχθεῖσα, καὶ μεμενόηκεν τῶν γραμμάτων διαφθαρέντων ὁ Ἀλέξανδρος. τὸ δὲ συγχυθὲν χρυσίον ἢ ἀργύριον ὑπὸ τοῦ πυρός, ἀνευρέθη πλεῖον ἢ χιλίων ταλάντων. ἔλαβεν δὲ ὀδὲν, ἀλλὰ καὶ γράψας τοῖς πανταχοῦ σατράπαις καὶ στρατηγοῖς ἀντίγραφα τῶν διεφθαρμένων ἀποστέλλειν, πάντα παραλαμβάνειν ἐκέλευσεν τὸν Εὐμενῆ. πάλιν δὲ περὶ δωρεᾶς τινος εἰς διαφοράν καταστὰς πρὸς τὸν Ἡφαιστίωνα, καὶ πολλὰ μὲν ἀκούσας κακῶς, πολλὰ δὲ εἰπών, τότε μὲν οὐκ ἔλαττον ἔσχεν· μετ' ὀλίγον δὲ τελευτήσαντος Ἡφαιστίωνος, περιπαθὴς ὁ βασιλεὺς, καὶ πᾶσιν οὓς ἐδόκει ζῶντι μὲν ἐκείνῳ φθονεῖν, ἐπιχαίρειν δὲ τεθνηκότι τραχέως ὁμιλῶν καὶ χαλεπὸς ὤν, μάλιστα τὸν Εὐμενῆ δι' ὑποψίας εἶχεν, καὶ προὔφερε πολλάκις τὰς διαφορὰς καὶ

λοιδορίας

λοιδορίας ἐκείνας. ὁ δὲ, σανδργος ὢν καὶ σιθανὸς, ἐπεχείρησεν οἷς ἀπώλλυλο σώζειν ἑαυλόν. καλέφυγε γὰρ εἰς τὴν σρὸς Ἡφαισίωνα φιλολιμίαν Ἀλεξάνδρου καὶ χάριν, ὑφηγούμενός τε τιμὰς αἳ μάλισα κοσμεῖν ἔμελλον τὸν τεθνηκόλα, καὶ χρήμαλα τελῶν εἰς τὴν τοῦ τάφου καλασκευὴν ἀφειδῶς καὶ σροθύμως.

γ'. Ἀποθανόλος δὲ Ἀλεξάνδρου, καὶ τῆς φάλαγγος διεσώσης σρὸς τοὺς ἑταίρους, τῇ μὲν γνώμῃ τούτοις σροσένειμεν ἑαυλὸν ὁ Εὐμενὴς, τῷ δὲ λόγῳ κοινός τις ἦν σρὸς ἀμφολέρους καὶ ἰδιώτης, ὡς ἁδὲν αὐτῷ σροσῆκον ξένῳ ὄνλι σολυπραγμονεῖν ταῖς Μακεδόνων διαφοραῖς. καὶ τῶν ἄλλων ἑταίρων ἐκ Βαβυλῶνος ἀνασκευασαμένων, αὐτὸς ὑπολειφθεὶς ἐν τῇ σόλει καλεπράϋνε σολλοὺς τῶν σεζῶν, καὶ σρὸς τὰς διαλύσεις ἡδίους ἐποίησεν. ἐπεὶ δὲ ἀναμιχθέλες ἀλλήλοις οἱ σραληγοὶ, καὶ καλασάλες ἐκ τῶν σρώτων ταραχῶν, διενέμονλο σαλραπείας καὶ σραληγίας, Εὐμενὴς λαμβάνει Καππαδοκίαν καὶ Παφλαγονίαν τὴν ὑποκειμένην τῇ Ποντικῇ θαλάτῃ, μέχρι Τραπεζοῦνλος, οὔπω τότε Μακεδόνων οὖσαν· Ἀριαράθης γὰρ αὐτῆς ἐβασίλευεν. ἀλλ' ἔδει Λεοννάτον καὶ Ἀντίγονον χειρὶ μεγάλῃ τὸν Εὐμενῆ καλάγονλας ἀποδεῖξαι τῆς χώρας σαλράπην. Ἀντίγονος μὲν οὖν ἃ σροσέσχεν τοῖς γραφεῖσιν ὑπὸ Περδίκκα, μελέωρος ὢν ἤδη καὶ σεριφρονῶν ἁπάντων· Λεοννά-

τος

τος δὲ καλέϐη μὲν ἄνωθεν εἰς Φρυγίαν, ἀναδεξά-
μενος Εὐμενεῖ τὴν ϛραλείαν· Ἑκαλαίᾳ δὲ τοῦ
Καρδιανῶν τυράννᾳ συμμίξαντος αὐτῷ, καὶ δεομένῃ
βοηθεῖν μᾶλλον Ἀντιπάτρῳ καὶ Μακεδόνων τοῖς
ἐν Λαμίᾳ πολιορκωμένοις, ὥρμηϲε διαϐαίνειν, καὶ
τὸν Εὐμενῆ παρεκάλει, καὶ διήλλατϲεν πρὸς Ἑκα-
ταῖον. ἦν γὰρ αὐτοῖς παλαιά τις ἐκ πολιτικῶν
διαφορῶν ὑποψία πρὸς ἀλλήλους· καὶ πολλάκις ὁ
Εὐμενὴς ἐγεγόνει φανερὸς καταγορῶν τοῦ Ἑκα-
ταίου τυραννοῦντος, καὶ παρακαλῶν Ἀλέξανδρον
ἀποδοῦναι τοῖς Καρδιανοῖς τὴν ἐλευθερίαν. διὸ καὶ
τότε τοῦ Εὐμενοῦς παραιϱωμένου τὴν ἐπὶ τοὺς
Ἕλληνας ϛραλείαν, καὶ δεδιέναι φάσκοντος Ἀντι-
πάτρον, μήπως Ἑκαλαίῳ χαριζόμενος καὶ πάλαι
μισῶν αὐτὸν ἀνέλῃ, πιϛεύσας ὁ Λεοννάτος, ὃθεν
ὢν ἐφρόνει πρὸς αὐτὸν ἀπεκρύψαϲο. λόγος μὲν
γὰρ ἦν ἡ βοήθεια καὶ πρόφασις, ἐγνώκει δὲ διαϐὰς
εὐθὺς ἀντιποιεῖσθαι Μακεδονίας. καί τινας ἐπιϲ-
τολὰς ἔδειξε Κλεοπάτρας μεταπεμπομένης αὐτὸν
εἰς Πέλλαν ὡς γαμησομένης. ὁ δὲ Εὐμενὴς, εἴτε
τὸν Ἀντίπατρον δεδοικὼς, εἴτε τὸν Λεοννάτον ἔμ-
πληκτον ὄντα καὶ φορᾶς μεϛὸν ἀϐεϐαίου καὶ ὀξείας
ἀπογνοὺς, νύκτωρ ἀνέζευξεν τὴν ἑαυτοῦ λαϐὼν
ἀποσκευήν. εἶχεν δὲ τριακοσίους μὲν ἱππεῖς, δια-
κοσίους δὲ τῶν παίδων ὁπλοφόρους· ἐν δὲ χρυσοῖς
εἰς ἀργυρίου λόγον, τάλαντα πεντακισχίλια.
φυγὼν δὲ οὕτω πρὸς Περδίκκαν, καὶ τὰ Λεοννά-

τῳ

τ᾽ βελεύμαλα καλειπὼν, εὐθὺς μὲν ἴσχυε μέγα παρ᾽ αὐτῷ, καὶ τᾶ συνεδρίᾳ μελεῖχεν. ὀλίγον δὲ ὕσερον εἰς Καππαδοκίαν καλήχθη μελὰ δυνάμεως, αὐτοῦ Περδίκκου παρόνλος καὶ σραληγᾶνλος. Ἀριαράθᾳ δὲ ληφθένλος αἰχμαλώτᾳ, καὶ τῆς χώρας ὑποχειρίᾳ γενομένης, ἀποδείκνυλαι σαλράπης. καὶ τὰς μὲν πόλεις τοῖς ἑαυλοῦ φίλοις παρέδωκε, καὶ φρᾳράρχους ἐγκαλέσησεν, καὶ δικασὰς ἀπέλιπεν, καὶ διοικηλὰς οὓς ἐβούλελο, τοῦ Περδίκκου μηδὲν ἐν τούτοις πολυπραγμονᾶνλος. αὐτὸς δὲ συνανέζευξεν, ἐκεῖνόν τε θεραπεύων, καὶ τῶν βασιλέων ἀπολείπεσθαι μὴ βελόμενος.

δ΄. Οὐ μὴν ἀλλ᾽ ὁ Περδίκκας, ἐφ᾽ ἃ μὲν ὥρμηλο, πισεύων δι᾽ αὐτοῦ προσάξασθαι, τὰ δὲ ὑπολειπόμενα δεῖσθαι δρασηρίου τε καὶ πισοῦ φύλακος οἰόμενος, ἀπέπεμψεν ἐκ Κιλικίας τὸν Εὐμενῆ, λόγῳ μὲν ἐπὶ τὴν ἑαυλοῦ σαλραπείαν, ἔργῳ δὲ, τὴν ὅμορον Ἀρμενίαν τελαραγμένην ὑπὸ Νεοπλολέμου διὰ χειρὸς ἔξονλα. τοῦτον μὲν οὖν ὁ Εὐμενὴς, καίπερ ὄγκῳ τινι καὶ φρονήμαλι κενῷ διεφθαρμένον, ἐπειρᾶτο ταῖς ὁμιλίαις καλέχειν· αὐτὸς δὲ τὴν φάλαγγα τῶν Μακεδόνων ἐπηρμένην καὶ θρασεῖαν εὑρὼν, ὥσπερ ἀνλίταγμα παρεσκεύαζεν αὐτῇ δύναμιν ἱππικὴν, τῶν μὲν ἐγχωρίων τοῖς ἱππεύειν δυναμένοις ἀνεισφορίας διδοὺς καὶ ἀτελείας, τῶν δὲ περὶ αὐτὸν οἷς μάλιστα ἐπίστευεν, ὠνηλοὺς διανέμων ἵππους, φιλολιμίαις τε

καὶ

καὶ δωρεαῖς τά τε φρονήματα παροξύνων, καὶ τὰ σώματα κινήσεσιν καὶ μελέταις διαπονῶν· ὥστε τοὺς μὲν ἐκπλαγῆναι, τοὺς δὲ θαρρῆσαι τῶν Μακεδόνων, ὁρῶντας ὀλίγῳ χρόνῳ περὶ αὐτὸν ἠθροισμένους ἱππεῖς οὐκ ἐλάττους ἑξακισχιλίων καὶ τριακοσίων.

ε'. Ἐπεὶ δὲ Κρατερὸς καὶ Ἀντίπατρος τῶν Ἑλλήνων περιγενόμενοι διέβαινον εἰς Ἀσίαν, τὴν Περδίκκου καταλύσοντες ἀρχήν, καὶ προσηγγέλλοντο μέλλοντες ἐμβαλεῖν εἰς Καππαδοκίαν, ὁ Περδίκκας αὐτὸς ἐπὶ Πτολεμαῖον στρατεύων, ἀπέδειξε τὸν Εὐμενῆ τῶν ἐν Ἀρμενίᾳ καὶ Καππαδοκίᾳ δυνάμεων αὐτοκράτορα στρατηγόν. καὶ περὶ τούτων ἐπιστολὰς ἔπεμψεν, Ἀλκέταν μὲν καὶ Νεοπτόλεμον Εὐμενεῖ προσέχειν κελεύσας, Εὐμενῆ δὲ χρῆσθαι τοῖς πράγμασιν ὅπως αὐτὸς ἔγνωκεν. Ἀλκέτας μὲν οὖν ἄντικρυς ἀπείπατο τὴν στρατείαν, ὡς τῶν ὑπ' αὐτῷ Μακεδόνων Ἀντιπάτρῳ μὲν αἰδουμένων μάχεσθαι, Κρατερὸν δὲ καὶ δέχεσθαι δι' εὔνοιαν ἑτοίμων ὄντων. Νεοπτόλεμος δὲ βουλεύων μὲν ἐπ' Εὐμενεῖ προδοσίαν οὐκ ἔλαθε, καλούμενος δὲ οὐχ ὑπήκουσεν, ἀλλὰ παρέτατε τὴν δύναμιν. ἔνθα πρῶτον ὁ Εὐμενὴς ἀπέλαυσε τῆς ἑαυτοῦ προνοίας καὶ παρασκευῆς. ἡττώμενος γὰρ ἤδη καὶ τὸ πεζὸν, ἐτρέψατο τοῖς ἱππεῦσι τὸν Νεοπτόλεμον, καὶ τὴν ἀποσκευὴν ἔλαβεν αὐτοῦ, καὶ τῇ φάλαγγι διεσπαρμένῃ περὶ

τὴν

τὴν δίωξιν ἄθρους ἐπελάσας, ἠνάγκασε τὰ ὅπλα θέσθαι, καὶ λαβόντας ὅρκους αὐτῷ συστρατεύειν. ὁ μὲν οὖν Νεοπτόλεμος ὀλίγους τινὰς συναγαγὼν ἐκ τῆς τροπῆς, ἔφυγεν πρὸς Κρατερὸν καὶ Ἀντίπατρον. παρ' ἐκείνων δὲ ἀπέστελλο πρεσβεία πρὸς Εὐμενῆ, παρακαλοῦσα μεταθέσθαι πρὸς αὐτούς, καρπούμενον μὲν ἃς εἶχε σατραπείας, προσλαβόντα δὲ στρατείαν καὶ χώραν παρ' αὐτῶν, Ἀντιπάτρῳ μὲν ἀντ' ἐχθροῦ φίλον γενόμενον, Κρατερῷ δὲ μὴ γενόμενον ἐκ φίλου πολέμιον. ταῦτα ὁ Εὐμενὴς ἀκούσας, Ἀντιπάτρῳ μὲν, οὐκ ἂν ἔφη παλαιὸς ὢν ἐχθρὸς, νῦν γενέσθαι φίλος, ὅτε αὐτὸν ὁρᾷ τοῖς φίλοις ὡς ἐχθροῖς χρώμενον· Κρατερὸν δὲ Περδίκκα διαλλάττειν ἕτοιμος εἶναι, καὶ συνάγειν ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ δικαίοις· ἄρχοντος δὲ πλεονεξίας, τῷ ἀδικουμένῳ βοηθήσειν, μέχρις ἂν ἐμπνέῃ, καὶ μᾶλλον τὸ σῶμα καὶ τὸν βίον ἢ τὴν πίστιν προήσεσθαι.

ς'. Οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Ἀντίπατρον πυθόμενοι ταῦτα, καλὰ σχολὴν ἐβουλεύοντο περὶ τῶν ὅλων· ὁ Νεοπτόλεμος δὲ μετὰ τὴν φυγὴν ἀφικόμενος πρὸς αὐτοὺς, τήν τε μάχην ἀπήγγελλεν καὶ παρεκάλει βοηθεῖν, μάλιστα μὲν ἀμφοτέρους, πάντως δὲ Κρατερόν· πεθεῖσθαι γὰρ ὑπερφυῶς ἐκεῖνον ὑπὸ τῶν Μακεδόνων, κἂν μόνον ἴδωσι τὴν καυσίαν αὐτοῦ καὶ τὴν φωνὴν ἀκούσωσι, μετὰ τῶν ὅπλων ἥξειν φερομένους. καὶ γὰρ ἦν ὄντως

ὄνομα τοῦ Κραλεροῦ μέγα, καὶ μεθ' τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν τοῦτον ἐπόθησαν οἱ πολλοὶ, μνημονεύοντες ὅτι καὶ πρὸς Ἀλέξανδρον ὑπὲρ αὐτῶν ἀνεδέξατο πολλάκις ἀπειθείας πολλάς· ὑποφερομένου πρὸς τὸν Περσικὸν ζῆλον ἀντιλαμβανόμενος, καὶ τοῖς παλαιοῖς ἀμύνων, διὰ τρυφὴν καὶ ὄγκος ἤδη περιυβριζομένοις. τότε δ' οὖν ὁ Κραλερὸς τὸν μὲν Ἀντίπατρον εἰς Κιλικίαν ἀπέστελλεν, αὐτὸς δὲ τῆς δυνάμεως ἀναλαβὼν πολὺ μέρος, ἐπὶ τὸν Εὐμενῆ μετὰ τοῦ Νεοπτολέμου προσῆγεν· οἰόμενος οὐ προσδεχομένῳ, καὶ μετὰ πρόσφατον νίκην ἐν ἀταξίᾳ καὶ περὶ πότους ἔχοντι τὴν δύναμιν ἐπιπεσεῖσθαι. τὸ μὲν οὖν προαισθέσθαι τὴν ἔφοδον αὐτοῦ τὸν Εὐμενῆ, καὶ προπαρασκευάσασθαι, νηφούσης ἂν τις ἡγεμονίας, οὐ μὴν ἄκρας θείη δεινότητος· τὸ δὲ, μὴ μόνον τοὺς πολεμίους, ἃ μὴ καλῶς εἶχεν αἰσθέσθαι, διαφυγεῖν, ἀλλὰ καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ στρατευομένους, ἀγνοίας ᾧ μαχοῖντο, προενσεῖσαι τῷ Κραλερῷ, καὶ ἀποκρύψαι τὸν ἀντιστράτηγον, ἴδιον δοκεῖ τοῦτο τοῦ ἡγεμόνος ἔργον γενέσθαι. διέδωκεν μὲν οὖν λόγον ὡς Νεοπτόλεμος αὖθις ἐπίοι, καὶ Πίγρις, ἔχοντες ἱππεῖς καὶ Καππαδοκῶν καὶ Παφλαγόνων. νυκτὸς δὲ ἀναζεῦξαι βουλόμενος, εἶτα καταδαρθὼν, ὄψιν εἶδεν ἀλλόκοτον. ἐδόκει γὰρ ὁρᾶν Ἀλεξάνδρους δύο παρασκευαζομένους ἀλλήλοις μάχεσθαι, μιᾶς

ἑκάτερον

ἑκάτερον ἡγούμενον φάλαγγος· εἶτα, τῷ μὲν τὴν Ἀθηνᾶν, τῷ δὲ τὴν Δήμητρα βοηθοῦσαν ἐλθεῖν. γενομένης δὲ ἀγῶνος ἰσχυροῦ, κρατηθῆναι τὸν μετὰ τῆς Ἀθηνᾶς· τῷ δὲ νικῶντι, στέφανον δρεπομένην τὴν Δήμητρα συμπλέκειν στέφανον. αὐτόθεν μὲν οὖν τὴν ὄψιν εἶναι δοκεῖν πρὸς αὐτοῦ, μαχομένης περὶ τῆς ἀρίστης καὶ τότε πολὺν καὶ καλὸν ἔχούσης ἐν κάλυκι στάχυν. ἅπασα γὰρ καλέσπαρτο, καὶ παρεῖχεν εἰρήνη πρέπουσαν ὄψιν, ἀμφιλαφῶς τῶν πεδίων κομώντων. μᾶλλον δὲ ἐπερρώσθη, πυθόμενος σύνθημα τοῖς πολεμίοις Ἀθηνᾶν καὶ Ἀλέξανδρον εἶναι. Δήμητρα δὲ δὴ καὶ αὐτὸς ἐδίδου σύνθημα καὶ Ἀλέξανδρον, ἀναδεῖσθαί τε πάντας ἐκέλευεν, καὶ καταστέφειν τὰ ὅπλα τῶν στάχυων λαμβάνοντας. ὁρμήσας δὲ πολλάκις ἐξαγορεῦσαι καὶ φράσαι τοῖς περὶ αὐτὸν ἡγεμόσιν καὶ στρατηγοῖς, πρὸς ὃν ἔμελλεν ὁ ἀγὼν ἔσεσθαι, καὶ μὴ μόνος ἐν αὐτῷ θέμενος ἀποκρύψαι καὶ καταισχεῖν ἀπόρρητον οὕτως ἀναγκαῖον, ὅμως ἐνέμεινε τοῖς λογισμοῖς, καὶ διεπίστευσε τῇ γνώμῃ τὸν κίνδυνον.

ζ'. Ἀντέταξε δὲ Κρατερῷ Μακεδόνων μὲν οὐδένα, δύο δὲ ἱππαρχίας ξενικὰς, ὧν Φαρνάβαζος ὁ Ἀρταβάζου καὶ Φοίνιξ ὁ Τενέδιος ἡγοῦντο, διακελευσαμένου, ὀφθέντων τῶν πολεμίων, ἐλαύνειν κατὰ τάχος καὶ συμπλέκεσθαι, μὴ διδόντας ἀναστροφὴν, μηδὲ φωνὴν μηδὲ κήρυκα

πεμπόμενον προσιεμένους. ἐδεδίει γὰρ ἰσχυρῶς τοὺς Μακεδόνας, μὴ γνωρίσαντες τὸν Κραλερὸν, οἴχωνται μεταβαλόμενοι πρὸς ἐκεῖνον. αὐτὸς δὲ τοὺς ἐρρωμενεστάτους ἱππεῖς τριακοσίους εἰς ἄγημα συνλάξας, καὶ παρελάσας ἐπὶ τὸ δεξιὸν, ἔμελλε τοῖς περὶ Νεοπτόλεμον ἐπιχειρεῖν. ὡς δὲ τὸν ἐν μέσῳ λόφον ὑπερβαλόντες ὤφθησαν, ὀξεῖαν καὶ μεθ' ὁρμῆς σφοδρὰς ποιούμενοι τὴν ἔφοδον, ἐκπλαγεὶς ὁ Κραλερὸς, καὶ πολλὰ λοιδορήσας τὸν Νεοπτόλεμον, ὡς ἐξηπαλημένος ὑπ' αὐτοῦ περὶ τῆς τῶν Μακεδόνων μεταβολῆς, ἐγκελευσάμενος ἀνδραγαθεῖν τοῖς περὶ αὐτὸν ἡγεμόσιν, ἀντεξήλασε. γενομένης δὲ τῆς πρώτης συρράξεως βαρείας, καὶ τῶν δοράτων ταχὺ συντριβέντων, τοῦ δὲ ἀγῶνος ἐν τοῖς ξίφεσιν ὄντος, ἠναισχύνατο ὁ Κραλερὸς τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλὰ πολλοὺς μὲν καταβαλὼν, πολλάκις δὲ τρεψάμενος τοὺς ἀντιτεταγμένους, τέλος δὲ πληγεὶς ὑπὸ Θρακὸς ἐκ πλαγίων προσελάσαντος, ἀπερρύη τοῦ ἵππου. πεσόντα δὲ αὐτὸν οἱ μὲν ἄλλοι παρήλασαν ἀγνοοῦντες· Γοργίας δὲ, τῶν Εὐμενοῦς στρατηγῶν, ἔγνω τε, καὶ καταβὰς περιέστησεν φρουρὰν τῷ σώματι, κακῶς ἤδη διακειμένῳ καὶ δυσθανατοῦντος. ἐν τούτῳ δὲ καὶ Νεοπτόλεμος Εὐμενεῖ συνήρχετο. μισοῦντες γὰρ ἀλλήλους πάλαι καὶ δι' ὀργῆς ἔχοντες, ἐν μὲν δυσὶν ἀναστροφαῖς ἠλείδον, ἐν δὲ τῇ τρίτῃ γνωρίσαντες

ρίσανλες εὐθὺς ἤλαυνον, σπασάμενοι τὰ ἐγχειρίδια καὶ βοῶνλες. τῶν δ' ἵππων ἐξ ἐναντίας βίᾳ συμπεσόνλων, ὥσπερ τριηρῶν, τὰς ἡνίας ἀφένλες, ἀλλήλων ἀπελάβοντο ταῖς χερσὶν, τά τε κράνη περισπῶνλες, καὶ περιῤῥηγνύνλες ἐκ τῶν ἐπωμίδων τοὺς θώρακας. πρὸς δὲ τὸν σπαραγμὸν ὑπεκδραμόνλων ἅμα τῶν ἵππων, ἀποῤῥυένλες εἰς γῆν, καὶ περιπεσόνλες ἀλλήλοις, ἐν λαβαῖς ἦσαν καὶ διεπάλαιον. εἶτα ὁ μὲν Εὐμενὴς τοῦ Νεοπτολέμου προεξανισαμένου τὴν ἰγνύαν ὑπέκοψεν, αὐτὸς εἰς ὀρθὸν φθάσας καλασῆναι· ὁ δὲ Νεοπτόλεμος εἰς θάτερον ἐρεισάμενος γόνυ, θάτερον δὲ πεπηρωμένος ἠμύνετο μὲν εὐρώστως κάτωθεν, οὐ θανασίμους δὲ πληγὰς ὑποφέρων· πληγεὶς δὲ περὶ τὸν τράχηλον, ἔπεσεν καὶ παρείθη. τὸν δὲ Εὐμενοῦς δι' ὀργὴν καὶ μῖσος παλαιὸν τά τε ὅπλα περισπῶνλος αὐτοῦ καὶ κακῶς λέγονλος, ἔτι τὸ ξίφος ἔχων, ἔλαθεν ὑπὸ τὸν θώρακα τρώσας, ἢ παρέψαυσε τοῦ βυβῶνος ἀποβάς. ἡ δὲ πληγὴ μᾶλλον ἐφόβησεν ἢ ἔβλαψε τὸν Εὐμενῆ, δι' ἀσθένειαν ἀμυδρὰ γενομένη. σκυλεύσας δὲ τὸν νεκρὸν, εἶχε μὲν χαλεπῶς ὑπὸ τραυμάτων, μηροὺς καὶ βραχίονας διακεκομμένος· ὅμως δὲ ἀναβληθεὶς ἐπὶ τὸν ἵππον, ἐδίωκε πρὸς θάτερον κέρας, ὡς ἔτι συνεστώτων τῶν πολεμίων. πυθόμενος δὲ τὴν Κρατεροῦ τελευτὴν, καὶ προσελάσας, ὡς εἶδεν ἐμπνέονλα καὶ συνιέντα, καταβὰς

ἀπεδάκρυσεν, καὶ τὴν δεξιὰν ἐνέβαλεν, καὶ πολλὰ μὲν ἐλοιδόρησε τὸν Νεοπτόλεμον, πολλὰ δὲ ἐκεῖνον μὲν ᾠκτίσατο τῆς τύχης, αὐτὸν δὲ τῆς ἀνάγκης, δι' ἣν ἀνδρὶ φίλῳ καὶ συνήθει ταῦτα πεισόμενος ἢ δράσων συνηνέχθη.

ή. Ταύτην τὴν μάχην Εὐμενὴς ἡμέραις δέκα σχεδὸν τῇ μελὰ τὴν προλέραν ἐνίκησεν· καὶ δόξῃ μὲν ἦρθη μέγας ἀπ' αὐτῆς, ὡς τὰ μὲν σοφίᾳ, τὰ δὲ ἀνδρείᾳ καλειργασμένος. φθόνον δὲ πολὺν ἔσχεν καὶ μῖσος ὁμαλῶς παρά τε τοῖς συμμάχοις καὶ τοῖς πολεμίοις, ὡς ἔπηλυς ἀνὴρ καὶ ξένος ὅπλοις καὶ χερσὶν τῶν Μακεδόνων τὸν πρῶτον αὐτῶν καὶ δοκιμώταλον ἀνηρηκώς. ἀλλ' εἰ μὲν ἔφθη Περδίκκας πυθόμενος τὴν Κραλεροῦ τελευλὴν, οὐκ ἂν ἄλλος ἐπρώτευσε Μακεδόνων· νυνὶ δὲ ἀνηρημένου Περδίκκου καλὰ ςάσιν ἐν Αἰγύπλῳ δυσὶν ἡμέραις πρότερον, ἦκεν οὗτος ὁ περὶ τῆς μάχης λόγος εἰς τὸ ςραλόπεδον· καὶ πρὸς ὀργὴν εὐθὺς οἱ Μακεδόνες θάναλον τοῦ Εὐμένους καλέγνωσαν. ἀπεδείχθη δὲ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς αὐτὸν Ἀνλίγονος μελὰ Ἀνλιπάτρου ςραληγός. ἐπεὶ δὲ Εὐμενὴς τοῖς βασιλικοῖς ἱπποφορβίοις περὶ τὴν Ἰδην νεμομένοις ἐπιτυχὼν, καὶ λαβὼν ἵππους ὅσων ἔχρηζεν τοῖς ἐπιμεληλαῖς τὴν γραφὴν ἔπεμψεν, λέγεται γελάσαι τὸν Ἀνλίπαλρον, καὶ εἰπεῖν, ὅτι θαυμάζει τὸν Εὐμενῆ τῆς προνοίας, ἐλπίζοντα λόγον

γον αὐτοῖς ἀποδώσειν τῶν βασιλικῶν, ἢ λήψεσθαι παρ' αὐτῶν. περὶ δὲ τὰς Σάρδεις ἐβούλετο μὲν ἱπποκράτων ὁ Εὐμενὴς τοῖς Λυδοῖς ἐναγωνίσασθαι πεδίοις, ἅμα καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ τὴν δύναμιν ἐπιδεῖξαι φιλοτιμούμενος. αὐτῆς δὲ ἐκείνης δεηθείσης (ἐφοβεῖτο γὰρ αἰτίαν τινὰ λαβεῖν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἀντίπατρον) ἐξήλασεν εἰς τὴν ἄνω Φρυγίαν, καὶ διεχείμαζεν ἐν Κελαιναῖς· ὅπου τῶν μὲν περὶ τὸν Ἀλκέταν καὶ Πολέμωνα καὶ Δόκιμον ὑπὲρ ἡγεμονίας διαφιλοτιμουμένων πρὸς αὐτὸν, Τοῦτο ἦν, ἔφη, τὸ λεγόμενον, ὀλέθρου δὲ οὐδεὶς λόγος. τοῖς δὲ στρατιώταις ὑποσχόμενος ἐν τρισὶν ἡμέραις τὸν μισθὸν ἀποδώσειν, ἐπίπρασκεν αὐτοῖς τὰς κατὰ τὴν χώραν ἐπαύλεις καὶ τετραπυργίας σωμάτων καὶ βοσκημάτων γεμούσας. ὁ δὲ πριάμενος ἡγεμὼν τάγματος ἢ ξεναγὸς, ὄργανα καὶ μηχανὰς λαβὼν, τοῦ Εὐμένους παρέχοντος, ἐξεπολιόρκει, καὶ πρὸς τὸν ὀφειλόμενον μισθὸν οἱ στρατιῶται διενέμοντο τῶν ἁλισκομένων ἕκαστον. ἐκ δὲ τούτου πάλιν ὁ Εὐμενὴς ἠγαπᾶτο, καὶ πολὺ γραμμάτων ἐν τῷ στρατοπέδῳ φανέντων, ἃ διέῤῥιψαν οἱ τῶν πολεμίων ἡγεμόνες, ἑκατὸν τάλαντα καὶ τιμὰς διδόντες τῷ κλείναντι τὸν Εὐμενῆ, σφόδρα παρωξύνθησαν οἱ Μακεδόνες· καὶ δόγμα ποιῆσαι χιλίους τῶν ἡγεμονικῶν περὶ αὐτὸν ἀεὶ δορυφοροῦντας εἶναι, καὶ φυλάττειν ἐν περιόδῳ καὶ παρανυκτερεύειν.

οἱ δὲ ἐπείθοντο, καὶ τιμὰς ἠγάπων παρ' αὐτοῦ λαμβάνοντες, ἃς οἱ φίλοι παρὰ τῶν βασιλέων. ἔξην γὰρ Εὐμένει καὶ καυσίας ἀλυργεῖς καὶ χλαμύδας διανέμειν, ἥτις ἦν δωρεὰ βασιλικωτάτη παρὰ Μακεδόσιν.

Θ'. Τὸ μὲν οὖν εὐτυχεῖν καὶ τοὺς φύσει μικροὺς συνεπισφίζει τοῖς φρονήμασιν, ὥστε φαίνεσθαί τε μέγεθος περὶ αὐτοὺς καὶ ὄγκον, ἐκ πραγμάτων ὑπερεχόντων ἀποβλεπομένους. ὁ δὲ ἀληθῶς μεγαλόφρων καὶ βέβαιος, ἐν τοῖς σφάλμασι μᾶλλον καὶ ταῖς δυσημερίαις ἀναφέρων γίνεται καλάθηλος, ὥσπερ Εὐμενής. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν Ὀρκυνίοις τῆς Καππαδοκίας ἡττηθεὶς ὑπὸ Ἀντιγόνου διὰ προδοσίαν, καὶ διωκόμενος, οὐ παρῆκε τὸν προδότην ἐκ τῆς φυγῆς διαπεσεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ συλλαβὼν ἐκρέμασεν. φεύγων δὲ τὴν ἐναντίαν ὁδὸν τοῖς διώκουσιν, μετέβαλε λαθών, καὶ παραλλάξας, ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον οὗ τὴν μάχην συνέβη γενέσθαι, καταστρατοπέδευσεν συναγαγὼν τοὺς νεκρούς, καὶ τῶν ἐν κύκλῳ κωμῶν τὰ θυρώματα καταστίσας ἔκαυσεν ἰδίᾳ μὲν ἡγεμόνας, ἰδίᾳ δὲ τοὺς πολλούς, καὶ πολυάνδρια χώσας ἀπῆλθεν· ὥστε καὶ τὸν Ἀντίγονον ὕστερον ἐπελθόντα θαυμάζειν τὸ θάρσος αὐτοῦ καὶ τὴν εὐστάθειαν. ἔπειτα ταῖς ἀποσκευαῖς τοῦ Ἀντιγόνου περιπεσών, καὶ λαβεῖν ῥᾳδίως δυνάμενος πολλὰ μὲν ἐλεύθερα σώματα, πολ-

πολλὴν δὲ θεραπείαν, καὶ πλοῦτον ἐκ πολέμων τοσούτων καὶ λεηλασιῶν ἠθροισμένον, ἔδεισε μὴ καταπλησθέντες ὠφελείας καὶ λαφύρων οἱ σὺν αὐτῷ, βαρεῖς γένωνται πρὸς τὴν φυγὴν καὶ μαλακώτεροι τὰς πλάνας ὑπομένειν, καὶ τὸν χρόνον, ἐν ᾧ μάλιστα τοῦ πολέμου τὰς ἐλπίδας εἶχεν, ὡς ἀποστρέψων τὸν Ἀντίγονον. ἐπεὶ δὲ ἄντικρυς χαλεπὸν ἦν ἀποστρέφειν Μακεδόνας, χρημάτων ἐν ἐφικτῷ παρόντων, ἐκέλευσεν θεραπεύσαντας αὐτοὺς, καὶ τοῖς ἵπποις χιλὸν ἐμβαλόντας, οὕτω βαδίζειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. αὐτὸς δὲ πέμπει κρύφα πρὸς τὸν ἐπὶ τῆς ἀποσκευῆς τῶν πολεμίων Μένανδρον, ὡς κηδόμενος αὐτοῦ φίλος γεγονότος καὶ συνήθους, φράξασθαι παραινῶν, καὶ ἀναχωρῆσαι τὴν ταχίστην ἐκ τῶν ἐπιδρομῶν καὶ ταπεινῶν πρὸς τὴν ἐσγὺς ὑπώρειαν, ἄφιππον οὖσαν καὶ κυκλώσεις οὐκ ἔχουσαν. τοῦ δὲ Μενάνδρου ταχὺ συμφρονήσαντος τὸν κίνδυνον καὶ ἀνασκευασαμένου, καλασκόπους ἔπεμπεν ὁ Εὐμενὴς φανερῶς, καὶ παρήσγειλεν τοῖς σταλιώταις ὁπλίζεσθαι, καὶ τοὺς ἵππους ἐσχαλινοῦν, ὡς προσάξων τοῖς πολεμίοις. τῶν δὲ καλασκόπων ἀπαγγειλάντων ὅτι παντάπασιν ὁ Μένανδρος ἄληπτος εἴη, καταπεφευγὼς εἰς τόπους χαλεπούς, ἄχθεσθαι προσποιούμενος ὁ Εὐμενὴς ἀπῆγεν τὴν σταλιάν. λέγεται δὲ, τοῦ Μενάνδρου ταῦτα μαθυρήσαντος

πρὸς

πρὸς τὸν Ἀντίγονον, καὶ τῶν Μακεδόνων ἐπανούντων τὸν Εὐμενῆ, καὶ φιλανθρωπότερον διαλεγόντων, ὅτι καὶ παῖδας αὐτῶν ἀνδραποδίσασθαι καὶ γυναῖκας αἰσχῦναι παρὸν, ἐφείσατο καὶ παρῆκεν, ἀλλ' ἐκεῖνο φάναι τὸν Ἀντίγονον οὐχ ἡμῶν, ὦ μακάριοι, κηδόμενος παρῆκεν, ἀλλ' αὑτῷ φεύγοντι δεδιὼς περιθεῖναι πέδας τοσαύτας.

ί. Ἐκ τούτου πλανώμενος ὁ Εὐμενὴς καὶ ὑποφεύγων, ἔπεισε τοὺς πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν ἀπελθεῖν, εἴτε κηδόμενος αὐτῶν, εἴτε ἐφέλκεσθαι μὴ βουλόμενος ἐλάττονας μὲν τοῦ μάχεσθαι, πλείονας δὲ τοῦ λανθάνειν ὄντας. καταφυγὼν δὲ εἰς Νῶρα, χωρίον ἐν μεθορίῳ Λυκαονίας καὶ Καππαδοκίας, μετὰ πεντακοσίων ἱππέων καὶ διακοσίων ὁπλιτῶν· κἀντεῦθεν αὖθις, ὅσοι τῶν φίλων ἐδεήθησαν ἀφεθῆναι, τοῦ χωρίου τὴν χαλεπότητα καὶ τῆς διαίτης τὴν ἀνάγκην οὐ φέροντες, πάντας ἀσπασάμενος καὶ φιλοφρονηθεὶς ἀπέπεμψεν. ὡς δὲ ἐπελθὼν ὁ Ἀντίγονος εἰς λόγους αὐτὸν ἐκάλει περὶ τῆς πολιορκίας, ἀπεκρίνατο πολλοὺς εἶναι τοὺς Ἀντιγόνου φίλους, καὶ μετὰ Ἀντίγονον ἡγεμόνας· ὧν δὲ αὐτὸς προπολεμεῖ, μηδένα λείπεσθαι μετ' αὐτόν. ὁμήρους δὲ πέμπειν ἐκέλευσεν, εἰ χρήζει διὰ λόγων αὐτῷ γενέσθαι. τοῦ δὲ Ἀντιγόνου κελεύοντος ὡς κρείττονι λαλεῖν, οὐδένα, εἶπεν, ἐμαυτοῦ κρείττονα νομίζω, μέχρις ἂν ὦ

τοῦ

τοῦ ξίφους κύριος. ὅμως δὲ πέμψαντος τοῦ Ἀντιγόνου τὸν ἀδελφιδοῦν Πτολεμαῖον εἰς τὸ χωρίον, ὥσπερ ἠξίωσεν ὁ Εὐμενὴς, καλέσῃ, καὶ περιβαλόντες ἀλλήλους ἠσπάσαντο φιλικῶς καὶ οἰκείως, ἅτε δὴ ἀλλήλοις κεχρημένοι πολλὰ, καὶ συνήθεις γεγονότες. λόγων δὲ γενομένων πολλῶν, καὶ τοῦ Εὐμένους οὐχ ὑπὲρ ἀσφαλείας μεμνημένου καὶ διαλύσεως, ἀλλὰ καὶ τὰς σατραπείας ἀξιοῦντος αὐτῷ βεβαιοῦσθαι, καὶ τὰς δωρεὰς ἀποδίδοσθαι, θαῦμα τοὺς παρόντας εἶχε, τὸ φρόνημα καὶ τὴν εὐτολμίαν ἀγαμένους. ἅμα δὲ πολλοὶ συνέτρεχον τῶν Μακεδόνων ἰδεῖν ὅστις ἐστὶν τὸν Εὐμενῆ ποθοῦντες. οὐ γὰρ ἑτέρου λόγος ἦν τοσοῦτος ἐν τῷ στρατῷ μετὰ τὴν τοῦ Κρατεροῦ τελευτήν. δείσας δὲ ὁ Ἀντίγονος ὑπὲρ αὐτοῦ, μή τι πάθῃ βίαιον, πρῶτον μὲν ἀπηγόρευε μὴ προσιέναι βοῶν, καὶ τοῖς λίθοις ἔβαλλε τοὺς ἐπιφερομένους· τέλος δὲ, ταῖς χερσὶ τὸν Εὐμενῆ περιβαλών, καὶ τὸν ὄχλον ἀπερύκων τοῖς δορυφόροις, μόλις εἰς τὸ ἀσφαλὲς ἀπεκάλεσηεν.

ια'. Τοὐντεῦθεν ὁ μὲν περιεκίσας τὰ Νῶτα, καὶ φρουρὰν καταλιπών, ἀνέζευξεν· Εὐμενὴς δὲ πολιορκούμενος, ἐγκρατὴς τοῦ χωρίου γέγονε, σῖτον καὶ ὕδωρ ἄφθονον καὶ ἅλας, καὶ ἄλλο μηδὲν ἔχοντος ἐδώδιμον, μηδὲ ἥδυσμα πρὸς τὸν σῖτον. ἐκ τῶν παρόντων ὅμως κατεσκεύαζε τοῖς

τοῖς συνοῦσιν ἱλαρὰν τὴν δίαιταν, ἐν μέρει τε παραλαμβάνων πάντας ἐπὶ τὴν αὐτοῦ τράπεζαν, καὶ τὸ συσσίτιον ὁμιλίᾳ χάριν ἐχούσῃ καὶ φιλοφροσύνῃ ἐφηδύνων. ἦν δὲ καὶ τὸ εἶδος ἡδύς, οὐ πολεμικῷ καὶ τετριμμένῳ δι' ὅπλων ἐοικώς, ἀλλὰ γλαφυρὸς καὶ νεοπρεπής, καὶ πᾶν τὸ σῶμα διηρθρωμένος, ὡς ὑπὸ τέχνης ἀκριβῶς τοῖς μέλεσι θαυμαστὴν συμμετρίαν ἔχουσιν. εἰπεῖν δὲ οὐ δεινός, αἰμύλος δὲ καὶ πιθανός, ὡς ἐκ τῶν ἐπιστολῶν συμβάλλειν ἔστιν. ἐπεὶ δὲ τοὺς σὺν αὐτῷ πολιορκουμένους ἡ στενοχωρία μάλιστα ἁπάντων ἔθλαπτεν, ἐν οἰκήμασι μικροῖς καὶ τόπῳ δυοῖν σταδίοιν ἔχοντι τὴν περίμετρον ἀναστρεφομένους, τροφὴν δὲ ἀγυμνάστως μὲν αὐτοὺς λαμβάνοντας, ἀργοῖς δὲ τοῖς ἵπποις προσφέροντας· οὐ μόνον τὸν ἄλυν αὐτῶν ὑπὸ τῆς ἀπραξίας μαραινόμενον ἀπαλλάξαι βουλόμενος, ἀλλὰ καὶ πρὸς φυγήν, εἰ παραπέσοι καιρὸς, ἀμωγέπως ἠσκημένοις χρήσασθαι, τοῖς μὲν ἀνθρώποις οἶκον, ὃς ἦν μέγιστος ἐν τῷ χωρίῳ, δεκαπεντάρων πηχῶν τὸ μῆκος, ἀπέδειξεν περίπατον, καὶ μικρὸν ἐπιπλέοντα τὴν κίνησιν κελεύων· τῶν δ' ἵππων ἕκαστον ῥυτῆρσι μεγάλοις εἰς τὴν ὀροφὴν ἀναδεδεμένοις ὑποζώσας, ἐκ τῶν περὶ τὸν αὐχένα μερῶν ἐμετεώριζε, καὶ παρήγειρεν διὰ τροχιλίας, ὥστε τοῖς μὲν ὀπισθίοις σκέλεσιν ἐπὶ τῆς γῆς ἐρείδεσθαι, τοῖς δὲ ἐμπροσθίοις ποσὶν ἀκρω-

ἀκροωνύχως ἐπιφαύειν. οὕτω δὴ ἀνηρημένους οἱ ἱπποκόμοι παρεσῶτες, ἅμα ταῖς τε κραυγαῖς καὶ ταῖς μάστιξιν ἐπηρέθιζον· οἱ δὲ, πιμπλάμενοι θυμοῦ καὶ ὀργῆς, τοῖς μὲν ὀπισθίοις ἐνήλλοντο καὶ διεσκίρτων σκέλεσιν, τοῖς δὲ μετεώροις ἐφιέμενοι ερήσασθαι, καὶ κροτοῦντες τὸ ἔδαφος καὶ ἐλελίζοντο ὧν τὸ σῶμα, καὶ πολὺν ἠφίεσαν ἱδρῶτα καὶ σταγμὸν, οὔτε πρὸς τάχος, οὔτε πρὸς ῥώμην γυμναζόμενοι κακῶς. τὰς δὲ κριθὰς ἐνέβαλλον αὐτοῖς ἐπισμένας, ἵνα καταργάζωνται θᾶττον καὶ πίονσι βέλτιον.

ιβ'. Ἤδη δὲ τῆς πολιορκίας χρόνον λαμβανούσης, Ἀνίγονος τεθνηκέναι πυνθανόμενος Ἀντίπατρον ἐν Μακεδονίᾳ, καὶ ταραχθαι τὰ πράγματα, Κασάνδρᾳ καὶ Πολυπέρχοντος διαφερομένων, οὐδὲν ἔτι μικρὸν ἐλπίζων, ἀλλὰ τῇ γνώμῃ τὴν ὅλην περιβαλλόμενος ἡγεμονίαν, ἐβούλετο τὸν Εὐμενῆ φίλον ἔχειν καὶ συνεργὸν ἐπὶ τὰς πράξεις. διὸ πέμψας Ἱερώνυμον, ἐσπένδετο τῷ Εὐμενεῖ, προτείνας ὅρκον, ὃν ὁ Εὐμενὴς διορθώσας, ἐπέτρεψεν ἐπικρῖναι τοῖς πολιορκοῦσιν αὐτὸν Μακεδόσιν, πότερος εἴη δικαιότερος. Ἀνίγονος μὲν γὰρ ἀφοσιώσεως ἕνεκεν ἐν ἀρχῇ τῶν βασιλέων ἐπιμνησθεὶς, τὸν λοιπὸν ὅρκον εἰς ἑαυτὸν ὤρκιζεν· Εὐμενὴς δὲ πρώτην μὲν ἐνέγραψε τοῖς ὅρκοις Ὀλυμπιάδα μετὰ τῶν βασιλέων· ἔπειτα ὤμνυεν οὐκ Ἀνιγόνῳ μόνον εὐνοήσειν, ἀλλ' ἐκείνῳ τὸν

τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν ἔξειν καὶ φίλον, ἀλλὰ καὶ Ὀλυμπιάδι καὶ τοῖς βασιλεῦσιν. ὧν δικαιοτέρων φανέντων, οἱ Μακεδόνες ταῦτα ὀμόσαντες τὸν Εὐμενῆ, τὴν πολιορκίαν ἔλυσαν, καὶ πρὸς τὸν Ἀντίγονον ἀπέστελλον, ὅπως καὶ αὐτὸς ἀποδῷ τῷ Εὐμενεῖ τὸν ὅρκον. ἐν τούτῳ δὲ Εὐμενὴς ὅσους εἶχεν ἐν Νώροις τῶν Καππαδοκῶν ὁμήρους ἀπέδιδε, λαμβάνων ἵππους καὶ ὑποζύγια καὶ σκηνὰς παρὰ τῶν κομιζομένων, καὶ συνῆγεν τῶν στρατιωτῶν ὅσοι διασπαρέντες ἀπὸ τῆς φυγῆς ἐπλανῶντο κατὰ τὴν χώραν· ὥστε περὶ αὐτὸν ἱππεῖς ὀλίγῳ τῶν χιλίων ἀποδέοντας γενέσθαι. μεθ' ὧν ἐξελάσας ἔφυγεν, ὀρθῶς φοβηθεὶς τὸν Ἀντίγονον. ὃ γὰρ μόνον ἐκεῖνον ἐκέλευσεν πολιορκεῖν αὖθις περιειχίσαντας, ἀλλὰ καὶ τοῖς Μακεδόσι πικρῶς ἀνέγραψεν, δεξαμένοις τοῦ ὅρκου τὴν διόρθωσιν.

ιγ'. Φεύγοντι δὲ Εὐμενεῖ γράμματα κομίζεται παρὰ τῶν ἐν Μακεδονίᾳ τὴν Ἀντιγόνου δεδοικότων αὔξησιν, Ὀλυμπιάδος μὲν, παρακαλούσης ἐλθόντα τὸ Ἀλεξάνδρου παιδίον παραλαβεῖν καὶ τρέφειν, ὡς ἐπιβουλευόμενον· Πολυπέρχοντος δὲ καὶ Φιλίππου τοῦ βασιλέως, κελευόντων Ἀντιγόνῳ πολεμεῖν, τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ δυνάμεως ἄρχοντα, καὶ τῶν ἐν Κυίνδοις χρημάτων πεντακόσια μὲν τάλαντα λαβεῖν εἰς τὴν τῶν ἰδίων ἐπανόρθωσιν, εἰς δὲ τὸν πόλεμον ὁπόσοις βούλεται χρῆσθαι.

χρῆσθαι. περὶ δὲ τούτων καὶ Ἀντιγένει καὶ Τευτάμῳ, τοῖς τῶν ἀργυρασπίδων ἡγουμένοις ἐγεγράφεισαν. ἐπεὶ δὲ λαβόντες ἐκεῖνοι τὰ γράμματα, τῷ μὲν λόγῳ φιλανθρώπως ἐδέξαντο τὸν Εὐμενῆ, φθόνῳ δὲ καὶ φιλονεικίας ἐφαίνοντο μετοὶ, δουλεύειν ἀπαξιοῦντες ἐκείνῳ· τὸν μὲν φθόνον ὁ Εὐμενὴς ἐθεράπευεν τῷ τὰ χρήματα μὴ λαβεῖν, ὡς οὐδὲν δεόμενος, ταῖς δὲ φιλονεικίαις καὶ φιλαρχίαις αὐτῶν, μήτε ἡγεῖσθαι δυναμένων, μήτε ἕπεσθαι βουλομένων, ἐπῆγε δεισιδαιμονίαν. ἔφη γὰρ Ἀλέξανδρον αὐτῷ κατὰ τοὺς ὕπνους φανῆναι, καὶ δεῖξαί τινα σκηνὴν κατεσκευασμένην βασιλικῶς, καὶ θρόνον ἐν αὐτῇ κείμενον· εἶτα εἰπεῖν, ὡς ἐνταῦθα συνεδρεύσουσιν αὐτοῖς καὶ χρηματίζουσιν αὐτὸς παρέσται, καὶ συνεφάψεται βουλῆς τε πάσης καὶ πράξεως ἀρχομένοις ἀπ' αὐτοῦ. ταῦτα ῥᾳδίως ἔπεισε τὸν Ἀντιγένη καὶ τὸν Τεύταμον, οὔτε ἐκείνων βαδίζειν βουλομένων πρὸς αὐτὸν, οὔτε αὐτὸς ἀξιῶν ἐπὶ θύραις ἑτέρων ὁρᾶσθαι. καὶ τιθέντες οὕτω σκηνὴν βασιλικὴν καὶ θρόνον Ἀλεξάνδρῳ καταπεφημισμένον, ἐκεῖ συνεπορεύοντο βουλευόμενοι περὶ τῶν μεγίστων. ἐπεὶ δὲ προϊοῦσιν αὐτοῖς εἰς τὴν ἄνω χώραν ὁ Πευκέστας μετὰ τῶν ἄλλων σατραπῶν ἀπήντησε, φίλος ὤν, καὶ συνεμίξαντο τὰς δυνάμεις, πλήθει μὲν ὅπλων καὶ λαμπρότητι παρασκευῆς ἐπέῤῥωσαν τοὺς Μακεδόνας, αὐτοὶ δὲ ἀναγωγοὶ ταῖς ἐξουσίαις, καὶ

μαλακοὶ

μαλακοὶ ταῖς διαίταις γεγονότες μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν, καὶ φρονήματα τυραννικὰ καὶ τεθραμμένα βαρβαρικαῖς ἀλαζονείαις ἐπὶ ταυτὸ συνενεγκάμενοι, πρὸς μὲν ἀλλήλους βαρεῖς ἦσαν καὶ δυσάρμοστοι, τοὺς δὲ Μακεδόνας κολακεύοντες ἐκκεχυμένως, καὶ καταχορηγοῦντες εἰς δεῖπνα καὶ θυσίας, ὀλίγου χρόνου τὸ στρατόπεδον ἀσωτίας πανηγυρίζούσης καταγώγιον ἐποίησαν, καὶ δημαγωγούμενον ἐπὶ αἱρέσει στρατηγῶν ὄχλον, ὥσπερ ἐν ταῖς δημοκρατίαις. αἰσθόμενος δὲ ὁ Εὐμενὴς αὐτοὺς ἀλλήλων μὲν καταφρονοῦντας, αὐτὸν δὲ φοβουμένους καὶ παραφυλάττοντας ἀνελεῖν, εἰ γένοιτο καιρὸς, ἐσκήψατο χρημάτων δεῖσθαι· καὶ συνεδανείσατο τάλαντα πολλὰ παρὰ τῶν μάλιστα μισούντων αὐτὸν, ἵνα καὶ πιστεύωσι, καὶ ἀπέχωνται περὶ τῶν δανείων ἀγωνιῶντες. ὥστε συνέβη τὸν ἀλλότριον πλοῦτον αὐτῷ φύλακα τοῦ σώματος ἔχειν, καὶ τῶν ἄλλων ἐπὶ σωτηρίᾳ διδόντων, μόνον ἐκ τοῦ λαβεῖν κτήσασθαι τὴν ἀσφάλειαν.

ιδ'. Οὐ μὴν ἀλλ' οἱ Μακεδόνες, ἀθείας μὲν οὔσης, ἐφθείροντο πρὸς τοὺς διδόντας, καὶ τὰς ἐκείνων θύρας ἐθεράπευον, δορυφορουμένων καὶ στρατηγιώντων· ἐπεὶ δὲ Ἀντίγονος αὐτοῖς παρεστρατοπέδευσεν μετὰ πολλῆς δυνάμεως, καὶ τὰ πράγματα φωνὴν ἀφιέντα τὸν ἀληθινὸν ἐκάλει στρατηγὸν, οὐ μόνον οἱ στρατευόμενοι τῷ Εὐμενεῖ πρὸσ-

προσεῖχον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ τρυφῇ μεγάλων ἐκείνων ἕκαστος ἐνέδωκεν, καὶ παρεῖχεν ἑαυτὸν σιωπῇ τὴν δοθεῖσαν φυλάττοντα τάξιν. καὶ γάρ τοι περὶ τὸν Πασίγριν πολαμὸν ἐπιχειρήσαντα διαβαίνειν τὸν Ἀντίγονον, οἱ μὲν ἄλλοι παραφυλάττοντες οὐδὲ ἤσθοντο, μόνος δὲ Εὐμενὴς ὑπέσχη, καὶ συνάψας μάχην, πολλοὺς μὲν κατέβαλεν, καὶ νεκρῶν ἐνέπλησε τὸ ῥεῖθρον, ἔλαβε δὲ τετρακισχιλίους αἰχμαλώτους. μάλιστα δὲ οἱ Μακεδόνες περὶ τὴν συμβᾶσαν ἀρρωστίαν αὐτῷ καταφανεῖς ἐγίνοντο, τοὺς μὲν ἄλλους ἐστιᾶν λαμπρῶς καὶ πανηγυρίζειν, ἄρχειν δὲ καὶ πολεμεῖν δυνατὸν ἡγούμενοι μόνον ἐκεῖνον. ὁ μὲν γὰρ Πευκέστας ἐν τῇ Περσικῇ λαμπρῶς αὐτοὺς ἑστιάσας, καὶ κατ' ἄνδρα διαδοὺς ἱερεῖον εἰς θυσίαν, ἤλπιζεν εἶναι μέγιστος· ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις τῶν στρατιωτῶν ἐπὶ τὰς πολεμίας βαδιζόντων, ἐτύγχανεν ὁ Εὐμενὴς, ἐκ νόσου τινὸς ἐπισφαλοῦς, ἐν φορείῳ κομιζόμενος ἔξω τοῦ στρατεύματος ἐν ἡσυχίᾳ διὰ τὰς ἀγρυπνίας. μικρὸν δὲ προελθοῦσιν αὐτοῖς ἄφνω λόφους τινὰς ὑπερβαλόντες ἐξεφάνησαν οἱ πολέμιοι, καταβαίνοντες εἰς τὸ πεδίον. ὡς οὖν αἵ τε τῶν χρυσῶν ὅπλων αὐγαὶ πρὸς τὸν ἥλιον ἐξέλαμψαν ἀπὸ τῶν ἄκρων τοῦ ἀγήματος ἐν τάξει πορευομένων, καὶ τῶν θηρίων τοὺς πύργους ἄνω καὶ τὰς πορφύρας εἶδον, ὅσπερ ἦν αὐτοῖς κόσ-

μος εἰς μάχην ἀγομένοις, ἐπισήσαντες οἱ πρῶτο τὴν πορείαν, ἐδόων Εὐμενῆ καλεῖν αὐτούς· οὐ γὰρ ἂν προελθεῖν ἐκεῖνος μὴ σφᾶς ἡγοῦντος. καὶ τὰ ὅπλα πρὸς τὴν γῆν ἐρείσαντες, ἀλλήλοις μένειν διεκελεύοντο, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἡσυχίαν ἔχειν, καὶ χωρὶς Εὐμενοῦς μὴ μάχεσθαι μηδὲ κινδυνεύειν πρὸς τοὺς πολεμίους. ἀκούσας δὲ ὁ Εὐμενὴς, ἦκεν πρὸς αὐτοὺς δρόμῳ, τοὺς κομίζοντας ἐπιταχύνας, καὶ τοῦ φορείου τὰς ἑκατέρωθεν αὐλαίας ἀνακαλύψας, προὔτεινε τὴν δεξιὰν γεγηθώς. οἱ δὲ ὡς εἶδον, εὐθὺς ἀσπασάμενοι Μακεδονικῇ τῇ φωνῇ, τάς τε ἀσπίδας ἀνείλοντο, καὶ ταῖς σαρίσσαις ἐπιδυπήσαντες, ἠλάλαξαν, προκαλούμενοι τοὺς πολεμίους, ὡς τοῦ ἡγεμόνος αὐτοῖς παρόντος.

ιέ. Ἀντίγονος δὲ, παρὰ τῶν ἀλισκομένων ἀκούων τὸν Εὐμενῆ νοσεῖν καὶ κομίζεσθαι κακῶς διακείμενον, ὑπὲρ μέγα ἔργον ἡγεῖτο συλλαβεῖν τοὺς ἄλλους ἐκείνου νοσοῦντος. διὸ καὶ σπεύδων ἐπὶ τὴν μάχην προσῆγεν. ὡς δὲ τῶν πολεμίων εἰς τάξιν καθισαμένων παρελάσας καλεῖδε τὸ σχῆμα καὶ τὴν διακόσμησιν, ἐκπλαγεὶς ἐπέσχε πολὺν χρόνον· εἶτα ὤφθη τὸ φορεῖον ἀπὸ θατέρου κέρως ἐπὶ θάτερον διαφερόμενον. γελάσας οὖν ὁ Ἀντίγονος, ὥσπερ εἰώθει, μέγα, καὶ πρὸς τοὺς φίλους εἰπὼν, τοῦτο ἦν τὸ φορεῖον, ὡς ἔοικε, τὸ ἀντιπαραλατόμενον ἡμῖν, εὐθὺς ἀπῆγε τὴν

δύναμιν

δύναμιν ὀπίσω, καὶ καλεσραλοπέδευσεν. οἱ δὲ μικρὸν ἀναπνεύσανλες, αὖθις ἐδημαγωγοῦνλο, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἐνλρυφῶνλες, σχεδὸν ὅλην εἰς τὰ χειμάδια καλενείμανλο τὴν Γαβηνῶν· ὥσε τοὺς ἐσχάτους τῶν πρώτων ἀποσκηνοῦν ὁμοῦ τι χιλίους σαδίους. ταῦτα γνοὺς ὁ Ἀνλίγονος, ὥρμησεν ἐξαίφνης ἐπ' αὐτοὺς ὑποσρέψας, χαλεπὴν ὁδὸν καὶ ἄνυδρον, σύνλομον δὲ καὶ τραχεῖαν· ἐλπίζων, εἰ διεσπαρμένοις ἐπιπέσοι περὶ τὰ χειμάδια, μηδ' ἂν συνελθεῖν ἔτι τὸ πλῆθος ῥαδίως εἰς τὸ αὐτὸ τοῖς σραληγοῖς. ἐμβαλόνλι δὲ εἰς γῆν ἀοίκηλον αὐτῷ, πνεύματά τε δεινὰ, καὶ κρύη μεγάλα διελυμαίνελο τὴν πορείαν, ἐνοχλουμένου τοῦ σραλεύματος. ἦν οὖν ἀναγκαία βοήθεια, πυρὰ πολλὰ καίειν. ὅθεν οὐκ ἔλαθε τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ τῶν βαρβάρων οἱ τὰ βλέπονλα πρὸς τὴν ἀοίκηλον ὄρη νεμόμενοι, θαυμάσανλες τὸ τῶν πυρῶν πλῆθος, ἔπεμψαν ἱσπασρίαις καμήλοις ἀγγέλους πρὸς Πευκέσαν. ὁ δὲ ὡς ἤκουσεν, αὐτός τε πανλάπασιν ἔκφρων ὑπὸ δέους γενόμενος, καὶ τοὺς ἄλλους ὁρῶν ὁμοίως ἔχονλας, ὥρμηλο φεύγειν, ἀνασήσας τοὺς καθ' ὁδὸν ὄνλας αὐτοῖς μάλισα τῶν σραλιωλῶν. Εὐμενὴς δὲ τὴν ταραχὴν ἀφῆρει καὶ τὸν φόβον, ὑπισχνούμενος ἐπισήσειν τῶν πολεμίων τὸ τάχος, ὥσε τρισὶν ὕσερον ἡμέραις ἢ προσδοκῶνλαι παραγενέσθαι. πεισθέντων δὲ αὐτῶν, ἅμα μὲν ἀγγέλους περι-

ἐπεμπεν, τὰς δυνάμεις ἐκ τῶν χειμαδίων καὶ τοὺς ἄλλους ἀθροίζεσθαι καλὰ τάχος κελεύων· ἅμα δὲ αὐτὸς ἐξιππασάμενος μετὰ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων, καὶ τόπον ἐξ ἀπόπτου καταφανῆ τοῖς ὁδεύουσιν τὴν ἔρημον περιβαλλόμενος, καὶ διαμετρήσας, ἐκέλευε πυρὰ πολλὰ καίειν ἐν διαστήμασιν, ὥσπερ οἱ στρατοπεδεύοντες. γινομένου δὲ τούτου, καὶ τῶν πυρῶν τοῖς περὶ Ἀντίγονον ἐκ τῆς ὀρεινῆς καταφανέντων, ἄχος ἔσχεν καὶ δυσθυμία τὸν Ἀντίγονον, οἰόμενον ἡσθημένους ἐκπαλαι τοὺς πολεμίους ἀπαντᾶν. ἵν' οὖν μὴ κατάκοπος καὶ τετρυμένος ἐκ πορείας ἀναγκάζηται μάχεσθαι πρὸς ἀνθρώπους ἑτοίμους καὶ καλῶς κεχειμακότας, προέμενος τὴν σύντομον, ἦγε διὰ κωμῶν καὶ πόλεων, καθ' ἡσυχίαν ἀναλαμβάνων τὸ στράτευμα. μηδενὸς δὲ ἐμποδὼν ὄντος, ὥσπερ εἴωθεν ἀντικαθημένων πολεμίων, τῶν δὲ περιχώρων λεγόντων στράτευμα μηδὲν ὤφθαι, πυρῶν δὲ κεκαυμένων μεσὸν εἶναι τὸν τόπον, ἥσθητο καταστραγηγημένος ὑπὸ Εὐμένους, καὶ βαρέως φέρων προσῆγεν, ὡς φανερᾷ μάχῃ κριθησόμενος.

ις'. Ἐν τούτῳ δὲ τῆς δυνάμεως περὶ τὸν Εὐμενῆ τὸ πλεῖστον ἠθροισμένον ἐθαύμαζε τὴν σύνεσιν αὐτοῦ, καὶ μόνον ἐκέλευεν ἄρχειν. ἐφ' ᾧ λυπούμενοι καὶ φθονοῦντες οἱ τῶν ἀργυρασπίδων ἡγεμόνες, Ἀντιγένης καὶ Τεύταμος, ἐπεβούλευον αὐτῷ· καὶ τοὺς πλείστους τῶν τε σατραπῶν

των καὶ τῶν στρατηγῶν συναγαγόντες, ἐβουλεύοντο πότε χρὴ καὶ πῶς τὸν Εὐμενῆ διαφθεῖραι. συνδόξαν δὲ πᾶσιν ἀποχρήσασθαι πρὸς τὴν μάχην αὐτῷ, μετὰ δὲ τὴν μάχην εὐθὺς ἀνελεῖν, Εὔδαμος ὁ τῶν ἐλεφάντων ἡγεμὼν καὶ Φαίδιμος ἐξαγγέλλουσι κρύφα τῷ Εὐμενεῖ τὰ δεδογμένα, δι' εὔνοιαν μὲν οὐδεμίαν ἢ χάριν, εὐλαβούμενοι δὲ μὴ τῶν χρημάτων ἃ δεδανείκεσαν αὐτῷ στερηθῶσιν. Εὐμενὴς δὲ τούτους μὲν ἐπήνεσεν, εἰς δὲ τὴν σκηνὴν ἀπελθών, καὶ πρὸς τοὺς φίλους εἰπών, ὡς ἐν πανηγύρει θηρίων ἀναστρέφοιτο, διαθήκας ἔγραψε· καὶ τὰ γραμματεῖα καλέσχισεν καὶ διέφθειρεν, οὐ βουλόμενος αὐτοῦ τελευτήσαντος ἐκ τῶν ἀπορρήτων αἰτίας καὶ συκοφαντήματα τοῖς γράψασι γενέσθαι. ταῦτα διοικησάμενος, ἐβουλεύετο τὴν νίκην παρεῖναι τοῖς ἐναντίοις, ἢ φυγὼν διὰ Μηδίας καὶ Ἀρμενίας ἐμβαλεῖν εἰς Καππαδοκίαν. οὐδὲν δὲ κυρώσας τῶν φίλων παρόντων, ἀλλ' ἐπὶ πολλὰ τῇ γνώμῃ πολυτρόπῳ παρὰ τὰς τύχας οὔσῃ κινήσας αὐτόν, ἐξέτασε τὴν δύναμιν, τοὺς μὲν Ἕλληνας καὶ τοὺς βαρβάρους παρορμῶν, ὑπὸ δὲ τῆς φάλαγγος καὶ τῶν ἀργυρασπίδων αὐτὸς παρακαλούμενος θαρρεῖν, ὡς δὲ δεξομένων τῶν πολεμίων. καὶ γὰρ ἦσαν οἱ πρεσβύταλοι τῶν περὶ Φίλιππον καὶ Ἀλέξανδρον, ὥσπερ ἀθληταὶ πολέμων ἀήττητοι καὶ ἀπλῶτες εἰς ἐκεῖνο χρόνου, πολλοὶ μὲν ἑβδομή-

κοντα ἔτη γεγονότες, νεώτερος δὲ οὐδεὶς ἑξηκονταετοῦς. διὸ καὶ τοῖς περὶ τὸν Ἀντίγονον ἐπιόντες ἑβόων, ἐπὶ τοὺς παλέρας ἁμαρτάνετε, ὦ κακαὶ κεφαλαί. καὶ μετ' ὀργῆς ἐμπεσόντες ὅλην ὁμοῦ τὴν φάλαγγα συνέτριψαν, οὐδενὸς ὑποστάντος αὐτούς, τῶν δὲ πλείστων ἐν χερσὶ διαφθαρέντων. ταύτῃ μὲν οὖν ὁ Ἀντίγονος ἡττᾶτο καλὰ κράτος, τοῖς δ' ἱππεῦσιν ἐπεκράτει. τοῦ δὲ Πευκέστου πανταχόθεν ἐκλελυμένως καὶ ἀγεννῶς ἀγωνισαμένου, καὶ τὴν ἀποσκευὴν ἔλαβε πᾶσαν· αὐτῷ τε νήφοντι χρησάμενος παρὰ τὰ δεινὰ, καὶ τοῦ τόπου συνεργοῦντος. ἀχανὲς γὰρ ἦν τὸ πεδίον, οὔτε βαθύτερον, οὔτε ἀπόκροτον καὶ στερεὸν, ἀλλὰ θινῶδες, καὶ μεστὸν ἁλμυρίδος αὐχμηρᾶς, ἣ τοσούτων μὲν ἵππων, τοσούτων δὲ ἀνθρώπων ξαινομένη δρόμοις ὑπὸ τὸν τῆς μάχης καιρὸν ἐξήνθει κόνιν, ὥσπερ ἄσβεστον, ἀπολευκαίνουσαν τὸν ἀέρα καὶ τὰς ὄψεις διαθολοῦσαν. ἢ καὶ ῥᾴδιον λαθὼν ὁ Ἀντίγονος τῆς ἀποσκευῆς τῶν πολεμίων ἐκράτησεν.

ιζ'. Παυσαμένης δὲ τῆς μάχης, εὐθὺς οἱ περὶ τὸν Τεύταμον ἐπρεσβεύοντο περὶ τῆς ἀποσκευῆς. Ἀντιγόνῳ δὲ καὶ ταύτην ἀντιδώσειν ὑπισχνουμένῳ τοῖς ἀργυράσπισιν, καὶ τἄλλα χρήσεσθαι φιλανθρώπως, εἰ παραλάβοι τὸν Εὐμενῆ, βούλευμα δεινὸν οἱ ἀργυράσπιδες ἐβουλεύσαντο, ἐγχειρίσαι ζῶντα τοῖς πολεμίοις τὸν ἄνδρα. καὶ πρῶτον

πρῶτον μὲν ἀνυπόπλως προσεπέλαζον αὐτῷ, καὶ παρεφύλαττον, οἱ μὲν ἀποδυρόμενοι περὶ τῆς ἀποσκευῆς, οἱ δὲ θαρρεῖν ὡς νενικηκότα κελεύοντες, οἱ δὲ, τῶν ἄλλων ἡγεμόνων κατηγοροῦντες. ἔπειτα προσπεσόντες ἐξήρπασαν τὸ ἐγχειρίδιον αὐτοῦ, καὶ τῇ ζώνῃ τὰς χεῖρας ἀποστρέψαντες ἔδησαν. ἐπεὶ δὲ ὑπὸ Ἀντιγόνου Νικάνωρ ἐπέμφθη παραληψόμενος αὐτὸν, ἐδεῖτο λόγου τυχεῖν ἀγόμενος διὰ τῶν Μακεδόνων, οὐκ εἰς δέησιν ἢ παραίτησιν, ἀλλ' ὡς περὶ τῶν ἐκείνοις συμφερόντων διαλεξόμενος. γενομένης δὲ σιωπῆς, ἐν ὑψηλῷ τινι καταστὰς, καὶ τὰς χεῖρας δεδεμένας προτείνας, Ποῖον, εἶπεν, ὦ κάκιστοι Μακεδόνων, τρόπαιον Ἀντίγονος ἐθελήσας ἀνέστησε καθ' ἡμῶν, οἷον ὑμεῖς καθ' αὐτῶν ἀνίστατε, τὸν στρατηγὸν αἰχμάλωτον ἐκδιδόντες; οὐκ ἄρα δεινὸν ἦν κρατοῦντας ὑμᾶς ἥττων ἐξομολογεῖσθαι διὰ τὰς ἀποσκευὰς, ὡς ἐν τοῖς χρήμασιν, οὐκ ἐν τοῖς ὅπλοις τοῦ κρατεῖν ὄντος. ἀλλὰ καὶ τὸν ἡγεμόνα πέμπετε λύτρον τῆς ἀποσκευῆς. ἐγὼ μὲν οὖν ἀήττητος ἄγομαι, νικῶν τοὺς πολεμίους, ὑπὸ τῶν συμμάχων ἀπολλύμενος· ὑμεῖς δὲ, πρὸς Διὸς στρατίᾳ καὶ Θεῶν ὁρκίων, ἐνταῦθά με δι' αὐτῶν κτείνατε. πάντως κἀκεῖ κτεινόμενος, ὑμέτερον ἔργον εἰμί. μέμψεται δὲ οὐδὲν Ἀντίγονος· νεκροῦ γὰρ Εὐμενοῦς δεῖται, καὶ ὁ ζῶντος. εἰ δὲ φείδεσθε τῶν χειρῶν, ἀρκέσει τῶν ἐμῶν ἡ ἑτέ-

ρα λυθεῖσα πρᾶξαι τὸ ἔργον. εἰ δὲ ὑ πιςεύε-
τέ μοι ξίφος, ὑποῤῥίψαλε τοῖς θηρίοις δεδεμένον,
κ) ταῦτα πράξανλας ὑμᾶς ἀφίημι τῆς ἐπ' ἐμοὶ
δίκης, ὡς ἄνδρας ὁσιωτάτους κ) δικαιοτάτους περὶ
τὸν αὐτῶν ςραληγὸν γενομένους.

ιή. Ταῦτα τοῦ Εὐμενοῦς λέγονλος, τὸ μὲν
ἄλλο πλῆθος ἄχθει καλείχελο, κ) κλαυθμὸς ἦν,
οἱ δὲ ἀργυράσπιδες ἄγειν ἐδόων, κ) μὴ φλυ-
αροῦνλι προσέχειν· ὑ γὰρ εἶναι δεινὸν, εἰ Χερ-
ρονησίτης ὄλεθρος οἰμώξεται μυρίοις γυμνάσας
πολέμοις Μακεδόνας, ἀλλ' εἰ τῶν Ἀλεξάνδρυ
κ) Φιλίππου ςραλιωλῶν οἱ κράτιςοι τοσαῦτα
καμόνλες ἐν γήρᾳ ςέρονλαι τῶν ἐπάθλων, καὶ
τροφὴν παρ' ἑτέρων λαμβάνουσιν, αἱ δὲ γυναῖ-
κες αὐτῶν ἤδη τρίτην νύκλα τοῖς πολεμίοις συ-
καθεύδουσιν. ἅμα δὲ ἦγον αὐτὸν ἐπιταχύνονλες.
Ἀνλίγονος δὲ δείσας τὸν ὄχλον (ἀπελείφθη γὰρ
οὐδεὶς ἐν ςραλοπέδῳ) δέκα τοὺς κραλιςεύονλας
ἐλέφανλας ἐξέπεμψεν, κ) λογχοφόρους συχνοὺς,
Μήδους κ) Παρθυαίους, διακρουσομένους τὸ πλῆ-
θος. εἶτ' αὐτὸς μὲν ἰδεῖν οὐκ ὑπέμεινε τὸν Εὐ-
μενῆ διὰ τὴν προγεγενημένην φιλίαν κ) συνήθειαν·
πυνθανομένων δὲ τῶν παρειληφότων τὸ σῶμα,
πῶς φυλάξουσιν, Οὕτως, εἶπεν, ὡς ἐλέφανλα ἢ
ὡς λέονλα. μελὰ μικρὸν δὲ συμπαθὴς γενόμενος,
τῶν τε δεσμῶν τοὺς βαρεῖς ἐκέλευσεν ἀφελεῖν,

καὶ

καὶ παῖδα παραδέξασθαι τῶν συνήθων, ὅπως ἀλείψαιτο· καὶ τῶν φίλων ἐφῆκε τῷ βυλομένῳ συνδιημερεύειν, καὶ κομίζειν τὰ ἐπιτήδεια. βουλευόμενος δὲ περὶ αὐτοῦ πλείονας ἡμέρας, προσήγετο καὶ λόγους καὶ ὑποσχέσεις Νεάρχου τε τοῦ Κρητὸς καὶ Δημητρίου τοῦ υἱοῦ φιλοτιμουμένων τὸν Εὐμενῆ σῶσαι, τῶν δὲ ἄλλων ὁμοῦ τι πάντων ἐνισταμένων καὶ κελευόντων ἀναιρεῖν. λέγεται δὲ τὸν Εὐμενῆ τοῦ φυλάσσοντος αὐτὸν Ὀνομάρχου πυθέσθαι, τί δήποτε Ἀντίγονος ἐχθρὸν ἄνδρα καὶ πολέμιον λαβὼν ὑποχείριον, οὔτε ἀποκτίννυσι ταχέως, οὔτε εὐγενῶς ἀφίησι; τοῦ δὲ Ὀνομάρχου πρὸς ὕβριν εἰπόντος, ὡς οὐ νῦν ἀλλ' ἐπὶ τῆς μάχης ἔδει πρὸς θάνατον ἔχειν εὐθαρσῶς, Καὶ μὰ τὸν Δία, φάναι τὸν Εὐμενῆ, καὶ τότε εἶχον. ἐροῦ δὲ τοὺς εἰς χεῖρας ἐλθόντας· ἀλλ' οὐδενὶ κρείττονι προσπυχὼν οἶδα· καὶ τὸν Ὀνόμαρχον, οὐκοῦν ἐπεὶ νῦν, φάναι, τὸν κρείττονα εὗρηκας, τί οὐκ ἀναμένεις τὸν ἐκείνου καιρόν;

ιθ'. Ὡς δ' οὖν ἔδοξε τῷ Ἀντιγόνῳ τὸν Εὐμενῆ κλείνειν, ἐκέλευσεν αὐτοῦ τὴν τροφὴν ἀφελεῖν. καὶ δύο μὲν ἡμέρας ἢ τρεῖς ἄσιτος οὕτω προσήγετο πρὸς τὴν τελευτήν. αἰφνίδιον δὲ ἀναζυγῆς γενομένης, εἰσπέμπαντες ἄνθρωπον, ἀποσφάττουσιν αὐτόν. τὸ δὲ σῶμα τοῖς φίλοις παραδοὺς ὁ Ἀντίγονος, ἐπέτρεψεν καῦσαι, καὶ

τὰ

τὰ λείψανα συνθέντας, εἰς ἀργυρᾶν ὑδρίαν κομίζειν, ἀποδοθησόμενα τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς παισίν. οὕτω δὲ ἀποθανόντος Εὐμένους, οὐκ ἐπ' ἄλλῳ τινὶ τὴν τιμωρίαν ἐποιήσατο τῶν προδόντων αὐτὸν ἡγεμόνων καὶ στρατιωτῶν τὸ δαιμόνιον, ἀλλ' αὐτὸς Ἀντίγονος προσαλλόμενος ὡς ἀσεβεῖς καὶ θηριώδεις τοὺς ἀργυράσπιδας, παρέδωκεν Ἰβυρτίῳ τῷ διοικοῦντι τὴν Ἀραχωσίαν, πάντα τρόπον ἐκλείψαι καὶ καταφθεῖραι κελεύσας, ὅπως μηδεὶς αὐτῶν εἰς Μακεδονίαν ἄπεισι, μηδὲ ὄψεται τὴν Ἑλληνικὴν θάλατταν.

Ταῦτά

α'. ΤΑΥΤΑ ἐστιν ἃ περὶ Εὐμενοῦς καὶ Σερτωρίου μνήμης ἄξια παρειλήφαμεν. ἐν δὲ τῇ συγκρίσει, κοινὸν μὲν ἀμφοτέροις ὑπάρχει τὸ ξένους καὶ ἀλλοδαποὺς καὶ φυγάδας ὅπλας, ἐθνῶν τε παντοδαπῶν, καὶ στρατευμάτων μαχίμων τε καὶ μεγάλων δυνάμεων ἡγεμένους διαπελεῖν. ἴδιον δὲ, Σερτωρίῳ μὲν, τὸ παρὰ πάντων τῶν συμμάχων δεδομένην ἔχειν διὰ τὸ ἀξίωμα τὴν ἀρχήν· Εὐμενεῖ δὲ, τὸ πολλῶν διαφερομένων περὶ τῆς ἡγεμονίας πρὸς αὐτὸν, ἐκ τῶν πράξεων λαμβάνειν τὸ πρωτεῖον· καὶ τῷ μὲν ἄρχεσθαι βουλόμενοι δικαίως εἵπονθο, τῷ δὲ, ἄρχειν μὴ δυνάμενοι, πρὸς τὸ συμφέρον ὑπήκουον. καὶ γὰρ ὁ μὲν, Ἰβήρων καὶ Λυσιτανῶν, Ῥωμαῖος, ὁ δὲ, Χερρονησίτης, Μακεδόνων ἦρχεν· ὧν οἱ μὲν ἔκπαλαι Ῥωμαίοις ἐδούλευον, οἱ δὲ τότε πάντας ἀνθρώπους ἐδουλοῦντο. καὶ Σερτώριος μὲν ἀπὸ βουλῆς καὶ στρατηγίας θαυμαζόμενος, Εὐμενὴς δὲ διὰ τὴν γραμματείαν καταφρονούμενος ἐφ' ἡγεμονίαν προῆλθεν. καὶ μόνον ταῖς νῦν ἐλάττοσι πρὸς

πρὸς τὴν ἀρχὴν ἀφορμαῖς, ἀλλὰ καὶ μείζοσι πρὸς τὴν αὔξησιν ἐχρήσαλο κωλύμασιν Εὐμενής. καὶ γὰρ ἄνλικρυς τοὺς ἐνιςαμένους, καὶ κρύφα τοὺς ἐπιβελεύονλας εἶχε πολλούς· ἀχ ὥσπερ τῷ ἑτέρῳ φανερῶς μὲν ἠδεὶς, λάθρα δὲ ὕςερον καὶ ὀλίγοι τῶν συμμάχων ἐπανέςησαν. διὸ τῷ μὲν ἦν πέρας τοῦ κινδυνεύειν, τὸ νικᾶν τοὺς πολεμίους· τῷ δὲ, ἐκ τοῦ νικᾶν ὁ κίνδυνος ὑπὸ τῶν φθονούνλων.

ϛ'. Τὰ μὲν οὖν καλὰ τὴν ςραλείαν ἐφάμιλλα καὶ παράλληλα, τῷ δὲ ἄλλῳ τρόπῳ, φιλοπόλεμος μὲν ὁ Εὐμενὴς καὶ φιλόνεικος, ἡσυχίας δὲ καὶ πραότηλος οἰκεῖος ὁ Σερλώριος. ὁ μὲν γὰρ, ἀσφαλῶς καὶ μελὰ τιμῆς βιοῦν ἔξὸν, ἐκποδὼν γενόμενος, τοῖς πρώτοις μαχόμενος καὶ κινδυνεύων διελέλεσεν· τῷ δὲ οὐδὲν δεομένῳ πραγμάτων, ὑπὲρ αὐτῆς τῆς τοῦ σώμαλος ἀσφαλείας πρὸς οὐκ ἐῶνλας εἰρήνην ἄγειν ἦν ὁ πόλεμος. Εὐμενεῖ μὲν γὰρ Ἀνλίγονος, ἐκςάνλι τῶν ὑπὲρ τοῦ πρωτεύειν ἀγώνων, ἡδέως ἂν ἐχρῆτο τὴν μετ' αὐτὸν ἀγαπῶνλι τάξιν· Σερλωρίῳ δὲ οἱ περὶ Πομπήϊον οὐδὲ ζῆν ἀπραγμόνως ἐπέτρεπον. διὸ τῷ μὲν ἑκονλὶ συνέβαινεν πολεμεῖν ἐν ἀρχῇ, τῷ δὲ ἀκουσίως ἄρχειν διὰ τὸ πολεμεῖσθαι. φιλοπόλεμος μὲν οὖν, ὁ τῆς ἀσφαλείας τὴν πλεονεξίαν προλιμῶν· πολεμικὸς δὲ, ὁ τῷ πολέμῳ κλώμενος τὴν ἀσφάλειαν. καὶ μὴν ἀποθανεῖν γε συνέβη τῷ μὲν,

μὲν, ὑ προαισθομένῳ· τῷ δὲ, κὴ προσδεχομένῳ τὴν τελευτήν. ὧν τὸ μὲν, ἐπιεικείας, φίλοις γὰρ ἐδόκει πιστεύειν· τὸ δὲ, ἀσθενείας· βυλόμενος γὰρ φυγεῖν, συνελήφθη. κὴ τοῦ μὲν ὑ καθήσχυνε τὸν βίον ὁ θάνατος, πάσχοντος ὑπὸ τῶν συμμάχων, ἃ τῶν πολεμίων αὐτὸν οὐδεὶς ἐποίησεν· ὁ δὲ, φεύγειν μὲν πρὸ αἰχμαλωσίας μὴ δυνηθεὶς, ζῆν δὲ μετ' αἰχμαλωσίαν βυληθεὶς, οὔτε ἐφυλάξατο καλῶς τὴν τελευτὴν, οὔθ' ὑπέμεινεν, ἀλλὰ προσλιπαρῶν κὴ δεόμενος, τοῦ σώματος μόνυ κρατεῖν δοκοῦντα τὸν πολέμιον, κὴ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ κύριον ἐποίησεν.

PLUTARCHI

B L

PLUTARCHI CHÆRONENSIS

VITÆ PARALLELÆ.

DIONIS & BRUTI,

Q. SERTORII & EUMENIS.

TOM. II.

DUBLINII. A. D. 1761.

BL

PLUTARCHI

Δ I Ω N.

1. SICUT ait Simonides, Soſſi Senecio, Corinthiis Ilium, quum feciſſent cum Achæis ei bellum, non fuiſſe infenſum, quod ipſi quoque oriundus Corintho ſocia arma Glaucus junxiſſet: ita nimirum debent Academiæ neque Romani neque Græci ſuccenſere, qui portionem referunt parem ex hoc ſcripto, quod vitam complectitur Bruti et Dionis: quorum hic conſuetudinem cum Platone habuit, alter præceptis imbutus fuit Platonis. Itaque quaſi ex una ambo palæſtra ſunt ad maxima certamina progreſſi. Nec mirum eſt eos multis factis conſimilibus et germanis edendis præceptori virtutis aſtipulari, ut res amplas et ſplendidas geras in republica procuranda, potentiæ et fortunæ requiri cum prudentia et juſtitia aſſociationem. Ut enim Hippomachus aliptes exercitatos

citatos ait apud se etiam quum ex macello conspiceret ferentes carnes, procul se cognoscere : ita rationem consentaneum est bene institutorum pariter factis comitem se adjungere, quæ concinnitatem quandam eis consonantiamque cum decoro afferat.

2. At fortunæ, quæ casu magis quam consilio acciderunt his pares, similitudinem vitis eorum conciliant. Siquidem uterque sublatus de medio ante metam est quam sibi proposuerant, ubi facta sua ex multis et magnis contentionibus deponere nequivere. Quod vero omnium est maxime stupendum, utrique Deus vitæ exitum prænuntiavit, parum propitio spectro juxta utrique oblato. Tametsi perhibent illi qui negant talia, nemini cordato visum dæmonii vel simulacrum obversari, verum pueros, mulierculas, et deliros ex corporis imbecillitate homines, quum aliquo tenentur mentis errore vel intemperie corporis, opiniones alienas atque absonas admittere, dum malum dæmonium superstitiose credunt se invasisse. Quod si Dion Brutusque, constantes viri et philosophi, neque ad ullum præcipites aut proclives animi motum, adeo sunt a spectro permoti, amicis ut referrent visa sua, haud scio anne ex veteribus opinionibus recipere maxime absonam cogamur, mala dæmonia et invida esse bonis viris æmulantia, quæ, quo obstrepant illorum actionibus, commotiones iis et pavores invehant, hisque concutiant et impellant virtutem, ne erecti et integri in virtute permanentes potiorem quam ipsi per

mortem

mortem consequantur a fatis sortem. Verum hæc alium in locum rejiciamus. Nunc vero in hoc duodecimo de vitis parallelis libro historiam majoris introducamus priorem.

3. Dionysius senior dominatu occupato protinus conjunxit sibi matrimonio Hermocratis Syracusii filiam. Hujus corpus nondum satis firmata tyrannide rebellantes Syracusani immanibus et atrocibus contumeliis affecere; quamobrem sponte conscivit sibi mortem. Recepto inde Dionysius dominatu et viribus confirmato rursus duas uxores simul duxit, unam ex Locris, Doridem nomine, indigenam alteram Aristomachen, principis Syracusanorum filiam Hipparini, qui Dionysii collega fuit, quum primum imperator esset cum libera potestate ad bellum designatus. Fama est autem eum uno die ambas duxisse, neque cum utra concubuerit priore cuiquam mortalium constitisse, parem etiam utrique benevolentiam exhibuisse perpetuo, una ambas cœnare cum eo consuesse, noctibus alternis concubare, quamvis postularet plebs Syracusana externæ præferri civem. Verum illa hac usa fortuna est, ut maximum stirpis filium Dionysio ediderit: quod detractionem gentis ejus sublevavit. Aristomache vero diu infœcunda cum Dionysio fuit, quum cuperet ille ex hac liberos: ut matrem etiam Locrensis interfecerit, potionatam ab ea criminans Aristomachen.

4. Hujus Dion frater in honore sororis causa initio fuit. Post ubi eluxit prudentia

ejus, jam per ſe fuit charus tyranno : atque inter cætera præceptum eſt quæſtoribus, quicquid poſtularet Dion, id ei ut præberent : quum præbuiſſent, eodem die ſibi renuntiarent. Fuit ante quoque excelſo ingenio ingentique animo et forti : cæterum animus hic magis adolevit quum divina ſorte appuliſſet in Siciliam Plato, nullo ille quidem conſilio humano : ſed haud dubie Deus aliquis aditum procul libertatis Syracuſanis inſtituens, et tyrannidis moliens everſionem, detulit Platonem Syracuſas, Dionemque ad colloquium ejus attraxit, admodum tunc quidem juvenem, verum diſcipulorum Platonis omnium indolis longe ſolertiſſimæ, acerrimumque ad arripiendam virtutem, ut ipſe ſcripſit Plato et ipſa facta teſtantur. Nam quamvis tinctus moribus eſſet ſub tyranno abjectis, vitæque obnoxiæ et trepidæ, arroganti famulitio, inſolentibus deliciis, et conſuetudini ſummum bonum voluptatibus et opulentia metienti aſſuetus, atque in iis volutatus : ut primum tamen doctrinam guſtavit, et philoſophiam ad virtutem ducem, illico eſt ad eam animo incenſus : atque ex ſuo ad honeſtatem proclivi animo ſimpliciter plane et juveniliter exiſtimans ab iiſdem præceptis pariter Dionyſium motum iri, contendit et effecit ut per otium ille conveniret et audiret Platonem.

5. In colloquio quum in ſumma de viri virtute, præſertim autem de fortitudine diſputaretur, quia quidvis citius Plato quam tyrannos fortes aſſeruit ; hinc ad juſtitiam tranſiens

ſiens docuit beatam juſtorum eſſe, injuſtorum miſeram vitam: non tulit ſermonem ejus tyrannus, verum quaſi coargueretur, infenſus quoque fuit aſſiſtentibus, qui Platonem commendabant mirifice, atque ejus oratione ducebantur. Poſtremo inflammatus exacerbatuſque, rogavit eum quid in Siciliam veniſſet: qui quum reſpondiſſet virum bonum ſe quærere: excipiens ille, Atqui hercle, inquit, nondum videris eum inveniſſe. At Dion, qui non exiſtimabat porro iram Dionyſii progreſſuram, properantem Platonem in triremi, qua Pollis Spartiates redibat in Græciam, dimiſit. Verum rogavit Dionyſius Pollim ſecreto, maxime ut in curſu occideret eum; ſin minus, omnino venundaret: nullam injuriam accepturum, ſed æque beatum fore vel in ſervitute, ut qui eſſet juſtus. Itaque dicitur Platonem Pollis Æginam deportaſſe ac diſtraxiſſe, quum bellum haberet ea civitas tunc cum populo Athenienſi, et plebiſcito ſtatueretur, ſiquis captus civis Athenienſis foret, ut venderetur Æginæ. Nihilo habuit tamen Dioni minorem Dionyſius vel honorem vel fidem, ſed maximas legationes obivit ad Carthaginenſes miſſus. Inſuper in ſumma fuit admiratione, ac ferebat tyrannus libertatem ejus: qui ſolus prope intrepide quod videretur dicebat; ut inter alia quum reprehendit eum de Gelone: quippe quum illuderetur Gelonis regnum, ipſumque Gelonem Dionyſius Siciliæ γέλωϊα, id eſt ludibrium, dixiſſet fuiſſe, alii dictum ſe ſimulabant mirari: Dion ve-

ro indignatus, Atqui tu, inquit, tyrannide potiris, quia tibi Gelonis cauſa habita fides eſt; tui cauſa fides tribuetur poſthac nemini. Nam revera pulcherrimum videtur Gelo oſtendiſſe civitatis ſub unius principatu ſtatum eſſe, Dionyſius fœdiſſimum.

6. Habuit autem Dionyſius tres liberos ex Locride, ex Ariſtomache quatuor: ex quibus duæ filiæ fuerunt, Sophroſyne et Arete. Sophroſyne Dionyſio filio, Arete fratri ejus Thearidi nupſit. Fratre defuncto Thearide, Dion Areten ſororis filiam in matrimonium accepit. Quum vero ægrotanti Dionyſio fatum imminere videretur, elaboravit Dion cum eo de Ariſtomaches liberis agere: verum medici inſervientes ſucceſſori, non dederunt ei locum. Ut autem tradit Timæus, etiam medicamentum poſcenti ſomnificum propinantes, ſenſum abſtulerunt, ſomnumque morti commiſere. At primo amicorum apud Dionyſium conventu ita diſſeruit de præſenti rerum ſtatu Dion, ut cæteros omnes prudentia infantes et dicendi libertate tyrannidis oſtenderet eſſe mancipia, qui blandientes adoleſcenti abjecta et prætrepida conſilia ei darent. Perculit eos potiſſimum quum imminens a Carthagine dominatui periculum expaveſcentibus polliceretur, ſi cuperet pacem Dionyſius, navigaturum ſe confeſtim in Africam, bellumque honeſtiſſimis conditionibus compoſiturum: ſin bellare averet, quinquaginta triremes ſuo ſe ſumptu exhibiturum et præbiturum inſtructas.

7. Hanc

7. Hanc magnificentiam obſtupuit mirifice Dionyſius, atque animum ejus promptum amplexus eſt. At illi qui coargui ſe hac munificentia, et autoritate deprimi Dionis exiſtimabant, hinc capto exordio nullam prætermiſerunt vocem qua exacerbare in eum adoleſcentem ſperabant poſſe, quaſi tyrannidem viribus maritimis pararet occupare, ut dominatum claſſe ad Ariſtomaches ſororis ſuæ liberos traheret. Apertiſſimas vero atque graviſſimas ad invidiam ejus et odium cauſas ſuppeditaverunt morum diverſitas et vita inſocialis. Illi enim ſtatim ab initio juvenis tyranni et male educti uſum ac conſuetudinem voluptatibus ſubminiſtrandis aſſentationibuſque ſubeuntes, in dies amores aliquos atque ignavas occupationes ei in poculis, luſtris, aliiſque turpibus ludis offerebant: a quibus tyrannis ferri modo emollita, popularibus apparebat lenis, nimiamque immanitatem remittebat paululum, non humanitate potius quam domini hebetata ſocordia. Hinc paulatim progrediens et ſerpens adoleſcentis diſſolutio, compedes illas adamantinas, quibus Dionyſius major ait alligatum relinquere ſe dominatum, fudit atque tabefecit. Siquidem dies, ut aiunt, continuos nonaginta ſine ullo intervallo, ubi ſemel cœpit, perpotavit: aulamque interea bonis viris ſermonibuſque honeſtis inacceſſam et clauſam, crapulæ, joci, cantus, tripudia, atque alia licentia tenuere.

8. Fuit igitur haud dubie inviſus Dion, qui ad nullam relaxabat ſe hilaritatem vel ludum juve-

juvenilem. Quocirca conſentanea vitiorum vocabula tribuentes virtutibus calumniabantur eum, gravitatem, arrogantiam, et libertatem loquendi appellantes pervicaciam: admonenſque, accuſare, et quia non una vitiis indulgebat, videbatur faſtidire. Et quidem habebant ſua natura faſtum aliquem ejus mores, auſteritatemque aditu difficilem et pene inſociabilem. Non ſolum enim juveni et corruptas aures habenti adulationibus, ingrata conſuetudo ejus et aſpera erat: verum multi etiam qui utebantur eo familiariter, ſimplicitatemque animi ejus et generoſitatem amplectebantur, congreſſus cauſa inſectabantur eum: quod moroſius et difficilius quam pro civili uſu ageret cum adeuntibus. De quibus poſt Plato quaſi vaticinans ad eum ſcripſit, pervicaciam tanquam ſolitudinis contubernalem ut declinaret. Verum enimvero quamvis plurimi eum id temporis negotiorum cauſa fieri appareret, ſolumque vel potiſſimum nutantem erigere et conſervare tyrannidem: intellexit tamen non acceptum ſe, ſed invito tyranno uſus ratione primum eſſe et maximum.

9. Hujus quum literarum exiſtimaret imperitiam cauſam eſſe, eniſus eſt eum in ſtudia liberalia conjicere, guſtumque dare præceptorum et diſciplinarum moralium: quo et virtutem formidare deſineret, et rebus aſſueſceret ſe oblectare honeſtis. Neque enim fuit teterrimus in tyrannis Dionyſius: ſed veritus pater ejus ne ſi animi ei creviſſent, et conſuetudine eſſet uſus hominum cordatorum, inſidiaretur

insidiaretur sibi et dominatu spoliaret; inclusum asservavit in conclavi. Ibi usu destitutus alio, et rerum imperitia, uti dictitant, parva plaustra, candelabra, sedes ligneas et mensas fabricabatur. Usque adeo enim diffidebat, et adversus omnes mortales erat suspicioſus atque projectæ timiditatis major Dionysius, ut nec capillum cultris tonsoriis tonderet, sed admitteretur quispiam ex plastis, qui carbone capillum adureret. In cubiculum ejus non frater, non filius admittebatur ut erat amictus: verum oportebat quemque, prius quam ingrederetur, posita stola sua aliam sumere, atque excuti ab satellitibus nudum. Quum Leptines frater ejus situm loci cujuspiam declarans ei aliquando accepta a stipatore hasta delinearet eum, excanduit in illum vehementer: alterum vero qui dederat hastam, interfecit. Amicos solertes dicebat suspectos sibi esse, quod sciret eos dominari ipsos malle, quam domino parere. Marsyam quendam quem evexerat et præfectura donaverat, quod ipsum secundum quietem visus esset interficere, interemit: existimans ex cogitatione diurna et meditatione hanc visionem fuisse ei per somnium oblatam. Adeo ille qui Platoni infensus fuit, quod non omnium mortalium ipsum pronuntiasset fortissimum, pavidam et malis mentem tam multis habebat refertam.

10. Hujus filium, sicut diximus, bonarum literarum inertia mutilatum et labefactatum moribus Dion quum animadverteret, hortatus eum est ut dederet sese literis, et philo-

sophorum

ſophorum principem enixe rogaret ut in Siciliam veniret. Ubi veniſſet, daret ſe ei: quo moribus ex doctrina ad virtutem expolitus, atque ad diviniſſimum rerum et pulcherrimum conformatus exemplum (cui univerſitas duci parens non jam confuſio ſed mundus eſt) magnam ſibimetipſi, magnam item civibus pararet felicitatem: qui quæ nunc metu domini faciant inviti, hæc moderatione et juſtitia benevole velut parenti eſſent præſtituri, atque ita ipſe rex evaderet ex tyranno. Nam adamantinas compedes, non, ut ejus dixit parens, metum, vim, ingentem claſſem, et decem millium ſtationem barbarorum eſſe: ſed benevolentiam, ſed ſtudium, ſed favorem, quæ juſtitia et virtus imprimant; quæ licet molliora, intentis illis et duris firmiora ad imperii eſſe perpetuitatem. Abſque his eſſe turpe et fœdum, ſi princeps corpore eximie cultus, domeſticoque ſplendore atque inſtrumento magnificus, conſuetudine et ſermone nihilo homini præſtet plebeio, neque animi partem regiam ſtudeat habere egregie et inſigniter exornatam.

11. Hæc crebro inculcante ei Dione, ac nonnullos Platonis ſermones paſſim ſubjiciente, acris Dionyſium ardor et veſanus cepit ſermonum et colloquii Platonis. Extemplo igitur multæ Athenas a Dionyſio literæ, multæ obteſtationes volitarunt a Dione, aliæ a Pythagoreis ex Italia, ut veniret hortantibus, et tyrocinium animi magna licentia et potentia fluctuantis arriperet, ſolidioribuſque

busque frænaret consiliis. Ac Plato quidem, ut ipsemet testatur, se ipse erubescens, maxime ne verbis tantum vacare, operi vero manus admovere volens nulli videretur: speransque per unum virum, quasi membrum principale purgatum, universæ laboranti medicinam se Siciliæ facturum, gessit illis morem. At Dionis adversarii timentes mutationem Dionysii, induxerunt eum ut Philistum ab exilio revocaret, virum et literis instructum, et morum tyrannicorum scientissimum: quo haberent eum quem Platoni et philosophiæ objicerent. Quippe a primo surgenti tyrannidi promptissimum præbuerat Philistus se, arcemque præsidio præfectus diu custodierat. Fama quoque fuit matri eum majoris Dionysii consuesse, haud undequaque inscio tyranno. Sed quum Leptini ex muliere, quam alteri nuptam per stuprum cognoverat, duæ editæ filiæ essent, quarum alteram re non communicata cum tyranno collocasset Philisto: ira frendens ille Leptinis conjugem vinctam in custodia habuit, Philistum vero exterminavit Sicilia, qui ad hospites certos perfugit Adriam: ubi, ut mihi videtur, quum abundaret otio, historiam suam maxima ex parte composuit. Neque enim reversus est in patriam vivo majore Dionysio, sed secundum illius excessum, uti diximus, reduxit eum æmulatio cum Dione aliorum, quasi et ipsis magis accommodatum, et firmiorem tyrannidi.

12. Igitur mox redux hic conservandæ tyrannidi se totum dedit, simul Dioni ab aliis

aliis ſtruebantur apud tyrannum calumniæ et crimina, cum Theodote et Heraclide eum de opprimendo dominatu egiſſe. Nempe ſperabat ſane per Platonis præſentiam detracto tyrannidi nimis imperioſo dominatu atque impotentia, moderatum et legitimum principem Dionyſium effecturum: ſin reluctaretur nec molliretur, opprimere ſtatuerat eum, ac Syracuſanis reddere rempublicam: non quo ſtatum probaret popularem, ſed quod omnino cenſeret tyrannide eam eſſe meliorem iis qui ſanum principatum non poſſent aſſequi ab optimatibus adminiſtratum.

13. In hoc rerum ſtatu venit in Siciliam Plato: qui primo adventu eximia comitate et honore eſt exceptus: nam regius currus et ſplendide cultus præſto fuit e navi egredienti. Tyrannus autem, tanquam magno bono imperium ſuum eſſet auctum, ſacrificavit. Pudor in conviviis, aula compoſita, atque ipſius tyranni in omnibus reſponſis judiciiſque lenitas ſpem civibus miram præbebat converſionis. Ardor etiam erat ad diſciplinas et philoſophiam omnium. Tyrannidis ſedem, ut fama eſt, pulvis occupabat, ob numerum eorum qui geometriæ incumbebant. Paucis interpoſitis diebus ſolenne ſacrificium fuit in arce. Ibi quum precaretur de more præco ut dominatus in multas ætates conſiſteret inconcuſſus, aſſiſtens Dionyſius perhibetur dixiſſe, Quin tu deſinis in nos execrari? Momordit id ſupra modum Piliſtum cum ſuis: inſuperabilem autoritatem fore

fore ſpatio et conſuetudine exiſtimantes Platonis, qui tunc modico ex uſu uſque adeo animum inverterat et variaverat adoleſcentis.

14. Non ultra igitur unus aut alter neque clam, verum aperte omnes lacerare Dionem, et jactare non obſcure faſcinare eum et inficere Platonis eloquentia Dionyſium: quo ſimul atque ille ſponte depoſuerit poteſtatem, eam ad Ariſtomaches filios, quorum avunculus ſit, transferat. Nonnulli vero moleſte ferre ſimulabant ſe, quum pridem Athenienſes, qui ingentibus navalibus et terreſtribus copiis eo navigaverant, interiiſſent, oppreſſique ante fuiſſent quam caperent Syracuſas: nunc Dionyſii tyrannidem per unum diruituros ſophiſtam, qui perſuadeat ei ut ex decem millium ſtipatorum profugiens ſtatione, quadringentis triremibus, decem millibus equitum atque infinitis peditum copiis relictis, in Academia arcanum illud bonum inveſtiget, et evadat per geometriam beatus: hanc vero in principatu, pecunia et deliciis felicitatem Dioni permittat et Dionis ſororis filiis. Hinc ſuſpicione primum, deinde clariore ſimultate et alienatione ab Dione orta Dionyſii, defertur clam ad Dionyſium epiſtola quædam, quam ad magiſtratus Carthaginenſium ſcripſerat Dion, monens, ut quum Dionyſium de pace adituri eſſent, ne remoto ſe convenirent illum: omnia ſe certo confecturum ipſis ex ſententia. Hanc quum Philiſto Dionyſius recitaſſet, ac cum eo, ut autor Timæus eſt, conſultaſſet, ſurrepſit Dioni

ficta

ficta reconciliatione, atque ſpecie prætenta honeſta, redire cum ipſo ait ſe in gratiam, ſoloque ſub arcem ad mare abducto oſtendit epiſtolam, inſimulavitque cum Pœnis eum in ſe conſpirare. Purgare ſe Dionem volentem noluit audire: verum extemplo et raptim conjecit eum in acatium, imperavitque nautis ut exponerent eum in ora Italiæ.

15. Quod factum quum videretur hominibus ſævum, domus tyranni mulierum cauſa in luctu fuit: civitas vero Syracuſana erexit ſe, res novas et brevem viciſſitudinem exſpectans ex tumultu de Dione, et ex diffidentia erga tyrannum aliorum. Quæ ubi animadvertit Dionyſius, timore anxius lenivit amicos et mulieres, quaſi non in exilium, ſed eſſet peregre Dion miſſus, ne in præſentis contumaciam conſulere ex ira compelleretur gravius. Permiſit autem naves duas Dionis familiaribus, ut quæcunque vellent ex bonis et famulitio ejus, imponerent eo, et ad eum deportarent in Peloponneſum. Ingentes enim erant Dionis facultates, tyrannicuſque prope domi ſplendor et inſtrumentum: quæ conſarcinata aſportaverunt amici. Multa inſuper alia a fœminis et amicis miſſa. Ita pecuniæ quidem cauſa et opum ſplendidus erat inter Græcos, atque ex exulis opulentia potentia elucebat tyrannidis.

16. Platonem vero tranſtulit extemplo Dionyſius in arcem, honorificam ei benigni colore hoſpitii cuſtodiam machinatus, ne cum Dione abiret illatarum ei injuriarum teſtis. Tempore porro et contubernio, ſicut fera

ta attingere hominem, ita ille assuefactus est ferre colloquia ejus et orationem, ac prosequutus eum amore tyrannico, solumque redamari se a Platone et suspici supra omnes postulavit: paratus ei summam rerum dominatumque permittere, si Dionis amicitiam non præferret suæ. Erat Platoni calamitatis loco hic affectus illius, qui insaniebat perdite amantium modo per æmulationem: multasque brevi spatio rixas, multas vicissim reconciliationes cum eo et obsecrationes fecit: atque audire ejus præcepta, et in consortium venire studii philosophiæ majorem in modum affectabat: sed divertentes ipsum, quasi labefieret, erubescebat. Interea exorto bello remittit Platonem, pollicitus proxima æstate se Dionem revocaturum. Cæterum non stetit promisso: censum prædiorum tamen misit ei, petens a Platone ut de tempore daret sibi belli causa veniam; quum primum composita pax esset, acciturum se Dionem: postulavitque ut ille quiesceret interim, ac ne quid moveret, neve insectaretur se apud Græcos.

17. Id elaboravit Plato efficere, Dionemque ad philosophiam flexit, detinuitque in Academia. Habitavit hic in urbe apud Callippum notum sibi. Oblectamenti causa prædium comparavit, quod post donavit in Siciliam navigans Speusippo, cujus præter cæteros amicos Athenienses utebatur consuetudine et contubernio: quod vellet Plato colloquio festivo et scitis facetiis tempestive condito mores Dionis tinctos diffundere.

Id præſtare poterat Speuſippus: quapropter facetum appellavit eum in Sillis Timon. Edente puerorum chorum Platone, Dion chorum exercuit, et ſumptum omnem a ſe præbuit. Hanc Plato admiſit illius erga Athenienſes munificentiam: quæ illi potius benevolentiam quam gloriam ſibi conciliaret. Inviſit Dion cæteras quoque urbes, cum optimis et prudentiſſimis in republica tractanda viris verſans agitanſque feſtos dies: nihil in convictu ineptum, nihil tumidum neque tyrannicum præ ſe ferens vel molle, ſed modeſtiam, ſed virtutem, ſed fortitudinem, in literiſque ac philoſophia honeſtas congreſſiones. Hinc ſtudium in ſe omnium, amoremque, publicos quoque honores et decreta eſt apud civitates conſequutus. Lacedæmonii offenſa contempta Dionyſii, quamvis mitteret eis id temporis prompte contra Thebanos auxilia, civitate quoque eum donavere. Ferunt Dionem aliquando domum ad Megarenſem Ptœodorum ejus rogatu veniſſe. Fuit autem locuples atque opibus valens Ptœodorus. Ad cujus limen quum turbam Dion et frequentia negotia, illumque conventu et aditu difficilem adverteret: reſpiciens amicos ſtomachantes et offenſos, Quid hunc, inquit, incuſamus? nempe nos ipſi omnia his ſimilia faciebamus Syracuſis.

18. Temporis ſpatio incenſus Dionyſius invidia, favoremque metuens apud Græcos Dionis, deſiit ei mittere cenſum, præfecitque facultatibus ejus procuratores ſuos. Quo autem infamiam apud philoſophos Platonis

tonis causa elueret, multos coegit qui habebantur eruditi. Cupiens vero in disputando omnes superare, necesse habebat ea quæ obiter ex Platone acceperat, perperam usurpare. Quare cœpit illum denuo requirere, pœnituitque eum quod non fuisset præsente usus, neque doctrinam percepisset honestarum disciplinarum absolutam. Ita ut tyrannus, semper cupiditatibus stolidus, atque in omnem præceps animi motum, repente ardenti desiderio captus fuerit Platonis, omnemque machinam movens, Archytam cum Pythagoreis induxerit ut promissorum suorum sponsor esset apud Platonem, eumque acciret: nam illo interprete jus inter eos amicitiæ et hospitii contractum primo fuerat. Allegarunt illi ad eum Archedemum. Misit etiam Dionysius triremes et amicos oratum Platonem. Scripsit insuper ipse aperte et diserte, nihil ab se ut Dion benignum exspectaret, ni adductus Plato esset in Siciliam venire: si veniret, omnia. Multæ etiam ad Dionem allatæ ab sorore et uxore obtestationes sunt, ut cum Platone ageret quo morem gereret Dionysio, neque ei prætextum præberet. Ita veniisse tertio se Plato in fretum Siculum refert,

Rursum ut tentaret diram superare Charybdim.

19. Adventus ejus magno illum gaudio, magna de integro spe Siciliam complevit, vota facientem et contendentem studiis ut Philistum Plato, et tyrannidem superaret philoso-

phia. Ingens etiam extitit ſtudium in eum mulierum. Peculiariter fidem ei Dionyſius ut nulli alii habuit, ut adire ipſum liceret ei non prætentato. Quum magnam vim pecuniæ et crebro hic offerret Platoni, nec ille acciperet: præſens Ariſtippus Cyrenæus ſine periculo magnificum Dionyſium dixit eſſe. Ipſis enim qui multis opus haberent, eum pauca donare: Platoni multa, qui nihil caperet. Poſtquam defluxerunt primæ invitationes, ingreſſo de Dione agere Platone, procraſtinationes primum fuere, expoſtulationes inde et ſimultates, apud alios tectæ: quum occuleret eas Dionyſius, aliiſque obſequiis Platonem et honoribus abducere ab Dionis tenderet amicitia, nec ipſe ſtatim Plato perfidiam et vanitatem ejus aperiret, ſed toleraret eas diſſimularetque. Quum ita eſſent inter ſe animati, et fallere putarent omnes, Helicon Cyzicenus, unus ex Platonis familiaribus, defectionem Solis prænuntiavit. Qua, ut prædixerat, conſequuta, affectus admiratione tyrannus donavit ei argenti talentum. Tum Ariſtippus ludens apud alios philoſophos, rem ſe quoque retulit prænuntiare admirabilem poſſe. Quibus ut eloqueretur quid id eſſet rogantibus, Significo, inquit, ego Platonem et Dionyſium brevi inimicos fore. Denique bona Dionyſius Dionis diſtraxit, et pecuniam ipſe retinuit. Platonem in hortis qui ædibus ipſius erant annexi divertentem, migrare juſſit inter milites mercenarios jamdudum ei infeſtos, et interficere quærentes eum, quaſi ponere Dionyſio tyran-

tyrannidem et vivere ſine corporis cuſtodibus conſuleret.

20. Diſcriminis in quo poſitus Plato erat, Archytas factus certior, miſſis propere cum navi triginta remorum actuaria legatis repetit illum a Dionyſio, prætendens ſe fidei publicæ expromiſſore navigaſſe eum Syracuſas. Dum offenſiones Dionyſius in Platone proſequendo conviviis et honoribus ſublevat, prorupit ut hoc diceret, Nempe multis et atrocibus criminibus nos apud tuos philoſophiæ commilitones onerabis. Cui reſpondit Plato, Abſit ut adeo materia nos ſermonum deficiat, tui ut quiſquam meminerit. Ita Platonem memorant dimiſſum. His tamen ipſius Platonis ſcripta non ſunt undequaque conſentanea.

21. Porro cum his Dion offenſus eſt, tum brevi poſt, ubi de uxore accepit, omnino hoſtilem animum in eum ſuſcepit. Id ſignificavit tecte Dionyſio per literas Plato. Fuit autem hujuſcemodi: Exacto Dione remittens Platonem Dionyſius, quærere ex illo remotis arbitris juſſit ei, nunquid cauſæ eſſet quin alteri uxor ejus nuberet: quod obtineret rumor, verus fictuſne ab Dionis æmulis, moleſtas eas nuptias Dioni et contubernium ingratum uxoris ſuæ eſſe. Ut igitur appulit Plato Athenas, et de omnibus eſt cum Dione ſermocinatus, dedit ad tyrannum literas: quibus cætera liquida omnibus, verum hoc ipſum ſolum indicavit illi notum, cum Dione ſe illa de re egiſſe, nec diſſimulaſſe eum moleſtiſſime laturum ſe ſi hoc perpetraſſet Dionyſius.

nyſius. Nec tunc, quia magna ſpes erat reconciliationis, quicquam de ſorore novavit, ſed domi permiſit eam cum filio Dionis manere. Ut vero omni præciſa placatione Plato a reditu in Siciliam cum offenſione dimiſſus fuit, tum invitam Areten uni amicorum Timocrati deſpondit, ne in eo quidem patris ſequutus lenitatem. Nam illi item Polyxenus, qui ſororem ejus in matrimonio habebat Theſten, hoſtem ſe declaraverat. Qui quum metu Sicilia relicta profugiſſet, ſororem accerſitam incuſavit ille, quod conſcia fugæ viri, id non denuntiaſſet ſibi. Quæ intrepide et hercle fidenter, Adeone tibi videor, inquit, Dionyſi, improba fuiſſe uxor et ignava, ut fugæ viri præſcia eum non eſſem comitata, atque in ſocietatem veniſſem ejuſdem fortunæ? Verum haud præſcivi: nam equidem malim me Polyxeni exulis uxorem, quam tuam tyranni ſororem appellari. Hoc Theſten tam libere loquutam admiratum fuiſſe tyrannum ferunt. Admirati ſunt etiam hujus fœminæ virtutem Syracuſani, retinuitque poſt everſam tyrannidem illa dignationem et cultum regium, ac defunctam cives publico funere comitati ſunt. Atque habent digreſſionem hæc non inutilem.

22. Dion hinc convertit ſe ſtatim ad bellum, Platone ipſo ob ruborem ſui cum Dionyſio hoſpitii et ſenectutem Dionis obſiſtente, Speuſippo vero aliiſque amicis Dionem adjuvantibus, et ad porrigentem manus Siciliam et ad recipiendum eum promptam adhortantibus liberandam. Nam quum Syracuſis

cuſis ageret Plato, Speuſippus quidem cum civibus plus verſatus intellexerat mentem eorum. Ac primum effuſam in loquendo libertatem eorum velut ſubmiſſam a tyranno habuit ſuſpectam, tractu tamen temporis fidem adjunxit. Siquidem erat omnium oratio precantium et hortantium veniret Dion ſine navibus, ſine peditatu et equitatu: actuarium navigium conſcenderet modo corpuſque et nomen ſuum commodaret in Dionyſium Siculis. Hæc nuntiante Speuſippo erectus, quo reconderet conſilium ſuum, conſcripſit occulte et per alios mercenarium militem. Adjuverunt etiam eum multi qui rempublicam tractabant, et philoſophi; inter quos Cyprius Eudemus, in cujus honorem mortui dialogum de anima Ariſtoteles ſcripſit: Timonides item Leucadius. Præterea adjunxerunt ei Miltam Theſſalum, vaticinandi peritum et Academiæ contubernalem. Ex illis qui a tyranno fuerant exterminati non minus mille, quinque et viginti duntaxat nomina dedere: cæteri ignavia rem deſeruere. Receptaculum autem futuri belli Zacynthiorum inſula fuit, quo milites convenerunt minus octingentis; verum omnes celebres crebris et magnis expeditionibus, corporibuſque egregie exercitati, ſcientia vero rei militaris atque animis longe omnium primi: qui multitudinem quantam habiturum ſe Dion ſperabat in Sicilia, excitare et inflammare valerent ad virtutem.

23. Hi ut primum in Dionyſium et Siciliam acceperunt claſſem parari, obſtupuerunt, ani-

moſque deſponderunt, quaſi amens ira et inſaniens Dion vel bonæ ſpei inops in res deploratas ſe dimitteret: ſuccenſueruntque ducibus ſuis et conquiſitoribus, quod ipſis mox ab initio non indicaviſſent bellum. Verum ut Dion pro concione tyrannidis expoſita imbecillitate docuit non milites ſe, ſed potius duces ipſos adducere Syracuſanorum Siculorumque aliorum, qui jampridem eſſent ad rebellandum prompti: et ſecundum Dionem egit cum eis Alcimenes, qui Achæorum dignitate et nobilitate princeps, ſocius belli erat, acquievere. Adulta tunc æſtas erat, ſpirabantque in alto Eteſiæ. Luna pleno lucebat orbe, quum Dion Apollini magnificum ſacrificium paravit, et armatis militibus ad templum proceſſit. A ſacrificio menſis ſtratis in Zacynthiorum curriculo, excepit eos epulo. Mirabantur illi poculorum aureorum et argenteorum menſarumque ſupra privatas opes ſplendorem: reputabantque ætate virum jam provecta et tam opulentum ſine certa ſpe, et niſi amici ei inde plurima et maxima oſtenderent ſubſidia, non temere ſe in periculum demiſſurum.

24. Sub libamina et ſolennia vota defecit luna. Nec fuit quicquam Dioni novi ecliptícos ambitus, occurrentemque lunæ umbram et objectam ſoli terram reputanti. Cæterum quia milites attoniti erant elevandi, Miltas vates concione advocata juſſit eos bono animo eſſe et ſpem optimam concipere: quippe denuntiare Deum defectum cujuſpiam rei in præſentia illuſtris. Illuſtrius

luſtrius autem nihil Dionyſii tyrannide eſſe, cujus luminibus ipſos, ut primum Siciliam attigiſſent, obſtructuros. Atque hoc Miltas palam omnibus expoſuit. At apum oſtentum, quarum in Dionis navigiis conſpexerunt ad puppim examen conſediſſe, privatim apud illum et amicos timere oſtendit ſe, ne res, quas geſturus eſſet magnificas, quum floruiſſent pauliſper, emarceſcerent. Ferunt item multa Dionyſio portentoſa prodigia fuiſſe a Deo oblata. Aquila raptam ſatellitis lanceam in ſublime tulit, inde demiſit in profundum. Mare, qua alluit arcem, aquam per unum diem dulcem et potabilem reddidit : idque quicunque guſtaverunt, percepere. Porcelli ei editi ſunt reliquis membris integri, tantum mutili auribus. Id vates expoſuerunt defectionis et rebellionis oſtentum eſſe : quod cives non ultra tyrannidi futuri eſſent dicto audientes. Maris dulcedinem triſtium et ſævorum temporum in meliora Syracuſanis viciſſitudinem afferre. Miniſtrum denique eſſe aquilam Jovis, lanceam principatus et dominatus inſigne : igitur everſionem et excidium tyrannidis moliri Deorum principem. Hæc Theopompus ſcripta reliquit.

25. Vecti ſunt Dionis milites navibus duabus onerariis : quas tertium navigium non grande, et duo comitata ſunt quæ triginta remis agebantur. Arma, præter ea quæ milites habebant, duo millia clypeorum portavit ſecum, telorum et lancearum magnum numerum, ac commeatus ingentem vim, ne qua re dum forent in curſu laborarent. Quippe

pe ſummam navigationis ventis et pelago commiſerant: quod terram timerent, et Philiſtum intelligerent in Iapygia ipſos captantem ſtationem habere. Leni et molli vento dies duodecim vecti, tertio decimo Pachynum Siciliæ promontorium tenuere. Ibi primus gubernator monuit Dionem ut confeſtim illic exponeret milites: nam ſi avulſi a terra eſſent, ac promontorium ultro dimiſiſſent, multos dies et noctes ipſos in ſalo hæſuros, dum operirentur æſtatis tempore auſtrum. At Dion, qui propinquam hoſtibus timeret deſcenſionem, malletque remotiora primum aggredi, Pachynum eſt prætervectus. Sævus inde ſeptentrio increbreſcens et majores volvens fluctus, rejecit naves a Sicilia, fulguraque et tonitrua exorto Arcturo corruentia atrocem cœlo tempeſtatem et procelloſum imbrem effuderunt. Quo quum conterriti nautæ eſſent, neque ſcirent ubi eſſent, repente animadvertunt naves ab undis expelli ad prætextam Africæ Cercinam, qua maxime prærupta eſt et appellentibus confragoſa inſula. Quum igitur parum abeſſet quin naufragium facerent, et impingerent in cautes: contis incumbentes ægre ſunt perlati, dum tempeſtas exſævit, atque occurrentes navigio cuipiam, didicerunt ſe eſſe ad magnæ Syrtis capita appellata. Obtorpeſcentibus propter tranquillitatem atque huc illuc temere jactatis aura quædam aſpiravit ex regione auſtrina: quum nihil minus quam auſtrum exſpectarent, neque fiderent mutationi. Increbreſcente paulatim vento ac vim concipiente,

piente, pandunt quantum poſſunt vela: Deorumque ope implorata, in altum excurrentes Africa relicta petunt Siciliam, atque facili curſu quinto die ad Minoam decurrunt: id oppidulum erat in Sicilia provinciæ Pœnorum. Aderat forte tum Carthaginenſium præfectus Synalus, Dionis hoſpes et amicus. Qui, quod adeſſe illum ejuſque claſſem ignoraret, inſtitit deſcenſionem militum arcere. Hi exilientes armati, nullam quidem occiderunt (nam id Dion ob amicitiam cum Pœno ſuam interdixerat) ſed uno agmine cum fugientibus irrumpentes oppidulum ceperunt. Ut mutuo duces occurrentes inter ſe conſalutavere, reſtituit Dion oppidum Synalo intactum. Milites Synalus hoſpitio accepit, adjuvitque Dionem iis rebus quæ erant ei neceſſariæ.

26. Confirmavit eos potiſſimum fortuitus caſus Dionyſii peregrinationis: nam paulo ante navibus octoginta profectus erat in Italiam. Quapropter milites, quum adhortaretur eos ut ex diutina maris jactatione ibi reficerent ſe, ipſi non obtemperaverunt ei, occaſionem ante arripere maturantes: ſed Dioni dixerunt, duceret Syracuſas. Igitur depoſitis ibidem ſuperfluis armis et ſarcinis, Synalum rogavit ut ea, ubi opportunum eſſet, mitteret ad ſe: hinc movit Syracuſas. Ad progredientem primi defecerunt ducenti Agrigentinorum equites, qui circa Ecnomum incolunt: poſt hos Geloi. Eo rumore cito Syracuſas perlato, Timocrates, qui Dionis uxorem, Dionyſii ſororem, in matrimonio habebat,

bat, relictis in urbe amicis præpositus, nuntium raptim mittit ad Dionysium cum literis, quibus eum de Dionis adventu facit certiorem. Ipse urbanis tumultibus et motibus intendit animum. Erant cuncti erecti: sed, quod nondum satis rumori crederent, et metuerent ne verus non esset, quiescebant. Tabellario autem, qui emissus erat, mirus casus est oblatus. Quum trajecisset in Italiam et Rheginorum fines peragrans Cauloniam ad Dionysium properaret, occurrit cuidam familiari, qui ferebat modo immolatam victimam: a quo accepta portione maturavit pergere. Quum partem noctis iter fecisset, ex lassitudine paulisper dormire coactus, in sylva quapiam abjecit se temere prope viam. Odorem lupus sequutus rapuit carnes peræ alligatas, unaque auferens peram, in qua condiderat epistolam nuntius, fugit. Ut ex somno excitus, multumque nequicquam palatus in requirenda pera, non invenit eam: non sustinuit sine literis ad tyrannum pergere, sed subduxit se, certus non venire in conspectum ejus.

27. Itaque Dionysius sero erat, et ab aliis esse bellum in Sicilia accepturus. Jam Dioni in itinere Camarinæi adjuncti sunt, atque ex agro Syracusanorum excitatorum affluxit non exigua manus. Qui cum Timocrate Epipolas tuebantur Leontini et Campani, falso a Dione inter eos vulgato nuntio, petiturum ipsum primo ipsorum oppida, deserto Timocrate ad protegenda discesserunt sua. His Dioni, qui circa Macras considebat, nuntiatis, movit

movit ante lucem caſtra, venitque ad amnem Anapum, qui ab urbe abeſt ſtadiis decem. Ibi conſiſtere ſigna jubens, apud amnem immolavit, orientem ſolem adorans. Simul oſtenderunt ei aruſpices ſpondere Deos victoriam, Dionemque contemplati præſentes ſacrificii cauſa coronatum, ſumpſerunt uno impetu omnes coronas. Erant non infra quinque millia qui ſe progredienti aſſociaverant. Qui quamvis ex tempore eſſent male armati, alacritate tamen inopiam ſuppleverunt apparatus. Itaque movente caſtra Dione citato curſu exultantes et conclamantes progreſſi ſunt, incitaveruntque ſeſe mutuo ad libertatem.

28. Ex urbano Syracuſanorum populo nobiles et boni viri candida amicti veſte Dioni ſe ad portas effuderunt obviam. Vulgus tyranni amicos adortum eſt, et quos appellabant emiſſarios, nefarios homines et Diis inviſos, corripuerunt. Hi permiſti civibus urbem peragrabant, rimanteſque ad tyrannum deferebant ſingulorum mentes et voces, qui primi pœnas dederunt, ab obviis male mulctati. Timocrates vero quum arcis præſidio non valeret ſe adjungere, arrepto equo profugit ex urbe: cunctaque in fuga metu et tumultu implevit; in majus tollens Dionis vires, ne mediocri perculſus re urbem videretur amiſiſſe. Interea accedens Dion in conſpectu erat, primus ipſe magnificis ornatus armis. Cingebant latera ejus hinc frater Megacles, illinc Callippus Athenienſis, coronati. De militibus externis centum ſtipantes

tes Dionis corpus ſequebantur. Reliquos exornatos ducebant manipulares ſpectantibus Syracuſanis, ac quaſi ſacram excipientibus et divinam libertatis atque imperii pompam popularis, quod annis octo et quadraginta poſtliminio in urbem regrediebatur.

29. Menitide porta ingreſſus, Dion compreſſo tuba tumultu pronuntiari juſſit, Dionem et Megaclem, qui ad opprimendam tyrannidem advenerant, Syracuſanos cæteroſque Siculos a tyranno liberos eſſe jubere. Cupiens autem ipſe quoque alloqui cives, aſcendit per Achradinam. Syracuſani autem ſecus viam hinc atque hinc hoſtias, menſas et crateras poſuerant: et ut quoſque præteribat, congerebant in eum flores frugeſque, atque votis eum ut Deum compellabant. Erat ſub arce et Pentapylis ſolarium conſpicuum atque excelſum, a Dionyſio exſtructum. Eo ubi conſcendit, concionatus eſt, civeſque ad vindicandum ſe in libertatem incitavit. Læti illi et gratulantes ambos prætores cum libera poteſtate creaverunt, adjunxerunt volentibus et orantibus collegas viginti: quorum pars dimidia fuit ex illis qui cum Dione redierunt ab exilio. Hic rurſus vates, quod pedibus ſubjectum haberet Dion concionans donum et monumentum tyranni, pro læto omine duxerunt: ſed quod horologium eſſet in quo conſiſtens prætor fuit deſignatus, facta ejus veriti ſunt ne ſubita fortunæ mutatio conſequatur. Hinc captis Epipolis cives vinctos liberavit, arcemque muro circumvallavit. Septimo die decurrit

in

in arcem Dionyſius, et Dion plauſtra cum armis, quæ apud Synalum reliquerat, accepit. Ea diſtribuit civibus. Cæteri, ut quiſque poterat, inſtruxerunt ſe, militeſque ſe impigros præbuerunt.

30. Dionyſius autem tentandi cauſa miſit primum ad Dionem ſeorſum legatos. Deinde quum dixiſſet ille, ut publice cum Syracuſanis, qui liberi erant, agerent: lenia poſtulata tyranni legati propoſuerunt, vectigalium remiſſionem pollicentis et militiæ vacationem per bella quæ ipſi comprobaſſent. Deriſerunt hæc Syracuſani. Dion vero reſpondit legatis, ne quid cum Syracuſanis Dionyſius ageret, niſi deponeret imperium. Id ſi depoſuiſſet, quibus ei foret opus, et ſiquid poſſet ipſe præterea, quod æquum foret, memorem ſe propinquitatis confecturum. Probavit ea Dionyſius, ac legatos denuo miſit, petens ut mitterentur in arcem aliquot Syracuſani, quibuſcum de rebus communibus ageret: partimque perſuaderet iis, partim perſuaderi ſibi pateretur. Miſſi ſunt certi ad eum quos probavit Dion. Jam magnus rumor ex arce ad Syracuſanos deferebatur abiturum tyrannide Dionyſium, idque ſui magis quam Dionis gratia. Verum dolus erat et ſimulatio hæc tyranni, ac fraudulenta in Syracuſanos machinatio: ſiquidem vinxit cives qui fuerant ad ipſum miſſi, et mercenarios primo diluculo impletos mero immiſit magno impetu in murum quo Syracuſani clauſerant arcem. Quum inexſpectata fieret oppugnatio, barbarique magna ferocitate et ſtrepitu diſturbarent

ſturbarent murum, atque in Syracuſanos incurrerent: nemo conſiſtere ad repellendos hoſtes ſuſtinuit præter Dionis externos milites. Qui ut primum ſenſerunt tumultum, accurrerunt ad ferendam opem. Cæterum ne hi quidem quemadmodum ſuccurrerent, expediebant, neque exaudiebant ob plangorem et diſcurſum fugientium Syracuſanorum ipſis permiſtorum, et per ipſos perrumpentium: donec Dion, quando audiebat nemo loquentem, facto volens quid agendum eſſet præcipere, princeps ſe in barbaros infert, editurque circa eum acris et vehemens pugna: quod non ſecus ab hoſtibus quam ab amicis cognoſceretur. Omnes enim ſublato clamore impreſſionem in eum dedere. Erat ob ætatem jam gravior quam pro talibus certaminibus Dion: ſed dum virtute et animo inferentes ſe ſubſiſtit et obtruncat, haſta vulneratur in manu. Adverſus cætera tela et ictus, qui cominus fuerunt inflicti, reſtitit ægre lorica ejus crebris jaculis et haſtis per clypeum percuſſa, quibus confractis concidit Dion. Is de medio a militibus ablatus, præfecit eis Timonidem. Ipſe equo urbem circumvectus et fugam repreſſit Syracuſanorum, et externos milites, quos Achradinæ pro præſidio ad eam tuendam impoſuerat, evocavit: integroſque et alacres in barbaros induxit defeſſos et fatiſcentes ad urgendum cœptum ſuum. Qui enim ſperaverant prima irruptione urbem totam ſe ex incurſu occupaturos, ubi inde incurrerunt præter exſpectationem in milites impigros et bellicoſos,

bellicoſos, pedem retulerunt ad arcem. Quos inclinatos quum urgerent acrius Græci, fugati atque intra muros ſuos ſunt redacti. Occiderunt ex Dionis militibus ſeptuaginta quatuor: de ſuis magnum numerum deſideravere.

31. Cujus cauſa victoriæ, quæ extitit inſignis, Syracuſani donaverunt externos milites centum minis, illi Dionem aurea corona. Jam caduceatores ab Dionyſio aderant cum epiſtolis, quas ad Dionem ſcripſerant fœminæ propinquæ. Una inſcriptionem foris habebat, Patri ab Hipparino. Id nomen fuit Dionis filio, licet Aretæum illum dicat Timæus ex matris Aretes nomine nuncupatum: verum in his Timonidi ſane, meo judicio, qui amicus Dionis et commilito fuit, eſt credendum. Cæteræ apud Syracuſanos recitatæ epiſtolæ ſunt, quæ multas obſecrationes preceſque continebant mulierum: illam vero quam filii apparebat eſſe non permittentibus ſolvi publice Syracuſanis, Dion invitis illis ſolvit. Dionyſii erat, verbis quidem Dionem, ſed re Syracuſanos alloquentis. Habebat illa quidem precum et cauſationis ſpeciem, ſed erat ad invidia premendum compoſita Dionem. Commemorationes enim complectabatur eorum quæ pro tyrannide geſſiſſet ſtrenue, minas adverſus chariſſima pignora, ſororem, filium, conjugem, miſeraſque admiſta lamentatione obteſtationes: et, quod commovit eum maxime, petebat ne everteret, ſed ſuſciperet tyrannidem: neque infeſtis ipſi hominibus et præteritarum injuriarum memoribus reſtitue-

ret libertatem, verum acciperet ipſe dominatum, præſtaretque amicis et neceſſariis ſecuritatem.

32. His recitatis non ſubiit, ut par erat, Syracuſanis immotum animum et celſum obſtupeſcere Dionis: qui pro honeſto et virtute renitebatur adverſus ejuſcemodi neceſſitudines: ſed ſuſpicionis et formidinis inde ſumentes exordium, quaſi arctis vinculis ille conſtringeretur ad parcendum tyranno, verterunt jam ad alios duces, ac potiſſimum nuntiato advenire Heraclidem, geſtiere. Erat inter exules Heraclides, ſcientiæ militaris peritus, atque ex præfectura quam ſub tyrannis habuerat celebris, verum conſilio inſtabili atque ad omnia mobili, minime vero in imperii et honoris ſocietate firmus. Hic in Peloponneſo a Dione diſſentiens propria claſſe ſtatuit movere in tyrannum. Qui ubi Syracuſas ſeptem triremibus et navigiis tribus appulit, Dionyſium offendit iterum circumvallatum et ſublatos animis Syracuſanos. Mox igitur captavit multitudinis gratiam: qui quum natura vim haberet pelliciendi et mulcendi quærentem blandimenta plebem, extemplo ſubiit traduxitque ad ſe eos qui Dionis ut gravem et minime popularem averſabantur majeſtatem, malebantque ſe ob licentiam et ferociam ex victoria aſſumptam concionatorum agi obſequiis, ut fieri ſolet in populis liberis, antequam liberi eſſent.

33. Ac primum ad concionum ultro concurrentes deſignaverunt Heraclidem navarchum: at poſtquam ſuperveniens Dion datam

tam illi præfecturam conqueſtus eſt prioris ſibi datæ eſſe ademptionem, (neque enim liberum ſibi imperium manere ſi alius claſſi præeſſet) inviti Syracuſani abrogaverunt rurſus Heraclidi imperium. Inde accerſivit illum Dion ad ſe domum, ac modice cum eo expoſtulavit, quod non recte neque ordine de gloria ſecum articulo momentum quærente ad perniciem exiguum, moveret diſſidium. Tum advocata ipſe concione, navarchum creavit Heraclidem: corporiſque cuſtodes induxit cives ut illi darent, ſicut ipſe habebat. Ille verbis Dionem et in ſpeciem obſervans, gratiaſque profitens ei agere, demiſſus comitabatur eum, et imperata exequebatur; occulte vero multitudinem et novatores labefaciens ſolicitanſque, implicavit tumultibus Dionem, ac reddidit omnino difficultatibus perplexum. Nam ſive Dionyſium fide publica cenſeret ex arce dimittendum, erat in obtrectatione, quod parcere et eripere illum ſtuderet: ſive offendere vitans populum, in obſidione perſiſteret, alere videbatur, quo imperaret diutius atque in terrore teneret cives, bellum.

33. Erat Soſis quidam, homo improbitate et audacia apud Syracuſanos clarus, cumulum arbitrans libertatis eatenus laxari licentiam linguæ. Hic dum Dioni parat inſidias, primum in concione ſurgens multa probra ingeſſit Syracuſanis, qui non intelligerent vecordi ſe et vinolenta explicatos tyrannide, vigilantem et ſobrium dominum accepiſſe. Inde quum ita ſe hoſtem ex profeſſo declaraſſet

raſſet Dioni, in præſenti ex foro digreſſus eſt: poſtridie currens per urbem conſpectus eſt nudus, capite et facie cruore fœdatis, quaſi aliquos profugeret conſectantes. Tali ſpecie in forum ſe conjiciens, ab externis militibus Dionis docuit inſidias ſibi ſtructas, et caput ſuum ſaucium oſtendit. Multi vicem ejus dolebant, et cooriebantur in Dionem, frementes eum rem indignam et tyrannicam agere, qui cædibus et periculis extorqueret civibus liberam vocem. Quanquam autem confuſa erat et turbulenta concio, perrexit eo tamen Dion ad ſe purgandum, Soſimque demonſtravit unius Dionyſii ſatellitum eſſe fratrem, atque per eum impulſum ut ſolicitaret & concitaret civitatem: quod nulla niſi in ipſorum adverſus ſe diffidentia et diſſenſione mutua Dionyſio reliqua ſalus eſſet. Simul medici Soſidis vulnus inſpicientes, in ſuperficie offenderunt potius quam vi altius adactum: quippe inflicta glaudio vulnera ſemper ſunt in medio profundiora; at Soſidis erat undequaque exile vulnus, et multa habebat initia, quod per dolorem, ut eſt veriſimile, remiſiſſet plagam, mox iterum repetiſſet. Jam aderant quidam illius familiares. Hi novaculum in concionem attulerunt, expoſueruntque in via ipſis Soſim ſanguinolentum occurriſſe, ac refugere ſe jactantem Dionis mercenarios milites, a quibus modo eſſet percuſſus. Igitur confeſtim inſequutos ſe neminem deprehendiſſe, ſed repoſitam ſub cavo ſaxo, unde pergentem illum viderant, animadvertiſſe novaculam.

34. Jam

34. Jam malo loco res erant Soſidis. Ut vero hiſce indiciis acceſſerunt ſervi illius, teſtimonio eum prementes, multa nocte novaculam tenentem egreſſum ſolum fuiſſe, abſceſſerunt accuſatores Dionis. Populus Soſim rei capitalis damnavit, et Dioni eſt placatus: mercenarios milites nihilo tamen minus habuerunt ſuſpectos præſertim quod certamina pleraque adverſus tyrannum jam mari fierent; maxime ubi cum magna claſſe Philiſtus ex Iapygia ſuppetias Dionyſio venit, et externorum illorum, qui pedites erant, nullus ultra ad bellum illud uſus eſſe videbatur, immo vero illi quoque in ſua fore tutela qui nautici eſſent et plus pollerent ex navibus. Multo etiam majores animos ſecunda quædam fortuna dedit eis ex pugna navali, qua victo Philiſto immaniter et barbare cūm eo egerunt. Ephorus quidem ait, dum navis ejus capitur, ſibimet ipſum manus intuliſſe: Timonides vero, qui hiſce rebus cum Dione interfuit ab initio, ſcribens ad Speuſippum philoſophum, tradit Philiſtum impacta in terram navi vivum in poteſtatem veniſſe; ac primum exuiſſe Syracuſanos eum thorace, denudatoque illuſiſſe jam ſeni, inde caput dempſiſſe, et corpus pueris tradidiſſe, ut per Achradinam traherent id, et præcipitarent in Latomias. Timæus augendæ contumeliæ cauſa addit, ex claudo pede pueros Philiſti cadaver religatum per urbem rapuiſſe, irridentibus iis qui contemplabantur crure trahi ab Syracuſanis eum, qui non debere dixerat ex tyrannide Dionyſium citato fugere

equo, ſed crure raptum : quamvis Philiſtus id ut ab alio dictum, non ab ſe, ad Dionyſium vulgaverit.

35. Verum Timæus non injuſta oblata occaſione, Philiſti nempe in tyrannidem ſtudio et fide, maledictis animo ſuo ſatisfacit. Qua in re tunc læſis danda venia ſit quod uſque ad crudelitatem in exanime corpus proruperint exercendam: at ab inferioribus harum rerum ſcriptoribus, quos nunquam ille in vita offendit, et qui ex eloquentia ejus capiunt fructum, poſtulat exiſtimatio ipſorum ne per contumeliam et procacitatem objiciant ei calamitates in quas etiam optimus quiſque facile incidat ex fortuna. Nec vero ſatis ſobrius Ephorus eſt qui Philiſtum celebrat. Qui licet optime calleat turpes res et improbos mores honeſtis exornare coloribus, atque ad id orationes invenire decoras: non valet illud tamen, quum omnem lapidem moveat, eo explicare crimine, quin omnium hominum ſtudioſiſſimus fuerit tyrannorum, et præter omnes ſemper ſequutus ſit atque admiratus luxuriam, potentiam, opes, et nuptias tyrannorum. Sed enim qui Philiſti neque facta laudet neque exprobret fortunas, hic veram rationem tenet hiſtorici.

36. Poſt Philiſti necem miſit ad Dionem Dionyſius tradere ſe velle ei arcem, arma, et mercenarios milites cum integro horum in menſes quinque ſtipendio: ſibi vero poſtulavit ut abire in Italiam fide publica, atque ibi habitare, et retinere liceret in agro Syracuſano fructum, latam et fructuoſam regionem

quam

quam Gyata vocant, a mari pertingentem ad mediteranea. Quas conditiones quam non acciperet Dion, ſed rejiceret eum ad Syracuſanos, ut eos oraret: Syracuſani, qui vivum Dionyſium ſe ſperabant capturos, rejecerunt legatos. Ita illa arce Apollocrati majori filio tradita ventum ſecundum captavit, capitibuſque et rebus chariſſimis in naves impoſitis navarchum fallens Heraclidem abnavigavit. Qui quum male audiret et tumultu civium premeretur, Hipponem quendam ſummiſit concionatorem, qui ageret ad populum de agri partitione: quod libertatis æqualitas caput eſſet, et ſervitutis paupertas inopibus. Huic patrocinans et apud plebem Dioni invidiam conflans repugnanti, ſuaſit populo Syracuſano ut eam rogationem ſciſceret, utque ſtipendio fraudaret externum militum, atque moroſitate excuſſa Dionis alios crearet prætores. Populus autem ex tyrannide quaſi longo morbo protinus conatus attollere ſe, et agere intempeſtive more liberorum populorum, cum ipſe evertit res ſuas, tum oderat Dionem: qui inſtar medici in exquiſita et frugali victus ratione continere intendebat civitatem.

37. Concionem ad novos ſubrogandos magiſtratus habentibus, media æſtate, enormia tonitrua et tetra prodigia oblata ſunt, quæ dies perpetuos quindecim averterunt populum, et religione prohibuerunt alios prætores creare. Quum inde obſervata ſtabili ſerenitate peragerent concionatores comitia, bos quidam plauſtrarius non inſolens

neque inſuetus multitudinis, ſed forte tunc in rectorem irritatus, jugum reliquit, concitatoque curſu contendit ad theatrum, populumque illico excitavit, atque effuſe fugientem disjecit: inde in aliam civitatis partem, quantam poſt occupaverunt hoſtes, petulcus et evertens in quæ incidebat, incurrit. At nulla tamen horum habita Syracuſani ratione, viginti quinque prætores creaverunt, in quibus fuit Heraclides. Mercenarios clam per internuntios ad deficiendum a Dione ſolicitaverunt, atque ad ſe conati ſunt trahere, promiſſa eis civitate. Quibus illi rejectis fideliter et alacriter Dionem in medio cum armis ſuis accipientes ſtipanteſque, eduxerunt urbe. Neque violaverunt quenquam, ſed ingratitudinem improbitatemque ſæpius objectarunt obviis. Illi paucitatem eorum et quod non fuiſſent adorti ſe priores, contemnentes, et quod multo ipſi eſſent quam hi plures, irruerunt in eos, facile rati intra mœnia ſe oppreſſuros eos, atque omnes contrucidaturos.

38. Eo neceſſitatis et fortunæ Dion deductus, ut aut dimicandum ei cum civibus, aut cum mercenariis eſſet occumbendum: multum obteſtatus eſt Syracuſanos, manus ad eos tendens, arcemque refertam monſtrans hoſtibus: qui ex edito ſupra muros contemplabantur quæ gererentur. Ubi vero multitudinis impetus nulla re valuit leniri, ſed tenuit, ſicut in pelago, concionatorum ventus civitatem: impreſſione imperavit mercenariis ut abſtinerent. At ubi hi tantum

cum

cum clamore incurrerunt, armisque concrepuerunt, nemo Syracusanorum constitit, sed per vias ruerunt insequente nemine in fugam. Siquidem revocavit actutum Dion mercenarios, movitque in Leontinos. Syracusanorum vero prætores fœminis facti ridiculi, quo maculam illam eluerent, armatis denuo civibus insequuti sunt Dionem, eumque in fluminis cujusdam transmissu occupaverunt, et advecti sunt pugnam lacessentes. Verum ut conspexerunt non jam placide eum neque paterna lenitate insolentiam suam ferentem verum infestum mercenarios in se vertentem, aciemque instruentem: turpius quam ante tergis datis in urbem se non multis desideratis recepere.

39. Dionem Leontini eximiis exceperunt honoribus, mercenariosque stipendiis et civitate donavere. Ad hæc ad Syracusanos miserunt legatos, postulatum ut satisfacerent mercenariis. At illi certos legaverunt ad accusandum Dionem. Conventu Leontinis habito omnium sociorum, ac re apud eos disceptata, Syracusani visi sunt in culpa esse: cæterum judicato ab sociis non steterunt, insolentes jam et feroces ex eo quod nemini essent dicto audientes, sed ancillantibus uterentur et populum formidantibus prætoribus.

40. Hinc invectæ sunt in urbem missæ ab Dionysio naves, cum Nypsio Neapolitano, qui annonam et stipendium supportabat obsessis. Commisso prœlio navali, victoria penes Syracusanos fuit ceperuntque quatuor de

de tyrannicis navibus. Illi victoria utente insolenter, et ex licentia lætitiam in pocula e insana convivia vertentes, adeo fuerunt re rum suarum incurioſi, ut quum arcem jam in potestate sua ducerent esse, amiserint in super urbem. Nypsius enim nullam viden sanam urbis partem, sed tibiarum cantu po culisque noctem die continuantes, atque in tempestivis hisce conviviis prætores applau dentes, dubitantesque vim adhibere vino gravatis hominibus : optime usus tempore objectum murum est adortus. Quo expug nato et diruto immisit barbaros in urbem, præcepitque agerent cum obviis sicut pos sent et vellent. Senserunt protinus Syra cusani malum, sed cunctanter perculsi et ignaviter succurrerunt. Vastatio enim illa erat civitatis : quum cæderentur viri, muri proruerentur, mulieres et pueri cum ejulatu in arcem raperentur, prætores haberent res pro deploratis : qui uti civibus contra hostes ubique cum iis confusos et commistos non valebant.

41. Quum in hoc statu res urbanæ essent, et perveniſſet ad Achradinam periculum; in quo uno spem reponere reliquam liceret, omnes quidem intelligebant, sed propone bat, ingratitudinis rubore et temeritatis in Dionem admissæ, nemo. Verum necessitate tandem exprimente, vocem miserunt socii et equites, ut vocaretur Dion, et Peloponnesii ex Leontinis accirentur. Quod ut primum est auditum, quum id proferre aliqui sustinuissent : clamor, gratulatio et lacrymæ

rymæ Syracuſanos occupaverunt, votum cientes ut appareret ille, et deſiderantes onſpectum ejus, memoreſque ejus in periulis virtutis et alacritatis; non ipſum modo ſſe ſolere imperterritum, verum ſibi quoue animum addere et fiduciam cum hoſtibus confligendi. Legant igitur extemplo ad um ex ſociis Archonidem et Teleſidem, ex quitibus quinque cum Hellanico. Hi via ffuſis habenis percurſa, in Leontinos præcipiti jam in veſperum die pervenere. Deſilientes ex equis, atque ad Dionis pedes e primum lacrimabundi abjicientes, cladem expoſuerunt ei Syracuſanorum. Jam etiam Leontini aliqui accurrebant, et Peloponneſii ad Dionem frequentes conveniebant, ex feſtinatione et precibus legatorum aliquid eſſe novi conjicientes. Igitur duxit eos confeſtim ad concionem, omnibuſque cito concurrentibus ingreſſi Archonides et Hellanicus cum ſuis, ſuccincte magnitudinem cladis explicuerunt, oraveruntque mercenarios milites ut Syracuſanis opem ferrent, injuriarum acceptarum memoria depoſita: quod majores pœnas luiſſent quam ipſi repetere læſi voluiſſent.

42. Ubi hi dicendi finem fecere, totum theatrum erat ſilentio defixum. Surgenti Dioni et dicere exorſo vis oborta lacrymarum incluſit vocem. At mercenarii, quamvis illius dolore premerentur, confirmaverunt eum. Ut igitur paululum ſe ex animi dolore Dion collegit, Vos ego, inquit, Peloponneſii et ſocii, huc ad deliberandum de vobis

de tyrannicis navibus. Illi victoria utentes insolenter, et ex licentia lætitiam in pocula et insana convivia vertentes, adeo fuerunt rerum suarum incurioſi, ut quum arcem jam in potestate sua ducerent esse, amiserint insuper urbem. Nypsius enim nullam videns sanam urbis partem, sed tibiarum cantu poculisque noctem die continuantes, atque intempestivis hisce conviviis prætores applaudentes, dubitantesque vim adhibere vino gravatis hominibus: optime usus tempore, objectum murum est adortus. Quo expugnato et diruto immisit barbaros in urbem, præcepitque agerent cum obviis sicut possent et vellent. Senserunt protinus Syracusani malum, sed cunctanter perculsi et ignaviter succurrerunt. Vastatio enim illa erat civitatis: quum cæderentur viri, muri proruerentur, mulieres et pueri cum ejulatu in arcem raperentur, prætores haberent res pro deploratis: qui uti civibus contra hostes ubique cum iis confusos et commistos non valebant.

41. Quum in hoc statu res urbanæ essent, et perveniſſet ad Achradinam periculum; in quo uno spem reponere reliquam liceret, omnes quidem intelligebant, sed proponebat, ingratitudinis rubore et temeritatis in Dionem admissæ, nemo. Verum necessitate tandem exprimente, vocem miserunt socii et equites, ut vocaretur Dion, et Peloponnesii ex Leontinis accirentur. Quod ut primum est auditum, quum id proferre aliqui sustinuissent: clamor, gratulatio et lacrymæ

crymæ Syracuſanos occupaverunt, votum facientes ut appareret ille, et deſiderantes conſpectum ejus, memoreſque ejus in periculis virtutis et alacritatis; non ipſum modo eſſe ſolere imperterritum, verum ſibi quoque animum addere et fiduciam cum hoſtibus confligendi. Legant igitur extemplo ad eum ex ſociis Archonidem et Teleſidem, ex equitibus quinque cum Hellanico. Hi via effuſis habenis percurſa, in Leontinos præcipiti jam in veſperum die pervenere. Deſilientes ex equis, atque ad Dionis pedes ſe primum lacrimabundi abjicientes, cladem expoſuerunt ei Syracuſanorum. Jam etiam Leontini aliqui accurrebant, et Peloponneſii ad Dionem frequentes conveniebant, ex feſtinatione et precibus legatorum aliquid eſſe novi conjicientes. Igitur duxit eos confeſtim ad concionem, omnibuſque cito concurrentibus ingreſſi Archonides et Hellanicus cum ſuis, ſuccincte magnitudinem cladis explicuerunt, oraveruntque mercenarios milites ut Syracuſanis opem ferrent, injuriarum acceptarum memoria depoſita: quod majores pœnas luiſſent quam ipſi repetere læſi voluiſſent.

42. Ubi hi dicendi finem fecere, totum theatrum erat ſilentio defixum. Surgenti Dioni et dicere exorſo vis oborta lacrymarum incluſit vocem. At mercenarii, quamvis illius dolore premerentur, confirmaverunt eum. Ut igitur paululum ſe ex animi dolore Dion collegit, Vos ego, inquit, Peloponneſii et ſocii, huc ad deliberandum de vobis

vobis ipsis convocavi. Me quidem consi
lere de memet ipso non decet pereuntib
Syracusanis. Sed si servare eos nequea
abibo ut in patriæ rogo et ruina sepeli
Vos si etiam nunc inconsultissimis nobis
miserrimis statuistis subvenire, opus vestru
urbem Syracusanam erigite. Si vero Syra
cusanis infesti negligitis eos, Deos certe pre
cor ut pristinæ virtuti et studio erga me ve
stro dignam referant gratiam, Dionis me
moriam retinentibus, quod neque vos pri
dem violatos, nec modo afflictos reliquer
cives. Nondum finierat orationem, quum
mercenarii sublato clamore exilierunt, hor
tantes duceret se illico, et suppetias ferre
Quos Syracusanorum legati complexi et os
culati sunt, multa illi, multa externo mi
liti a Diis fausta precantes. Sedato tumultu
edixit Dion ut abirent statim, instruerent se
ac cœnati illum ipsum in locum cum armi
adessent, in animo habens nocte cum auxilio
venire.

43. At Syracusis quum milites Dionysii
dum dies duraret magna calamitate affecissent
urbem, ac sub tenebras paucis de suis desi-
deratis in arcem se recepissent, Syracusano-
rum concionatores recepto animo, sperantes
perpetratis hostes acquieturos, cives ex in-
tegro incitaverunt ut omitterent Dionem.
Quod si cum mercenariis accederet, ne reci-
perent eum, neque illis virtute ut præstan-
tioribus concederent, verum urbem liberta-
temque tuerentur per se ipsi. Mittuntur
igtur legati denuo ad Dionem a prætoribus
ad

ad deterrendum eum ne veniat, ab equitibus et nobilibus civibus, ut maturet iter. Qua de causa lente simul et segniter progrediebatur. Nocte adulta æmuli Dionis portas occupant ad eum excludendum. Nypsius vero iterum mercenariis militibus ex arce multo jam erectioribus et pluribus immissis, loricam muri protinus omnem disturbat, urbemque evastat et diripit. Cædes fit non virorum jam tantum sed mulierum quoque et puerorum: prædatio non multa, sed exitium omnium ingens. Nam deploratis rebus quum Syracusanos prosequeretur Dionysius atroci odio, ruentem tyrannidem intendit in ruinis urbis funerare. Milites autem auxilia anticipantes Dionis, ad perniciſſimam omnium per ignem perniciem et excidium accingunt se. In propinqua tædas et faces manibus ingerunt, in remota, tela ignita arcubus mittunt. Syracusani in fugam consternati, qui deprehenduntur in viis, cæduntur: qui in tecta abdunt se, expelluntur rursus ab igne, multis jam conflagrantibus ædificiis atque in discurrentes prolabentibus.

44. Hæc ærumna potissimum urbem omnium consensu patefecit Dioni. Siquidem non ultra incitato gradu pergebat, postquam concluſos in arcem hostes accepit. Die vero progrediente occurrerunt primi ei equites iterum captam urbem annuntiantes. Mox ex inimicis nonnulli adfuerunt, ut maturaret orantes. Gliscente vehementius malo, misit Heraclides fratrem suum, inde patruum

truum Theodotem, obſecratum ut fer opem, neminem ſignificans hoſtibus reſiſte ſe vulneratum, urbem tantum non exciſa et incendio hauſtam. His nuntiis ſibi i cuſſis aberat Dion adhuc a portis ſexagin ſtadia, demonſtratoque periculo, mercen rios cohortatus, non jam ſedato gradu, ſe curſu rapuit ad urbem exercitum, aliis atqu aliis ſubinde occurrentibus, et ut adderen gradum rogantibus. Uſus mirifica merc nariorum velocitate et promptitudine, p portam in Hecatompedon, quam vocant, in greſſus eſt. Levem armaturam immiſit con feſtim in hoſtes, quo ſpectantibus ipſos Sy racuſanis animos facerent. Interea gra vem armaturam affluenteſque cives et ſib aggregatos inſtruxit in aciem, profundo manipulos produxit, et diverſos præfeci duces, quo ſimul multis locis incurrere terribilior.

45. Quibus perfectis ubi precatum Deo et per urbem conſpexerunt ducentem i hoſtes, clamor, gratulatio et fremitus cum votis ſimul et adhortationibus confuſus a Syracuſanis editus eſt, Dionem ſervatorem et Deum appellantibus; mercenarios, fratres et cives. Nemo ſeſe illo articulo adeo reſpi-ciebat, aut vitæ cupidus erat, qui non im-penſius de uno Dione quam de aliis omni-bus anxius videretur: quum primus ad diſ-crimen per ſanguinem, per flammam, per cadaverum acervos in viis jacentium per-geret. Erant vero etiam ab hoſtibus omnia horrenda, efferatis penitus et in acie ſtanti-

bus

bus apud murum, quo difficilis erat et arduus aditus. Jam periculum ab incendio mercenarios vehementius terrebat, ac ſalebroſum faciebat progreſſum. Quippe flamma ædificia depaſcente undique erant cincti: ignitiſque ingredientes ruderibus, et per ſtragem magnam tectorum parietumque ingenti cum diſcrimine currentes, denſumque et cum fumo conjunctum penetrantes pulverem, enitebantur retinere neque diſſipare ordines. Ut ad hoſtem ventum eſt, propter loci anguſtias et iniquitatem pauci cum paucis manus conſeruere. Cæterum clamore et alacritate excitantibus pugnantes Syracuſanis, pulſus eſt Nypſius, ac plerique milites ejus in propinquam refugientes arcem evaſerunt, relictos foris et palantes mercenarii inſequuti occiderunt. Fructum autem in præſentia victoriæ, gratulationemque et complexus tali facto convenientes non permiſit tempus capere; convertentibus ſe ad edificia Syracuſanis, atque ignem ægre per totam noctem extinguentibus.

46. Ubi diluxit, nemo concionatorum remanſit in urbe, ſed damnantes ſemet ipſi fugæ conſuluerunt. Heraclides autem et Theodotes ultro dediderunt ſeſe Dioni, culpam fatentes, oranteſque eum ut benigniorem in ipſos præberet ſe quam in ſe fuiſſent ipſi. Decere Dionem virtute omni alia præditum incomparabili, iræ quoque imperare adverſus ingratos: qui de qua ante cum eo contendebant, nunc veniunt ut vinci ſe virtute

tute fateantur. Hæc illis precantibus, monuerunt amici Dionem ne improbis et malignis hominibus parceret, ſed Heraclidem permitteret militibus, atque e republica iſtam popularis gratiæ aucupationem extirparet, morbum tyrannide non minus veſanum. Quos placans Dion demonſtravit cæteros duces plurimum ponere meditationis in armis et bello, ſe vero longo tempore in Academia iram commentatum invidiamque et æmulationem omnem vincere. Ejus eſſe documentum non in amicos et bonos moderationem, verum ſi quis injuriam inferentibus placabilis, in peccantes ſit lenis; Heraclidem velle ſe non tam opibus et prudentia quam clementia et juſtitia ſuperare videri. Quippe veram in his eſſe præcellentiam: victorias bellicas etſi neminem mortalium, fortunam certe quæ partem earum vindicet, habere. Quod ſi infidus Heraclides, et ex livore improbus ſit, ideone Dionem oportere ira virtutem labefacere? Nam repetere pœnas quam priorem inferre injuriam lege quidem juſtius definiri, quum tamen natura ab imbecillitate proficiſcatur eadem. Hominis improbitatem, quamvis aſpera ſit, non uſque adeo feram tamen omnino eſſe et moroſam, quin frequentibus beneficiis ſeſe invertat ſuperatam.

47. His uſus rationibus Dion, Heraclidem et Theodotem miſſos fecit. Inde ad reficiendum arci objectum murum converſus, Syracuſanis imperat ſingulis vallum cædere

et

et prope murum projicere. Requieſcentibus Syracuſanis, admovens nocte mercenarios, clam arcem circumvallavit. Itaque celeritatem et opus poſtridie ſpectantes, juxta cives atque hoſtes mirati ſunt. Humatis qui ceciderant Syracuſanis, redemptiſque captivis non minus duobus millibus, advocavit concionem. Ibi procedens Heraclides promulgationem tulit, ut Dionem imperatorem terra marique cum libera poteſtate crearent. Comprobantibus optimatibus et ſuffragia cives inire jubentibus, fremuit colluvies nautica et artificum claſſis, præfecturam ægre ferens adimi Heraclidi: quem exiſtimabant etſi alias improbum, magis quam Dionem popularem tamen et multitudini obnoxium. Conceſſit hoc eis Dion, imperiumque maris reddidit Heraclidi. At dum ad agri et ædificiorum partitionem incumbentibus reluctatur, et plebiſcita de his priora antiquat, offendit eos. Inde mox aliud initium Heraclides capiens, milites et nautas, qui navigaverant ſecum in expeditionem, Meſſanæ deſidens ſubiit, atque in Dionem, affectare dictitans eum tyrannidem, concitavit. Interim cum Dionyſio clam de fœdere interprete Pharace Spartiate agebat. Quod quum nobiliſſimi Syracuſani odorarentur, ſeditio exorta in exercitu eſt, atque ex ea fames Syracuſis commeatuſque anguſtiæ; ut inops conſilii Dion eſſet, et male audiret apud amicos, quod hominem adeo intractabilem, invidiaque et improbitate perverſum adverſus ſe evexiſſet Heraclidem.

48. Porro Pharace apud Neapolim in agro Agrigentino ſtativa habente, eduxit Syracuſanos Dion, ea mente ut alia opportunitate ſigna cum eo conferret. Verum obtrectantibus Heraclide et nautis, nolle prœlio decernere Dionem, ſed bellum ducere, quo ſemper eſſet cum imperio: quum invitus contuliſſet ſigna, fuſus eſt. Quia vera haud magnam cladem acceperat, ſed magis ab ſemetipſis et ſeditione fuerant diſſipati: accingebat ſe Dion ex integro ad pugnam, componebatque milites, mulcens et confirmans eos. Verum primis tenebris defertur ad eum, ſolviſſe Heraclidem, et claſſe Syracuſas petere, eo animo ut urbem occupet, ipſumque cum exercitu excludat. Itaque trahens ſecum militum validiſſimos et impigerrimos per totam noctem, equo advolavit ad urbem, ac circa horam diei tertiam, portam tenuit, ſtadia ſeptingenta emenſus. Heraclides, ut magna properatione uſus, tempore tamen eſt excluſus, reduxit claſſem, vaganſque nullo certo in rebus gerendis conſilio incidit in Gæſylum Spartiatem, qui Lacedæmone ferebat ſe, ut imperator Siculorum eſſet, ut ante Gylippus, veniſſe: hunc lubens recepit, eumque tanquam pro amuleto contra Dionem appendens ſociis oſtentavit, ac miſſo Syracuſas caduceatore monuit cives, ut Laconem ducem acciperent. Quum reſpondiſſet Dion ſatis imperatorum Syracuſanis eſſe: quod ſi prorſus res Spartiatem requireret, eſſe adſcriptitium ſe Spartiatem: Gæſylus ſpe imperii depoſita, profectus ad

Dionem

Dionem tamen, reconciliavit eum Heraclidi conceptis verbis ſanctiſſime jurato: adjuravitque Gæſylus vindicem ſe Dioni, Heraclidis, ſi falleret ille fidem, fore ultorem.

49. Hinc claſſem Syracuſani dimittunt: quippe nullum erat ejus operæ pretium: tantum erant ex ea magni in ſocios navales ſumptus, et ſeditionis anſæ ducibus. Arcem obſederunt, abſoluto muro quo eam circumvallaverunt. Quum obſeſſis nemo ſuccurreret, commeatus deficeret, mercenarii gererent ſe perverſe, deploratis rebus filius Dionyſii fœdus cum Dione pactus, arcem ei cum armis et reliquo inſtrumento tradidit. Inde matre ſororibuſque acceptis, et quinque completis triremibus, navigavit ad patrem, cui Dion ſecurum exitum dedit. Illo ſpectaculo fraudari nemo Syracuſis voluit, et abſentes quoque inclamaverunt, quod illum diem et ſolem liberis exorientem Syracuſis non intuerentur. Quando enim nunc etiam ex fortunæ mutatæ exemplis memorabilibus clariſſimum eſt et maximum Dionyſii fuga, quantam exiſtimandum eſt illorum ipſorum gratulationem fuiſſe, quantoſque animos eorum, qui omnis ætatis maximam tenuiſſimis ſubſidiis tyrannidem evertere?

50. Quum ſolviſſet Apollocrates, et pergeret Dion in arcem, non continuerunt ſe mulieres, neque exſpectaverunt dum eſſet ingreſſus, ſed effuderunt ſe ad januam. Ariſtomache filium ducebat Dionis: Arete pone ſequebatur eam flens, et incerta quemadmodum virum, quod conſuetudo ei inter-

ceſſiſſet cum altero, ſalutaret et appellaret. Primam quum ille ſororem ſalutaſſet, deinde filium: Ariſtomache admovens Areten, Miſeræ, inquit, exule te, Dion, fuimus. Redux vero et victor omnibus nobis mœſtitiam detraxiſti extra quam uni huic, quam aſpexi ego miſera vivo te alteri viro coactam nupſiſſe. Quando igitur arbitrium tibi fortuna noſtri dedit, quomodo diſpenſas ei illam neceſſitatem, ut avunculumne te, an etiam ut virum ſalutet? Dum ea fatur Ariſtomache, profuſis Dion lacrymis excepit uxorem indulgenter, traditoque ei filio juſſit ei domum ſuam concedere, ubi ipſe quoque agebat. Nam arcem permiſit Syracuſanis.

51. Hoc rerum ſucceſſu nullum ante ex præſenti felicitate capere fructum voluit, quam gratiam amicis, ſociis præmia, præcipue familiaribus civibus et externis militibus eſſet munificentiam et honorem impertitus, magnificentia excedens facultates ſuas, quum tenuiter et frugaliter ſeſe vulgari toleraret cultu. Unde erat in admiratione, quod quum non Sicilia modo et Carthago, verum univerſa quoque Græcia oculos intentos haberet in ejus felicitatem, neque quicquam illius ætatis homines adeo arbitrarentur magnum, neque virtus et fortuna in alio duce videretur illuſtrior fuiſſe, adeo ſe veſtitu et famulitio et menſa moderatum præberet, ut ſi cum Platone ageret in Academia, non cum mercenario milite et ducibus eorum viveret, qui crapulam et delicias

cias quotidianas pro laborum et periculorum habent ſolatiis. Verum ſcripſit ei Plato in unum omnes mortales ipſum oculos conjicere. Ille vero ipſe, meo judicio, in unius locum urbis erat verſus, Academiam; cujus loci ſpectatores et judices non factum, non audaciam ſciebat, non denique victoriam ſuſpicere ullam, verum ſolum an modeſte et moderate uteretur fortuna, et magnis in rebus præberet ſe temperantem, ſpeculari. De ſeveritate tamen in congreſſibus et de rigore adverſus populum nihil enitebatur detrahere vel relaxare, quamvis res ejus civilitatem requirerent, et reprehenderet eum, ut diximus, Plato, ſcriberetque ei ſolitudinis pervicaciam contubernalem eſſe. Sed natura videtur abhorruiſſe a comitate, ac Syracuſanos intendere nimium ſolutos et delicatos animo ſtatuiſſe.

52. Quippe imminebat ei denuo Heraclides. Qui ad conſilium vocatus recuſavit venire, privatum ſe eſſe ferens, et in cœtu aliorum civium venturum ad concionem. Inde criminatus eſt Dionem, quod non eſſet demolitus arcem, et populo Dionyſii conditorium diſſipare et projicere reliquias aggredienti non permiſiſſet: adhæc evocaret conſiliarios Corintho, collegas dedignans cives. At revera accerſiverat Corinthios Dion, quam in mente habebat, facilius illis præſentibus conſtituturum ſe reipublicæ formam ſperans. Meditabatur autem effuſam populi poteſtatem, quod ea non reſpublica ſed rerumpublicarum eſſet, ut ait Plato, nundinæ, coer-

cere, et Laconicam quandam Creticamque miſtam formam ex populari arbitrio et regno, in qua optimatum jus eſſet, hique præſiderent, et maxima quæque diſpenſarent, temperare et concinnare ; quum Corinthios quoque rempublicam cerneret per optimates præcipue procurare, nec multa negotia tractare apud populum. Quum igitur hanc rem imprimis impugnaturum exſpectaret Heraclidem : qui alias inquietus, temporarius, et ſeditioſus erat ; quos jamdudum cupientes eum interficere repreſſerat, his tunc connivit : qui in domum illius irrumpentes obtuncaverunt eum. Tulit graviter hujus mortem populus. Quum ſplendidas exequias tamen ei Dion paraſſet, et comitante exercitu funus eſſet proſequutus, concionemque habuiſſet, placati ſunt, intelligentes motus civiles Heraclide et Dione una rempub. gerentibus ſedari nullo modo poſſe.

53. Erat Dioni amicus quidam Athenienſis Callippus, quem non literarum commendatione ait Plato, ſed initiationibus et circulatoria conſuetudine notum ei et familiarem fuiſſe. Hic eum ad bellum ſequutus honeſtum ordinem habebat, atque ingreſſus cum eo Syracuſas eſt primus amicorum omnium coronatus, præbueratque ſe ſtrenuum et inſignem bellatorem. Qui quum amicis Dionis primariis et optimis bello conſumptis, ſublatoque Heraclide, populum Syracuſanum cerneret duce orbum, et Dionis milites ſui potiſſimum cupidos, homo ſceleratiſſimus, qui prorſus Siciliam interfecti hoſpitis habiturum

turum ſe ſperabat præmium: et, ut aliqui commemorant, inſuper viginti talenta cædis acceperat ab hoſtibus mercedem: nonnullos mercenarrios millites ſolicitavit et ſubornavit in Dionem, atque hoc improbiſſimum callidiſſimumque exordium fecit. Deferebat nempe quotidie militum quaſdam apud ipſum voces aut vere emiſſas aut confictas ab ſe. Quare ob habitam ei fidem tantum homini permiſſum, ut quibuſcum vellet clam congrederetur, et in colloquio detraheret Dioni, ipſius juſſu, ne ullus lateret malevolorum et infenſorum. Hinc accidit ut brevi improbos et ægros facile cognoſceret Callippus conglobaretque: ubi vero quis ſermones ejus reſpueret, et ſolicitatum ſe Dioni renuntiaret, ne commoveretur ille neque offenderetur, quaſi exequeretur juſſa ejus Callippus.

54. Dum conjuratio coitur, ſpectrum eſt Dioni immane et monſtrificum oblatum. Sedebat forte diei ſero domi in porticu cogitabundus. Ibi ſtrepitu repente facto reſpiciens clara adhuc luce ad alteram porticus partem, conſpexit grandem mulierem, cultu et facie nihil a tragica abhorrentem furia, quæ verrebat ſcopis domum. Ille vehementer perculſus et trepidans, accivit amicos, viſumque iis narravit, atque oravit apud ſe ut permanerent et pernoctarent, quod plane metu eſſet attonitus, timens ne ſi ſolum reliquiſſent, iterum ſibi obverſaretur monſtrum. Cæterum id non eſt reverſum: ſed filius ejus fere adultus per dolorem aliquem animi

et iram ex parva et puerili ortam occaſione de faſtigio domus præcipitavit ſe in caput, et interiit.

55. Hac icto calamitate Dione, urſit magis ac magis inſidias Callippus, rumoremque diſſipavit inter Syracuſanos orbum jam liberis Dionem, Dionyſii filium Apollocratem, qui fratris uxoris ſuæ filius et nepos ſororis eſſet, accire et facere ſtatuiſſe ſucceſſorem. Jam Dioni quoque et fœminis oblata ſuſpicio inſidiarum erat, atque hæ omni ex parte detegebantur. Verum Dion, ut ego arbitror, Heraclidis nece dolens, eamque, ut aliquam vitæ et rebus ſuis geſtis aſperſam labem, ægre ſemper ac moleſte ferens, demonſtravit cupere ſæpius jam ſe ſubire mortem, jugulumque cuivis præbere, ita ſi vivendum foret ſibi, ut non tantum ab inimicis, ſed etiam cavendum eſſet ab amicis. Porro mulieres advertens Callippus acriter rem perſcrutari, territuſque, adiit eas, inficians rem, lacrymanſque, et quam vellent cunque fidem offerens dare. Illæ poſtulaverunt ut magnum juramentum perageret. Id eſt hujuſcemodi: Qui fidem daturus eſt, templum Cereris et Proſerpinæ ingreſſus, ſacris quibuſdam peractis veſtem Deæ purpuream induit, ſumptaque ardenti tæda adjurat. Hæc Callippus quum omnia egiſſet, et juramento factum negaſſet, uſque adeo contempſit Deas, ut expectato Deæ, per quam juratus fuerat, die feſto, cædem patraret Proſerpinalibus: Atque illum ipſum diem Deæ ſolennem floccifecit, fortaſſe ut religionem ejus prorſus violaturus,

violaturus, si vel alio tempore mystam ejus mystagogus jugularet.

56. Quum essent autem permulti in conjuratione, et in cubiculo quodam lectulos habente sederet Dion cum amicis, pars domum foris cinxerunt, alii ostio ædium et fenestris admoverunt se. Illi qui manus ei illaturi erant, Zacynthii, tunicati absque gladiis sunt ad eum ingressi. Simul illi qui extra stabant, fores attraxerunt, obditasque tenuerunt. Alii Dionem adorti institerunt eum suffocare et strangulare. Ut nihil profecerunt, gladium postulaverunt. Verum aperire nemo audebat fores. Multi enim erant intus cum Dione, quorum quisque, si illum projecisset, servaturum ratus semetipsum, dubitavit ei opem ferre. Interposita mora Lycon Syracusanus porrigit per fenestram uni Zacynthiorum pugionem, quo victimæ modo Dionem oppressum jamdudum et obstupefactum jugulaverunt. Mox sororem ejus cum uxore prægnante conjecerunt in carcerem, contigitque uxori ejus ærumnosissimæ puerperæ filium edere in carcere: quem educare persuasis custodibus non sunt veritæ, quum exagitaretur jam rerum motibus Callippus.

57. Siquidem initio quum Dionem interfeciſſet, inclytus fuit, et rerum Syracusis potitus est, scripsitque id ad civitatem Athenienſem, quam tanto admisso piaculo maxime debuerat secundum Deos vereri èt tremere. Sed verum videtur illud dictum, eam urbem viros qui virtutem sectantur, optimos, et qui vitia, teterrimos ferre: sicut tellus

eorum

eorum optimum mel, et cicutam edit exitiosissimam. Haud diu tamen superstes fuit Callippus in fortunæ et Deorum opprobrium, quasi conniventium homini tanto flagitio imperium et opes paranti : sed brevi dignas pœnas dedit. Nam Catanam quum contenderet capere, protinus amisit Syracusas. Quo tempore dixisse referunt eum, missa e manibus urbe se tyrocnestim cepisse. Hinc adortus Messanenses, maxima militum suorum parte desiderata, in quibus erant Dionis interfectores, nulloque Siciliæ oppido eum recipiente, sed infestis et detestantibus omnibus, occupavit Rhegium. Ibi gravi pressus penuria, & mercenarium militem maligne tolerans, a Leptine et Polyperchonte eodem forte gladio, quo percussum ferunt Dionem, interfectus est. Agnitus gladius ex figura fuit. Nam brevis sicut Laconici fuit, et opificio scite et eleganter fabrefactus. Hoc persolvit Callippus supplicium. Aristomachen et Areten, ut ex vinculis liberatæ fuerunt, Syracusanus Icetes, qui ex Dionis amicis fuerat, accepit. Hic eas fovit aliquandiu fideliter et honeste: verum a Dionis inimicis inductus, parato eis navigio, quasi eas esset in Peloponnesum amandaturus, præcepit ut in cursu interficerentur atque in pontum projicerentur. Alii vivas adhuc aiunt submersas, unaque cum his infantem. Sed et hic pœnas pependit flagitiorum. Quippe captum ipsum Timoleon necavit. Insuper duas ejus filias Syracusani Dioni parentantes occiderunt: de quibus singulis in vita Timoleontis disseruimus.

PLUTARCHI

BRUTUS.

1. M. BRUTUS ſtemma ad Junium Brutum refert generis autorem, cui priſci Romani in Capitolio mediam inter reges poſuere ſtatuam ex ære, quæ ſtrictum tenet enſem, quod penitus regno pepuliſſet Tarquinios. Cæterum ille, gladiorum inſtar qui candentes frigida extincti ſunt, duris præditus natura, nec ex literarum cultura mollibus moribus, uſque in liberorum cædem ira adverſus tyrannos provectus eſt. At hunc, ſuper quo hic tractamus, qui doctrina et philoſophiæ præceptis mores temperaverat, ingeniumque ſolidum et lene excitaverat impetu ad res agendas accommodato, ad virtutem decentiſſime comparatum apparet fuiſſe. Unde qui ei conjurationis in Cæſarem cauſa infeſti fuere, ſiquid eſſet geſtum præclare, adſcripſerunt Bruto, atrociſſima

ſima quæque Caſſio tulerunt expenſa, familiari Bruti et amico, haud perinde ſimplicium tamen morum neque integrorum. Mater ejus Servilia genus repetebat a Servilio Ahala, qui, Spurio Manlio tyrannidem moliente ac ſeditionem concitante, pugionem ſub ala ferens in forum proceſſit, et prope illi aſſiſtens, quaſi haberet quod cum eo ageret et conferret, caput inclinantem percuſſit interfecitque. Verum hoc in confeſſo eſt. Paternam vero ſtirpem ejus illi qui ob necem Cæſaris immicitiam aliquam & odium cum Bruto exercuerunt, negant Tarquinii exactorem contingere. Nullam enim contendunt ab illo qui filios interfecerat, ſuperſtitem ſobolem relictam, ſed plebeium hunc Bruti diſpenſatoris fuiſſe filium, atque non ita dudum ad magiſtratus aſpiraſſe. At Poſidonius philoſophus filios Bruti adultos, ut proditum eſt memoriæ, fuiſſe memorat interfectos: tertium vero relictum infantem, a quo genus propagatum. Nonnullos etiam æqualium ſuorum, qui ex ea gente erant, clarorum virorum, repræſentaſſe facie Bruti ſtatuam. Verum hactenus de his.

2. Serviliæ Bruti matris Cato philoſophus frater fuit, quem inter Romanos hic potiſſimum avunculum et poſt ſocerum eſt æmulatus. A philoſophorum Græcorum nulla ſecta, ut ſemel dicam, audienda peregrinus aut alienus fuit, præcipue vero aſſeclarum Platonis extitit ſtudioſus. Ac nova et media, quam vocant, Academia parum probata, veterem ſectatus eſt, et Antiochum quidem

Aſcalonitem

Aſcalonitem in admiratione habuit perpetuo, fratrem vero ejus amicum et convictorem paravit Ariſtonem, eruditionis ſane excellentia multis philoſophis inferiorem: at modeſtia & placiditate comparem vel principibus. Empylus, cujus et ipſe in epiſtolis et ejus amici frequentem faciunt mentionem, velut uſi Bruti cotubernio, orator fuit. Hic commentarium reliquit de Cæſaris nece exiguum, ſed non inelegans, quod Brutus eſt inſcriptum. Latine fuit Brutus ad caſtrenſem et forenſem dictionem ſatis exercitatus: Græce vero conciſam et Laconicam dicendi brevitatem notatus eſt in epiſtolis aliquoties captaſſe. Velut quum jam bellum ſuſcepiſſet, ſcribit Pergamenis, Dolabellæ audio vos pecuniam dediſſe: quam ſi ultro dediſtis, fateamini nos læſiſſe: ſin inviti, oſtendite id, ſponte nobis dando. Rurſus Samiis, Conſilia veſtra ſecura, munerum functio ſegnis: quem horum finem exſpectatis? Et de Patarenſibus in alia: Xanthii beneficium meum deſpicientes, deſperationis ſuæ habuerunt patriam ſepulchrum. Patarenſes, qui ſe in fidem meam contulerunt, nuſquam deſiderant in adminiſtrandis rebus ſuis libertatem. Igitur licet vobis quoque vel Patarenſium judicium vel fortunam eligere Xanthiorum. Atque notatarum genus epiſtolarum ejus hujuſcemodi eſt.

3. Adoloſcens adhuc avunculum Catonem in Cyprum contra Ptolemæum miſſum comitatus eſt. Quum Ptolemæus mortem ſibi ipſe conſciviſſet, Cato ipſe neceſſario Rhodi commorans

commorans præmiſerat jam amicum quendam Canidium ad pecuniam ſervandam. Quem veritus non temperatas habiturum manus, ſcripſit Bruto ut quamprimum ex Pamphylia navigaret in Cyprum. Illic enim colligendi ſui ex imbecillitate gratia agebat. Quam profectionem ſuſcepit perinvitus, tum Canidii verecundia, ut ignominioſe a Catone abjecti, tum prorſus ejuſcemodi munus et procurationem, utpote juvenis et literis deditus, neque liberalem cenſens neque ſe dignam. Attamen ita curam hic intendit ut fuerit a Catone commendatus, opibuſque illis in argentum redactis magnam pecuniæ partem Romam deportavit.

4. Poſtquam armis Pompeii et Cæſaris atque imperii commotione divulſa reſpublica eſt, habebatur partes Julianas ſequuturus: nam pater ejus ante fuerat per Pompeium interfectus. Verum quod reipublicæ potius vellet quam ſuæ rationem ducere, et Pompeii exiſtimaret quam Cæſaris ad ſumenda arma honeſtiorem cauſam eſſe, aggregavit ſe ad illum, licet ante occurrentem ne ſalutaſſet Pompeium, pro piaculo habens interfectorem appellare parentis. At tunc ut patriæ duci ſubmiſit ſe ei, ac cum Seſtio in Siciliam, qui eam provinciam fuerat ſortitus, legatus profectus eſt. Sed quum nihil illic geri præclari poſſet, Pompeius autem et Cæſar caſtris caſtra collata haberent de ſumma decertantes, ultro ad periculi ſocietatem accurrit in Macedoniam: memorantque lætum tum Pompeium et obſtupeſcentem ejus adventu,

ventu, omnibus aſpicientibus aſſurrexiſſe ei ex ſella, ac ſicut præſtantiorem fuiſſe complexum. In caſtris diem, niſi quantum cum Pompeio eſſet, in literis et libris ponebat, non ſolum alio tempore, ſed et ſub pugnam Pharſalicam. Adulta æſtas erat et æſtus ingens, ac caſtra locis paludinoſis habebant. Quod vero Bruto miniſtri non cito apportaſſent tentorium, labore hic confectus tandem meridie unxit ſe, et paululum cibi cepit, aliiſque aut quieſcentibus, aut cogitantibus et ſolicitis de eventu pugnæ, uſque ad veſperum ſcripſit, Polybii compendium commentans.

5. Ferunt Cæſari illum magnæ curæ fuiſſe, ducibuſque ſuis præcepiſſe in pugna, ne interficerent Brutum, ſed parcerent ei; quem, ſi ultro ſe dederet, deducerent ad ipſum: ſin repugnaret inſtantibus, mitterent eum, neque vim afferrent. Hæc memorant illum in Bruti matris feciſſe Serviliæ gratiam. Nam adoleſcens adhuc, ut perhibetur, cum Servilia, quæ amore ejus deperibat, conſuetudinem Cæſar habuit. Quia vero, qua tempeſtate flagrantiſſimus erat eorum amor, genitus Brutus fuit: quodammodo ſibi perſuaſerat eum ex ſe natum. Fama eſt quum graviſſimæ res de Catilinæ conjuratione, quæ pene rempublicam evertit, tractarentur in ſenatu, diſſentientes ſententiis Catonem et Cæſarem commiſſos fuiſſe; interea parvum epiſtolium foris allatum quum Cæſar ſubmiſſe legeret, exclamaſſe Catonem, indignam rem eſſe quod ab hoſtibus Cæſar nuntios et literas

teras acciperet. Quum multi obſtreperent ei, atque ideo tabellas Cæſar, ut acceperat, traderet Catoni, illum lectam ſororis Serviliæ laſcivam epiſtolam abjeciſſe ad Cæſarem, ac dixiſſe, Cape temulente: mox ad ſententiam et orationem de integro fuiſſe reverſum. Uſque adeo Serviliæ fuit in Cæſarem pervagatus amor.

6. Secundum aciem Pharſalicam quùm Pompeius refugiſſet ad mare, dum caſtra oppugnantur, Brutus clam porta elapſus in locum conjecit ſe paluſtrem aquoſumque et calamo conſitum. Hinc digreſſus evaſit noctu Lariſſam. Inde ſcripſit ad Cæſarem. Cujus incolumitate Cæſar lætus, juſſit eum ad ſe venire. Nec ſolum ignovit ei, verum etiam inter præcipuos amicos ſuos habuit eum in honore. Quum nemo dicere haberet quo intenderet fugam Pompeius, nihilque eſſet certi, aliquantulum itineris ſolus cum Bruto faciens periclitatus eſt ſententiam ejus: et quia ex certis rationibus collectis optimam videbatur de fuga Pompeii conjecturam facere, omiſſis aliis viis contendit in Ægyptum. Cæterum Pompeium in Ægyptum, ut divinaverat Brutus, delatum occupavit fatum. Porro Cæſarem Brutus Caſſio quoque placavit. Et vero etiam Afrorum regem defendens premebatur quidem magnitudine criminum: verum quum pro hoc deprecaretur oraretque, conſervavit ei magnam regni partem. Perhibent Cæſarem, quum primum audiiſſet orantem, ad amicos dixiſſe, Hic adoleſcens haud ſcio quid velit: ſed

ſed id quod vult, vehementer vult. Quippe ſicut animus firmus ejus non facile neque quibuſvis rogantibus concedebat beneficia, ita ubi cum ratione et ex delectu agebat honeſti, quocunque ipſum convertiſſet, valida utebatur contentione atque efficaci. Ad injuſta vero ſuadentibus non patebat aſſentatoribus. Nam impudenter obſecrantibus ſuccumbere, quod confundi verecundia dicitur a nonnullis, turpiſſimum magno viro ducens, dicere ſolebat, eos qui nihil denegare valerent, parum ſibi videri honeſte ætatis florem collocaſſe. Tranſmiſſurus contra Catonem et Scipionem Cæſar in Africam, Bruto Galliam ciſalpinam magna illius provinciæ felicitate permiſit. Nam quum aliæ avaritia et libidine præpoſitorum ut bello captæ lacerarentur, illi etiam priorum requies et allevatio fuit Brutus calamitatum. Omnium autem retulit ad Cæſarem gratiam. Unde huic Italiam ab reditu peragranti, quæ ſub Bruto fuerant civitates, atque ipſe Brutus, amplificans honorem ejus ac feſtive eum comitans, jucundiſſimum fuerunt ſpectaculum.

7. Quum autem inter multas præturas illam quæ maximæ eſt dignationis et urbana dicitur, omnium opinione Brutus obtenturus vel Caſſius eſſet : aliqui eos ex antecedentibus cauſis nonnihil diſſentientes in contentionem de ea multo majorem aiunt veniſſe, quantumvis neceſſarios. Quippe ſororem Bruti Caſſius Juniam habebat in matrimonio. Alii Cæſaris opera concertationem hanc fu-

iſſe, utrique in ſecreto ſuam pollicentis operam, excitatam, quoad ita impulſi et incitati decertaverunt inter ſe. Pugnabat Brutus cum Caſſii numeroſis et magnificis adverſus Parthos factis nominis claritate et virtute. Quos ut Cæſar audivit, atque adhibitis amicis deliberavit, Juſtior eſt, inquit, Caſſii cauſa: Bruto tamen dandæ ſunt primæ partes. Caſſio alia prætura data. Qui non tantum gratiæ habuit ob hanc quam accepit, quantum in eum exarſit ob repulſam illius. Brutus aliis quoque in rebus conſors fuit, quantum voluit, Cæſaris potentiæ quandoquidem, ſi voluiſſet, principi ei eſſe amicorum et pollere plurimum licuiſſet. Verum ſodalitas eum Caſſii traxit et deflexit. Nondum quidem erat ex illa conflictatione reconciliatus cum Caſſio, verum amicis ejus aures præbebat, admonentibus ne permitteret ſe a Cæſare emolliri et deliniri, ſed comitatem et beneficentiam fugeret tyrannicam: quibus non ad decorandam virtutem illum, verum ad enervandum robur, & ſubruendum animum uti in ipſum.

8. At ne Cæſar quidem prorſus ſecurus erat adverſus eum, nec criminibus clauſus, ſed ſpiritus hujus timebat et autoritatem et amicos, bonæ vero ipſius indoli credebat. Acquum primum delatum ad eum eſſet Antonium et Dolabellam res novas moliri, negavit craſſos hos et comatos ſibi metuendos ſed pallidos illos et macilentos: Brutum et Caſſium deſignans. Inde deferentibus quibuſdam Brutum, et ut caveret ab eo monentibus

tibus, manu corpus attingens, Quid vobis, inquit, nonne Brutus videtur hoc corpuſculum expectaturus? quaſi nemini ſecundum ipſum alteri quam Bruto tanta potentia conveniret. Et apparet ſane, ſi aliquantiſper ſuſtinuiſſet Cæſari eſſe ſecundus, opeſque ejus defloreſcere et gloriam rerum geſtarum ſiviſſet marceſcere, principatum in civitate eum haud dubie habiturum fuiſſe. Verum ferocis vir animi Caſſius, magiſque privatim Cæſari, quam publice tyranno infeſtus, incendit & ſtimulavit Brutum. Dicitur Brutus regnum non tuliſſe, Caſſius odiſſe regem: qui eum cum aliis nominibus eſt inſectatus, tum ob leones ablatos, quos hic ædilis curulis deſignatus paraverat: Cæſar autem Megaræ, quum captum oppidum per Calenum eſſet, inventos retinuit. Eas feras calamitatem ingentem memorant Megarenſibus intuliſſe. Hi enim, dum jam caperetur urbs, refregerunt caveas, et vincula diſſolverunt ut irruentibus feræ obſiſterent: quæ in illos ipſos impetum dederunt, atque diſcurrentes diſcerpſerunt inermes, fuitque ſpectaculum etiam hoſtibus luctuoſum.

9. Ac Caſſium quidem hanc potiſſimum conſpirandi in Cæſarem cauſam arripuiſſe autumant; ſed parum vere. Nam fuit a prima ætate ingenitum Caſſio odium et infenſus animus adverſus tyrannorum gentem, ut puer etiamnum, quum in eundem ludum cum Syllæ filio commearet, Fauſto oſtendit. Qui quum jactabundus inter pueros patris dominatum in cœlum ferret, ſurgens Caſ-

ſius impegit ei colaphos. Id perſequi quum Fauſti tutores & propinqui intenderent, prohibuit Pompeius, qui ambos pueros accitos interrogavit de facto. Ibi Caſſium ferunt dixiſſe, Age jam, Fauſte, aude coram hoc eadem jactare quibus irritatus fui ut iterum tibi os cominuam. Atque ejuſcemodi Caſſius fuit. Brutum vero crebri familiarium ſermones, crebris vocibus & ſcriptis ad factum illud cives provocaverunt et impulerunt. Nam ſtatuæ progenitoris ejus Bruti, qui regium imperium oppreſſerat, inſcripſerunt, Utinam nunc Brute eſſes: et, utinam viveres Brute. Ipſius Bruti tribunal prætoris reperiebatur mane hujuſcemodi ſcriptis refertum, Dormis Brute: et, Non es germanus Brutus. In cauſa fuerunt Cæſaris adulatores. Qui cum honores ei invidioſos alios exquirebant, tum ſtatuis ejus nocte impoſuerunt diadema, quo multitudinem impellerent ad ſalutandum eum pro dictatore regem. Verum evenit ſecus, ut in vita Cæſaris accurate ſumus exequuti.

10. Solicitanti in Cæſarem amicos Caſſio omnes, ſi dux Brutus eſſet, annuere. Neque enim manus neque audaciam oſtenderunt ſe requirere, ſed autoritatem viri, qualis hic eſſet, quaſi auſpicantis et præſentia ſua honeſtatem comprobantis facti. Abſque eo et in ſuſcipienda re animo ſe dejectiore fore, et ſuſpectiores perpetrata. Neque enim hoc factum illum, ſi eſſet juſta cauſa ſubnixum, repudiaturum fuiſſe. Hac re ſecum agitata, Brutum ab illa diſſenſione convenit prior,

mox poſt reditum in gratiam et complexus rogavit eum an Cal. Martiis eſſet in ſenatum venturus: nam audire ſe amicos Cæſaris de regno ejus relaturos. Negante adfuturum ſe Bruto, Quid igitur, inquit Caſſius, ſi accerſant nos? Jam meum erit, infit Brutus, non tacere, ſed pro libertate propugnare vitamque profundere. Ibi erectus Caſſius, Quis, inquit, feret te civis Romanus ita pro libertate emori? An temetipſum ignoras, Brute, aut in tribunali tuo a textoribus iſta putas aut a cauponibus inſcripta, ac non facere id principes et optimates? A prætoribus aliis congiaria, ſpectacula, munera gladiatorum: abs te, velut debitum hæreditarium, tyrannidis exigunt oppreſſionem: qui ſubire pro te omnia parati ſunt, ſi qualem eſſe volunt et expectant, talem te præſtiteris. Inde Brutum complexu ſalutavit; atque ſic digreſſi converterunt ſe ad amicos.

11. Erat quidem Q. Ligarius Pompeii amicus, quem eo nomine accuſatum exemerat Cæſar noxæ. Hic non quod ab judicio liberatus fuiſſet, gratiam Cæſari tribuens, ſed, propter quam vocatus in periculum fuerat, dominationem peroſus, ei infenſus erat, Bruto autem imprimis familiaris. Hunc Butus inviſens ægrotum, Quali, inquit, tempore Ligari ægrotas? Ille ſtatim cubito innixus, arrepta dextra ejus, At ego, inquit, ſiquid te, Brute, dignum cogitas, valeo.

12. Hinc clam tentantes amicorum, quibus fidebant, animos, capita inter ſe conferebant, adſciſcebantque non ſolum delectos

familiares, ſed omnes quotquot egregie audaces et mortis eſſe contemptores ſciebant. Qua de cauſa Ciceronem, cui cum fidebant plurimum, tum diligebant ſumme, celaverunt de conſilio, ne ad inſitam timiditatem adjungens ex ætate ſenilem cautionem, mox ſingula æſtimando ad ſummam exigens ſecuritatem, alacritatis ipſorum aciem, quæ celeritatem requirebat, perſtringeret. Quando etiam ex amicis cæteris Statilium Epicureum Brutus, et æmulatorem Catonis Favonium reliquit: quod, quum remotius eos per ambages inter confabulandum et diſputandum de philoſophia de ea re attentaſſet, Favonius reſpondiſſet, violento dominatu eſſe bellum civile deterius: Statilius, ſapientem et cordatum dixiſſet non decere malorum & inſipientium cauſa periculum et terrorem ſubire. Ibi præſens Labeo reclamavit utrique: Brutus vero tunc, quaſi haberet diſputatio ea aliquid ſcrupuli et nodi, obticuit, poſt participavit Labeoni conſilium. Hic quum parato animo operam ſuam eſſet pollicitus, alterum Brutum, Albinum cognomine, qui de cætero ſtrenuus non erat neque animoſus, ſed gladiatorum manu, quos ad exhibendum populo Romano alebat, validus eſſet, et cui fidem Cæſar adhibuit, viſum eſt adjungere. Hic a Caſſio et Labeone appellatus nihil reſpondit: verum ubi Brutum ille privatim convenit accepitque rei gerendæ eſſe eum ducem, promptam oſtendit operam ſuam. Alios item pleroſque et præſtantiſſimos nomen adjunxit eis Bruti,

Qui

Qui quamvis neque juramento neque ſacris tactis fidem inter ſe mutuo ſanxerant, ita ſilentio tamen condiderunt et preſſerunt conſilium omnes, atque inter ſe agitaverunt, ut licet vaticiniis, prodigiis, extis id Dii denuntiarent, nemini eſſet tamen inceptum credibile.

13. Brutus vero, quod penderent ex ipſo animoſiſſimi quique civitatis et nobiliſſimi et præſtantiſſimi, ac periculum agitaret omne animo, foris annitebatur comprimere et componere conatus animi ſui, at nocte domi non erat idem: quin partim excitavit invitum ipſa ſolicitudo ſomno, partim intentius volutans animo hærenſque in perplexitatibus una cubantem non fefellit uxorem, inſuetæ perturbationis ſe plenum eſſe, verſareque ſecum moleſtum conſilium et intricatum. Porcia filia erat, ut diximus, Catonis. Eam Brutus conſobrinus duxerat non virginem, ſed priore defuncto viro adoleſcentulam adhuc acceperat. Habebat hæc ex illo parvulum filium, cui Bibulo fuit nomen. Erat parvus libellus, commentarius rerum a Bruto geſtarum, ab hoc elucubratus. Porcia autem, fœmina philoſophiæ ſtudioſa et viri amans, animoſaque atque cordata, non ante virum rogare de arcanis aggreſſa eſt, quam periculum ſui feciſſet hujuſcemodi: Cultellum accepit quo ungues reſcindere tonſores ſolent, omnibuſque exactis cubiculo pediſſequis vulnus femori inflixit altum, unde effluxit vis magna ſanguinis, ingenteſque dolores et febris mox cum horrore gravis comi-

tati ſunt. Trepidantem Brutum et diſcrutiatum, quum eſſet dolor intenſiſſimus, hoc modo affata eſt, Ego, Brute, in domum tuam Catonis filia nupſi, non ſicut pellices ad lecti tantum et menſæ conſortium, ſed etiam ad proſperorum et adverſorum ſocietatem. Tua quidem cauſa nihil eſt quod de nuptiis conquerar: ſed a me quod documentum aut quæ gratiæ erunt tibi relatæ, ſi neque reconditum animi cruciatum, neque curam, quæ fidem requirit, tecum feram? Non me fugit naturam imbecillem haberi ad ſecreta continenda muliebrem: at eſt aliqua, Brute, et probi tyrocinii et honeſtæ conſuetudinis ad mores tingendos vis. Mihi vero hoc obtigit ut et Catonis filia, et conjunx ſim Bruti: quibus antehac minus freta, nunc memetipſa vel ad dolorem probavi eſſe invictam. Sic fata oſtendit ei vulnus, et quod feciſſet periculum, expoſuit. Ille attonitus manibus ad cœlum extenſis Deos precatus eſt ut conſilio ſuo propitii adeſſe vellent, quo dignum ſe Porcia præſtaret virum. Ac tunc quidem uxorem refocillavit.

14. Indicto ſenatu, cui interfuturus Cæſar putabatur, conſtituerunt rem aggredi. Nam frequentes erant citra ſuſpicionem una futuri, omneſque ducebant habituros ſe juxta optimates et principes ingenti perpetrato facinore illico libertatis aſſertores. Locum etiam divinitus datum apparebat, et pro ipſis eſſe. Porticus erat, quæ unam habebat juxta theatrum exedram, in qua ſtatua Pompeii a populo Romano locata fuerat, quum porti-

cibus

cibus et theatro locum illum decoraſſet. Eo Idibus Martiis advocatus ſenatus fuit. Unde Deus aliquis Cæſarem eo trahere ad pœnas Pompeio dandas videbatur. Ubi illuxit dies, Brutus pugione accinctus una conſcia uxore progreſſus eſt. Cæteri coierunt apud Caſſium, filiumque ejus, qui tunc ſumebat virilem togam, in forum deduxerunt. Inde cuncti porticum Pompeii ingreſſi Cæſarem mox in ſenatum venturum operiebantur. Hic potiſſimum virorum illorum immotum animum atque in periculis conſtantem mireris, ſi futurum cognoſceres: quandoquidem multi, quibus præturæ ratione jus dicendi incumbebat munus, non ſolum benignam adeuntibus et litigantibus audientiam faciebant, ut ſi vacuo eſſent animo: verum etiam cauſas quiſque attente auditas magno judicio diſceptavit. Quum autem quidam qui judicatum detrectabat ſolvere, Cæſarem appellaret, multumque vociferaretur ac teſtaretur: reſpiciens ad coronam Brutus, Me Cæſar, inquit, jus dicere ex legibus neque prohibet neque prohibebit.

15. Et quidem multa objecit illis fortuna turbulenta: primum & maximum, Cæſaris die progrediente moram; et quod quum non litaret, retineretur ab uxore domi, vetarentque aruſpices ei in publicum prodire. Deinde unum ex conjuratis Caſcam adiit quidam, dextraque apprehenſa, Tu, inquit, de arcano, Caſca, nos celaſti; verum exprompſit Brutus nobis omnia. Torpido ſtupore Caſca, ridens ille, Unde tam cito, quæſo, inquit, abundas, ut

ut accingas te ad ædilitatem? Tantulum modo abfuit quin falſus ambiguo abdita retegeret Caſca. Ipſum etiam Brutum et Caſſium vir ordinis ſenatorii Popilius Læna ſalutavit propenſius, atque in aurem inſuſurravit, Opto vobis, inquit, ut quæ in animo habetis, perficiatis; hortorque ne cunctemini. Neque enim ſiletur res. Ita fatus digreſſus eſt, magnamque ſuſpicionem attulit iis conſilium ſe intellexiſſe. Interea accurrit quiſpiam domo ad Brutum, uxorem ejus agere animam nuntians. Porcia enim vehementer eventus expectatione commota, ac moli impar curarum, ægre continebat ſe domi, atque ad omnem ſtrepitum ac vocem in modum Bacchico furore percitarum exiliens, ut quiſque a foro ingrediebatur, quid ageret Brutus, requirebat: alios eo mittebat aſſidue. Poſtremo longiore temporis tractu non ſubſtiterunt ultra corporis vires, ſed animo fluctuatione æſtuante fatiſcens elanguit: ac prius quam recipere ſe in cubiculum potuit, repente inter ſuas ſedentem animi defectus atque immenſa conſternatio corripuit eam, colorque immutatus eſt, ac ſuppreſſa ſemel vox. Ancillæ eo viſo clamorem ſuſtulere, concurrentibuſque ad fores vicinis repente fama dilata eſt ac ſermo diffipatus mortuam eſſe. Brevi tamen animum recepit, et ad ſe redeuntem mulieres refovere. At Brutus eo ſibi allato rumore haud immerito commotus, non reliquit negotium publicum tamen, neque ex animi motu ad privatum incommodum decurrit.

16. Jam

16. Jam Cæſarem annuntiabatur advenire lectica delatum. Statuerat autem, quod non litaſſet, nihil majoris rei in præſenti peragere, verum imbecillitatem cauſans rejicere in aliam diem. Exeuntem lectica arripiens Popilius Læna, ille qui paulo ante Bruto et Caſſio ſucceſſum felicitatemque fuerat precatus, ſermonem cum eo ſubſiſtente et animum advertente habuit prolixiorem. Conjurati, (ut ita eos appellem) qui vocem ejus non aſſequebantur, ſed augurabantur ex ſuſpicione ſua conſilii indicium eam communicationem eſſe, ceciderunt animis: intuenteſque ſe mutuo conſtituerunt inter ſe nutibus non expectare dum corriperentur, ſed confeſtim manus ſibimetipſis inferre. Ac quum Caſſius jam et nonnulli alii capulis manus ſub togis admoviſſent, ſtringerentque pugiones, conſiderans Brutus ex Lænæ geſtu aliquid eum enixe rogare, non deferre: nihil locutus eſt, quod cum ipſis permiſti eſſent alieni, ſed vultu hilari confirmavit Caſſium. Ac paulo poſt dextram Læna Cæſaris oſculatus abſceſſit, ſatis aperte declarans pro ſe et aliqua re ad ipſum pertinente illum interpellaſſe ſe.

17. Senatu in curiam prægreſſo alii ſellam Cæſaris circumſteterunt, ſimulantes appellare illum velle. Ibi Caſſius dicitur ore ad ſtatuam Pompeii verſo, ſicut ſentientis opem imploraviſſe. Trebonius circa fores ſeduxit Antonium, et ſermone detinuit extra curiam. Ingredienti Cæſari aſſurrexit ſenatus. Mox conjurati frequentes aſſidentem cinxerunt officii

officii ſpecie, cum Tullio Cimbro, qui erat ex ipſorum cohorte, pro fratre exule precante omnes una orantes: manuſque ejus tangentes, pectus et caput deoſculabantur. Quo preces primum rejiciente, deinde, ubi non deſtiterunt, vi exſurgente: Tullius ambabus manibus detraxit ei togam ex humeris. Primus Caſca, qui a tergo ſtabat, diſtricto pugione ferit eum ſecundum humerum vulnere non alto. Corripiente capulum Cæſare, atque alta voce latine exclamante, Sceleſte Caſca quid agis? græce ille fratrem appellavit ad opem ferendam. Quum jam a multis peteretur, et circumferens undique oculos repellere conaretur eos: ut Brutum vidit enſem in ſe ſtringentem, manum Caſcæ, quam tenebat, dimiſit, et toga capite obvoluto permiſit corpus percuſſoribus. Illi ſe mutuo prementes, dum certatim multis pugionibus corpus Cæſaris cædunt, convulneraverunt inter ſe; ac Brutus, dum participem ſe facit cædis, vulnus accepit in manu, omneſque cruore ſunt conſperſi.

18. Ita cæſo Cæſare progreſſus in medium Brutus inſtitit verba facere, retinereque et confirmare ſenatores. At illi incondite fugerunt trepidantes, fuitque circa fores impulſio et tumultus, nemine iis inſtante vel agente. Quippe firmiter hoc decreverant, neminem præterea interficere, ſed revocare ad libertatem omnes. Cæteris quidem, quum de re aggredienda conſultarent, omnibus placuerat una Antonium cum Cæſare confodere, hominem dominatus ſtudioſum et improbum, qui

qui uſu et conſuetudine multum pollebat apud milites: maxime quod ad nativam audaciam ambitionemque, dignitatem id temporis conſularem Cæſaris collega adjecit. Verum objecit ſe huic conſilio Brutus, primum juſtitiæ innixus, deinde mutationis ſpem ſubjiciens. Neque enim deſperabat bonæ indolis virum ambitioſumque et gloriæ cupidum Antonium ſublato de medio Cæſare allectum ab ipſis æmulatione virtutis ad patriam liberandam connixurum eſſe. Ita Antonium ſervavit Brutus. At ille eo in metu veſte ſumpta plebeia fugit. Bruti vero ſodales ad Capitolium perrexerunt, ſanguinolentis manibus nudos præferentes pugiones, civeſque vocaverunt ad libertatem. Primum editi clamores ſunt, et diſcurſus fortuiti tale facinus conſecuti majorem conſciverunt tumultum. Cæterum ubi nulla præterea cædes neque direptio rei ullius ex tabernis conſequuta eſt, multi ad eos in Capitolium fidenter ex patribus et popularibus aſcendere. Ut frequentes coiere, Brutus orationem habuit ad populum blandam et conſentaneam factis. Quibus eum collaudantibus, atque ut deſcenderent conclamantibus, fidenti animo ex Capitolio digreſſi ſunt in forum. Cæteri confuſi inter ſe ſequebantur. Brutum frequentes principes circumfuſi perquam magnifice deduxerunt ex arce, atque in roſtris conſtituere. Conſpectum Bruti plebs eſt reverita, quamvis collectitia, et ad turbam parata, deditque ei modeſte et ſedate audientiam. Exorſo dicere Bruto ſilentium, dum diceret,

diceret, omnes præbuere. Sed non fuisse omnibus factum illud gratum demonstraverunt: quod quum dicere Cinna et Cæsarem accusare cœpisset, in iram erumperent, et Cinnam lacerarent maledictis. Itaque repetierunt illi iterum Capitolium. Hic metuens Brutus obsidionem, remisit optimos quosque, qui ipsos fuerant prosequuti: nolens eos qui facti fuissent exsortes, subire secum periculum.

19. At senatus postridie in ædem Telluris coactus, quum Antonius, Plancus, et Cicero de præteritorum oblivione et concordia verba fecissent, non modo illis decrevit impunitatem, sed et ut consules de illorum honoribus referrent. His decretis dimissus est senatus: ac quum filium suum Antonius in Capitolium misisset obsidem, Brutus cum sociis descendit, salutationesque et complexus omnium promiscue sunt consequuti. Invitavit Antonius Cassium ad cœnam, Brutum Lepidus, et alios, ut cuique cum illis aut familiaritas erat aut benevolentia. Postquam illuxit, senatus rursus convenit. Primo gratias egit Antonio quod initium belli civilis sopivisset: inde Brutus et ejus consortes laudibus præsentes sunt celebrati, et provinciæ denique eis assignatæ. Decreverunt Bruto Cretam, Africam Cassio, Trebonio Asiam, Cimbro Bithyniam, Decio Bruto Galliam circumpadanam.

20. Hinc quum de Cæsaris testamento et funere mentio facta esset, et postularet ut testamentum recitaretur Antonius, atque ut corpus

corpus non occulte neque ignominioſe efferretur, ne populus inde magis exaſperaretur: repugnavit Caſſius acriter, verum ceſſit Brutus atque id permiſit: qua in re iterum viſus eſt titubaſſe. Etenim in parcendo Antonio non caruit culpa, quod hoſtem conjuratis objecerit gravem et expugnatu difficilem: jam quum funus, quomodo volebat Antonius, duci permitteret, in totum offendiſſe viſus eſt. Primum enim, quia populo Romano viritim trecenos ſeſtertios legavit, et publice hortos trans Tyberim, ubi nunc ædes Fortunæ eſt: ingens favor et deſiderium ejus cepit cives. Deinde funere in forum delato, laudavit eum de more Antonius. Qui quum moveri oratione ſua cerneret populum, flexit ad commiſerationem, correptamque Cæſaris veſtem cruore oppletam explicavit, et ut delacerata eſſet vulnerum multitudine oſtendit. Ibi videres nihil jam geri compoſite: ſed alii interficiendos homicidas vociferabantur: pars, ut Clodio plebis concitatori factum fuerat ante, ſubſellia, et menſas ex officinis corripientes et coacervantes, grandem pyram ſuccenderunt, impoſitumque in rogum cadaver in medio frequentium locorum ſacrorum, frequentium etiam inviolatorum atque intactorum combuſſere. Ut flamma eluxit, accurrentes alius aliunde et titiones arripientes ſemiuſtos, ad tecta diſcurrerunt interfectorum Cæſaris inflammanda. Verum illi obſepti ante periculum propulſaverunt. Cinna vero quidam poeta ab illa cauſa prorſus alienus, immo etiam

Cæſaris

Cæsaris amicus, in somno viderat ad cœnam se a Cæsare vocari, sed renuere se: illum autem obtestari et urgere, manu denique prehensum ducere in locum vastum et obscurum: invitum vero se paventem sequi. Hac ei oblata specie febri nocte est correptus. Quum tamen funus mane duceretur, verecundans non adesse processit in turbam jam efferatam. Quem ut conspexerunt, arbitrati non eum qui erat, sed esse illum qui nuper Cæsarem in concione laceraverat convitiis, discerpsere.

21. Hoc potissimum facto, secundum Antonii quidem mutationem conjurati perculsi urbe excesserunt. Hæserunt primum Antii: ut simul atque elanguisset et deferbuisset ira populi, redirent ad urbem. Quod facile futurum expectabant in multitudine inconstanti et volucri incitata impetu quum studiosum sui haberent senatum: qui connivens iis qui Cinnam dilaceraverant, illos qui conjuratorum ædes fuerant aggressi, requisivit et corripuit. Jam populus quoque, Antonium occupare propemodum tyrannidem ægre ferens, desiderabat Brutum, expectabatque ludos, quos facere prætor debebat, præsentem editurum. Verum quod intellexisset hic frequentes Cæsaris veteranos, qui agros et colonias ab illo acceperant, insidias sibi moliri, et irrepere exiguis globis in urbem, dubitavit venire: populus tamen absente illo spectacula magnifice et effuse exhibita frequentavit. Ferarum enim magnos greges comparaverat. Harum præcepit

ut

ut nihil diſtraheretur vel reſervaretur, ſed exhiberentur omnes. Scenicos ipſe Neapolim profectus pleroſque convenit. De Canutio quodam qui in ſpectaculis placebat, ſcripſit ad amicos agerent cum eo, ut in ſcenam eum inducerent. Nam Græcum vi adducere, nemini jus erat. Scripſit et Ciceroni, orans ne prætermitteret quin intereſſet ludis.

22. Hoc rerum ſtatu alia viciſſitudo fit Cæſaris Octavii adventu. Hic ſororis Cæſaris nepos erat, quem tabulis filium et hæredem nuncupaverat. Is Apolloniæ, quum Cæſar eſt interfectus, vacabat literis, atque illum expeditionem in Parthos molientem opperiebatur. Simul atque accepit illius necem, contulit ſe Romam: atque ad favoris popularis auſpicium conciliandi ſumpto Cæſaris nomine, pecuniaque legata in cives diſtributa, Antonium factione ſua preſſit, et multos Cæſaris veteranos largitione decuriavit contraxitque. Quia vero provectus odio Antonii Cicero ſtudebat Cæſari, objurgavit eum acriter Brutus, non dominum gravari Ciceronem, ſed infeſtum formidare dominum, atque id agere ut in ſervitute ſit leni, qui Octavium ſcribat et dicat eſſe lenem. Atqui majores noſtri, inquit, ne clementes quidem dominos tulerunt. Sibi hactenus neque bellum gerere plane certum eſſe neque quieſcere, ſed habere deliberatum unum, non ſervire. Mirari ſe Ciceronem, qui bellum civile ut periculoſum timeat, turpem et fœdam pacem non horreat: Antonii

autem tyrannide ejecti mercedem poſtulet, ut Cæſarem conſtituat tyrannum.

23. Atque primæ quidem Bruti epiſtolæ hujucemodi fuere argumenti. Quum autem jam alii ad Octavii partes, alii ad Antonii diſcederent, atque exercitus venales tanquam ſub haſta pluris licitanti addicerent ſe: deſperata ſemel republica Italiam ſtatuit relinquere, ac per Lucaniam pedeſtri itinere Eleam ad mare venit. Inde Romam Porciæ reditura, comprimere nitebatur animi dolorem: verum fortem alioquin pictura quædam detexit. Ea argumentum Græcum continebat, quemadmodum proſequuta ſit Hectorem Andromache, et receperit ab eo filium ſuum, oculis autem fuerit in illum defixa. Hanc Porciæ ſpectanti expreſſit ſui affectus imago lacrymas et crebro in dies ad eam commeans flebat. Quum vero Acilius quidam Bruti amicus, Andromaches ad Hectorem verba recenſuiſſet,

Aſt, Hector, pater es mihi tu, venerandaque mater,
Tu frater mihi, tu florens ætate maritus,

ſubridens Brutus, Atqui mihi, inquit, non venit in mentem ad Porciam Hectoris verſus fari.

Tu præſcribe tuis telas et penſa puellis.

Nam corporis quidem ejus indoles paria ac nos facta non aſſequitur, animo vero æque ſtrenue pugnat pro patria. Hæc Porciæ filius Bibulus memoriæ prodidit.

24. At

24. At Brutus inde ſolvit, et Athenas profectus eſt. Eum populus Athenienſis propenſo animo feſtiſque vocibus et decretis excepit. Diverſatus eſt apud hoſpitem quendam ſuum, audiens Theomneſtum quendam Academicum et Cratippum Peripateticum, unaque cum his vacans literis, omnino feriari videbatur et otiari. Verum in occulto parabat bellum: nam in Macedoniam Heroſtratum ad conciliandos eos qui præerant ibi exercitibus miſit, et adoleſcentes Romanos qui Athenis operam dabant literis fovebat, ſibique adjungebat: in quibus erat Ciceronis filius, quem laudibus in cœlum fert, aitque ſive vigilet ſive dormiat, mirari ſe illum adeo fortem juvenem et tyrannis infeſtum. Exorſus ex profeſſo rebus admovere manus, quum accepiſſet navigia Romana argento onuſta dirigere Athenas curſum ex Aſia, et prætorem iis navibus advehi, probum virum et ſibi familiarem, occurrit ei circa Caryſtum. Hunc ubi convenit, et ad tradenda ſibi induxit navigia, ſplendidius epulum paravit. Erat enim Bruti natalis. Poſtquam ad compotationes ventum eſt, et libamina cœperunt pro Bruti victoria et populi Romani libertate facere: quo magis eos corroboraret, grandius popoſcit poculum. Eo accepto, hunc verſum temere neque ulla ductus occaſione alta voce pronuntiavit.

Sed me Latoides fatumque immite peremit.

Adhæc ſcribunt, quum ad noviſſimam in Philippis committendam pugnam procederet, ſignum militibus eum dediſſe Apollinem. Unde exclamationem illam pro cladis omine habent.

25. Inde vicies ſeſtertium Antiſtius ex illa pecunia quam portabat in Italiam, impertit. Quotquot etiam tum per Theſſaliam ex militibus Pompeianis palabantur, libenti animo confluxerunt ad eum. Equites inſuper quingentos Cinnæ, quos in Aſiam ducebat ad Dollabellam, ademit. Hinc Demetriadem profectus, magnam armorum vim Cæſaris dictatoris juſſu ad bellum Parthicum paratorum, quæ deportabantur ad Antonium, in ſuam redegit poteſtatem. Accepta a prætore Hortenſio Macedonia, circumjectiſque regibus et dynaſtis conſpirantibus, atque ei aſſociantibus ſe, adfertur Caium M. Antonii fratrem trajeciſſe ex Italia, atque e veſtigio pergere ad copias quas Dyrrhachii & Apolloniæ Gabinius habebat. Igitur eum prævertere cupiens Brutus, et occupare illas copias, repente vaſis conclamatis iter fecit per loca aſpera et multam nivem, longeque præcurrit eos qui prandium ſuum ferebant. Ut prope Dyrrhachium venit, eſt ex labore et algore bulimia, id eſt, vehementi eſurie, correptus. Quod mali apprehendit fere et pecudes et homines, quum per nivem fatigantur: vel quod calor ob corpus frigore aſtrictum et condenſatum, ubi coactus intro omnis eſt, alimentum ſtatim conſumat: vel quod emiſſus halitus a nive fuſa acris

et

et tenuis penetret corpus, et calorem ex eo foras diſperſum diſſolvat. Quippe ſudores efficere calor videtur occurſu in ſuperficie frigoris extinctus: de quibus alio loco diſputavimus latius.

26. Quia vero Brutus animo deficiebatur, neque ullus in exercitu quicquam habebat cibarii, neceſſe fuit miniſtris ejus ad hoſtes confugere, atque ad portam pergentes panem petierunt a ſtatione. Qui audito Bruti incommodo accurrerunt ipſi, cibumque et potum attulerunt. Pro quo beneficio Brutus, ubi deditum eſt ei opidum, non in hos modo, ſed horum etiam cauſa clementem præbuit ſe in omnes. At C. Antonius Apolloniam profectus accivit eo propinquos milites: verum quum et hi conferrent ſe ad Brutum, et Apolloniatas odoratus eſt cum Bruto ſentire, eo relicto oppido Buthrotum contendit. Ibi primum tres cohortes amittit in itinere a Bruto conciſas. Deinde quum loca circa Byllidem tentaret a Bruto inſeſſa expugnare, prœlio cum Cicerone conſerto fuſus eſt. Siquidem utebatur hoc duce Brutus, multaque ductu ejus geſſit proſpere. Quum vero Caium occupaſſet locis paluſtribus procul a receptu diſtractum, non permiſit ſuis in illius milites incurrere: ſed circumvectus imperavit ut parcerent iis, quod mox futuri ſui eſſent. Quod evenit: nam et ſe et ducem dedidere. Itaque magnum jam exercitum habuit Brutus. Caium diu honorifice habuit, neque ademit ei magiſtratus inſignia: quamvis multi, uti dictitant, e Roma,

ma, et Cicero, ſcriberent monerentque ut interficeret eum. Cæterum ubi occulte duces appellare, et moliri cœpit ſeditionem, navi impoſitum habuit in cuſtodia. Milites corrupti quum Apolloniam ſeceſſiſſent, et Brutum eo accirent: negavit id moris eſſe Romani, ſed illis ad ducem eundum eſſe, et veniam petendam delictorum. Quibus quum veniſſent deprecantibus ignovit.

27. Paranti in Aſiam tranſire nuntiatum eſt de rebus Romæ mutatis. Siquidem Octavius Cæſar evectus adverſus Antonium a ſenatu erat. Quo Italia pulſo, erat ipſe jam terrori, quod contra leges ambiret conſulatum, atque ingentes exercitus, quum id reipublicæ opus non eſſet, aleret. Hæc ille ſenatum ægre ferre animadvertens, et foras Brutum reſpicere, illique decernere et confirmare provincias, timere cœpit. Ita Antonium per legatos invitavit ad reconciliationem, circumfuſoque urbi exercitu conſulatum accepit vix dum adoloſcens et vigeſimum annum agens, ut in commentariis ipſe retulit: mox judicium capitale Bruto et ſociis ejus dictavit, quod principem virum in ſummis poſitum magiſtratibus inauditum trucidaſſent. Accuſatorem appoſuit Bruto L. Cornificium, Caſſio M. Agrippam. Indicta cauſa, coactis ſententiam ferre judicibus, damnati ſunt. Fama eſt, quum præco de more citaret Brutum ex roſtris ad cauſam dicendam, plebem non obſcure ingemuiſſe, optimates dejecto in terram capite conticuiſſe, P. Silicio lacrymas manaſſe, atque hac

hac de cauſa inter proſcriptos mox fuiſſe relatum. Hinc triumviri in gratiam reducti, Cæſar, Antonius, Lepidus, provincias partiti ſunt, cædeſque fecerunt, et ducenos, inter quos Cicero quoque eſt obtruncatus, proſcripſere.

28. His in Macedoniam perlatis, expugnatus Brutus Hortenſio ſcripſit ut interficeret C. Antonium, quo Decio Bruto et Ciceroni parentaret: quorum amicus hic, ille genere ei erat propinquus. Quamobrem Hortenſium poſtea Antonius acie Philippenſi captum interfecit ad fratris monumentum. Brutus autem fati Ciceronis cauſa magis erubeſcere ait ſe quam dolere calamitatem: increpitare ſe urbanos amicos, quod ipſorum culpa potius quam tyrannorum ſervirent, videreque ſuſtinerent, atque aſſiſtere iis quæ eſſe ipſis deberent auditu intoleranda. Exercitu jam deportato in Aſiam magnifico, navales copias in Bithynia et apud Cyzicum paravit. Pedeſtri itinere profectus civitates compoſuit, dynaſtas audivit, et in Syriam miſit ad Caſſium, revocans eum ex Ægypto. Non enim ipſos quo imperium ſibi ipſis pararent, ſed ut in libertatem vindicarent patriam, ad cogendas copias quibus opprimerent tyrannos vagari. Debere igitur hujus rei memores, et inſtitutum ſuum ſequentes, non longe ſe ab Italia abducere: verum illuc properare ad ſuccerrendum civibus. Obtemperanti Caſſio et redeunti proceſſit obviam. Convenerunt ad Smyrnam, poſtquam primo in Piræeo diſtracti alter in Syriam, alter in Ma-

cedoniam perrexit. Igitur magna eos voluptas et fiducia ex præſentibus utriuſque viribus inceſſit. Nam quum ex Italia abjectiſſimorum exulum modo fuiſſent profecti inopes atque inermes; quibus nulla inſtructa navis, non unus miles, non oppidum erat: haud multo interpoſito ſpatio coierunt claſſe, peditatu, equitatu, ſtipendio inſtructi, ut ſatis virium haberent ad decertandum de Romano imperio.

29. Parem volebat Caſſius honorem habere et tribuere Bruto, verum prævenit eum Brutus, plerumque ad eum ventitans: quod et ætate ille ſuperior eſſet, et corpore minus ad laborem ferendum comparatus. Habebatur Caſſius rei bellicæ peritus, ſed ira aſper, et per metum magis velle imperare: apud familiares ad riſum pronior et jocoſior. Brutum vero virtutis cauſa ferunt vulgo charum, amicis dilectum fuiſſe, admirationi optimo cuique, odio veniſſe ne hoſtibus quidem: quod mire lenis eſſet vir, magnanimus, adverſus iram, voluptatem, avaritiam immotus, et rectam ſententiam atque inflexibilem retineret pro honeſto, et juſtitia. Maximum ei ad benevolentiam et laudem, quod propoſito ejus habereter fides, fuit momentum. Neque enim Magnus ille Pompeius, ſi Cæſarem obtriviſſet, ſperabatur omnino ſummam poteſtatem legibus redditurus: ſed perpetuo imperium conſulis aut dictatoris aut cujuſpiam alterius nomine magiſtratus civilioris, qui populo eſſet gratior, retenturus. Hunc vero Caſſium violentum virum

virum et iracundum, et ſubinde a recto ad utile evectum, omnino arbitrabantur bellum gerere et circumcurſitare, et diſcrimina ſubire potius ad quærendam ſibi potentiam, quam civibus libertatem. Nam qui his etiam ſuperiores fuerunt, Cinnæ, Marii, Carbones, poſuerunt in medio patriam pro præmio et præda, ac pene ex profeſſo belligerarunt de tyrannide. At Bruto perhibent ne hoſtes quidem eam objectaſſe varietatem: immo ex Antonio etiam multos audiviſſe, quum diceret ſolum ſe putare Brutum adortum Cæſarem facti ſplendore et opinato bono adductum, alios in illum conſpiraſſe odio provectos et invidia. Unde Brutum non tam viribus quam virtute fretum fuiſſe liquet ex ſcriptis ejus. Scribit enim ad Atticum diſcrimini jam vicinus, in ſtatu fortunæ res ſuas pulcherrimo eſſe: nam aut victorem liberaturum ſe populum Romanum, aut cadentem ſervitute exſolutum iri. Quum eſſent autem certa ipſis alia atque firma, hoc tantum obſcurum eſſe, in libertate eſſent victuri an occubituri. M. Antonium vero meritas dementiæ ait pœnas perſolvere: qui quum inter Brutos, Caſſios, et Catones cenſeri potuiſſet, acceſſionem ſeſe dediſſet Octavio: et ut tunc non fuerit cum illo ſuperatus, brevi poſt digladiaturum cum eo. Hoc illum recte in futurum apparet vaticinatum.

30. Porro Smyrnæ tunc partem ferre pecuniæ, cujus magnam vim coegerat Caſſius, poſtulavit. Se quicquid habuiſſet impendiſſe oſtendit in parandam claſſem, qua totum in-

ternum

internum mare eſſent in poteſtate ſua habituri. Sed ne daret Caſſius obſiſtebant amici ejus negantes æquum eſſe ut quæ ipſe parcendo ſervaret, et conflaret cum invidia, ea ille in milites largitionibus demulcendos effunderet. Attamen impertivit ei tertiam partem omnium: iterumque ad ſua uterque munera digreſſi. Caſſius Rhodo capta durius in eam civitatem conſuluit, idque quum in ingreſſu regem ipſum et dominum appellantibus reſpondiſſet, Neque rex ſum neque dominus ſed domini et regis interfector et perſecutor. Brutus a Lyciis pecuniam et milites popoſcit. Verum quod Naucrates concionator civitates ad defectionem impuliſſet, et tumulos aliquot illi ad excludendum tranſitu Brutum inſediſſent: primo immiſit in prandentes eos equitatum, a quo interfecti ſexcenti ſunt. Inde captis arcibus et ignobilibus oppidis, omnes, ut gentem conciliaret benevolentia, ſine pretio dimiſit. Illi autem præfracti ob damna quidem accepta infenſi fuere, clementiam vero et humanitatem ejus deſpexere: quoad coactos intra muros Xanthi bellicoſiſſimos quoſque eorum obſedit. Amnis urbem præterfluit. Hunc ſub aqua tranantes fugam capiebant. Verum excepti retibus fuerunt tranſverſo alveo in profundum demiſſis, quorum in ſummo tintinnabula appenſa illico irretitum nunciabant. Xanthii autem machinas quaſdam adorti nocte ſunt, ignemque eis ingeſſerunt: ſed rejecti ſunt re ab Romanis animadverſa ad muros. Ventus vero acrior in

pinnas

pinnas muri concitavit flammam, quæ proxima comprehendit ædificia. Hic timens urbi Brutus, imperavit militibus ut ignem exſtinguerent et opem ferrent urbi.

31. At Lycios ingens ſubito invaſit et incredibilis ad deſperationem ardor, quem maxime mortis deſiderio compares. Nam cum pueris et mulieribus liberi et ſervi omnis ætatis hoſtes petebant ex muris eos qui ad reprimendum ſuccurrebant incendium. Ipſi arundinem, materiam, et omne igni aptum fomentum ingerentes trahebant in urbem flammam, eique quamvis materiam ſubjiciebant, atque eam omnibus modis excitabant augebantque. Poſtquam diffuſa flamma et urbem undique amplexa ingens eluxit, anxius ea re Brutus circumvectus foris muros eſt ad opitulandum alacris, manuſque ad Xanthios porrigens precabatur, urbi ut parcerent eamque conſervarent. Verum nemo auſcultabat ei, immo perdebant omnibus modis ſemetipſi: non viri modo et fœminæ, ſed parvi etiam pueri cum vociferatione, et ululatu partim inſiliebant in ignem, partim ſuperne præcipitabant ſeſe ex muro, pars parentum gladiis nudos offerebant jugulos, hortabanturque ad hauriendum eos. Conſpecta eſt urbe abſumpta dependens ex laqueo mulier, quæ mortuum puerum ex collo ſuſpenſum haberet, et ardenti face inflammaret domum. Quod quum ſpectaculum appareret tragicum, non ſuſtinuit id Brutus contemplari: ſed ubi nunciatum ei eſt, illacrymavit, præmiumque pronuntiavit

pronuntiavit militibus, quiſquis hominem Lycium ſervaſſet. Centum quinquaginta duntaxat memorant fuiſſe qui non refugere ſalutem. Ita Xanthii longo intervallo quaſi fatalem exitii gyrum edentes, majorum ſuorum calamitatem audacia renovarunt. Siquidem illi quoque urbe pari modo bello Perſico incenſa peremerunt ſemetipſi.

32. At Brutus Patarenſium urbem ſibi cernens reluctari, dubitabat eam oppugnare, ac perplexus hærebat paris metu vecordiæ. Cæterum quum fœminas eorum captivas teneret, has miſſas fecit ſine pretio. Quæ ubi viris et parentibus ſuis, illuſtribus hominibus, expoſuerunt, virum Brutum eſſe moderatiſſimum et juſtiſſimum, perſuaſerunt eis ut cederent et traderent oppidum. Inde cæteri quoque omnes in poteſtatem venere, in fidem ſe ejus permittentes. Quem benignum et præter ſpem experti ſunt indulgentem. Nempe qui, quum ſub idem tempus Rhodios compuliſſet Caſſius, quod quiſque privatim auri et argenti haberet, conferre, unde conflavit ad octo millia talentorum, et publice mulctaſſet civitatem quingentis aliis: centum quinquaginta talenta imperavit Lyciis, neque re ulla illis alia violatis exercitum in Ioniam abduxit.

33. Multa quidem memorabilia opera ille et honoribus habendis et ſuppliciis pro cujuſque merito irrogandis edidit: at id quod cum ipſi gratiſſimum, tum Romanorum optimo cuique fuit, commemorabo. Quum Pompeius

Pompeius Magnus, acie fusus profugiensque Cæsarem, Ægyptum apud Pelusium appulisset, regis pueri etiamnum curatores cum amicis deliberabant, nec erat sententia omnium una. Alii recipiendum, arcendum alii Ægypto censebant. Theodotus vero quidam Chius, mercenarius rhetoricorum doctor, qui in contubernio regis erat, in consilium tunc ob meliorum raritatem admissus, utramque partem demonstravit falli, tam qui recipiendum Pompeium, quam qui dimittendum consulebant. Unum enim in præsentia expedire, ut receptum interficerent: adjecitque in peroratione, Mortuos non mordere. Quum esset in sententiam hujus discessum, exemplum rei incredibilis et inexpectatæ occubuit Magnus Pompeius, rhetoricæ et facundiæ Theodoti victima, ut ipse glorians jactabat sophista. Paulo post superveniente Cæsare, cæteri pœnas pendentes mali male periere: Theodotus vero spatium a fortuna ad obscuram, inopem, et vagabundam vitam mutuatus, peragrantem tunc Asiam non latuit Brutum: sed raptus ad eum et punitus, nomen ex morte quam ex vita nobilius accepit.

34. Porro Cassium accersivit Brutus Sardes, appropinquantique processit cum amicis obviam, totusque exercitus armatus utrumque imperatorem consalutavit. Ut vero solet magnis in rebus inter duos quibus amici et duces sunt multi, quum suspiciones inter eos mutuæ et insimulationes extitissent, prius quam alio se converterent, statim ex via

via conclave ſoli ingreſſi foribus occluſis et remotis arbitris expoſtulare primum, mox arguere et criminari inter ſe cœpere. Hinc in lacrymas liberamque et vehementem objurgationem erumpentibus illis, mirantes aſperitatem iræ et contentionem amici eorum, timebant ne quo evaderent. Interdictum autem erat ne quis accederet ad eos. At M. Favonius, æmulus pridem Catonis, qui non tam ratione quam impetu aliquo et motu lymphatico philoſophum ageret, perrexit ad eos: verum prohibebatur a miniſtris. Atqui labor erat Favonium, quocunque ferretur animo, retinere: quippe vehemens fuit in omnibus et acer. Nam ſenatorem populi Romani eſſe in minimis ponebat. Cynica vero loquendi ferocia, qua utebatur, moleſtiam frequenter abſtergebat aliis, qui importunitatem ejus per ludum excipiebant. Hic tunc repulſis vi janitoribus intravit conclave, voce mimica pronuntians carmina quibus Neſtorem utentem cecinit Homerus,

At parete ambo, natu me nempe minores,

et ſequentia. Id riſum Caſſio movit. Brutus expulit eum, verum canem et falſum Cynicum appellans. Veruntamen hunc in præſentia altercationis mutuæ finem facientes, ſtatim digreſſi ſunt: præbenteque cœnam Caſſio, invitavit eo Brutus amicos. Quum jam accubuiſſent, acceſſit Favonius lotus. Teſtante Bruto adeſſe eum non vocatum, et faceſſere jubente ad lectum ſupremum,

premum, vi irrumpens collocavit se in medio, habuitque convivium oblectationem non infestivam nec indoctam.

35. Postridie Brutus virum prætorium, cujus opera usus fuerat, L. Pellam, repetundarum Sardianis postulantibus, judicio publico damnavit et infamia notavit. Quod factum momordit non mediocriter Cassium. Ipse enim paucis ante diebus ejusdem criminis compertos duos amicos tantum castigavit privatim, ac publice absolutis non destitit uti. Unde Brutum incusavit ut nimium rigide leges sequentem et justum, quo tempore civiliter esset et humaniter agendum. Ille commonuit eum Iduum Martiarum, quibus interfecerant Cæsarem: qui non ipse omnes mortales vexasset, verum hoc agentibus robur et vires suppeditarat. Nam si quis honestus sit color quo negligatur jus, præstitisse Cæsaris amicos tolerare, quam suis injuriam imponentibus connivere. Tunc enim ignaviæ, inquit, nobis adhæsisset macula, nunc injustitiæ cum periculis nobis et laboribus inuratur nota. Inde liquet quid animo sibi proposuerit Brutus.

36. Quum transmissuri ex Asia essent, tetrum ostentum dicitur Bruto factum. Fuit natura ille vigilans, et somnium in exigui temporis portionem exercitatione et continentia contrahebat. Interdiu quiescebat nunquam: noctu tantisper dum omnibus sopitis nihil esset omnino quod ageret, aut quicum colloqueretur. Tunc autem bello conflato

conflato tractans ea quæ ad ſummam rerum pertinebant, curaque in eventum intentus: quum primum veſperi a cœna indulſiſſet pauliſper ſomno, reliquum noctis negotiis urgentibus tribuebat. Quod ſi abſolviſſet et exequutus eſſet id muneris, librum uſque ad tertiam vigiliam volvebat: quo tempore centuriones, et tribuni conſueverant eum adire. Quum igitur trajecturus ex Aſia eſſet exercitum, profunda jam nocte, in tentorio ejus lumen non admodum clarum erat: totus autem exercitus tenebatur ſilentio. Brutus vero volvens aliquid animo et reputans ſecum, viſus eſt aliquem ingredientem ſentire. Reſpiciens ad januam, ſpectrum cernit dirum et prodigioſum immanis et horrendi corporis ſilentio ſibi aſſiſtentis. Suſtinens rogare, Quiſnam, inquit, aut hominum aut Deorum es? aut qua de cauſa ad nos veniſti? Subjecit ei ſpectrum, Tuus ſum, Brute, malus genius, in Philippis me videbis. Cui nihil perculſus Brutus, Videbo, inquit.

37. Eo ex oculis elapſo, pueros ſuos vocavit, qui neque ſe audiiſſe vocem aſſeruerunt, neque conſpexiſſe viſionem ullam. Ac tunc quidem iterum Brutus lucubravit. Ubi diluxit ad Caſſium profectus narravit ei ſpeciem illam. Iſte præceptis imbutus Epicuri, et de his pugnare ſolitus cum Bruto, Noſtra eſt hæc, inquit, Brute, doctrina, non omnibus affici vere nos, neque videre, ſed rem fluxam eſſe et fallacem ſenſum. Multo etiam mentem perniciorem eſſe ad movendum

eum

eum et vertendum a nulla re ſubſiſtente in omnem ſpeciem. Nam ceræ impreſſio iſta ſimilis eſt. Menti autem humanæ, quæ, et quod fingitur, et quod fingit, in ſe habet, facultas adeſt idem facillime ut ipſa variet et per ſe figuret. Oſtendunt id per ſomnum inſomniorum converſiones, quibus vertitur imaginatio: quæ levi ex principio varios animi motus et ſpecies edit. Illa in perpetuo eſt motu. Motus vero ejus imaginatio et cogitatio. At corpus quoque tibi, quod laboribus conficitur, animum ſponte naturæ ſuſpendit et divertit. Genios porro neque eſſe credibile eſt: neque ſi ſint, hominum habere figuram vel vocem vel vim quæ ad nos pertingat. Omnino autem velim nos non tantum equitatu, peditatu, et tanta claſſe, verum etiam Deorum ope fretos eſſe et confidere, qui ſanctiſſimorum et pulcherrimorum duces factorum ſumus. Hiſce rationibus lenivit Caſſius Brutum. Quum caſtris egrederentur milites, ad prima ſigna ſimul duæ aquilæ magno impetu delatæ ſunt. Hæ ſequutæ et comitatæ ſunt agmen, atque a militibus Philippos uſque alitæ. Ibi pridie quam confligeretur, avolaverunt.

38. Gentes autem Brutus per quas peragravit, in poteſtatem ſuam redegerat. Siqua exciderat urbs aut dynaſtes, his tunc omnibus ſubjugandis uſque ad mare Thaſium proceſſere. Illic Norbanum, in Stenis appellatis et circa Symbolum ſtativa habentem, circumvenientes, excedere et relinquere loca illa coegere, parumque abfuit quin exercitum ejus cape-

caperent ſubſiſtente in itinere morbi cauſa Cæſare, ni Antonius ſuppetias ei veniſſet, mira uſus celeritate, ut non crederet eum adeſſe Brutus. Diebus decem poſt venit Cæſar: cui ex adverſo Brutus, Caſſio Antonius caſtra poſuit. Campos, qui inter caſtra erant interjecti, Philippos Romani vocant. Maximæ ibi congreſſæ fuerunt Romanorum copiæ. Numero quidem erat Cæſaris exercitu haud paulo minor, ſed armorum nitore et ſplendore ſingulariter emicuit Bruti exercitus. Erant enim ex auro militibus Bruti pleraque arma, et præbitum in ea fuerat profuſe argentum: quamvis alioqui aſſuefecerat vivere Brutus duces moderate et aſtricte. At opes, quas in manibus et circa corpus ferunt milites, acuere nonnihil putabat gloriæ cupidis pectora, avaros vero reddere etiam fortiores, quod arma ſicut poſſeſſiones retinerent.

39. Cæſar et Antonius exercitum intra vallum luſtrantes, aliquantulum frumenti et quinquagenos aſſes viritim ad ſacrificium diviſere. Brutus et Caſſius contempta illorum inopia vel ſordibus, primum in campo luſtraverunt ſolenni more exercitum: inde victimarum magnum numerum per centurias, et aſſes in capita quingenos largiti, benevolentia et alacritate exercitus præcelluerunt. At omen in luſtratione infauſtum fama eſt Caſſio fuiſſe oblatum. Nam coronam ei lictor inverſam obtulit. Ferunt etiam ante in ſpectaculo quopiam et celebritate auream Caſſii victoriam circumlatam, lapſo

eo

eo qui ferebat, procidiſſe. Ad hæc aves carnivoræ conſpectæ quotidie frequentes ſupra caſtra; jam apum examina glomerata quodam loco intra vallum viſa: quem locum aruſpices excluſerunt expiandæ gratia religionis, quæ ſenſim etiam Caſſium ex Epicuri præceptis tranſverſum rapiebat, militum certe animos prorſus obſtrinxerat. Unde ſegnis erat ad decernendum in præſenti acie, ſed autor erat ducendi belli, quum eſſent a pecunia firmi, armorum et militum numero deficerentur. Brutus vero ante quoque maturabat quamprimum Martis aleam jacere, quo aut patriæ reciperet libertatem, aut omnes mortales qui impenſis, expeditionibus, moleſtiis fatigabantur, explicaret ærumnis: tunc vero equitatum ſuum in præludiis videns et levibus prœliis ſuperiorem et victorem, ſuſtulit animos. Ac tranſitiones nonnullæ ad hoſtes, delationeſque aliorum et ſuſpiciones, amicos Caſſii frequentes traduxerunt in concilio in ſententiam Bruti. Unus adverſabatur ex Bruti amicis Atellius, qui exſpectandam cenſebat hyemem. Quærente Bruto qua re arbitraretur anno poſt fore ſe potiorem, Si nihil, inquit, aliud, vivam certe diutius. Id tulit ægre Caſſius, offenditque reliquos non mediocriter Atellius. Viſum igitur poſtero die acie decernere.

40. Brutus bonam ſpem oſtendit, et cœnam rationibus philoſophicis traduxit, inde dedit ſe quieti. Caſſium Meſſala ait ſolum cum paucis familiaribus cœnatum, cogitabundum-

que et taciturnum fuiſſe præter ingenium ſuum conſpectum : a cœna eum manum ſuam preſſiſſe, ac tantum pro ſolita ſua comitate dixiſſe Græce, Teſtor, Meſſala, te, idem mihi quod Pompeio Magno accidere, prœlio uno ut cogar jacere de patria aleam. Bonum animum tamen habemus, quum reſpicimus ad fortunam : cui, ut male conſulu-erimus, haud debemus diffidere. Hæc Caſſium ait Meſſala noviſſima fatum, ſalutem ſibi dixiſſe : fuiſſe etiam Caſſium in poſterum diem a ſe, qui natalis ipſius erat, ad cœnam invitatum. Orta luce ſignum in caſtris Bruti et Caſſii ſagum puniceum propoſitum fuit. Quum illi in medio, quod erat inter duos exercitus, ſpatio eſſent congreſſi, ait Caſſius, Opto Brute victoriam, ut perpetuo felicem vitam inter nos mutuo tranſigamus. Sed quia maximæ quæque res mortalium ſunt incertiſſimæ, et ſi infeliciter pugnatum ſit, haud facile iterum poterimus colloqui : quid de fuga et morte ſtatuis ? Cui occurrit Brutus, Juvenis ego, Caſſi, et in rebus tyro, haud ſcio quemadmodum rationem quandam ſequutus philoſophiæ improbavi Catonem, quod ſibi conſciviſſet necem : quaſi nefas ſit, neque ad virum pertineat, ſuccumbere fortunæ, et non fortiter excipere quicquid caſus tulerit, ſed id refugere. Nunc ſententia diverſus ex fortunis fio. Et ſi Deus id quod in manibus eſt, non recte diſpenſaverit, non faciam ut aliam de integro ſpem et apparatum experiar, ſed occumbam fortunam laudans. Quippe Idibus Martiis

Martiis largitus ſum vitam meam patriæ, propter quam alteram liberam duxi et claram. Tum arriſit Caſſius, Brutumque complexus, Hoc animo, inquit, pergamus in hoſtes: aut enim vincemus, aut non formidabimus victores. Hinc de acie inſtruenda amicis præſentibus colloquuti ſunt. Contendit autem Brutus a Caſſio, ut dextrum cornu ſibi permitteret, quod propter uſum et ætatem potius exiſtimabant ad Caſſium pertinere. Atqui conceſſit ei id quoque Caſſius, atque Meſſalæ imperavit ut cum fortiſſima legione, quam ducebat, conſiſteret in dextro cornu. Brutus extemplo equites eximie ornatos eduxit, neque ſegnius peditum ſubſidium interpoſuit.

41. Antonii milites forte foſſas a paludibus, circa quas locaverant caſtra, ducebant in campum, ut vias Caſſii ad mare tendentes interciderent. Cæſar ſedebat in caſtris, nec tamen ob valetudinem aderat ipſe, verum copiæ ejus haud ſane pugnaturos hoſtes exſpectantes, tantum excurſiones ad opera facturos, levibuſque telis et tumultu turbaturos foſſores: dum vero infeſtam in ſe aciem non attendunt, mirabantur inconditum clamorem et frequentem a foſſis accedentem. Inter hæc allatis a Bruto ad duces teſſeris in quibus ſignum ſcriptum erat, illoque legiones circumvecto et adhortante, pauci ſignum datum audivere. Plerique eo non exſpectato intulerunt ſe uno impetu et clamore in hoſtes. Hanc confuſionem ſequuta turbatione et divulſione legionum, Meſſalæ prima, in-

de proximæ prælatæ ſunt cornu Cæſaris ſiniſtrum, quæ ubi paululum extremos carpſerunt, et obtruncaverunt non multos, ſed cornu circumvenerunt, irruunt in caſtra. Ac Cæſar, ut ipſe in commentariis prodidit, quum quidam amicus ejus M. Artorius viſionem in ſomno vidiſſet quæ ſe juberet ſecedere et faceſſere ex caſtris, paulo ante exportatus fuerat, putaveruntque eum occubuiſſe: nam lecticam ejus inanem jaculis et pilis trajecerant. In caſtris cædes edita eorum qui capiebantur, ac duo millia Lacedæmoniorum, qui nuper auxilio venerant, contrucidata ſunt.

42. Qui non circundederant Cæſaris legiones, ſed in frontem intulerant ſe, averterunt facile perculſos, concideruntque tres legiones, unoque agmine cum fugientibus irruperunt in caſtra impetu victoriæ una illati. Hi Brutum ſecum habebant. Quod vero non adverterunt victores, id docuit occaſio victos. Nam in nudam et laceram adverſam aciem, a qua abruptum dextrum cornu fuerat, conſectando invecti, mediam non impulere, ſed gravi certamine ſunt excepti. Siniſtrum cornu confuſione et ignoratione eorum quæ acta eſſent, pepulere, conſectatique in caſtra, diripuerunt ea neutro præſente imperatore. Antonius enim, ut aiunt, declinans initio incurſum, receperat ſe in paludem. Nec Cæſar, qui caſtris ſe ſubduxerat, uſquam apparebat: verum Bruto aliqui cruentos gladios oſtenderunt, occidiſſe eum jactantes ſe, narraveruntque faciem ejus

et

et ætatem. Jam media acies profligaverat ingenti cæde adverſos, eratque undequaque Brutus victor, ſicut victus Caſſius: quod unum rem perdidit, quum neque Brutus ut vincenti Caſſio ſuccurreret, neque Brutum hic exſpectaret ut profligatum. Quandoquidem pro victoriæ ſigno Meſſala habet, quod tres aquilas et multa ſigna militaria cepiſſent de hoſtibus, illi nullam. Recipiens ſe Brutus caſtris jam evaſtatis Cæſaris, miratus eſt Caſſii prætorium ſe non videre excelſum undique, ut ſolet, et conſpicuum, neque alia loco ſuo poſita. Siquidem diruta ſtatim pleraque tentoria et dejecta fuerunt, ubi irruerunt hoſtes in caſtra. Cæterum qui pervidebant ex amicis Bruti acutius, docuerunt eum multas videre ſe fulgentes galeas, multa etiam inargentata ſcuta in caſtris Caſſii huc illuc ferri; cæterum haudquaquam videri ſibi vel numerum vel armaturam eſſe relictæ ſtationis, nec tamen cumulos ultra apparere cadaverum, quantos par erat ſtratis tot legionibus. Ea primum cogitationem Bruto ſubjecere caſus Caſſii: relictoque in hoſtium caſtris præſidio, revocavit inſequentes, contraxitque eos ad ferendam Caſſio opem.

43. Cum illo autem actum ad hunc modum fuerat. Nec primam incurſionem viderat libenter Bruti militum ſine ſigno et imperio datam: neque, quod victores ſtatim ad rapinam et prædam ruerunt, omittentes circuire et circumfundere hoſtes, ea res ei placuit. Cunctatione autem quadam et mora potius quam alacritate et conſilio utens,

cinctus ab dextro hoſtium cornu eſt. Equitatu confeſtim effuſa fuga ad mare ablato videns pedites quoque pedem referentes, laboravit eos retinere et revocare. Uni etiam ſignifero fugienti eripuit ſignum, idque ante pedes ſuos defixit, quum cohors quoque prætoria ejus ægre diutius cohæreret. Ita tandem cum paucis coactus eſt in collem, unde deſpici in campum poterat, ſe recipere. Cæterum nihil ipſe contuebatur. Nam aciem habebat obtuſam. Tantum caſtra ſua conſpexit, idque etiam vix, diripi. Comites ejus magnam equitum manum, quam mittebat Brutus, contemplati ſunt advehentem. Hos Caſſius hoſtes eſſe et conſectari exiſtimavit ſe. Unum tamen ex comitatu miſit ſpeculatum, Titinium. Hunc ut advenientem conſpicati ſunt equites, et hominem amicum et fidum Caſſio videre, ſublato præ gaudio clamore familiares ex equis deſilientes ſalutaverunt, et complexi ſunt eum, alii undique eum nimio gaudio ovantes et ſtrepentes ſunt circumvecti: qua re magnum malum effecere. Nam Titinium arbitratus eſt Caſſius vere ab hoſtibus comprehenſum, atque hactenus loquutus, Nimirum dum nimium vitæ ſumus cupidi, ſuſtinuimus amicum ab hoſtibus videre correptum. Mox diſceſſit in tentorium quoddam deſertum, unum trahens ſecum libertum Pindarum, quem ex Craſſi clade ad hanc neceſſitatem ſecum habebat deſtinatum. Verum Parthis elapſus eſt: at tunc chlamyde obvoluto capite cervicem apertam præbuit præ-

præcidendam. Caput enim ſeorſum a truncо repertum fuit. Pindarum vero poſt eam cædem nemo mortalium conſpexit. Unde ſuſpicati ſunt aliqui eum injuſſu Caſſium occidiſſe. Mox cogniti equites ſunt, et Titinius coronatus ab eis perrexit ad Caſſium. Qui ut ex ejulatu et clamore lamentantium et lugentium amicorum ducis cognovit caſum et errorem, ſtrinxit gladium, multumque ceſſationem incuſans ſuam, ſeipſum peremit.

44. Brutus ut fuſum cognovit Caſſium, properavit ad eum. Necem prope caſtra jam accepit. Qui quum corpus Caſſii complorаſſet, et Romanorum ultimum appellaſſet eum, quod exiſtere deinceps par animus non poſſet in urbe: exornavit eum, miſitque Thaſum, ne confuſionem ibi funus ejus crearet. Milites ejus collectos conſolatus eſt: quos rebus omnibus neceſſariis cernens ſpoliatos, pro amiſſis octo millia nummorum in capita pollicitus eſt. Illi cum oratione ejus recreati, tum doni admirati ſunt magnitudinem, abeuntemque acclamationibus proſequuti, atque laudibus in cœlum extulere tanquam ex quatuor imperatoribus ſolum in conflictu invictum. Factum teſtatur quam recte confiſus ſit ſe fore prœlio ſuperiorem. Paucis enim legionibus omnes qui ex adverſo ſteterunt, fudit fugavitque. Quod ſi omnibus eſſet ad prœlium uſus, neque præterlati plerique hoſtem concurriſſent ad prædam, nulla videtur eorum pars permanſura integra fuiſſe.

45. Ceci-

45. Ceciderunt ex ejus exercitu octo millia, connumeratis ſervis qui caſtra ſequebantur, quos nominabat Brutus Brigas. Ex hoſtibus Meſſala ait bis totidem vel amplius arbitrari ſe deſideratos. Quo magis perculſi illi fuerunt prius quam Caſſii ſervus, Demetrius nomine, veſperi ad Antonium cum paludamento et gladio, quæ confeſtim detraxerat corpori, veniſſet. Quibus allatis, ita ſuſtulerunt animos, ut prima luce inſtructum exercitum in aciem educerent. Quia vero utraque Bruti caſtra in ancipiti erant fluctuatione, (nam ipſius propria captivorum plena exactiorem cuſtodiam requirebant, altera Caſſii ferebant iniquo animo ducis mutationem, ſed et nonnulla invidia odioque flagrabant adverſus victores victi) placuit armari copias, verum pugna abſtinuit. Ex captivis ſervitiorum multitudinem ſuſpecte inter milites verſantium imperavit interfici: ex liberis capitibus aliquos dimiſit, ab hoſtibus dicens potius captos, atque apud illos captivos et ſervos eſſe, apud ſe liberos et cives. Sed quum cerneret amicos ſuos et duces implacabiles, occultans alios et ad evadendum adjuvans ſervavit eos. Erat quidam Volumnius mimus et Sacculio ſcurra capti. Hos Brutus quum contemneret, adductos ad eum accuſaverunt amici ejus, quod ne tunc quidem a dicteriis et contumeliis in ipſos jaciendis temperarent. Quum Brutus aliis intentus curis taceret, Meſſala vero Corvinus cenſeret in tentorio mulctatos verberibus nudos ducibus hoſtium remittendos: quo viderent qualibus in bello compotoribus

toribus et familiaribus haberent opus : aliqui ex aſtantibus arriſere. P. Caſca, qui Cæſarem vulneravit primus, Indignum, inquit, eſt, ut mortuo Caſſio per ludum et riſum parentemus : at tu declarabis, Brute, ecquam memoriam habeas imperatoris, vel puniendo vel conſervando eos qui irridebunt et obtrectabunt illi. Eo dicto exarſit vehementer Brutus : et, Quid igitur, inquit, me Caſca rogatis, quin agitis pro veſtro arbitrio ? Hoc ejus reſponſum pro aſſenſione adverſus illos miſeros accipientes, abreptos interfecerunt.

46. Hinc donum militibus perſolvit : ac modice correptis, quod non accepto ſigno incondite ſine imperio inſultum feciſſent in hoſtes, promiſit, ſi dimicaſſent ſtrenue, duas urbes ſe eis prædæ et direptioni daturum, Theſſalonicam et Lacedæmonem. Hoc Bruti vitæ crimen unum ineſt inexcuſabile : quamvis multo his injuſtiora militibus præmia Antonius et Cæſar tribuere : qui omni pene Italia veteres exegerunt cultores, ut agrum illis et oppida darent aliena. Verum iſtis imperare et dominari propoſitus erat belli finis : Bruto vero ob virtutis opinionem nec vincere nec incolumi eſſe a vulgo niſi cum honeſto et juſtitia concedebatur : idque Caſſio defuncto, cui objectatum fuit quod Brutum quoque ad nonnulla impelleret violentiora. Cæterum ſicut in navigatione gubernaculo confracto ligna alia affigere et accommodare tentant, non apte quidem ſed neceſſario machinantes id ad evitandum periculum : ita Brutus in tanto exercitu rebuſque

que ancipitibus cogebatur, cum collega eum deficeret oneri par, accommodare ſe præſentibus, multaque ex eorum nutu facere et dicere quæ illis placebant. Placebant autem quæcunque Caſſii milites videbantur correctura. Quippe intractabiles erant, in caſtris quod agerent ſine imperio feroces, adverſus hoſtes ob acceptam cladem trepidi.

47. Nihilo erant Cæſaris et Antonii res commeatus penuria meliores, et quia caſtra habebant loco humili, gravem exſpectabant hyemem. Volutabantur enim apud paludes, et prœlium imbres ſequuti autumnales tentoria cœno complebant, et aquâ confeſtim ex rigore conglaciante. Ita comparatis clades militum mari accepta annuntiatur. Siquidem ingentes copias, quæ mittebantur ex Italia ad Cæſarem, adorta Bruti claſſis eſt oppreſſitque: ex his admodum pauci, qui hoſtiles effugerant manus, adeſis præ fame velis et funibus vitam tolerabant. Quæ ubi intellexere, maturabant prœlio ante decernere, quam quanto auctus ſucceſſu eſſet, intelligeret Brutus. Eodem enim die terra marique pugnatum fuit. Cæterum fortuna quadam magis quam præfectorum claſſis malitia ignoravit Brutus victoriam hanc, ſpatio interjecto viginti dierum. Neque enim ad alterum conflictum deſcendiſſet, quum neceſſaria exercitui in longam diem haberet expedita, et loco opportuno conſideret, ut haberet et adverſus hyemis injuriam tuta, et adverſus hoſtes inexpugnabilia caſtra: quia vero potiebatur citra con-

controverſiam mari, et cornu hoſtium ſibi adverſum fuderat, magna ſpe et animo eſſet fultus. Enimvero quoniam regi imperium non ultra poterat a multis, ſed unum poſtulabat rectorem, intendens ſcilicet amovere Deus et ſubducere unum illum qui potiri rerum valenti obſtabat, moratus eſt, ne illa palma in Bruti veniret notitiam, quamvis id prope eſſet factum. Pridie enim quam dimicare ſtatuerat, ſub veſperum tranſfugiens ab hoſtibus ad eum Clodius quidam, nuntiavit Cæſarem et Antonium, ubi profligatam claſſem ſuam reſciverunt, properare ad certamen. Hæc dicenti non habita fides eſt, neque in Bruti venit conſpectum, deſpectus prorſus, quaſi nihil certi audiviſſet, aut vana favoris conciliandi gratia adferret.

48. Ea nocte ſpectrum illud referunt iterum Bruto obverſatum, eandemque repræſentans viſionem nihil loquutum, ſed dilapſum fuiſſe. P. Volumnius autem vir ſapientiæ ſtudiis deditus, et Bruti arma ab initio ſequutus, nihil meminit hujus oſtenti: ſed obtectam apibus primam aquilam fuiſſe, et cuidam ordinum ductori brachium unguentum roſaceum exſudaſſe, neque quum crebro detergerent id et eximerent, quicquam profectum. Sub conflictum duas aquilas medio inter utramque aciem ſpatio concurrentes dimicaſſe, atque incredibile ſilentium campum occupaviſſe, omnibus eas ſpectantibus, pulſam fuiſſe et fugiſſe eam quæ a parte fuerat Bruti. Celebratum vero fuit de

de Æthiope, qui porta patefacta aquilifero occurrens, gladiis a militibus eſt in omen id vertentibus conciſus.

49. Poſtquem eduxit milites, atque infeſtam hoſtibus explicavit aciem, diu ſubſtitit. Nam contemplanti exercitum ſuſpiciones et delationes adverſus nonnullos oblatæ ſunt, et equitatum vidit haud alacrem ad committendam pugnam eſſe, ſed ſemper operientem quid efficerent pedites. Inde repente vir ſtrenuus, qui virtutis cauſa magno in honore habebatur, præter Brutum ipſum evectus, Camulatus nomine, tranſiit ad hoſtes. Id Brutum intuentem ingens perculit dolor, ac partim ira, partim majoris metu defectionis et proditionis, protinus duxit in hoſtem præcipiti in nonam horam die. Qua ipſe agebat parte ſuperior fuit, gradumque intulit ſiniſtrum hoſtium cornu urgens, confirmaveruntque ſucceſſum equites, qui una cum peditibus impreſſionem dederunt in perculſos. Alterum cornu, quum ne circundaretur, legati in longum extenderunt, quod numero non æquarent adverſarios, medium divulſum eſt, atque adeo infirmum redditum non ſuſtinuit hoſtes, ſed effudit ſe primum in fugam. Qui hoc fuderant, mox circumvenerunt Brutum. Hic omnia imperatoriæ et militaris virtutis opera manu et conſilio in ipſo diſcrimine ad palmam obtinendam expertus eſt. Cæterum qua re fuerat priore conflictu ſuperior, ea hic infeſtavit eum. Siquidem hoſtium cornu, quod ibi ſuccubuit, illico fuit oppreſſum, ex Caſſii vero militibus

bus pulſis pauci ceciderant. Qui vero incolumes erant, ex priore clade trepidi conſternaverunt pavore ac terrore maximam exercitus partem. Hic M. Catonis filius inter præſtantiſſimos et fortiſſimos juvenes dimicans ac labore confectus non cepit fugam neque pedem retulit, ſed pugnans, ſignificanſque qui eſſet, atque paterno nomine ſe appellans, ſuper cumulata hoſtium cadavera cecidit. Occubuit etiam ex aliis optimus quiſque, qui ad eripiendum Brutum objecerunt ſe hoſtibus.

50. Erat Lucilius quidam inter Bruti amicos, vir bonus. Hic equitum catervam barbarorum cernens in conſectando cæteros negligentes, in Brutum autem effuſis ſe ferentes habenis, ſtatuit periculo ſuo illos inhibere: paululumque a tergo relictus, ipſe Brutum ſe eſſe indicavit. Et fidem faciebat, quia oravit ad Antonium ut ducerent ſe, quaſi Cæſarem timeret, et fideret illi. Hi præda ſua ovantes, et mirificam fortunam rati ſuam, abduxerunt illum diei jam ſero, præmiſſis certis ex ſuis ad Antonium nuntiis. Lætus ille proceſſit ducentibus obviam: aliique, qui vivum attrahi audierunt Brutum, accurrerunt, partim ejus miſerantes fortunam, partim illa gloria ducentes indignum, qui vitæ cupiditate præda factus foret barbarorum. Quum appropinquarent, ſubſtitit Antonius, ſuſpenſus quemadmodum Brutum exciperet. At Lucilius ad eum adductus, fidenti animo, M. Brutum, inquit, Antoni, nemo cepit neque ceperit hoſtis.

Dii meliora, quam ut tantopere virtutem opprimat fortuna. Verum ille reperietur vivus, vel certe, ut illo dignum eſt, mortuus. Ego vero militibus tuis impoſui, atque adſum nihil hujus rei cauſa ſufferre acerbi recuſans. Sic fato Lucilio, omnibuſque obſtupefactis, Antonius in illos qui adduxerant eum, intuitus, Nempe inique, inquit, fertis, commilitones, quod errore iſto arbitremini vobis illuſum? Verum ſic habetote, chariorem vos, quam quærebatis, reperiſſe prædam. Quippe dum hoſtem quæritis, adduxiſtis nobis amicum. Nam ego Bruto incertus ſum hercle quid facerem vivente. Tales vero amicos malim adipiſci quam hoſtes. Ita loquutus, et Lucilium complexus, commendavit eum tunc uni amicorum, eoque deinceps fido et firmo ad omnia perpetuo uſus eſt.

51. At Brutus rivum obſitum virgultis et rupibus tranſiit, neque multo longius, quod jam nox eſſet, proceſſit, ſed loco quodam cavo, cui grande prætentum ſaxum erat, conſedit, paucis cinctus ducibus amiciſque: ac primum ſuſpiciens in fulgens ſtellis cœlum, duos verſus protulit, quorum alterum prodidit literis Volumnius:

Ne hujus mali te fallat autor, Jupiter.

alterum ſibi ait memoria effluxiſſe. Mox ſingulos amicos qui ante oculos ſuos ceciderant in acie nominans, præcipue Flavii mentioni et Labeonis ingemuit. Fuit ejus Labeo legatus, Flavius præfectus fabrorum.

Interea

Interea quidam, qui et ipſe ſitiit, et Brutum item vidit ſimiliter affectum, rapta galea decurrit ad amnem. Quum ſtrepitus ex altera ripa accidiſſet, proceſſit Volumnius ſpeculatum, et cum eo armiger Dardanus. Cito regreſſi requiſiverunt de potu. Ibi ſane quam placide arridens Brutus Volumnio, Epotus eſt, inquit, ſed afferetur vobis alter. Idem miſſus pene captus ab hoſtibus fuit, et ægre vulneratus evaſit. Conjectanti Bruto non multos in conflictu cecidiſſe, recepit Statilius per medios ſe tranſiturum hoſtes, (neque enim poterat aliter) et ſpeculaturum caſtra, elataque face, ſi illa ſalva offendiſſet, ad ipſum regreſſurum. Fuit fax ſublata. Nam pervenit in caſtra Statilius. Qui quum longo ſpatio non rediſſet, Brutus, Si Statilius, inquit, vivit, revertetur. Verum ille in reditu incidit forte in hoſtes, a quibus eſt interfectus.

52. Multa jam nocte inclinans ſe Brutus, ut ſedebat, verſus ſervum ſuum Clitum, alloquutus eſt eum. Silente Clito et lacrymante, vertit ſe rurſus ad armigerum Dardanum, quicum habuit ſeorſum quoſdam ſermones. Tandem Volumnium ipſum lingua Græca literarum et ſtudiorum communium commonefecit, oravitque ut manum gladio una ſecum admoveret, et ictus impulſum adjuvaret. Recuſante id Volumnio, aliiſque idem facientibus, quum diceret quiſpiam non remanendum illic, ſed fugiendum eſſe : exſurgens, Sane, vero, inquit, fugiendum eſt, non pedibus tamen, ſed manibus. Tum data cui-

que dextra vultuque perquam ſereno, magnæ ſibi voluptati ait eſſe quod nemo ipſum fefelliſſet amicorum; verum fortunam ſe patriæ nomine incuſare: victoribus vero ducere ſe beatiorem, non præteritorum tantum cauſa, ſed in præſentia quoque; qui laudem relinqueret virtutis, quam neque armis victores neque pecunia paraturi vel relicturi eſſent poſteris, quin viderentur juſtis oppreſſis et probis, injuſti et improbi dominatum nihil ad ipſos pertinentem quæſiſſe. Poſtquam denique oravit et obſecravit eos ut ſemet ipſi ſervarent, receſſit longius cum duobus aut tribus: ex quibus fuit Strato, qui cum eo ex ſtudio rhetorico contraxerat familiaritatem. Hunc proxime ſe conſtituit, atque in gladium ſtrictum, quem capulo ambabus manibus direxit, incumbens interemit ſe. Alii non ipſum autumant, ſed Stratonem, enixe precante Bruto, averſis oculis ſubjeciſſe gladium, atque illum cum impetu impreſſiſſe pectus: quo trajecto fuiſſe eum e veſtigio exanimatum.

53. Hunc Stratonem Meſſala, Bruti amicus, Cæſari reconciliatus, commendavit ei aliquando per otium, lacrymanſque ait, Hic ille eſt, Cæſar, qui Bruto meo extremum præſtitit officium. Eum Cæſar benevolentia complexus habuit in laboribus et certaminibus Actiacis unum ex fortibus Græcis qui eum ſequebantur. Ipſum autem memorant poſtea Meſſalam, quum celebraretur a Cæſare, quod quamvis fuiſſet ad Philippos infeſtiſſimus ipſis Bruti cauſa hoſtis, egregiam operam

operam tamen ſibi præbuiſſet ad Actium, dixiſſe, Me vero, Cæſar, ſemper ſectæ partiumque invenies meliorum et juſtiorum ſocium. At Brutum Antonius exanimem quum inveniſſet, corpori præcepit paludamentum ex ſuis pretioſiſſimum injici. Poſt quum id interceptum comperiſſet, interfici juſſit furem; reliquias ad matrem Bruti Serviliam remiſit. Porciam Bruti uxorem Nicolaus philoſophus ſcribit et Valerius Maximus, quæ mori deſtinaverat, quum amicorum nemo id permitteret, ſed adhærerent ei aſſidui aſſervarentque, ex foco arreptos carbones hauſiſſe, oreque occluſo et compreſſo fuiſſe abſumptam. Licet circumferatur epiſtola quædam ad amicos Bruti expoſtulantis et lamentantis Porciam ut ab illis neglectam, quæ deponere ob valetudinem voluiſſet vitam. Videtur igitur temporis Nicolaum rudem fuiſſe. Nam morbum certe amoremque hujus fœminæ et mortis modum epiſtolium quoque hoc, modo ex germanis ſit, ſuggerit.

1. QUANDO igitur multa hiſce viris ſuppetierunt præclara, præſertim quod ex tenuiſſimis ſubſidiis maximi evaſerint, hæc Dioni pulcherrima laus eſt. Neque enim laudis ſocium habuit, quomodo Caſſium Brutus; virum ad virtutem et gloriam non perinde excellentem, ſed qui ad bellum non minus fortitudine, ſcientia rei militaris, et induſtria attulit momenti: cui ſane etiam totius facti aſcribunt quidam ingreſſum: ducem hunc conſilii in Cæſarem Bruto intrepidum aſſerentes fuiſſe. At Dion, ſicut arma, claſſem, copias militares ad rem gerendam, ita amicos quoque et ſocios ſibi ipſe comparavit. Nec vero jam, ut Brutus, ex rebus ipſis gerendis et bello opes ſibi et vires quæſivit, ita Dion: verum prærogavit in bellum ipſe facultates ſuas, ac pro civium ſuorum libertate exilii viaticum profudit prior. Adhæc Brutus et Caſſius, quum non liceret urbe profugis ſecuram agere quietem, verum rei capitalis damnati et quum perſequerentur eos alii, confugerunt neceſſario ad bellum, armorumque præſidio ſuam committentes ſalutem, diſcrimen pro ſemet-

ipſis

ipſis potius quam pro civibus adiere: Dion vero ſecurius in exilio, quam qui eum exterminaverat tyrannus, et lætius agens, quo Siciliam conſervaret, tantam ultro periculi jecit aleam.

2. Jam non perinde fuit Romanos a Cæſare atque ab Dionyſio Syracuſanos liberari. Hic enim tyrannum ſe non ibat inficias eſſe, et malis Siciliam obruebat infinitis. At Cæſaris dominatus, dum conſtitueretur, non parum præbuit adverſariis negotii. Ubi eum victi receperunt, nomen tantum et opinionem apparuit eſſe, factum vero ab illo ſævum vel tyrannicum extitit nullum: immo rebus ipſis poſcentibus unum principem, leniſſimum quaſi medicum ab ipſo ſe Deo oſtendit datum. Quare Cæſarem illico populus Romanus deſideravit, fuitque infenſus et implacabilis percuſſoribus ejus. Dioni Dionyſii ex urbe Syracuſana dimiſſio, et quod tyranni conditorium prioris non fuiſſet demolitus, crimini eſt apud cives datum.

3. Jam in ipſo gerendo bello dux Dion inculpatus fuit, qui rebus quas ipſe inſtituerat, optime eſt uſus; ubi titubatum per alios fuit, eas erexit et correxit: Brutus extremum de ſumma rerum neque ſubiiſſe videtur certamen prudenter, neque lapſus emendationem quæſiſſe, ſed deſpondit animum et ſpem abjecit, nec quantum Pompeius auſus iterum tentare fortunam; idque quum ſpes magna ei ibidem reliqua in armis foret, et claſſe toto mari plane potiretur. Maximum autem, quod inurunt Bruto, crimen eſt: quod, qui

Cæſaris eſſet beneficio ſervatus, et conſervaret ex ſociis fortunæ ſuæ quotquot ei liberet, amicuſque habitus et prælatus multis, ipſe corpori illius intulerit manus. Id nemo Dioni objiciat: immo contra, quamdiu familiaris et amicus fuit Dionyſii, res erexit conſervavitque illius: patria vero exactus et violatus in uxore, ac re familiari exutus, bellum aperte ſuſcepit legitimum et juſtum. Atqui hoc primum in contrariam ſententiam verti poteſt. Quod enim hiſce viris ad laudem ſuppeditat imprimis, animus in tyrannos infeſtus, et improbitatis odium, id ſincerum Bruto, et liquidum manet. Nihil enim quod de Cæſare quereretur privatim quum haberet, adiit pro libertate publica diſcrimen: ille niſi læſus ipſe fuiſſet, bellum non moviſſet. Hoc ex Platonis liquet epiſtolis. Ex quibus conſtat pulſum aula tyrannica, non deficientem oppreſſiſſe eum Dionyſium. Inſuper Brutum Pompeio, cui ante fuerat inimicus, fecit bonum publicum amicum, et Cæſari hoſtem, utpote qui unum haberet inimicitiæ et amicitiæ juſtitiam terminum. Dion multa in Dionyſii gratiam egit, quamdiu ſibi fidit ille, et ira adductus, ubi fides derogata ſibi eſt, intulit illi arma. Unde nec ei omnes amici fidem habuerunt, pulſo Dionyſio non ſtabilieturum eum ſibi ipſi dominatum, blandiore nomine quam tyrannidis cives demulcentem. De Bruto autem inimicorum audires teſtimonium, conjuratorum in Cæſarem ſoli, unum a principio uſque ad exitum propoſitum fuiſſe,

iſſe, ut populo Romano priſtinam redderet reipublicæ formam.

4. Porro extra hæc, certamen adverſus Dionyſium haudquaquam illi adverſus Cæſarem par fuit. Siquidem Dionyſium nemo non qui familiariter eum cognoſceret, faſtidiret, in vino et alea et luſtris plerumque demerſum. At de Cæſare cogitationem ſuſcipere obterendo, neque reformidare ejus ingenium, opes, fortunam, cujus adimebat vel nomen Parthorum et Indorum regibus ſomnum, ingentis fuit animi et ſpirituum nulli ſuccumbentium pavori. Quapropter cum Dione, ſimul atque conſpectus in Sicilia eſt, infiniti mortales conſpiraverunt in Dionyſium: Cæſaris vero autoritas vel defuncti confirmavit amicos ejus, ac nomen hujus evexit illico eum qui uſurpavit id, ex inope puero ad populi Romani principatum: iſque contra Antonii inimicitiam et potentiam appendit hoc pro amuleto. Quod ſi objicias, magnis certaminibus fuiſſe ejectum ab Dione tyrannum, Cæſarem vero nudum a Bruto incautumque occiſum: id ipſum ſummæ fuerit ſolertiæ et conſilii magni imperatoris, virum potentia ſuccinctum tanta capere incuſtoditum et nudum. Neque enim repente, neque ſolus, aut cum paucis adortus interfecit eum, ſed diu præmeditato conſilio eſt aggreſſus cum multis, quorum fefellit eum nemo. At enim a primo delegit optimos, aut ipſo delectu eos quibus fidem habuit, reddidit bonos. Dion vero vel malo judicio permiſit ſemetipſe improbis, vel u-

tendo ex bonis improbos reddidit: quorum erat viro prudenti præcavendum utrumque. Exprobrat ei Plato quoque quod eos adoptaſſet amicos a quibus perditus fuerit.

5. Atque ultorem Dion necis ſuæ nuſquam quenquam habuit: Brutum vero vel ex hoſtibus Antonius ſplendide funeravit, Cæſar conſervavit etiam ei honores. Statua ejus ærea fuit Mediolani in Gallia ciſalpina poſita. Hanc, quæ imaginem ejus bene repræſentabat et erat artificioſe facta, ut poſt vidit Cæſar, præteriit: mox ſubſiſtens, compluribus audientibus vocavit magiſtratus, civitatem eorum ferens ſibi compertum eſſe fœdus pacis rupiſſe, quod hoſtem ſuum apud ſe haberet. Ac primum ſane negaverunt, et quemnam ſignificaret ambigentes, intuebantur ſe mutuo. Ut vero converſus Cæſar ad ſtatuam, contracta fronte, Nonne ille, inquit, hic ſtat hoſtis noſter? multo illi magis perculſi obmutuere. At Cæſar arridens laudavit Gallos quod amicis eſſent etiam in adverſis rebus ſtabiles, præcepitque ne ſtatua loco moveretur.

PLUTARCHI

Q. SERTORIUS.

1. RES non eſt ſtupenda fortaſſis, ſi tempore immenſo, alias aliter fluente fortuna, devolvatur identidem ad caſus eoſdem temeritas. Sive enim finitus non eſt accidentium numerus, ipſa materiæ copia ſatis cauſæ eſſe poſſet, cur ſimiles aliquando producantur effectus: ſive ex numeris quibuſdam finitis connectantur res, eædem neceſſe eſt ſubinde exiſtant ex iiſdem abſolutæ. Quia vero libenter aliqui iſta, quæ acciderunt fortuito, lectione vel auditione percepta colligunt, ſiqua conſilio et providentia videntur facta, (ut quod duo nobilitati ſint Atties, unus Syrus, Arcas alter, uterque a ſue interemptus: duo Actæones, hic a canibus, ille diſcerptus ab amatoribus: duorum Scipionum ab altero devicti ante Carthaginenſes, ab altero funditus exciſi: captam Trojam

Trojam ab Hercule ob Laomedontis equos, ab Agamemnone per ligneum appellatum equum : tertio a Charidemo, quum, prolapso in porta equo, eam claudere cito Trojani non potuiſſent : plantis duabus fragrantiſſimis cognominum urbium Ii et Smyrnæ, quæ ſignificant violam et myrrham, Homerum poetam in una natum perhibeant, defunctum in altera) age, ſubnectamus hoc ſuperioribus, imperatorum nempe bellicoſiſſimos, quique plurima dolo et calliditate perpetraverunt, altero lumine orbatos fuiſſe, Philippum, Antigonum, Annibalem, et de quo nunc tractamus Sertorium : quem Philippo dicas in amoribus fuiſſe continentiorem, Antigono firmiorem erga amicos, clementiorem erga hoſtes Annibale, nulli horum prudentia concedere, ſed omnibus fortuna : quæ cum omnibus in rebus multo plus ei, quam aperti hoſtes, moleſtiæ exhibuerit, ipſe tamen ſeſe, belli ſcientia cum Metelli uſu, audacia cum Pompeii, fortuna cum Syllæ, potentia cum populi Romani viribus exul et barbarorum advena dux parem conſtituit. Huic in Græcis potiſſimum æquiparamus Cardianum Eumenem. Ambo enim inſignes fuerunt imperatores, et aſtuti bellatores, extra patriam peregrinantes, alienigenarum ductores, fortuna conflictati aſpera, ad exitum et violenta : ſiquidem circumventus uterque inſidiis, atque quibuſcum hoſtes vicerat, ab iiſdem eſt oppreſſus.

2. Q. Sertorius, non obſcuriſſimis natalibus, ex Sabinis oppido Nurſia ortus fuit. A ma-

A matre vidua patre orbus honeſte eductus genitricem dilexit mirifice: nomen matris Rheam dicunt. In cauſis dicendis ſatis fuit verſatus, collegeratque adoleſcens nonnullas ex dicendi facultate opes. Verum ornamenta ejus militaria et præclara facta eo animum deflexere.

3. Prima ſtipendia, quum Cimbri et Teutones impreſſionem feciſſent in Galliam, ſub Cæpione faciens, quum eſſent Romani fuſi fugatique, equo amiſſo ac conciſo vulneribus corpore, Rhodanum tranſmiſit cum ipſa lorica et ſcuto adverſis ingentibus undis natans. Adeo erat robuſto corpore et ſubacto exercitatione. Incumbentibus iterum illis infinita multitudine et terribilibus minis, ut magni operis eſſet militem Romanum tunc ullum ordines tenere et dicto audientem eſſe duci, (dux Marius erat) Sertorius ſuſcepit ire ſpeculatum hoſtes. Veſtitu amictus Gallico, et maxime communia linguæ ad congreſſum ex tempore doctus, miſcuit ſe barbaris. Ubi præcipue neceſſaria partim contemplatus eſt, partim accepit auribus, ad Marium eſt regreſſus. Cujus rei cauſa donis militaribus eſt honoratus. Per reliquum belli multa prudentiæ, multa audaciæ edidit opera, unde nomen et fidem apud imperatorem meruit. Bello profligato Cimbrico et Teutonico, tribunus militum in Hiſpaniam ſub Didio prætore miſſus, hybernavit in urbe Celtiberorum Caſtulone. Quum vero milites in abundantia rerum petulantes et fere mero profligatos contemnerent

nerent barbari, auxilium noctu implorave-
runt a vicinis Gyriſœnis, factoque per do-
mos impetu interfecerunt eos. Ibi Serto-
rius cum paucis oppido elapſus, contracti
iis qui evaſerant, circulavit mœnia, et qua
porta fuerant barbari furtim ingreſſi, quum
patentem eam reperiſſet, non idem ac illi
fecit, verum ſtatione appoſita, atque oc-
cupata omni ex parte urbe, omnes pubere
occidit. Quibus contrucidatis, imperat mi-
litibus ut armis et veſtibus ſuis poſitis et
barbarorum ſumptis, pergant ad urbem il-
lam ex qua fuerant miſſi, qui nocte oppreſ-
ſerant ipſos. Ludificatis armorum ſpecie
barbaris, offendit portas patentes, et multos
mortales cepit, qui amicis et civibus re bene
geſta arbitrabantur ſe proceſſuros obviam.
Unde multi ſunt a Romanis circa portas
contrucidati, reliqui deditione facta ſub co-
rona veniere.

4. Hinc Sertorii ingens in Hiſpania no-
men fuit. Adeoque ut primum eſt ad ur-
bem reverſus, quæſtor Galliæ circumpadanæ
in tempore creatur. Nam bello exardeſcente
Marſico, juſſus delectum habere et arma
parare, ſtudio et feſtinatione rei adhibita
præter cæterorum juvenum lentitudinem et
mollitiam, peperit ſibi viri impigri opinio-
nem. Atqui non deceſſit de militari auda-
cia, ubi ad dignitatem aſpiravit ducis: ſed
et manu præclara opera edidit, corporique in
certaminibus minus parcendo, alterum ocu-
lum, qui fuit ei erutus, amiſit. Ob quod
etiam gloriabatur perpetuo, alios non ſem-

per

per ſtrenuitatis circumferre ſecum teſtimonia, ſed deponere torques, haſtas, coronas: ſibi fortitudinis inſignia permanere, quando eoſdem virtutis ſuæ et calamitatis habeat ſpectatores. Habuit etiam ei populus meritum honorem. Nam ingredientem theatrum plauſu excepit et lætis acclamationibus: quod quidem non temere vel honoribus et ætate provectis deferebat. Tribunatum plebis tamen quum peteret, tulit per Syllanam factionem repulſam: quare Syllæ fuiſſe videtur infenſus. Poſtquam autem a Sylla Marius victus fugam cepit, et Sylla ad bellum Mithridaticum eſt profectus: conſules autem, Octavius in Syllanis partibus perſtitit, Cinna vero res novas moliens, labentem inſtauravit Marii factionem, huic ſe aſſociavit Sertorius; præſertim quod conſideraret cum ipſum languidiorem Octavium, tum Marii amicis diffidentem. Commiſſa a conſulibus in foro acri pugna, tulit Octavius victoriam: Cinna et Sertorius, amiſſis non multo minus decem millibus, in fugam ſe projecere. Quum vero milites per Italiam adhuc eſſent diſperſi, pleriſque benevolentia adſcitis, brevi pares evaſerunt Octavio.

5. Ibi Mario ex Africa advecto, et Cinnæ ſe ut privatum conſuli aggregare volenti, quum cæteri recipiendum conſulerent, diſſuaſit Sertorius, vel quod minus ſibi Cinnam exiſtimaret, viro præſente bello et imperiis præcellentiore, tributurum, vel quod amarulentiam vereretur Marii, ne omnia miſceret, impotenti ira modum in victoria præter-

prætergrediens. Docuit autem parum operis ipſis jam victoribus reſtare. Quod ſi Marium admitterent, univerſum illum gloriæ et potentiæ laturum fructum, qui in imperii conſortio difficilis eſſet et infidus. Cui quum Cinna diceret, recte ipſum reputare, ſed erubeſcere ſe et hærere, quemadmodum Marium, quem ipſe ad ſocietatem accerſiviſſet belli, repelleret: reſpondit Sertorius, Atqui ego, quod Marium arbitrarer ultro veniſſe in Italiam, id quod expediat reſpiciebam: te vero nec ab initio ponere decebat in deliberationem, poſtquam venit quem acciviſti ipſe: verum recipere eum atque uti, neque debebat ullum conſultationi dare fides locum. Ita accerſivit Marium Cinna, partitiſque copiis, tres illi duces fuere. Bello perpetrato, quum Cinna et Marius nullum non exemplum inſolentiæ et crudelitatis ederent, oſtenderentque rem auream populo Romano belli mala eſſe, ſolus dicitur Sertorius neminem per iram occidiſſe, neque fuiſſe in victoria inſolens: immo tum infenſus Mario fuiſſe, Cinnam privatim appellaſſe, deprecandoque moderatiorem reddidiſſe. Servis denique, quos Marius in bello ſocios et dominatus habebat ſatellites, validoſque atque opulentos effecerat, partim illius permiſſione et juſſu, partim vi dominos opprimentibus, quum ipſos jugularent, dominas violarent, liberos eorum ſtuprarent, rem intolerandam Sertorius cenſens, omnes caſtra eodem in loco metatos

non

non intra quatuor millia, jaculis confixit.

6. Ut deceſſit Marius, Cinna brevi poſt interemptus eſt, Marius junior illo invito cepit contra leges conſulatum; Carbo autem, Norbanus, Scipio, poſt adventum Syllæ ſecus cum eo gerebant res; quæ partim timiditate et ignavia ducum dilabebantur, partim labefactabantur a proditoribus, neque ferre ipſe opem ſua præſentia valebat rebus labaſcentibus, quod minus recte conſulerent illi qui plus poterant: caſtra denique Sylla Scipioni contulit, blandiendoque et ſimulanda pace infecit exercitum ejus: nec quum hæc prædiceret, doceretque Scipionem Sertorius, auditus fuit; ſpe ſemel abjecta ſervandæ urbis, contendit in Hiſpaniam: quo, ſi eam obtineret provinciam, refugium amicis foret in Italia oppreſſis. Quum crebris tempeſtatibus jactaretur, exigebant ab eo in locis montoſis barbari vectigal ac mercedem tranſitus. Indignantibus comitibus ejus, et fœdum eſſe dictitantibus proconſulem Romanum tributum ſceleſtis barbaris pendere, floccipendens id quod ſpecie erat turpe, et tempus ſe, quo nihil ſit viro grandia affectanti carius, redimere ferens, barbaros argento conciliavit, et Hiſpaniam maturavit occupare. Quum gentes offendiſſet multitudine et juventute florentes, ob avaritiam autem et injurias magiſtratuum, qui quotannis eam in provinciam mitterentur, plane alienas ab imperio Romano; primores comitate, tributorum remiſſione

miſſione lenuit plebem. Imprimis vero grata fuit eis hoſpitiorum præbendorum ſublata neceſſitas. Siquidem milites hybernacula in ſuburbiis coegit conſtituere, ac tabernaculum ſuum ipſe ibi primus locavit. Nec in barbarorum tamen benevolentia poſuit omnia, ſed civium Romanorum, qui ſedes eo tranſtulerant, armavit juventutem, machinaſque cujuſque generis et naves fabricare inſtitit: atque ita in poteſtate retinuit urbes, in pacis negotiis placidum ſe, ſed terribilem præbens in apparatu hoſtibus.

7. Poſtquam Syllam allatum eſt potiri urbe, Marii autem et Carbonis peſſum ire partes, haudquaquam dubitans quin ad debellandum ſe illico eſſet exercitus cum duce adfuturus, ſaltum Pyrenæum per Julium Salinatorem ſex millibus armatorum obſepit. Nec multo poſt mittitur a Sylla C. Annius, qui quum Julium videret inexpugnabilem, ad dorſa montium inops conſilii conſedit. Verum quia Calpurnius quidam, Lanarius cognomine, Julium per inſidias obtruncavit, juga Pyrenæa a militibus deſerta ſuperavit Annius, magnamque manum ſecum trahens obſiſtentes pepulit. Quare impar viribus Sertorius refugit cum tribus millibus militum Carthaginem novam. Ibi naves conſcendit, trajectoque pelago in Africam eſt ad Mauritaniam delatus. Milites incaute aquantes barbaris adortis, quum multos amiſiſſet, in Hiſpaniam retro vela fecit: qua quum arceretur, adjunctis ſibi navibus piraticis ex Cilicia, decurrit ad inſulam Pityuſam, expoſitiſque

positisque militibus, præsidium Annii oppressit. Mox Annius magna classe et legionariorum quinque millibus adfuit; quicum prœlium navale Sertorius institit committere, quamvis leves haberet atque ad agilitatem non ad robur fabricatas naves. At quia salum vehemente Zephyro intumuit, navesque Sertorii complures ob levitatem in littus scopulosum expulit obliquas: ipse paucis navibus, quum mari per tempestatem, et per hostes summoveretur terra, dies decem cum adversis fluctibus et sæva luctatus tempestate magno labore sustinuit.

8. Ubi ceciderunt venti, delatus in insulas quasdam est dispersas, sitientes, ubi commoratus est. Ex quibus solvens transmissoque freto Gaditano, dextrorsum flectens ad eam Hispaniæ oram quæ exposita oceano est, applicat paulo supra ostia Betis, qui in oceanum Atlanticum se exonerans circumjectæ Hispaniæ nomen dedit. Hic nautæ quidam conveniunt eum, modo ex insulis Atlanticis advecti. Sunt hæ duæ peranguste divulsæ freto, et distant ab Africa duodecies centena millia passuum, et Fortunatæ appellantur. Imbres habent moderatos, sed raros, plerumque molles ventos et rorantes. Unde solum bonum est et uber non sementi modo et plantis, sed et sua sponte profundit fructum, qui copia et suavitate populum alere otiosum abunde citra laborem hominum et fatigationem valeat. Cœlum ambit has insulas temporum moderatione et vicissitudinis mediocritate lene. Nam qui ex hac plaga

illud perflant Boreæ et Subſolani, propter tantum intervalli in locum delati vaſtum diſſipantur, et antequam eo perferantur, vim ſuam amittunt. Qui circumfunduntur marini, Cauri atque Zephyri, lentas pluvias ex pelago et raras afferentes, ſæpius autem humentibus ſerenitatibus refrigerantes, alunt leniter. Unde fides uſque ad barbaros perlata firma eſt, campos Elyſios eo loco et beatorum ſedes, quas decantavit Homerus, eſſe.

9. Quibus intellectis, mirifico deſiderio Sertorius captus eſt illas inſulas incolendi atque in quiete vivendi, dominatu et bellis omnibus explicatus. Id ubi ſenſerunt Cilices, qui non quærebant pacem vel otium, ſed pecuniam et prædam, abnavigaverunt in Africam ut Aſcalim Iphthæ filium in regnum Mauritaniæ reducerent. Haud ſuccubuit tamen Sertorius, verum hoſtibus Aſcalis ſtatuit ſuccurrere, ut milites ſui, novæ ſpei oblata occaſione et rerum materia aliarum, ne inopia diſſiparentur. Quum eſſet Mauris adventus ejus gratus, operi manum admovit, victumque prœlio circumſedit Aſcalim. Paccianum a Sylla cum exercitu miſſum Aſcali ſubſidio occidit Sertorius in acie, victorque copias Pacciani ſibi adjunxit: oppidumque Tigennam, quo confugerat cum fratribus Aſcalis, expugnavit. Ibi Antæum tradunt Afri conditum, ejuſque tumulum eruit Sertorius, non habita barbaris fide ob magnitudinem. Ut autem corpus offendit ſexaginta cubitos (ut fama eſt)

eſt) longum, obſtupuit, cæſiſque victimis tumulum adaggeravit, honoreſque et famam ejus amplificavit. Fabulantur Tigennenſes, Antæo defuncto uxorem ejus Tingen concubuiſſe cum Hercule, ex quibus editum Sophacem regnum ea in regione obtinuiſſe, atque oppido matris indidiſſe nomen. Sophacis Diodorum filium fuiſſe, cui paruere complures Africæ urbes, exercitumque habuit Græcorum ex Olbianis et Mycenæis, quos illic collocaverat Hercules. Cæterum hæc in Jubæ gratiam dicta ſint regum omnium hiſtorici præſtantiſſimi. Illius enim majores Diodori et Sophacis tradunt poſteros fuiſſe. At Sertorius omnia in poteſtate tenens, ſupplices et eos qui ſe permittebant ipſius fidei, non violavit, immo bona, urbes, adminiſtrationem illis reddidit, neceſſaria tantum accepit ab ultro dantibus.

10. Deliberantem quo ſe verteret inde, Luſitani per legatos ad ſuſcipiendum imperium accivere. Quærebant enim omnino hi contra Romanorum terrorem inſigni ducem autoritate et rerum uſu præditum, ſed uni ei fidebant, quod ab illis qui habuerant cum eo conſuetudinem, mores ejus didiciſſent. Perhibetur Sertorius neque lætitiæ neque timori facile patuiſſe, fuiſſe natura in periculis imperterritus, et ſecundam fortunam moderate tuliſſe; ad dimicandum ſignis collatis nemine ſui temporis ducum timidior: ubi vero in bello quid præripiendum eſſet ex occulto, aut præoccupanda loca munita, aut tranſeundum cum celeritate aut cum dolo

et impoſtura, artifex in loco aſtutiſſimus. In tribuendis ob præclara facta honoribus prolixus extitit, et in ſuppliciis ob delicta exigendis moderatus ; quamvis in calce vitæ exemplum quod edidit in obſides immanitatis et ſævitiæ, ingenium dicas aperuiſſe ejus non lene, ſed celatum ob neceſſitatem ratione. Mihi vero ſinceram virtutem atque ratione recta firmatam nulla unquam fortuna videatur deflectere in contrarium poſſe. Alioquin tamen probos animos et ingenia magnis calamitatibus afflicta indigne, haud mirum ſit invertere cum caſu mores. Quod accidiſſe exiſtimo Sertorio, et deſtituente eum fortuna rebus exacerbatum evaſiſſe adverſus perfidos crudelem.

11. At tunc evocantibus eum Luſitanis deceſſit ex Africa, ac dux cum libera poteſtate delectum eorum habuit, finitimam Hiſpaniam ſubegit, pleriſque præſertim ob placidos ejus mores ſtrenuitatemque ſe ei conjungentibus: quædam etiam ipſe eſt vafre ad impoſturam et illecebras commentatus. Primum autem omnium illud de cerva, quod hujuſcemodi erat : Spanus, vir popularis, ex iis qui degebant ruri, incidens in cervam, quæ recens pepererat et venatorem fugiebat, non eſt illam aſſequutus, ſed hinnulum coloris raritate obſtupefactus (totus enim erat candidus) inſequutus cepit. Agebat forte illis in locis Sertorius. Cui, quum quicquid ſibi ex venatione aut ex agri fœtibus offerretur muneris exciperet comiter, et benigne remuneraret ſe colentes,

donavit

donavit ille hinnulum, et accepit eum Sertorius. Fuit hic ei primum modice gratus: quem quum tempore cicuraſſet et domaſſet, adeo ut audiret vocantem, et pergentem aliquo ſequeretur, turbamque et ſtrepitum omnem ferret caſtrenſem, traxit rem paulatim in religionem, donum Dianæ cervam ferens, multaque arcana jactabat ab ea ſe edoceri. Quippe barbaros ſciebat natura in ſuperſtitionem eſſe proclives. Auxit hanc opinionem ille alio aſtu. Quum incurriſſe hoſtes occulte reſciviſſet aliquo in provinciam ſuam, aut oppidum ad defectionem ſolicitaſſe, cervam fingebat ſe in ſomnis alloquutam monuiſſe, ut paratas haberet copias. Alias intellecta legatorum ſuorum victoria, nuntium abſcondebat, ac cervam producebat ob fauſtum nuntium coronatam, gratulari jubens et Diis honorem habere, quod brevi aliquid eſſent audituri boni.

12. Ita manſuefactis, uſus eſt ubique obſequentioribus, quod arbitrarentur non ab hominis ſe conſiliis peregrini, ſed a divino duce regi. Quod confirmabant res ipſæ ſtupendo virium incremento. Siquidem duobus millibus ſexcentis, quos nominabat Romanos, collectitiis Afris ſeptingentis, qui eum ſunt in Luſitaniam ſequuti, cetratorum Luſitanorum quatuor millibus adjunctis, et equitibus ſeptingentis, bellum geſſit cum quatuor Romanis imperatoribus, qui ſub ſignis habebant centum viginti millia peditum, ſex millia equitum, ſagittariorum et funditorum duo millia, cum urbibus innu-

merabilibus, quum viginti ſolum in univerſum ipſe initio teneret. Attamen viribus auſpicatus tam infirmis et exiguis, non modo magnas gentes domuit, et urbes multas redegit in poteſtatem, verum etiam ex adverſarum partium ducibus Cottam in freto apud Mellariam pugna navali contudit: Aufidium, qui Bæticam cum imperio obtinebat, ad Bætin fudit fugavitque, cæſis duobus millibus Romanorum: Domitium et Luſium, alterius Hiſpaniæ proconſulem, per quæſtorem ſuum ſuperavit: Thoranium Metelli legatum cum exercitu oppreſſit. Ipſum etiam Metellum, ſummum illius memoriæ virum et clariſſimum, non paucis implicatum offenſionibus, ad eas redegit anguſtias, ut L. Lollius e Gallia Narbonenſi cogeretur ſuppetias ei venire, ac Pompeius Magnus illuc cum exercitu ab urbe propere mitteretur. Neque enim expedire Metellus poterat, qua ratione bellum gereret cum homine audace, qui omni ſe explicaret aperta pugna, atque in omnem ſpeciem verteret expedito et levi Hiſpano milite: quum ipſe in ſtatariis eſſet et legitimis pugnis verſatus, graviſque et ſtabilis dux agminis, quod impellere conferentes ſigna hoſtes ac proſternere optime didiciſſet: montes vero ſcandere et tergis inhærere inceſſanter fugientium hominum pedibus velocium, famem tolerare, vivere ſine pane et tentoriis, ut illi, non valeret.

13. Ad hæc erat ipſe jam gravior annis, ſeque ex multis et magnis certaminibus ad remiſſam

remiſſam tranſtulerat et delicatam vitam. Cum Sertorio autem committebatur, vividorum pleno ſpirituum, cui mirifice præparatum corpus erat robore, agilitate, ſobrietate. Vinolentiæ vero ne per otium quidem ſe dedebat. Ingentes labores, prolixa itinera, perpetuas vigilias anguſto et vili contentus victu aſſueverat ferre. Aſſidue vagans et venans, ubi per otium liceret, quemadmodum eludendus fugienti ſibi, quemadmodum cingendus inſectanti hoſtis eſſet, locorumque aviorum et patentium comparaverat experimentum. Quapropter Metello, non facta pugnandi copia, quicquid victi patiuntur incommodi inferebatur, Sertorius vero commoda in fugiendo habebat inſectantium. Aquationibus enim arcebat eum, frumentationibus prohibebat, progredienti obſiſtebat, infeſtabat ſedentem, obſidenti alios imminens invicem obſidebat cum commeatus inopia; ut milites fatiſcerent, et Sertorio Metellum ut congrederetur unus ſecum provocante, occlamarent juberentque, dux cum duce, Romanus cum Romano ut congrederetur, probriſque proſcinderent detrectantem, quos merito deriſit Metellus. Ducis enim (ut ait Theophraſtus) obeunda mors duci eſt, non gregarii militis. Advertens autem Lagobritas, qui non parum præſidii Sertorio ferebant, facile capi ſiti poſſe, (nam unicus in urbe erat puteus: rivuli autem et fontes qui in ſuburbiis extabant et ſub mœnibus, in poteſtate futuri erant obſidentis) ad oppidum movit, biduo

ſperans ſe capturum aquæ penuria urbem. Quare edictum fuerat militibus, ut quinque tantum dierum cibaria ſecum ferrent. At Sertorius huic rei providere maturans, bis mille utres aqua jubet impleri, magno præmio in ſingulos utres pronuntiato. Quod frequentes Hiſpani, frequentes item Mauri ſuſcipiunt, ex quibus delectos viros valentes pariter et pernices mittit per montana, edicitque iis ubi tradiderint utres illis qui tenent urbem, inutilem turbam ut educant, quo potus affatim ſit oppidi defenſoribus. Quam rem Metellus, ut fuit ad ſe delata, moleſte tulit, quod deficerent jam neceſſaria milites. Itaque Aquinum cum ſex millibus militum frumentatum mittit. Id ſentiens Sertorius, inſidet viam occulte, atque in redeuntem Aquinum tria millia militum ex nemoroſo torrentis alveo immittit. Ipſe in frontem incurrens profligat eos, partim occidit, partim vivos capit. Metellus Aquino recepto qui cum armis etiam equum amiſerat, fœde ſolvit obſidionem, multis convitiis ab Hiſpanis laceratus.

14. Hinc Sertorium habebant in admiratione et amore proſequebantur barbari, præterea quod Romanis armis, ordinibus, ſignis, detrahens ipſis fiduciam illam virium inſanam et belluinam, pro magna latronum manu in formam exercitus redegiſſet copias ſuas. Jam argento affatim præbito et auro galeas eorum exornavit, et ſcuta variis diſtinxit ornamentis, chlamydeſque pictas et tunicas uſurpare eos docens, atque in id ſuppe-

ſuppeditans et ſerviens illorum gloriæ, influebat in eorum animos. Præcipue cepit eos puerorum diſciplina. Nam ex parentibus ſibi gentibus, nobiliſſimam juventutem in Oſcam amplam urbem contraxit, iiſque doctores præfecit literarum Græcarum et Latinarum. Ita illos revera obſides habebat, verbo erudiebat, oſtendens, ubi creviſſent, civitate Romana eos donaturum ſe, atque ad honores provecturum. Quorum genitores mire delectabantur, quod filios conſpicerent prætextatos, decore ad ludum literarium commeantes, pendentem pro his ſalarium Sertorium, crebro periculum de eorum profectibus facientem, præmiaque meritis tribuentem, et aureas bullas donantem. Erat autem in Hiſpania mos, ut cohors prætoria una cum cadente imperatore mortem obiret, quod vocabant illius regionis barbari devotionem. Cæteros imperatores pauci ſtipatores et amici, Sertorium multa millia mortalium, qui ſeſe devoverant cum eo morituros, ſequebantur. Fama eſt, quum prope oppidum quoddam eſſent fuſi, inſtantibus hoſtibus, ſui immemores Hiſpanos, ut Sertorium ſervarent, elaboraſſe, humeriſque eum ſuſtollentes alios præ aliis extuliſſe in murum. Collocato jam in tuto imperatore, tum denique fugæ quemque conſuluiſſe.

15. Neque Hiſpanis tantum acceptus fuit, verum etiam militibus Italicis. Quippe quum Perpenna Vento, qui partium Sertorii erat, in Hiſpaniam cum vi magna pecuniæ atque ingenti manu adveniſſet, ac bellum ſtatu-

ſtatuiſſet cum Metello per ſe gerere, frendebant milites, multuſque erat in ore militum Sertorius, quod quidem Perpennam nobilitate inflatum et opibus mordebat. Ubi verò Pompeium tandem allatum eſt ſaltum Pyrenæum tranſcendere, milites captis armis et ſignis legionum ſublatis, obſtrepuerunt Perpennæ, jubentes ut ad Sertorium duceret : ſin minus, relicturos ipſum, atque ad Sertorium, qui et ſe et alios ſervare noſſet, denuntiarunt ſe profecturos. Quorum poſtulatis cedens, caſtra Perpenna movit, et Sertorio ſe cum quinquaginta tribus cohortibus conjunxit.

16. Sertorius autem, quum cuncti prope citra Iberum fluvium Hiſpani tranſirent ad partes ejus, numero quidem ingens erat : ſiquidem confluebant coacervabanturque ad eum undique ; verum confuſione barbarica et ferocia clamantium, adoriretur hoſtes, et moram non ferentium, commotus, ſtudebat eos verbis placare. Ut vero frementes vidit et importune inſtantes, connivit permiſitque ſigna ut conferrent cum hoſtibus : ubi non ſemel oppreſſos, ſed caſtigatos ſperavit in poſterum magis dicto ſibi audientes fore. Quum res, ut conjecerat, cecidiſſet, ſubvenit eis, effuſoſque collegit, ac reduxit ſalvos in caſtra. Quibus ut detraheret animi mœſtitiam, concione advocata totius exercitus, duos equos introduxit, infirmum prorſus alterum et annis jam confectum, alterum ingentem et validum, caudæque denſitate et pulchritudine ſetarum inſignem. Aſſiſtebat infirmo

infirmo vir ingens et robuſtus, valenti alter puſillus et nulla ſpecie roboris. Signo his dato, fortis ille caudam pariter ambabus manibus quaſi evulſurus eam, ad ſe magna traxit vi, imbecillus ſingulatim pilos carpſit. Quum igitur ille ingenti labore nequicquam confeciſſet ſe, excitatoque magno ſpectatorum riſu fatigatus eſſet, imbecillus vero brevi ſpatio citra negotium denudaſſet caudam fortis equi, ſetis, exſurgens Sertorius, Cernitiſne, inquit, ſocii, perſeverantia plus effici quam violentia, multaque quæ ſimul opprimi nequeunt, atteri paulatim? Eſt enim aſſiduitatis vis invicta, qua omnes invadens tempus evertit et conficit vires, placideque aſſiſtit iis qui conſilio ejus operiuntur opportunitatem: at intempeſtive urgentibus eſt inimiciſſimum. Talia contexens Sertorius in dies barbaris ſolamina, accommodabat ſe temporum articulis.

17. Quod vero adverſus Characitanos geſſit, nulli conceſſit bellico ejus facto. Populus eſt flumini Tago impoſitus. Non oppida incolunt nec vicos, ſed ingens eſt collis et excelſus, antra ſpecuſque in petris aquiloni objecta obtinens. Subjectus ager omnis limum argilloſum et ſolum habet ob fungoſitatem friabile, quod nec ingredientes ſuſtinere valeat, et ſi paululum contrectetur, calcis vivæ vel cineris modo late diſpergatur. Igitur, quia barbari, quoties belli metu in illas ſpeluncas ſe abdentes, præda eo congeſta, conquieſcerent, ab omni erant vi tuti, et Sertorium tunc a Metello ſemotum

et

et conſidentem circa eum collem, ut victum deſpiciebant ; ſive ira exarſit, ſive ne fugere videretur, primo diluculo advectus eo et contemplatus eſt locum. Qui quum nulla parte præberet acceſſum, nequicquam huc illuc ſe ferens, animo languido atque inanibus utens minis, vim pulveris videt a vento in illos ex terra ſuſtolli. Speluncæ enim in ſeptentrionem (ut dixi) ſunt obverſæ. Qui vero ex ſeptentrionibus ſpirat ventus, quem Cæciam aliqui nominant, dominatur ibi maxime, et frequentiſſimus inter ventos illic eſt, qui ex uliginoſis campis et nivoſis collectus montibus afflat. At tunc adulta æſtate invaleſcens, ſeptentrionalique colliqueſcente coaleſcens glacie, gratiſſimus adſpirabat, illoſque et armenta eorum interdiu refocillabat. Id Sertorius animo revolvens atque ab incolis doctus, militibus imperat ut ſpongioſæ illius et cineritiæ telluris avellant fragmenta, comportataque ex oppoſito colli in tumulum excitent ; quem aggeris barbari eſſe in ſe molitionem rati, irridebant eum. Ac tunc quidem, quum ad noctem uſque in opere perſeveraſſent milites, reduxit eos in caſtra. Ubi diluxit, primum mollis aſpiravit aura, congeſtæ terræ leviſſimum velut ſcobem movens diffundenſque. Mox acri cum ſole increbeſcente vento, quum colles pulvere implerentur, intenti milites cumulum ab imo ſubruerunt, concideruntque limum. Aliqui equos ſurſum deorſum egerunt ad excitandam raram tellurem, atque in ſublime vento dandam.

Qui

Qui excipiens quicquid comminutum eſſet et ferretur in aera, in barbarorum conjiciebat ædificia in Cæciam foribus obverſa. Ita barbarorum oculis (nempe ſpeluncæ unum illum ſpiritus ductum habebant, qua accidebat ventus) cito offuſa caligo eſt, cito ſuffocante anhelatione correpti ſunt, aſperam multoque commiſtam pulvere haurientes auram. Itaque quum ægre duos dies ſuſtinuiſſent, tertio deditionem fecere, non tantum viribus Sertorium, quantum gloria cumulantes; quod armis inexpugnabilia confeciſſet conſilio.

18. Porro quantiſper geſſit cum Metello bellum, ſuccedere ei plerumque res videbantur, cum ob ſenium Metellus et inſitam tarditatem adverſus virum ferocem, qui latronum potius quam militum exercitum duceret, non valeret aſſurgere. At poſtquam trajicienti ſaltum Pyrenæum Pompeio caſtra contulit, ſimulque luctarum bellicarum factum utrinque periculum eſt, techniſque in hoſtem moliendis et cavendis tulit palmam, fama nominis ejus late eſt Romam uſque diſperſa, inter omnes ejus ætatis imperatores eum ſcientia militari eſſe præſtantiſſimum. Neque enim laus erat exigua Pompeii, verum tunc ex partis bello Syllano victoriis maxime florebat ad gloriam: quamobrem cognomen a Sylla accepit Magni, honoreſque aſſequutus etiamnum imberbis eſt triumphales. Unde multæ, quæ parebant Sertorio, urbes Pompeium reſpicientes, tranſitionem ad illum moliebantur,

mox ex inſperato ad Lauronem caſu mutaverunt ſententiam. Nam quum eam urbem obſideret Sertorius, movit eo omnibus copiis Pompeius ad ferendam ei opem. Inde Sertorius ad occupandum tumulum, qui erat adverſus urbem opportunus, alter ad id prohibendum properabat. Quum prævenisſet Sertorius, Pompeius admoto exercitu gaviſus eſt ita cecidiſſe, inter urbem et copias ſuas Sertorium ratus deprehenſum, miſſiſque ad Lauronitas nuntiis, bono animo eos eſſe juſſit, atque in muris conſidere ſpectantes Sertorium obſideri. Sertorius eo nuntiato riſit, et ſe diſcipulum Syllæ (ita enim Pompeium per ludibrium appellabat) ait docturum, debere imperatorem plus reſpicere quam proſpicere. Simul ut hæc dixit, oſtendit obſeſſis ſex millia peditum ab ſe relicta in prioribus caſtris, ex quibus egreſſus, tumulum illum occupaverat, quo verſum in ſe a tergo aggrederentur Pompeium. Quod admodum ſero Pompeius animadvertens, quum adoriri Sertorium non auderet, quod metueret ne circumveniretur, relinquere autem periclitantes ſocios verecundia deterreretur, præſens et deſidens ſpectator eſſe cogebatur pereuntium. Deplorata enim re ſua, barbari in deditionem ſe Sertorii permiſere: quorum vitæ pepercit, dimiſitque cunctos. Urbem vero incendit, nulla quidem ira aut crudelitate, (quippe inter imperatores minime indulſit hic vir iræ) ſed ad pudorem et opprobrium eorum qui Pompeium in admiratione habebant; ut increbreſceret inter bar-

barbaros fama, assidentem et tantum non calefactum sociorum incendio non succurrisse illum.

19. Clades quidem Sertorius complures accepit, quum tamen ubique invictum se eosque quos secum habebat conservaret, verum per alios duces imminutus fuit. Atqui ex reparandis cladibus plus gloriæ obtinuit, quam ex victoriis adversariorum duces; velut in acie Sucronensi contra Pompeium, iterumque adversus hunc et Metellum simul, in Tuttiensi. Pugna ad Sucronem commissa fertur præfestinante Pompeio, ne consors Metellus palmæ esset. Sertorius vero quærebat cum Pompeio ante Metelli adventum conferre arma. Protelans autem, præcipiti jam in vesperam die, conseruit certamen, peregrinis et locorum imperitis hostibus ratus tam fugientibus quam insectantibus obstaculo fore tenebras. Prœlio commisso, accidit ut in acie non Pompeio, sed Afranio esset initio oppositus, siniſtrum cornu obtinenti, ipse in dextro consistens. Ut vero accepit cum Pompeio congressos urgente illo referre gradum, atque esse inclinatam aciem, cornu dextro aliis ducibus permisso, illi quod laborabat succurrit; atque alios terga dantes, alios adhuc in acie stantes conglobat confirmatque, redintegrataque cum instante fugientibus Pompeio pugna, effusam fugam dedit: ubi pene oppressus Pompeius et saucius præter spem tamen est elapsus. Siquidem qui in præsidiis Sertorii erant Afri, ut equum illius auro

auro adornatum et pretioſis excultum phaleris ſunt adepti, dum prædam partiuntur et altercantur inter ſe, omiſerunt eum inſequi. Afranius autem adverſum ſibi cornu, ſimul atque alteri parti ſuppetias Sertorius tulit, pepulit atque ad caſtra ruit, unaque cum hoſtibus agmine irrumpens, diripuit ea, quum jam nox eſſet. Erat Pompeii fugæ neſcius, nec revocare milites valebat a præda. Interea revertitur cornu Pompeii fugato Sertorius, qui in Afranii manum incompoſitam turbatamque incidens, ingentem edit ſtragem. Mane denuo armatus educit copias in aciem. Inde ubi prope eſſe ſenſit Metellum, cecinit receptui, ac caſtra movit dicens, Puerum hunc ego, niſi anus illa ſuperveniſſet, verberibus caſtigatum Romam dimiſiſſem.

20. At erat majorem in modum perculſus, quod nuſquam compareret cerva. Mira enim adverſus barbaros orbatus erat machina, qui tunc vel maxime confirmandi erant. Mox tamen nocte quidam forte errantes offendunt eam, et a colore agnitam capiunt. Quibus Sertorius, ut ad eum delatum eſt, grandem ſummam, ſi id non vulgaſſent, oſtendit ſe daturum. Cervam autem quum paucis diebus occultaſſet, proceſſit in concionem vultu admodum ad lætitiam compoſito, barbarorum præfectis rem lætiſſimam in ſomnis ſibi a Deo exponens prænuntiatam. Hinc tribunal conſcendit. Dum adeuntibus vacat, cerva a cuſtodientibus eam in propinquo dimiſſa eſt. Quæ cernens Sertorium, curſu hilaris

hilaris ad tribunal fertur, assistensque caput genibus ejus imponit, dextramque ore (quod facere etiam ante solebat) attrectat. Quam demulcente vicissim in speciem Sertorio, manantibus quoque nonnihil lacrymis, stupor primum defixit spectatores, deinde plausu et acclamatione ut sanctum virum Sertorium et Diis charum ad tabernaculum ejus prosequuti sunt, lætique omnia bona sperabant.

21. In campis Saguntinis quum ad extremas angustias redegisset hostes, signa conferre cum iis prædatum et frumentatum proficiscentibus coactus est. Certatum est utrinque fortiter. Ibi Memmius Pompeii legatorum peritissimus rei militaris, ubi constitit acerrimum prœlium, cecidit. Vicit autem Sertorius, et magna stantium adhuc in acie strage, in ipsum illatus Metellum est. Hic præter ætatem subsistens, dum egregie dimicat, lancea vulneratur. Id partim conspicientes, partim audientes Romanos incessit pudor, ne imperatorem desererent, simulque exarserunt in hostem, objectisque scutis atque illo vi exportato, repulerunt Hispanos. Quum ita conversio facta esset victoriæ, Sertorius, quo facilem atque innoxiam suis fugam machinaretur, et moliretur sibi novum delectum, in oppidum refugit montanum et munitum, ejusque muros obsepsit, et portas firmavit; quidvis potius tamen quam obsidionem meditans ferre, eludebat hoc modo hostes. Dum enim assident ei, urbemque parvo negotio sperant se capturos, cum fugientes barbaros elabi passi

ſunt, tum conſcribi permiſerunt Sertorio alias copias, quæ conficiebantur a legatis illius, quos per oppida miſerat, præceperatque, ubi jam magnum numerum contraxiſſent, ut ſe facerent certiorem. Quod poſtquam ei ſignificavere, ex facili per medios elapſus hoſtes conjunxit ſe cum ſuis, rediitque in illos viribus auctus. Commeatum præcidit iis, terrâ, ex inſidiis et circumventionibus, et circumcurſitando in omnes partes ſubito premens: pelago, littora navigiis prædatoriis obſidendo. Unde neceſſitate ſubacti duces ſunt diverſi, alter in Galliam recedere, Pompeius ob pecuniæ difficultatem hybernare incommode in Vacceis; ſcripſitque ſenatui ſe, ni ſibi mitterent ſtipendium, exercitum deportaturum. Jam enim propugnando pro Italia patrimonium ſuum expendiſſe. Romæ autem magnus erat rumor, priorem Pompeio in Italiam Sertorium venturum. Eo primarios et potentiſſimos duces ſolertia Sertorii redegerat.

22. Quantum vero hunc virum exhorruerit Metellus, et quanti fecerit, declaravit hac re; ſiquidem pronuntiavit in caput ejus, ſi civis Romanus illum interfeciſſet, præmium centum argenti talenta, et agrum viginti millium jugerum: ſi exul, reditum in patriam. Ita apertæ deſperatione victoriæ licitabatur illum per proditionem. Adhæc quum aliquando Sertorium acie fudiſſet, uſque adeo extulit ſe et proſpero caſu exultavit, ut imperatorem ſe ſit ſalutari paſſus, ſacrificiis autem eum oppida ingredientem atque

aris

aris ei dicatis exciperent. Memorant eum coronas quoque imponi capiti ſuo permiſiſſe, cœniſque indulſiſſe faſtuoſioribus, in quibus veſte triumphali amictus potabat. Victoriæ fictæ per artificioſa inſtrumenta deſcendebant, quæ aurea trophæa et coronas transferebant. Chori puerorum et virginum cantilenas triumphales in laudem ejus canebant. Qua in re ridiculus merito erat, quod quum Syllæ fugitivum et reliquias Carbonianorum exulum appellaret Sertorium, ita jactabundus evaſerit exultaveritque, quod eum ultro cedentem ſuperaſſet. At Sertorium magno fuiſſe animo hæc indicia fuere: Primum, quod ſenatores Romanos patria extorres, qui in præſidiis erant ſuis, ſenatum appellaret, quæſtores legatoſque ex illis crearet, legibuſque omnia illa adornaret patriis. Deinde, quod qui armis, pecunia, oppidis uteretur Hiſpanorum, ne verbis quidem ſummam poteſtatem apud illos ſummitteret; verum daret eis duces et præfectos Romanos, tanquam Romanis libertatem recuperans, non illos augens adverſus Romanos. Etenim vir ille erat amans patriæ, magnoque tenebatur in patriam redeundi deſiderio. Cæterum in adverſis caſibus fortis erat, neque abjectum præbebat ſe hoſtibus. In victoriis autem legatos ad Metellum et Pompeium mittebat, paratum ſe oſtendens arma ponere, et, reditu conceſſo, privatam vitam agere. Malle enim civem ſe Romæ eſſe obſcuriſſimum, quam exulem cunctorum aliorum declarari imperatorem. Dicitur autem patriæ cupi-

ditate flagraſſe maxime cauſa matris, a qua eductus orbus fuerat, totoque animo erat illi addictus. Quum igitur neceſſarii Sertorii in Hiſpania ad imperium ſuſcipiendum eum vocarent, nuntiatis matris fatis, profudit pene ex mœrore vitam. Quippe diebus ſeptem neque ſignum militibus dedit, neque in ullius conſpectum amici prodiens, jacebat humi. Vix tandem reliqui imperatores atque in pari dignitatis gradu poſiti, circumſiſtentes tabernaculum ejus, coegerunt eum in publicum progredi et milites appellare, atque res proſpere fluentes capeſſere. Quare placidi vir ingenii habitus apud multos eſt, et quietis cupidus, invituſque ob cauſas quaſdam munera imperatoria uſurpaſſe: quum vero obtinere non valeret ſecuritatem, ſed ab inimicis in arma cogeretur, ſtatione neceſſaria corpus ſepſiſſe bello.

23. Celſitudinis animi fuerunt etiam ejus cum Mithridate acta. Quum enim ex caſu, quo Sylla eum proſtraverat, Mithridates quaſi ad alteram aſſurgens luctam, iterum adoriretur Aſiam; nomen autem jam inclytum ubique celebraretur Sertorii, rumoribuſque de eo, velut peregrinis mercibus, illi qui ex occidente advehebantur, Pontum impleſſent; paravit legatos ad eum mittere, excitatus potiſſimum adulatorum jactationibus, qui Sertorium Annibali, Pyrrho Mithridatem æquiparantes, negabant populum Romanum ingeniis et viribus reſiſtere ſimul tantis ancipiti circumventos inſultu poſſe, ubi

ubi cum acerrimo imperatore rex conjunctus maximus eſſet. Mittit igitur in Hiſpaniam Mithridates legatos ad Sertorium cum literis et mandatis, per quos pecuniam et naves illi ad bellum præbiturum offert ſe, ab illo poſtulat viciſſim, confirmari ſibi omnem Aſiam, qua populo Romano fœdere cum Sylla icto ceſſerat. Coacto concilio, quod ſenatum vocabat, Sertorius, cæteris accipiendas has conditiones approbandaſque cenſentibus, (quum enim nomen ab ipſis et decretum inane illis de rebus, quæ non erant in arbitrio ſuo, poſtularentur, pro his demonſtrabant ſe, quibus maxime opus haberent, accipere) improbavit, verum Bithyniam et Cappadociam ſi occuparet Mithridates, provincias regi parere aſſuetas, nec quicquam populo Romano attinentes, eas ſe illi ait non invidere. Enimvero qua provincia juſtiſſimo poſſidentem titulo ſpoliaverat populum Romanum invaſeratque, eam a Fimbria illi bello extortam et fœdere cum Sylla ſancito dimiſſam negavit permiſſurum ſe, in ditionem ut iterum recideret ejus. Amplificandam enim ſuis victoriis rempublicam, non cum ejus provinciarum diminutione ſibi vincendum. Nam viro forti optandam cum honore victoriam, cum turpitudine vero ne ſalutem quidem.

24. His renuntiatis obſtupuit Mithridates: ac ferunt eum ad amicos dixiſſe, Quid tandem in ſenatu ſedens imperabit Sertorius, qui nunc ad Oceanum ſummotus Atlanticum fines regno noſtro præſcribit, et ten-

tantibus Asiam denuntiat bellum? Veruntamen fœdus fit, et jurejurando sancitur, Cappadociam et Bithyniam cessuram Mithridati, Sertorium autem ducem ei militesque missurum: Sertorio invicem Mithridatem tria millia talentorum cum quadraginta navibus præbiturum. Dux quoque in Asiam mittitur ad eum ex senatoriis exulibus M. Marius, cujus auxilio cum cepit Mithridates aliquot oppida in Asia, invectum in urbes cum virgis et securibus ipse illum tanquam majorem potestatem et ministri specie ultro sequebatur. Ille aliis libertatem dabat: aliis, quum immunitatem concederet, beneficio se facere id Sertorii dicebat. Itaque Asia, quæ a publicanis vexabatur, avaritiaque et contumeliis premebatur militum præsidiariorum, denuo ad spem erigebatur, exoptabatque exspectatam imperii conversionem.

25. At in Hispania senatores et pares Sertorio, ut primum in æquali cum hostibus spe constiterunt, remisso metu, livor et stolida invasit æmulatio illius potentiæ. Perpenna autem autor fuit, qui spiritibus vanis ob natalium splendorem animum adjecit imperio. Is pernicioſos sermones clam apud idoneos seminavit. Quisnam malus nos genius ex malis in pejora detrudit, qui Syllæ totius pene terræ et maris tenentis imperium imperata, fruentes patria, facere dedignamur? Huc vero malis avibus profecti, quo in libertate viveremus, sponte servi-

ſervimus, Sertorii ſtipantes exilium, et ridiculo audientibus nomine ſenatus dicimur, quum contumelias, imperia et labores non ſecus ac Hiſpani et Luſitani feramus. Hujuſcemodi ſermonibus complures imbuti, metu illius autoritatis non rebellabant aperte, verum res ejus in ſecreto corrumpebant, barbaroſque acerbe puniendo et tributo exigendo, quaſi Sertorii juſſu, affligebant. Hinc defectiones natæ per oppida, et ſeditiones. Qui vero ad hæc mittebantur lenienda et medenda, redibant pluribus inflammatis tumultibus et rebellionibus prioribus intenſis. Unde degenerans ex humanitate et lenitate Sertorius priſtina, Hiſpanorum filios, qui Oſcæ educabantur, violavit, ac partem eorum occidit, alios ſub corona vendidit.

26. Porro Perpenna, qui complures conjuratos habebat ad Sertorium adoriendum, adjunxit inſuper ſibi unum ex Sertorianis ducibus Manlium. Hic deperibat amore formoſi adoleſcentuli: cui blandiens effutit conſpirationem, hortaturque ut alios amatores mittat, et ſibi uni, qui paucis diebus ſit magnus evaſurus, adhæreat. Adoleſcentulus alteri amatori, in quem erat propenſior, ſermonem Aufidio enuntiat. Qui ut audivit, obſtupuit. Quippe conjurationis in Sertorium erat conſors, non cognoverat tamen participem ejus Manlium eſſe. At ubi Perpennam et Gracinum, et alios quoſdam conjuratos, quos ipſe ſciebat, nominavit a-

doleſcens, perculſus elevavit apud illum ea dicta, monuitque Manlium ut vanum et jactabundum contemneret. Profectus autem ad Perpennam, demonſtrato temporis momento et periculo, conſuluit ut rem aggrederetur. Aſſenſi conjurati hominem ſubornatum adduxerunt, qui epiſtolam redderet Sertorio. Epiſtola victoriam cujuſpiam ejus legatorum et hoſtium magnam ſtragem ſignificabat. Qua re ovantem Sertorium et læti nuntii cauſa ſacrificantem cum præſentibus amicis (hi in conjuratione erant) invitavit Perpenna ad cœnam, multiſque precibus obtinuit ut ſibi condiceret. Cœnæ quidem ſemper præſente Sertorio magna erant verecundia et honeſtate conditæ, quod nihil vel videre vel audire ſuſtineret turpe, ſed convivas pudicis et ſobriis jocis oblectamentiſque aſſuefeciſſet uti. Ibi autem in medio convivio exordium quærentes jurgii, propalam inceſta verba jecerunt, fingenteſque ſe vino merſos, quo irritarent illum, multa deſignaverunt inſolenter. Ille vero, vel quod licentia iſta offenderetur, vel quod mentem eorum loquendi tarditate et inſolita diſſolutione adverteret, figura mutata accubitus ſupinum ſe collocavit, quaſi non attenderet neque exaudiret ea. Ut vero phialam Perpenna accepit meri plenam, eamque inter bibendum e manibus dimiſit, unde editus eſt ſtrepitus, quod erat illis pro ſigno; Antonius, qui ſupra Sertorium recumbebat, ferit eum pugione.

pugione. Ad ictum circumagente se illo et parante exsurgere, conjiciens se in pectus ejus, ambas occupat manus. Ita quum non valeret ulla ratione se defendere, multis eum cædentibus est trucidatus.

27. At Hispani plerique actutum ab his defecere, missisque legatis in fidem se permisere Pompeii et Metelli. Perpenna autem cum reliquis qui apud eum hæserunt aggressus est aliquid rei gerere. Usus apparatu Sertorii hactenus, ut in eo turpitudinem suam et qui vir foret proderet, se nempe nec ad imperandum nec ad parendum aptum esse, in Pompeium incurrit. A quo brevi obtritus et captus, ne noviſſimam quidem fortunam, ut erat imperatore dignum, tulit: sed, quum haberet in potestate chartas Sertorii, pollicebatur Pompeio literas ostensurum se virorum consularium et principum urbis Romæ manu exaratas, quibus Sertorium acciverant in Italiam, multos significantes esse qui præsentem statum movere, et res novas averent moliri. Verum Pompeius haud juvenilis mentis, sed solidæ et compositæ fecit actum, quo urbem ingenti metu novationibusque liberavit. Nam epistolas illas et codicillos Sertorii collectos omnes concremavit, eosque neque ipse legit, neque permisit alium: Perpennam vero propere interfecit, quod timeret, si nomina eorum edidisset apud aliquos, seditiones et motus existerent. Ex Perpennæ conjuratione alii ad Pompeium retracti et necati,

necati, pars in Africam fugerunt, qui a Mauris ſunt jaculis confoſſi. Nemo evolavit præter rivalem Manlii Aufidium. Hic, vel quod non cognoſceretur vel contemneretur, in vico quopiam barbarico inops inviſuſque conſenuit.

PLU-

PLUTARCHI

EUMENES.

1. EUMENI Cardiano tradit Duris patrem fuiſſe, qui ob inopiam in Cherſoneſo victum vectura exercenda quæritavit: verum liberale eum in literis et palæſtra ſortitum tyrocinium. Quo etiamnum puero, quum obiter illuc appuliſſet Philippus, per otium eum ferunt adoleſcentium Cardianorum ſpectaſſe pancratia et puerorum exercitationes: inter quos excellentem Eumenem, quum ſolertem eum et ſtrenuum vidiſſet, placuiſſe Philippo, et in familiam ejus adſcitum fuiſſe. Verum propius fidem videtur quod illi dicunt, qui propter hoſpitii neceſſitudinem et amicitiam paternam Eumenem aſſerunt a Philippo provectum. Ab hujus exceſſu, quod nec prudentia nec fide ulli eſſet ex Alexandri amicis ſecundus, ſcribarum princeps quidem appellabatur, ſed

ſed in pari erat dignatione ac præcipui ejus amici vel familiares, ut etiam dux in Indiam ſolus cum exercitu mitteretur, et in provinciam Perdiccæ ſuccederet, quum defuncto Hephæſtione Perdiccas eſſet ad illius provinciam provectus. Unde quum ſecundum fata Alexandri armigerorum princeps Neoptolemus cum clypeo ſe et haſta, Eumenem cum ſtylo et tabellis jactaret Alexandrum ſequutum, deriſerunt eum Macedones, quod præter honores hunc affinitatis quoque neceſſitudine fuiſſe a rege cultum noſſent. Siquidem Barſines Artabazi filiæ, quam in Aſia Alexander primam cognovit, ex qua filium ſuſcepit Herculem, alteram ſororem Apamam Ptolemæo, Eumeni Barſinem collocavit: quo tempore cæteras quoque Perſidas diſtribuit, et amicis in matrimonium collocavit.

2. Offendit ſubinde tamen Alexandrum, ac periculum Hephæſtionis cauſa ſubiit: primum, quum Evio tibicini attribuiſſet Hephæſtion ædes, quas pueri Eumenis ei priores ceperant, adiit Eumenes ad Alexandrum, ac cum Mentore vociferatus eſt præſtare projectis de manibus armis tibia canere vel tragœdias agere. Tulit autem injuriam ejus Alexander moleſte, laceravitque probris Hephæſtionem. Mox tamen mutatus, flagravit ira in Eumenem, quaſi contumelia potius adverſus ſe, quam libera lingua eſſet adverſus Hephæſtionem uſus. Deinde quo tempore Nearchum claſſe ad oceanum parabat mittere, popoſcit ab amicis argentum, quod non

non eſſet in ærario. Ubi ab Eumene poſtulavit trecenta talenta, nec illi niſi centum dumtaxat dedit, eaque ægre et difficulter oſtendit ſe per procuratores ſuos coegiſſe, non incuſavit eum neque accepit pecuniam, verum certis miniſtris occulte imperavit, ignem ut Eumenis tabernaculo ſubjicerent, quo in exportanda pecunia manifeſte mendacem comperiret. At celerius quam potuit exportari, tabernaculum incendio hauſtum fuit, pœnituitque ejus Alexandrum, quod monumenta ſua fuiſſent conſumpta. Auri vero vel argenti, quod fuerat per flammam conflatum, erutum fuit plus mille talentis; ex quibus ille nihil abſtulit, ſed et ſatrapis præfectiſque mandavit per literas omnibus, ut exempla corruptorum libellorum mitterent: eaque deferri omnia juſſit ad Eumenem. Concertatione iterum de dono quopiam cum Hephæſtione exorta, ac multis ultro citroque jactis convitiis, in præſentia quidem nihilominus erat in gratia: cæterum defuncto mox Hephæſtione, graviter mœrens rex, omnibuſque quos vivo illi invidiſſe arbitrabatur, atque ejus lætari morte, infeſtus et aſper, præ cæteris Eumenem in ſuſpicione habebat, exprobravitque crebro rixas illas et convitia. Verum verſutus ille doctuſque accommodare ſe tempori, inſtitit ex eo quo vulnerabatur, mutuari remedium. Confugit enim ad Alexandri in decoranda memoria Hephæſtionis prolixitatem et ſtudium, ſuggeſſitque ei honores quibus maxime ornare valeret defunctum

functum, atque argentum ad excitandum Hephæſtioni tumulum large et benigne præbuit.

3. Poſtquam deceſſit Alexander, et legiones ab amicis Alexandri ſeceſſere, animo Eumenes ab his ſtetit, verbo medium ſe inter utroſque et privatum geſſit, quaſi ſibi non conveniret extraneo nimium ſe implicare Macedonum controverſiis. Quum autem amici Alexandri cæteri Babylone exceſſiſſent, remanens hic in urbe peditatum magna ex parte placavit, atque ad concordiam reddidit promptiorem. Ut vero convenerunt duces, et priore compreſſo tumultu, partiti ſunt ſatrapias et provincias, Eumeni ceſſit Cappadocia et Paphlagonia mari Pontico ſubjecta Trapezunte tenus, quæ tunc in Macedonum ditione nondum erat, ſiquidem regnum obtinebat ibi Ariarathes. Habebant autem in mandatis Leonatus et Antigonus, ut magna manu Eumenem eo deducerent, ſatrapamque illi oræ imponerent. Cæterum non obtemperavit Antigonus Perdiccæ literis, elatus jam animo atque deſpiciens omnes: Leonatus vero ex ſuperioribus provinciis deſcendit in Phrygiam, ac recepit Eumeni ſe illam expeditionem ſuſcepturum. Sed quum Cardianorum Hecatæus tyrannus, cum illo congreſſus, oraret ut Antipatro potius et obſeſſis Lamiæ Macedonibus iret ſuppetias, inſtituit trajicere: quo etiam invitavit Eumenem, eumque reconciliare eniſus eſt cum Hecatæo. Intercedebat enim paterna inter

eos

eos ex civilibus diſſenſionibus ſimultas. Eumenes autem frequenter Hecatæum tyrannidem parare aperte inſimulaverat, atque Alexandrum, ut Cardianis redderet libertatem, precatus fuerat. Quapropter detrectante tunc expeditionem in Græcos Eumene, et timere Antipatrum ſe dicente, ne qua in Hecatæi gratiam jam pridem alienus interficeret ſe, fidem habens ei Leonatus, nihil eum conſiliorum ſuorum celavit. Nam verbo dicebat et prætexebat ſubſidium ſe laturum Antipatro, verum deliberaverat, traducto exercitu, illico Macedoniam aſſerere, et epiſtolas monſtravit ei Cleopatræ Pellam ſe velut ad connubium accerſentis. At Eumenes, ſeu quod Antipatrum formidaret, ſeu quod vecordem Leonatum et impetu motum inſtabili præcipitique haberet pro deplorato, nocte cum impedimentis ſuis diſceſſit. Habebat autem ſecum equites trecentos, et ex famulis ſuis ſtipatores ducentos, auri ad argenti rationem quinque millia talentorum. Ita ad Perdiccam confugit, conſiliiſque proditis Leonati, ſtatim multum apud eum potuit, atque adhibitus eſt in concilio. Poſt aliquanto in Cappadociam cum exercitu ipſo præſente et ductore Perdicca eſt deductus. Capto Ariarathe, et provincia ſubacta, declaratur ſatrapa. Urbes commiſit amicis ſuis, iiſque præfectos cum præſidiis impoſuit. Judices ibidem et procuratores, quos ſibi viſum fuit, reliquit, nihil in his ſe ingerente Perdicca.

dicca. Inde una cum Perdicca remeavit: quod tribuit ejus obſervantiæ, et ne abeſſet ab aula.

4. At vero confidens Perdiccas, quas ad res pergebat, ipſum eas per ſe confecturum, ſed ad ea quæ relinquebat a tergo, impigro et fido cuſtode ſe opus habere; ablegavit ex Cilicia Eumenem, verbo ad ſuam provinciam, revera quo confinem Armeniam a Neoptolemo commotam in poteſtate retineret. Quem Eumenes, quamvis animi tumore et inanibus ſpiritibus perverſum, blandis verbis elaboravit in officio retinere. Quia vero phalangem Macedonum inflatam et ferocientem offendit, confecit quam ei opponeret, manum equeſtrem, provincialibus, qui equis erant aſſueti, vectigalia remittens et immunitatem dans. Equos etiam emit, quos diſtribuit iis quibus ex comitatu ſuo maxime fidebat, largitionibus muneribuſque animos eorum inflammans, corporaque exercitationibus et diſciplina formans. Unde illi Macedones obſtupuerunt, hi redditi ſunt alacres, ubi exiguo ſpatio viderunt apud eum coactos equites non minus ſex millia trecentos.

5. Poſtquam Craterus et Antipater devictis Græcis in Aſiam ad Perdiccæ opprimendum imperium tranſierunt, quos impreſſionem facturos nuntiabatur in Cappadociam: Perdiccas, qui ipſe movebat in Ptolemæum, Eumenem legionum quæ in Armenia et Cappadocia erant ducem cum ſummo

ſummo imperio creavit. Hac de re literas miſit, atque Alcetam cum Neoptolemo Eumeni præcepit dicto audientes eſſe, Eumenem vero pro ſuo agere arbitrio. Eam expeditionem Alcetas aperte abnuit, quod Macedones, quibus præerat, conferre cum Antipatro erubeſcerent arma, Crateri autem adeo eſſent ſtudioſi, ut etiam recipere eſſent eum parati. Neoptolemus vero proditionem Eumeni moliebatur, verum non fuit clam: qui quum accerſeretur, non paruit, ſed aciem direxit copiarum ſuarum. Ibi primum fructum cepit Eumenes providentiæ et apparatus ſui: quippe inclinata jam acie peditum ſuorum, profligavit Neoptolemum equitatu, cepitque impedimenta ejus. Inde in diſſipatam conſectando phalangem conglobato equitatu ſuo invectus, arma coegit eos ponere, adegitque ſacramento ipſum ſequuturos. Neoptolemus, paucis ex fuga collectis, recurrit ad Craterum et Antipatrum. Ab illis ad Eumenem legati miſſi, qui inducerent eum ut tranſiret ad ipſos retentis provinciis ſuis, acceptiſque inſuper ab ipſis aliis copiis et provinciis, rediretque cum Antipatro in gratiam, nec Cratero fieret ex amico hoſtis. Quibus expoſitis, negavit ſe Eumenes Antipatro, quicum vetus ſibi inimicitia intercederet, nunc amicum fore, quando eum amicos videat inimicorum more tractantem: ad Craterum vero cum Perdicca reconciliandum atque æquis conditionibus in gratiam reducendum omnem ſuam offerre operam. Quod ſi incur-

rere affectet in eum, non defuturum se, quoad spiraret, læso: priusque et corpus et animam quam fidem amissurum.

6. His renuntiatis Antipatro, de summa rerum per otium deliberaverunt. Neoptolemus autem, quum ex fuga se contulisset ad illos, fecit eos de prœlio commisso certiores, instititque ut suppetias ferrent sibi, maxime ambo, Craterus certe. Illum enim desiderari dicebat a Macedonibus mirifice, cujus si causiam modo conspexissent et audivissent vocem, cum armis illos ad eum concursuros. Nempe erat profecto nomen ingens Crateri, ejusque desiderio post Alexandri obitum flagrabat vulgus militum, memores multas eum crebro indignationes pro ipsis apud Alexandrum excepisse, quum ad fastum Persicum retineret sensim delabentem, moresque patrios, quos luxu et supercilio conculcabat, vindicaret. Igitur in præsentia Antipatrum Craterus in Ciliciam misit: ipse cum magna parte exercitus, socio Neoptolemo, movit in Eumenem, nec exspectantem ratus se, et sub recentem victoriam cum incondito exercitu et poculis implicato oppressurum. Quod autem adventum ejus Eumenes præsensit et se præparavit, vigilantiæ quidem duci, non eximiæ tamen solertiæ ascribas. Quod vero non solum caverit ne hostes, quæ ipsi nocitura erant, sentirent, verum etiam ut milites suos ignaros quicum conferrent signa occupaverit immittere in Craterum, et ducem occultaverit adversarium, ea singularis videtur ars fuisse

fuiſſe imperatoris. Divulgavit igitur rumorem, Neoptolemum iterum ingruere et Pigrem cum Cappadocum et Paphlagonum equitatu. Quum pararet de nocte movere, mox prodigioſa ſopore oppreſſo oblata viſio eſt. Alexandros duos viſus eſt videre ad prælium inter ſe committendum inſtruentes aciem, ac ſingulas utrumque ducere phalanges: hinc uni Minervam, alteri Cererem auxilio venire. Commiſſo acri certamine fuſum a quo ſtabat Minerva, victori Cererem deſectis ſpicis coronam contexere. Hoc viſum protinus conjecit ſecundum eſſe ſibi, qui pro optimo agro et id temporis præclaram habente in folliculis ſpicam dimicaret. Plenus enim totus ſementis erat, et ſpeciem præbebat pax ſplendidam, magna comantibus ubertate campis. Jam magis erectus eſt, poſtquam accepit ſignum pugnæ hoſtibus Minervam et Alexandrum eſſe. Itaque ſignum ipſe quoque ſuis Cererem et Alexandrum dedit, præcepitque omnibus ut corona caput et arma ſpicea redimirent. Quamvis autem conatum ceperat ſæpe præfectis et ducibus ſuis, quicum decertandum eſſet, enuntiare et aperire, neque apud unum ſe tegere et ſupprimere arcanum tam neceſſarium, perſtitit tamen in conſilio ſuo, et menti ſuæ concredidit periculum.

7. Cratero ex adverſo neminem locavit Macedonum, ſed duas externorum equitum alas, quas Pharnabazus Artabazi filius et Tenedius Phœnix ducebat. His imperavit,

ut in hoſtes, ſimul atque in conſpectu forent, inveherent extemplo, manuſque conſererent, nec darent iis receptum, neu verba caduceatoremve miſſum admitterent. Timebat enim majorem in modum, ne agnito Cratero Macedones ad eum tranſirent. Ipſe equitibus trecentis fortiſſimis in agema centuriatis, provectus in dextrum cornu erat, Neoptolemum adoriturus. Ubi tumulo qui intermedius erat, ſuperato conſpecti ſunt, impetumque dederunt acriorem et concitatiorem, obſtupefactus Craterus, multis convitiis Neoptolemum, quod ab eo eſſet Macedonum defectione eluſus, laceravit: adhortatuſque duces ſuos ad pugnam ſtrenue capeſſendam, infeſtus invexit ſe in hoſtem. Fuit durus primus concurſus, lanceiſque cito defractis, ubi res gladiis geri cœpit, non dehoneſtavit Craterus Alexandrum, verum multis confoſſis, ſæpiuſque averſis illis quos contra ſtabat, vulneratus demum a Thrace ex latere invecto defluxit ex equo. Jacentem quum alii incognitum eſſent prælati, unus ex Eumenis ducibus Gorgias cognovit eum, deſilienſque ex equo cuſtodiam corpori graviter jam affecti animamque agentis adhibuit. Congreditur interea cum Eumene Neoptolemus. Inveterato enim inter ſe odio et ſimultate inflammati, duobus concurſibus non percepit alter alterum. In tertio ubi inter ſe cognoverunt, protinus ſtrictis gladiis cum clamore admiſerunt equos. Ut infeſti equi triremium modo acriter concurrerunt, remiſſis habenis injiciunt ſibi mutuo

tuo manus, detrahunt caſſides, et divellunt ex humeris loricas. Dum ita ſe invicem lacerant, equis ſimul ſubterfugientibus, in terram delapſi et connexi prehendunt alter alterum, colluctanturque. Inde Eumenes priori aſſurgenti Neoptolemo poplitem ſuccidit, maturavitque attollere ſe in pedes. Neoptolemus altero innixus genu, altero afflictus, ſtrenue ex inferiore loco dimicabat, ſed vulnera non inferebat lethalia: percuſſus autem ſecundum collum, concidit elanguitque. Quem dum Eumenes ex ira et vetere odio ſpoliat atque increpat dictis, gladio, quem adhuc tenebat, imprudentem ſubter loricam, qua attingit inguina, vulnerat. Ictus debiliter adactus terruit quam læſit magis Eumenem. Detractis exanimi ſpoliis, graviter cruciatus femorum et brachiorum trajectorum vulneribus, equo impoſitus tamen, ad alterum cornu, ratus id adhuc ſtare in acie, advolat. Cæde autem Crateri nuntiata, advectus ad eum, atque ubi ſpirantem et mentis compotem vidit, equo delapſus illacrymavit, dextramque ei injecit, atque hinc Neoptolemum acerbe probris proſcidit, hinc illius caſum, et neceſſitatem miſeratus eſt ſuam, per quam cum amico et familiari commiſſus, aut accipere hanc calamitatem aut inferre fuiſſet adactus.

8. Hujus prælii Eumenes diebus decem circiter a priori palmam tulit, ac gloriam ea conciliavit illi ingentem, quod partim ſapientia, partim virtute eam peperiſſet: e

diverſo grandem conflavit ei invidiam juxta et odium tam apud ſocios quam hoſtes, quod peregrinus et hoſpes, Macedonum armis ac viribus virum inter eos primarium et clariſſimum ſuſtuliſſet. Quod ſi maturius allatus ad Perdiccam exceſſus eſſet Crateri, nullus inter eos principatum tuliſſet alius. Nunc diebus duobus ante interempto per ſeditionem in Ægypto Perdicca, allata in caſtra eſt hujus conflictus fama, atque extemplo Eumenem infenſi Macedones capitis damnaverunt. Dux contra eum Antigonus cum Antipatro deligitur. Quum Eumenes in regia equitia, quæ ad Idam paſcebant, incidiſſet, atque ex his ſumpſiſſet quot haberet opus, rationemque procuratoribus ſcriptam miſiſſet, dicitur riſiſſe Antipater, ac dixiſſe, mirari ſe cautionem Eumenis, qui exſpectet ipſis ſe de rebus regiis relaturum rationem, aut repetiturum ab ipſis. At circa Sardes viſum erat Eumeni in campis decertare Lydiis, quod ab equitatu firmus eſſet, ſimul quod etiam Cleopatræ vires ſuas oſtentare geſtiret. Verum illius ipſius adductus precibus, verentis ne calumniæ ſibi apud Antipatrum foret, ſuperiorem Phrygiam petivit, hybernavitque Celænis. Ubi Alceta, Polemone, et Docimo cum eo ambigentibus de ſummo imperio, Hoc illud, inquit, eſt quod dici ſolet, Exitii nulla habetur ratio. Militibus intra triduum ſolvere ſtipendium pollicitus, fecit iis villarum illius regionis caſtellorumque hominibus et pecore refertorum auctionem.

nem. Qui mercatus aliqua fuerat ordinum ductor vel mercenariorum militum præfectus, tormentis et machinis Eumene præbente acceptis, expugnabat ea, prædamque in debitum ſtipendium milites partiebantur. Hinc cœpit Eumenes iterum eſſe charus. Atque adeo quum aliquando reperti in caſtris fuiſſent libelli; quos duces hoſtium abjiciendos paſſim curaverant, centum talenta et honeſtum ordinem proponentes ei qui Eumenem interfeciſſet, exarſere graviter Macedones, decreveruntque ut ex præſtantiſſimis mille eſſent aſſidue corporis ejus cuſtodes, ſtationeſque et excubias viciſſim agerent. Obtemperabant illi, lætique præmia accipiebant ab eo, quæ a regibus ſolent amici; ſiquidem jus Eumeni erat cauſias purpureas et chlamydes conferendi: quod habebatur apud Macedonas inter dona regia præcipuum.

9. Porro ſecundus quidem fortunæ curſus elevat vel natura puſillanimorum ſpiritus, ut magnificentiam et faſtum circa ſe ex rebus deſpicientes excelſis repræſentent: at vere magnanimus et conſtans, quum titubavit et aſpera premitur fortuna, excitans ſeſe magis eluceſcit, velut Eumenes. Primum enim in Orcyniis Cappadociæ ab Antigono per proditionem fuſus, dum conſectantur fugientem, non dedit facultatem proditori, ut ex fuga elaberetur ad hoſtes, ſed arreptum ſuſpendit. Fugiens autem contraria ac illi tenebant via, qui eum inſequebantur, inſciis illis convertit iter, at-

que præteritis hoſtibus, ut ad locum venit ubi fuerat pugnatum, caſtra metatus mortuos coacervatos circumjectorum vicorum diruptis foribus cremavit, ſeorſum duces, ſeorſum gregarios milites, excitatiſque tumulis recepit ſe; adeo ut Antigonus, qui poſt eo pervenit, ſtuperet audaciam atque immotum ejus animum. Hinc incidens in Antigoni impedimenta, quum capere ex facili valeret multa libera capita et magnam vim ſervitiorum opumque ex tot collectorum bellis et populationibus; veritus eſt ne repleti compendio et præda ſui evaderent ad fugam ignavi, mollioreſque ad ſuſtinendum errores tempuſque vagando terendum, in quo potiſſimum ſpem collocaverat belli, ut alio averſurus Antigonum. Sed quia prorſus moleſtum videbatur opibus illis ſub manu poſitis retinere Macedonas, juſſit ut corpora curarent et pabulum darent equis, inde hoſtes adorirentur. Mox in occulto ad Menandrum ſuper hoſtium impedimenta poſitum mittit, quaſi de eo pro veteri amicitia et conſuetudine eſſet ſollicitus, ut muniret ſe monens, maturaretque quam primum ex locis equitabilibus et planis ſe ad proximi montis latus recipere inequitabile, ut cingi non poſſet. Ut periculum Menander advertit, et vaſis collectis itineri ſe accinxit, miſit Eumenes propalam ſpeculatores, militibuſque tanquam ſigna moturus in hoſtem edixit, ut arma caperent, et equos haberent frænatos. Ubi vero renuntiaverunt exploratores Menandrum

drum ad loca aſpera refugiſſe, neque poſſe opprimi, fingens id moleſte ferre, abduxit copias. Fama eſt, quum hæc teſtaretur apud Antigonum Menander, atque Eumenem collaudarent Macedones in partemque humaniorem verterent, quod liberos ſuos in ſervitutem redigere et conſtuprare uxores quum poſſet, abſtinuiſſet et prætermiſiſſet; atqui ille, dixiſſe Antigonum, non veſtri cauſa, boni viri, abſtinuit iſtis, verum ne tot ſe pedicis fugientem intricaret.

10. Hinc vagabundus Eumenes et fugitans, magnam partem militum induxit ut faceſſerent: vel quod eorum gereret ſolicitudinem, vel quod trahere eos ſecum nollet pauciores quam ad ſigna conferenda, et plures quam ad tegendam fugam ſuam. Poſtquam autem in Nora arcem ad Lycaoniæ et Cappadociæ poſitam confinium cum quingentis equitibus et ducentis peditibus refugit, quotquot amici ejus miſſionem poſtulaverunt, quod non ferrent aſperitatem loci vel victus anguſtias, omnes complexus atque omni comitate eos proſequutus, miſſos fecit. Ut vero admoto exercitu Antigonus, antequam obſidere Eumenem cœpiſſet, evocavit eum ad colloquium, reſpondit multos Antigono amicos eſſe, et ſecundum Antigonum duces, illis, quos ipſe defenderet, poſt ſe reliquum eſſe neminem. Mitteret igitur, ſi colloqui ſecum cuperet, obſides. Mandante Antigono, ad ſe ſicut ſuperiorem ut veniret, Neminem, inquit, quouſque gladii compos ero, me cenſeo ſupe-

ſuperiorem. Ubi tamen fratris filium Antigonus Ptolemæum, ut poſtulaverat Eumenes, miſit in arcem, deſcendit, ac complexi inter ſe conſalutavere amice et familiariter; quippe magnus inter eos uſus et conſuetudo interceſſerat. Multa quum eſſent diſputata, neque mentionem Eumenes ſalutis ſuæ et pacificationis ullam faceret, verum ſatrapias quoque poſceret ſibi firmari et præmia reddi, obſtupuerunt aſſiſtentes, admiratique ſunt et laudaverunt animum ejus et fortitudinem: ſimul concurſus frequentium Macedonum fiebat, videre qui eſſet, Eumenem cupientium. De nullo enim poſt Crateri fata tantus erat in exercitu ſermo. Verum timens illi Antigonus, ne qua vis ei inferretur, primum voce, ne quis accederet, vetuit, et lapidibus inceſſit ingerentes ſe. Poſtremo brachiis Eumenem complexus, turbamque ſatellitibus ſummovens ægre reduxit eum in tutum.

11. Hinc Antigonus circumvallatis Noris, et ſtatione relicta, inde movit. Eumenes circumſidebatur et tenebat præſidium. Ubi frumentum quidem et aquæ copia et ſal, verum quod eſui eſſet, vel condimenti aliud nihil ſuppetebat; ex his tamen quæ ſuppeditabant, victum paravit ſociis lætum, omnes viciſſim ad menſam ſuam invitans, conviviumque lepidis ſermonibus et comitate condiens. Erat vultu quoque hilari, non bellatorem et in armis volutatum referens, ſed eleganti facie et florida, totoque corpore ita compactus, ut mirabilem eam con-

concinnitatem omnium partium ab arte aliqua effici judicares. Acris quidem non erat in dicendo, blandus tamen et alliciens, ut ex epiſtolis ejus conjicias. Quia vero militibus ejus per obſidionem præcipue erat loci anguſtia infeſta, exiguis in tectis et loco in ambitu duo ſtadia patenti verſantibus, qui nulla ſubacti exercitatione cibum capiebant, pabulumque objiciebant equis otioſis; quo non ſolum languorem illis abſtergeret otio marceſcentibus, verum etiam, ſi ad fugam offerretur opportunitas, plane expeditis uteretur, tectum hominibus, quod in caſtello erat ampliſſimum, cubitos longum quatuordecim, attribuit ad ambulationem, præſcribens gradum ut ſenſim intenderent. Equos ſingulos magnis loris ad faſtigium tecti religatis ſuccinctos ex partibus anterioribus quæ circa collum erant, evehebat, et leniter per trochleam ſuſtollebat, ut poſterioribus pedibus inſiſterent ſolo, anteriorum ſummis ungulis id tantum attingerent. Ita ſuſpenſos aſſiſtentes equiſones ſtimulabant clamoribus pariter et flagellis. Illi ardore et ira repleti, poſterioribus ſubſiliebant et tripudiabant pedibus, ſublimioribus vero prioribus affectantes inſiſtere, ac ſolum pulſantes, totum contendebant corpus, ſudoreſque manabant et ſuſpiria mittebant. Ita non male vel ad agilitatem vel ad robur exercitabantur. Hordeum objiciebat his piſtum, ut et perficerent id citius et concoquerent melius.

12. Dum

12. Dum trahitur in longum tempus obſidio, Antigonus allato nuntio deceſſiſſe in Macedonia Antipatrum, ac res conquaſſatas ibi eſſe Caſſandri et Polyperchontis diſſenſionibus, nihil jam ſperans mediocre, ſed totum imperium animo complectens Macedonicum, volebat Eumenem conciliare ſibi et adjutorem habere ad res gerendas. Qua de cauſa miſit Hieronymum cum eo pacificatum ſub certo juramento, cujus formula emendata Eumenes arbitrio permiſit circumſidentium ipſum Macedonum, utrum æquius foret. Antigonus enim defunctorie in exordio regum facta mentione, reliquum jurisjurandi in verba ſua conceperat. Eumenes vero ſacramento principem adſcripſit Olympiadem cum regibus: inde juravit non Antigono tantum, neque eundem quem illum, habiturum ſe hoſtem et amicum, ſed etiam quem Olympiadem et reges. Quibus pro juſtioribus probatis, Macedones in id adacto Eumene, obſidionem ſolverunt, miſeruntque ad Antigonum, ut ab eo viciſſim Eumenis nomine juramentum exigerent. Interea Eumenes quoſcunque in Noris habuerat Cappadocum obſides, reddidit iis. A recipientibus accepit equos, jumenta, tentoria, conquiſivitque milites, qui effuſi ex fuga per eam regionem palabantur. Ita equites contraxit paulo minus mille: cum quibus haud abs re timens ab Antigono profugit. Quippe non tantum mandavit ille ut eum obſiderent et circumvallarent

rurſus, verum etiam Macedonibus reſcripſit amare, quod jurisjurandi admiſiſſent correctionem.

13. Fugienti Eumeni literæ redduntur ab illis qui in Macedonia Antigoni incrementum metuebant: Olympiade orante veniret, et parvum filium Alexandri ſuſciperet educeretque inſidiis petitum: Polyperchonte autem et Philippo rege imperantibus, ut præeſſet exercitui qui in Cappadocia erat, ac bellum cum Antigono gereret, utque ex pecunia quæ erat Quindis, quingenta talenta ad res ſuas reparandas, ad bellum vero, quanta pecunia uti liberet, eam acciperet. De his Antigeni quoque et Teutamo Argyraſpidum præfectis ſcripſerant. Qui acceptis literis, Eumenem verbis benigne quidem exceperunt, ſed invidia atque æmulatione prodiderunt ſe rumpi, dedignantes illi ſe poſthabitos. Invidiam Eumenes pecunia, quaſi ea non indigeret, non accepta lenivit. At pervicaciæ eorum et ambitioni, qui neque imperare ſcirent, neque vellent ſequi, incuſſit ſuperſtitionem. Alexandrum ſibi ait per ſomnium oblatum fuiſſe, ac tabernaculum monſtraſſe regaliter inſtructum, collocatumque in eo ſolium; inde fatum, ſi illuc convenirent et res tractarent, præſto fore ſe et ſecundaturum omnia conſilia cœptaque auſpiciis ſuſcepta ſuis. Facile hæc perſuaſit Antigeni et Teutamo, qui nec adire illum ſuſtinebant, et ille dedignabatur aſſiſtere aliorum foribus videri. Ita poſito regio tabernaculo et ſolio,

lio, quod Alexandro nuncupaverunt, eo conveniebant de ſummis rerum conſultantes. Poſtquam in ſuperiorem regionem progreſſis Peuceſtas, qui amicus erat, cum aliis occurrit ſatrapis, ac conjunxerunt copias ſuas, armatorum numero et apparatus ſplendore confirmaverunt Macedonas. Verum quia licentia ipſi diſſoluti et vita molles evaſerant poſt Alexandri exceſſum, ſpiritusque tyrannicos et barbarica innutritos arrogantia in unum contulerunt, erant inter ſe mutuo ſupercilioſi et diſcordes. Macedonibus autem effuſe adulando, in cœnaſque ac ſacrificia profundendo, reddiderunt brevi comeſſabundæ popinationis caſtra diverſorium, atque milites ſicut in populari repub. turbam, quæ allicitur ad legendos duces blandimentis. Ut advertit Eumenes ipſos inter ſe deſpicere, ſe vero timere et captare tempus ad necandum, ſimulavit ſibi argento opus eſſe, atque ab illis, qui erant ſibi infeſtiſſimi, ſumpſit mutuo grandem pecuniam ; quo et crederent ſibi, et manus abſtinerent, de credita pecunia ſoliciti. Ita factum eſt ut corporis cuſtodes opes haberet alienas. Et quum alii ad ſalutem conſequendam dent, ſecuritatem comparavit ſibi accipiendo.

14. At Macedones tantiſper dum metus abfuit, dantibus venditabant ſe, atque illorum januas celebrabant, eoſque ſtipabant imperare affectantes. At ubi Antigonus magno cum exercitu prope eos conſedit, atque res ipſa vocem emittens verum poſtulavit

ſtulavit ducem, Eumenem non modo turba militaris reſpexit, ſed et quiſque illorum qui in pace et luxu magni eſſe videbantur, manus dans præbuit ſe illi obſequentem in eo quem cuique aſſignaret ordine. Et enim Paſitigrim amnem aggreſſum tranſmittere Antigonum cæteri qui in ſtationibus erant ne ſenſerunt quidem: ſolus excepit eum Eumenes, ſigniſque collatis multos occidit de militibus ejus, et flumen cadaveribus complevit, captis quatuor millibus. Præcipue vero oſtenderunt Macedones, quum eſſet valetudinis infirmitate correptus, ita ſe exiſtimare, comeſſationes et tempeſtiva convivia reliquos apparare ſplendide, imperare et belligerare unum illum noſſe. Quippe Peuceſtas, qui in Perſide illis magnificum epulum præbuerat, et viritim diviſerat victimam ad ſacra facienda, promittebat ſibi præcipuam poteſtatem. Mox motis in hoſtem ſignis, Eumenes forte ex ancipiti morbo extra agmen quiete in lectica ob vigilias ferebatur. Ubi aliquantulum ſunt progreſſi, repente conſpexerunt hoſtes, qui ſuperatis quibuſdam collibus in campum ſe dimittebant. Ut igitur aureorum fulgor armorum ex tumulis agmine incedente inſtructo adverſus ſolem micuit, editaſque belluarum turres et purpuras ſunt contemplati, qui ornatus in prælium euntibus ſolennis erat, reſiſtentes anteſignani vociferabantur, Eumenes vocaretur, gradum ſe niſi illius ductu non promotu-

moturos; defixiſque humi ſcutis cohortabantur inter ſe, ne inde ſe moverent, et duces ut conſiſterent, neque ſine Eumene committerent pugnam, neu cum hoſtibus ſigna conferrent. Eo nuntiato Eumenes incitavit lecticarios, currenſque ad eos venit, ac rejectis utrinque lecticæ aulæis, hilari excelſus vultu protendit dexteram. Quem ut videre, conſalutaverunt illico lingua Macedonica, ſimulque clypeos ſuſtulerunt, et ſariſſis concrepantes lætum tulerunt clamorem, provocantes hoſtem tanquam præſentem habentes ducem.

15. Antigonus autem ex captivis audiens implicitum morbo Eumenem, et lectica geſtari graviter affectum, haud magni negotii duxit laborante illo alios obterere: quapropter maturavit acie dimicare. Ut vero hoſtium inſtructorum prævectus figuram et ordinem eſt contemplatus, diu attonitus ſubſtitit. Mox lectica conſpecta, quæ ab uno cornu ad alterum circumferebatur, cachinnatus ſuo more Antigonus, ait ad amicos, Hæc nimirum eſt lectica, quæ infeſta nobis ſtat. Inde agmen illico retro reduxit, ac caſtrametatus eſt. At hi, quum pauliſper reſpiraſſent, ex integro impulſi factionibus ſunt, et ducibus inſultantes regionem Gabenorum ferme univerſam hybernis occuparunt, ut poſtremorum tabernacula prope mille ſtadia eſſent a primis dirempta. Quo cognito movit repente in illos Antigonus. Iter fecit via laborioſa et ſitienti, com-

compendioſa tamen et confragoſa ; ſperans, ſi ſuperveniſſet per hyberna disjectis, non facile jam contracturos copias duces. Ingreſſo regionem vaſtam et habitationibus nudam venti procelloſi cum ingenti gelu, qui fatigaverunt exercitum, iter interpellarunt. Itaque ad neceſſarium remedium crebri ignes excitandi fuere : quod effecit, ne falleret hoſtes. Sed qui in ſpectantibus deſertum montibus habitabant barbari, pyrarum mirati frequentiam, nuntios miſerunt dromedis ad Peuceſtam. Hic nuntii metu prorſus obſtupeſcens, quum haud ſecus reliquos videret affectos, fugæ conſilium cepit, excitaturus milites, præſertim qua iter facturi erant. Quibus tumultum Eumenes et timorem abſterſit, oſtendens inhibiturum ſe hoſtium celeritatem, ut diebus tribus, quam exſpectarentur, tardius eſſent adfuturi. Sedatis his, circummiſit nuntios, imperans ut copiæ ex hybernis et cæteri propere convenirent, ſimulque cum aliis ducibus excurrens, et locum facientibus iter per deſertum ex edito conſpicuum amplexus et dimenſus, crebras pyras per intervalla, ut in caſtris fieri ſolet, præcepit exſtrui. Quæ ubi adminiſtrata ſunt, ignibus ex regione montoſa Antigoni exercitui apparentibus, dolor Antigonum et mœror invaſit, quod jamdudum exiſtimabat hoſtes explorato adventu ſuo ſibi occurrere. Ne igitur fatigatus et confectus ex itinere cum militibus cogeretur alacribus, qui commode

hybernaverant, dimicare, via relicta compendiaria, per vicos duxit et oppida reficiens per otium exercitum. Poſtquam vero eum (ut fieri ſolet) collata caſtra habentibus hoſtibus, nemo fatigavit, et nuntiaverunt finitimi nullum viſum exercitum, tantum crebris ignibus locum collucere, ab Eumene perſpexit impoſitum ſibi. Quod graviter ferens, progreſſus eſt, conſtituitque ſignis collatis confligere.

16. Interea maxima pars exercitus apud Eumenem coacta prudentiam ejus eſt admirata, ac ſolius ipſius juſſit imperium eſſe. Qua re diſcruciati et invidia affecti Argyraſpidum præfecti, Antigenes et Teutamus, tetenderunt ei inſidias, contractiſque pleriſque ſatrapis et ducibus, quando et qua ratione tollendus Eumenes eſſet deliberaverunt. Ubi omnibus viſum illius opera abuti ad prœlium, ſecundum id mox eum abſumere, Eudamus elephantis præpoſitus et Phædimus clam detegunt Eumeni conſilium; nulla illi quidem adducti benevolentia vel officio, verum ut prævenirent, ne fraudarentur eo, quod huic crediderant, argento. Quibus collaudatis recepit ſe in tabernaculum ſuum, et ad amicos, in conventu ſe præfatus ferarum verſari, teſtamentum condidit, literas conſcidit, et corrupit, ne ipſo defuncto ex arcanis his, crearentur illis qui ſcripſerant eas pericula et calumniæ. His adminiſtratis conſilium iniit, victoriam an hoſtibus permitteret, vel per Mediam et Arme-

Armeniam fugam intenderet et invaderet Cappadociam. Cæterum nihil præſentibus amicis definivit. Sed quum multa animo in rebus adverſis tortuoſo verſaſſet, inſtruxit aciem, Græcoſque et barbaros acuit, a phalange et Argyraſpidibus ipſe excitabatur, non fore jactantibus, ut hoſtes ipſos ſuſtinerent. Quippe veteranorum auſpicia Philippi et Alexandri ſecutorum provectiſſimi ætate erant, ſicut bellorum invicti athletæ: qui ad id temporis nuſquam titubaverant, multi annos nati ſeptuaginta, nemo ſexaginta minor. Unde in incurſu acclamaverunt ad milites Antigoni, In parentes ſceleſti peccatis. Atque ardentes, impreſſione facta, phalangem profligaverunt totam: quod nemo ſubſtiterit, ſed maxima pars fuerit conciſa. Ea parte quidem Antigonus fuſus fugatuſque eſt. Equitatu autem fuit ſuperior, Peuceſtaque ſegniter et ignaviter certante, omnibus impedimentis eſt potitus: quum in diſcrimine præberet ſe vigilantem, atque ab ipſo loco adjuvaretur. Siquidem vaſtus erat campus, non profundior, neque rigidus et durus, ſed ſabuloſus et tenuis plenus arenæ, ut in littore. Hic tempore pugnæ a tam multorum equorum, tam multorum hominum calcatus curſibus pulverem album inſtar calcis edidit, iſque denſavit aera, et proſpectum turbavit. Unde occupavit facile imprudentibus hoſtibus Antigonus ſarcinas.

17. Perpetrato prœlio miſit actutum legatos

gatos Teutamus ad impedimenta repetenda. Quum Antigonus et illa oſtenderet ſe Argyraſpidibus reſtituturum, et cætera habiturum eos benigne, ſi traderetur ſibi Eumenes ; conſilium Argyraſpides abominandum inierunt, vivi ejus hoſtibus dedendi. Ac primum nihil ſuſpicantem ex propinquo aſſervaverunt, partim amiſſa lamentantes impedimenta, alii hortantes ut tanquam victor bono animo eſſet, alii cæteros duces incuſantes : mox impetu in illum facto eripuerunt ei enſem, et zona manus poſt tergum illigaverunt. Poſtquam Nicanor eſt ab Antigono ad eum accipiendum miſſus, petiit ut per medios Macedonas ducerent ſe, copiamque darent eos alloquendi : non ad ſupplicandum vel deprecandum, ſed quaſi de commodis eorum eſſet dicturus. Facto ſilentio, ſtans loco edito et manus vinctas protendens, Num tale (inquit) Macedonum teterrimi, optaſſet tropæum Antigonus de vobis erigere, quale vos de vobis ipſi excitaviſtis, ducem veſtrum dedentes captivum ? Quid vero, annon turpe erat victoribus vobis fateri ſarcinarum cauſa vos victos ? quaſi vero in pecunia, non in armis poſita victoria ſit : niſi ducem veſtrum inſuper redimendorum mercedem impedimentorum mitteretis ? Ego igitur invictus ducor, hoſtium victor, proditus a ſociis. Vos verò per Jovem imperatorem et Deos ſacramenti arbitros me hic ipſi interficite. Omnino enim, quum illic interficiar, veſtrum

trum id erit factum. Nec quicquam queretur Antigonus, qui mortuum quærit non vivum Eumenem. Sin manibus parcitis veſtris, una manus ſoluta mea, rem perpetraverit. Quod ſi mihi gladium non creditis, objicite vinctum belluis. Id ubi feceritis, ego vos, quaſi viri ſanctiſſimi et rectiſſimi in ducem veſtrum fueritis, omni de me ſolvo ultione.

18. Dum ita fatur Eumenes, cætera multitudo angore premebatur collacrymabaturque. At Argyraſpides vociferabantur, ducerent eum, nec aures præberent nuganti: neque eſſe indignum, ſi Cherſoneſia peſtis, qui infinitis bellis attriverat Macedonas, lugeat; ſed ſi Philippi et Alexandri militum fortiſſimi tot exantlatis laboribus in ſenio defraudarentur præmiis, cibumque petituri ab aliis eſſent, quorum conjuges tertiam jam noctem cum hoſtibus concubuiſſent. Simul properantius eum rapuerunt. At Antigonus turbam metuens (nemo enim remanſerat in caſtris) elephantos decem valentiſſimos caſtris educi juſſit, frequenteſque lancearios Medos et Parthyæos ad ſummovendum multitudinem. Inde ob ſuperiorem neceſſitudinem et familiaritatem non ſuſtinuit ut in conſpectum ſuum veniret Eumenes. Quum quærerent autem quibus traditus fuerat, quemadmodum eum cuſtodirent, Ita, inquit, ut elephantum, aut leonem. Paulatim vero ad miſericordiam flexus, catenas graviores ei præcepit detrahi,

hi, et puerum ex familia ejus ad eum admitti, ut ungeretur, permiſitque amicis, qui vellent, ut eum adirent et ferrent neceſſaria. Dum de eo per plures dies conſulit, admittebat orationes et ſponſiones Nearchi Cretenſis et filii Demetrii, qui conſervare ſtudebant Eumenem: verum cæteri fere omnes intercedebant ſuadebantque de medio tollendum. Fertur Eumenes ex Onomarcho, qui cuſtodiebat eum, rogaſſe, quid tandem Antigonus non inimicum et hoſtem, quem in poteſtate habeat, aut cito interficeret, aut generoſe dimitteret. Cui Onomarchus quum reſpondiſſet contumelioſe, Non in præſentia, ſed in prœlio debuiſſe ipſum ad mortem eſſe imperterritum: Etiam hercle, dixiſſe Eumenes, tunc fui. Percunctare illos qui mecum ſunt congreſſi. Verum in neminem incidi me qui eſſet fortior. Cui Onomarchus, Ergo quandoquidem nunc reperiſti fortiorem, quin tempora ejus exſpectas?

19. Ut igitur ſtatuit Eumenem Antigonus tollere, imperavit cibum ei detrahi: atque ita duos vel tres dies inedia, morti admovebatur. Quum eſſent autem repente caſtra movenda, miſſus intro quidam trucidavit eum. Corpus conceſſit amicis ejus Antigonus, et cremare permiſit, reliquiaſque in urnam conditas argenteam referre ad uxorem et liberos ejus. Ad hunc modum ſublato Eumene, nemini alteri Deus pœnas de illis qui eum prodiderant, ducibus

cibus et militibus, delegavit ſumendam, ſed ipſe ut impios et immanes abominatus Antigonus Argyraſpidas, tradidit eos Ibyrtio Arachoſiæ procuratori omnibus modis atterendos conficiendoſque; ne quis eorum in Macedoniam rediret, vel mare Græcum aſpiceret.

HABES

1. HABES quæ de Eumene et Sertorio memoratu digna accepimus. In contentione autem, commune hoc eſt ambobus, quod peregrini et alienigenæ, et exules gentium variarum et fortium legionum magnorumque exercituum per vitam fuerint ductores. Proprium vero Sertorio, quod oblatum propter dignitatem ſuam ab omnibus ſociis imperium ſuſceperit: Eumeni, quod multis cum ipſo de imperio contendentibus, acceperit ex rebus geſtis primatum. Atque huic, quia erant ad imperandum inepti, utilitatis gratia parerent: illum, qui ducem quærebant juſtum, ſequerentur. Etenim alter Hiſpanos et Luſitanos Romanus, Cherſoneſites alter duxit Macedonas: quorum hi totum orbem domabant, illi ſerviebant jampridem Romanis. Jam Sertorius ut ſenator, et qui exercitum ante duxerat, autoritatem obtinens, Eumenes, ob ſcribæ munus obitum contemptus, evaſit dux. Neque vero hæc modo debiliora ad imperium adminicula, verum etiam impedimenta ad incrementum habuit

habuit Eumenes majora. Siquidem erant qui eum et propalam impugnarent, et insidiarentur in occulto: non sicut alterum palam nemo, occulte demum et pauci socii oppugnavere. Quocirca finis alteri periculorum in hostium positus oppressione erat, alteri in victoria periculum ab invidis.

2. Res igitur bello gestæ æquæ et pares sunt. Cæteris moribus, bellorum et certaminum cupidus Eumenes, quietis et tranquillitatis Sertorius fuit sectator. Superior enim, vivere quum ei liceret secure atque honorifice, si subducere se voluisset de medio, non destitit cum principibus certare et periclitari. Sertorio negotia non quærenti, pro salute sua adversus illos qui agere ipsum non sinebant in otio, bellum fuit. Quippe Eumene Antigonus, si omisisset de primatu certamina, et in secundo post se loco acquievisset, libenter esset usus: Sertorio Pompeius ne vivere quidem concessit quiete. Unde incidit illi, ut cum dux esset sponte bellum gereret; huic quia oppugnabatur, invitus ut dux fieret. Sit igitur belli ille cupidus, qui securitati primos honores anteponit: bellicosus, qui bello quærit securitatem. Jam mors oblata est huic nihil præsentienti, illi etiam exspectanti cædem: quorum illud placidi est animi, (nempe amicis videbatur fidere) hoc imbecilli: nam dum adornat fugam, comprehensus est. Neque vero Sertorii vitam

dehoneſtavit exitus, cui illatum eſt ab ſociis, quod hoſtium inferre potuiſſet nullus: alter, qui captivitatem nequivit effugere, et vivere cupivit poſt captivitatem, neque recte devitavit neque tulit fata: verum dum ſupplicat et deprecatur, ei qui in corpus modo jus habere videbatur, etiam animi ſui arbitrium dedit hoſti.

NOTÆ

B L

NOTÆ et EMENDATIONES

Gul. Xylandri, Hermanni Cruſerii, Henrici Stephani, A. Bryani, M. Du Soul, et aliorum, in Plutarchi vitas.

DION.

P. 1. Σιμωνίδης.] Ejus verſus refertur ab Ariſtotele I. Rhet. c. 6. Κορινθίοις δ' ὲ μέμφεται τὸ Ἴλιον. *Xyl.*

Ibid. Ὁι περὶ Γλαῦκον. . .] Vide Il. z. 152. *M. D.*

P. 2. Καταθέσθαι.] Corruptam eſſe hanc vocem, certiſſimum mihi videtur, pro quâ καταλυχεῖν reponendum cenſeo; qua utitur III. 54. ult. Ed. Lond. et 392, 18. *M. D.* Nil mutandum, modo καταθέσθαι reddatur, *ſtabilire.*

Ibid. Ἐν αὐλοῖς εἶναι.] Corrupta hæc eſſe ſenſit Cl. Editor; arbitratuſque eſt ſanari poſſe, ſi, pro εἶναι, ἕνα vel ἀεὶ reponeretur. Ego, κὴ δαίμονα πονηρὸν ἐαυλοῖς εἶναι, a Plutarcho ſcriptum fuiſſe credo. *M. D.*

P. 3. Βίῳ.] MS. exhibet βιβλίῳ, quod anteponendum. Nam *Liber* ei, ſeu volumen, conſtat duabus inter ſe compoſitis vitis. Forſan tamen βίων ſcripſerat; certe non βίῳ. *B.*

P. 8. Ἐμωῶντο.] Lege ἐμηχανῶντο, ut exhibet MS.

P. 9. Μᾶλλον ἢ.] Pro ἢ mallem δέ. *M. D.*

P. 10. Τῶν πλαςῶν τις.] Reſcribe πειθαςῶν vel πειθαλῶν. Filiarum miniſterio ad id uſum tradit Cicero, Tuſ. Qu. V. ad quam traditionem propius ſaltem accedet emendatio noſtra *M. D.*

P. 11. Ἀρεῖὴν λογῶν.] Varie reddunt interpretes, ſed aqua hæret. Pro λογῶν, ſi λόγῳ ſcribas, *Rationem* habebis *exornantem* &c. quæ Plutarchi, credo, mens erat. Scribe autem mox θειόταλον cum MS. *B. M. D.*

P. 13. Περιφερομένης.] Scribe potius cum MS. παραφερομένης. *M. D.*

Ibid. Ὡς φησιν, ἀυλὸς.] Vid. Epiſ. VII. ἀλλ' αἰσχυνόμενος μὲν ἐμαυλὸν, &c. unde liquet ſcribendum, ὡς φησιν ἀυλὸς, ἐαυλὸν ; et mox εἶναι ΤΙΣ μόνον. *B. M. D.*

Ibid. l. ult. Μηδὲ φράσας.] Vel μηδὲν φράσας. *H. Steph.*

P. 14. Διεπεφύκει τῆς τυραννίδος.] Corrupta, haud dubie vox διεπεφύκει. Sed quam pro ea reponam nunc quidem non ſuccurit. *M. D*

P. 15. Τὸ μειράκιον.] Forſan τῦ μειρ. *M. D.*

P. 16. Τὸ σιωπώμενον ἀγαθὸν ζηλεῖν.] Hæc a Plutarcho ita profecta non arbitror. Forſan τὸ θρυλλούμενον. Ita enim Luci. Παρας. C. 22. τὸ γὰρ θρυλλούμενον τῦτο τῆς φιλίας ὄνομα. Vel ut ad ſcripturam codicis propius accedatur σιλλαινόμενον. *M. D.*

Ibid. Καληγόρησιν.] Melius exhibet MS. καληγόρησεν. *M. D.*

P. 17. Εἰς ἀκάτιον.] *Navem ei triremem dedit* ; inquit Cor. Nepos. at Plato, σμικρὸν πλοῖον. *M. D.*

P. 18. Ἀυλῦ τῦτο.] MS. αὐτὸ τῦτο. Quod malo. Sic enim, ni fallor, uſurpant ἀυλὸ τῦτο, pro revera, quamvis loca nunc non ſuccurrant. Forſan etiam, ὕυτω μαινομένυ, ſine ἀυλῦ et τῦτο. *M. D.*

Ibid. μεταπέμψασθαι.] Recte MS. μεταπέμψεσθαι. et mox, κὴ ἀξιῶν. *M. D.*

P. 20. Πάντα.] Lege πάνλως. MS.

P. 21. Ὄφελ . . .] Inſulſum illud ἐξολοθρεύσειε, a Monachio aliquo intruſum. Apud Poetam, (Od. M. 428.) et Platonem, quia loquuntur aut Ulyſſes aut Philoſophus ipſe, ἀναμετρήσαιμι eſt. Reponendum eſt ergo ἀναμετρήσειε, quod exhibet MS. *M. D.*

Ibid. Ἐξαιρέτως.] Melius legetur ἐξαίρετος.

P. 24. l. 9. Μόνον.) Lege μόνῳ. MS.

P. 25. l. 15. ἀυλῦ δὲ Πλ.] Scribendum videtur ἀυλῦ μὲν τῦ Πλ. *H. Steph.*

Ibid. Ἐμποδὼν ἱσαμ.] Prave. Quamvis interpretum nullus id deprehenderit. Optime autem MS. ἐκποδὼν ἱσαμένυ. (vid. 32 lin. antipen.) quo ſignificatur, Platonem rei gerendæ ſe non immiſcuiſſe; quæ vera hujus loci ſententia eſt ; ut ex tota orationis ſerie patet. et Plato ipſe diſerte ait (v. Ep. VII.) ſe ideo recuſaſſe, quod *Hoſpes* Dionyſii fuerat, et quod *ſenex*. *M. D.*

P. 26. l. 20.] Ἐμπειρία δὲ.] Scribe τε. *M. D.*

P. 28. l. 23.] Γλυκὺ πότιμον.] Vel cum Flor. Edit. κὴ interponendum, aut tollenda prorſus poſterior vox. *M. D.*

P. 29. l. 18. Πεποιημένοις τὸν πλῶν.] Melius refertur in MS. ad ἀυλὲς. Scribendumque cum eo, aut πεποιημένυς, aut, ut H. Steph. videbatur, ποιησομένυς. *M. D.*

P. 33.

P. 33. l. 7. Καμπανὸι.] Recte monet Dacerius, corruptam esse hanc vocem, reperiendosque Siculos, qui pro his reponantur. Ego Καλαιαῖοι, scribendum censeo. Diodorus tamen, τὰς ἐν Αἴνῃ Καμπανὰς habet. Lib. 16. *M. D.* Recte Καμπανὸι. Nam Dionysius Catana sibi prodita, Captivos sub hastâ vendidit, et urbem Cataneorum Campanis inhabitandam permisit. Hi ergo coloni, gentili nomine hic Campani vocantur. v. Diod. L. 14. p. 651. *Ed. Wess.*

Ibid. Μάκρας.] *Macræ* fuerunt ibi nullæ. Lege περὶ τὰς Ἄκρας. Thucyd. VI. Ἄκραι δὲ καὶ Κάσμεναι ὑπὸ Συρακουσίων ᾠκίσθησαν. *Palm.*

Ibid. Πενταχισχιλίων.] Ultra XX. millia Diodorus habet.

P. 34. l. 5. Προσαγωγίδας.] Conferendus omnino cum hoc locus est, quem habes Op. Mor. p. 928. ubi προσαγωγέας vocat.

P. 35. l. 14. Ἐπὶ τούτῳ προσβὰς ἐδ.] Scribe ἐπὶ τοῦτο προβὰς. *M. D.*

P. 36. Ῥαγώνης.] Corrige ῥαγώνην γραλείων. MS.

P. 37. Πλὴν καὶ ξένων τῶν.] Recte MS. πλὴν τῶν ξένων τοῦ Δίωνος. *M. D.*

P. 39. l. 1. Τοῦ Δ. υἱῷ.] Melius Ed. Flor. τῷ Δ. υἱῷ. Sed optime MS. τῷ τοῦ Δ. υἱῷ. *M. D.*

Ib. l. 25. Ἐισῄει τοῖς Συρακουσίοις.] Melius, credo, legetur, ἐισῄει τὰς Σ. *M. D.*

P. 42. l. 24. Πρὸς ἀυλέας.] Scribendum videtur πρὸς ἀυλέας. *M. D.*

P. 43. l. 11. Προσερχόμενος.] Lege Προερχόμενος. *M. D.*

Ibid. l. 21. Ἐπεὶ δὲ.] Corrige cum MS. ἐπειδὴ Φιλιστος. *M. D.*

Ibid. l. 25. Ναυάταις.] Melius Floren. Ναυβάταις. Legi potest ναύταις, ut apud Plat. de Leg. L. 4. *M. D.*

P. 44. l. 19. Ὑπὸ τῶν Συρακ. . .] Melius MS. ὑπὸ τῶν Σ. πάντων, ὀρ . . . *M. D.*

Ibid. l. 23. Ὑπ' αὐτοῦ.] Recte MS. ὑφ' αὐλοῦ. nisi forte mavis, ἀφ' αὐλοῦ, quod mihi etiam magis placeret. *M. D.*

P. 48. l. 8. Ὑπερφαινομένων τὰ τείχη.] Corrupta hæc esse arbitror. Sed in Libris nostris nihil subsidij reperio. Forsan τῷ τείχει. *B.*

Ibid. l. 17. Ἐπέτρεψεν.] Aut ἐπέτρεψεν legendum est, aut ἀπέτρεψεν. Quorum utrumq; in MSS. reperitur. *M. D.*

P. 49. l. 4. Ἀπελάμβανον.] *H. Steph.* ἀνελάμβανον reponendum censebat: quod amplector. Sic in Cæs. δημον ἀνελάμβανειν ἐγιάσεσι

καὶ θέαις. Hesychius per φιλοφρονεῖσθαι, & δειπνίζειν, *comiter tractare, cœna excipere* enarrat. *Dac.*

Ibid. l. 11. Ἐνέμενον.] Melius MSS. ἐνέμειναν. *M. D.*

P. 50. l. 5. ἀφῆκε.] Melius legetur ἐφῆκε. *M. D.*

P. 51. l. 8. Πέντε τὰς περὶ Ἑλλάνικον.] Absurde. Scribe cum MS. πέντε ἐν οἷς τὰς περὶ Ἑλλάνικον. *M. D.*

P. 53. l. ult. Ἀπεγνωκότος . . . Διον . . .] Atqui non aderat ipse Dionysius; et subita hæc consilia parum probabiliter ei assignantur. Potuit tamen excedens, jussa tyrannica et inhumana ducibus suis relinquere; quæ nunc a Plutarcho retegantur et expromantur. Vide utique, an non satius sit scribere τὸ υἱὸ τὸ Διον . . . . ut p. 61. l. 11. *M. D.* Satis commode hæc referri possunt ad Nypsiam; et sic nil mutandum.

P. 54. l. 24. Αὐλὸ δε.] Bryanus pro δὲ, mallet δή. Ego, et hic, et mox, τε scribendum censeo. αὐλὸ τε τέτρωμένῳ, τῆς τε πόλεως. *M. D.*

P. 56. l 7. Διὰ πυρὸς.] Recte MS. διαπύροις. *B. M. D.*

Ibid. 18. ἦρεν.] Non male: Sed melius tamen MS. ἀνῆρεν. *M D.*

Ibid. 23. Καλασκευασάλων.] De igne cum sermo sit, καλασβεσάντων scribere ne dubites; quod ad scripturam codicum vitiosam proxime accedit, et sensus postulat. Ita etiam Diod. καλάσβεσαι τὴν φλόγα. Et noster in Bruto p. 110. ἐκέλευσε καλασβεννύναι καὶ βοηθεῖν. Scribi etiam potest καλαπαύσαλων. *M. D.*

P. 58. l. 11. Ἕνα πόψ αὖλες τάφρον.] Recte vidit Steph. corrupta hæc esse. Xylander optime restituit, pro τάφρον, χάυρον scribendo. Quod exhibet quoq; MS. *M. D.*

Ibid. l. 26. Ἐι κατ' ἄλλα.] Immo ἐι καὶ τ' ἄλλα. ut recte MS. habet. *M. D.*

P. 60. l. 11. Ἑπλακοσίους.] Viderint milites et equites, an una nocte, et quarta diei parte milliaria admodum LXXX. equitatus possit conficere. *Dac.*

Ibid. l 24. Καλὰ ποίησιν.] Mallem κατ' ἐισποίησιν. hac enim voce, in eam rem uti solent, cum alij, tum ipse noster. *M. D.*

P. 62. l. 9. Πρώτην.] Elegantius MS. πρῶτον, quia sequitur εἶτα *M. D.*

Ibid l. 25. Πραγμάτων αὐτῷ προσκεχωρηκότων.] *Urbs* quidem, quæ victori cedit, προσχωρεῖν dicitur, ut in Camillo, προσχωρησασαν ἁμαχεὶ πόλιν αὐλῷ. et apud Thucyd. Sed id verbum non

solet

ſolet cum πράγμαλα conjungi: ſcribendum itaq; περιεχωρηκότων. *M. D.*

P. 63. l. 7. Μηδὲν ὄντω μέγα.] Mallem μηδένα ἔτω μέγαν. *M. D.*

P. 64. l. 2. Ὡς εἰρήκαμεν.] Conſulat lector locum Platonis eximium. T. 3. p. 321. *Ed. Serrani.*

Ibid. l. 22. Κωλύειν.] Melius, credo, ſcribetur κολάειν. *M. D.*

Ibid. l. 24. Ἔχων.] Corrige ἴχον ex MS. ad σχῆμα enim referri dicet, ut a Steph. obſervatum. *M. D.*

P. 65. l. 4. Ἐυμελάθελος.] Melius, mea quidem ſententia, ἐυμελάβολος in MS. legitur. *M. D.*

Αὐλὸν ἐκώλυεν ἀνελεῖν.] Credat qui volet, hæc ita a Plutarcho ſcripta fuiſſe: ego librariis accepta fero. Vel αὐλὸς, pro αὐλὸν, legendum eſt; vel ordo verborum ſic immutandus, ἀνελεῖν αὐλὸν ἐκώλυεν. *M. D.*

P. 67. l. 8. Μεθ' ἡμέρας ὀλίγας.] Scribendum eſt μεθ' ἡμέρας δ' ὀλίγας. *M. D.*

Ibid. l. 10. Παιδιὰν ἀπαρχὴν.] Melius MS. παιδικὴν ἀρχὴν. *Hunc puerum ſic educari juſſerat Dionyſius*, inquit Nepos, *ut indulgendo turpiſſimis imbueretur cupiditatibus.* Hinc ſatis intelligi poteſt, vitæ ſtatum commutatum ferre non potuiſſe corruptum adoleſcentulum. *M. D.*

P. 68. l. 14. Δρᾷ . . . . Κυρείοις.] Forſan melius legetur, δρᾷν & Κορείοις. *M. D.*

Ibid. Οὐδὲν ἴσως . . .] Quis ferat hæc? Ex Græcis his nihil ſani extundi poſſe, ſatis credo, oſtendunt interpretationes omnes, abſurdiora aliis alia nobis apponentes. Ego οὐδὲ Μύσος, ſcribendum eſſe aio; nec a Plutarcho aliud quicquam hic dici potuiſſe. Uſque adeo Deam flocci facit, ut læſurus quocunque die Symmyſtam occiderit, ipſo Deæ feſto, ſcelus patrare non recuſarit. Vide p. 69. l. 21. Ubi de hoc ipſo nefario homine, τηλικούτῳ μύσῃ ἁψάμενος, legendum eſſe cum Ed. Fl. videbis. *M. D.*

P. 69. l. 1. Καλέχειν.] Suſpicatur B. ἄλσχειν pro hac voce legendum. Ego ex Xenophonte duo loca proferam huc apprime facientia. Cyr. I. βάλλει εἰς τὸ μέτωπον, ᾗ καλέσχε τὸν κάπρον. In συμπ. autem, νομίζουσι γάρ ἦν τὲς τοιούτους (θυμοειδεῖς ἵππους) δύνωνται καλέχειν, ῥᾳδίως τοῖς γε ἄλλοις χρήσεσθαι. *M. D.*

Ibid. l. 9. Διδιτλόμενον.] Exempla requiro in quibus hæc vox de victima uſurpetur, ictu poparum proſtrata et attonita; nec ſuccurrit alia quam pro ea reponam. *M. D.*

Ibid. l. 21. Μίσους.] Corrige μύσους. MS. *M. D.*

Ibid.

P. 70. l. 7. Τυρόκνησιν.] Παλάνη Græce dicebatur radula qua caſeum radebant; pro qua voce, plebs καλάνη dicebat. Inde factum eſt ut Callippus, &c. *Dacer.*

BRUTUS.

P. 73. l. 16. ἄρχονλα.] Rectius fortaſſe legetur ἄρχονλας, inquit Steph. qui depravatum hunc locum cenſet. Ego etiam depravatum cenſeo. Sed abſque Codd. ope, quomodo ſanandus ſit, non ſatis video. *M. D.*

Ibid. Ἐννηλικίως.] Scribe ἐνηλίκως, cum MS. *M. D.*

P. 76. l. 23. Τῆς ἄλλης μεγάλης μάχης.] Corrupta palam vox ἄλλης, et delenda videtur. *Pharſalica* enim pugna ſatis indicatur voce μεγάλης. Niſi forte, ex καὶ ἀ Φάρσαλον, ἄλλης μεγάλης fecerint Librarii. *M. D.*

P. 78. l. 9. Ἔλαθεν ὁ Β. καὶ πύλας ἔχεσθαι . . .] Corrupta hæc cenſeo: nec mederi poſſe fateor. Forſan, pro ἔλαθεν, ἔφθασεν legendum eſt. *M. D.* Nil opus correctione, modo reddatur, *clam elapſus eſt Brutus, per portas ducentes ad locum, &c.*

Ibid. l. 25. Καὶ δὴ τῷ τῶν Λιβύων βασιλεῖ . . .] Locus eſt miſere corruptus; recteque Xylander, ſi recte ſcripta hæc eſſent, de ſolo Juba poſſe intelligi cum monuiſſet, qui apud Cæſarem non eſt accuſatus; de rege Deiotaro potius locutum eſſe hic Plutarchum ſuſpicatur, quem certum eſt a Bruto defenſum eſſe. Ciceronis etiam Commentatores in eadem ſunt ſententia, quos vide, ſi lubet, ad Ep. I. Lib. XIV. ad Atticum. At horum omnium ne unus quidem hunc locum reſtituere aggreſſus eſt. Ego medicinam ei facere tentabo. Ac primo quidem, pro Λιβύων, quæ vox vel ſola omnia perturbare valet, in MS. Νικαιέων eſt, quod jam aliquid lucis affert. *Nicææ* enim, teſte in ea Epiſtola Cicerone, *pro Deiotaro dixit* Brutus. Non *in Liguribus* ut Corrado viſum eſt, ſed *in Bythinia.* Deinde, pro δὴ κῷ τῶ, Δηιοτάρῳ reponendum, et totus locus ſic refingendus. κῷ Δηιοτάρῳ ἐν Νικαίᾳ ὢν, βασιλεῖ προηγορῶν ἠτεῖτο μὲν. Mox autem περὶ τούτω delendum cenſeo. Vide Argumentum Or. pro Rege Deiotaro. *M. D.*

P. 80. l. 17. Δι ἣν ἔλαβεν.] Melius legetur δι ἃ. *M. D.*

P. 83. l. 3. Καὶ καλαλύσαντος.] Mallem τῦ καλαλύσαντος. *M. D.*

Ibid. Ἔιθε νῦν ἦ Β.] Melius MS. Ἔιθε νῦν ἦς Β. *M. D.*

Ὠφελε ζῆν.] Melius MS. Ὡ . . . νῦν ζῆν. *M. D.*

Ibid.

P. 84. l. 11. Θίαλεα.] Scribendum cenſeo Θιάμαλα. Appianus Θίας habet.

Ibid. l. 19. Γαΐος Λ.] Frater opinor Q. Ligarii, ejus quem a Tuberone accuſatum Cicero defendit niſi forte Quintus legendum ſit. *Xyl*

Cruſ. et. Dac. *Quintum* faciunt. Merito. Cum ſtatim addatur, accuſatum apud Cæſarem fuiſſe; veniamque conſecutum. Fratres enim ejus partes Cæſaris erant ſecuti, uti ex Scholiaſtis Ciceronis *Argumento* ad eam Orationem patet. Scribe ergo Κοΐντος. *M. D.*

P. 85. l. 15. Στάλλιον.] Recte MS. Σταλίλιον exhibet: ut Xylander volebat, et omnes interpretes id nomen ſcribunt. Eundem puto fuiſſe qui infra Στάτυλλιος dicitur. *M. D.*

P. 86. l. 1. Ἀλβῖνον.] In ſuperioribus Edd. legitur Λαβιηνόν. Sed alteram lectionem, nimirum Ἀλβῖνον; confirmant, cum aliorum Authorum loci, tum vero iſte qui ejuſdem eſt in Cæſare; (IV. 167, 17. Ed. Lon.) Δέκιος Βροῦτος, ἐπίκλησιν Ἀλβῖνος, πιστευόμενος ὑπὸ Καίσαρος. *H. Steph.*

P. 87. l. 5. Ἀπομνημόνευμα τῶν Βρούτου.] Scribendum ἀπομνημονεύματα Βρούτου. *M. D.*

P. 88. l. 2. Ἐμοὶ δὲ κῆ τὸ .... κῆ τὸ ... προσιστιν.] Pro utroque hoc κῆ τὸ, orationis nitor poſtulat, ut κῆ τῷ, ſcribatur. Ut enim verba nunc habent in libris noſtris, *Filiam eſſe Catonis, Bruti uxorem*, προσιστι, hoc eſt, *accedit*, ad aliquid quod reticetur. Sic autem ſcribendo, et ſors, et acceſſio patebunt. Acceſſio enim tunc eſt, *invictam eſſe ad Dolorem*. *M. D.*

P. 92. l. 2. Σπουδῆ.] Forſan melius legatur σπουδήν. *M. D.*

P. 94. l. 15. ἀθ' ἁρπαγή . . .] Si hæc genuina ſint, reſpicit *menſas Argentariorum, et tabernas a dominis derelictas*. *M. D.*

P. 96. l. 13. Ἐπιλειχίσας.] MS. ἐπιλειχίσαι, melius: et ſic Steph. volebat. Sed ipſa vox, cum πολέμιον conjuncta mihi ſuſpecta eſt: quam autem aliam reponam, non ſuccurrit. *M. D.*

P. 97. l. 13. Κ. ποιητικὸς ἀνὴρ.] Πολιτικὸς legendum eſſe putabam. Fuit enim is C. Helvius Cinna, trib. pleb. ut patet ex Dione, Appiano, et Val. Maximo. *Xyl.*

P. 98. l. 5. Παραιθῆ.] Verior videtur Scriptura MSS. παραινῇ legentium. Sic enim hæc vox, ſæpius a noſtro uſurpatur. Παραινέω autem poſt παρακμάσῃ, abſurde diceretur. *M. D.*

Ibid. l. 7. Φερομένοις.] Reſcribendum cum MS. φερομένης, ut ad φορᾶς referatur. Dac. Ego malim vulgatum ſervare, et ἀναθμήτως ſcribere. Sic enim elegantius videtur. Neque enim place

placet viri docti φορᾶς φερομένης. Neque aliter commodè quam ad πλήθεσι, referri poteſt φερομένοις. *M. D.*

Ibid. l. 17. κατ' ὀλίγους.] Exempla hujus locutionis deſidero: magiſque interea probo quod exhibet MS. κατ' ὀλίγον. *M. D.*

P. 99. l. 1. Προσῆκεν.] Lege προσηκεῖν. *M. D.*

P. 100. l. 11. Ἐλίαν.] *Veliam* Romani vocant. Cic. Phil. 1. 4. Ego celeriter Veliam devectus, Brutum vidi. *M. D.*

Διάθεσις.] Eodem modo uſurpat hanc vocem in Demetr. (p. 27. T. 5. Ed. Lond.) γράφων τὴν περὶ τὸν Ἰάλυσον διάθεσιν. Servandumque hic cenſeo, quamvis MS. ὑπόθεσις exhibeat, quæ forſan quibuſdam commodior videbitur. *M. D.*

P. 106. l. 12. Αὐτῶν αἰτίᾳ.] Scribendum ἀυλῶν, vertendumque, *Quod enim ſerviant, magis ipſis imputandum eſſe quam tyrannis.*

P. 108. l. 14. Μόνον ὐχὶ.) Melius exhibet MS. unico verbo μονονυχί. *M. D.*

Ibid. Προσβάλλειν.] προβάλλειν ſcribendum cenſeo. *M. D.*

P. 109. l. 1. Ἔτ' ἄδηλον.] Melius forſan legetur ἓν ἄδηλον. *M. D.*

L. 5. Προσθήκην.] Proprie *appendicem* ſignificat; metaphorice, hominem qui ita ſe alteri addixit, ut per ſe nihil agat. Ejuſmodi homines Romani *obnoxios*, Taciti præſertim ætate appellabant. *M. D.*

P. 111. l. 8. Ἐξειλεχηλίαζειν.] Scribe ἐξειλεχήλιζειν, ut noſter alibi & reliqui ſcriptores Græci ſolent. *M. D.*

P. 114. l. 13. Ἀπείρηλο.] Melius MS. ἀπείρηλο. Et ante ἐκ τούτου, δεινὸν inſerendum videtur. *B. M. D.*

Ἐκείνοις.] MS. exhibet ἐκείνως. νῦν δὲ ἀδικίας μέν. Dacerius ex MS. profert, ἐκείνως μὲν ἀνανδρείας, νῦν δὲ ἀδικίας δόξα, &c. Ego neque ἐκείνοις, neque ἐκείνως probo: ſuſpicorque ſcriptum fuiſſe a Plutarcho, ἐκεῖ γάρ μόνον ἀνανδρείας, νῦν δὲ οὐ ἀδικία δόξα. &c. *M. D.*

P. 116. l. 7. Ὑυλὲ τῷ διαλ.] Scribendum eſt τῳ ſine accentu. *M. D.*

Ibid. l. ult. ὑποφθέ[γισθαι.] Corrige cum MS. ὑποφθέ[γεῖλαι. *M. D.*

P. 117. l. 20. Γινομένων.] Sic legendo ad ὀνείρων refertur; parum commode. MS. γινόμενον habet, quo ad φανλαστικὸν refertur. Quam rectè, neſcio. Melius certe, et ſequentibus magis apte. Forſan tamen melius legetur γενώμενον, *M. D.*

P. 118.

P. 118. l. 21. Καλιστραλοπέδευσιν . . .] Locus hic, fœdiſſime corruptus eſt: et in MSS. parum ſubſidii. In Ant. p. 85. l. 11. Ed. Lond. diſerte et longe aliter. ὡς . . . . παρεστραλοπέδευσαν τοῖς πολεμίοις, Ἀντωνίῳ μὲν ἐπὶ ἱλασμένῳ, Κασσίῳ, Βρούτῳ δὲ Καίσαρος. Unde Dacerius ſic refingit; ἢ καλιστραλοπέδευσιν Ἀντώνιον Κάσσιος, Βροῦτος δὲ Καίσαρα. Ego, ut in Ant. ita et hic, παρεστραλοπέδευσιν legendum eſſe aio. Neque enim placet illud καλιστραλοπέδευσιν cum accuſativo, pro *ex adverſo hoſtis caſtra metari.* Deinde, cum de Cæſare ſermo ſit, nominarique denuo opus non ſit, αὐτὸς μὲν Βρούτῳ, a Plutarcho ſcriptum fuiſſe non dubito: et Κασσίῳ δὲ Ἀντωνίῳ. *M. D.*

P. 119. l. 8. Κτήματα.] Corrige κλημάτων, ut ad τῶν ὅπλων referatur. MS. *M. D.*

P. 120. l. 21. Πλεῖον.] Corrige πολεῖν, propter χρόνον quod ſequitur. MS. *M. D.*

P. 121. l. 25. Λόγον ἀφῆκα μέγαν.] Librum ab eo editum intelligit Dacerius; a qua ſententia non admodum abhorreo. Sed obſtat illud Epitheton, μέγαν. *M. D.*

P. 126. l. ult. Ὑπ' αὐλῆ.] Corrige, ὑφ' αὐλῆ. *M. D.*

P. 128. l. 4. Ἐτρέψαλο.] Corrige, ἐτρέψαλο, ut mox εἰ ἐχρήσαλο. MS. *M. D.*

P. 129. l. 20. Ὅπως ἔχῃς.] Quid cauſæ cur non ἔχεις reponamus? *M. D.*

P. 130. l. 21. Μαχόμενοι πρὸς τὴν χρείαν.] Melius, ni fallor, legeretur μηχανώμενοι. *M. D.*

P. 132. l. 5. Μοναρχιῶν.] Corrige, μοναρχίας. *M. D.* MS.

P. 133. l. 9. Προσαγωγῶν.] Scribendum προαγωγῶν. MS.

P. 137. l. 3. Ἐκπεισάμενος.] Corrige, ἐκπαισάμενος. *M. D.*

P. 140. l. 3. Τὸ μεγίστης.] Recte MS. τῆς; ut πολλῶν. *M. D.*

Ibid. l. 14. Ἑαυλῆ.] Repone ἑαυτῷ, ex MS. *M. D.*

P. 141. l. 7. Τῇ φυγῇ.] Melius, credo, ſcribetur, ἐν τῇ φ. *M. D.*

P. 141. l. 18. Διομένης ἔδειξε.] Corrige, διομένοις ἔδοξε. MS. *B.*

P. 142. l. 1. Ὧν μὲν αὐλὸς ἐβέλετο.] Tolerabilius videtur forte ὡς quam ὧν, inquit H. Steph. Aliter et melius MS. in quo, pro ἐβέλελο, ἐβελεύελο legitur. Servandum eſt etiam ὧν μὲν, ut ſit quod ad ἃ δὲ, quod ſequitur, reſpondeat. *M. D.*

Ibid. l. 5. Ἐυρεῖν.] Mallem εὑρεῖν, ut ἀπεῖπε ἢ προεῖτο. Minus enim commode, a δοκεῖ pendere qui faciunt, mihi certe ſtatuere videntur. *M. D.*

Ib. l. 14. Αὐλόχειρα τῦ σώμαλος.] Forſan σώσανλος, inquit B. Acute ſane. Retinenda tamen mihi videtur vulgata; quia paſſim ita σῶμα adhibet noſter. *M. D.*

l. 15. Οἰκεῖος μὲν Διο . . .] MS. ἦν inſerit poſt μέν. Mallem ἄν, quod et reponendum cenſeo. *M. D.*

l. 20. Ἦ τῦτ' ἀντιτρέφει πρῶτον.] H. Steph. per interrogationem hæc aptius lectum iri putat. Ego etiam. *M. D.*

P. 143. l. 5. Ὥρθω πολλὰ Διονύσιον.] Forſan Διονυσίω. *M. D.*

P. 144. l. 3. Περιαψαμένων.] Hanc ſcripturam ſecutus Dacerius ad Romanos retulit. Reliqui Interpp. περιαψάμενον reponentes, ad Octavium; quod probo, propter ἔχθραν præſertim, et in textum recipiendum cenſeo. *M. D.*

Ibid. l. 14. Τῷ προκρῖναι.] Comma poſt πιςένσανλας tollendum.

Ibid. l. 20. Τιμωρὸς ἐδὲις.] Aut *Defenſorem* hic, non *ultorem*, ſignificare voluit Plutarchus, quum τιμωρὸν dicit ei defuiſſe; aut ſibimet ipſe fœdiſſime contradicit. Vide finem vitæ Dionis. Ego hic reſpexiſſe credo ad ignavos ejus amicos, qui, cum peteretur, ſibi fuga conſulere narrantur, ne uno quidem ei ſuppetias ferre auſo. *M. D.*

SERTORIUS.

P. 146. l. 8. Ὡρισμένων ἀριθμῶν.] Elegantior et verior videtur ſcriptura MSS. ἀριθμῷ legentium. *M. D.*

P. 148. l. 4. Βιαίῳ.] Adde κὴ ἀδίκῳ, quod exhibet MS. *M. D.*

Ibid. l. 9. Νέσσοις.] Lege Νερσίᾳ. MS.

Ibid. l. 19. Σκιπίωνι.] Scribe Καιπίωνι. MS.

P. 151. l. 3. Καλευφήμησαν.] MS. καλευφήμησεν. Sed καλευφήμισαν legendum. *M. D.*

Ibid. l. 18. Καὶ τῶν.] Forſan κὴ τοι τῶν. *M. D.*

P. 157. l. 9. Ἀσκάλιον.] Scribe Ἄσκαλιν. *B.*

P. 158. l. 21. Ἀπὸ Ῥ.] Scribe cum MS. ἀπὸ τῶν Ῥ. *M. D.*

Ibid. l. 24. Δὲ ὁ Σ.] Melius MS. γάρ ὁ Σ.

P. 159. l. 12. Δοκῇ.] Mallem δοκεῖ. *M. D.*

Ibid. l. 18. Γινόμενον.] Deeſt κὴ, aut pro γινόμενον, γενίσθαι, legendum videtur. *M. D.*

P. 161. l. 4. Πειθομένης.] Ut μειρακιώδεσι ante habes, ita et hic πειθομένοις ſcribi neceſſe eſt. Et hoc exhibent MSS.

Ibid. l. 6. Ὃυς ὠνόμαζε Ῥ.] Forſan ἐξώπλιζε. Romani enim revera erant ab eo armati, p. 154. l. 17. Sed vide etiam p. 179.

179. l. 13. ἀθροίσαντος δὲ Σερτωρίου βουλήν, ἣν σύγκλητον ὠνόμαζεν. & p. 177. l. 11. σύγκλητον ἀναγορεῦσαι. *M. D.*

Ibid. l. 19. Πω· Φίδιον δὲ.] Nomen in incerto eſt. Didium Xylander vertit, quia in MSS. Δείδιον eſt. Cruſerius *Aufidium*, ex conjectura. Sed quod nemo animadvertit, quid eſt illud πω quod præceſſit? Ego, cum ad ſententiam nihil prorſus faciat, partem nominis hujus, qualecunque tandem ſit, fuiſſe arbitror; et Πωρφίδιον in veteribus codicibus fuiſſe, in quos incidit Freinſhemius, qui in Supplem. Liv. (XC. 28.) *Furfidium* vocat. Φωρφίδιον itaque vel Πωρφίδιον, reponendum eſt, et abſurdum illud πω, ſic ſanandum. *M. D.*

P. 163. l. 17. Δίψῃ.] MSS. δίψει, quod et ego malo. *M. D.*

P. 164. l. 9. Ἀκυΐνον.] MSS. Ἀκυίλλιον ſemper vocant. Unde Xyl. Aquilium recte vertiſſe videtur. *M. D.*

P. 165. l. 15. καλάσπεισιν.] Græco vocabulo, non Iberico, devotionem illam nominat. Apud Gallos, *Soldurii*, teſte Cæſare dicebantur qui eo ſacramento ſe devovebant. Vox καλάσπεισις, qua hic utitur noſter, Libationem proprie ſignificat. *M. D.*

P. 166. l. 26. Ἐν ὅις.] Forſan legendum eſt ἐφ' ὅις. *M. D.*

P. 167. l. 18. Ἀκαρεῖ.] Melius exhibet MS. ἐν ἀκαρεῖ. *M. D.*

P. 170. l. 13. ὑπερβάλλοντι.] Procul aberat Sertorius, cum Pyrenæos montes ſuperavit Pompeius. P. 165. l. 8. Legendum itaque cenſeo ὑπερβάλοντι. *M. D.*

P. 172. l. 12. Περὶ Σύκχωνι.] Melius exhibet MS. περὶ Σύκχωνα. *M. D.*

Ibid. Τερτίαν.] Xylander *ad Durium* vertit; et fragmenta Epiſtolæ Pompeii ad Senatum profert, in quo prœlium illud, *ad flumen Durium* factum dicitur. Citat etiam Cic. Orat. pro Balbo. At ibi oſtendit Cl. Grævius, *Durium* Luſitaniæ notiſſimum fluvium nihil huc pertinere: Sed *Turium* eſſe qui in Sucronem incidit, et eodem oſtio in mare effunditur quo Sucro: huncque intelligendum, legendumque adeo περὶ Τυρίαν. *M. D.*

P. 174. l. 8. Φαιδρὸς ἀπ' ὄψεως.] Quid ἀπ' ὄψεως ſignificet, non intellexerunt Interpretes, qui ad unum vertunt, *vultu ad lætitiam compoſito*; cum ὄψις hic *ſomnium* notet, inſomnium ſcilicet, quod ſeſe habuiſſe fingebat artifex ille politicorum dolorum, uti mox narrat Plutarchus. *M. D.*

Ibid. l. 24. Σιγυλ.] Scribe, cum MSS. Σαγυλίνων, quod viderat jam Xylander, qui addit, urbem in quam receſſit Sertorius, Calagurium fuiſſe, ex Liv. Lib. XCII. patere. *M. D.*

P. 175. l. 8. Τὰς δὲ.] Ante hæc verba, aliquid excidiſſe neceſſe eſt. *M. D.*

P. 177. l. 8. μεγαλοφροσύνη.] MS. exhibet μεγαλοφροσύνης; quod lubens amplector. *M. D.*

Ibid. l. 22. Μὲν δὲν.] Delendum illud μὲν. *M. D.*

P. 178. l. 5. Ἐφ' ἡγεμονίᾳ.] In Flor. et Ald. legitur ἡγεμονία, litera α non habente ι ſubſcriptum: quod facit, ut pro accuſativo ἡγεμονιάν, quem malo, irrepſiſſe exiſtimem. *H. Steph.*

Ibid. l. 12. Εὖ φερομ.] Forſan rectius legatur ἐκ εὖ φερομένων. Sed conſulendi plures Codd. MSS. Videtur tamen id factum eſſe, cum primum ex Africa accerſitus eſt. *M. D.*

P. 180. l. ult. Τῶν ἐπισκήνων.] Hi ſunt, quos in Sylla ἐπισαθμεύοντας appellavit, Milites nempe Romani, quos tenebantur hoſpites, ſumptu maximo, honore, obſervantia, cultuque plane regio excipere. In Hiſpania etiam vidimus (p. 154. l. 12.) Sertorium eo potiſſimum nomine genti dilectum, quod militaria iſta hoſpitia ſuſtuliſſet. De re itaque conſtat. Nunc de voce ἐπισκήνων. Ego adulterinam cenſeo, et huic rei ſignificandæ, non minus aptam tantum, ſed et contrariam, cum in *Tentoriis degentes* ſignificet. Sed an ἐπισάθμων, aut aliam quampiam reponam, ambigo. Ἐπίσαθμος, certe apud noſtrum extat, ſed latiore ſenſu. Vide Op. Mor. 1087. Quod autem exhibet MS. ἐπικειμένων, nihili prorſus eſt. *M. D.*

P. 182. l. 8. Μάλλιον.] Dacerius et hic, et in ſeqq. Μάνιον ſcribere jubet; aitque *Manium Antonium* fuiſſe de quo hæc narrantur, eum ſcilicet a quo primum percuſſus eſt Sertorius. *M. D.*

P. 183. l. 16. Βραδυλῆτι τῆς λαλιᾶς.] Vult Plutarchus, ex obſcœnis ebrietatem ſimulantium, verbis compoſite prolatis, Sertorium inſidias ſibi ſtrui conjeciſſe. *M. D.*

Ibid. l. 18. Τὸ σχῆμα τῆς κλισίας.] Scribe κλίσεως. *M. D.*

P. 184. l. 20. Καληλυμένης.] Forſan legendum καληλισμένης, ut IV. 285. l. 13. Ed. Lon. οἰδῆντα τῶτον μαλάξαι καὶ καλαξίσαι πρὸς τὸ συμφέρον. *M. D.*

EUMENES.

P. 187. l. 4. Ἐπαρχίαν.] De Provincia Eumeni ab Alexandro aſſignata, ſilent Hiſtorici. Decurri ergo neceſſe eſt ad ſcripturam MSS. ἱππαρχίαν legentium. *Præfuit etiam alteri equitum alæ*, inquit Nepos, quæ ἱππαρχικὴ appellabatur. *M. D.*

Ibid.

Ibid. l. 14. Τῶν ταύτης ἀδελφῶν.] Si genuina hæc ſcriptura eſt, duas ſorores fuiſſe nomine eodem neceſſe eſt; Barſinen hanc, Memnonis viduam, et quam Alexander Eumeni uxorem dat. *M. D.*

Ibid. l. 23. Μετὰ Μέντορος.] Mentor ille frater erat Memnonis, cujus viduam Barſinen Alexander primam adamarat. Barſine autem, filia erat Artabazi (vide IV. 31. l. pen.) cui et alia fuit filia ejuſdem nominis, quæ Eumeni nupſit. Poſterior hæc videtur ex Sorore Mentoris et Memnonis ſuſcepta. Artabazus enim, apud alios ſcriptores, Sororem eorum duxiſſe traditur. Hæc mihi videntur, iis quæ Dacerius annotavit liquidiora. *M. D.*

P. 191. l. 14. Προσάξασθαι.] Melius legeretur προσάξισθαι. *M. D.*

P. 193. l. 2. Λαβόντας ὅρκους.] Dacerius monet legendum eſſe λαβόντι. Emendatione certe opus eſt. Sed invenuſti quid habet ejus λαβόντι. Diod. Sic. habet δόντων τὰς διὰ τῶν ὅρκων πίστεις. Xen. alicubi habet ὅρκους ὀμόσαντας. Ego hic δόντας vel διδόντας, potius legerem. *M. D.*

Ibid. l. 8 Στρατίαν.] Immo στράτιαν. *M. D.*

P. 194. l. 21. Τοῦτο τῇ ἡγ . .] Scripſerat haud dubie Plutarchus τοῦτῳ τῇ ἡγ . . Quod quantum ſententiam illuſtret, ſtatim percipient elegantiarum non expertes omnes, favebuntque emendationi noſtræ. Nam quod & ab aliis Imperatoribus factitatum hoc, pro auctoritate ſua pronunciat Dacerius; exemplo ne uno quidem allato confirmavit. Polyænus, quod mirari ſatis non poſſum, Eumenis hoc proprium decus ſilentio prætermiſit. *M. D.*

Ibid. l. 22. Μὲν ἔν.] Delendum videtur illud μέν. *M. D.*

l. 24. Καὶ Καππ.] Delendum καί. *M. D.*

P. 195. l. 7. Περὶ τῆς ἀρίστης.] Recte MS. περὶ γῆς ἀρ . . . *M. D.*

P. 197. l. 4. ἀπελάβοντο.] Scribendum cum Fl. Ed. ἐπελάβοντο. *M. D.*

Ibid. 19. Ἀποβάς.] Forſan rectius legatur ἀποβάσα δ' ἡ πληγῆ. Sic enim non raro fit librariorum vitio, ut ſententiarum finis et initium ita confundantur. De thorace tamen hic non abſurdum eſt ἀποβὰς dici: ſequendaque MSS. authoritas. *M. D.*

P. 198. l. 1. ἀπιδράκρυσιν.] Lege cum MS. ἐπιδάκρυσιν. *M. D.*

Ibid. l. 7. τῇ μ.] Pro τῇ, τι legendum cenſeo, quod paſſim ſolet τῷ σχεδὸν, addi. *M. D.*

P. 200. l. 14. Διὰ προδοσίαν.] Malo quod in MS. eſt διὰ προδοσίας. *M. D.*

Ibid.

Ibid. l. 17. Τὴν ἐναυλίαν ὁδὸν . . .] Obscura hæc. Juvabit nonnihil aliter sic interpungere. Φέυγων δὲ, τὴν ἐναυλίαν ὁδὸν τοῖς διώκουσι μελέβαλε λαθών, &c. Dacerius in castra redire facit. pessime; contra fidem historiæ, et diserta Plutarchi verba; ἐπὶ τὸν τόπον ἔτην μάχην συνέβη γενέσθαι. *M. D*

P. 201. l. 3. Καλαπλησθέντες ὠφελείας καὶ λαφύρων.] Suspecta mihi vox ὠφελείας, et a Plutarcho scriptum fuisse arbitror λείας καὶ λαφύρων. *M. D.*

Ibid. l. 14. Φράξασθαι.] Absurde castra communiat monetur, cui auctor est ut se confestim ad tutiora recipiat loca. Vide an non potius legendum sit, φθάσασθαι, vel φυλάξασθαι. *M. D.*

P. 203. l. 7. Μεμνημένε.] Suspecta Bryano hæc vox erat, propter ὑπὲρ quod præcessit. Sed ego illud ὑπὲρ in ὅπως mutandum censeo; et servandum μεμνημένε, ut rei aptissimum. *M. D.*

P. 204. l. 17. μαραινόμενον.] Scribe cum MSS. μαραινομένων. *M. D.*

Ibid. l. 25. Παρήγειρεν.] Suspecta vox Bryano, παρέκειρεν adscripsit suo Codici, ut conjecturam, et ad Antonium nos amandat (V. 144. 4.) Ubi de Antonio ad Cleopatram per fenestram sursum tollendo dicitur; ἕιλκεῖο τὰς χεῖρας ὀρέγων εἰς ἐκείνην καὶ παρεωρώμενος. Apte sane, et ad rem apposite. Sed illic scribendum παραιωρούμενος, et hic παρηωρῆτι. *M. D.*

P. 208. l. 3 τεθραμμένα.] τεθηριωμένα legendum suspicatur *B.* Ego τεθρύμμενα legendum censeo, ut apud Xenop. in Symp. ὑχ' ἁβρότητι χλιδαινομένε, ἀλλὲ μαλακίᾳ θρυπτομένε. *M. D.*

Ibid. l. 23. Δορυφορημένων καὶ τε . .] Suspectus mihi locus, et absq; MSS. ope haud facile sanandus videtur. *M. D.*

P. 209. l. 4. Πασιγρίν.] Duo hujus nominis fluvii: hic intelligitur Persicus, qui in Sinum Persicum infunditur. *M. D.*

Ibid. l. 26. Πορευομένων.] Non fuit necesse dicere πορευομένε, quoniam ἄγημα est nomen collectivum. *H. Steph.*

P. 210. l. 2. ἀυλές.] Rectius scribetur ἀυλοῖς, ut quidam Codd. habent: vel ἀυλοῖς. *H. Steph.*

P. 211. l. 8. Τραχεῖαν.] Βραχεῖαν legendum est. Dac. Sæpius permutantur hæc duo. *M. D.*

Ibid. l. 18. ἱσπασρίαις Καμ.] H. Steph. ἱππατρίαις reponit, quod et voluisse MS. videtur; locumque ex Alex. affert, ubi ἐκφυγὼν . . . . ἐπὶ καμήλε δρομάδος legitur, (IV. 46. 2.) ut de iisdem intelligatur hic esse sermonem. Suspicatur Dacerius sub hac voce latere appellationem aliquam loci, ex quo optimi hujus

generis

generis cameli oriundi eſſent. Ed. Flor. ἱππασρίαις habet. Diod. Sic. δρομάδας καμήλους. *M. D.*

P. 213. l. 16. παρεῖναι.] Lege παρίεναι.

P. 215. l. 12. Χεῖρας δεδ. πρ . .] De abſurdo monet Dacerius; putatque excidiſſe verba aliquot, quibus laxata fuiſſe vincula dictum eſſet. Juſtinum denique citat, his verbis (XIV. 4.) *Facto ſilentio, laxatiſque vinculis, prolatam ſicut erat catenatus, manum oſtendit.* Atqui, ſi poſt terga revinctæ manus ſint, *laxare vincula* non ſufficiet, ut dici poſſit προτείνας. Sed antrorſum religatas oportuit, ut vere dicatur eas *protendere.* Ego, nec dempta, nec laxata fuiſſe vincula arbitror: Sed dicere incipientem Eumenem, brachia, ut fit, eodem modo moviſſe, quo, ſi liberæ manus fuiſſent, ad eos tendiſſet; quod Hiſtorico ſufficit. *M. D.*

Ibid. l. 14. Ἡμῶν.] Ὑμῶν ſcribendum. *M. D.*

P. 216. l. 7. Ἄχθει κατ'.] Lege ἄχει, ut ſupra, ἄχος ἔσχεν καὶ δυσθυμία τὸν Ἀντίγονον. *M. D.*

P. 220. l. 15. Γενόμενον.] Legendum omnino cum MS. γενομένῳ: ut ſit, βιῶν ἐξὸν ἐκ πολλῶν γενομένῳ. *M. D.*

P. 221. l. ult. Τῆς ψυχῆς αὐτῇ κ. ε.] Mallem αὐτῆς, ſi per Codd. liceret. *M. D.*

FINIS TOMI SECUNDI.

B L